

Ipolyi Arnold püspök hagyatéka Nagyváradon

Miscellanea Historica Varadinensia

III.

Ipolyi Arnold püspök hagyatéka Nagyváradon

Összeállította:
Lakatos-Balla Attila

Nagyváradai Római Katolikus Püspökség

Varadinum Script Kiadó
Nagyvárad, 2012

Sorozatszerkesztő:
Emődi András

A borítón:
A nagyváradai székesegyház és püspöki palota
Ipolyi Arnold fejléces levélpapírjáról

A szemközti oldalon:
Ipolyi Arnold fényképe
Némethy Gyula kanonok gyűjteményéből

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Ipolyi Arnold püspök hagyatéka Nagyváradon /
red.: Lakatos-Balla Attila. – Oradea: Varadinum Script, 2012
Index
ISBN: 978-606-8307-22-0

I. Lakatos-Balla, Attila

281.9(498) Ipolyi Arnold

Készült a nagyváradai **LITERA PRINT** nyomdában
Tel.: 0732-115445 e-mail: literaprint@gmail.com

Włocławski

Tartalomjegyzék

Bevezető	9
Ipolyi Arnold nagyváradai püspöksége	11
A források	24
Ipolyi Arnold gyűjteménye Nagyváradon	27
Leltárak, gyűjteményi jegyzékek	43
Irodalomjegyzék	51
I. Függelék. A nagyváradai Egyházmegyei Levéltár Ipolyi-leltára	53
II. Függelék. Ipolyi Arnold hagyatéki iratcsomója	93
III. Függelék. Az Ipolyi-gyűjtemény 1918-1919. évi menekítési leltára	297

BEVEZETŐ

„Az akadémia püspöke, az irodalom főpapja, az egyetlen magyar író püspök, a kivel a pázsztorbót nem tétette le a tollat. Emelkedését, rangját s a nimbuszt, mely környezi, tudományos és irodalmi munkásságának, sikereinek köszöni egyedül.

Őt nem a politika és nem a protekció emelte a magasba. Mindkettőtől egyaránt távol tartotta magát. Az elsőt sohasem kereste, az utóbbival alkuba sem bocsátkozott.

Magas alak, erős izmokkal, kissé meghízott testtel. Derült arc, szabályos vonásokkal. Ovál kék szemeiből bizonyos fölény, a szellem tüze ragyog. Magatartása méltóságos, kissé feszes, modora előkelő, nyújas, de nem leereszkedő. Járása nebézkes, vontatott, azonban egész megjelenése elegáns, főúri, egészen méltó a szellem arisztokratájához. (...) A váradi egyház nagy alakjai újulnak meg Ipolyiban. Mert ő antik szabású magyar pap egész lényében. Nagylelkű és fennkölt gondolkodású, európai színvonalú, türelmes és könyörületes. Főúr és apostol, tudós és mecénás, író és püspök!”

Ezekkel a szavakkal jellemezte 1886 júliusában a Budapesti Hírlap tárcaírója Ipolyi Arnold nagyváradi püspököt beiktatása kapcsán megjelent írásában. Talán soha nem volt a váradi egyházmegyének olyan vezetője, aki felekezettől, politikai és társadalmi hovatartozástól függetlenül akkora népszerűségnek és közelfogadottságnak örvendett volna, mint a tudós egyházfő, műgyűjtő és mecénás, Ipolyi Arnold. Híveinek reményeit, hogy új Vitéz Jánusként megújítja és felvirágoztatja Nagyvárad egyházi és művelődési életét, ő maga is meglehetősen kétséggel szemlélte, és az isteni gondviselés akarata őt igazolta. Bár alig több mint 5 hónapos nagyváradi működése bővelkedett az ígéretes kezdeményezésekben, ez az idő kevés volt ahhoz, hogy maradandó nyomot hagyhasson az egyházmegyéje és Nagyvárad életében.

Mégis, püspöksége, korai és váratlan halála, illetve hagyatékának sorsa új fejezetet nyitott Nagyvárad művelődésének és közgyűjteményeinek történetében. Halálakor mintegy 1700 műtárgyat, valamint több ezer könyvet és levéltári iratot tartalmazó gyűjteménye a korszak, sőt, talán minden idők legnagyobbjai közé tartozott ebben az országban, jelenleg pedig Magyarország legnagyobb vidéki és legnagyobb egyházi közgyűjteménye, az Esztergomi Keresztény Múzeum alapját képezi. Mégis e a páratlan gyűjtemény történetének több mint három évtizedes nagyváradi szakaszát a szakirodalomban ma is sűrű homály fedi, néhol pedig, amikor a rendelkezésre álló források fellebbenteni látszanak a fátylat, meglehetősen negatív kép bontakozik ki. A következőkben bemutatásra kerülő kutatások eredményei alapján elmondható, hogy ez a kép összességében nem felel meg a valóságnak, ugyanakkor kialakulásáért nem a történeti kutatás elfogultsága, hanem elsősorban a források hiányossága és a meglévők forrásértéke okolható. A magyarországi szakirodalom az Ipolyi-gyűjtemény történetének nagyváradi időszakára vonatkozóan kizárólag néhány, a műtárgyak Budapestre, majd Esztergomba menekítése során keletkezett levéltári forrásra, valamint a másodlagos forrásértékű iratokra támaszkodik.¹ Ezzel szemben a romániai kutatás még ennyivel sem rendelkezik, szinte kizárólag Coriolan Petranu, az első világháborút követően az Ipolyi-gyűjteménynek a román állam számára való kisajátításában érdekelt

¹ PROKOPPNÉ 1977, 9–11.; CSÉFALVAY 1989, 98–99.

erdélyi műemléki felügyelőjének egy hiányosan és gyakorta tévesen adatolt írását tekinti kiindulási alapnak.²

Ugyanakkor tagadhatatlan tény, hogy Nagyvárad helytörténeti kutatása mindmáig adós maradt az Ipolyi-gyűjteményre vonatkozó levéltári források feltárásával és közzétételével. Ezek egy része, amelyek a gyűjtemény kezelését felvállaló Nagyvárad és Biharmegyei Régészeti és Történelmi Egyletnél keletkeztek, miután azokat a múlt század 20-as éveiben folyó tulajdonjogi per során a román állam elkobozta, máig lappanganak. A gyűjtemény felett 1918-ig tulajdonjogot gyakorló nagyváradai római katolikus püspökség levéltára ugyanakkor a sorozatos költöztetéseket, dúlásokat és az állomány legnagyobb részének elkobzását követően gyakorlatilag évtizedeken keresztül kutathatatlan volt, és csak az elmúlt időszakban nyílt meg részlegesen az érdeklődők előtt.

2009-ben, egy, a nagyváradai közgyűjtemények történetére vonatkozó kutatás során, az egykori Nagyváradai Római Katolikus Püspöki Levéltár azon részében, amely jelenleg a Román Nemzeti Levéltár Bihar Megyei Igazgatóságának állományához tartozik, előkerült egy iratsomó, amely a leltárkönyv tanúsága szerint Ipolyi Arnold nagyváradai püspök hagyatéki iratait tartalmazta.³ Valójában egy 522 lapot tartalmazó dossziéről van szó, amelyet – a többi váradai püspökhöz és kanonokhoz hasonlóan – Ipolyi Arnold halálakor nyitottak, és a hagyatékkal kapcsolatos iratokat gyűjtötték benne. Azonban a szokásokkal ellentétben nem zárták le a hagyatékkiosztása után, hanem tovább gyűjtötték a püspökség tulajdonába került örökségi rész, elsősorban az Ipolyi Arnold műgyűjteményére vonatkozó dokumentumokat és levelezést egészen 1923-ig, a gyűjtemény tulajdonjogának biztosításáért küzdő utolsó váradai püspök, Széchenyi Miklós halálának évéig. Ebből az iratsomóból kerültek elő az Ipolyi-gyűjtemény első ismert leltárjegyzékei. Két évvel később, a nagyváradai római katolikus püspökség házi kezelésű levéltárának egyik, egészen más témájú iratokat tartalmazó iratsomójából is előkerült egy Ipolyi Arnold halála után közvetlenül összeállított leltár. Ennél is váratlanabb fordulatként, nemrég az Országos Széchenyi Könyvtár Kézirat-tárában bukkant fel egy vázlat, amelyről, a már ismert iratokkal való összevetés alapján megállapítható, hogy Ipolyi Arnold gyűjteményének 1918/1919. évi, Budapestre való menekítése során állították össze.

Mára az eredetileg 1700 darabot meghaladó műgyűjtemény alig egy harmadáról rendelkezünk biztos információkkal. A most közlésre kerülő források azonban első alkalommal nyújtanak világos képet Ipolyi Arnold gyűjteményének összetételéről és sorsáról a püspök halálát követő három évtizedben, ugyanakkor lehetővé teszik az eddig ismeretlen mértékben elpusztult illetve kallódó gyűjtemény eredeti összetételének rekonstrukcióját, a műtárgyak sorsának nyomon követését 1919-ig.

Jelen munkánk a gyűjtemény történetének 1886 és 1923 közötti időszakát kívánja bemutatni a források válogatott, ám minden értékelhető történeti információt felvonultató közlésével. A forrásközleményt bevezető tanulmány során igyekeztünk átfogó képet alkotni a gyűjtemény összetételéről és az egyes tárgycsoportok sorsáról is, azonban nem tűzhetjük ki célként a műtárgyak meghatározását és azonosítását a mai közgyűjteményekben. Ez a most feltárt források alapján is számos művészettörténész és

² PETRANU 1925.

³ A Nagyváradai Római Katolikus Püspökség levéltára a Román Nemzeti Levéltár Bihar Megyei Igazgatóságának gyűjteményében. Egyházmegyei iratok (248-as számú fond), 1097. iratsomó.

muzeológus sokévi munkáját feltételezi, nem utolsósorban pedig hozzáférést az Esztergomi Keresztény Múzeum, a Nagyváradi Körösvidéki Múzeum valamint a Nagyváradi Római Katolikus Püspökség gyűjteményeihez. Jelen közlemény egyfajta segédanyagot kíván nyújtani ehhez a – reményeink szerint belátható időn belül megvalósuló – művészettörténeti, levéltári és muzeológusi munkához.

A kutatás során elkerülhetetlennek tartottuk, hogy áttekintsük az Ipolyi Arnold nagyváradi működésével kapcsolatos forrásokat, és összefoglaljuk a tudós püspök élete utolsó évének, a gyűjtemény későbbi sorsa szempontjából sem jelentéktelen eseményeit, annál is inkább, mert a korábbi életrajzi munkák ezt a rövid, ám a témánk szempontjából annál jelentősebb időszakot rendszerint felületesen kezelték. Mivel nemcsak az Ipolyi Arnold halálát követő években, de az elmúlt néhány évtizedben is több, kiválóan dokumentált életrajzi munka látott napvilágot, ugyanakkor az általunk bemutatni szándékozott források gyakorlatilag nem tartalmazzak a püspök pályájának korábbi szakaszaira vonatkozó új életrajzi adalékokat, helyesnek láttuk eltekinteni egy teljes életrajzi fejezet megírásától. A fontosabb életrajzi adatokat illetően az olvasók bizalommal fordulhatnak a téma korabeli és újabb irodalmához.⁴

Az Ipolyi-életrajz nagyváradi vonatkozásait illetően elsősorban a korabeli sajtó tudósításaira és Ipolyi Arnold személyes levelezésére, kisebb mértékben a püspöki levéltár dokumentumaira támaszkodtunk. A több ezer darabot számláló levelezés sorában a téma szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bír Ipolyinak Rómer Flórisssal és a gyűjteménye kezelését ellátó Czobor Bélával folytatott levelezése. Azonban ezeknél is szorosabb és őszintébb kapcsolat fűzte fiatalabb pályatársához, Fraknói Vilmoshoz. A vele folytatott sűrű, ugyanakkor rendkívül őszinte és bizalmas hangvételű levelezés Ipolyi Arnold életrajzának talán leggazdagabb, ám mindeddig alig kiaknázott forrása.

A könyv szerzője ezúton is szeretne köszönetet mondani Böcskei László megyéspüspöknek, Ipolyi Arnold utódának a nagyváradi püspöki székhelyben, aki magára vállalta e könyv kiadásának költségeit, valamint Biró Rozáliának, Nagyvárad alpolgármesterének, aki kutatómunkánk költségeihez járult hozzá támogatásával. Köszönet illeti Emődi Andrást, a Nagyváradi Római Katolikus Püspöki Levéltár vezetőjét, aki önzetlenül feldolgozta és kötetünk számára felajánlotta e forrásközlemény talán legfontosabb dokumentumát, valamint az Országos Széchenyi Könyvtárat és annak munkatársait: Boka László, tudományos igazgatót, Földesi Ferenc, osztályvezetőt és Zsupán Edina, tudományos munkatársat, akik kutatásunk lelkes segítői voltak. A kötet elkészültében, a forrásanyag feldolgozásában és rendezésében feleségem, Lakatos-Balla Tünde nyújtott önzetlen és fáradtságot nem kímélő segítséget.

IPOLYI ARNOLD NAGYVÁRADI PÜSPÖKSÉGE

Lipovniczky István, Nagyvárad 75. püspökének 1885. augusztus 12-én bekövetkezett halála nem érte váratlanul egyházmegyéjét. A 17 évig regnáló püspök hivatali idejének legnagyobb részét, életének utolsó 12 évét gyakorlatilag rezidenciájához kötve, egyre súlyosbodó betegségben élte le, amely gyakorlatilag kizárta őt Bihar megyének a Kiegyezés után újból felélénkülő társadalmi életéből. Ennek ellenére a

⁴ PÖR 1886; DEÁK 1888; FRAKNÓI 1888; CZOBOR 1889; GEREVICH 1923; HEKLER 1923; PROKOPP 1973; HOPPÁL 1980; HOPPÁL 1987; CSÉFALVAY 1989; FÁBIÁN 1989; VOIGT 1999.

váradai püspökök sorában páratlan népszerűségnek örvendett, amelyet elsősorban közvetlen természetének és liberális gondolkodásának köszönhetett. Az 1848/49-es szabadságharcot komáromi plébánosként aktívan támogató, később az aradi vértanúkkal együtt fogvatartott, elítélt és várbörtönt viselt főpap nagyváradai püspöki kinevezése alig egy évvel a Kiegyezés után fontos gesztus volt az uralkodó és a magyar társadalom közötti megbékélési folyamatban. Ugyanakkor személyében olyan vezetőt sikerült az egyházmegye élére állítani, aki képes volt elsimítani a püspökség, valamint a káptalan földesúri joghatósága alól nemrég felszabadult, fokozott iramban polgárosodó Nagyvárad társadalmi elitje és az egyházmegye klérusa között még fennálló konfliktusokat.

Mindezek ellenére a korabeli köztudat, de a későbbi helytörténeti irodalom sem számította őt Nagyvárad legjelesebb püspökei közé. Pedig többet tett a város szellemi és anyagi fejlődéséért, mint számos elődje. A püspöki palota és székesegyház belső díszítésével, amellyel Stornó Ferenc soproni képzőművészt bízta meg, lezárta a barokk műemlék együttes több mint 100 éves építéstörténetét. Ugyanakkor regnálása idején egy sor további, jelentős egyházi középítkezésekre került sor: átépítik a püspöki konviktsként szolgáló Szent József Intézetet, felépül a Szent Vince Intézet és a váradolaszi, egykori ferences plébániatemplom is új alakot ölt. Püspöksége alatt olyan kiváló egyházi értelmiségiek jutottak kanonoki stallumokhoz és egyéb fontos egyházmegyei tisztségekhez, mint Rómer Flóris, Fraknói Vilmos, Steiner Fülöp és Bubits Zsigmond. Nem utolsó sorban pedig jelentős anyagi támogatásának köszönhetően Bunyitay Vince, akkor még püspöki könyvtárosként megindíthatta az egyházmegye eredetileg öt kötetesre tervezett történeti monográfiájának kiadását, amelynek szerkesztése az első három kötet megjelenése és Lipovniczky halála után több mint fél évszázadra elakadt. Lassanként megvalósulni látszott Rómer Flóris sokat hangoztatott álma, hogy Gánóczy Antal, valamint a jezsuita Pray György és Katona István szellemi hagyatéka nyomán Nagyvárad újra a történeti kutatás egyik jelentős központjává válik. Ezt, és még sok szép ábránd beteljesítését remélték Ipolyi Arnold nagyváradai püspöki kinevezésétől.

Lipovniczky püspök temetésére augusztus 17-én került sor. A szertartást Zalka János, győri püspök vezette. A gyász hét leteltével az agg Racsek János prépost helyett Nogáll János kanonok személyében káptalani helynököt választottak, az országos és nagyváradai sajtóban pedig megindult a találgatás az új püspök személyét illetően.⁵ Lipovniczky halálakor Ipolyi Arnoldot, aki ekkor már 13 éve besztercebányai püspök volt, egy másik főpapi szék várományosának tekintették. Néhány héttel korábban, 1885. július 24-én hunyt el Peitler Antal, váci püspök. Alig három nappal később Fraknói Vilmos már tapintatosan érdeklődik Ipolyi szándékai felől:

„Rég nem voltam személyi vonatkozású ügyekben oly feszült várakozással eltelve, mint szemben azon kérdéssel, el fogja-e Excellentiád fogadni a váci püspökséget? Természetesen eszem ágában sincs erre a kérdésre választ várni. Ha az egyház és a nemzeti cultura érdeke lebegett volna a mérvadó körök szemei előtt, Excellentiádnak rég más helyen kell vala állnia.”⁶

Későbbi levélváltásaikból kiderül, hogy Fraknói érdeklődése túlmutatott személyes kíváncsiságán. Ipolyi válasza rezignált és kitérő, de nem elutasító⁷. A Peitler és Lipovniczky püspök halála között eltelt három hét levélváltásából két dolog

⁵ Nagyvárad 1885. augusztus 26 (193.); 1885. szeptember 8. (204.)

⁶ Fraknói Vilmos levele Ipolyi Arnoldhoz 1885. július 27. OSZK Kézirattár.

⁷ Ipolyi Arnold levele Fraknói Vilmoshoz. 1885. július 29. OSZK Kézirattár.

világosan kiderül: egyrészt, hogy Ipolyi Arnold áthelyezése egy személyéhez, érdemeihez méltóbb egyházfői székbe már foglakoztatta egy ideje a közvéleményt és pályatársait is, másfelől Lipovniczky püspök súlyosbodó betegsége és előrelátható halála többekben felvetette Ipolyi nagyváradi püspökké való kinevezésének lehetőségét. Ebben az időszakban azonban ő már a visszavonulásra gondolt, és erre a váci püspöki szék nem volt alkalmas: „*Excellentiád el volt batározva visszavonulni. A Gondviselés, az egyház, a hazza s a t. érdekében nem engedhette meg a batározat valóstítását. Tehát abban a pillanatban azt a helyet nyítja meg Excellentiád előtt, mely a visszavonulás lehetőségét kizárja. Tehát meg van fejtve a dolog. És az én személyes önzésem is megnyugvást talál. Én ugyan mindig azt a gondolatot simogattam, hogy Excellentiád azon káptalan főpapja lesz, amelynek én kanonokja leszek esetleg, vagy ahová én átléphetek; de habár sajnos egyik eset sem következett be, mégis Vác közelsége biztosítana arról etc.*”⁸

Úgy tűnik, Fraknói már augusztus elején tárgyalhatott Trefort Ágostonnal, a Tisza kormány akkori vallás- és közoktatásügyi miniszterével, és a kapott visszajelzések alapján már arról írt Ipolyinak, hogy a Történelmi Társulat utoljára fogja élvezni a püspök barsszentkereszti vendégszeretetét, valamint hogy felajánlja pesti lakásának használatát, hiszen a közeli Vác püspökeként már nem lesz szükség saját pesti lakhely fenntartására.⁹

A körülmények azonban gyökeresen megváltoztak Lipovniczky István augusztus 12-i halálával. Ipolyi ágyhoz kötve, betegen értesült püspöktársa és „atyai jótevője” elhunytáról. Fraknói augusztus 11-én értesült püspöke közeljövőben várható haláláról és kihasználva a lehetőséget még aznap szóba hozta Ipolyi Arnold váradi püspökké való kinevezésének lehetőségét a vele együtt éppen Berlinben tartózkodó Trefortnak, aki megbízta, hogy puhatolja ki az érintett szándékait.¹⁰ Ipolyi egyetlen nem saját kézzel írt válaszlevelében nem adott nyílt választ, de betegségének titokban tartását kérte, és utalást tett arra is, hogy végrendelete ügyében tárgyalni szeretne Fraknóival.¹¹ Találkozójukra augusztus 19-én került sor Barsszentkereszten. A jelek szerint nem sokkal ezután, Fraknói fogalmazta meg Ipolyi Arnold híres végrendeletét, amelyet a püspök szeptember közepén, kisebb változtatásokkal elfogadott¹² és szeptember 22-i dátummal bocsátott ki. A központi és nagyváradi lapok ekkor már több mint két hete biztos értesülésként kezelték Ipolyi váradi püspökké való kinevezését.¹³ A sokat vitatott végrendelet tehát annak tudatában íródott, hogy annak végrehajtására nagy valószínűséggel Nagyváradon és nem Besztercebányán vagy Vácott fog sor kerülni.

Szeptember utolsó napjaiban Radnai Farkas, Lipovniczky püspök titkára látogatta meg titokban, a káptalan tudta nélkül a Barsszentkereszten lábadozó Ipolyit. A Fraknói által megszervezett találkozó célját csak sejthetjük: minden bizonnyal a váradi püspökség helyzetéről és a Lipovniczky által hátrahagyott állapotokról próbált biztos értesüléseket szerezni. Fraknói szeptember 24-i levele tesz először említést a váradi egyházmegye bizonyos „helyi körülményeiről”, amelyek megoldásához Trefort Ágoston segítségét kérte. Mint később látni fogjuk, ezek a „helyi körülmények” voltak az elsődleges okai annak, hogy Ipolyi Arnold kinevezése a következő év februárjáig

⁸ Fraknói Vilmos levele Ipolyi Arnoldhoz 1885. július 28. OSZK Kézirattár.

⁹ Fraknói Vilmos levele Ipolyi Arnoldhoz 1885. augusztus 4. OSZK Kézirattár.

¹⁰ Fraknói Vilmos levele Ipolyi Arnoldhoz 1885. augusztus 11. OSZK Kézirattár.

¹¹ Ipolyi Arnold levele Fraknói Vilmoshoz. 1885. augusztus 14. OSZK Kézirattár.

¹² Ipolyi Arnold levele Fraknói Vilmoshoz. 1885. szeptember 18. OSZK Kézirattár.

¹³ Nagyvárad 1885. szeptember 8. (204.).

húzódott.¹⁴ Ipolyi és Fraknói szeptember végi levelezéséből teljes valójában bontakozik ki a nagyvárad püspökség sokak által sejtett, de tapintatosan elhallgatott pénzügyi helyzete. Az utolsó éveiben beteges és szinte tehetetlen Lipovniczky püspök adminisztrációja 200 000 forintra rúgó hiányt hagyott hátra. A püspökség uradalmi a széküresedés idején minisztériumi biztos irányítása alatt álltak. Új püspök kinevezésére pedig csak azután kerülhetett sor, hogy a sedes vacantia idején megtakarított püspöki jövedelmekből kiegyenlítették a püspökség pénzügyi mérlegét. Az adósság azonban hatalmas volt, a régi adminisztráció bizalmi embereit, elsősorban az egykori püspök unokaöccsét, Lipovniczky Sándort sem elmozdítani, sem pedig felelősségre vonni nem lehetett, annak ellenére, hogy visszaélve püspökük bizalmával addig is számos előnytelen szerződéssel terhelték meg az uradalom jövedelmeit. Mivel a kormánybiztosi jelenlét is megközelíteni látszott egy püspöki udvartartás költségeit, az új egyházfő beiktatásának határideje a bizonytalan, távoli jövőbe tolódott.¹⁵ Eközben Ipolyi a rá jellemző nagylelkűséggel és jóhiszeműséggel elfogadta a neki felajánlott püspöki széket, és Trefort azon ígéretére alapozva, hogy legkésőbb novemberben leteheti az esküt, lemondott a beszercebányai püspökként neki járó jövedelmekről. Jövedelem és megtakarítások nélkül – hiszen minden vagyonát gyűjteménye és tudományos munkája emésztette fel - kétségbeesetten idézte fel a veszprémi püspökség egy évtizeddel korábbi utódlásának esetét, amikor Ranolder János püspök utódját csupán 3 évvel később sikerült beiktatni.¹⁶ Október elején, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy úgy a püspöki javadalmakat terhelő adósságok rendezését, mint pedig a Lipovniczky püspököt markában tartó uradalmi intézők és felügyelők ügyét a kormány az új püspökre kívánja hárítani, Ipolyi a kinevezés visszautasítását fontolgatta a váci egyházmegye javára.¹⁷

Hosszú hetekig tartó várakozás következett, mialatt Fraknói Vilmos tartotta a kapcsolatot a kormánnyal és igyekezett ügyesen tállalt hírekkel fenntartani Ipolyi egyre fogyatkozó lelkesedését, akinek egykedvű válaszai mögött nehéz nem észrevenni a csalódottság szaporodó jeleit. Időközben viszont jelentősen javult az egészségi állapota és tudományos munkájának is időt szentelhetett: a koronázási ékszerekről szóló monográfiája sajtó alá rendezését még Barsszentkereszten kezdte el, a könyv megjelenését, azonban már nem érthette meg.

Annak ellenére, hogy minden orvosa egészségesnek nyilvánította, november elején személyesen fordult Trefort Ágostonhoz azzal a kéréssel, hogy betegségére való tekintettel tekintsenek el nagyvárad kinevezésétől. Talán csak a holtpontról szerette volna kimozdítani az ügyet. Kérését a miniszter el is utasította, de konkrét ígéretet nem kapott, csupán azt ajánlották fel, hogy kinevezését követően ő maga döntheti el, mikor veszi át az egyházmegye vezetését.¹⁸ Ipolyi ezen a találkozón szembesül a nagyvárad püspökség gazdasági helyzetének valódi komolyságával. Több százezer forintos adósság és évekre elzalogosított vagy bérbe adott erdőbirtokok mellett a püspökségi uradalmak évekig nem termelhetnek hasznosítható jövedelmet. Az uradalmi adminisztrációt az erdőörök szintjéig szinte teljes egészében ki kell cserélni. Magyarország második legnagyobb egyházi javadalma alig biztosíthatott nagyobb mozgásteret Ipolyi számára, mint a legszegényebbek közé tartozó beszercebányai.

¹⁴ Fraknói Vilmos levele Ipolyi Arnoldhoz 1885. szeptember 24. OSZK Kézirattár.

¹⁵ Ipolyi Arnold levele Fraknói Vilmoshoz. 1885. szeptember 29. OSZK Kézirattár.

¹⁶ Ipolyi Arnold levele Fraknói Vilmoshoz. 1885. szeptember 25. OSZK Kézirattár.

¹⁷ Ipolyi Arnold levele Fraknói Vilmoshoz. 1885. október 5. OSZK Kézirattár.

¹⁸ Ipolyi Arnold levele Fraknói Vilmoshoz. 1885. november 10. OSZK Kézirattár.

A december második hetében tett, újabb budapesti útja is csalódást hozott. A kormány képviselőivel nem sikerül megnyugtató egyezségekre jutnia a püspökség átvételének feltételeit illetően és a nagyváradai klérus képviselőivel való találkozás is kedvezőtlen benyomásokat hagyott benne. Ekkor már az év utolsó harmadára olaszországi kutatóútra eltávozott Fraknoi Vilmos baráti támogatását sem tudhatta maga mellett. A sajtó decemberben már kész tényként kezelte Ipolyi Arnold nagyváradai püspökké való kinevezését. Az erőben, lelkesedésében és tettvágyban egyre fogytkozó püspök annál kellemetlenebben érezte magát, minél szélesebb körben vált népszerűvé a pályatársak által sugallt gondolat, miszerint ő majd Nagyváradon új Vitéz Jánosként fogja felvirágoztatni egyházmegyéje és Magyarország szellemi életét. A Pesten tartózkodó váradai kanonokkal való találkozásáról a rá jellemzőnél is szarkasztikusabb hangvételben számolt be Fraknoinak: „Ez valódi martyrium volt, amelyet bolond tettemért vagy csak gondolatomért, hogy az oda menetre rászántam magam, igazán megérdemeltem. Ezek volnának azután a kékkel nekem az ottani Vitéz János korszakot megkezdennem kellene.”¹⁹ Nagyváradra való költözésének gondolata, amellyel kapcsolatban kezdetől kétségei voltak, egyre nyomasztóbbá válik számára: „Szerencsére, hogy bírom még naponta pár óráig is. Mert hálaistennek egészségem e mellett is javulni látszik. Csak ne volna a váradai lidércz, mely rémesen nyomorít, hát megélhetnék csendesen bőltig – mint a palóc.”²⁰

Ügynének elhúzódsát személyes sérelemként élte meg, ami nem is volt egészen alaptalan, hiszen a kormány beszercebányai jövedelmeinek megvonásával és kinevezésének halogatásával próbálta rávenni arra, hogy a nagyváradai püspökséget a kormány számára kedvezőbb feltételek között vegye át. Tiltakozásul barsszentkereszti magányába menekült és visszavonult a főváros társadalmi és tudományos életéből: „...annak a javadalomnak őke szedik azt a kevés hasznát is ami van, itt beszűntetik a jövedelmet azon ürügy alatt, hogy úgy is novemberben kineveznek és most nincs sehol semmi, én meg oda menjek panaszkodni vagy mulattatni önöket, vagy kunyerálni kinevezést, segílyt sat. No, ennyire mégsem süllyedtem! Addig azért még ki nem neveztetem, egy tapodtat sem megyek. Azt pedig nem kérem, sőt örülnöm kell, ha későbbre halad, mert míg teljesen helyre nem állok úgy sem szándékozom máshova menni”²¹

Ilyen körülmények között a kormány sem feszíthette tovább a húrt. Február elejére nyilvánvalóvá vált, hogy Ipolyi kinevezésének felterjesztése a király elé már csak napok kérdése. Ipolyi azonban tartotta magát legfontosabb feltételéhez, miszerint új székhelyét csak a püspöki uradalom ügyeinek rendezése és saját egészségének helyreállítása után hajlandó elfoglalni.²² A királyi kinevezés végül február 18-i dátummal került aláírásra és nem sokkal később vissza is került a kormány asztalára. Fraknoi Trefort Ágoston közvetítésével már február 26-án tudomást szerzett a hírről, és saját elmondása szerint 28-i miséjének könyörgésébe már belefoglalta új főpásztora nevét, azonban miniszteri utasításra további két hétig titkolnia kellett Ipolyi előtt,²³ akit egyre inkább nyomasztott a kinevezése miatt ráirányuló közfigyelem.²⁴ Február végén a központi és nagyváradai lapok is súlyos betegségről, szélhűdésről és beszélőképességének károsodásáról cikkeztek,²⁵ egyre nagyobb terhet jelentettek a kinevezésének hírére megszaporodó udvariassági látogatások.

¹⁹ Ipolyi Arnold levele Fraknoi Vilmoshoz. 1885. december ?. OSZK Kézirattár.

²⁰ Ipolyi Arnold levele Fraknoi Vilmoshoz. 1886. január 18. OSZK Kézirattár.

²¹ Ipolyi Arnold levele Fraknoi Vilmoshoz. 1886. január 20. OSZK Kézirattár.

²² Ipolyi Arnold levele Fraknoi Vilmoshoz. 1886. február 10. OSZK Kézirattár.

²³ Fraknoi Vilmos levele Ipolyi Arnoldhoz 1886. március .6. OSZK Kézirattár.

²⁴ Ipolyi Arnold levele Fraknoi Vilmoshoz. 1886. március 7. OSZK Kézirattár.

²⁵ Nagyvárad 1886 február 23. (43.).

Március közepén Fraknói tudománytörténeti szempontból rendkívül érdekes, azonban ismereteink szerint meg nem valósult ötlettel fordult Ipolyihoz: „*Kegyelmes Uram! Azt hiszem még nem lehet engedniünk, hogy Excellentiád beiktatása irodalmi emlék nélkül maradjon. Van még elég idő arra. Gondolatom a következő. Közleményeket és mutatványokat kellene adni a váradi egyházmegye középkori tudományos és művészeti életéből. A művészet minden egyes ágából (építészet, szobrászat, falfestészet, miniature-festészet, ötvösség, pecsétvés) kellene egy-két példányt írásban és képben bemutatni. Mindegyik kis fejezet bevezető és befejező sorait Excellentiádnak valamelyik idevágó munkájából kellene kölcsönözni. Hárman készítenők e munkát Rómer, én és Bunyitay. Vagy ketten én és Bunyitay.*”²⁶

Az ötletet, végül Ipolyi kérésére, elvetették. A püspök nagyváradi beiktatására a váradi káptalan legrégebbi statútumairól szóló publikáció készült el Bunyitay Vince tollából,²⁷ ám megjelenésekor ismeretlen okokból lemaradt a káptalan Ipolyinak szóló ajánlása.²⁸

A pápai megerősítést követően, március 25-én a sajtó immár hivatalosan is közlésezi Ipolyi Arnold nagyváradi püspöki kinevezését, aki már hosszú ideje bírta a vármegye hangadó köreinek szimpátiáját: „*Egy váradi püspök kinevezése, volna bárki a választott, megyénkire és városunkra*” egyaránt a legfontosabb események egyike. De többszörösen fontos és tegyük hozzá előre, fokozott mérvben öröndetes a mostani kinevezés, midőn a kinevezett nem kiváló kegyek és szerencsés befolyások karjai emelék, hanem kitűnő tehetőségek mellett folytonos munkával szerzett saját érdemeinek állandó emelkedő lépcsői vezették azon magas pontra, hol őt most megjeleneni látjuk. . . S így bizonyára nem a váradi püspöki szék teszi őt naggyá, hanem ő ad annak fényt; s amint őszinte örömmel gratulálunk az egyházmegyének, mely őt püspökkéül nyerte, ép úgy jogos dicsekvéssel üdvözöljük mi ő benne városunk első polgárát. A váradi püspökség története mutat fel kiváló alakokat, a kik szellemileg kimagasló egyéniségüknél fogva Váradot a tudomány és művészet képviselőinek gyűlöhelyévé tették, e város hírével emelve, szellemi és anyagi boldogulására is hatalmasan befolytak. Az új püspök múltját kezeségül bírjuk arra, hogy idejöveteleivel Váradra ily szerencsés napok, évek, évtizedek fognak következni. Ennek kívántunk ma, nem a hízelgés nyelvén, hanem a múltban biztosítékot nyerő remény és meggyőződés szerény, őszinte hangján kifejezést adni. Ily érzelmekkel, tisztelet- és bizalommal várjuk őt: hozzá Isten mielőbb közénk s tartsa meg minél tovább köztiünk.

Az egyházmegye papsága és a katolikus iskolák növendékei számára a következő vasárnap, 28-án tartottak hálaadó szentmisét a székesegyházban,²⁹ majd néhány nappal később Nogáll János káptalani helynök vezetésével útnak indult a káptalan üdvözlő küldöttsége, amelyet Zeley János, Vinkler József, Bubics Zsigmond, Zajnay János, Rómer Flóris és Fraknói Vilmos alkottak.³⁰ Eközben Ipolyi Arnold március 28-án, a Bécsben tartózkodó Ferenc József előtt letette az esküt, aznap este pedig a professio fideit a pápát képviselő Vincenzio Vanutelli nuncius kezébe.³¹ Március utolsó napjaiban Fraknói fogalmazta meg Ipolyi Arnold első, nagyváradi püspökként jegyzett hivatalos levelét Steiner Fülöp papneveldei kormányzónak.³² Az udvarias és elégedett hangvételű írás ellenére tudjuk, hogy korábban már nyilvánvalóvá tette, hogy

²⁶ Fraknói Vilmos levele Ipolyi Arnoldhoz 1886. március .14. OSZK Kézirattár.

²⁷ BUNYITAY 1886.

²⁸ Fraknói Vilmos levele Rómer Flórishoz 1886. június 8. OSZK Kézirattár.

²⁹ Nagyvárad 1886. március 27 (70.).

³⁰ Nagyvárad 1886. március. 30. (72.).

³¹ Nagyvárad 1886. április 1. (74.).

³² Fraknói Vilmos levele Ipolyi Arnoldhoz. 1886. április 1. OSZK Kézirattár.

nem szándékozik megtartani a váradai szeminárium élén a tisztségét budapesti tanszéki munkájával megosztó Steiner kanonokot, akit még Lipovniczky püspök kért fel erre a feladatra.

1886. év Nagyhete a búcsúzás jegyében telt Barsszentkereszten. A küldöttségek fogadását követően Ipolyi április 25-én, a húsvéti szentmisén búcsúzott el egyházmegyéjétől, majd néhány nappal később, 28-án a pályatársak, a Történelmi Társulat tagjai tartották itt utolsó találkozójukat, amelyen Ipolyi 14 esztendei vendégszeretete és a Társulat barsszentkereszti gyűlései emlékére táblát avattak.³³ Ezt követően, május folyamán Ipolyi korábbi terveinek megfelelően fürdőre utazott. Elutazása időpontjára és úti céljára vonatkozóan csak homályos utalásokra bukkantunk a vizsgált levelezésben. Úgy tűnik, hogy a következő heteket Kaltenbergben töltötte, ahova korábban Fraknói is készült,³⁴ azonban ő ebben az időszakban Semmeringről keletkezett leveleit. Ugyancsak közvetett utalásból sejthetjük, hogy elutazására valamikor május 20-a után kerülhetett sor, kevesebb mint egy hónappal Váradra való költözése előtt. Ez esetben ő maga is részt vehetett gyűjteményének Czobor Béla által irányított csomagolásában. A nagyváradai sajtó május 27-én tudósított először arról, hogy megkezdődött Ipolyi gyűjteményének csomagolása és költöztetése, valójában azonban ekkora már az egész hadművelet lezajlott. Ennek részleteiről Radnay Farkas Fraknóihoz címzett beszámolója tudósít:

„A szentkereszti összes szállítmány hét vagonban tegnapelőtt megérkezett, s tegnap reggel 6 órától kezdve délután 5-ig a rezidenciába, 8-ig pedig az emeletre szállíttatott. A kivagonírozás Deryei, a szállítás uradalmi erőekkel Körffy számtartó személyes felügyelete alatt történt. A pályaudvar közelsége, s a vasúti személyzet előzékenysége lehetővé tette az egy nap alatti átszállítást, ami a málhák rengetegével szemben nem csekély dolog volt. Az első emeleti tágas folyosók zsúfolt raktár képét tüntetik fel. Czobortól tegnap este kaptam az értesítést, hogy a beszerzebányai szállítmány is szerencsésen vonatra került; ő maga pedig holnap, hétfőn fog a gyorsvonattal ide megérkezni. Legyen kegyes Nagyságod ezeket kegyelmes urunknak megnyugtató magas tudomására hozni s fiúi készsókamat jelenteni.”³⁵

Fraknói rábeszélése ellenére³⁶ Ipolyi júniusban nem utazott tovább, hogy kezelését valamelyik hegyi üdülőhelyen folytassa, hanem 15-én,³⁷ miután korábban a kormánnyal szemben támasztott, az elmaradt subsidiuma kifizetésével kapcsolatos feltétele is teljesült, teljes titokban Nagyváradra érkezett, ahol az állomáson csak az általa értesített Czobor Béla várta és azonnal a püspöki rezidenciába vezette.³⁸ Az elkövetkező napokat a tisztelgő látogatások fogadása, valamint a helyi közélettel való ismerkedés töltötte ki. Június 20-án, első nagyváradai fejléces levelén még arról tudósítja Fraknóit, hogy a pápai bulla késlekedése miatt még nem tűzhetette ki az ünnepélyes beiktatás napját.³⁹ Alig kezdte meg Czobor Béla a püspöki magángyűjtemény

³³ Nagyvárad 1886. május 1. (100.)

³⁴ Fraknói Vilmos levele Ipolyi Arnoldhoz. 1886. április 14. OSZK Kézirattár.

³⁵ Radnay Farkas levele Fraknói Vilmoshoz 1886 május 23. OSZK Kézirattár.

³⁶ Fraknói Vilmos levele Ipolyi Arnoldhoz. 1886. május 28. OSZK Kézirattár.

³⁷ Véletlen egybeesés, de talán nem teljesen érdektelen információ, hogy egy nappal érkezése előtt, június 14-én tartották Rómer Flóris vezetésével a közel egy évtizedes szünet után újrászerveződő Biharmegyei Régészeti és Történelmi Egylet múzeumának megnyitó ünnepségét. Ez az egylet lett később Ipolyi Arnold gyűjteményének őrzője a következő három évtizedben.

³⁸ Nagyvárad 1886. Június 6. (136.)

³⁹ Ipolyi Arnold levele Fraknói Vilmoshoz. 1886. június 20. OSZK Kézirattár.

rendezését, amikor Ipolyi már egy másik érdekes gyűjtemény, a középkori nagyváradi katedrális Rómer Flóris 1881-1883. évi ásatásai nyomán előkerült kőtöredékeinek lapidáriummá való szervezéséről rendelkezik a püspöki palota folyosóin.

A pápai hozzájárulás megérkezése után a beiktatást július 11-re tűzték ki. Ebből az alkalomból Ipolyi 5000 forintos, jótékony célú adományt tett a város szegényei, valamint a rabsegélyző-, a koldusápoló- és a bölcsőde-egylet, a Biharmegyei Nőegylet, a Közkórház és a Szent Vince Intézet javára.⁴⁰

A július 11-én, vasárnap reggel tartott beiktatási ceremónia és istentisztelet minden kétséget kizárólag a legegyszerűbb és legszerényebb ilyen esemény volt a váradai egyházmegye történetében. A szertartás napját csak kevéssel előtte tették közzé a sajtóban. Az egyházmegyén kívülről nem hívtak meg vendégeket és a helyi papság soraiból is csak azokat várták el, akiket ez nem akadályozott vasárnapi istentiszteletek tartásában. A püspököt Nogáll János fogadta a székesegyház előtt, majd bevezették a szentélybe, ahol Radnay Farkas felolvasta a királyi kinevező okiratot és a pápai bullát. Ezt követően az új püspök, illetve a káptalani helynök, Nogáll János latin nyelvű beszédei hangzottak el, majd Ipolyi magyar nyelvű szöveget intézett a templomban összegyűltekhez. A korszak szokása szerint csak ezután, az olvasmányok és az evangélium felolvasása alatt öltötte fel a miseruhát és papjai segédletével bemutatta a szent áldozatot, amelynek végeztével Bémer Pál székesegyházi főesperes felolvasta a pápai búcsúengedélyt, majd az új püspök pápai áldást és búcsút osztott, végül visszatért a palotába. Vendégfogadásra, díszbédre nem került sor.⁴¹

Ipolyi Arnold beiktatási beszéde, melyet a helyi sajtó teljes terjedelmében hozott, a püspök egyetlen nyomtatásban megjelent, nagyváradi főpásztori körlevelének tárgyát is képezte. A meglehetősen hosszú, ám remek szóközi érzékkel felépített beszéd már csak azért is érdekes olvasmány, mert négy évtizedes papi és közel másfél évtizedes püspöki pályája ellenére a köztudatban és a szakirodalomban alig maradt fenn valami Ipolyi Arnold vallási gondolkodásából és egyházi szónoklataiból. A váradai közönség soraiban nagy tetszést aratott beszédéből nem hiányoztak a püspöknek az ősi, ám mindig megújuló egyház és a társadalmi progresszió iránti elkötelezettségét alátámasztó gondolatok, a szöveg legérdekesebb részeit mégis a halála közeledtét átérző főpap önreflexiója és a végső dolgokra való fokozott összpontosítás hatja át:

„Ezen isteni szeretet lelkesedésével s a szent béke érzetével szívemben jövök én is hozzátok ájtatos híveim. Azért kérek, ne nézzétek más tökéletlenségeimet, gyengéimet és gyarlóságaimat, hanem imádkozzatok értem, mint főpásztorotokért, hogy Isten szeretetének tüze lángoljon mindig szívemben s azzal művelhessem a ti lelki és testi üdvötöket. Mert ismétlem, hogy mint az Apostol mindennek fölé emeli a szeretet parancsolatát, úgy vagyok lelkesülve, hogy mindennek felett a szeretetet keressem.(...)”

Mint a szeretet kedves tanítványáról Szent János apostolról szól, hogy midőn a nagy kortól és betegségtől elsorvadva, mást nem volt képes többé mondani, mindig az egyet ismétlé legalább: Gyermekeim szeressétek egymást: úgy ti is kedves híveim, ha gyengülő tehetéseim s előrehaladott korom s beteges gyengeségemben más tanítást nem volnék képes nektek kellően hirdetni, fogadjátok egyre a legfőbb tanításomat ma és mindenkor, hogy szeressétek egymást mint Isten szeretett minket.”

A következő nap már munkával telt. Délelőtt kanonokjai kíséretében meglátogatta a Főreáliskola épületében a Bertsey György által évenként megrendezett iparosgéd- és tanonc munkakiállítását, ahol 10 arany jutalmat osztott ki. A kézműves és

⁴⁰ Nagyvárad 1886. Július 11. (156.).

⁴¹ Nagyvárad 1886. július 13 (157.).

iparos mesterségek oktatása iránt kiemelt érdeklődéssel viseltető püspök a kiállítás női kézimunka részlegével volt legkevésbé megelégedve. Kísérőinek már ekkor felvetette egy, a Besztercebányán általa alapítotthoz hasonló, női kézműipari iskola létrehozásának gondolatát. A kiállítást követően a város legjelentősebb, az Orsolya-rend által fenntartott leányiskoláját látogatta meg.⁴²

Ipolyi Arnold első nagyszabású kezdeményezése a Nagyvárad mellet fekvő Püspökfürdő kiépítése volt. A középkor óta ismert, Janus Pannonius által is megénekelt Várad környéki hévízforrásokon ekkoriban két egyházi intézmény osztozott, a Premontrei-rend, amelynek ősi birtokán a rend adminisztrátorai a 18. században építették ki a később Félix-fürdőként ismertté vált gyógyüdülő-helyet, valamint a tulajdonképpeni középkori, a török hódoltság alatt is használt Püspök- vagy Szent László-fürdő. Mindkettő a 19. század utolsó harmadában érte el fejlődésének legígéretesebb szakaszát. A század utolsó előtti évtizedére kiépült a vasúti összeköttetés Nagyváraddal, nyaranta állandó fürdőorvosi szolgálat működött, a város úri társaságai is egyre szívesebben választották a kikapcsolódás és szórakozás színhelyéül. Lassanként országosan ismert és kedvelt, magasabb igényeket is kielégítő üdülőhellyé kezdett válni. Azonban ameddig a premontreiek Kaczvinszky Viktor prépost vezetése alatt idejében hozzáláttak a Félix-fürdő fejlesztéséhez, addig sok egyéb mellett a Püspökfürdő is Lipovniczky püspök gazdasági szempontból katasztrofális uradalmi adminisztrációjának áldozatául esett. Ipolyi Arnold egyik első rendelkezése a nagyvárad püspöki székben ezt a lemaradást igyekezett behozni. A beiktatását követő napokban tárgyalt Zsigmondy Béla mérnökkel, aki az előző évben a premontreiek számára végzett sikeres fúrásokat és megbízta egy új, a fürdő megnövekedett számú közönségének igényeit kiszolgálni képes hévízforrás megnyitásával. A munkálatok már július 25-én megkezdődtek.⁴³ Ugyanakkor saját költségén fürdőidényenként tíz rászoruló család szállásának és gyógykezelésének biztosítását is elrendelte.⁴⁴

Július 23-án Ipolyi Békés vármegye hivatalos köszöntő küldöttségét fogadta a püspöki palotában. A találkozóról szóló sajtótudósítás foglalkozik először a püspöki rezidenciában felállított gyűjteménnyel:

„Ő Nagyméltósága megmutogatta a küldöttségnek tömérdek műkincsét, melynek minden darabja tanúskodik arról, hogy a nagy főpap emelkedett szelleme mily megbecsülhetetlen szolgálatokat tett a hazai régészet emelésére. Termeinek díszítése olyan, hogy megirigyelhetné bármely fejedelem. A falak gobelin-szőnyegeekkel borítvák, melynek minden darabja óriási értéket képvisel. A dolgozószoba falait a rokonok arcképei díszítik. Ott vannak néhai Terényi Lajos, Békésmegye alispánjának s nejének arcképei. Az ebédlő falait a nagyvárad püspökök arcképei díszítik. Állványon elbelyezve díszlik Aggbáznak képe, mely azon jelenetet tünteti, midőn Ipolyi Arnold a képző művész társulat nevében üdvözlő Munkácsy Mihályt, a nagy festőművészt; szemben van elbelyezve „Munkácsy Pilátus előtt” – művének aczélmeiszete a művész ajánlatával. A falak állványok régi magyar fazekas művekkel, tálakokkal, csuprokkal vannak megrakva, melyek mindenike egy-egy kincs azok előtt, kik hazánk ipari fejlődését, nemzetünk műzslésének előhaladását tanulmányozzák. (...) Egyes termeek falait nagy művészek képei díszítik. A tanács terem falait a kanonokok arcképei fedik.”

Az elragadtatott, ám nem túl részletgazdag beszámolóból két dolog mindenképpen megállapítható: egyfelől, hogy július közepére az Ipolyi-gyűjtemény már ki volt

⁴² Nagyvárad 1886. július 14. (158.).

⁴³ Nagyvárad 1886. július 16. (162.).

⁴⁴ Nagyvárad 1886. július 25. (170.).

állítva a palota falain, másfelől, hogy annak elhelyezésénél a gyűjtemény egységének fenntartásánál nagyobb súllyal esett a latba a dekorativitás és a képek történelmi üzenete, ezért azt összevegyítették az egyházmegye saját portrégyűjteményével, hiszen a cikkben említett váradai püspök- és kanonokportrék nyilvánvalóan nem Ipolyi gyűjteményéhez tartoztak.⁴⁵

A tanév kezdete előtt, még augusztusban megkezdődött az egyházmegyei papnevelés átszervezése. Ipolyi kinevezésétől fogva különös figyelmet fordított az egyházi oktatásra, mint kiváló eszközre az egyházmegyei klérus, saját meglátása szerint meglazult fegyelmi és erkölcsi állapotának helyreállításában. Talán nem véletlen, hogy nemcsak első hivatalos püspöki levelét szentelte ennek a témának, de még a váratlan és tragikus halála előtti órákat is a szemináriumban folyó előadások felügyeletével töltötte. Steiner Fülöp kanonok, későbbi székesfehérvári püspök helyett, akinek a váradai szemináriumra fordított erőfeszítéseivel a püspök elégedetlen volt, a fiatal és energikus Czobor Bélát hívta meg a papnevelde élére, aki szeptember elején a székesfehérvári egyházmegyéből hivatalosan is átlépett a nagyváradi, majd szeptember 9-én ünnepléses körülmények között átvette új megbízatását.⁴⁶

A nyár folyamán egymást váltják a különböző tisztelgő küldöttségek az újonnan kinevezett püspöknél. A közélet szereplői mellett felkeresi a város és a vármegye számos jótékony egylete és társulata. Nem múlhat el hét, hogy a helyi sajtó ne adjon hírt Ipolyi egy-egy újabb nagylelkű adományáról vagy karitatív kezdeményezéséről. A nagyváradi püspökség alig néhány hét alatt újra a város társadalmi életének közép-pontjába került.

Ipolyi Arnold egy rövid, Tisza Kálmánnál tett geszti látogatást leszámítva, eddigi ismereteink szerint csak két alkalommal hagyta el püspöki székhelyét. Szeptember 17-én 4 napra Budapestre utazott az Országgyűlés megnyitására. Ez alkalommal tárgyalt egykori protezsáltjával, Lotz Károllyal az Akadémia dísztermében tervezett falképek ügyében.⁴⁷ A Mátyás királyt tudósai körében ábrázoló freskót, melynek Ipolyi csak a vázlatait láthatta,⁴⁸ Lotz a püspök halálát követő évben kezdte el megfesteni. Utolsó budapesti útjára november 9. táján került sor, a Képzőművészeti Társulat 25 éves jubileumi tárlatának megnyitása alkalmával. Ekkor, bár 6 esztendeig viselt elnöki tisztségéről egy évvel korábban lemondott, tagja volt annak az ünnepi bizottságnak, amely fogadta a Múcsarnokba látogató Ferenc Józsefet.⁴⁹

A Váradra települt Czobor Béla segítségével októberben Ipolyi nekilátott első püspöki „munkanapján” tett nyilvános ígéretének megvalósításához. A női kézimunkakultúra emelése és beemelése az általa oly sokat népszerűsített nemzeti műízlés fejlesztésébe, hosszú idő óta foglalkoztatta. Ugyanez a cél vezette a besztercebányai női ipariskola megalapításakor, a nagyváradi iparos tanoncok munkakiállításának női részlegén szerzett tapasztalatai alapján pedig, amelyeket szokása szerint a helyszínen sem próbált eltitkolni, egy hasonló tanintézet létrehozását határozta el új székhelyén is:

„Még élénk emlékezetünkben van Ipolyi Arnold úr ő nagyméltóságának az iparosok kiállításán tett magas látogatása. Szemtanúi voltunk az élénk érdeklődésnek, melyet a nagynevű

⁴⁵ Nagyváradi 1886. július 24. (169.).

⁴⁶ Nagyváradi 1886. szeptember 10. (206.).

⁴⁷ Ipolyi Arnold levele Fraknói Vilmoshoz. 1886. szeptember 13. OSZK Kézirattár.

⁴⁸ Fraknói Vilmos levele Ipolyi Arnoldhoz. 1886. szeptember 11. és 15. OSZK Kézirattár.

⁴⁹ Nagyváradi 1886. november 12. (259.).

főpásztor minden iránt ott tanúsított. Bámulva hallgattuk sok szakértőt megszegyenítő megjegyzését egyik vagy másik kiállított tárgyra. De mi a legjobban meglepett bennünket, az a női kézimunka osztálynál tett nyilatkozata volt. Kemény ítéletet mondott az ott kiállított munkák fölött, nyíltan adva nemetszésének kifejezést. Nyilatkozatából mindenki megérthette, hogy nem helyesli azt az irányt, melyet a munkatanítónők általában követnek. Már maga az, hogy nem olyan tárgyakra tanítják növendékeiket, melyeknek az életben is hasznát veszik, elég arra, hogy ez irányt elítélje. De ha még ehhez hozzávesszük, hogy e munkák, távol minden eredetiségtől, franczia minták szerint, valóságos fényűzéssel, s legtöbbször izléstelenségbe átcsapó fényűzéssel vannak készítve, teljesen indokolt volt az a nyilatkozat, melyet e minden szépért, nemesért és jóért lelkesülő főpap, a kiállítás ezen osztályánál jelemlő tanítónő előtt tett.

A női kézimunkák abban az irányban, melyben most készítvék, egyszerűen fényűzési cikkeek. Hiszen előtűnik a példa, azokat a munkákat, melyek a háznál szükségesek, hölgyeink az üzletekből vásárolják, hova pedig a mint tudjuk külföldi gyárakból kerülnek. Pedig milyen könnyű szerrel lehetne ezt iparág gyanánt hazánkban is megbonosítani és pedig mellőzve a francziát a hagyományos magyar ízlés szerint. Hány és hány szegény leánynak nyújthatna ez eszközt a biztos és gondtalan megélhetésre!⁵⁰

Ipolyi elsőként a követendő utat szerette volna megmutatni, ezért megbízta Czobor Bélát, hogy a nagyvárad katolikus leánynevelés fellegrárában, az Orsolya-rend Fő utcai zárdájában rendezzen kiállítást magánygyűjteményének textildarabjaiból. A zárdá dísztermében rendezett, 271 tárgyat felsorakoztató kiállítás október 23-án nyílt meg és csupán öt napig tartott. A helyi sajtó beszámolója szerint a kiállítást minden nap tömegek látogatták, sokan a környező településekről, sőt a szomszéd vármegyékből jöttek el.⁵¹ Czobor Bélának ez alkalomra szerkesztett kiállítási katalógusából⁵² két egymást követő kiadás fogyott el a kiállítás hetében. Pedig mind a katalógus előszava, mind pedig a tárgyak leírása megjelent a helyi sajtóban is. A következő héten az újságok már arról számoltak be, hogy Ipolyi az Orsolya-zárda nevelőintézetének keretei között, saját költségén tervezi egy női ipariskola létrehozását, ezért a rend két tagját Besztercebányára küldte, a korábbi székhelyén működő iskola két kézimunka-tanárát pedig meghívta Nagyváradra.⁵³ Úgy tűnik a nagyvárad közönség megértette és magáévá tette Ipolyi szándékát:

„Szemlénket befejeztük és azzal a meggyőződéssel hagytuk el a gazdag tárlatot, hogy Sz. László városának nemes hölgyei megfogják érteni, mit akar elérni a fennkölt szellemű főpásztor impozáns gyűjteményének kiállításával. Kifogják szorítani egészen a franczia és német ízlésű mintákat, hogy helyet adjanak, magyar hölgyekhez méltóan, azon minden tekintetben szebb, izlésebb mustráknak, melyek dédanyáinktól maradtak reánk.”⁵⁴

Ipolyi Arnold kezdeményezése visszhangra talált a nagyvárad polgárság hölgytagjai között is. 1886 novemberében egy 35 tagú bizottság alakul azzal a céllal, hogy nagyszabású női kézimunka kiállítást szervezzen az év végére. Felhívásuk a város hölgyközönségéhez november 12-én jelent meg a helyi sajtóban,⁵⁵ nagyvárad munkájának első beérett gyümölcsét, a kiállítás december 12-i megnyitását azonban Ipolyi Arnold már nem érthette meg.

⁵⁰ Nagyvárad 1886. október 24. (244).

⁵¹ Nagyvárad 1886. október 27. (246).

⁵² CZOBOR 1886.

⁵³ Nagyvárad 1886. október 31. (250).

⁵⁴ Nagyvárad 1886. október 24. (244).

⁵⁵ Nagyvárad 1886. November 12. (259).

Az ősz folyamán a papnevelő intézet mellett az egyházi közigazgatásban is megkezdődtek az átszervezések. Szeptemberben három főesperesség élére neveznek ki új elöljárót, november elején pedig Ipolyi zsinati bizottságot hoz létre az egyházmegye vallási és lelki életének előmozdítására.⁵⁶

Ipolyi Arnold tudományos működéséről Nagyváradon alig tudunk valamit. Kisebb tanulmányai és értekezései harmadik és azt követő köteteknek szerkesztésével és sajtó alá rendezésével Nagyváradon levéltárosát, Bunyitay Vincét bízta meg, aki azonban ezt csak a püspök halála után tudta megvalósítani.⁵⁷ Utolsó, életében megjelent könyve, a királyi koronázó ékszerekről szóló monográfiájának⁵⁸ korrektúráin utolsó beszercebányai hónapjaiban és közvetlenül Váradra való költözése után dolgozott. Fraknói Vilmostal folytatott levelezéséből az derül ki, hogy mind a nyomdai munkával, mind pedig az illusztrációk minőségével elégedetlen volt.⁵⁹ Összességében a könyv szerkesztésének munkálataira rányomta bélyegét az Ipolyi kinevezése körüli huzavona és a püspök kedélyének ezzel párhuzamosan romló állapota. Ezen kívül a Váradon töltött rövid időszakból csak egy kisebb lélegzetű írásáról tudunk: bemutató levelet írt a Történelmi Társulat számára a Monumenta Vaticana második kötetéhez, amely Buda visszafoglalásának kétszáz éves jubileuma alkalmából jelent meg. Az ünnepségen részt vett a Vatikáni Levéltár egyik őre, Gregorio Palmieri atya is, aki szeptember 7-én Fraknói társaságában Ipolyi Arnoldot is meglátogatta Nagyváradon.⁶⁰

Ipolyi Arnold december 2-án bekövetkezett halála nemcsak a kívülállókat, de a püspök közeli barátait is váratlanul érte. Pedig életének utolsó évében egyre szaporodtak a fenyegető jelek. Már utolsó beszercebányai hónapjaiban is foglalkoztatta közeli halálának gondolata. Részben ezzel is magyarázható a nagyváradi kinevezésével szembeni apatikus érdektelensége. 1885 nyarán átesett és felépült egy súlyosnak tűnő betegségből, amely a korszak sajtóhírei ellenére nem agyvérzés, hanem, feltehetően, valamilyen megfázásból eredő izületi bántalom lehetett, hiszen betegsége és lábadozása idején egyetlen Fraknóihoz intézett levél kivételével saját kezűleg intézte levelezéseit. Bár orvosai az év vége felé már gyógyultnak tekintették, Ipolyi továbbra is közeli halálára készült. Végrendeletét, bár nagyváradi áthelyezése akkor már bevégzett ténynek számított, úgy fogalmazta meg, hogy amennyiben mégis átköltözése előtt meghalna, az Beszercebányán is végrehajtható legyen. Életének utolsó hónapjaiban egyre fokozódó kiábrándultság és rezignáció kerítette hatalmába. Az Akadémián, valamint a Történelmi és a Képzőművészeti Társulatban betöltött tisztségeiről, még áthelyezése előtt lemondott. Barátaival folytatott levelezéséből arra lehet következtetni, hogy tudományos ambíciói már nem voltak, azonban egyre fokozódó elkeseredettség kerítette hatalmába, mert azt vélte látni, hogy a „nemzeti műízlés” emelésére tett erőfeszítései jórészt hiábavalóak voltak.⁶¹ Október végén ugyan arról számolt be Fraknói Vilmoshoz írt levelében, hogy pappá szentelésének 40 éves jubileumát ágyban fekvéssel kellett töltenie, azonban életének utolsó heteiben mindvégig aktív volt. Érdekes adalékot szolgáltat ehhez a kérdéskörhöz K. Nagy Sándor, nagyváradi jogász és újságíró beszámolója, aki a

⁵⁶ Nagyvárad 1886. október 13. (234.); 1886. november 5. (253.).

⁵⁷ IPOLYI 1887-1888.

⁵⁸ IPOLYI 1886.

⁵⁹ Ipolyi Arnold levelei Fraknói Vilmoshoz. 1886. Szeptember 30.; október 6.; október 23. OSZK Kézirattár.

⁶⁰ Fraknói Vilmos levele Ipolyi Arnoldhoz. 1886. szeptember 4. OSZK. Kézirattár.

⁶¹ Ipolyi Arnold levele Fraknói Vilmoshoz. 1886. október 28. OSZK Kézirattár.

vármegye területén rajzoló Feszty Árpád társaságában Ipolyi halála előtt alig másfél héttel látogatta meg rezidenciájában a püspököt:

„12 órakor jelentünk meg a palotában, a komornyik ismerősen üdvözölte Fesztyt s bevezette az elfogadó terembe. Alig állottunk meg, megnyílt a dolgozó szoba ajtaja s kilépett rajta a püspök. Feszty egészen megrezzent, a mint mondá később, annyira meglepte a püspök összeesett alakja és beteges kinézése. Látszott szelid arcán a fájdalom és egész alakján a gyengeség. Előbb lassan beszélt, de csakhamar visszanyerte hangja azt a kedves modort, melyet hallani oly jól esett. Sok mindent kérdezett Fesztytől s különös lelkesültséggel beszélt a szent-keresztői napokról. Azután sorba megmutatá a szebbnél szebb termeket, melyeknek műkincseit megbecsülni nem lehet s a termék bejárása alatt folyton reám támaszkodott, karját karomba öltve. „Jöjjön kedves fiam – mondá – jól esik már az ilyen öreg embernek, mint én, ha valakire támaszkodhatik!” Ez alatt a nagy díszteremben elmagyarázta, hogy miként fogja ott a könyvtárt berendezni, - már át is adta az egész tervet a Párizsban tanult Madas Lajos asztalosnak, aki az állványokat fogja készíteni. Elbeszélte, hogy mibelyi egészséges lesz, elmegy Prágába, mert ott van egy lovas szobor azoktól a Kolozsvári-testvérektől, a kik a hajdan híres Szent László lovasszobrát készítették, s arról vett minta szerint ha hamarabb nem, őt én alatt elkészíteti Szent László lovas szobrát (szánt rá 20.000 frtot) s aztán a szobor mellett sziklából kirakott szökőkutat készíttet, melyből ott tör elő a víz, a hol Szent László dárdáját bele üti, hogy megtestesítve legyen az ősi legenda. . .A legrészélyesebben váltunk el. . .Örökre!”

Ipolyi Arnold életének utolsó időszakában drámai módon feszült egymásnak egyre fogyatkozó fizikai erejének és közelgő halálának előérzete és szünni nem akaró tettvégya. A december 2-án, délben bekövetkezett végzetes agyvérzés is munka közben érte:

„Ipolyi püspök (...) déli 12 órakor titkárával a szemináriumból, hol az előadásokat hallgatta rezidenciájába visszatért. Dolgozó szobájába levő egyik könyvszekrényből egy könyvet vett ki s úgy látszik íróasztalához akart menni, abban a pillanatban érte utol a halál; - midőn $\frac{1}{4}$ 1 órakor Radnay titkár bement a püspökhöz, rémülve látta őt arcával a földön fekvve, kezében a könyvvel, azonnal becsengette a komornyikot és huszárt, kiknek segítségével a haldokló püspököt az ágyra tette s rögtön orvosok után küldött. - a véletlen úgy akarta, hogy dr. Grósz Albert épen egy kanonoknál tegyen látogatást, ki rögtön a püspökhöz sietett, de már halva találta. A gyászszertől azonnal értesítettet a káptalan, melynek tagjai rövid időre megjelentek a rezidenciában, megteendő a törvényszabta lépéseket. A holttestet a nagy ebédlő melletti terembe vitték, hol egy ágyon fehér lepellet leborítva fekszik.”

Halála sokkal mélyebb és személyesebb gyászt eredményezett, mint 12 évig regnáló elődje esetében másfél évvel korábban. Már másnap reggelre a város minden középületére kikerült a fekete lobogó, a temetéséig szüneteltek a város társadalmi életének eseményei⁶² és megindult a részvénytilvánítók és a püspök ravatalát felkeresők öt napon át tartó, szünni nem akaró áradata.⁶³

Két nappal a halála után háziorvosa, Hoványi Ferenc és Fuchs József felboncolta a püspök testét. A halál okaként agyszélhűdést állapítottak meg, majd kiemelték a tudós egyházfő „a rendesnél sokkal nagyobb” szívét, amelyet – kívánsága szerint egy lepecsételt üvegtartályban Besztercebányára vittek.⁶⁴ Másnap, szombaton bebalzsamozták a testét, vasárnap pedig elhelyezték a püspöki palota nagy ebédlő-termében felállított ravatalon.⁶⁵

⁶² Nagyváradi 1886. december 3. (277.).

⁶³ Nagyváradi 1886. december 7. (280.).

⁶⁴ Nagyváradi 1886. december 4. (278.).

⁶⁵ Nagyváradi 1886. december 5. (279.).

Ipolyi püspök temetésére december 9-én, reggel 9 órakor került sor. A szertartást az agg Haynald Lajos, kalocsai érsek végezte. A halott püspök alig öt hónappal korábbi beiktatásáról kényszerűen lemaradt egyháznagyok és a tudományos élet kiválóságai erre az alkalomra már nagy számban megjelentek. A magyar püspöki karból jelen volt még Schlauch Lőrinc, Németh József, Lőnhart Ferenc és Bende Imre. A pályatársak közül a váradi egyházmegyes Fraknoi Vilmos, Rómer Flóris és Czobor Béla mellett Szilágyi Sándor, Fejérpataky László és Szádeczky Lajos képviselte az akadémia testületét.

Ipolyi Arnold még életében előkészítette temetkezési helyét a nagyváradi székesegyház kriptájában. A püspöki palota előterét és a gyásztermet a városi rendőrségnek kellett kiürítenie, hogy a püspök koporsójának beszentelését végző Haynald érsek és kísérete bejuthasson a ravatalhoz. Innen a koporsót a székesegyház főoltára előtt álló másik, díszes ravatalra vitték át, ahol bemutatták a gyázmisét a halott püspök lelki üdvéért, majd elhelyezték a kriptában előző nap már előkészített fülkében. A szertartáson a korabeli sajtó beszámolója szerint 10 000 ember vett részt.⁶⁶

Miután a Lévi Jakab, váradi kőmetsző által készített,⁶⁷ egyszerű kivitelű, feliratos sírkő végleg lezárta a kivételes képességű tudós és egyházfő páratlan életpályáját, Nagyváradon kezdetét vette egy másik, művelődéstörténeti szempontból nem kevésbé érdekes történet: Ipolyi Arnold szintén páratlan műgyűjteményének utóélete.

A FORRÁSOK

Ipolyi Arnold műgyűjteményére vonatkozóan mindeddig vajmi kevés forrást volt képes felmutatni a tudomány- és művészettörténeti kutatás. Ez nem csak a gyűjtemény történetének 32 nagyváradi éveére érvényes, hanem Ipolyi Arnold gyűjtői működésére, sőt a budapesti és esztergomi időszak első három évtizedére is. Azonban, ameddig a mai Magyarország területén fellelhető, való igaz, szegényes források feltárására és közzétételére számos próbálkozás volt, ez Nagyváradról, amely mégiscsak Ipolyi hagyatékának első őrzője volt, korántsem mondható el. Számos oka van ennek: a szakterület kutatóinak hiányától és a helyi levéltári kutatás áldatlan körülményeitől a helytörténeti kutatás színvonaláig és általában a magyar vonatkozású történelmi emlékek kutatása iránti általános érdektelenségig. Azonban a jószándékú és kitartó kutató előtt is számos akadály tornyosul. E sorok írója közel tíz esztendeje foglalkozik, az Ipolyi-gyűjteményt több mint két évtizeden át őrző Biharmegyei és Nagyváradi Régészeti és Történelmi Egyletre vonatkozó források feltárásával. Ennek során, a legutóbbi időig, egyetlen, az Ipolyi gyűjtemény összetételére, sorsára, általában Ipolyi Arnold hagyatékára vonatkozó forrást sem sikerült felmutatni. Ennek okai megegyeznek a magyarországi források hiányával. Ameddig ott a román megszálló hadsereg, később pedig a királyi Románia jogi követeléseitől megrettent szakemberek, élükön Gerevich Tiborral elpusztították a gyűjtemény leltári jegyzékeit és a műtárgyakon található jelzéseket, itt a Coriolan Petranu, erdélyi műemléki felügyelő által képviselt román kulturális kormányzat koboza el parancsszóval a készülő nemzetközi peranyag számára

⁶⁶ Nagyvárad 1886 december 10. (282.).

⁶⁷ Nagyvárad 1886 december 11. (283.).

a gyűjteményre vonatkozó dokumentumokat úgy a régészeti egylettől, mint a római katolikus püspökségtől. Ezek sorsáról gyakorlatilag semmit sem lehet tudni, holott, a két világháború közti művelődési kormányzat bukaresti levéltári fondjaiban még minden bizonnyal lappangó iratok, a peranyaggal együtt páratlanul gazdag forrásanyagát képezhetnék a téma kutatásának.

Úgy tűnik azonban, hogy egy rendkívül fontos iratcsoport elkerülte a begyűjtést Nagyváradon. Ez pedig nem más, mint Ipolyi Arnoldnak, a nagyváradi római katolikus püspöki levéltárban, az egyházmegyei klérus tagjainak örökösödési ügyeit tartalmazó iratai között található hagyatéki dossziéja. Ez az iratanyag, amely forrásközleményünk gerincét alkotja, a nagyváradi római katolikus püspöki levéltár legnagyobb részével együtt 1968 után a Román Nemzeti Levéltár Bihar Megyei Igazgatóságának gyűjteményébe került és ma is ott található.⁶⁸ Az iratcsomó, 522 utólag számozott íven, 281 dokumentumot tartalmaz nagyjából kronológiai rendben (amely azonban az iratcsomó mai elrendezésében nem egészen következetes). A dokumentumok sorát Ipolyi Arnold 1885. szeptember 22-i keltezésű végrendeletének 3 fénynyomatú példánya nyitja és Széchényi Miklós nagyváradi püspök 1923. október 20-án, Octavian Goga román vallásügyi miniszterhez írott levele zárja. A köztük lévő 38 esztendőre eső iratanyag tartalmi szempontból 3 csoportra osztható.

1. *Ipolyi Arnold végrendeletére és annak végrehajtására vonatkozó dokumentumok.* Ezek legérdekesebbje maga a végrendelet, amelyet a korábbi szakirodalom csupán töredékesen ismert, de hasonló érdeklődésre tarthatnak számot a hagyatéki per, valamint a végrehajtás dokumentumai, amelyek magyarázatul szolgálnak a gyűjtemény 10 esztendei „száműzetésére” a közönség előtt, ugyanakkor fontos művelődéstörténeti adalékokkal szolgálhat Ipolyi hagyatékának egyéb, a műgyűjteményétől független elemeivel kapcsolatban. Itt elsősorban magát a végrendeletet vezérlő szellemiségre, valamint a különböző tudományos, művelődési és jótékonyági intézményeknek juttatott hagyatéki összegekre gondolunk. Ehhez a csoporthoz tartozik még egy tekintélyes iratmennyiség is, amely a hagyatéki kiosztásának, illetve a később keletkezett hagyatéki tételek (kamatok, utólag felszabaduló tételek, stb.) részletes elszámolásait tartalmazza. Ezeket, mint a kutatásunk tárgyának szempontjából érdektelenekeket nem foglaltuk be forrásközlésünkbe, de az iratcsomó tartalmát ismertető táblázatban dőlt betűkkel szedve szerepelnek.

2. *Ipolyi Arnold műgyűjteményének elhelyezésére és őrzésére vonatkozó dokumentumok.* Amint alább látni fogjuk, az Ipolyi-gyűjtemény elhelyezésére vonatkozó számos elképzelés közül végül Rómer Flóris és Fraknoi Vilmos közös terve valósult meg, mely szerint azt, a Bihar megyei és Nagyváradi Régészeti és Történelmi Egylet őrzése alatt, egy erre a célra, valamint az Egylet saját gyűjteményének kiállítására tervezett épületbe helyezték el. A közölt iratanyag második csoportja végigköveti az 1896-ban átadott múzeum létrejöttének eseményeit, tartalmazza a gyűjtemény átadásának dokumentumait, köztük egy két részből álló, 1896 júniusában keletkezett gyűjteményi leltárt, valamint egy sor, a püspökség, a gyűjtemény és a Régészeti Egylet kapcsolatát illető dokumentumot, például az 1904-ben elkövetett múzeumi betörés során keletkezett károk jegyzékét, illetve a múzeum 1918. évi felújításának és a gyűjtemény újrendezésének dokumentumait.

⁶⁸ JAKÓ 2004, 108–113.

3. *Az Ipolyi gyűjtemény Nagyváradról való menekítésének dokumentumai.* A történeti kutatás előtt mindeddig jórészt ismeretlen volt, hogy Ipolyi Arnold gyűjteményét két alkalommal is megpróbálták kimenteni Nagyváradról. Első alkalommal 1916 szeptemberében, Romániának az első világháborúba való belépése és Erdély lerohanása alkalmával Varjú Elemér vezetésével felleltározták, elcsomagolták és menekítésre előkészítették a gyűjtemény egy jelentős részét. Azonban mire ez bekövetkezett, az osztrák-magyar hadsereg visszaverte a román támadást, ezért a mentőakció a hatóságok szemében okafogyottá vált. Ezt követően, Gerevich Tibor, a kutatás számára részben ismert módon, 1918 utolsó napjaiban készítette elő és 1919 januárjában menekítette Budapestre, a Nemzeti Múzeum épületébe Ipolyi Arnold gyűjteményi hagyatékát. E két művelet dokumentumait tartalmazza az iratanyag harmadik csoportja, köztük egy gyűjteményi leltárt, amelyet 1916 szeptemberében Varjú Elemér készített a menekítésre előkészített műtárgyakról.

Szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy a fenti csoportosítást a dokumentumok tartalmi elemzése alapján e sorok írója végezte el. Az iratcsomóban a különböző dokumentumok vegyesen, esetenként egy-egy tárgycsoport különválasztásával, nagyjából időrendben helyezkednek el. A teljes iratanyag időrendbe szedett jegyzékét, valamint az Ipolyi-gyűjtemény története szempontjából releváns iratok szövegét e kötet második függeléke tartalmazza.

A hagyatéki iratcsomó feldolgozása idején Emódi András levéltáros, a római katolikus püspökség levéltárának vezetője egészen meglepő körülmények között, egy 20. századi erdőbirtokokra vonatkozó dosszié iratai közé rejtve ráakadt az Ipolyi-gyűjtemény Czobor Béla által 1886/1887. fordulóján, tehát közvetlenül Ipolyi halála után összeállított jegyzékére.⁶⁹ Ezt a dokumentumot, amelyet később számos megjegyzéssel és pontosítással látták el, (keltezések, szerzők, stb.) Némethy Gyula, az Ipolyi-gyűjtemény őre múzeumi munkája során használhatta. Az idegen iratanyagba való keveredése lehet véletlen is (Némethy Gyula a püspök nélkül maradt egyházmegye káptalani nagyprépostjaként foglalkozott gazdasági ügyekkel), de előfordulhat, hogy éppen az elrejtés szándékával került ide. A leltár teljes szövegét e kötet első függeléke tartalmazza.

Ipolyi Arnold levelezésének kutatása során az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában figyelmesek lettünk egy dokumentumra, amely az Analekta katalógusban *Ipolyi Arnold műtárgyainak leltára* címet viseli.⁷⁰ A 44 oldalas, keltezetlen, ceruzával írt, vázlatszerű jegyzék sok helyen olvashatatlan, a két különböző kézírással, váltakozva írt szöveg egésze pedig első látásra értelmezhetetlennek tűnik. Talán ezért is került el a korábbi kutatás figyelmét. Az irat eredetének, szerzőjének és keltezésének kulcsát maga az adományozó szolgáltatja: a könyvtár leltárai szerint Erneyi József, az OSZK egykori könyvtárosa révén került a gyűjteménybe a múlt század 30-as éveiben, Erneyi nyugdíjba vonulásakor. Amint az a korábbi kutatásokból ismert, Erneyi Gerevich Tibor segédjeként részt vett az Ipolyi-gyűjtemény 1918-1919-es csomagolásában. A jegyzék valószínűleg az ekkor készített leltár vázlata, amelynek tételei a korábbi leltárakkal összevetve jórészt beazonosíthatóak és így az Ipolyi-gyűjtemény Magyarországra

⁶⁹ Szíves önzetlenségét, amellyel rendelkezésünkre bocsátotta, úgy a leltárt, mint a annak általa fáradságot nem kímélve átirat és beszerkesztett változatát, ezúton is szeretném megköszönni.

⁷⁰ OSZK Kézirattár. Analekta 2445.

menekített részére vonatkozóan egyedülálló forrást képeznek. Ezt a jegyzéket kötetünk harmadik függelékében tesszük közzé.⁷¹

E helyen kell még szót ejtenünk egy, az Ipolyi-kutatásban keringő, ellenőrizetlen információról, amely Mojzer Miklósnak, egy ismeretlen eredetű értesülése alapján terjedt el, és amely szerint a nagyváradai múzeum rendelkezik az Ipolyi-gyűjtemény egy, talán teljes leltárával.⁷² A valóságban létezik a Nagyváradai Körösvideki Múzeum gyűjteményében két dokumentum, amelyet a múzeum korábbi igazgatója, Sever Dumitrascu a legutóbbi időkig saját iratai között, elzárva tartott, és amelyről 2000-ben jelenhetett meg először egy rövid, összegző írás.⁷³ Az egyik az Ipolyi-gyűjtemény 1896-os átadási jegyzőkönyvének egy töredéke, amely az értékesebb ékszereket és ötvöstárgyakat tartalmazza, a másik pedig a gyűjtemény 1916-os menekítési kísérletekor, Varjú Elemér által összeállított jegyzék. Önmagában sajnos egyik sem képez jelentős forrásértéket a gyűjtemény rekonstrukciója szempontjából, viszont mindkettő megtalálható az általunk közölt hagyatéki iratcsomóban is, ezért ezekkel külön nem foglalkozunk

Az Ipolyi-gyűjtemény történetére vonatkozó alábbi összefoglalónkat a fent felsorolt és e kötetbe foglalt forrásanyagra támaszkodva, annak használatát megkönnyítendő állítottuk össze. A hivatkozásokban a második függelék dokumentumait azok sorszáma alapján idézzük, amelyek a szöveggözlésben az átirat dokumentum előtt állnak, az összefoglaló jegyzékben, pedig a dokumentum sorszámaként, a táblázat első oszlopában szerepelnek.

IPOLYI ARNOLD GYŰJTEMÉNYE NAGYVÁRADON

A 20. századi Ipolyi-kutatás megfelelő források hiányában meglehetősen sematikus, vázlatos és korántsem pozitív képet alakított ki a nagy püspök gyűjteményének három évtizedes nagyváradai történetéről. Ezt a főként másodlagos, elfogulatlanak alig nevezhető adatközvetítők révén kialakult képet nagyjából a következőkben foglalhatjuk össze: Ipolyi Arnold halála után a gyűjteményt értékelni képtelen nagyváradai egyházmegye élén Schlauch Lőrinc püspökkel 10 esztendeig száműzte a gyűjteményt a nyilvánosság elől, majd a hagyatkozó szándékaival ellentétes módon, megfelelő jogi alap nélkül a Biharmegyei és Nagyváradai Régészeti és Történelmi Egylet gondjaira bízta, amelyik jórészt gondtalanul és szakszerűtlenül látta el feladatát. Azonban a Budapestre, majd Esztergomba való menekítésével gyakorlatilag visszaállt a törvényes állapot és megvalósult Ipolyi Arnold végakarata, amelyet csupán egy oldalról, a román állam részéről kérdőjeleztek meg a múlt század 20-as éveiben az első világháborúban győztes hatalmak által létrehozott Jóvátételi Bizottság előtt, amely azonban a magyar félnek adott igazat, igazolva ezáltal az esztergomi elhelyezés jogi érvényét.

Ipolyi Arnold hagyatéki dossziéja a gyűjtemény rekonstrukcióját segítő iratok mellett egy sor olyan dokumentumot is tartalmaz, amelynek fényében kénytelenek vagyunk részletesebben megvizsgálni a kérdéses időszak eseményeit és árnyaltabb, hitelesebb képet kialakítani ezekben a kérdésekben.

⁷¹ Az irat eredetének azonosításában nyújtott segítségükért, valamint a közlésre való szíves átengedésért az OSZK Kézirattárának munkatársait: Földesi Ferencet és Zsupán Edinát illeti köszönet.

⁷² MOJZER 1964, 224., 22 jegyzet.

⁷³ SARCA 2000.

Ipolyi Arnold 1886. december 2-án bekövetkezett, hirtelen halálakor gyűjteményének az a része, amelyet korábban nem ajándékozott el különböző fővárosi közgyűjteményeknek, a nagyváradi püspöki palota emeleti folyosóin és termeiben, a falakon, polcokon és állványokon voltak kiállításszerűen elhelyezve. Ezt a rendező munkát a csomagolástól a költöztetésen át az elhelyezésig az akkor alig 34 éves Czobor Béla irányította, aki ebben az időben a Nemzeti Múzeum Régiségtárának segédőre, Ipolyi Arnold tanítványa és legbelsőbb munkatársi körének tagja volt, akit püspöki beiktatása után nem sokkal meghívott Váradra, a püspöki szeminárium vezetésére. Czobor minden jel szerint Váradon tartózkodott Ipolyi halálakor és valószínűleg már a püspök temetését követő napokban hozzáláthatott a gyűjtemény értékbecsléssel egybekötött leltárának elkészítéséhez (II. függelék). Annyi bizonyos, hogy a ránk maradt egyik eredeti leltári példányon szereplő első 521 tétel leltározását, amelyet ugyancsak Ipolyi egyik protezsáltja, Ligeti Antal festőművész segítségével végzett, december 22-én fejezte be. Figyelembe véve, hogy a következő 500-as tétel leltára további öt hétig készült, arra kell következtetnünk, hogy a jegyzéket legkésőbb december közepén kezdhették el készíteni. A kérdés csupán az, hogy milyen szándékkal készülhetett ez az általunk ismert legkorábbi jegyzék?

Az Ipolyi-hagyatékkal kapcsolatos találgatások és tervezgetések már a püspök halálát követő napokban elkezdődtek. A végrendeletet, kezdetben a besztercebányai káptalan letétében keresték,⁷⁴ néhány nappal később azonban Ipolyi személyes iratai között bukkantak rá. A hagyatéki eljárást mindvégig vezető Mezey Mihály közjegyző a püspök hagyatékának első áttekintésekor 200.000 forint értékű készpénzt és értékpapírt talált, ami az ekkortájt ugyancsak 200.000 forintra becsült műgyűjtemény és az uradalmi kasszában lévő készpénzzel együtt a teljes hagyatéki tömeget mintegy félmillió forintra emelte. A végrendeletet először a család és a káptalan jelenlétében olvasták fel december 4-én,⁷⁵ majd néhány nappal később teljes terjedelmében hozta a nagyváradi sajtó.⁷⁶ Mivel ezt a végrendeletet az Ipolyi-kutatás mindeddig csak töredékében ismerte, érdemes annak tartalmát egy kicsit közelebbről is szemügyre venni.

Ipolyi Arnold halálakor még érvényben volt a Corpus Juris Hungarici 1715. évi XVI. törvénycikke, amely I. Lipót és a magyar korona országainak papságát képviselő Kollonich Lipót esztergomi érsek között létrejött egyezményt, az úgynevezett Conventio Kollonichianát iktatta törvénybe. Ennek értelmében a királyi adományozás alapján javadalmakat élvező főpapok (püspökök, prépostok, kanonokok és apátok) vagyonukról csak előzetesen kért királyi engedély alapján végrendelkezhetnek szabadon. Egyébként hagyatékuk egyik harmada a kincstárát, a második az egyházat illette és csak a harmadikról rendelkezhetek tetszésük szerint. Ennek a rendelkezésnek a 18. században az volt az elsődleges célja, hogy az esetenként fél vármegyényi birtokkal rendelkező főpapi javadalmak jövedelmei, amelyekkel azok haszonélvezői életükben kevés megkötéssel szabadon rendelkeztek, haláluk után ne gazdagíthassák rokonaik révén korlátlanul a világi birtokos rendet. Ugyanakkor ezzel igyekeztek az egyházi jövedelmek egy részét az egyház újjáépítésének valamint az ország védelmének magasabb célja felé terelni. Azonban a feudális birtokrendszer felbomlása után a 19. század második felében a Kollonichi Egyezmény csupán egyike maradt a korabeli

⁷⁴ Nagyvárad 1886. 12. 04. (278.).

⁷⁵ Nagyvárad 1886. 12. 05. (279.).

⁷⁶ Nagyvárad 1886. 12. 07. (280.).

magyar jogrendszer ballasztjainak. Ipolyi Arnold kétséget kizáróan tisztában volt ezekkel a megkötésekkel, azonban nem kért uralkodói felmentést. Helyette egy egészen eredeti, ám a következményeit illetően majdnem végzetes megoldást választott: látszólag a Kollonichi Egyezmény szellemét követő végrendeletet alkotott, amely azonban a törvény betű szerinti értelmének számtalan helyen ellentmondott, ezért – amint az később látni fogjuk – kis híján a végrendelet megsemmisítéséhez vezetett.

Amint azt korábban már leírtuk, Ipolyi végrendeletét saját intenciói és útmutatása alapján Fraknói Vilmos szövegezte meg, majd kisebb stilisztikai változtatások után a püspök 1885. szeptemberben 22-én írta alá Barsszentkereszten.⁷⁷ Ekkorra nagyváradi püspöki kinevezését már kész tényként tárgyalta az országos sajtó és ő maga is ilyen jelzéseket kapott Fraknóin keresztül a kormányzat irányából. A végrendelet szándékosan nem nevezi meg a püspök székhelyét annak érdekében, hogy bármely székben is legyen halálakor, végrendelete érvényesíthető legyen.

Maga a végrendelet egy preambulumból, hét fejezetből és egy hitelesítő záradékból áll. Az első fejezet a püspök vagyonának az egyházat illető harmadrészéről rendelkezik. Eszerint annak harmada a székesegyházát, a fennmaradó rész pedig 1000 forintos tételekben a székesegyházi káptalant, illetve korábbi plébániáit (Ipolykeszi, Zohor, Nagycsalomja és Törökszentmiklós) illeti. A fennmaradó hagyatéki részt fele részben egy papi segélyalap létrehozására, fele részben pedig kis jövedelmű plébániákhoz tartozó műemlék templomok felújítására kívánta fordítani. A második részben a kincstárnak juttatandó harmadrészt illetően úgy rendelkezik, hogy annak egy-egy harmadrészét az Akadémia, valamint az Országos Képzőművészeti Társaság kapja, mint államilag támogatott és az állam érdekeit szolgáló kulturális intézmények. A szabad végrendelezés alá eső vagyoni részről a harmadik (C.) fejezetben rendelkezik. Rokonai közül csupán két életben lévő testvérére hagyott életjáradékot, amelynek 20 000 forintos tőkáját a káptalan kezelésére bízta azzal a kikötéssel, hogy a kedvezményezettek halála után azt alakítsák át tanulói ösztöndíjalappá, amelynek elsődleges kedvezményezettjei nővérenek egyenes ági, katolikus leszármazottai lesznek. Szabad rendelkezésű vagyoni harmadának többi részét 1000 forintos tételekben a Szent István Társulatra, a Szent László Társulatra, a Történelmi Társulatra, valamint egy jövőben alapítandó katolikus egyetem vagy felsőfokú nevelőintézet javára hagyományozta, azzal a kikötéssel, hogy az esetleg ezután még fennmaradó összeg kedvezményezettjei ugyancsak az Akadémia és a Képzőművészeti Társulat legyenek. A végrendelet D. pontja e két intézmény számára tartalmaz rendelkezéseket a rájuk eső hagyatéki rész felhasználását illetően.

A hagyatéki F. fejezete a püspök irodalmi hagyatékával foglalkozik, míg az utolsó, G. fejezet kisebb ügyekről rendelkezik, illetve Fraknói Vilmos személyében hagyatéki végrehajtót jelöl ki.

Kötetünk szempontjából a testamentum ötödik, E. fejezete bír a legnagyobb jelentőséggel, amely műtárgyakat és egyéb régiségeket, valamint könyveket, kéziratokat és okleveleket tartalmazó gyűjteménye felől hagyatkozik. Ezt a hagyatéki vagyontól elkülöníteni és egyben tartani rendeli egy jövőben létrehozandó közgyűjtemény számára. Az erre vonatkozó rendelkezéseket, amelyek fél évszázad múltán is parázs vitákra adtak alkalmat, helyesnek látjuk itt újra felidézni:

„Mióta a gondviselés oly állásba helyezett, hogy nélkülözhetőbb jövedelemmel rendelkezhettem oda irányítottam igyekezetemet, hogy régiségekből műtárgyakból tanulságos vagy a

⁷⁷ Lásd: e kötet II. függelékének 1. dokumentumát.

magasabb műzslésnek megfelelően készített hazai egyházi és házi felszerelésből gyűjteményt állítsak össze, mely úgy a műtörténet tanulmányozását, mint a történeti értékek és műzslés fejlesztését hazánkban előmozdítsa. Erre könyvtáramat is és nagyobb gyűjteményemet már régebben, részben mint plebános, de leginkább mint tehetős egri kanonok, és nem mint szegényebb püspökök szerezttem; valamint annak egyes részeit már is még mint kanonok hazafias készséggel átengedtem volt az országos képtárnak illetve a Magyar Nemzeti Múzeum régiségtárának. Ezen egyházi és más gyűjteményeimet melyek tehát nálam még halálom után fönmaradnak szintén egyházamnak és hazámnak, különösen nemzeti műveltségi intézetek gyűjteményeinek akarom felajánlani. Minélfogva óhajtom s remélhetem, hogy az valami barbár eljárástól meg fog óvatni és hagyatékom többi részével nem adatik el, hanem attól elkülönítve együtt megtartatik a hazai művelődés javára (...)

Kívánom, hogy ezen gyűjteményem főpapi székhelyemen Múzeumnak alapját képezze, s így az egyházi művészetnek s nemzeti kulturának tényezőjévé váljék. Amennyiben azonban ezen óhajtásomat életemben állandón nem valósíthatnám és halálom után annak valósítása nem mutatkoznék leletségesnek, akként rendelkezem, hogy gyűjteményem az Esztergomban vagy Budapesten külön örrel megalapítandó keresztény Múzeum alkatrészét képezze. Fölbatalmazom azért ez esetben végrendeletem egyik végrehajtóját Fraknoi Vilmos apát kanonok urat, hogy erre nézve az ország primásával, vagy illetőleg a vallás és közoktatás ügyi Miniszterrel tárgyalásokba bocsátkozzék, és a gyűjtemény irányt intentiómnak legmegfelelőbb módon rendelkezzék, hogy az Ipolyi-gyűjtemény cím alatt együtt fenmaradhasson. A mennyiben pedig a gyűjtemény együtt nem maradhatna, az egyes részeknek külön a különböző hasonló országos közgyűjtemények között való felosztására is feljogosítom, melyekben annak tárgyai nevemmel jelezve foglaljanak helyet..”

Azt e kevés és – az alábbiak fényében nem éppen helytálló – ismeretet, amellyel a korábbi Ipolyi-kutatás és általában az utókor mindeddig rendelkezett a tudós püspök halála és műtárgyainak első, közgyűjteményi formában való kiállítása között eltelt tíz esztendőről, a gyűjtemény történetének egyik legjelesebb kutatójának gondolatai foglalják össze a leghívebben:

„Schlauch püspök hallani sem akart a keresztény múzeumról, az anyagot kiharancsolta a püspöki palotából. (...) Czobor az egyik váradi gimnázium – kitéve az egereknek és a fosztogatásnak – továbbá a székesegyház padlásán helyezi el a ládákat.

A későbbi viszontagságok megértése miatt itt kell kibangsúlyoznom, hogy Esztergom vagy Budapest jogigénye beállt a gyűjteményre vonatkozólag, mert Váradon nem létesült keresztény múzeum. Ezt a jogigényt akkor nem perfektuálták. Évekig tartott az örökösödési procedúra, mert Ipolyi végrendeletéhez nem volt meg a királyi jóváhagyás.

A millenniumra Nagyvárad is új múzeumot épít, Schlauch adja hozzá a telket. Tízévi pusztulás után kinyílnak a ládák. Elképzelhetjük a középkori fatáblák és textíliák pusztulását. Az Ipolyi-gyűjteményt – jogi alap nélkül – mint a váradi egyházmegye tulajdonát letétbe helyezik az új városi múzeumban.”⁷⁸

A fenti sorok és a számos, hasonló szellemben írt újabb kori gyűjtemény-történeti írás, e sorok szerzőjére is meghatározó befolyással bírtak múzeumtörténeti kutatásainak megkezdésekor, annak ellenére, hogy számos, ezeknek ellentmondó információ került elő más, korabeli forrásokból, többek között a helybeli régészeti egyesület választmányának és közgyűléseinek jegyzőkönyveiből. Ipolyi Arnold hagyatéki dossziéjának fényében azonban kénytelenek vagyunk a fenti megállapítások szinte mindegyikét kritikus szemmel vizsgálni.

⁷⁸ CSÉFALVAY 1989, 98.

Kétségtelen tény, hogy az Ipolyi-gyűjtemény elhelyezésére vonatkozó első próbálkozások, látszólag nem az egyházi berkekben, hanem polgári kezdeményezésként születtek. Alig néhány nappal azután, hogy a nagyváradi sajtóban teljes terjedelmében megjelent Ipolyi Arnold végrendelete, „illetékes helyen” Váradolasziban, a Széchenyi-téri városháza melletti egykori városi magtár épületét jelölték ki,⁷⁹ megfelelő átalakítás mellett, az Ipolyi-múzeum számára. A kezdeményezés, a látszat ellenére, nyilván a helyi közélettel remek társadalmi kapcsolatokat ápoló Rómer Flóris közvetítésével, az elhunyt püspök belső köréből, talán éppen Fraknóitól származott. Újabb néhány nappal később, egy változatlanul lelkes, de sokkal tárgyilagosabb hang-vételű újságcikk, már a nyilvánosság előtt is számot vet azzal, Ipolyi múzeumalapítási szándékait csak a magyar jogérvényesítő tényezők, elsősorban az uralkodó „magasabb méltányossági szempontjai” segíthetik megvalósítani: magyarán arra biztatják a királyt, hogy a végrendelet utólagos megerősítésével, tekintszen el a dokumentum jogi érvénytelenségétől.⁸⁰

A gyűjtemény sorsával egyházi részről csak azután kezdhettek foglalkozni, hogy 1887. április 8-án, alig 4 hónapos széküresedés után, Schlauch Lőrinc, korábbi szatmári püspök személyében az uralkodó kinevezte Ipolyi Arnold utódát a nagyváradi egyházmegye élén.⁸¹ Az új főpásztornak az Ipolyi-műtárgyak leszedetésével és kiköltöztetésével a püspöki palotából sikerült megalapoznia, immár több mint egy évszázada makacsul kitarító rossz hírét, amelyet a modern szakirodalom mellett – legalábbis egy rövid ideig – Ipolyi nagyváradi szellemi köre is osztott és terjesztett. Kétségtelen tény, hogy saját korában a szűklátókörű politikai klerikalizmus képviselőjének tartott, reprezentáció- és pompakedvelő főpap korántsem tekinthető a közművelődés és a nemzeti közizlés emelésére vonatkozó, Ipolyi-féle kulturszemlélet lelkes és áldozatkész hívének. Az Ipolyi-gyűjtemény újbóli elcsomagoltatására vonatkozó rendelkezésével kapcsolatosan azonban hiba volna figyelmen kívül hagyni néhány körülményt. Maga a püspöki palota, mint zárt, csak kevesek számára látogatható magánrezidencia, a gyűjtemény elhelyezésre vonatkozó tervekben sosem szerepelt a lehetséges helyszínek közt. Ugyanakkor figyelemre méltó tény, hogy Schlauch nem áprilisi kinevezése vagy augusztusi beiktatása és beköltözése után adott utasítást a gyűjtemény elköltöztetésére, hanem majd csak október folyamán, miután a szeptember 26-án lezajlott, első hagyatéki tárgyalás során világossá vált, hogy a végrendelet szinte minden hátrányosan érintett érdekeltje annak megsemmisítését és az Ipolyi-hagyaték műtárgyainak elárverezését, szétosztását kezdeményezte.⁸² A püspök döntését így nem az Ipolyi szándékaival, vagy a műtárgyak kiállításával kapcsolatos véleménye vezérelte, hanem az a szándék, hogy egy elhúzódozó, bonyolult örökösödési per esetére, amelynek a gyűjtemény könnyen áldozatául is eshetett volna, a hagyatéki tömeget biztosítsa és elkülönítse a püspökség saját vagyonától. Egyébként a hagyatéki iratokból az is világosan kiderül – bár ez nyilván inkább a gyűjteményre felügyelő Czobor Béla érdemének tudható be – hogy a műtárgyak nem padlásra és iskolai folyosókra, hanem a püspöki székesegyház mellékhajói fölött kialakított, zárt galériákba nyertek elhelyezést, ahol ma is a püspökség egyházművészeti gyűjteményét őrzik. A tárolási körülményekre jellemző, hogy az

⁷⁹ Nagyvárad 1886. december 12. (284).

⁸⁰ Nagyvárad 1886. december 17. (284).

⁸¹ BUNYITAY 1896, 104-105.

⁸² II. függelék, 5. dokumentum.

Ipolyi-hagyaték néhány, műtárgy-jelleggel nem bíró darabja (bútorok, ruhák, koszorúk) még hús évvel később is érintetlenül megvoltak a karzati folyosókon.⁸³ Amúgy az 1887. évi hagyatéki leltár és az 1896. évi átadási jegyzőkönyv összevetése alapján az is megállapítható, hogy ebben az időszakban alig néhány műtárgy veszett el vagy semmisült meg és jelentősebb rongálódásról sem szólnak a források.

Az Ipolyi-gyűjtemény korabeli jogi helyzetét, valamint a műtárgyak későbbi, letéti formában való elhelyezésének körülményeit illetően érdemes áttekinteni az Ipolyi halálát követő évtized eseményeire vonatkozó forrásokat.

Ipolyi Arnold halálát követő közel 9 hónapon át szinte semmilyen érdemleges előrelépés sem történt a gyűjtemény elhelyezése, valamint a végrendelet végrehajtása terén. Erre nem is volt mód az új főpásztor beiktatásáig. Ez idő alatt a gyűjtemény háborítatlanul maradt a püspöki palotában, valószínűleg úgy, ahogy egykori tulajdonosa elrendezte. Csupán a műtárgyak leltári jegyzékét és értékebecslését végezte el Czobor Béla és Ligeti Antal 1886. december közepe és 1887. január 28-a között.⁸⁴ Schaluch Lőrinc, korábbi szatmári püspököt 1887. április 8-án nevezték ki a megüresedett nagyváradi székebe, majd a május 26-i, római megerősítést követően augusztus 24-én került beiktatására.⁸⁵ Fraknoi Vilmos, talán éppen figyelemfelkeltő szándékkal, ezen az ünnepnapon keltezte első levelét új főpásztorához, melyben hozzájárulását kéri, hogy saját költségén síremléket állíttathasson Ipolyi Arnoldnak a székesegyház főhajójában, amelyet Schaluch néhány nap múltán továbbít is a káptalanhoz, amely azonban hozzájárulását csak közel két hónap múlva adta meg.⁸⁶ Eközben, szeptember 27-én, Mezey Mihály közjegyző vezetésével megindult a hagyatéki eljárás. Az első tárgyaláson, ahol minden érintett fél képviseltette magát beigazolódta a tíz hónappal korábbi aggodalmak: a végrendeletben mellőzött vérrokonok, valamint a hatályban lévő törvények szerinti örökösödési joggal bíró királyi kincstár is a végrendelet megsemmisítését kezdeményezte. Előbbiek az örökségből való kimaradásukat sérelmezték, a kincstár pedig az államra szálló hagyatéki részre vonatkozó végrendeleti kikötéseket nem volt hajlandó elismerni.⁸⁷ Mindnyájuk számára kiváló jogi kapaszkodót jelentett az Ipolyi Arnold szabad végrendelezését lehetővé tevő királyi engedély hiánya. Az önmagát ugyancsak hátrányosan érintettnek érző beszercebányai püspökség ekkor még inkább a nagyváradiakkal való békés megegyezés mellett foglalt állást, amelyben nem kis szerepet játszott az a tény, hogy képviselőjük a hagyatéki eljárásban maga Fraknoi Vilmos volt, aki igyekezett a gyűjtemény együtt tartása érdekében elsimítani az egyre szaporodó érdekellentéteket. Az Ipolyi vagyont ekkor nagyjából 250.000 forintra becsülték, amelyre azonban közel 120.000 forint tartozás esett, egy újabb 110.000 forintos tételt pedig a vallás- és közoktatásügyi minisztérium alá tartozó vallásalap zárolt egy Beszercebányán folyamatban lévő, a püspökség gazdálkodását illető vizsgálat kapcsán. Összességében tehát Ipolyi Arnold hagyatéka, elvben, jóval kisebb értéket képviselt, mint arra rangjából és mecénási tevékenységéből következtetni lehetett.

A hagyatékot megtámadó családtagok, illetve azok jogi képviselői (köztük a korszak rettegett nagyváradi ügyvédje, Rádl Ödön), valamint a kincstár jogásza a

⁸³ II. függelék, 146–151. dokumentumok.

⁸⁴ I. függelék.

⁸⁵ BUNYITAI 1896, 104-105.

⁸⁶ II. függelék, 2–4. dokumentumok.

⁸⁷ II. függelék, 5. dokumentum.

végrendelet érvénytelenségét könyörtelenül kimondatni kívánták Ipolyi felbecsülhetetlen eszmei értékű műgyűjteményére is, annak ellenére, hogy korábban azt a Czobor–Ligeti szakértőpáros csupán 16.042 forintra becsülte. Ipolyi Arnold halála után a sajtó által emlegetett 200.000 forintos gyűjteményi érték, nyilvánvalóan inkább találgatás, mint megalapozott becslés lehetett (ennek utólagos ellenőrzése olyan szakfeladat, amelyre nem vállalkozhatunk), azonban a hagyatéki eljárásban szereplő, alaposan leszállított becsérték egyértelműen azt a célt szolgálta, hogy a gyűjteményt együtt tarthatóvá, végszükség esetén megválthatóvá tegye egy jövőbeli közgyűjtemény számára (mint ahogy később arra a kincstárral szemben szükség is volt).

Schlauch püspök utasítására a püspökség jogi képviselője egyfelől a végrendelet érvényessége, másfelől a műgyűjtemény együtt tartása mellett érvelt: elsősorban a Conventio Kolonichiana elavultságára és Ipolyi szándékainak közérdekűségére hivatkozva. A közgyűjtemény létrehozása ügyében azonban arra a merev, ám püspöksége idején mindvégig következetesen képviselt álláspontra helyezkedett, mely szerint az egyházmegye erre rendelt hagyatéki rész hiányában egyedül nem vállalhatja magára a múzeum felállításának költségeit.

A hagyaték sorsának első, békés úton való rendezési kísérlete szinte teljes kudarcra végződött. Csupán Ipolyi Arnoldnak, amúgy rendkívül szerény jövedelemből élő testvérei számára megállapított életjáradék ügyében körvonalazódott némi kompromisszum. Schlauch püspök, mint már láttuk, csak azután döntött a gyűjtemény összeomlása és elkülönítése mellett, amikor bizonyossá vált, hogy ez is a jövőbeli hagyatéki per, illetve a kincstári, valamint rokoni igények tárgyát fogja képezni.

Végül Fraknoi Vilmos nyomására lassan a kiegyezés felé terelődött a hagyaték rendezésének ügye. A jogi eljárás ideje alatt eladósodott oldalági rokonok 1888 tavaszára beadták a derekukat és egyezséget kötöttek a végrendelet fő kedvezményezettjeivel.⁸⁸ A végrendelet másik ellenlábasa, a kincstár hajthatatlan maradt. A gyűjtemény elárverezésétől is csak azzal a feltétellel volt hajlandó eltekinteni, ha annak harmadrészét a nagyváradi püspökség készpénzben váltja meg, amitől Schlauch püspök kezdettől fogva nem zárkózott el.⁸⁹ Ezek után már csak az Ipolyi-vagyon egy tekintélyes részét zároló vallás- és közoktatási minisztériummal folytatódott a bürokratikus állóháború további két évig, amelyre az 1890. június 28-án kötött hagyatéki egyezség tett pontot. Ennek értelmében Ipolyi Arnold hagyatéki vagyonát néhány kisebb kiadást leszámítva három egyenlő részre osztották a nagyváradi római katolikus püspökség, a kincstár, illetve az Akadémia és a Képzőművészeti Társulat között. Ez alól csak a végrendelet E. pontjában meghatározott gyűjteményi tárgyak köre képezett kivételt, amelyek tulajdonjoga a nagyváradi egyházmegyére szállt, cserében viszont becsértékének harmadrészét megtéríteni tartozott az államkincstár javára. A hagyatéki ügy gyűjteményt érintő része azonban nem is ezzel az egyezséggel, hanem a hagyaték 1891. április 3-án keltezett kiosztási jegyzőkönyvével zárult.⁹⁰ A nagyváradi egyházmegye gyakorlatilag ettől az időponttól rendelkezhetett tulajdonosként Ipolyi püspök műtárgyaival.⁹¹

⁸⁸ II. függelék, 6–13. dokumentumok.

⁸⁹ II. függelék, 43. dokumentum.

⁹⁰ II. függelék, 56. dokumentum.

⁹¹ A hagyatéki ügy egy másik, kellemetlen szála még tovább húzódott: a besztercebányai káptalan nyomására ugyanis Bende Imre püspök az utolsó pillanatban nagyobb igényeket támasztott egyházmegyéje javára, mint amiben az 1887. évi hagyatéki tárgyalásokon megegyeztek. Az ezzel kapcsolatos levelezés

A hagyatéki eljárás dokumentumai minden kétséget kizáróan tisztázzák az Ipolyi-gyűjtemény 1919-ig érvényes jogi helyzetét. Az 1890. június 28-i hagyatéki tárgyalás jegyzőkönyve, illetve a nagyváradi királyi járásbírósnak a hagyatéki kiutalására vonatkozó döntése⁹² egyértelműen a nagyváradi püspökséget nevezi meg a gyűjtemény örökösének, anélkül, hogy annak további sorsát illetően feltételeket szabott volna. A döntés ellen ekkor és később sem fellebbeztek, így az jogerőre emelkedett. Mint egyházi tulajdonhoz, Nagyvárad városának, és rajta keresztül 1919 után a román államnak sem lehetnek megalapozott igényei, hiszen ezek csak letétként voltak a régészeti egyesület múzeumában, amelynek tulajdona megszűnés esetén ugyan a városra szállt volna (mint ahogyan ez meg is történt 1948-ban), azonban az Ipolyi-gyűjtemény soha nem került a tulajdonába. Ugyanakkor Esztergom jogigénye sem vezethető le Ipolyi végrendeletéből. Már csak azért sem, mert Ipolyi nem rendelkezett a püspöki székhelyén kiállítandó gyűjtemény jogi formájáról. Csupán azíránt rendelkezett, hogy „főpapi székhelyén Múzeumnak alapját képezze, s így az egyházi művészetnek s nemzeti kulturának tényezőjévé váljék.” A gyűjteménynek Budapesten vagy Esztergomban való kiállítására vonatkozóan azonban már három konkrét feltételt támasztott: hogy egy keresztény múzeum részét képezze, valamint, hogy azon belül a saját neve alatt, külön örrrel, egyben tartsák fenn.⁹³

Esztergom valós jogigénye attól kezdve állt be, hogy a gyűjtemény tulajdonjogát gyakorló Széchényi Miklós nagyváradi püspök, miután látta a román művelődési hatóságok agresszív fellépését a gyűjtemény körüli tulajdonjogi vitában, 1923-ban írásban nyilatkozott arról, hogy Ipolyi Arnold végrendeletének végrehajtását a gyűjtemény vonatkozásában, Nagyváradon akadályozottnak tekinti, átengedve a gyűjtemény megőrzésének jogát és feladatát a végrendeletben másodikként megnevezett Esztergomi Főegyházmegyének.⁹⁴

A hagyatéki iratanyag alapján megállapítható, hogy eddigi ismereteinkkel ellentétben, az Ipolyi-gyűjtemény múzeummá való szervezésének ügyét nem hogy tíz éven át, de az elhúzódó hagyatéki eljárás 4 éve alatt sem hanyagolták el, bár a tulajdonjog hiányában gyakorlati lépésekre nem kerülhetett sor. A végrendelet két végrehajtójának, Fraknoi Vilmosnak és Czobor Bélának először az új főpásztor támogatását kellett megnyernie, aki ugyan nem volt Ipolyi Arnold közművelődési eszméinek különösebben nagylelkű támogatója, azonban egy múzeum létrehozására és fenntartására fordítandó költségnél csak azt a presztízvesztést sajnálta jobban, ami a gyűjteménynek az Esztergomi Főegyházmegye számára való átengedésével járt volna. 1888 novemberében, amint oszladozni kezdtek a gyűjtemény jövője fölött összegyűlt legsötétebb felhők, és körvonalazódni látszott az Ipolyi rokonaival kötendő egyezés, Fraknoi levélben fordult Schlauch püspökhöz, felhatalmazását kérve, hogy a nagyváradi kilátások hiányában Budapesten és Esztergomban tárgyalhasson az Ipolyi-gyűjtemény

további egy évvel hosszabbította meg a hagyatéki eljárást (II. függelék, 58–59; 61–63; 78–83. dokumentumok).

⁹² II. függelék, 50. dokumentum.

⁹³ Érdekes módon a gyűjtemény jelenlegi őrzési és kiállítási módja Esztergomban éppen annak a két utóbbi feltételnek nem felel meg, amelyhez Ipolyi Arnold látszólag a leginkább ragaszkodott, és amelyet a századfordulón a nagyváradi múzeum annak ellenére tiszteletben tartott, hogy ezek az utasítások a végrendelet betűje szerint rá nem vonatkoztak és ilyen értelmű jogi feltételeket sem támasztottak az örökösödési eljárás során.

⁹⁴ II. függelék, 202. dokumentum.

elhelyezéséről. A főpásztor nem léphetett vissza a hivatalos álláspontjától, ezért az egyszerűbb megoldást választotta: Fraknói kérését továbbította véleményezés végett a káptalanhoz, amely kimondta amit kellett: hogy hasznosabb és kegyetesebb lenne a gyűjteménynek Nagyváradon, Ipolyi Arnold egykori székhelyén maradnia.⁹⁵

A Biharmegyei Régészeti és Történelmi Egylet, mint partner az Ipolyi-gyűjtemény múzeummá szervezésében már jóval Schlauch püspök Nagyváradra érkezése előtt szóba kerülhetett. Más forrásokból tudjuk, hogy kezdeményezője az Egylet akkori elnöke, Rómer Flóris volt, aki azonban már nem érthette meg, hogy talán utolsó nagy tervéről, az általa újra életre hívott nagyváradai múzeum és az Ipolyi-gyűjtemény kiállításainak egyesítéséről érdemben tárgyalhassanak.⁹⁶

Nagyvárad első nyilvános múzeuma és az azt fenntartó Biharmegyei Régészeti és Történelmi Egylet mintegy másfél évtizeddel korábban, 1872-ben jött létre. Számottevő helyi előzménynek talán egyedül a jezsuiták, később pedig a premonstreiek vezetése alatt álló nagyváradai gimnázium érem- és régiségtára tekinthető, amelynek magja már a 18. század végén kialakult. Kezdetben az itteni paptanárok, Cséplő Péter, Barlanghy Adorján később pedig Kis Kolos Jenő és Tóth-Szabó Pál műkedvelői szintet alig meghaladó régészeti szakismeretei szolgáltatták múzeumszervező munka szakmai hátterét. Az első múzeumot Bihar vármegye székházának két emeleti termében rendezték be, és Magyarországon elsőként havonta megjelenő szaklapot hoztak létre. A kezdeti lendület és a helyi közönség érdeklődésének lanygulásával azonban néhány éven belül lassan alábbhagyott a munkakedv és a helyi közigazgatás támogatása is. A helyhiányra hivatkozva utcára tett gyűjtemény éveken keresztül hanyódotott a helyi gazdasági egylet városzéli székházában. A kudarc annyit értett a vállalkozás társadalmi megítélésének, hogy 1878-ban, Nagyváradra költözése után elsőre, maga Rómer Flóris szakmai tekintélye sem volt képes új életet lehelni a haldokló intézménybe. Ipolyi Arnold Nagyváradra érkezésekor azonban a helyi múzeum és az Egylet ügye újra felemelkedőben volt. Rómer éveken át kifejtett, népszerűsítő és tájékoztató munkája lassan meghozta a gyümölcsét: az alapításban résztvevő műkedvelők mellett, új, fiatal munkatársakat sikerült beszerveznie, köztük egyik pesti tanítványát, Bölöni Sándort, aki múzeumőrként az elkövetkező években újjászervezte a gyűjteményt. Ipolyi Arnold 1886. júniusában éppen három nappal azután költözött Nagyváradra, hogy ünnepélyes keretek között felavatták a régészeti egylet új, immár második állandó tárlatát Váradolasziban, a mai színházépület helyén álló Tóth Ferenc-féle házban. Rómer közvetítésével egyre szorosabb kapcsolat alakult ki a helyi római katolikus egyházzal és a Nagyváradon egyre nagyobb számban élő tekintélyes egyházi történészekkel. Maga Ipolyi is nagyvonalú támogatóként alapító tagja lett az Egyletnek, őt pedig Fraknói, Czobor, majd Bubics Zsigmond és más kanonokok is követték, a premonstreai Cséplő Péter mellett egyre több egyházi személy vállalt aktív szerepet a helyi közgyűjteményi és régészeti kutatómunka szervezésében: először Karácsonyi János, majd az egyházmegye „házi történésze” Bunyitay Vince, és a művészettörténeti érdeklődésű Némethy Gyula, az Ipolyi-gyűjtemény későbbi őre. Ennek következtében az Ipolyi-gyűjtemény átvételének idején az Egylet és kiállítása „püspöki” vagy „Ipolyi-múzeumként”, félig-meddig a nagyváradai egyházmegye vállalkozásaként élt a helyi köztudatban.⁹⁷

⁹⁵ II. függelék, 16–18. dokumentumok.

⁹⁶ LAKATOS-BALLA 2009, 242.

⁹⁷ Lásd az előző jegyzetet.

Ipolyi Arnold gyűjteményének a Régészeti Egylet keretei között való kiállítása Rómer Flóris ötleteként már 1887 tavaszán felmerült az Egylet választmányában, ám ekkor valószínűleg csak ideiglenes megoldásként jöhetett szóba, és a széküresedés miatt csak Fraknoi Vilmossal, mint végrendeleti végrehajtóval tárgyalhattak róla. Később azonban erről a tervről letehetek, ugyanis Rómer Flóris 1889-ben bekövetkezett haláláig nem került újra szóba. A kezdetektől szükségesnek bizonyult Apáca utcai múzeum új székhelyre való költöztetését egy, a várostól adományként megszerzendő telken tervezték, később pedig a püspöki palota környékén próbáltak ingatlant vásárolni.⁹⁸ Végül 1889 szeptemberében egy négy tagú bizottságot hoztak létre azzal a feladattal, hogy Fraknoi Vilmost, mint Ipolyi végrendeleti végrehajtóját győzzék meg arról, hogy megfelelő kiállítási tér biztosítása ellenében adja át letétként az Egylet múzeuma számára a hányattatott sorsú gyűjteményt.⁹⁹ Végül Döry József bihari főispán, a Régészeti Egylet tiszteletbeli elnökének közbenjárásával sikerült meggyőzni a még mindig bizonytalankodó Schlauch püspököt, aki november 6-ára egy informális értekezletet hívott össze a rezidenciáján, amelyen megegyeztek a együttműködés elvi feltételeiről.¹⁰⁰ Az értekezleten született egyezség alapján megfogalmazott szerződést 1890. május 20-án, egy hónappal azelőtt írták alá, hogy a gyűjtemény jogerősen is a püspökség tulajdonába került volna.¹⁰¹ Ennek értelmében Schlauch püspök rezidenciája közelében, a püspökség tulajdonából egy erre alkalmas területet szakított ki és adományozott a Régészeti Egyletnek, amelyen az kötelezettséget vállalt egy, a saját és Ipolyi Arnold gyűjteményének befogadására és kiállítására alkalmas épület emelésére. A gyűjtemény átadását és elhelyezését illetően a szerződés a püspökség tulajdonjogának mindenkori fenntartása mellett Ipolyi Arnold végrendeletének vonatkozó utasításait követte. A gyűjtemény állapotának és a szerződés betartásának ellenőrzésére egy, a püspökség és az egylet képviselőiből kijelölendő vegyes bizottságot állított Fraknoi Vilmossal, mint végrendeleti végrehajtóval az élen. A Régészeti Egylet feloszlása esetén a szerződés kedvezményezettje Nagyvárad városa lett volna, amelynek nevében Sal Ferenc polgármester vállalt kötelezettséget a rögzített feltételek betartására. Az első világháborút követően a román államhatalom valószínűleg ebből a szerződési pontból próbálhatta levezetni az Ipolyi-gyűjteményre vonatkozó jogigényét, azt azonban figyelmen kívül hagyta, hogy a jogutódlás csak a telek és az épület tulajdonjogára vonatkozott, a gyűjteményre azonban nem.

A szerződés megkötését és a végrendelet végrehajtását elrendelő bírói határozat után egy további három évig tartó, egy évszázad távlatából nemcsak érthetetlen, de kissé abszurdnak tűnő bürokratikus állóháború vette kezdetét Schlauch püspök és a püspökség gazdálkodása fölött ellenőrzési jogot gyakorló vallás- és közoktatási minisztérium között.¹⁰² Ennek tétje a püspök múzeumépítés céljából tett telekadományának megerősítése volt. A mintegy 300 forintra becsült telek átruházása ügyében folytatott terjedelmes és jogi szörszálhasogatásokba vesző hivatalos levelezés olvasása közben nehéz másra gondolni, minthogy e konfliktus mögött a szabadelvű kormányt képviselő Csáky Albin miniszter és a kormányzat egyházpolitikájával szemben nem

⁹⁸ LAKATOS-BALLA 2009, 252.

⁹⁹ LAKATOS-BALLA 2009, 254.

¹⁰⁰ II. függelék, 34. dokumentum.

¹⁰¹ II. függelék, 40. dokumentum.

¹⁰² II. függelék, 52–55., 65–69., 71., 72., 87., 89–96., 104–110. dokumentumok.

egyszer nyílt politikai háborút hirdető Schlauch püspök személyes nézetkülönbségei húzódtak meg. Schaluch Lőrincnek a hagyatéki iratanyagban felbukkanó, egyre élesedő hangú, majd áthúzott és újraírt fogalmazványai arról tanúskodnak, hogy a püspöknek minden türelmére és diplomáciai érzékére szüksége volt, hogy pontot tegyen a telekadományozási ügy végére, amely további három évvel hosszabbította meg az Ipolyi-gyűjtemény elhelyezésének ügyét. A minisztérium végül csak 1893. májusában járult hozzá a telek tulajdonjogának átíratásához, azonban csak azzal a feltétellel, ha Schlauch püspök saját adományának ellenértékét készpénzben megtéríti a püspökségi törzsvagyon részére.¹⁰³

Az új múzeum építésének előkészületeire csak ezután kerülhetett sor. A múzeum levéltárából előkerült Busch Dávid városi főmérnök évekkel ezelőtt készített épületterve, amelyet a korabeli Nagyvárad legnagyobb tekintélynek örvendő építésze, id. Rimanóczy Kálmán dolgozott át, annak megvalósítását mintegy 30.000 forintra becsülve.¹⁰⁴ Az Egyletnek a korábbi évek közadakozásaiból összegyűjtött mintegy 10.000 forintra rúgó vagyona a munkálatok harmadát sem fedezte, ezért újabb gyűjtésbe fogtak. Az ily módon közel 16.000 forintra felduzzasztott tőkéből 1895. elején elkezdődhetek a kivitelezési munkálatok. A pénz azonban az év végére gyakorlatilag elfogyott, ezért a hátralévő munkálatok kifizetésére és a múzeum berendezésére az Egylet további 12.000 forint hitelt vett a helyi takarékpénztártól. Egy pillantást vetve az első nagyvárad állandó múzeum építésének pénzügyi dokumentációjára, kénytelenek vagyunk átértékelni a nagyvárad egyházmegyének az Ipolyi-gyűjteménnyel kapcsolatos részvétlenségéről szóló közvélekedést. Csupán Schlauch Lőrinc telek- és pénzadománya, valamint az Ipolyi-gyűjtemény kincstári harmadának megváltása és számos kisebb adománya a nagyszabású befektetés közel harmadát fedezte. Ha ehhez hozzászámítjuk a káptalan és az egyházmegyei fő- és középpapság (Racsek János nagyprépost, Bunyitay Vince, Karácsonyi János, Fraknói Vilmos stb.) részvállalását az építkezés költségeibe, a teljes összeg szinte felét kapjuk. A nagyvárad egyházmegye, ha nem is azonnal és talán nem az ügyet illető, lelkes áldozatkészséggel, de kivette a részét a gyűjtemény jövőjének biztosításában és az Ipolyi-végrendelet eredeti szándékainak megvalósításában.

Az 1896 késő tavaszára elkészült múzeum számára az egyházmegye a június 27-i, ünnepélyes megnyitó előtti napokban adta át az Ipolyi-gyűjteményt. Az átadás-átvételt lebonyolító bizottság munkájáról jegyzőkönyv és két leltári jegyzék is készült.¹⁰⁵ Az egyik a tíz évvel korábbi, Czobor-féle jegyzék rendszerét követi. Ugyan jóval kevesebb adatot tartalmaz, mint az előző, de kiváló képet ad a gyűjtemény helyzetéről azután, hogy a tíz esztendei raktározás után kikerültek a ládákból. A második, rövidebb leltári jegyzék a gyűjtemény értékesebb, nemesfém és drágakő ékszereit és ötvöstárgyait veszi számba, amelyeket az Egylet néhány nappal később vett át és egyenesen a számukra készült tárlóban helyeztek el. A gyűjtemény őréül az Egylet a várad egyházmegye fiatal, Bécsben képzett, művészettörténész érdeklődésű papját, Némethy Gyulát választotta, aki különböző tisztségekben több mint ötven éven át, egészen 1948-ig vett részt a múzeum vezetésében. Némethy a megnyitóra készített egy viszonylag sebtében és felületesen megszerkesztett kiállítás vezetőt (az egyetlent, amely valaha nyomda-

¹⁰³ II. függelék, 104. dokumentum.

¹⁰⁴ LAKATOS-BALLA 2009, 283.

¹⁰⁵ II. függelék, 125–126. dokumentumok.

festéket láthatott), amely azonban, mint később látni fogjuk, mégis rendkívül fontos adalékokat szolgáltat az Ipolyi-gyűjtemény rekonstrukciójához. A gyűjtemény az új épületben hét kiállítótermet – köztük a múzeum nagytermét – és az előcsarnokot foglalta el, míg az egylet saját gyűjteményének három terem jutott, amelyhez majd csak 1909-ben építettek néhány újabb raktár- és kiállítótermet, főként az egyre szaporodó néprajzi gyűjtemény befogadására. Eddigi ismereteink szerint az Ipolyi-gyűjtemény ebben a kiállítási rendszerben, gyakorlatilag érintetlenül maradt egészen 1916-ig.

A múzeum átadása és az 1916. évi, első menekítési kísérlet között eltelt két évtizedben alig néhány irat került a hagyatéki iratsomóba és azok egy része is az Ipolyi gyűjtemény sorsához csak közvetetten kapcsolódó témákat érintik. Még 1896 nyarán átkerült a püspöki palotából a Régészeti Egylet megőrzésébe a káptalan megbízásából 1881. és 1883. között, a váradi várban végzett régészeti ásatások faragott kőanyaga.¹⁰⁶ Ez a letét is része volt Rómer Flóris szellemi örökségének. Ő vezette ugyanis a káptalan megbízásából a várbeli ásatásokat és még életében megszerezte a kanonoki testület hozzájárulását a kőtári anyag kiállításához, arra az esetre, ha a Régészeti Egylet megfelelő helyiségről tud gondoskodni.

Az első jelentős veszteség 1904 tavaszán érte az Ipolyi-gyűjteményt Nagyváradon. Április 22-ről 23-ra virradó éjjel betörték a múzeum épületébe és a Kupola-teremként emlegetett, üvegekupolájú nagyteremből elvitték az Ipolyi-gyűjtemény legértékesebb ötvöstárgyait. A betörés körülményeibe, a Régészeti Egylet levéltárában fennmaradt nyomozati zárójelentés enged némi betekintést.¹⁰⁷ Eszerint a bűntényt egy belső, a múzeum elrendezését, gyűjteményét, valamint a szekrények záródását jól ismerő személy követte el, aki ugyan igyekezett külső behatolásra utaló nyomokat hagyni a kupolaterem egyik ablakának rácsozatán, ezeket azonban a nyomozás elején már sikerült kizárni. Ezen túlmenően a betörő tisztában volt a különböző tárgyak értékével, csupán az eredeti, értékes darabokat vitte el, az utánzatokat érintetlenül hagyta. Ugyancsak tisztában volt a szekrények szétbontásának módjával és a jelek szerint birtokában volt a múzeumi termek, valamint a szekrények kulcsainak. A nyomozás során az épület pincéjében lakó múzeumi szolga ellen merült fel gyanú, akire azonban nem sikerült rábizonyítani a lopást. Bár a nyomozati jegyzőkönyv nem nevez meg egyértelmű gyanúsítottat, a múzeumi szolga egy munkanélküli asztalossegéd albérlőjét, az akkoriban éppen Amerikába készülő Herczeg Zoltánt valószínűsíti elkövetőként. A betörés során eltűnt műtárgyaknak a hagyatéki iratok között fellelhető listája¹⁰⁸ nagyjából megegyezik az értékesebb ötvöstárgyak átadás-átvételi jegyzőkönyvéhez mellékelte 1896. évi jegyzékkel.¹⁰⁹ Ezeket a kiállítási kalauz¹¹⁰ tanúsága szerint együtt helyezték el a múzeum Nagytermének, külön e célra készített, gúla alakú üvegszekrényében. Ezzel elveszett Ipolyi Arnold középkori és kora újkori ötvöstárgy-gyűjteményének legértékesebb része. Az országos szintű nyomozás gyakorlatilag semmilyen kézzelfogható eredményre sem jutott, a leleteknek mindmáig nyoma veszett.

Schlauch Lőrinc püspök halála után utóda, az anyai ágon Ipolyi Arnolddal is rokonságot tartó Szmrecsányi Pál (korábbi szepesi püspök) rövid, alig fél évtizedes

¹⁰⁶ II. függelék, 126., 128–129. dokumentumok.

¹⁰⁷ A Biharmegyei és Nagyvárad Régészeti és Történelmi Egylet levéltára a Román nemzeti Levéltár Bihar Megyei Igazgatóságának Gyűjteményében (105. lelt. sz. fond.), 13. iratsomó, 229–230. l.

¹⁰⁸ II. függelék, 143. dokumentum.

¹⁰⁹ II. függelék, 125. dokumentum.

¹¹⁰ KALAUZ 1896.

regnálása során nem sok gondot fordított az egyházmegyéjére bízott művészeti hagyatéokra. Ugyanez mondható el az őt 1908-tól követő Széchényi Miklós első nagyváradi püspöki éveire is. Az egyházmegye vezetésében kialakult közvélekedés szerint a gyűjtemény sorsát 1896-ban megnyugtatóan és hosszú távra rendezték. Ebből az időszakból (leszámítva a fentebb tárgyalt betörés ügyét) alig találunk iratokat a hagyatéki dossziében és azok egyike sem vonatkozik közvetlenül a gyűjteményre. Az 1904-es események kapcsán folytatott levelezés rávilágít arra is, hogy az egyházmegye a gyűjtemény kezelésével kapcsolatos minimális rutinfeladatait, mint például a műtárgyakra felügyelő bizottság tagjainak pótlását is elmulasztotta. Ugyanakkor a Régészeti Egylet is kifulladásban volt a Millenniumot követő években. Rómer Flóris szellemi öröksége, az évtizedes tervezéssel és munkával felépített első állandó múzeumépület után kifogyni látszott mind az alkotó lendület, mind pedig a helyi társadalom érdeklődése a régészeti és a helytörténeti kutatás iránt. A múzeum a következő két évtizedben viszonylag zökkenőmentesen működött. Bevételeihez képest hatalmas adósságot törlesztő intézmény a nehézségek ellenére állandó, szervezett formában végezte munkáját. Elsősorban saját gyűjteményeinek gyarapítására, régészeti ásatások szervezésére, valamint a legsürgősebb műemlék-helyreállítási terveire koncentrált. 1909-ben sikerült magát az épületet is további kiállítási terekkel bővíteni. Arra azonban sem a hagyatéki iratcsomóban, sem az Egylet saját irattárában nem találtunk adatot, hogy az Ipolyi-gyűjtemény tulajdonjogát gyakorló egyházmegye ezekben az években jelentősebb módon támogatta volna a nagyváradi múzeumot. Ennek az időszaknak talán egyetlen, az Ipolyi-hagyaték szempontjából figyelemre méltó eseménye az volt, hogy 1905 őszén Szeged püspök Fraknoi Vilmos és a káptalan kérésére engedélyt ad arra, hogy az Ipolyi hagyaték maradék, műértékkel nem bíró tárgyait, amelyek húsz évvel a nagy püspök halála után is a székesegyház karzati erkélyén heverték, onnan eltávolíthassák. Ezek egy részét (bútorokat, szőnyegeket) az egyházmegye papjai között magánárverésen adták el, a többit pedig megsemmisítették.¹¹¹

Legközelebb az első világháború közepén, 1916 őszén irányult újra jelentősebb helyi és országos figyelem az Ipolyi-gyűjtemény sorsára. Augusztus 27-én Románia váratlanul belépett az első világháborúba, betört Erdélybe, elfoglalta a védtelenül hagyott Székelyföldet és megkezdte előrenyomulását a Tiszántúl felé. A váratlan, kelet felől érkező támadás hírére, bár az ellentámadás alig néhány nappal később megindult, a Tisza-kormány elrendelte az Erdélyben és Kelet-Magyarországon található, jelentősebb javak Budapestre való menekítését. Arra vonatkozó adatok sajnos nem állnak rendelkezésre, hogy miképpen került a képbe Nagyvárad és az itt lévő múzeumi gyűjtemény menekítése. Csupán annyi bizonyos, hogy a Régészeti Egylet munkája fölött szakmai felügyeletet gyakorló Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőisége megbízásából, az intézmény két munkatársa, Varjú Elemér és Mihalik József érkezett Nagyváradra, akik szeptember 7. és 15.¹¹² között 43 ládába összecsomagolták az Ipolyi-gyűjtemény legértékesebb tárgyait és előkészítették azok Budapestre való szállítását. Ugyanakkor, további 10 ládába a Régészeti Egylet gyűjteményének értékeesebb darabjait, továbbá a Székesegyház, illetve a püspökség néhány jelentősebb templomi felszerelését és festményét csomagolták össze.¹¹³ Az elszállításra azonban a keleti fronton megindult ellentámadás sikere miatt már nem került sor. Varjú Elemér Nagyváradról való

¹¹¹ II. függelék, 147–151. dokumentumok.

¹¹² II. függelék, 153–154. dokumentumok.

¹¹³ II. függelék, 155., 157. dokumentumok.

eltávozásakor csupán a Szépművészeti Múzeumnak a Régészeti Egylet múzeuma számára letétként elhelyezett festményeit vitte magával.¹¹⁴ Széchenyi püspök szeptember 28-i keltezésű levelére, amelyben a kormánytól vasúti kocsik átengedését sürgette a menekítendő műtárgyak számára, Tisza István miniszterelnök már azt üzenté, hogy Nagyváradot nem tekintik veszélyeztetettnek és a titokban alig tartható szállítmányok csak fölösleges pánikot keltenének a lakosság körében.¹¹⁵

A Varjú Elemér és Mihalik József által irányított, félbeszakadt menekítési kísérletnek két jelentős hozadéka volt az Ipolyi-gyűjtemény és a későbbi kutatás számára. Mindenekelőtt ekkor készült el az első, bár nem teljes, de szakszerű és részletes jegyzék a gyűjtemény egy jelentős részéről, amely a tárgyak kissé részletesebb leírása mellett, első alkalommal tartalmaz a későbbi azonosítás szempontjából lényeges információkat (keltezés, alkotók azonosítása, méretek, technika, állapot, stb.).¹¹⁶ Másfelől a Főfelügyelőség munkatársainak kiszállása során szerzett tapasztalatok végre ráirányították a figyelmet úgy az Ipolyi-gyűjtemény kivételes értékeire, mint a számára otthont adó, alig húsz éves múzeumépület kétségbeejtő állapotára. Budapestre való visszatérése után Varjú Elemérnek sikerült rávennie hivatala vezetőit, hogy a nagyváradi múzeumnak a súlyához illő figyelmet szenteljenek. A Régészeti Egylet október 29-én kelt előterjesztése nyomán a Főfelügyelőség már novemberben döntött arról, hogy jelentősebb összeggel segíti a nagyváradi múzeum tatarozását. A következő év áprilisában Mihalik József, valamint a Főfelügyelőség építésze, Hüttl Dezső által tartott helyszíni szemléről szóló jelentésében minden képzeletet felülmúló állapotokat ír le. A múzeumépület tetőzete tervezési és kivitelezési hibák folytán alig volt karbantartható, ezért a tisztíthatatlan, eldugult csatornáknak megrekedt víz és hólé egyenesen a kiállítótermekbe folyt be. A minimális költségvetésből emelt épületet rossz minőségű bádogtetőzettel látták el, és elmaradt az alapozás, valamint a falak szigetelése is. A Főfelügyelőség az épület teljes átépítését tartotta szükségesnek, mivel azonban erre a háborús körülmények között jó ideig nem lett volna mód, megpróbálták a tetőhéjazat kicserélésre és a tetőszerkezet megerősítéséhez szükséges mintegy 16.000 koronát előteremteni.¹¹⁷ A szükséges pénzt végül a Főfelügyelőség, a Régészeti Egylet, a váradi káptalan és Széchenyi püspök adták össze, és 1917 nyarán le is bonyolították a legszükségesebb munkálatokat.¹¹⁸ Ezt követően ugyancsak Széchenyi püspök vállalta magára a teljes kiállítás átrendezésének költségeit is, amelynek irányításával Varjú Elemért bízták meg, aki bár elvállalta a feladatot, és új kiállítási koncepciót is kidolgozott, az Ipolyi-hagyaték esetében visszalépett, kollégája, a középkori, elsősorban olasz művészettörténeti kutatás legújabb, fiatal tehetsége, Gerevich Tibor javára.¹¹⁹ Ugyanakkor úgy tűnik, hogy Nagyváradon a kisebb tekintélynek örvendő, de a helyiekkel remekül együttműködő, a püspök által is kedvelt Mihalik József részvételéhez ragaszkodtak. A múzeum újbóli berendezésével eltelt közel egy évet hármójuk szakmai kifogásokba öltöztetett személyi ellentétei árnyékolják be, amelynek következtében úgy Gerevich, mint Varjú Elemér, Széchenyi püspök többszöri sürgetése ellenére a végsőkéig

¹¹⁴ II. függelék, 164. dokumentum.

¹¹⁵ II. függelék, 158. dokumentum.

¹¹⁶ II. függelék, 156. és 205. dokumentumok.

¹¹⁷ *A Biharmegyei és Nagyváradi Régészeti és Történelmi Egylet levéltára a Román nemzeti Levéltár Bihar Megyei Igazgatóságának Gyűjteményében* (105. lelt. számú fond.), 14. iratcsomó, 74–76. l.

¹¹⁸ II. függelék, 160–162., 180., 183. dokumentumok.

¹¹⁹ II. függelék, 163., 165., 166., 182. dokumentumok.

halogatták a nagyváradi munkálatokat.¹²⁰ Az Ipolyi-gyűjtemény ezért az összeomlás előtt már nem kerülhetett vissza a múzeum falaira. Csupán Mihalik József tartotta magát vállalásaihoz, és a rendkívül nehéz, háborús körülmények között, több hetes munkával berendezte a Régészeti Egylet saját gyűjteményeinek kiállítását. Ezzel szemben Gerevich Tibor, Széchenyi püspök kérése ellenére, IV. Károly tervezett nagyváradi látogatása alkalmára is megtagadta a gyűjtemény legalább egy részének rendezését. Ellenben az ő érdeme, hogy valószínűleg első alkalommal kezdték meg a gyűjtemény egyes tárgyainak szakszerű restaurálását. A Gerevich által szerzett restaurátor azonban az első 40 kép letisztítása után „cserbenhagyta” megbízóját, államilag kirendelt restaurátor kijelölésére pedig már nem volt alkalom.¹²¹

A korabeli magyar művelődési kormányzat politikai „realitásérzékének” érdekes példája, hogy Széchenyi püspök közbenjárására a Főfelügyelőség, a Szépművészeti Múzeum, valamint a Történelmi képcsarnok gyűjteményéből 39, jelentős értéket képviselő festményt 1918 tavaszán, alig néhány hónappal az összeomlás és Nagyvárad román megszállása előtt helyeztek el letétként a helyi múzeumban.¹²²

A nagyváradi múzeum új kiállítása még félig sem volt készen, amikor 1918 december elején a román hadsereg újra betört Erdélybe, ezzel újra aktuálissá váltak az 1916-os menekítési tervek, amelyek előkészítésén, a dokumentumok tanúsága szerint, már december 11-én dolgoztak Budapesten.¹²³ A szálakat ekkor már nem Mihalik, hanem Gerevich Tibor mozgatta, akinek sikerült kieszközölnie a Károlyi-kormány vallás- és közoktatásügyi miniszterétől, Lovászy Mártontól, hogy Nagyváradra utazhasson és onnan Budapestre vagy Esztergomba menekíthesse az Ipolyi-gyűjteményt.¹²⁴ Az egyházmegye, illetve az Egylet egyéb értékeiről ekkor már szó sem volt, Gerevich célja az Ipolyi-gyűjtemény megszerzése volt az esztergomi főegyházmegyei gyűjtemény számára. Betegsége azonban egy ideig akadályozta az elutazásban. Mivel a román csapatok ekkor már Kolozsvárt is elfoglalták, a minisztérium nem mert tovább késlekedni és Gerevich helyett a Nemzeti Múzeum egyik segédőrét, Erneyi Józsefet küldte a helyszínre, aki karácsony táján meg is kezdte a munkát. Erről értesülve Gerevich is csatlakozott hozzá december 28-án és január első hetében közös erővel sikerült befejezniük a gyűjtemény csomagolását. Az anyag legnagyobb részét Erneyi kísérte Budapestre, majd nem sokkal később visszatért egy kisebb, a gyűjtemény gobelinjeinek egy részét tartalmazó szállítmányért.¹²⁵ A múzeumból ekkor csak az Ipolyi-gyűjteményhez tartozó műtárgyakat menekítették, csupán véletlenül keveredett közéjük néhány, a Régészeti Egylet tulajdonába tartozó festmény. Ezekon kívül csak Széchenyi püspök néhány saját tulajdonú festményét szállították el, amelyeket egyébként, a székhelyétől elszakított püspök megvételre ajánlott fel a magyar államnak.¹²⁶

A Budapestre érkezett gyűjtemény a Nemzeti Múzeum épületének második emeleti nagytermében helyezték el részben szekrényekben, részben pedig a képeket a falak mentén felállítva.¹²⁷ Gerevich Tibornak kezdetektől nem állt szándékában

¹²⁰ II. függelék, 179. 181., 182. dokumentumok.

¹²¹ II. függelék, 182. dokumentum.

¹²² II. függelék, 175., 177., 178. dokumentumok.

¹²³ II. függelék, 185. dokumentum.

¹²⁴ II. függelék, 185. dokumentum.

¹²⁵ Gerevich Tibor levele Mihalik Józsefhez. 1919. január 6. OSZK Kézirattár.

¹²⁶ Gerevich Tibor levele Mihalik Józsefhez. 1919. január 19. OSZK Kézirattár.

¹²⁷ II. függelék, 193. dokumentum.

tiszteletben tartani a nagyváradai egyházmegye tulajdonosi jogait. Erre Varjú Elemér több alkalommal is levélben figyelmeztette Széchényi püspököt,¹²⁸ de maga Gerevich egyes magánleveleiből is erre lehet következtetni. Kezdetektől a gyűjtemény Esztergomba való szállítását próbálta kieszközölni, a gyűjtemény budapesti kényszerpihenőjét pedig csupán jó alkalomnak tekintette, hogy Széchényi püspök hozzájárulását ki sem kérve elkezdje a gyűjtemény restaurálását, fényképezését és tudományos feldolgozását.¹²⁹ A vizsgált iratokból egyértelműen kitűnik, hogy több mint 30 évvel Ipolyi Arnold halála, valamint húsz évvel a gyűjtemény nyilvános, állandó kiállításának megnyitása után, a művészettörténészek csak ezekben a válságos időkben fedezték fel a tudományos kutatás számára a nagy püspök által összegyűjtött kincseket.

Kezdetben Esztergomnak és a főegyházmegye érdekeit képviselő Gerevichnek nem sok beleszólása volt a gyűjtemény elhelyezésének ügyébe, amely ekkor a Nemzeti Múzeum, rajta keresztül pedig a művelődési kormányzat ellenőrzése alatt állt. A minisztérium a gyűjtemény helyzetének jogi tisztázására törekedett, mielőtt végleges döntést hozna,¹³⁰ a Magyarországra száműzött és később püspöki székhelyéről élete végéig száműzött Széchényi püspök pedig minden lehetséges fórumon kiállt egyházmegyéje tulajdonosi jogainak védelmében.¹³¹ Az ügyben érintett szakemberek személyes konfliktusa lassacskán egyházmegyék közötti ellenséges táborokká duzzadt. Nyilván Gerevich tanácsai alapján Csernoch János hercegprímás vonakodott elismerni a nagyváradai püspökség tulajdonjogát és csupán letétként átvenni a gyűjteményt. A határozott állásfoglalást ugyan elkerülte, de az érseki magángyűjteménynek sebtében, az Ipolyi Arnold végrendeletében szereplő „Keresztény Múzeummá” való átnevezése nem hagyott kétséget a főegyházmegye szándékaival kapcsolatban.¹³² Eközben az esztergomi gyűjteményre felügyelő Lepold Antal kanonok és maga Gerevich is igyekezett nyomás alatt tartani a nagyváradai főpásztort. Mindketten azzal zsarolták, hogy tulajdonjogi igényeinek hangoztatása a gyűjtemény elvesztésével járhat a román állam javára.¹³³ Az érintettek szándékainak tisztaságára mindenestre árnyékot vet az a tény, hogy Gerevich a minisztérium, a Nemzeti Múzeum és Széchényi Miklós előtt mindvégig tagadta, hogy a menekítéskor leltárt készített volna az elszállított tárgyakról, holott egyéb leveleiben konkrét utalást tesz egy ilyen jegyzék létre,¹³⁴ az Erneyi József hagyatékában fennmaradt vázlat¹³⁵ pedig egyértelműen bizonyítja, hogy Gerevich célja az volt, hogy bizonytalanságban tartsa a főpásztort a gyűjtemény helyzetét illetően. Valószínűleg – legalábbis részben – ezt a célt szolgálhatta az a híresztelés is, miszerint a gyűjtemény mintegy két- vagy háromötöde Nagyváradon maradt,¹³⁶ miközben az 1916-os menekítéshez képest 1919 elején sokkal alaposabb munkát végeztek és a műtárgyaknak csupán egy egészen kicsi, értékében pedig szinte elhanyagolható részét hagyták a nagyváradai múzeumban.

¹²⁸ II. függelék, 187., 193., 197. dokumentumok.

¹²⁹ Lásd a 124. jegyzetet.

¹³⁰ II. függelék, 189. dokumentum.

¹³¹ II. függelék, 187., 193., 197. dokumentumok.

¹³² II. függelék, 187. dokumentum.

¹³³ II. függelék, 192. dokumentum.

¹³⁴ Gerevich Tibor levele Mihalik Józsefhez. 1919. január 19. OSZK Kézírtattár.

¹³⁵ III. függelék.

¹³⁶ CSÉFALVAY 1989, 100.

Végül, amikor a román állam a nemzetközi jóvátételi bizottság előtt jogi útra terelte a gyűjtemény ügyét, maga Széchenyi püspök is arra kényszerült, hogy egy, a gyűjteményről való lemondásként értékelhető nyilatkozatot tegyen a román kormány irányába, kikerülve ezzel azt, hogy újabb jogi eszközt adjon a román művelődési kormányzat kezébe.¹³⁷ Időrendi szempontból ennek a nyilatkozatnak a fogalmazványával zárul Ipolyi Arnold hagyatéki dossziéja. Széchenyi Miklós még ennek az évnek az őszén elhunyt Budapesten, a nagyváradi egyházmegye pedig 7 évig főpásztor nélkül maradt. Eközben az 1926-ban lezárult jogi eljárás végleg az esztergomi főegyházmegyét ismerte el az Ipolyi-gyűjtemény tulajdonosának, ami – az elmúlt közel száz esztendő történetének tükrében – talán a legjobb dolog volt, ami e hányattatott sorsú, ám egyedülálló értéket képviselő gyűjteménnyel történhetett.

LELTÁRAK, GYŰJTEMÉNYI JEGYZÉKEK

Az Ipolyi gyűjtemény eredeti összetételét és nagyságát illetően a kutatás mindaddig másodkézből származó, gyakran megbízhatatlan információkra támaszkodhatott. A gyűjtemény egyetlen nyomtatásban megjelent, a műtárgyak legnagyobb részét magába foglaló katalógusa, egy Némethy Gyula által 1896-ban közreadott kiállítási kalauz annyira kevés adatot tartalmaz, hogy a kiadvány alapján gyakorlatilag alig vonható le bármilyen tudományos következtetés a gyűjteménnyel kapcsolatban. A kutatást tovább nehezíti, hogy mindaddig kéziratossá, levéltári forrásanyag sem áll rendelkezésre ebben a témában. A művészettörténeti kutatás tárgyszerűen csupán a különböző magyarországi közgyűjteményekben szétszóródott, valaha a gyűjteményhez tartozó műtárgyakkal foglalkozhatott. A román területen, jelesen a Régészeti Egylet gyűjteményének jogutódja, a nagyváradi Körösvidéki Múzeum birtokában maradt darabokról sajnos még ez sem mondható el.

Jelen kötet, és az alább közlésre kerülő forrásanyag talán legfontosabb tudományos hozadéka az, hogy a korábbi forráshiányos állapottal szemben 5 különböző időpontban keletkezett, teljes vagy részleges gyűjteményi jegyzékkel gazdagítja az Ipolyi-irodalmat, amely alapján viszonylag részletes képet alkothatunk az Ipolyi Arnold halála után Nagyváradon maradt gyűjteményről, a 10 éves raktározási és több mint két évtizedes kiállítási időszak során keletkezett veszteségekről, illetve támpontokat kaphatunk a gyűjtemény 1919 után való szétszóródásának körülményeiről.

Az Ipolyi-gyűjtemény eddig ismert legkorábbi leltára 1886-1887 fordulójáról származik és eredetileg az Ipolyi Arnold hagyatéki jegyzőkönyvének részeként keletkezett közvetlenül a püspök halála után. A 34 oldalas, kéziratossá dokumentumot Czobor Béla és Ligeti Antal készítette és a Nagyváradi Római Katolikus Egyházmegyei Levéltár gyűjteményében, erdőgazdálkodási témájú, idegen iratkörnyezetből került elő 2011 folyamán (*I. függelék*). A jegyzék formai szempontból egy értékbecslési dokumentum, amelynek 521 tételt tartalmazó első felét Ligeti Antal, fennmaradó, nagyobbik felét pedig Czobor Béla jegyzi. A jegyzék minden fejezete Czobor Béla hivatalos, értékbecsűs bélyegzőjével és aláírásával van ellátva. A jegyzék 1521 számozott és további 3 számozatlan tételt tartalmaz, amelyből az első 1501 tételt folyamatosan sorszámozták (az utolsó ilyen 1500a sorszám alatt szerepel), majd a következő fejezet már 1773.

¹³⁷ II. függelék, 202. dokumentum.

sorszámmal kezdődik. Erre a jelenségre, amely az alább tárgyalandó, második jegyzékben is előfordul, nehéz megnyugtató választ adni. Köztudomású, hogy Ipolyi Arnold Nagyváradra való költözése előtt, a szállítással járó bonyodalmak enyhítése érdekében gyűjteményének egyes darabjait (egy téves értelmezés szerint az egész régészeti gyűjteményét) a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajándékozta.¹³⁸ Nem kizárt, hogy a hiányzó 273 tételszám alatt ezek a tárgyak keresendők. Ebben az esetben azonban arra kell következtetnünk, hogy a Czobor-féle leltár egy már korábban létező, azóta elpusztult vagy még lappangó műtárgyjelegyzék szerkezetét és számozását követi. Mindaddig ez az egyetlen, közvetett nyom, amely egy, még Ipolyi Arnold életében, esetleg éppen általa készített gyűjteményi leltár meglétére utalhat. Mindenesre más logikus magyarázatot nem sikerült találnunk a Czobor-féle leltár számozásának e sajátosságára. Az 1886/1887-es műtárgyjelegyzék az egyes tételeket négy rovatban ismerteti: elsőként a műtárgy sorszámát, majd egy szűkszavú leírást, amely rendszerint a darab meghatározását, anyagát, készítési technikáját, esetleg az ábrázolás témáját, néhány kivételes esetben a keltezését, a festmények esetében az alkotó nevét tartalmazza. A harmadik rovatban a műtárgyak forintban kifejezett becsértéke szerepel, míg az utolsó rovat eredetileg szinte minden esetben üresen volt hagyva. Ezek egy részét utólag, ceruzával írt bejegyzésekkel látták el, amelyeket az átírásban kurzívált betűkkel jeleztünk. Ezek az esetek egy részében keltezésekre, szerzőkre vagy a múzeumi kiállítóterben való elhelyezésre vonatkoznak. Ez utóbbi alapján arra következtethetünk, hogy a jegyzéknek ezt a fennmaradt példányát a múzeumi munka során használhatták (talán éppen Némethy Gyula, az Ipolyi-gyűjtemény múzeumőre) és gazdagították utólag felmerült adatokkal. Néhány tételt, ugyancsak utólagosan, kihúztak a jegyzékből. Ennek jelentésére az egyes műtárgy-csoportoknál, alább fogunk visszatérni.

Az időrendben második, Ipolyi Arnold hagyatéki iratai közt fennmaradt műtárgyjelegyzék 1896 júniusában készült a római katolikus püspökség és a Biharvármegyei és Nagyvárad Régészeti és Történelmi Egylet közt létrejött átadás-átvételi jegyzőkönyv függelékéeként. Erre az aktusra a nagyvárad első állandó múzeumépület elkészültét követően, néhány nappal az ünnepélyes megnyitó előtt került sor. A jegyzék készítői feltehetően azonosak az átadás-átvételi bizottság tagjaival, akik magát a jegyzőkönyvet is aláírták. Ezek a püspökség és a káptalan részéről Széchényi Jenő apát-kanonok és Szemethy Géza püspöki levéltáros, míg az Egylet részéről a későbbi két múzeumi őr (ekkor még Cséplő Péter mellett segédőri rangban) Középesy Gyula és Némethy Gyula voltak. A jegyzék tulajdonképpen két különálló dokumentumból áll. Az első (*II. függelék, 124. dokumentum*) a Czobor-féle 1886/1887-es leltár számozását követi, de tartalmi szempontból sokkal egyszerűbb. A 38, kézzel írott oldalon az egyes műtárgyakról csak igen rövid, egy-két szavas leírás található, hiányoznak az értékbecslést és a megjegyzéseket tartalmazó rovatok, egyes tételek pedig vagy teljesen hiányoznak vagy átkerültek a jegyzék másik dokumentumába. Néhány helyen a műtárgyak sorrendje is eltérő és a Czobor-féle leltárral szemben ez már nincs fejezetekre tagolva. A második, 2 oldalas, ugyancsak kézírásos dokumentum (*II. függelék, 125. dokumentum*) 42 számozott tételt tartalmaz, amelyből az első 37 tétel 1-essel kezdődően lett sorszámozva, az utolsó négy tétel pedig a Czobor-féle számozást követi. Ebben a jegyzékben olyan, jórészt nemesfém alapú ötvöztárgyak szerepelnek, amelyek a leltárt készítőik véleménye szerint különösen nagy értéket képviseltek, korábban a székesegyház páncélszekrényében

¹³⁸ CSÉFALVAY 1989, 97.

voltak elhelyezve és átadásukra néhány nappal a többi gyűjteményi tárgy átvétele után került sor. Ez a lista már értékbecslést és kissé részletesebb leírásokat tartalmaz. Annak ellenére, hogy gyakorlatilag nem tartalmaz az előzőhöz képest új adatokat, az 1896. évi jegyzék mégis rendkívül fontos dokumentum. Nem csak azért, mert tájékoztatást nyújt a gyűjtemény állapotáról az Ipolyi püspök halálát követő, mintegy 10 évnyi raktározás után, hanem elsősorban azért, mert nagyrészt ennek a jegyzéknek a leírásait vette át az ugyancsak 1896-ban megjelent Némethy-féle kiállítási kalauz,¹³⁹ amely azonban már teljesen eltérő számozást használt. Részben ezt a számozást vették át az 1916. és 1919. évi leltárok is, így ez a kézirat egyfajta összekötő hidat képez az 1886/1887. évi teljes, ám adatszegény és a későbbi részleges, de több adatot tartalmazó jegyzékek között. Gyakorlatilag ez a dokumentum nélkül lehetetlen lenne elkészíteni a különböző korú gyűjteményi leltárak konkordancia-táblázatát.

A harmadik, részleges műtárgyjegyzék (*II. függelék, 143. dokumentum*) 1904 júniusában készült és azt a 39 tételnyi, nemesfémből készült ötvöstárgyat tartalmazza, amely az 1904. április 22-ről 23-ra virradó éjjel elkövetett betörés során tűnt el. Ez a lista kis eltéréssel megegyezik az előző jegyzék második dokumentumának tartalmával. Amint arról korábban már szó esett, ezek a tárgyak azóta sem kerültek elő, így a jegyzék elsősorban az Ipolyi-gyűjtemény veszteséglistája számára szolgáltat újabb adatokat.

A negyedik, ugyancsak részleges jegyzék két példányban maradt fenn Ipolyi Arnold hagyatéki iratcsomójában (*II. függelék, 156. és 205. dokumentumok*). Egyik példánya bizonyosra vehetően 1916. szeptember 7. és 15. között készült Nagyváradon. A 29 gépelt oldal terjedelmű dokumentum azoknak a tárgyaknak a jegyzékét tartalmazza, amelyeket 1916 őszén, Románia hadba lépését követően, Varjú Elemér és Mihalik József, a Múzeumok és Könyvtárak Főfelügyelőségének munkatársai csomagoltak ládába és készítettek elő menekítésre. Ezek legnagyobb része az Ipolyi-gyűjteményhez tartozott, de a jegyzék végén külön fejezetben olyan tárgyak is szerepelnek, amelyek a Régészeti Egylet saját tulajdonú gyűjteményéhez tartoztak. A jegyzék második példánya egy másik írógépen (feltehetően utólag, Budapesten) készült és az első példány javított, helyenként kiegészített szövegét tartalmazza. Kötetünk függelékében csak a második, teljesebb szövegváltozat átírását közöljük (*II. függelék, 205. dokumentum*), lábjegyzetekben és kurziválással jelezve a két változat közti eltéréseket. Ez a jegyzék az eredeti gyűjteménynek csak mintegy kétharmadát tartalmazza, és semmilyen összefüggésben sincs az 1919 elején elmenekített műtárgyak körével. Ennek ellenére rendkívül fontos dokumentum, mivel ez az egyetlen jegyzék, amelyben részletesebb, viszonylag pontos és szakszerű információk (leírások, keltezesek, eredetiséggel kapcsolatos információk) szerepelnek. Ezek az adatok segítséget nyújthatnak a még lappangó gyűjteményi darabok azonosításában.

A negyedik, egyben utolsó általunk ismert jegyzék (*III. függelék*) annak ellenére, hogy az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárának Analekta gyűjteményében maradt fenn, mindeddig elkerülte a téma kutatóinak figyelmét.¹⁴⁰ Ez nem is csoda, hiszen a két különböző kézírással, ceruzával íródott, keltezetlen, sok helyen olvashatatlan, értelmezhetetlen rövidítésektől hemzsegó jegyzet első látásra aligha tartalmazhat értékelhető információkat. A kézirat tartalmára is csak a katalóguscédulán található leírás utal. Azonban alaposan szemügyre véve az iratot, kiderül, hogy páratlanul értékes adalé-

¹³⁹ KALAUZ 1896.

¹⁴⁰ Országos Széchényi Könyvtár. Kézirattár. Analekta, 2445.

kokkal segítheti az Ipolyi-gyűjtemény történetének kutatását. A kézirat Erneyi József hagyatékából származik, aki – mint fentebb már említettük – Gerevich Tibor segédjeként részt vett az Ipolyi-gyűjtemény 1919. évi csomagolásában és menekítésében. A jegyzékről megállapítható tehát, hogy a hiányzó keltezés ellenére is minden bizonnyal 1918 és 1919 fordulóján, az Ipolyi-gyűjtemény menekítésre való előkészítése során keletkezhetett. Annál is inkább, mert az iratban előforduló kétfajta írás azonos Erenyei és Gerevich más dokumentumokból ismert kézírásával. A hevenyészett, gyakran értelmezhetetlen műtárgy-leírások azonosításában gyakran segít a mellettük található leltári szám, amely sok esetben megegyezik az 1896. évi Némethy-féle, illetve az 1916. évi jegyzékek számozásával. Azt csak az eljövendő kutatások állapíthatják meg, hogy ebből a jegyzékből hány tétel építhető be egy majdan elkészülő konkordancia-táblázatba és mennyiben segíti majd egy-egy műtárgy azonosítását, azonban annyit első olvasatra is megállapíthatunk, hogy ez az egyetlen eddig ismert dokumentum, amely néhol tételesen, más esetekben pedig legalább nagyságrendi szempontból tájékoztatást nyújthat arról, hogy az Ipolyi-gyűjtemény mely részei kerültek fel 1919 januárjában a Budapestre induló vagonokba és mi maradt továbbra is Nagyváradon. A dokumentum felhasználhatóságát ugyanakkor nehezíti, hogy abban a műtárgyak jó része, elsősorban a festészeti gyűjtemény darabjai kétszer is szerepelnek. Úgy tűnik, hogy egy megkezdett és félbehagyott, valamint egy, valószínűleg teljes menekítési leltár oldalai keverednek ebben a iratsomóban.

A fentiekben bemutatott és alább részletesen közölt jegyzékekben szereplő néhány érdekes adat arra enged következtetni, hogy az említett öt dokumentumon kívül eredetileg más gyűjteményi jegyzékek is készülhettek. Erre utal például a Czobor-féle leltár, korábban már tárgyalt, 273 darab hiányzó sorszáma, amely felveti annak lehetőségét, hogy egy hasonló, teljesebb jegyzék még Ipolyi Arnold életében, Besztercebányán is készülhetett, valószínűleg ugyancsak Czobor Béla közreműködésével. Az a tény is elgondolkodtató, hogy mind az 1916-os, mind pedig az 1919-es jegyzék használ olyan leltári számokat, amelyek egyaránt eltérnek a Czobor- és Némethy-féle, általánosan használt számozástól. Mindkét késői leltárban előfordulnak olyan utalások, amelyek arra engednek következtetni, hogy ezek szerzői a leltári számokat az egyes tárgyakról olvasták le és munkájuk során nem használták, valószínűleg nem is ismerték a korábbi leltárakat. Eszerint az Ipolyi-gyűjtemény egyes tárgyain léteztek olyan azonosító számok, amelyek nem a Czobor-féle leltározás, és nem is a Némethy-féle kiállítás-rendezés során keletkeztek, ezért értelemszerűen kellett létezniük hozzájuk tartozó lajstromoknak, jegyzékeknek is. Ezek készítése idejére, körülményeire és szerzőire vonatkozóan azonban semmilyen adattal sem rendelkezünk. Azt is valószínűnek tartjuk, hogy az Ipolyi-gyűjtemény 1917-ben megkezdett és 1918 végén félbemaradt átrendezése során is kellett készülni valamilyen leíró dokumentációnak, még ha az csonkán is maradt. Ennek nyomait véljük felfedezni az 1919. évi leltár ismétlődő, ám különböző tárgyakhoz tartozó leltári tárgyaiban, valamint a egyes tételeknél a régi és új leltári számokra való utalásokban, ahol a régi számozás alatt a Némethy-féle 1896-os Kalauz sorszámai szerepelnek.

Mivel a Czobor-Ligeti féle, 1886/1887. évi műtárgyjegyzék az egyetlen, amely az Ipolyi-gyűjteményt a maga teljességében, abban az állapotban ismerteti, ahogyan az a püspök halálakor létezett, a továbbiakban ennek tartalmát és szerkezetét követve igyekszünk átfogó képet adni a gyűjteményről és az egyes tárgycsoportok sorsának alakulásáról. Az Ipolyi püspök halála után készített hagyatéki leltár műtárgyakra

vonatkozó jegyzéke 5, római számokkal jelzett, valamint egy számozatlan főfejezetre és egy függelékre tagolódik. A főfejezetek közül az ötödik további három alfejezetre oszlik. Az első négy főcím alatt Ipolyi festészeti és grafikai, gobelin-, szőnyeg- és bútorgyűjteménye található. Az ötödik, általános főcím alatt három önálló alfejezetre osztva, a jegyzék szóhasználata szerint, zománcművek, ötvösmunkák, valamint a majolika és porcelántárgyak szerepelnek. Valójában az utolsó alfejezet legnagyobb részben a gyűjtemény kerámia- és üvegalapú tárgyait veszi sorra, de ide került a fegyver- és textilgyűjtemény, az Ipolyi által költözése után megtartott régészeti anyag, a szobrok és falfaragványok, továbbá, a korábbi fejezetekbe nem illeszkedő egyházi kegytárgyak és egy sor egyéb, kisebb műtárgy. Az ezt követő számozatlan fejezet néhány gipszből készült tárgyat vesz számba. A függelékben az előző fejezetekhez tartozó, de a leltározás során nyilván kifelejtett tárgyak, valamint egyetlen, számozatlan tételben a püspök történeti- és teológiai szakkönyvtára és hungaricumai szerepelnek.

A gyűjtemény legnagyobb és legértékesebb, összefüggő csoportját az 521 tételt tartalmazó festészeti és grafikai gyűjtemény alkotja. Ez Ipolyi Arnold halálakor 292 olajfestményből (187 fára, 100 vászonra, 5 egyéb felületre), 5 akvarellből, 103 színnyomatból, 48 kőrajzból, 26 litográfiából, 23 rézmetszetből és rézkarcból, valamint 26 egyéb műtárgyból (színezett kartonok, acélmetszetek, tervrajzok, tollrajzok, színezett miniatúramásolatok, fényképek) állt össze. A gyűjtemény gerincét alkotó festészeti anyag viszonylag kevés hiánnyal került át a Régészeti Egylet gyűjteményébe. Az 1896. évi átvételi jegyzőkönyvből három festmény hiányzik: egy Lotharingiai Ferencet ábrázoló portré (93. tétel), Franz Xaver Lair egy Krisztust, mint főpapot ábrázoló oltárképe (287. tétel), valamint egy Szent Miklós táblakép (302. tétel). Azonban ezekről sem kell mindenképpen azt feltételeznünk, hogy a 19. század végére elvesztek vagy elpusztultak volna. A nagyváradi Körösvidéki Múzeum ma is rendelkezik egy ismeretlen eredetű, talán a római katolikus püspökség gyűjteményéből származó Lotharingiai Ferenc portréval, amely a gyűjteményi jegyzékben leírtakkal megegyezően térdtől ábrázolja az uralkodót. Amennyiben ez valóban az Ipolyi-gyűjteményből származik, abból arra következtethetünk, hogy a Schlauch püspök 1896-ban a gyűjtemény egyes tárgyait úgy tarthatta vissza a saját használatára, hogy azt nem tüntették fel az átvételkor vagy egyszerűen már a gyűjteménynek a palotából való kiköltöztetésekor elkeveredtek a püspökség saját tulajdonú festményei között. A fennmaradó 292 festményből a művészettörténeti kutatás mindeddig 224-et azonosított az Esztergomi Keresztény Múzeum gyűjteményében. Az 1919-es menekítési leltár nehézkesen értelmezhető adatai ellenére is jól látható, hogy Gerevich ennél jóval alaposabb munkát végzett. Míg 1916-ban a festészeti gyűjteménynek csak mintegy kétharmadát csomagolták el, az 1919. évi jegyzékben még a hamisítványként, vagy modern utánzatként számon tartott festmények és történelmi portrék is szerepelnek, amelyek azonban nem lelhetőek fel az Esztergomban azonosított festmények listáján. Ezekkel kapcsolatban felmerülhet az utólagos selejtezés lehetősége, de az sem kizárt, hogy a gyűjteménynek Budapestről Esztergomba való szállítása előtt, az egyházi gyűjtemény számára értéktelennek számító darabok esetleg a Nemzeti Múzeumba, talán éppen Történelmi Képcsarnok gyűjteményébe kerültek. A nagyváradi Körösvidéki Múzeum ma három olyan festményt őriz, amely minden kétséget kizáróan az Ipolyi-gyűjteményből maradt vissza: egy Margit, spanyol királynét ábrázoló portrét, valamint egy szárnyas oltár Jézus életéből vett jeleneteket ábrázoló két oldalszárnyát.

A gyűjtemény grafikai részével sem kevésbé bonyolult a helyzet. Itt az eredeti 226 tételből 122-vel kevesebb szerepel az 1896. évi átadás-átvételi jegyzékben.¹⁴¹ Néhány kivétellel ezek utólag a korábbi, Czobor-féle leltárban is át lettek húzva, ami egyértelműen arra utal, hogy ezek soha nem kerültek át a Régészeti Egyletkez. Mivel ezek voltak a gyűjtemény legkevésbé tartós darabjai, akár elkallódhattak vagy elpusztulhattak a 10 esztendei raktározás során, azonban más lehetőségeket is érdemes számba venni. A nagyváradi Körösvidéki Múzeum rendelkezik egy 260 darabból álló grafikai gyűjteménnyel, amely jelenleg római katolikus egyházmegye letétjeként van ott elhelyezve, tudományos feldolgozására azonban mindezidáig csak részben került sor.¹⁴² Egy későbbi kutatás során érdemes lenne figyelembe venni annak lehetőségét, hogy a gyűjtemény akár az Ipolyi-hagyaték kiállításra át nem adott grafikáit is tartalmazhatja. A Régészeti Egylet részére átadott, maradék 104 tétel, amelynek legnagyobb részét az Arundel Society által kiadott, korai olasz festményeket reprodukáló színnyomatok alkották, eredetileg a múzeum Ipolyi-szárnyának VII. termében volt kiállítva. Ezek sorsáról szinte semmi biztosat sem tudunk. Az 1919. évi menekítési leltárban tételesen csak egy Munkácsy-metszet szerepel, de nem kizárt, hogy az egyetlen tételként feltüntetett, iratokat, levéltári anyagot tartalmazó ládában esetleg kerülhettek eredetileg a grafikai gyűjteményhez tervrajzok, fotók és grafikák, hiszen ilyen jellegű anyag ma is fellelhető az Ipolyi-gyűjteménynek az Esztergomi Prímási Levéltárba került állományában.¹⁴³ Másrészt a nagyváradi Körösvidéki Múzeum grafikai gyűjteményének jelenlegi feldolgozottsági szintje mellett az sem kizárható, hogy az anyag egy része ott lappang.

Ipolyi Arnold gobelin-gyűjteménye vészelte át a legkevesebb veszteséggel az elmúlt évszázad megpróbáltatásait. Az Czobor-féle műjegyzék eredetileg 27 tételt magába foglaló 2. fejezetéből többek között az is kiderül, hogy a sorozat mindegyik darabja ki volt állítva a Régészeti Egylet múzeumában, az Ipolyi-szárny első négy termének valamelyikében. A gyűjteményből jelenleg 25 darabot őriznek az Esztergomi Keresztény Múzeumban.¹⁴⁴ A hiányzó két darab azonosítása a műtárgyjegyzék bizonytalan meghatározásai miatt nem tekinthető egyértelműnek, de minden valószínűség szerint két kevésbé jelentős darab, egy búcsúzó hadvezért ábrázoló „imitáció” (547. tétel) és egy Mars istent ábrázoló kisebb töredék (530. tétel) tekinthető elveszettnek.

A Czobor-féle leltár a gyűjtemény 84 db. keleti szőnyegét a III. fejezetben írja le, amelynek utólagos bejegyzéseiből azt is megtudhatjuk, hogy ezek három kivétellel mind szerepeltek a nagyváradi állandó kiállításban. Ez azért is rendkívül érdekes, mert az 1896. évi átvételi jegyzékből 23 tétel hiányzik. Igaz, ezek legnagyobb részben nem szőnyegek, hanem ismeretlen okból ide bejegyzett párnahajak, gobelin-imitációk és egyéb textilneműek voltak (607–617., 624–632. *tételek*), amelyek valószínűleg a jegyzék végén található, számozatlan tétel 236 darabja közé számítottak. Legkevesebb három tételes szám alatt azonban szőnyegek szerepelnek (573–574., 587. *tételek*), ami mindenesetre kérdéseket vet fel az 1896. évi leltár pontosságát illetően. A gyűjtemény sorsát illetően számos ellentmondó információ áll rendelkezésre. Egy 1938-as adat szerint ekkor az Esztergomi Keresztény Múzeum birtokában 40, Ipolyi Arnold hagyatékából

¹⁴¹ 1., 2., 5., 82., 94., 208–211., 236–251., 254–258., 281–284., 396., 397., 403–427., 437–450., 456–468., 470–472., 483–485., 487–510., 514–517. *tételek*.

¹⁴² AVRAM 1974.

¹⁴³ BENDIG-ZSILINSZKY 2010.

¹⁴⁴ DUTKA 1936; LÁSZLÓ 1980; 75–86.; LÁSZLÓ 1989.

származó szőnyeg volt,¹⁴⁵ a gyűjtemény 1977. évi kiállítási katalógusában viszont már csak 34 tétel szerepelt.¹⁴⁶ Az 1919. menekítési leltár esetenként megkettőzött adatai miatt nehéz pontos számot mondani, de a jelek szerint, a csomagoláshoz is felhasznált darabokkal együtt a Nagyváradról elszállított szőnyegek száma legalább 60 körül lehetett. Eszerint helyben legfeljebb 20-25 darab maradhatott.

Az Ipoly-gyűjtemény különböző műtárgy-csoportjai közül a legnagyobb veszteség talán a bútorgyűjteményt érte. Ennek 78 darabja a IV. fejezet tárgyát képezi, 11 bútor leírása átkerült a V.C. fejezetbe, további tíz pedig a függelékekbe. A közel 100 antik és korabeli stílbútorból 28 darab már az 1896-os leltárból hiányzott. Ezek legnagyobb része a püspöki palota egyetlen helyiségéből, egy, a könyvtár feletti, valószínűleg Ipolyi Arnold által személyesen használt szobából származott és minden bizonnyal ezeket bocsátották zártkörű papi árverésre 1905 őszén a székesegyház karzatán maradt egyéb, műérték nélküli tárgyakkal együtt.¹⁴⁷ A maradék 71 darabból alig néhány kisebb darab szerepel az 1919. évi menekítési jegyzékben, azok is inkább „csomagolóanyagként” felhasználható kisebb polcok, szekrények voltak. A maradék, mintegy 60 bútor a Régészeti Egylet múzeumában maradt, mára azonban jogutódja, a Körösvidéki Múzeum gyűjteményében ezek közül legfeljebb fél tucat azonosítható.

A gyűjtemény második felének jegyzéke „*Régiségek, műipari tárgyak s utánzatok*” cím alatt, a további három alegységre osztott V. fejezetben található. Az A. jelzésű alfejezetben zománctechnikájú, jórészt középkori eredetiek után készült modern ötvöstárgyak szerepelnek. Az 1896-os leltárból hiányzó néhány tétel a jegyzék mellékletébe, a jelentősebb értéket képviselő ötvösmunkák tartalmazó kiegészítő leltárba lett felvéve.¹⁴⁸ Ugyanez vonatkozik a következő, B. jelzésű alfejezetre is, amelyben 143 eredeti régi (vagy legalábbis a jegyzéket készítő által eredetiként meghatározott) ötvösmunka szerepel. E két alfejezetben szereplő műtárgyak 1919. utáni sorsáról elég nehéz pontos adatokat szolgáltatni a menekítési leltár alapján, az azonban megállapítható, hogy e műtárgyak legnagyobb része is a Budapestre induló vagonokra került. Ennek ellenére a Körösvidéki Múzeum máig is csak részleteiben feldolgozott iparművészeti gyűjteményében kis számban azonosíthatóak Ipolyi-féle ötvöstárgyak.¹⁴⁹

Az utolsó, C. jelzésű alfejezet címe („Majolikák és porcelánok”) a lehető legnagyobb mértékben megtévesztő. A fejezet első harmadában (931–1100. tételek) Ipolyi Arnold rendkívül változatos kerámia-gyűjteményének leírása található, amely azonban távolról sem csak majolika- és porcelántárgyakat tartalmaz, hanem a 17–19. századi népi, ipari és iparművészeti kerámiagyártás szinte minden válfaját az ólom- és ónmázás cserepektől, a majolikán át egészen a porcelánig a lehető legváltozatosabb származási helyekről. A 170 tételt számláló jegyzékben szereplő tárgyak körét a fejezet második felében, szórványosan újabbak egészítik ki. Ezek legnagyobb része, az 1919-es leltár szerint, ugyancsak Budapestre került, akárcsak az ezt követően jegyzékbe vett 76 db. üvegedény és egyéb üvegtárgy.

A C. alfejezet második részét az előző kategóriák egyikébe sem sorolható műtárgyak: különböző anyagból készült iparművészeti alkotások (órák, szelencék stb.),

¹⁴⁵ GOMBOS 1989., 159.

¹⁴⁶ GOMBOS 1977.

¹⁴⁷ II. függelék, 147–151. dokumentumok.

¹⁴⁸ II. függelék, 125. dokumentum.

¹⁴⁹ GHIDUL 1977, Fig. 14–16.

érmek és régészeti leletek, faragványok, kegytárgyak, templomi eszközök és textilneműek töltik ki kis, tematikus csoportokban vagy éppen minden rendszer nélkül feljegyezve. Érdekes módon, a leltár készítője éppen annak a néhány tárgycsoportnak szentel kevesebb figyelmet, amelyeket a kutatás ma a gyűjtemény egyedülálló darabjainak tart: a középkori szobor-, dombormű- és hímzés-gyűjteménynek. Ipolyi Arnold textil- és hímzés-gyűjteménye az egyetlen olyan műtárgycsoport, amelynek katalógusa még a püspök életében napvilágot láthatott.¹⁵⁰ A gyűjtemény ekkor 271 darabot számlált, köztük régi hímzéseket és újabb, igényes utánzatokat is. A Czobor-féle jegyzékbe ennek csak egy kis része, 37 tárgy kapott helyet.¹⁵¹ Ennek ellenére az 1896-os múzeumnyitáskor a Régészeti Egylet még 239 textíliát (236 hímzést, 2 miseruhát, 1 pár püspöki kesztyűt) vehetett át, néhány további templomi öltözék pedig a nagyváradi székesegyházat gazdagította. Az 1919. évi menekítési jegyzék alapján nehéz megbecsülni, hogy ebből hány darab került el Nagyváradra, azonban tény, hogy a hímzés-gyűjtemény utolsó tudományos feldolgozása során az Esztergomi Keresztény Múzeumban már csak 96 példányt sikerült azonosítani,¹⁵² a nagyváradi közgyűjteményekben pedig nincs tudomásunk ide sorolható gyűjteményi darabok létezéséről. Az elveszett darabok aránya, tehát, ennél a műtárgycsoportnál megközelíti a kétharmadot.

A középkori faragványok gyűjteménye ennél jóval szerencsésebb volt. Ma a jegyzékben szereplő 12 dombormű és 14 szobor mindegyike fellelhető a Keresztény Múzeumban, illetve az egyik, Szent Lászlót ábrázoló faragvány egy műtárgycsere révén a Magyar Nemzeti Galéria tulajdonában.¹⁵³

A közvélekedéssel ellentétben Ipolyi Arnold Nagyváradra költözésekor nem vált meg a teljes régészeti gyűjteményétől.¹⁵⁴ A Czobor-féle jegyzékben az érmek mellett további száz belföldi, egyiptomi, etruszk (görög) és ókeresztény régészeti lelet szerepel. Ezek egy jó része az esztergomi Főszékesegyházi Régészeti Múzeumba, onnan pedig a Balassa Bálint Múzeum alapgyűjteményébe kerültek.¹⁵⁵ Ugyanakkor eddig kevésbé ismert ténynek számított, hogy az ókeresztény és egyiptomi anyag egy része, valamint a vörös és fekete alakos festett görög edények többsége Nagyváradon maradt és a Régészeti Egylet közvetítésével ma is a Körösvidéki Múzeum gyűjteményében található.¹⁵⁶

E kötet, forrásközlő jellegéből adódóan, nem vállalkozhat többre, mint hogy a dokumentumok szövegének közreadásával, valamint az ebből adódó legfontosabb eredmények, tanulságok és következtetések összefoglalásával segédanyagot nyújt az eljövendő kutatások számára.

¹⁵⁰ CZOBOR 1886.

¹⁵¹ 1450–1452., 1457–1491. tételek.

¹⁵² GERVERS-MOLNÁR 1983.

¹⁵³ CSÉFALVAY 1989, 112–113.

¹⁵⁴ CSÉFALVAY 1989, 97.

¹⁵⁵ CSÉFALVAY 1989, 101.

¹⁵⁶ Néhány ókeresztény tárgy és a régészeti osztály mintegy két tucat festett, görög edénye (köztük utánzatok is) mindmáig közöletlenek. Az egyiptomi gyűjteményt illetően lásd. CIHO 1982; CIHO 1983.

IRODALOMJEGYZÉK

- BUNYITAY 1886
Bunyitay Vince, *A váradi káptalan legrégebbi statutumai*, Nagyvárad, 1886.
- BUNYITAY 1896
Bunyitay Vince, *Schematismus Historicus Venerabilis Cleri Dioecesis Magno-Varadinensis Latinorum*, Nagyvárad, 1896.
- CIHO 1982
Miron Ciho, *Piese de bronz egiptene antice în Muzeul Tării Crișurilor Oradea (I)*, Crisia, 12 (1982), 371–382.
- CIHO 1983
Miron Ciho, *Statuete funerare egiptene antice la Oradea*, Crisia, 13 (1983), 437–444.
- CZOBOR 1886
Czobor Béla, *Kalauz Ipolyi Arnold váradi püspök úr ó excellentiája régi és újabb műhímsz és-gyűjteményének kiállításához*, Nagyvárad, 1886.
- CZOBOR 1889
Czobor Béla, *Ipolyi Arnold emlékezete*, Budapest, 1889.
- CSÉFALVAY 1989
Cséfalvay Pál, *Ipolyi Arnold, a műgyűjtő*, In: *Ipolyi Arnold emlékkönyv*, Budapest, 1989, 93–102.
- DEÁK 1888
Deák Farkas, *Ipolyi Arnold emlékezete*, Budapest, 1888.
- DUTKA 1936
Dutka Mária, *Az Esztergomi Keresztény Múzeum Gobelinjei*, Budapest, 1936.
- FÁBIÁN 1989
Fábián János, *Ipolyi Arnold, a főpap életútja*, In: *Ipolyi Arnold emlékkönyv*, Budapest, 1989, 7–11.
- FRAKNÓI 1888
Fraknói Vilmos, *Ipolyi Arnold emlékezete*, Budapest, 1888.
- GEREVICH 1923
Gerevich Tibor, *Ipolyi Arnold*, Budapest, 1923.
- GERVERS –MOLÁR 1983
Gervers – Molnár Veronika, *Ipolyi Arnold hímsz és-gyűjteménye az Esztergomi Keresztény Múzeumban*, Budapest, 1983.
- GHIDUL 1977
Ghidul Muzeului Tării Crișurilor, Oradea, 1977.
- GOMBOS 1977
Gombos Károly, *Régi keleti szőnyegek – Altorientalische Teppiche – Old Oriental Rugs*, Esztergom 1977.
- GOMBOS 1989
Gombos Károly, *Ipolyi Arnold keleti szőnyeg-gyűjteménye*. In: *Ipolyi Arnold emlékkönyv*, Budapest, 1989, 158–163.
- HEKLER 1923
Hekler Antal, *Ipolyi Arnold emlékezete*, Századok, 57 (1923), 235–246.

- HOPPÁL 1980
Hoppál Mihály, *Ipolyi Arnold*, Budapest, 1980
- HOPPÁL 1987
Hoppál Mihály, *Ipolyi Arnold élete és műve*, In: Ipolyi Arnold, *Magyar Mythologia. A hasonmás kiadás függelékei*, Budapest, 1987.
- IPOLYI 1886
Ipolyi Arnold, *A magyar Szent Korona és a koronázási jelvények története és műleírása*, Budapest, 1886.
- IPOLYI 1887-1888
Ipolyi Arnold, *Kisebb munkái*, III-V. kötet. (Közrebocsátja: Bunyitay Vince), Budapest, 1887-1888.
- JAKÓ 2004
Jakó Zsigmond, *Váradai siralmas krónika. Könyvtár- és levéltáriügy Nagyváradon a múltban és a jelenben*. Magyar Egyháztörténeti Vázlatok Regnum 2004/1-2., 93-114.
- KALAUZ 1896
Kalauz a Biharvármegyei és Nagyvárad Régészeti és Történelmi Egylet Múzeumához, Nagyvárad, 1896.
- LAKATOS-BALLA 2009
Lakatos-Balla Attila, *A Biharvármegyei és Nagyvárad Régészeti és Történelmi Egylet Jegyzőkönyvei*, In: *Tanulmányok Nagyvárad újkori történetéből*. Miscellanea Historica Varadinensia I, 2009, 201-316.
- LÁSZLÓ 1980
László Emőke, *Flamand és francia kárpitok Magyarországon*, Budapest, 1980.
- LÁSZLÓ 1989
László Emőke, *Ipolyi Arnold gobelin-gyűjteménye*, In: *Ipolyi Arnold emlékkönyv*, Budapest, 1989, 93-102.
- MOJZER 1964
Mojzer Miklós, *Tanulmányok a Keresztény Múzeumban I*, Művészettörténeti Értesítő 13/3 (1964), 214-226.
- PETRANU 1925
Coriolan Petranu, *Revendicările noastre artistice. Cbestiunea colectiei de artă Ipolyi*. Societatea de mâine. II. évf. (1925), 26-27. szám, 450-452.
- PÓR 1886
Pór Antal, *Ipolyi Arnold váradai püspök élete és munkái vázolata*, Pozsony-Budapest, 1886.
- PROKOPP 1973
Prokopp Gyula, *Ipolyi Arnold*, Vigília, 1973, 10 (október), 671-678.
- PROKOPPNÉ 1977
Prokoppné Stengl Marianne: *Az esztergomi Keresztény Múzeum története*. Esztergom, 1977.
- SARCA 2000
Vasile Sarca, *Restituirea unui document (două procese verbale privind Colectia de obiecte de artă Ipolyi Arnold) (Restitution d'un document: deux proces verbale de la Collection d'objets d'art Ipolyi Arnold)*. Muntii Apuseni, 7-8 (2000-2001), 45-56.
- VOIGT 1999
Voigt Vilmos, *Ipolyi Arnold élete*, Vallástudományi Tanulmányok 2., Budapest, 1999.

I. FÜGGELÉK

Ipolyi Arnold műgyűjteményének leltári jegyzéke 1886-1887
fordulójáról

Ipolyi muzeum tárgyai¹⁵⁷

I. Képek

1.	Színezett kőrajz, József nádor, Ferencz császár	1	[utólag kihúzva]
2.	Kőrajz, v. Ferdinánd	1	
3.	Réz metszet, Mária Therezia, mellkép	2	
4.	Olajfestmény, Rudolf császár	10	
5.	Színezett kőrajz, József nádor dicsőítése	1	[utólag kihúzva]
6.	Olajfestmény, Hunyady Mátyás (eszményi)	3	
7.	” Szt. Ágoston (modern copia)	10	
8.	Olajfestmény, Sz. Család (bolognai iskola)	40	
9.	” Sz. Család (Fráter Puettertől)	35	
10.	” Madonna (Bellini után copia)	30	
11-60.	Arundel-society féle színnyomatok (49 db.) à 5 fl.	245	
61-81.	” ” (21 db.) à 5 fl.	105	
82.	Színnyomatu kép “Mennországi királynéja”	4	[utólag kihúzva]
83.	Színezett karton “Kapisztrán” (Lotztól)	100	
84.	” “Hunyady J. halála” (Lotztól)	100	
85.	Olajfestmény fára, Madonna angyalokkal (XIV-XV. sz.)	130	
86.	” “Péter tagadása” (Soldaticstól)	300	
87.	” fára “Madonna zenélő any.” (Staudingertől)	200	
88.	” “Sz. János Patmoson” (”)	150	
89.	” “A pásztorok” (Bassánótól)	80	
90.	” Pázmán Péter (mellkép)	10	
91.	” Mária Therézia (térdkép)	35	
92.	” Egy főpap arczképe (Schmittől)	10	
93.	” Lotharingi Ferencz térdkép	35	
94.	Kőrajz, IX. Pius	2	[utólag kihúzva]
95.	Olajfestmény, lovasok csatája	20	
96.	” ”	20	
97.	” másolat Palma Vecchio után	10	
98.	Olajfestmény fára, magy. családi kép	25	

¹⁵⁷ Nagyváradai Római Katolikus Egyházmegyei Levéltár – Ipolyi Arnold iratai (j. n.). A jegyzék utólagos beírásai dőlt betűvel szerepelnek.

99.	” ” ”	25	
100.	” ” Margit Span. királyné	70	
101.	” magy. lovasok	35	
102.	” másolat Palma Vecchio után	8	
103.	” másolat (két alak)	5	
104.	” magy. főúr	1	
105.	” fára, olasz tájkép	15	
		1873	[érték összegzése a lap alján]
106.	Olajfestmény, olasz tájkép (Markó után)	5	
107.	” fára ”	15	
108.	” ” Keréketört vértanúk (XV.sz.)	35	
109.	” ” Vadászcenit ang. alakkal	35	XV.
110.	” ” Vértanúk lefejezése	35	XV.
111.	” ” Sz. Zarándok(ok)	35	Olasz
112.	” ” ereklyék feltalálása	35	német XV.
113.	” ” két sz. alak	35	XV.
114.	” ” két vértezett szent	35	XV.
115.	” ” két sz. püspök	35	XV.
116.	” németalföldi tájkép	50	XVII. sz.
117.	” Pozsony vidéke	40	
118.	” magy. csatározók	20	XVII (...) török
119.	” ”	20	Detto
120.	” fára, Madonna térdeplő donátorral (XIV.sz.)	20	
121.	” ” zsidó éget(és)	15	XVI (...)
122.	” ” német császári alak (XV.sz.)	20	német Frigyes
123.	” ” Madonna a gyermekkel	10	XV. olasz
124.	” ” sz. zarándokok (XVI.sz.)	15	XV. német
125.	Triptikon fára, keresztrefeszítés Sz. János, Sz. Ferencz	50	német, XV.
126.	Olajfestmény fára, Metertia és két női szent	5	XV.
127.	” ” Krisztus kinszenvedése (Ecce Homo) (XVI.sz. ném.)	80	XV. Lucas de (...)
128.	” ” Sz. Jeromos	3	Benvenuto (...)annidi di Paolo XV.
129.	” ” Madonna a gyermekkel	25	T Fromm
130.	” olasz tájkép	6	? XVI.
131.	” fára, (XVI.sz.) női alak	15	Lavinia Fontana
132.	” vízbe gázoló parasztkocsi	2	Új
133.	” circumcisio	30	olasz XVI. XVII.
134.	” fára, három szent alak XV.sz.	5	Német
135.	” ” ” ”	5	Német
136.	” XVII.sz. püspök alak (rongált)	5	XVIII
137.	” osztrák követek fogadtatása keleten XVII.sz.	25	

138.	” ” ”	25	török vendé(...)
139.	” vendégség XVII.sz.	20	
140.	” fára, Sz. András vértanúsága XVI.sz.	5	olasz, XV.
141.	” ” Király és harcosok lohátón XV.sz.	6	Német
142.	” ” ”	6	Német
		2701	[érték összegzése a lap alján]
143.	Olajfestmény fára, emlékkép, térdelő alak	2	XV. német
144.	” rézre Madonna trónolva	5	olasz, XIV.
145.	” fára, “három király”	2	olasz, XIV.
146.	” vászonra, a házasságtörő nő kövezése	20	Muriano Girolamo 1588 (..)92
147.	” fára, “Három király” restaurálva	5	olasz, XIV.
148.	” ” Triptihon közepe, Madonna két szenttel	2	XIV., olasz
149.	” ” Madonna két nő szenttel	2	XIV., olasz
150.	” ” diptihon olasz, Madonna-Kálvária	6	XIV.
151.	” keménypapírra, halászat	1	XIX.
152.	” fára, “Három király”	15	német, XV.
153.	” ” Keresztelő Sz. János	5	olasz, XIV.
154.	” ” triptihon, Madonna négy szenttel	10	olasz, XIV.
155.	” ” ” gotikus	12	olasz, XIV.
156.	” vászonra, vázlat Sz. Ferencz	4	Palma Vecchio után
157.	” fára, apostolok	2	Pál, János, XV. német
158.	” ” Kálvária	25	olasz, XV.
159.	” ” ” 1546	20	Német
160.	” ” Krisztus születése XV.sz.	25	Német
161.	” ” tájkép Sz. Kristóffal	15	XV. olasz
162.	” ” Sz. Terézia	2	olasz, XV.
163.	” ” Mózes	1	mint 167
164.	” vászonra, sírbatétel (czopfkori)	5	XVIII., német
165.	” fára, két apostol	3	olasz, XVI.
166.	” ” bevonulás Jerusalembé	10	XV., német olasz, XIV.
167.	” ” Daniel propheta	2	olasz, XIV.
168.	” ” triptihon közepe, Kálvária	1	olasz, XIV.
169.	” ” Sz. Ferencz (mellkép)	1	német, XV., XVI.
170.	” ” Sz. János (térdkép)	1	német, XV., XVI.
171.	” ” Magdolna	1	mint 393 [?]
172.	” ” propheta	2	olasz, XV.
173.	” ” vászon, Kapisztrán predikálása (Savonarola)	1	Kovács Mih. (1849)
174.	” ” vásznas fára, eccé homo	10	XVI., olasz

175.	” fára, pápa martyrsága	1	XVI., olasz ?
176.	” ” Kr. körülméletetése	5	német, XV.
177.	” ” Sz. Antal (remete)	1	Spinella Propago XIV.
178.	” ” triptihon közepe, Madonna	2	olasz, XIV.
179.	” ” Kr. születése	5	mint 176, XV- XVI.
		2933	[érték összegzése a lap alján]
180.	Olajfestmény fára, Krisztus (mellkép)	8	Martin Schaffner, Ulm 1495-1564
181.	” ” Mária (olasz)	5	
182.	” ” Kálvária	25	
183.	” ” ” sok alakkal (3 apostol)	25	német, XVI.
184.	” ” predella, Kr. születése	6	Modern
185.	” ” három apostol (mellkép)	3	német, XV.
186.	” vászon, egy martyr feje karddal (vázlat)	3	Joh. Kopf XVIII-XIX.
187.	” fára, Sz. Ursula és társai	30	
188.	” ” vitéz, donator	15	XV.sz.
189.	” vászonra, Bartakovics érsek (copia)	25	
190.	” ” Telekesy egri püspök	20	
191.	” ” Oláh Miklós eszt. érsek Jakobei féle (más.)	15	
192.	” ” Verancsics Antal ”	15	
193.	” ” Forgách bíbornok ”	15	
194.	” ” Pázmán Péter ”	15	
195.	” ” Losy Imre eszt. érsek ”	15	
196.	” ” Lippay György ”	15	
197.	” ” Szelepcsényi Antal-György ”	15	
198.	” ” Szécsenyi György ”	15	
199.	” ” Jann. Pannonius és Vitéz (Bubics)	30	
200.	” ” Munkácsy ünnepély (vázlat) Aggházytól	50	
201.	Rézkarca, Kr. Pilátus előtt	20	
202.	Olajfestmény vászonra, egyiptomi jelenet (Destestól)	100	
203.	” fára, byzanti két apostol	1	
204.	” ” ” főpapok	2	
205.	” ” triptihon, bysanti alakokkal	5	
206.	” ” kis bysanti kép három alakkal	5	
207.	” ” ” pieta	2	
208.	Szinezett kőrajz, Simor János	2	[utólag kihúzva]

209.	Kórajz, Haynald püspök (érték nélkül)	0	[utólag kihúzva]
210.	” Lonovits (érték nélkül)	0	[utólag kihúzva]
211.	Szinnyomat Matejko képe után (rokoko keretben)	10	[utólag kihúzva]
212.	Olajfestmény, Báthory bibornok	3	<i>Jako.</i>
213.	” Utjesenits	3	<i>Jakobey 1862</i>
214.	” Pázmán Péter	3	<i>Jakobey 1867</i>
215.	” II. Rákóczy (copia)	5	
216.	” Káldy György ”	5	
		3460	[érték összegzése a lap alján]
217.	Olajfestmény vászonra, Betlen Gábor	8	
218.	” ” Pázmán Jakobei másolat (rokoko keret)	10	
219.	” ” Egy főúr, modern fejjel	6	
220.	” ” Rákóczy Zsigmond	8	
221.	” ” Egy főúr (XVII.sz.) modern	8	
222.	Vízfestés pergamenre Lonovits	1	<i>Uhrmann Temesvár</i>
223.	Olajfestmény fára, jelenet Sz. Antal életéből	15	<i>megkésértés</i>
224.	” vászonra, Loránty [!] Zs. Jakobeitól	2	
225.	” ” Rákóczy vázlat	10	
226.	” ” ” György (Jakobei)	3	
227.	” ” Rákóczy I. Ferencz	5	
228.	” ” ” II. Ferencz	5	
229.	” ” Várday Pál bíbornok (?)	5	
230.	” ” Rákóczy ifjúkori arczképe	5	
231.	” ” Zrínyi a költő (Jakobeitól)	5	
232.	” ” V. Sixtus (másolat)	10	
233.	” ” Zrínyi a hős (Jakobeitól)	5	
234.	” ” XI. Incze Odeskaltius (régi kópia)	20	
235.	” ” Sz. Jeromos	10	<i>olasz, XVII.</i>
236- 257.	Szinnyomat (à 50 kr)	11	<i>252-255 részetszet</i> [utólag kihúzva az egész]
258.	Fénykép (érték nélkül)	0	[utólag kihúzva]
259.	Olajfestmény, a három király	70	<i>Paolo Veronese u.</i> <i>XVII.</i>
260.	” vászonra, Ipolyi Gáspár képe	5	<i>XVIII.sz.</i>
261.	” ” ” mellképe	5	<i>XVIII.sz.</i>
262.	” ” női mellkép	10	<i>XVIII. első fele</i>
263.	” ” ”	10	<i>XVIII. első fele</i>
264.	” fára, Madonna	25	<i>Fromm</i>
265.	” vászonra, Ipolyi Arnold arczképe Kováts Mihálytól	60	

266.	”	”	női mellkép széles gallérral	10	1611 [?]
267.	”	”	” kisebb	5	XVII.sz. eleje
268.	”	”	Sz. István keresztletése (czopf korszak)	8	XVII-XVIII.
269.	”	”	Sz. Ferencz halála (olasz iskola)	15	XVI-XVII.
270.	”	”	fára, tájkép Sz. Kristóffal	20	Fromm. XVI.
271.	”	”	Sz. Család Ágnessel (n.alföld)	10	XV.
272.	”	”	vásznonra, Sz. Ferencz halála	5	német, XVIII.[?]
273.	”	”	fára, Madonna két baráttal	10	olasz, XV.
274.	”	”	vásznonra, Magdolna halála	6	olasz, XVII. [áthúzva] német, Hraner
				3886	[érték összegzése a lap alján]
275.	Olajfestmény		vásznonra, Sz. Ignác halála	6	mint 274
276.	”	”	fára, Kálvária angyalokkal (olasz)	5	XIV-XV.
277.	”	”	vásznonra, templom belseje (Jakimovitz 1854)	10	
278.	”	”	Velence (Sanmarkóból részlet)	20	új
279.	”	”	fára, triptihon Madonna szentekkel (olasz)	15	XIV.
280.	”	”	házi oltárka (Fiesole után másolat)	30	
281- 283.	Kőrajzok		(a 1 prt.)	3	[utólag kihúzva]
284.	Rézmetset		Rafael után	5	[utólag kihúzva]
285.	Olajfestmény		fára, Krisztus mint bíró (térdelővel együtt)	50	! Lair Ferencztől
286.	”	”	Kálvária	50	! Lair Ferencztől
287.	”	”	Krisztus mint főpap (oltárral együtt)	100	! Lair Ferencztől
288.	”	”	Madonna (olasz isk.)	3	XV.
289.	”	”	Keresztrefeszítés	3	olasz, XV.
290.	”	”	diptihon (két szárny) János és Ágnes	4	olasz, XV-XVI.
291.	”	”	térdelő alakok	5	ném., XV.
292.	”	”	Madonna	4	olasz, XIV-XV.
293.	”	”	triptihon, három király	10	olasz, XV.
294.	”	”	predella apostolokkal	3	német, XV.
295.	”	”	” keresztvitel	2	német, XV.
296.	”	”	szárnyas oltár rész, Mária halála	8	német, XV.
297.	”	”	keresztvitel	15	olasz, XVII.
298.	”	”	martyrság két jelenete (diptihon)	6	XV. német
299.	”	”	két szent	4	német, XV.
300.	”	”	Madonna fa alatt	8	német, XV.
301.	”	”	Krisztus az olajfák hegyén és kereszttről levétel (dupla)	5	német, XV.
302.	”	”	Sz. Miklós püspök	2	német, XV.

303.	”	”	püspök (Sz. Miklós) hajóval	2	<i>német, XV.</i>
304.	”	”	Sz. János olajba főzetése	2	<i>német, XV.</i>
305.	”	”	háromkirály	4	<i>német, XV.</i>
306.	”	”	Sz. Pál és <i>alvó tanítv.</i>	2	<i>német, XV.</i>
307.	”	”	Szűz Mária	3	<i>német, XV.</i>
308.	”	”	Sz. Erzsébet (Zakariás f.)	3	<i>német, XV.</i>
309.	”	”	Sz. Miklós püspök hajóval	2	<i>német, XV.</i>
310.	”	”	Kristóf	3	<i>Cranach Luk. 1472-1551</i>
311.	”	”	Sz. királynő király előtt	3	<i>német, XV.</i>
312.	”	”	Sz. Borbála	3	<i>német, XV.</i>
313.	”	”	Sz. Katalin	3	<i>német, XV-XVI.</i>
				4292	[érték összegzése a lap alján]
314.			Olajfestmény fára, Sz. György és nő szent sárkánnyal (dupla)	5	<i>német, XV.</i>
315.	”	”	Apostol fűrészszel	3	<i>német, XV.</i>
316.	”	”	” lámpással	3	<i>német, XV.</i>
317.	”	”	Sz. Péter a kereszten	1	<i>német, XV.</i>
318.	”	”	Bertalan késsel	1	<i>német, XV.</i>
319.	”	”	Sz. nő uniformissal	3	<i>Sz. Katalin, német, XV.</i>
320.	”	”	Kristóf	3	<i>német, XV.</i>
321.	”	”	Sz. nő tűzben / dombormű szent (dupla)	6	<i>XV.</i>
322.	”	”	oltárszárnykép két mezővel, vértanúság	5	<i>ném., XV.</i>
323.	”	”	”	5	<i>német, XV.</i>
324.	”	”	Apostolok	10	<i>német, XV.</i>
325.	”	”	Kálvária, sok alakkal	15	<i>ném., XV.</i>
326.	”	”	” (német munka)	15	<i>Kálvária, XVI.</i>
327.	”	”	szárny, apát és Katalin, Borbála (dupla)	8	<i>német, XV.</i>
328.	”	”	szárnyoltár közepe, Mária halála	6	<i>német, XV.</i>
329.	”	”	szárny, “ecce homo” és két nő szent (dupla)	8	<i>német, XV.</i>
330.	”	”	szárny, nativitas és Sz. György (dupla)	10	<i>XV.sz.</i>
331.	”	”	szárnyoltár közepe, Krisztus olajfák hegyén	8	<i>ném., XV.</i>
332.	”	”	Kálvária donátorral	12	<i>francia, XV.</i>
333.	”	”	Mária halála (1498) felirattal	15	<i>ném.</i>
334.	”	”	szárny., két püspök 5 alakkal (dupla)	8	<i>német, XV.</i>
335.	”	”	Krisztus kereszteltetése	5	<i>német, XV.</i>

336.	”	”	háromkirály, sirbatétel	4	olasz, XV. XIV.
337.	”	”	Kristus olajfák hegyén	2	német XV., és bíróság
338.	”	”	Madonna püspökkel s donátorral (1447)	6	német
339.	”	”	püspök és nő szent (felirattal)	4	XV., német
340.	”	”	Mária halála apostolokkal	3	olasz, XV.
341.	”	”	remete Sz. Pál	2	Antonio Solario lo Zingaro
342.	”	”	királynő térdelő leánnyal	3	olasz, XVI.
343.	”	”	Sz. János evangélista	3	Andrea Salerno Sabbatoni 1508- 1579, olasz, XVI.
344.	”	”	áldoztató püspök	2	német, XV.
345.	”	”	Sz. Katalin s nő szent sárkánnyal	1	német, XV.
346.	”	”	Sz. Ágnes más nő szenttel	1	ném., XV.
347.	”	”	Sz. Apollonia fogóval	1	ném., XV.
348.	”	”	Judás csókja	3	ném., XV.
349.	”	”	nő szent nyíllal	1	ném., XV.
				4483	[érték összegzése a lap alján]
350.	Olajfestmény fára, Sz. Miklós püspök, vértanúval			2	ném., XV.
351.	”	”	”	2	ném., XV.
352.	”	”	Szűz Mária születése	1	olasz, XV.
353.	”	”	szárny, festett dombormű és festmény (dupla)	8	Circumcis M. és Erzs.
354.	”	”	ugyanannak párja (dupla)	8	M. és Erzs. (...)
355.	”	”	Krisztus olajfák hegyén	2	ném., XV.
356.	”	”	” és püspök donátorral	3	? XV., német
357.	”	”	szárnyoltár részletek (predellával) (három darabból)	15	ném., XV.
358.	”	”	Krisztus a Kereszttel	2	ném., XV.
359.	”	”	” születése	3	ném., XV.
360.	”	”	három király	5	német, XV.
361.	”	”	”	2	olasz, XVI.
362.	”	”	keresztvitel	2	olasz, XVI.
363.	”	”	Kr. Emausba megy	4	olasz, XV-XVI.
364.	”	”	Isten anyja a szentek közt	5	német, XV.
365.	”	”	sirbatétel	2	olasz, XV-XVI.
366.	”	”	két kis alak (Jésus v. Sz. János, olasz)	6	olasz, XVI-XVII.
367.	”	”	Madonna két angyal közt	3	olasz, XV-XVI.
368.	”	”	triptihon, Sz. Anna s a kis Mária	8	ném., XV.
369.	”	”	Krisztus kereszteltetése (olasz)	6	olasz, XVI.

409.	” Egyiptomi szobrok	3	
410.	” ” pyramisok	3	
411-419.	Szines kőrajz (à 1 frt.)	9	
420-427.	Egyiptomi s görögországi tájképek (kalkozo...tt kőrajz) (8 drb. à 2 frt.)	16	[utólag kihúzva]
428.	Szines karton, Sz. István király (Lotztól)	120	
429.	Rézkarcz, Kassai szentségház	2	
430.	Aczél metszet, Strasburgi münster	1	
431.	” ” Freiburgi ”	1	
432.	Rézkarcz, Sz. Mihály kápolna (Kassa)	2	
433-436.	Szinesnyomatu műemlékek (4 drb. à 1 frt.)	4	
437-442.	Szines litographiák (à 1 frt., 6 drb.)	6	[utólag kihúzva]
443-450.	” ” (à 50 kr., 8 drb.)	4	[utólag kihúzva]
451-455.	” tervrajzok Stornótól (à 6 frt., 5 drb.)	30	
456-464.	Metszetek Dürer után (reproductio) (9 drb. à 1 frt.)	9	
465-466.	Szines litographia (2 drb. à 50 kr.)	1	
		5462	[érték összegzése a lap alján]
467.	Litographia, Sz. Orsolya	1	[utólag kihúzva]
468.	Szinezett miniatur másolatok (40 drb. egy keretben à 10 kr.)	4	[utólag kihúzva]
469.	Aquarell, a szepesi falkép	3	
470-473.	Szinezett fénykép (3 drb. à 2 frt.)	6	
473-479.	Fényképek (7 drb. à 1 frt.)	7	
480.	Aquarell, juhászok (Thantól)	10	
481.	Tolrajz (Stornótól) Sz. Borbála oltár	10	
482.	Rézkarcz, Munkácsi műterme	5	
483.	Rézmetset, Krisztus Jerusalemben fölötte Cousinstól	10	[utólag kihúzva]
484.	” az első bémálás Samariában (Zitektól)	5	[utólag kihúzva]
485.	” Krisztus a liliomról [!] (Jackstontól)	5	[utólag kihúzva]
486.	Rézkarcz, a nürnbergi dom portáléja	3	
487.	Rézmetset, Madonna della Sedia (Buonafedétól)	5	[utólag kihúzva]
488.	Rézkarcz, Matejkó festménye után	5	[utólag kihúzva]
489.	Litographia, egyházatyák	2	[utólag kihúzva]

490.	” V. Ferdinánd kardvágása	3	[utólag kihúzva]
491.	” Bátorj István és az oroszok	3	[utólag kihúzva]
492.	Rézkarcz, Sz. Ildefons (Ungertől)	2	
493.	Litographia, Napoleon a pyramisnál (Hölczertől)	1	[utólag kihúzva]
494- 495.	Kőrajz, Sz. János és Mária (à 1 frt. 2 drb.)	2	[utólag kihúzva]
496.	” Sz. Mátyás és Sz. Bernát	1	[utólag kihúzva]
497.	” Krisztus körülmetéltetése	1	[utólag kihúzva]
498.	” Viale Prela kardinális	1	[utólag kihúzva]
499.	” Jézus Szent Szive	1	[utólag kihúzva]
500.	” Battyáni requiemje	1	[utólag kihúzva]
501.	Litographia, Vértanuk	1	[utólag kihúzva]
502.	” Keresztről levétel (Pieta)	1	[utólag kihúzva]
503.	” barátok asztali imája	1	[utólag kihúzva]
504.	” Krisztus Sz. Péter és Jánossal	1	[utólag kihúzva]
505.	Szines litographia, Sz. Péter mellképe	1	[utólag kihúzva]
506.	Kőrajz, IX. Piusz	1	[utólag kihúzva]
507.	” éneklő apácák	1	[utólag kihúzva]
508.	” sirbatétel	1	[utólag kihúzva]
509.	” Savonarola 1509	1	[utólag kihúzva]
510.	Szinesnyomat, Humboldt	1	[utólag kihúzva]
511.	Olajfestmény fára, Kálvária (érték nélkül)	0	<i>olasz, XVI-XVII.</i>
512.	nemesi czimer kerettel	1	<i>XVIII.sz.</i>
		5570	[érték összegzése a lap alján]
513.	Olajfestmény, öreg férfi (érték nél.)	0	
514.	Kőrajz, Trefort	1	[utólag kihúzva]
515.	” Szécsenyi Istv.	1	[utólag kihúzva]
516.	” Grim	}	[utólag kihúzva]
517.	” Simor	}	1 [utólag kihúzva]
518.	Olajfestmény fára, Krisztus kereszteltetése	30	<i>olasz, XVI.</i>
519.	” vászonra, Szent Család	5	<i>modern</i>
520.	” ” Sz. István (rosz skicz)	3	<i>1 vért., XVII.sz.</i>
521.	” ” ovál, Mária Terézia képe	5	<i>1758</i> <i>Majlbum József</i>
		5616	[érték összegzése a lap alján]

Kelt Nagy Váradon 1886 Deczember 22.-

Ligeti Antal
szakértő s becsűs

Ipolyi muzeum tárgyai

II. Gobelinek

522.	Sz. Pál Malta szigetén. (többhelyen lyukas)	150	<i>I. terem XVII.sz.</i>
523.	Király és királynő kíséretével (részlet)	18	<i>III. " XVI.</i>
524.	Sipoló Pán (uj bordurrel)	40	<i>IV. "</i>
525.	Kleopatra és Antonius hajohaddal (uj bordure) részlet	120	<i>III. "</i>
526.	Vadászjelenet, (viselt állapotban)	25	<i>I. " XVI.</i>
527.	A Zsidók építkezése Egyiptomban (rongyolódott, bordure uj)	16	<i>IV. "</i>
528.	Bibliai jelenet, a négy elemet ábrázoló bordurrel	50	<i>II. " XV.</i>
529.	Római diadalmenet	140	<i>I. " XVI.</i>
530.	XV.századi részlet Mars és mások alakjaival	15	<i>I. "</i>
531.	Szentháromság, trinitas omnia vincit felirattal (nem teljes)	140	<i>I. "</i>
532.	Múzsák (részlet, új bordurrel)	15	<i>IV. "</i>
533.	Kálvária XV.sz. (uj bordurrel)	100	<i>II. "</i>
534.	Biblicus jelenet, király és főpappal (részlet)	20	<i>III. "</i>
535.	Krisztus Jákob kutjánál (uj bordurrel)	40	<i>IV. "</i>
536.	Történeti jelenet több alakkal (részlet, csonka)	30	
537.	Barbarossa Gergely pápa előtt	120	<i>II. "</i>
538.	Követ a király előtt (részlet)	80	<i>II. "</i>
539.	Saba királynője Salamon előtt (bordure-je hiányos)	80	<i>III. "</i>
540.	Bibliai jelenet (bordure-je csonkult-kitoldva)	40	<i>I. "</i>
541.	Barbarossa házassága (bordure részlete hiányzik, közepén toldva)	120.	<i>IV. "</i>
542.	Keskeny részlet, doboló női alakkal	15	<i>III. "</i>
543.	Részlet, hárfás alakokkal s tevékkel	30	<i>II. "</i>
544.	Király koronázás (részlet bordure-je hiányzik)	60	<i>III. "</i>
545.	Mózeset fölatallja a király leány (részlet, nagyon megrongálva)	45	<i>III. "</i>
546.	A Sabini nők elrablása (részlet)	35	<i>III. "</i>
547.	Búcsúzó hadvezér (immitatio)	20	<i>III. "</i>
548.	Krisztus kereszttetése	140	<i>III. "</i>

III. Keleti falikárpitok

549.	Apró mustrás rojtosvégű, mezőjében három dülény alak	5	<i>III. terem</i>
550.	Vörös mezővel, fehér bordurrel	8	<i>III. "</i>
551.	Sárga alapon nagy virágokkal (bordurje rongyos)	6	<i>IV. " ajtó felett</i>

552.	Vörös mezőben váza csokorral (rojtja hiányos)	8	I. ”
553.	” sárga alapon virágok (foltozott példány)	4	III. ”
554.	<u>Michrabi</u> vörös alapon zöld színnel	10	I. ”
555.	Vörös alapon kék mustrákkal (bordure-je rongyos)	18	I. ”
556.	Fehér bordurrel, csillagos mustra	12	III. ” <i>ablak felett</i>
		1775	[érték összegzése a lap alján]
557.	Michrabi, fehér alapon szegfűs mustra (rongyos)	6	IV. <i>terem</i>
558.	” vörös alapon függő arkádokkal (foltozott példány)	12	III. ” <i>ajtó felett</i>
559.	” fehér mezőben két oszloppal	15	I. ”
560.	” chamoi(.) mezővel, sárga bordurrel, nagy virágokkal	18	I. ”
561.	Vörös mezővel sárga arabeskekkel (kopott, rongyos)	6	II. ”
562.	Michrabi vörös mezőben dülenyvel, virágos sárga bordurrel (foltozott)	6	II. ”
563.	Fekete mezőben nagy mustrák fehér bordurrel (ujabb készítmény)	25	IV. ” <i>ablak felett</i>
564.	Vörös mezőben virágok és kávé kannák (kopott)	8	I. ”
565.	” nagy geometriai mustrákkal (ujabb készitm.)	25	IV. ” <i>asztalon</i>
566.	Michrabi, sárga mezőben vörös kettős oszlopokkal	15	IV. ”
567.	” kék ” fehér ” (kopottas)	10	II. ”
568.	” vörös ” sárga bordurrel (igen kopott)	5	II. ”
569.	Vörös négyszögű mezőben virágok és állatok, fehér bordurrel	6	III. ”
570.	Michrabi, fehér mezőben két oszloppal vörös bordurrel	10	
571.	” vörös ” virágos oszlopokkal kék (moly ette foltos)	6	II. ”
572.	” ” kúpos mező két oszlop kék bordurrel	18	IV. ”
573.	” ” mezőben ” (kopott)	8	III. ”
574.	Sárga mezőben virágok, hármás csíku bordure	6	IV. ”
575.	” ” apró mustrák fehér bordure	6	IV. ” <i>rongyos</i>
576.	Kék ” virágok, madarak, bordure-jében állatok	6	IV. ” <i>rongyos</i>
577.	Sűrű perzsa mustrával, vörös bordurrel (igen kopott)	5	II-III. <i>közt ajtó, jobb</i>
578.	” ” ” ”	5	
579.	Sárga mezőben sokszínű virággal, kék bordurrel	7	III. <i>terem</i>
580.	” bordurrel mezőjében fekete alapon sűrű mustra	6	I. ”

581.	Fehér alapon apró virágokkal vörös-kék bordurrel (foltozott)	4	II. ”
582.	Vörös és kék alapon nagy mustrákkal	35	
583.	Vörös alapon kereszt idommal fehér bordurrel (rongyos, kitoldva)	16	III. ”
584.	Kék mezővel sárga és vörös bordurrel	8	IV. ”
585.	Keskeny zöld mezővel vörös és fehér bordurrel (foltozott)	10	III. ”
586.	Michrabia, vörös mező, széles sárga bordure, nagy virágokkal (pecsétés)	12	II. ” <i>ajtó felett</i>
587.	” ” felíratos, fehér bordurrel igen kopott	4	IV. ” <i>rongyos</i>
588.	Kék mezőben sűrű mustra, vörös bordurrel	16	IV. ” <i>ajtóban jobb</i>
589.	Vörös ” kék ” apró állatokkal (kifoltozott)	8	I-II. <i>ajtó között jobb</i>
590.	Sötét kék alapon turbános alakokkal (viseltes)	10	II. <i>terem</i>
591.	Zöld mezőben geometriai a(l)akok, fehér bordurrel	8	III. ”
592.	Vörös-kék-zöld mezőben geomet. mustrák	9	I. ”
593.	Savolyos mezejü kis példány	3	
		2158	[érték összegzése a lap alján]
594.	Zöld mezőben geometriai mustrák, fehér bordurrel (foltozott, silány)	8	
595.	Michrab, zöld mezőben tarka mustrák, fehér bordurrel (újabb)	6	III. <i>terem</i>
596.	Kék mezőben apró virágos mustrák, keskeny vörös bordurrel	6	II. ”
597.	Kék hosszúkás mezőben fehér rozette, fehér bordurrel	15	II-III. <i>ajtó közt balra</i>
598.	Sárga mezőben dülények közt rozettek	14	I-II. <i>ajtó k. balra</i>
599.	Michrabia vörös mezőben, hat fehér oszloppal (rongyos)	5	III. <i>terem</i>
600.	” fakult ” virágokkal, sárga bordurrel (közepe összevarrva)	8	IV. ”
601.	Megyszín mezőben sűrű mustrák (pecsétés, újabb)	6	I. ” <i>divány</i>
602.	Kék ” háromszögekből szerkesztett mustrával (kis példány)	3	III. ”
603.	Megyszínü alapon világos mustrával, fehér bordurrel (rongyos)	5	IV. <i>ajtóban balra</i>
604.	Vörös mezőben virágok, fehér bordure (nagyon rongyos)	1	I. <i>terem</i>
605.	Vörös-zöld színü szerémségi szövés (lópokrócz)	4	III. ”
606.	Turkis színü mező, fekete bordurrel, horvát szövés	3	II. ”

607-613.	Vánkos keleti szövettel borítva (à 2 frt. 7 drb.)	14	[utólag kihúzva]
614.	Vánkos gobelin részlettel behúzva (rongyos)	2	III. ” [utólag kihúzva]
615-616.	Gobelin darabka (rongyos, à 1 frt. 2 drb.)	2	III és IV. ablak [utólag kihúzva]
617.	Gobelin bordure darabkák (érték nélkül)	0	[utólag kihúzva]
618.	Michrab vörös mezővel, sárga bordurel (kis példány)	4	II. terem
619.	Fehér mezőben pálma fa, vörös kereteléssel	5	I-II. közt ajtó
620-621.	Vörös-kék-fehér csíkos szerb portier (molyette lyukakkal, à 3 frt.)	6	
622-623.	Sárga-zöld-vörös szerb portier (à 3 frt 2 drb.)	6	
624-625.	Chamois színű egyiptomi mustrás újabb portier (à 4 frt)	8	[utólag kihúzva]
626-627.	Gobelin immitatio újabb portier (à 3 frt)	6	III. terem [utólag kihúzva]
628-629.	Gobelin immitatio darabkák (à 50 kr.)	1	III. ” [utólag kihúzva]
630.	” ” részlet	1	III. ” [utólag kihúzva]
631.	Modern bordure-ök és részletek (kiegészítéshez)	5	[utólag kihúzva]
632.	Gobelin immitatio virágos (darab)	2	III. ” [utólag kihúzva]

III. [IV.] Régi bútorok és utánzatok

633.	Rokokó fa ágy	20	ágyneművel (...) a könyvtár felett
634.	Háló szekrény, rokokó	5	a könyvtár felett
635.	Szekrényke márványlappal réz berakással	25	a század eleje
636.	” két ajtóval, fiokkal, berakott munka	16	rokokó, XVIII.
637.	Sublat, berakott munka (rossz állapotban)	15	a sz. eleje
638-639.	Préselt bőrrrel bevont szék (újabb, à 5 frt. 20 drb.)	10	
640.	Asztalka stilisztikus szövettel bevonva	2	a könyvtár felett [utólag kihúzva]
641.	Régi sublatszerű íróasztal kihúzható székekkel	15	sz. eleje
		2412	[érték összegzése a lap alján]
642-643.	Faállvány stilizált faragással, kék és zöld színű alapon (à 3 frt.) (újabb)	6	a könyvtár felett
644.	Szekrényke, faragással vörös márvány lappal	15	

645.	Szék préselt bőrrrel (ujabb)	6	
646.	Faragott kis szék	4	
647.	Alacsony keleti szövetes szék	5	<i>a könyvtár felett</i> [utólag kihúzva]
648.	Fekete szék stilizált szövettel	5	<i>a könyvtár felett</i>
649.	Fa asztalka, faragott	4	
650.	Kályha ellenző stilizált szövettel	3	
651.	” ” festett szövettel és sárkányos czimerrel	3	
652.	Fa asztalka bronzirozva, peluche huzattal	5	
653.	Fa asztalka fekete színű oliv peluchevel	5	<i>a könyvtár felett</i>
654- 655.	Faragott régi két szék bársony vánkossal (à 5 frt.)	10	
656.	Menyezetes fa ülés, régi szövettel	15	
657.	Góth stílu fa divány (részben régi)	20	
658.	Faragott régi asztal	10	
659- 662.	Hátasszék gobelinszerű szövettel (à 2 frt. 4 drb.)	8	
663- 664.	Karosszék ” ” (à 4 frt. 2 drb.)	8	
665.	” szűrhimzéssel	4	<i>a könyvtár felett</i> [utólag kihúzva]
666.	Hátasszék ”	3	<i>a könyvtár felett</i> [utólag kihúzva]
667.	Karosszék vörös selyem avult behúzással	4	
668.	” préselt bőrrrel	6	
669.	Hátasszék ”	4	<i>a könyvtár felett</i> [utólag kihúzva]
670.	” avult vörös selyem behúzással	3	[utólag kihúzva]
671.	Hátas faragott szék (viselt darab)	2	
672.	Faragott háttas szék (ném. stílusban)	4	
673.	” ” ” ”	4	
674.	Hátas szék góth stílusban újabb kész. (Stornó féle)	2	<i>könyvtár felett</i> [utólag kihúzva]
675.	Faragott padocska fából ném. stílusban (több helyen repedt)	8	
676.	Consol asztalka fából faragott angyalokkal	20	
677.	Hátas faragott szék avult vörös selyem huzattal (faragványa csonkult)	4	
678- 679.	Hátas régi szék ” ” ” (à 3 frt. 2 drb.)	6	[utólag kihúzva]
680.	Fa könyv-állvány bronz díszítéssel	10	<i>hiányzik</i>
681.	Régi láda (berakott munka)	25	

682.	Fehér aranyos asztal vörösmárvány lappal (megujítva)	25	
683.	” ” ” fehér ” ” kisebb	12	
684.	Karosszék egyiptomi immitatio szövettel bevonva	6	
685- 690.	Aranyos fehér szék rongyolódott huzattal (6 drb. à 1 frt.)	6	<i>a könyvtár felett</i> [utólag kihúzva]
		2702	[érték összegzése a lap alján]
691.	Íróasztal, berakott munka, rossz fentartásu	8	
692.	Vas-láda festés maradványaival	20	
693.	Keményfa állvány régiségek számára	4	<i>hiányzik</i>
694- 699.	Stilszerű tölgyfa szekrények muzeumi tárgyaknak (à 50 frt.)	300	
700.	Rokokó asztal bronzirozott (stilszerű újabb készítmény)	40	
701- 709.	Rokokó stilszerű garnitúra	250	<i>hiányzik</i> [utólag kihúzva]
710.	Rokokó tükör polichrom rámaival	25	<i>hiányzik</i>

V. Régiségek, műipari tárgyak s utánzatok

A) Zománcz művek

711.	4 lőportartó, 5 egész csat és egy fél csat (rézből)	12	
712.	5 teljes csat, 3 csatrészt, 7 gomb (ezüsből aranyozva)	104	
713.	5 teljes csat, 4 gomb s 8 hajtű (aranyozott ezüsből)	160	
714.	6 teljes csat, 1 csatrészt, 1 mellű, egy pár kapocs (aranyoz. ezüsből)	130	
715.	Egy pár mellű, egy pár kapocs, 1 bogláros kapocsrészt, 4 hajtű (ezüsből), két teljes csat, 4 csatrészt (rossz ezüsből)	105	
	(A hétszáztizenegetől – 715 terjedő tárgyak 5 fiokos börládában foglaltatnak.)		
716.	Gothikus pluvialé csat aranyozott ezüsből kövek és üvegekkel zománczos alakokkal (a zománczos rajta újabb)	50	
717.	Aranyozott-ezüst mellesat lombozatok között gyöngyös és köves boglárokkal zománczos kereteléssel	30	
718.	Kerek mellesat csigaidomu díszítéssel zománczczal s kövekkel aranyozott-ezüsből	25	
719.	Kerek mellesat zománczos bordurevel közepén mozgó boglárával (aranyozott ezüsből)	25	
720.	Kis kerek mellesat aranyoz. Ezüsből közepén üveg alatt annuntiatio	10	

721.	Aranyozott kerek mellesat pluviáléra zománczczal közepén Sz. László hermájának zománczos képével (ujabbkori mű, tokkal)	60	<i>Az országos kiállításon</i>
722.	Aranyozott ezüst karperecz zománczczal fején kiugró alakokkal	10	
723.	” réz zsebóra zománczczal s hamis kövekkel (réz állvánnyal együtt)	5	
724.	Réz csésze zománcz immitatioval	2	
725.	Réz sótartó zománczosított kanállal együtt (immitatio)	3	
726.	Zománczos réz tintatartó (3 drbból: tálca, tinta s porzó tartó) csonka, sérült példány	4	
727.	Rézlemez T alaku, fehér alapon zománczos virággal	2	
728.	Zománczos porzótartó rézből (csonka példány)	1	<i>hiányzik</i> [utólag kihúzva]
729.	” kerek rézlap keresztelési jelenettel	1	
		4088	[érték összegzése a lap alján]
730.	Szenteltvíztartó (rézből) limogesi utánzat	10	
731.	Feketére fényezett cassette zománczos és filigramos díszítéssel (a zománcz színek sok helyütt lepattogva)	60	
732.	Ereklyetartó cassette, román (vörös réz, limogesi zom. alakokkal)	15	
733.	” ” ” egészen zománczosva (immitatio)	10	
734.	Hasonló kisebb zománczos arabeskekkel	8	
735.	Szentelt víztartó aranyozott ezüst Szűz M. és kis Jézus alakkal (ujabb készítmény)	15	
736.	Ereklyetartó cassette zománczosva számos alakkal s I.H.S. monogrammal (vörösréz) immitatio	5	
737.	Cassette limogesi zom. képekkel aranyozott réz foglalatban (ujabb kész.)	25	
738- 739.	Vörösrez gyertyatartó pár, limogesi zománczczal (hiányos)	30	
740.	Réz gyertyatartó zománczos (gyenge immitatio)	4	
741.	” ” ” ”	4	
742- 743.	Vörösréz gyertyatartó limogesi zománcz utánzat (à 5 frt.)	10	
744- 745.	Stilszerű bronz gyertyatartó pár, zománczczal (ujabb francz. készitm.) (à 6 frt.)	12	
746.	Réz koppantó, zománczos	2	
747- 748.	Román ostyatartó szelencze, zománczos rézből (egyik csonka)	40	

749.	Nyolczszegletű alacsony pohár zománcz. filigram ékítéssel, (aranyozott ezüstdől)	30	
750.	A bars-sz. keresztű középkori kehely utánzata aranyozott ezüstdől, durva zománczczal	60	
751.	Ereklyetartó ciborium kris[t]ály kupával, zománczczal (vörös réz)	40	
752.	“Úrmutató” vörösréz apró zománczos lemezekkel üveg czilinderrel	20	
753.	Ciborium hatszögű, aranyozott réz, nodusán “Maria” zománczozva bekarcolt képekkel (részben restaurálva)	20	
754.	Ereklyetartó ciboriumszerű alakban rézből, nodusán 6 zománczos medallionnal	10	
755.	“Úrmutató” hatszögű, áttört munka rézből, szárán zománczczal	15	
756.	Kehely zománczozott bronzból ezüst kupával s paténával (tokkal)	40	
757.	Aranyozott ezüst kehely, a pozsonyi Sz. Ferenciek Pethe féle kelyhének zománczos s kövekkel ékített utánzata (patenával s tokkal együtt)	200	<i>Az országos kiállításon</i>
758.	Tőr, indiai zománczos tokban, vörösréz	20	
759.	Óra zománczos teknő[s]béka alakban (immitatio) aranyozott-ezüst	15	
760.	Álló-óra aranyozott-ezüst zománczos virágokkal s kupolával díszítve (ujabb)	150	
761.	” ” zománczozott dombor díszítéssel, lovas alakkal (több hiánnyal) (aranyozott-ezüst)	80	
		5038	[érték összegzése a lap alján]
762.	Dávid propheta aranyozott-réz dombormű limogesi zománcz alapon románkori	150	
763.	Mandorla alaku zománczos lap, Sz. Péter alakjával, rézből (immitatio)	5	
764.	Rézlap Sz. Pál zománczos alakjával (többhelyütt kipattogva)	5	
765-766.	Rézlemezen zománczos alakok (immitatio) (à 2 frt.)	4	
767.	Pásztorbot görbület bronzból zománcz maradványokkal	25	
768.	” ” rézből zománczczal (részben immitatio)	20	
769.	Triptihon kálvária jelenettel s prophetákkal zománczozva fakeretben (limogesi utánzat)	15	

770.	Hasonló, Mózes a kosárban, Samuel és Illés alakjaival, zománcozva fakeretben (immitatio)	15	
771.	Kerek zománczos rézlap Madonna s angyalok domborművel (immitatio)	5	
772.	Zománczos rézlap, Mária coronatioja, immitatio (csonka)	2	
773.	” ” Madonna felhők közt (immitatio)	3	
774.	Négyszögű hideg zománczos ré(z)lap, Sz. Teréz alakjával	2	
775.	Fedeles kupa, aranyozott-ezüstből (lepattogott zománczczal)	50	
776.	Román feszület kereszt nélkül, rézből, limogesi zománczczal (kopottas)	25	
777.	Kis réz dombormű limogesi zománczczal	2	
778.	Kerek rézlap zománczczal, megváltó alakjával	5	
779.	Egyenkaru gör. ezüst keresztcske domborművel közepén zománczos mezőben angyallal	10	
780.	Kis füles tálcácska vert ezüst, fenékén zománczfestésű lappal (1632)	20	
781.	Vörösréz lemezke, Madonna zománczos alakjával (silány)	1	
782.	Körmeneti kereszt, vert rézlapból összeállítva Kr. és a négy evangélista alakjával, 5 zománczos lemezzel	15	
783.	Zománczos ezüst sarkokkal díszített könyv (1535 körül írt pergamen imakönyv)	50	
784.	Hasonló kisebb (pergamen kis énekes könyv benne)	35	
785-786.	Kis váza pár rézből, japáni újabb zománczczal (à 3 frt.)	6	
787.	Tányérka rézből, kínai alakokkal, újabb zománczmű	1	

B) Régi ötvösművek

788.	Vörösréz körmeneti kereszt, gombokkal	10	
789.	Körmeneti kereszt sárgaréz-pléhből	8	
790.	” ” bronzból bevéselt alakokkal	6	
791.	Vert ezüst lapocska két alakkal, fekete keretben	8	
792.	Réztálás [!] pontificale galvanoplastikai másolat	10	
793.	Könyvtábla ” mű festve	4	
		5555	[érték összegzése a lap alján]
794.	Kerek medallion vörösrézből koronás mellképpel	1	
795.	Ostyatartó vörösrézből, aranyozás nyomaival	10	
796.	Kis szenecze [!] ezüstből apostol alakjával	12	

797.	Ciborium vörösrézből aranyozva s vésve	15	
798.	Sz. olajtartó ” bástyás tornyokkal horpadozott	8	
799.	Ereklyetartó, ezüstözött rézből	7	
800.	Ezüst kehely aranyozva, góth felirattal “komp. von Peter” stb.	30	
801.	Urmutató bronzból czilinder üveggel (durva mű)	10	
802.	Hasonló (nagyobb, rossz fentartásu)	12	
803.	Rézkehely újabb kupával (kopott)	6	
804- 805.	Román immitatio, bronz gyertyatartó (francz. mű) à 6 frt.	12	
806- 807.	Hasonló, nagyobb, durvább munka (à 7 frt.)	14	
808.	Bronz füstölő, immitatio	4	
809.	” ”	4	
810.	” (csonkult, rongyos)	6	
811.	Liliomosvégű kereszt, ezüst kameákkal és egy Neró képpel	10	
812.	Ezüst mellkereszt, felnyitható	8	
813.	Mellkereszt, aranyozott bronzból, üvegekkel díszítve	4	
814.	Oltárkereszt bronzból románkori, talpa újabb	20	
815.	Bronz csonka kereszt	2	
816.	Bronz feszület, talpas kereszttel (immitatio)	3	
817.	” ” fakeresztben	7	
818.	Aranyozott bronz kereszt, kétfelé tört lemezből (csonka)	1	
819.	Hasonlónak töredéke (ért. nélkül)	0	
820.	Bronz keresztcecske, athoszi munka	1	
821.	” ” ” felnyitható	1	
822.	Ereklyetartó szekrényke sárgaréz lemezzel fedve	6	
823.	Czimből öntött oltárkereszt (immitatio)	5	
824.	” ” ” ” festve	5	
825.	Ereklyetartó kereszt vörösrézből (csonka)	3	
826.	Oltárkereszt, 4 nielló képpel, uj talppal	30	
827.	Pacificale ezüstből, 1696 (foltozva)	20	
828.	Csengettyü, öntött, 1557 (immitatio)	7	
829.	” ércből ”	2	
830.	Vert rézből Megváltó alakja (csonka)	1	
831.	Tintatartó bronzból renesans stilben áttört mű (immitatio)	2	
832.	Ehhez porzótartó	2	
		5846	[érték összegzése a lap alján]
833.	Kis tőr nielló ezüst tokkal	4	
834.	Réztálcza (újabb, zománczcal, csorbult)	3	

835.	Fedeles rézkancsó, galvanoplastikai mű	2	
836.	Tálcza dombor mellképpel ”	2	
837.	Czápás pohár ezüsből 1648 (pécsi féle)	20	
838.	Kanna strucz tojásból ezüst foglatban (csonkult)	80	
839.	(Bi)llikon strucz tojás alakban ezüsből	60	
840.	Fedeles pochál strucz tojás, ezüstös foglatban	40	
841.	Ezüst pohár, bekarcolt díszítéssel 1707	15	
842.	Magas pohár, rézből (immitatio)	2	
843.	” ” ezüsből 1714	20	
844.	Tál rézből, mellképpel (immitatio)	3	
845.	Pohár, lengyel érmekkel, aranyozott ezüst	15	
846.	” fedeles, citrom alakban, ezüst	8	
847.	Magas pohár, vert ezüst (roncsolt)	8	
848.	Kettős ” női alak fején kupa (immitatio), ezüst	10	
849.	Ananász pochál aranyozott ezüst	80	
850.	Fedeles kancsó, elefántcsont (immitált kereteléssel)	60	
851.	Nautilus aranyozott ezüst kereteléssel, talppal	150	
852.	Kettős pohár, női alak, mozgó kupával, aranyozott ezüst	20	
853.	Magas ” aranyozott ezüst 1621 (immitatio)	5	
854.	” ” vert lombozattal, csigákkal, aranyozott ezüst	15	
855.	Fedeles ezüst kancsó, vert alakokkal “Johann von Moering” felirattal	90	
856.	Aranyozott réztál, Ádám s Évával	5	
857.	Réztál, keleti, zománcza modern	15	
858.	Ezüst tálcza, vert lombozatokkal	30	
859.	Réz tálcza gravírozott alakokkal (erzerumi képek)	8	
860.	Ovál nagyobb ezüst tálcza, vert lombozatokkal	90	
861.	Ezüst tálcza, Mária Terézia s a magyarok, 1747 (utánzott)	15	
862.	” tálczácska rézfülekkel, tájképpel	6	
863.	Czinezett törött réz kanna	1	
864.	Aranyozott ezüst kávé kanna	20	
865.	” ” cukor szelencze	20	
866.	Réz szobrocška kezében üveg pohárral (tört)	1	
867.	Hasonló	2	
868.	”	2	
869.	Aranyozott ezüst evőeszköz (villa, kés, kanál, tokban)	9	
		6782	[érték összegzése a lap alján]
870.	Kokusdió kanna ezüst foglatban	16	
871.	Fedeles edényke, kokusdióból, réz foglatban	5	
872-873.	Kokusdió csésze ezüst foglatban, ezüst aljjal	6	

874-875.	Hasonló (nagyobb) aljjal	8	
876.	Ezüst sótartó delfinen nyargaló vitézzel	10	
877.	Hármas sótartó ezüstmól, kanalat tartó alakkal	6	
878.	Fatálca réz foglalatban	2	
879.	(Senf) tartó ezüst foglalatban kanálkával	5	
880.	Sárgaréz tintatartó	2	
881.	Kis ezüst tojástartó, lepattogott zománczozással	1	
882.	Hamutálca, aranyos rézból (ért. nélkül)	0	
883.	Régi kés, villa, ezüsttel foglalva	2	
884.	Hasonló, gyöngyháznyelű	2	
885.	Evőeszköz (ezüst) kés, villa, kanál	7	
886-887.	Régi evőeszköz, porcelán nyéllel (két kés, két villa, à 2 frt.)	4	
888.	Hat drb. ezüst kanál, aranyozott s niellos (à 2 frt.)	12	
889.	Kis régi ezüst kanál, huszár mellképű nyéllel	3	
890.	Régi " " P. K. betűkkel	3	
891.	Aranyozott ezüst kanál, egy régi, s Ipolyi címérével	2	
892.	Régi " " S. Z. (.) M. betűkkel	2	
893.	" " " 1647	3	
894.	" " " S. M. betűkkel	3	
895.	Aranyozott réz villa (ért. nélkül)	0	
896.	Theaszürő aranyozott ezüst s niellos	3	
897.	Bronzfoglalatu malahit tintatartó	5	
898-899.	4 águ aranyozott ércz gyertyatartó pár (à 5 frt.)	10	<i>barokk</i>
900-901.	Rokokó bronz gyertyatartó pár, fekete talppal (à 3 frt.)	6	<i>empire</i>
902-903.	Ötkaru bronz gyertyatartó, Zsolynai féle majolikából (à 10 frt.)	20	<i>bar.</i>
904.	Majolika váza bronz foglalatban	12	
905-906.	Bronz foglalatu gyertyatartó pár (indiai alakkal) à 3 frt.	6	
907-908.	Gyertyatartó pár, egyiptomi nő alakkal (à 4 frt.)	8	
909.	Majolika tálca, bronz foglalatban	15	
910-911.	Rokokó gyertyatartó pár bronz (à 8 frt.)	16	
912-913.	Bronz rokokó négyágu gyertyatartó pár (à 10 frt.)	20	<i>empire</i>
914-915.	Rokokó hatágu gyertyatartó pár (à 15 frt.)	30	<i>empire</i>
916.	Érczfedeles váza egyiptomi alakban	5	

917-918.	Ércz gyertyatartó pár, egyiptomi alaku (à 1.5 frt.)	3	
		7045	[érték összegzése a lap alján]
919.	Navicula alaku felnyíló bronztárgy	3	
920.	Hamutartó ezüstdől, mult századi egyszerű darab	2	
921.	Navicula alaku bronztárgy (kisebb)	2	
922.	Bronz alacsony gyertyatartó, fantasticus állatidom	3	
923.	Liliomalaku, kétágu bronz gyertyatartó	2	
924.	Stilszerű bronz csengetyü	1	
925.	Kannácska ezüstözött rézből	1	
926-927.	Bronz váza pár, részben aranyozva (à 6 frt.)	12	
928-929.	Sárgaréz gyertyatartó pár üveggel ékítve és polichromirozva (à 5 frt.)	10	
930.	Sárgaréz rokokó csengetyü	1	

C) Majolikák, porcelanok

931.	Majolika tál (törött, 1676) ért. nél.	0	
932.	Paraszt ” kertiházzal	1	
933.	” ” madárral	1	
934.	” ” madarakkal	2	
935.	Porcelán tál, kínai immitatio	5	
936.	Majolika tál czimerrel (repedt)	1	
937.	” kisebb ” ”	1	
938.	” 1737 évszámmal	2	1707
939.	Majolika lap fa keretben (angol kész.)	1	
940.	Kályha fiók majolika	3	
941.	Majolika dombormü fa keretben (Bánfi féle) repedt	10	pozsonyi csat.
942.	Kályha fiók Magdolnával	2	
943.	Négyszögü lap fa keretben (ang. kész.)	1	
944.	Majolika tál kék diszitménnyel	2	
945.	” ” Zsolnai féle tulipános	5	
946.	” ” kastélylyal	1	
947.	” ” 1725	3	
948.	” ” kék és sárga virággal	2	
949.	Paraszt tál kastélylyal	1	
950.	Majol. Tál 1687	3	
951.	Barna cseréptál sokszinü virággal	2	
952.	Majolika tál kék virággal	3	
953.	Német korsó majolika (ujabb)	2	
954.	Majolika korsó (körmöczbányai)	2	

955.	Korsó (olasz immitatio)	2	
956.	Magas német korsó	2	
		7142	[érték összegzése a lap alján]
957.	Korsó magy. vitézzel (Árpáddal) Bánfi féle	3	
958.	Majolika tál virág levél mustrája	2	<i>Palissy</i>
959.	” ” Zsolnai féle	1	
960.	” ” zöld zománczu, gerin(czen)	1	
961.	” ” ” (nél)	1	
962.	” ” 1761 évszámmal	1	
963.	” ” kék virágu, sárga alapu	1	
964.	” ” körmöczbányai	3	
965.	” ” ráfestett evőeszközökkel	1	
966.	” ” “Rafael költészetének” alakjával	10	
967.	” ” (nél), zöld és sárga virágokkal	1	
968.	” ” hegedülő alakkal	2	
969.	” ” kétfejű sassal	1	
970.	” ” 1721	2	
971.	Paraszt tál kék alapon fehér virág 1784	1	
972.	” ” ” ” 1812	1	
973.	” ” (nél) virággal	1	
974.	Kék tál 1700, törött (ért. nélkül)	0	
975.	Maj[olika] tál pipázó női alakkal	2	
976.	” ” stilizált virággal	2	
977.	” ” arany alapon női mellképpel	5	
978.	” tábla lovas huszárral	2	
979.	” ” ” 1754	3	
980.	Paraszt tál kék alapon fehér madárral 1797	1	
981.	” ” ” virágokkal ” 1727	2	
982.	Kék tál fehér virágokkal 1744. nél	2	<i>elt.</i>
983.	Korsó (majolika), czinfedele hiányzik	1	
984.	” ” czimerrel	2	
985.	” ” kék diszitással (greco felirattal)	2	
986.	Asztal aufsatz sphinxekkel és delfinnel	10	
987.	Maj[olika] korsó (olasz immitatio)	2	
988.	” ” pávával	2	
989.	” ” gerinczes hasu, kék alapon sárga madarakkal	1	
990.	” ” czin fődéllel, szarvassal	2	
991.	” butykos, fedél nélkül, ujjabb	1	
992.	” korsó czin fedéllel, tájképpel	2	
993.	” ” Sz. Máriával G. T. betűkkel	1	
		7220	[érték összegzése a lap alján]

994.	Majolika korsó, zöld mázas Ipolyi czimerével (Fiser féle)	1	
995.	Paraszt ” ” és sárga virággal	1	
996.	” ” sárga, gerinczes hasu, kék diszitással	2	
997.	” ” szarvassal	1	
998.	Fedelel korsó, czin fedéllel, kék virággal	2	
999.	” ” (ném. orsz.) czin fedéllel, kék és barna diszítés	1	
1000.	Delfti korsó czin abroncozással és füllel	3	
		7231	[érték összegzése]

N–Váradon 1887. jan. 28.

Dr. Czobor Béla
szakértő és becsűss

Dr. Czobor B.
[hosszúkás, ovális bélyegző]

1001.	Majolika korsó szarvasokkal	2	<i>régi</i>
1002.	Ném. korsó Biblia jelenetekkel	1	
1003.	Paraszt ” sziklán álló várral	1	
1004.	Körmöczbányai korsó “éljen a király” felirattal	1	
1005.	Czinfödeles ” (festve, füle letört)	1	
1006.	” ” (kék festéssel, a fedélen (J)F.)	1	
1007.	Hasonló virággal és fákkal	1	
1008.	Nagy korsó “Istók Bolch 1799” felirattal	2	
1009.	” kancsó magy. vitézzel, három csücskü fedéllel	3	
1010.	Butykos 4 lapu, kékes zománczczal, csavarral járó fedelén 17. szám	2	
1011.	Paraszt korsó, vár(akk)al és állatokkal (ért. nélk.)	0	
1012.	Német ” szürke, kék zománczczal	1	
1013.	Paraszt ” czinfödéllel, kék és sárga diszitással	1	
1014.	Barnamázas korsó “Baráti János Uré” fölirattal	2	
1015.	Hasas ” “Mihály Moskó 1798” felirattal	3	
1016.	Paraszt ” virággal	1	
1017.	Kékmázás ” madárral, 1790	1	
1018.	Hasonló 1797	1	
1019.	Czinfedelű ” F.U.S.T. 1797 fölirattal	2	
1020.	” ” türkisz színű	2	
1021.	Hasonló, kisebb	1	
1022.	Szerpentin korsó, czin födéllel 1667 fölirattal	5	
1023.	Czinpántos ” türkisz színű	2	

1024.	Czinfödeles ” kék virágokkal	2	
1025.	Festett virágu korsó, ujjabb, czin fődéllel	1	
1026.	Szász ” 1740 felirattal	1	
1027.	Ujjabb német ” (hasa lapított)	1	
1028.	Sárga ” 1721 fölirattal	2	
1029.	Ujjabb ” (német)	1	
1030.	Fedél nélküli ” máj színű fákkal	1	
1031.	Hasas ” Szűz Máriával Matias Remzi 17(5)3 felirat.	4	
1032.	Paraszt ” (A).M.1797 felirattal	1	
1033.	” ” ugró szarvassal	1	
1034.	Uj ” kék alapon zöld levelű sárga virág	1	
1035.	Kis ” kétféjű sassal, csonka (ért. nélk.)	0	
1036.	Butykos Vivat Car(olus) rex Hung. felirattal	3	
		56	[érték összegzése a lap alján]
1037.	Kis kanna, meiszeni, fedele csonka	1	
1038.	Czukortartó, tatai kész. Áttört oldalu	2	
1039.	Kanna, régi bécsi, két medallionnal	2	
1040.	” durva festésű (ért. nélk.)	0	
1041.	” régi bécsi	1	
1042.	” vörös és aranyos virággal (meiszeni)	1	
1043- 1044.	Két csésze alja (à 1 frt.)	2	
1045.	Csésze alja, régi bécsi, repedt	1	
1046.	Hasonló (aranyos alapon cseresnyével)	1	
1047.	Csésze alja lepkékkel (tatai)	1	
1048.	” meiszeni kék és (...)	1	
1049.	” festett romokkal	1	
1050.	” régi bécsi, virágokkal	1	
1051.	Tálczácska Madonnával Conpol Sit S. C. felirattal	1	
1052- 1053.	Csésze alj nélküli (holicsi) à 1 frt.	2	
1054.	Csészealj, Fischer féle B.pesti, csonka (ért. nél.)	0	
1055- 1056.	Sótartó majol. csonka (ért. nélk.)	0	
1057.	Tojás tartó	0	
1058.	Majol. lap Fischer féle	1	
1059.	” ” sólyom vadászatot ábrázoló, keleti	3	
1060.	” ” huszár feleségével, csonka	1	
1061.	” korsó 1663 felirat s virággal	5	
1062.	” tál M. J. 1724 felirattal	1	
1063.	” ” delfti	2	

1064.	” ” ujjabb	2	
1065.	” ” sárga mázzal s virággal	2	
1066.	” ” Jacobus Cornides 1700 felirattal	2	
1067.	Hasonló Joannes Lacka felirat. (1726)	2	
1068.	Maj. tál barna alapon aranyos virággal	3	
1069.	” ” kék ” ” diszitéssel	2	
1070.	” ” ércz foglalattal arany alapon virág	3	
1071.	Nagy korsó, bizar alakokkal, ujjabb	1	
1072.	Hasonló, diszitéssel	1	
1073.	Czinfedeles korsó, ugró szarvassal	2	
1074.	” ” kék mázzal, födelén S. T. P.	2	
1075.	” ” fuvolázó alakkal	3	
1076.	” ” apostol alakkal	1	
		113	[érték összegzése a lap alján]
1077.	Czinfedeles korsó pipázó huszárral	2	
1078.	” ” lovas ” (fedele csonka)	2	
1079.	” ” nő alakkal	2	
1080.	Gerinczes hasu korsó pipázó huszárral	1	
1081.	Majol. tál türkisz színű zománczczal	2	<i>Fischer</i>
1082.	Hasonló nagyobb sárgás színű virággal	3	<i>Fischer</i>
1083.	” virággal s madárral	1	<i>Zsolnai</i>
1084.	Paraszt tál	1	
1085.	Gerezdes tál E. R. W. 1679 évszámmal	3	
1086.	Maj. butykos czinfödéllel 1678 ”	5	
1087- 1088.	Maj. tál, olasz festési imitatioval (à 3 frt.)	6	
1089.	Tálacska, sárga alapon (policsi) [!]	2	
1090.	Paraszt tál (durva) J. (H) betűkkel	1	
1091.	Maj. tálca, olasz fest. immitat.	1	
1092.	Csipkés szélű tál	1	
1093.	Gerinczes tál M.(.) (repedt)	1	
1094.	Maj. ” olasz festés (ért. nélk.)	0	
1095.	Tányér vitéz mellképével (angol)	2	
1096- 1098.	3 maj. lap fa keretben (angol gyári, à 1 frt.)	3	
1099.	Mumia alakú szelencze, fedeles (maj.)	1	
1100.	Virágtartó edényke, Zsolnai féle	1	
1101.	Üveg pohár hercegi címerrel festett	2	
1102.	Festett üveg pohár talpas	2	
1103.	” ” ” öblös	2	
1104.	” ” ” virágokkal	3	
1105.	” ” ” talpas (kettős címerrel)	2	
1106.	” ” ” ” magas ”	3	

1107.	” ” ”	2	
1108.	” ” palaczk, czimerrel (hamis felirattal, anno 1557)	2	
1109.	” ” pohár, 1727, mészárossal	2	
1110.	” ” csutora 1746 fölirattal	3	
1111.	Metszett pohár Sz. István dommal (aranyos)	1	
1112.	Festett üvegtálacska kék czimerrel	3	
1113.	” ” pohár aranyos alakokkal, csonka (ért. nélk.)	0	
1114.	” ” ” magas, összeragasztva, tulipánnal	0	XVII.
1115.	” ” palaczk Vivat mein Herz felirattal	1	XVIII.
1116.	” ” kis palaczk aranyos alakokkal, dugóval (csorba)	3	XVIII.
		185	[érték összegzése a lap alján]
1117.	Festett palacz[k] Sz. Miklóssal	3	új
1118.	” pohár magas, czimerrel	2	
1119.	” ” ” ”	2	
1120.	” ” talpas ”	2	
1121-1132.	12 drb. talpas magas zöld pohár Ipolyi czimerével (à 2 frt.)	24	
1133-1134.	Fehér vizes pohár festett czimerrel à 2 frt.	4	
1135.	Talpas kis pohár beköszörült czimerrel	1	
1136.	” pohár festett czimerrel	2	
1137.	” kis pohár ” ”	1	
1138-1139.	” ” ” ” ” (à 3 frt.)	6	
1140-1142.	Három üveg luster, velencei újabb gyárt., à 20 frt.	60	
1143-1148.	Hat drb. festett üveg mozaik ablakra, à 5 frt.	30	
1149-1150.	Hasonló, Ipolyi czimerével, à 6 frt.	12	
1151.	Régi üveg festmény apostol alakkal, több helyütt csonka fa keretben	2	
1152.	” ” ” női sz. alakkal	10	
1153.	” ” ” imitatioja, donátor alakkal s Madonnával, csonkult	5	
1154.	Ujabb ” ” Ipolyi cimere Kratzmantól, hasadt	3	
1155.	” ” ” Sz. Orsolya	10	
1156.	” ” ” Sz. Dorottya	10	

1157.	” ” ” Sz. Erzsébet mellképe	3	
1158.	” ” ” Sz. Imre ”	3	
1159.	” ” ” Sz. István ” (kerek medallion)	5	
1160.	” ” ” Ipolyi térdelő alakja, fa keretű	15	
1161.	Régi ” ” medallion, czimerrel, törött	1	
1162-1163.	Két putzenschaibe újabb festésű czimerrel (à 1 frt.)	2	
1164.	Kerek medallion ” ” ”	3	
1165.	Hasonló	3	
1166.	Négyszögű üveg lap, ké(t) czimerrel	2	
1167.	” ” ” renaissans fejfel	1	
1168.	Régi üveg festmény, Madonna és Sz. Péterrel (1523) csonkult	5	
1169.	Kerek medallion, Ipolyi czimerével (üveg festm.)	3	
1170.	Hasonló festett czimerrel ”	2	
1171.	Nagy kerek medallion Madonnával ” újabb, egy helyütt csonka	20	
1172.	Térdeplő püspök, újabb üveg festm. (repedt)	50	
1173.	Régi üveg festmény, részlet, két alakkal, czimerrel	10	
1174.	Kis feketére páczolt fa szekrényke sok apró fiókkal (megrongálva)	10	<i>a sz. eleji</i>
1175.	Üveg luster, velencei újabb készítmény (hiányos)	15	
		527	[érték összegzése a lap alján]
1176.	Fedeles váza gör. modorban	3	
1177-1181.	5 drb. gör. cserép edényke (à 1 frt.)	5	
1182.	Gör. edény (csonka)	1	
1183.	Magas görög edény	3	
1184.	Kétfülű gör. tál	3	
1185-1188.	Kisebb gör. edényke (à 1 frt.)	4	
1189.	Nagyobb gör. váza (összeragasztva)	10	
1190.	Hasonló	10	
1191.	Magas gör. ”	10	
1192.	Hasonló kisebb	5	
1193.	” ” ” egy fülű	4	
1194.	” ” ” két fülű, alacsony, összeragasztva	2	
1195-1196.	” ” ” imitatio (à 1 frt.)	2	
1197.	Rokokó óra	5	<i>empire</i>
1198.	Kétfülű gör. magas tál	3	
1199.	Hasonló alacsonyabb	2	

1200-1201.	Kétfülű gör. edényke (à 2 frt.)	4	
1202.	Nagyobb gör. váza kétfülű (ragasztott)	10	
1203.	Porcelán alakokkal rokokó óra (üveg bura alatt)	15	<i>empire</i>
1204.	Ércfoglalatu óra, egyiptomi alakkal	15	
1205.	Régi óra fa házban	6	<i>a sz. elejéről</i>
1206-1207.	Kis gör. edény imitációja (à 1 frt.)	2	
1208-1210.	Tanagrai alakok utánzatai égetett agyagból (fa polczokkal) (à 1 frt.)	3	
1211-1213.	Bronz bálványok (à 2 frt.)	6	<i>egyiptomi</i>
1214-1221.	Csiszolt márvány lapok (à 1 frt.)	8	
1222-1223.	Cserép alakocskák (à 1 frt.)	2	<i>egyiptomi</i>
1224-1225.	Bronz mell szobrocška (à 10 frt.)	20	<i>Pallas Ath. XVI II. Jozsef</i>
1226-1230.	Kő és terracotta fejek (à 2 frt. 5 drb.)	10	
1231.	Márvány mellkép	10	<i>olasz</i>
1232.	Battyányi Lajos bronz mellképe	15	
1233.	Terracotta mellkép	3	<i>a sz. első fele</i>
1234.	Püspök szerzetes mellszobra (ereklyetartó)	5	
1235.	Mettercia fából, csonka	3	<i>Madonna, XV.sz.</i>
1236.	Éneklő s zenélő sz. csoportozat	3	
1237.	Madonna fából (csonka)	1	
1238.	Majolika Madonna rokokó aranyos keretben	20	
1239.	Elefántcsont diptihon, fekete keretben	20	<i>renaiiss.</i>
		780	[érték összegzése a lap alján]
1240-1245.	6 drb. római cserép mécs(es) (à 50 kr.)	3	
1246.	Márvány szobrászati töredék	2	
1247.	Hasonló, a katakombákból	2	
1248.	Egy katakombai lámpa cserépből	1	
1249-1250.	Két fakereszt ércz feszülettel (à 3 frt.)	6	
1251.	Majolika hamutartó	1	
1252.	Fakereszt márvány talppal, ércz feszülettel	5	
1253.	Cseréplámpa, csonka (ért. nél.)	0	
1254.	Márvány domborlap	3	
1255.	Hasonló kisebb	2	

1256.	Bronz kis domborlap	4	
1257.	Régi óra fa tokban üveggel	8	
1258.	Fafaragvány, Sz. Kristóf (csonka)	1	
1259.	” Sz. Miklós	2	XV-XVI.
1260.	” Sz. János (csonka)	3	
1261.	” Bold. Sz. Mária	2	
1262.	” Madonna	1	
1263.	” ecce homo, javítva	3	
1264.	” Sz. János (csonka)	1	
1265.	” ” nagyobb	4	
1266.	” apostol alak	3	
1267.	” angyal (szüette, ért. nél.)	0	
1268.	” Madonna (csonkult)	2	
1269.	Csont faragvány Krisztus	2	
1270.	Kis vas koffer	1	
1271.	Átlyukasztott érc gömb (üres, lámpához való)	1	
1272.	Kis óra teknőcczel díszítve	3	
1273.	Asztali óra fa boritékban üveggel	8	
1274.	Patena réz	1	
1275.	Rézre festett kettős kép	1	Madonna és Sz. Anna
1276.	Gyöngyház dombormű (csonka)	1	
1277.	Nagy zsebóra rézből	3	
1278.	Niellóval ékített ezüst medallion tokkal	10	
1279.	Csat gyöngyházzal ékítve	1	
1280.	Burnót szelencze (ezüst, csonka)	2	
1281.	Hasonló csontfaragással	3	
1282.	” fafaragvány	2	
		878	[érték összegzése a lap alján]
1283.	Fedeles kis maj. szelencze Fischer féle	1	
1284.	Burnót szelencze gyöngyházból érczczel kirakva (széthullott)	3	
1285.	Kis dombor kép aranyozott ezüsből (feltámadás)	2	17(4)6
1286.	Egyiptomi skarabeus utánzat (ért. nél.)	0	
1287.	Fa dombormű, Sz. Ambrus	2	
1288-1294.	7 drb. kisebb bronz tárgyacska jobbára domborművek	3	
1295.	Ipolyi üvegre festett feje (ért. nél.)	0	
1296.	12 drb. bronz régi és utánzott pecsétnyomó (à 1 frt.)	12	
1297.	Réz pecsétnyomó vas nyéllal	1	
1298.	Kisebb pecsétnyomó	1	
1299.	Római bélyegző utánzata (bronz) (ért. nél.)	0	
1300.	Egy füzéren 8 drb. régi és újabb réz gyűrű (à 50 kr.)	4	

1301.	30 drb. puszpángból készült érem másolat (à 20 kr.)	6	
1302-1306.	Apró mozaik töredék	1	
1307.	Bátory Zs. Aranyozott-ezüst érme	1	15(9)5
1308.	7 drb. ezüst emlék-érem	15	
1309.	25 drb. bronz és réz érem	10	
1310-1311.	Álló faszobor csonka (à 2 frt.)	4	
1312.	” ” Sz. András apostol (restaurálva)	4	
1313-1323.	11 drb. fa dombormű (kopott, törött) à 2 frt.	22	
1324.	Kis szekrényke, berakott, fából, fiokokkal	5	XVII.?
1325-1326.	Két faragott kerek tálca felirással (à 50 kr.)	1	
1327.	Egy régi óra, érczkeretes számlappal	5	
1328.	Réz tálca imitált zománczczal	1	
1329-1330.	Hasonló csésze aljjal (à 1 frt.)	2	
1331-1332.	Kisebb ” alj nélkül (à 50 kr.)	1	uj
1333.	Sz. olajtartó bronzból	10	
1334.	Thea kanna majol. Zsolnai féle	1	[utólag kihúzva] hiányzik Emlék(tárgyúl) Poór Antal kanonoknak küldetett
1335.	Hasonló csésze aljjal ” ”	1	[utólag kihúzva] hiányzik Emlék(tárgyúl) Poór Antal kanonoknak küldetett
1336.	Tabernaculum ajtó aranyozott rézből rokokó	3	
1337.	Faragott fa óra, czimeres állvánnyal	3	
1338-1339.	Fából faragott kis állvány (à 50 kr.)	1	angyalfejjel, renaiss., uj
1340-1341.	Két kis fa polcz (régiségek állványa) à 50 kr.	1	
1342.	Régi asztal	5	(rokok., ötös m.)
1343-1344.	Két polcz (régiségeknek) (à 1 frt. 50 kr.)	3	
1345.	Alabástrom kis csillár	10	
1346.	Hasonló kisebb	4	
		1027	[érték összegzése a lap alján]

1347-1354.	8 drb. vas sisak (à 1 frt.)	8	
1355-1356.	Két mellvért vasból (à 1 frt.)	2	
1357-1368.	12 drb. régi kengyel vas	2	
1369-1371.	3 drb. vas zabla	1	
1372-1376.	5 drb. vas sarkantyú (egyik csonka)	1	
1377.	Fa buzogány (ért. nél.)	0	
1378-1381.	4 drb. vasbuzogány (à 50 kr.)	2	
1382.	Buzogány ezüstpléhkel borítva (csonka)	5	
1383.	Lánczos csata csillag (bronz csillaggal)	1	
1384-1387.	4 drb. vas fokos (à 50 kr.)	2	
1388.	Török handszár tokkal	2	
1389.	Régi íj, vas szerkezettel (csonka)	1	
1390.	Három rozsdás vas-kardpenge (ért. nél.)	0	
1391.	Öt vas nyíl csúcs (ért. nél.)	0	
1392.	Négy vas láncza csúcs (ért. nél.)	0	
1393.	Sodrony fejtakaró (rongyos) (ért. nél.)	0	
1394-1397.	Rozsdás alabárdok, szekerczék (à 50 kr.)	2	
1398.	Hadi zászló, vörös-fehér rongyolódott selyemből (ért. nél.)	0	
1399-1400.	Két darab mamut csont (ért. nél.)	0	
1401.	Réz-pléhből török asztalka	4	
1402.	Bőrrel bevont ládácska (ért. nélk.)	0	
1403.	Góth faragvány töredékek ”	0	
1404.	Lőportartó töredék (ért. nélk.)	0	
1405.	Könyökvasak (sisakok felállításához) ért. nélk.	0	
1406-1407.	Két drb. márványfaragvány töredék ”	0	
1408.	Szenteltvíztartó Kolicsi [!] majol.	1	<i>angyal</i> [?]
1409.	Agyag palaczk, vízfestéssel díszítve (ért. nélk.)	0	
1410.	Hajdutarosly (Hont megyéből) ért. nélk.	0	
1411-1412.	Két gör. edényke csonka ”	0	
1413.	9 drb. rozsz vas sarkantyú ”	0	
1414.	Gyújtó pisztoly kovával	1	

1415.	Nylcsúcsok	”	0	
1416.	Kengyelvas	”	0	
1417-1418.	Két rongyos bronz edényke	”	0	
1419-1435	17 drb. őskori cserép edényke		3	
1436-1440.	5 drb. régi kályha fiok, mázas		2	
1441.	Faragott egyiptomi kis kőemlék		1	
			1068	[érték összegzése a lap alján]
1442.	Kályhafiók (ért. nél.)		0	
1443.	Különféle aprópénz díszítmények (egy kis ládában) (ért. nél.)		0	
1444.	Díszített zöld ládában csont, kő, bronz és cserép régiségek		10	
1445-1446.	Két ládikában régi cserép töredékek (ért. nél.)		0	
1447-1448.	Két bábsütő minta fából (à 50 kr.)		1	[utólag kihúzva]
1449.	Régi faragott keretű tükör (bronzírozva)		5	[utólag kihúzva]
1450-1452.	Régi székreláló vánkoscok		2	[utólag kihúzva]
1453.	4 drb. bronz gyűrű, pecsétnyomók, kameák (egy dobozban)		5	
1454.	Aczélmetszetű kép		3	1454 (...) <i>Madonna</i> [utólag kihúzva]
1455.	Fára festett kis kép aranyos keretben (ujabb mű)		5	<i>Fiesole után Angyali Üdv.</i>
1456.	Kerek bábsütő minta (fából)		1	
1457-1467.	(11 drb.) paraszthímzésű régi vánkoshajak (vannak hibásak is)		11	
1468-1475.	(8drb.) vánkoscetét régi hímzéssel		8	
1476-1477.	Székvédő, vöröshímzésű (à 1 frt.)		2	
1478.	Divánvédő ” uj		3	
1479.	Régi törülköző ökrökkel		1	
1480-1481.	Hímzett tálcza kendő, uj (à 2 frt.)		4	
1482.	Régi törülköző vég, beszövött mustra (ért. nél.)		0	
1483.	Hasonló ”		0	
1484-1486.	(3 drb.) paraszt ingváll hímezve (à 1 frt.)		3	

1487-1488.	Hasonlónak részlete (ért. nél.)	0	
1489.	Abrosz-bordure, hímzett	20	
1490.	Alba, dúshimzetű bordurrel "dealba me D.ne" felirattal	40	
1491.	Superpelliceum	–	
1492-1493.	Bronz oltár gyertyatartópár, szárán kék zománczczal (à 5 frt.)	10	<i>román sty.</i>
1494.	Szenteltvíztartó ércből (hintővel) másolat	5	
1495.	Fa feszület ráfestett Urunkkal (ért. nél.)	0	
1496.	Canon Missae (galvanoplasticus érczlapu táblával)	5	
1497.	Pacificale (ezüstözött érczből, kék, vörös, zöld üvegekkel)	5	
1498.	Üveg ampolna pár aranyozott tálczával	10	
1499.	Pásztorbot (kina ezüstből, tokban)	15	
1500.	" zománczozott díszítéssel	40	
1500a.	Cserép görög urna, törött, érték nélkül	–	[utólag beírva]
		1282	[érték összegzése a lap alján]

Váradon, 1887. jan. 28.

Dr. Czobor Béla szakértő és becsüs

Gyps másolatok

1773.	Pázmány Péter mellszobra, állvánnyal	4	
1774.	Pirker " "	4	
1775.	Lonovits " "	4	
1776.	Zrínyi a költő " "	4	
	Különbféle régiségek gyps másolatai (többnyire csonkák) (ért. nél.)	0	

Függelék

1777.	Üvegre festett kép, Sz. Erzsébet (repedt)	5	
1778.	Ipolyi zöld olvasó széke	10	[utólag áthúzva]
1779.	Álló íróasztal, fényezett, berakott háttal	5	[utólag áthúzva, majd: <i>kell</i>]
1780.	Fekete kis íróasztal, rézberakással	6	
1781.	" " könyv polcz, rézdíszítéssel	2	[utólag áthúzva]
1782.	" puha fa könyv állvány (kis szekrényvel)	3	[utólag áthúzva, majd: <i>kell</i>]
1783.	Tölgyfa kis könyvpolcz	2	<i>etage</i>

1784-1787.	Négy üveg fal à 3 frt.	12	
1788.	Fényezett könyv polcz	1	<i>etage</i>
1789.	” álló kis íróasztal (zöld posztós)	3	
1790.	” kis könyvpolcz	1	<i>etage</i>
1791.	Agnus Dei mozaikból (velencei munka)	10	
1792.	Fa asztal, tető nélkül	0	
	Különféle okmányok, halotti czimerek, és pecsétek, érték nélkül		
		76	[érték összegzése a lap alján]
	Illustrált képes kiadványok és műtörténeti s a szakba vágó theologiai és hungarica könyvtár		[utólag beírva]

N.Váradon, 1887. jan. 28.

Dr. Czobor Béla szakértő és becsűs

Az egész iratköteg átfűzve és vörös viasszal pecsételve (sérült)
Szövege: A' MAGY[AR]. ORSZ[ÁGOS]. KÖZALAPÍTVÁNYI
KIR[ÁLYI].ÜGYIGAZGATÓSÁG

II. FÜGGELÉK

Ipolyi Arnold hagyatéki iratcsomója a Nagyváradi Római Katolikus
Püspöki Levéltárban

A HÁGYATÉKI IRATCSOMÓ TARTALMA¹⁵⁸

Sorszám	Dokumentum tartalma	Kelkezés ideje	Kelkezés helye	Lapszám	Megjegyz.
1.	Ipolyi Arnold végrendelete.	1885. szept. 22.	Barsszentkereszt	1–6.	Kézírtos másolat után heliografált.
2.	Fraknói Vilmos levele Schlauch Lőrinc püspökhöz Ipolyi Arnold síremléke tárgyában	1887. aug. 24.	Nagyvárad	52–53. l.	
3.	Schlauch Lőrinc püspök levele a váradi káptalanhoz Fraknói Vilmos síremlék állítási tervének tárgyában	1887. aug. 28.	Nagyvárad	54. l.	Fogalmazvány
4.	A Váradi Káptalan véleményező levele Ipolyi Arnold tervezett síremlékének tárgyában	1887. ??.?	Nagyvárad	51. l.	
5.	Ipolyi Arnold hagyatékának közjegyzői tárgyalási jegyzőkönyve	1887. szept. 27.	Nagyvárad	22–29. l.	Kézírtos másolat heliografált példánya
6.	Fraknói Vilmos levele Schlauch Lőrinc püspökhöz az Ipolyi Arnold rokonságával tervezett örökösödési egyezség tárgyában.	1888 márc. 23.	Budapest	40–42. l.	
7.	Schlauch Lőrinc püspök levele a váradi káptalanhoz az Ipolyi örökséggel kapcsolatos hagyatéki örökség tárgyában	1888. márc. 27.	Nagyvárad	55. l.	Fogalmazvány
8.	Szj József ügyvéd jogi szakvéleményt tartalmazó levele a Nagyváradai Káptalanhoz Fraknói Vilmos egyezségi ajánlatának tárgyában.	1888. márc. 30.	Nagyvárad	44. l.	Másolat

¹⁵⁸ A Nagyváradai Római Katolikus Püspökség levéltára a Román Nemzeti Levéltár Bihar Megyei Igazgatóságának gyűjteményében. Egyházmegyei iratok (248-as számú fond), 1097. iratcsomó.

9.	A nagyváradai székeskáptalan levele Schlauch Lőrinc püspökhöz, amelyben hozzájárulását adja az Ipolyi Arnold rokonaival kötendő hagyatéki egyezséghez.	1888. márc. 31.	Nagyvárad	39. l.	
10.	Schaluch Lőrinc püspök levele Fraknoi Vilmoshoz a végrendeleti egyezség engedélyezése tárgyában.	1888. ápr. 4	Nagyvárad	45. l.	Fogalmazvány
11.	Örökösödési egyezség Ipolyi Arnold rokonai és a hagyatéki örökösei között	1888. máj. 21.	Nagyvárad	30–31.l	Okmánybéllyel ellátott eredeti példány
12.	Szj József váradai egyházmegyei ügyvéd levele Schlauch Lőrinc nagyváradai püspökhöz, amelyben írásos hozzájárulást kér az Ipolyi Arnold rokonaival kötendő hagyatéki egyezség megkötéséhez	1888. júl. 7.	Nagyvárad	36. l.	Az egyezség szövegét, amelyre a levél utal lásd: az 5. szám alatt.
13.	Schlauch Lőrinc nagyváradai püspök megbízólevele Szj József váradai egyházmegyei ügyvéd számára az Ipolyi Arnold rokonaival kötött hagyatéki egyezség véglegesítésére.	1888. júl. 10.	Nagyvárad	38. l.	Schlauch püspök levelének autográf fogalmazványa
14.	Csáky Albin vallás- és közoktatási miniszter levele Schlauch Lőrinc nagyváradai püspökhöz az Ipolyi Arnold püspök hagyatékának a vallásalapot érintő vagyonrészét, valamint a püspökségi uradalmak átvételekor végzett számvevőszéki jelentés tárgyában	1888 okt. 13.	Budapest	32–35 l.	Azok a mellékletek, amelyekre a levél utalást tesz, nem szerepelnek az iratcsomóban.
15.	<i>Schlauch Lőrinc levele a váradai¹⁵⁹ káptalanhoz és a püspökségi uradalmak igazgatóságához az Ipolyi-hagyatéki végelszámolása tárgyában</i>	1888. nov. 8.	Nagyvárad	76 l.	Fogalmazvány

¹⁵⁹ A táblázatban kurzív betűkkel jelezzük azokat a dokumentumokat, amelyek nem szerepelnek az alábbi szövegtárban.

16.	Fraknói Vilmos levele Schlauch Lőrinchez az Ipolyi-gyűjtemény múzeumma szervezése ügyében.	1888. nov. 15	Budapest	47–48. l.	
17.	Schlauch Lőrinc püspök levele a Káptalanhoz, amelyben véleményt kér Fraknói Vilmos előterjesztését illetően	1888. nov. 21.	Nagyvárad	49. l.	Fogalmazvány
18.	A váradi káptalan levele Schlauch Lőrinc püspökhöz az Ipolyi-múzeum tárgyában	1888. dec. 3.	Nagyvárad	56–57. l.	
19.	<i>Gr. Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi miniszter levele Schlauch Lőrinc püspökhöz az Ipolyi-hagyaték végelszámolása ügyében</i>	1889. feb. 18.	Budapest	69–74. l.	
20.	<i>Schlauch Lőrinc levele a váradi káptalanhoz az Ipolyi-hagyaték végelszámolásáról</i>	1889. már. 24.	Nagyvárad	75. l.	Fogalmazvány
21.	A vallás- és közoktatásügyi minisztérium levele Schlauch Lőrinchez a hagyatéki elszámolás ügyében	1889. ápr. 5.	Budapest	67. l.	
22.	<i>Schlauch Lőrinc püspök levele a káptalanhoz az Ipolyi-hagyaték elszámolása tárgyában</i>	1889. ápr. 12.	Nagyvárad	68. l.	Fogalmazvány
23.	Fraknói Vilmos észrevételei a hagyatéki végelszámoláshoz	1889 ápr. 25.	Budapest	63–65. l.	Egy eredeti és egy másolati példányban
24.	A váradi káptalan levele Schlauch Lőrinc püspökhöz a hagyatéki végelszámolás ügyében	1889. ápr. 29.	Nagyvárad	62. l.	
25.	Schlauch Lőrinc püspök levele a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez az Ipolyi-hagyaték végelszámolása tárgyában	1889. máj. 2.	Nagyvárad	66. l.	Fogalmazvány
26.	<i>Gr. Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi miniszter levele Schlauch Lőrinc püspökhöz az Ipolyi-hagyaték végelszámolása ügyében</i>	1889. jún. 10.	Budapest	77–79 l.	

27.	<i>Schlauch Lőrinc levele a váradi káptalanhoz az Ipolyi-bagyaték elszámolása ügyében</i>	1889. jún. 19.	Nagyvárad	83. l.	Fogalmazvány
28.	Meghívó az Ipolyi-múzeum építése tárgyában összehívott értekezletre	1889. okt. 28.	Nagyvárad	81–82. l.	
29.	Schlauch Lőrinc levele Dőry József főispánhoz az Ipolyi-múzeum telkének adományozása tárgyában	1890. jan. 25.	Nagyvárad	84. l.	Fogalmazvány
30.	Gyalokai Lajos, a régészeti egyesület alelnökének levele Schlauch Lőrinc püspökhöz az egyesület számára adományozandó építési telek átadásának jogi formáiról	1890. jan. 30.	Nagyvárad	216.	
31.	<i>Schlauch Lőrinc püspök levele Gyalokay Lajos egyesületi alelnökhöz a régészeti egyesület múzeuma számára adományozandó telekkel kapcsolatos iratok ügyében</i>	1890. feb. 3.	Nagyvárad	215.	Fogalmazvány
32.	Gyalokay Lajos, a régészeti egyesület alelnökének levele Schlauch Lőrinc püspökhöz az egyesület számára adományozandó építési telek átadásának jogi formáiról	1890. febr. 17.	Nagyvárad	207.	
33.	Sal Ferenc, nagyvárad polgármesterének levele Schlauch Lőrinc püspökhöz a régészeti egyesület múzeuma számára adományozandó telekkel kapcsolatos iratok ügyében	1890. már. 13.	Nagyvárad	211	
34.	Schlauch Lőrinc püspök levele a nagyvárad káptalanhoz, melyben tájékoztatást ad telekadományozási szándékáról a régészeti egyesület részére	1890. márc. 30.	Nagyvárad	208–209.	Fogalmazvány
35.	<i>Schlauch Lőrinc püspök levele báró Dőry József főispánhoz a régészeti egyesület múzeuma számára adományozandó telekkel kapcsolatos iratok ügyében</i>	1890. ápr. 5.	Nagyvárad	210.	Fogalmazvány

36.	<i>A nagyváradi latin szertartású káptalan hozzájárulása a régészeti egyesület számára tervezett telekadományozásához</i>	1890. ápr.
14	Nagyvárad	219.	
37.	<i>A nagyváradi latin szertartású káptalan hozzájárulása a régészeti egyesület számára tervezett telekadományozásához</i>	1890. ápr.
14.	Nagyvárad	214.	<i>Másolat</i>
38.	Schlauch Lőrinc püspök levele báró Dóry József főispánhoz a régészeti egyesület múzeuma számára adományozandó telekkel kapcsolatos iratok ügyében	1890. ápr.
19.	Nagyvárad	213.	Fogalmazvány
39.	<i>Id. Gyalokay Lajos, a Régészeti Egyesület alelnökének levele Schlauch Lőrinc püspökéhez a múzeumi telekadományozás körüli jogi formák ügyében (alapszabályzat módosítása és Nagyvárad város hozzájárulása)</i>	1890.
máj. 9.	Nagyvárad	123.	
40.	Schlauch Lőrinc püspök valamint a Biharvármegyei Régészeti és Történelmi Egyesület között kötött szerződés az Ipolyi-hagyaték múzeumi elhelyezése és az ehhez szükséges új múzeumépület tárgyában	1890.
máj. 20.	Nagyvárad	108–114.	
41.	<i>Gr. Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi miniszter levele Schlauch Lőrinc püspökéhez az Ipolyi-hagyaték végelszámolása ügyében</i>	1890.
máj. 19	Budapest	86–91.	<i>A hagyaték végelszámolása</i>
42.	<i>Schlauch Lőrinc levele a váradi káptalanhoz az Ipolyi-hagyaték elszámlolása ügyében</i>	1890.
máj. 31.	Nagyvárad	92.	<i>Fogalmazvány</i>
43.	Hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyv az Ipolyi-hagyaték végső felosztásáról	1890. jún.
28.	Nagyvárad	93–99.	Kézírtos másolat
44.	<i>Gr. Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi miniszter levele Schlauch Lőrinc püspökéhez az Ipolyi-hagyatékkal kapcsolatos kisebb kifizetések ügyében</i>	1890. okt.
22.	Budapest	100.	<i>Kézírtos másolat</i>

45.	<i>Gr. Csáky Albin vallás- és közoktatásiügyi miniszter levele Schlauch Lőrinc püspökhöz az Ipolyi-hagyatéknak a kincstárat és a vallásalapot érintő részének átutalása ügyében</i>	1890. okt.
27.	Budapest	103.	
46.	<i>A nagyvárad i. sz. egyházmegye uradalmi főtisztjének levele Schlauch Lőrinc püspökhöz egy, az Ipolyi-hagyatékkal kapcsolatba hozott 5000 frt. értékű betétkönyv ügyében.</i>	1890. nov.
7.	Nagyvárad	101–102.	
47.	<i>Schlauch Lőrinc püspök levélfogalmazványai az egyházmegyei uradalom főtisztji hivatalához, valamint Csáky Albin vallás- és közoktatásiügyi miniszterhez az Ipolyi-hagyatékkal kapcsolatos kisebb kéjzítések ügyében</i>	1890. nov.
9.	Nagyvárad	104.	Fogalmazvány
48.	A régészeti egylet levele Schlauch Lőrinc püspökhöz, amelyben az Ipolyi gyűjtemény és a püspöki palota egyes műtárgyainak kölcsönzését kéri egy időszaki kiállítás számára	1890.
dec. 13.	Nagyvárad	222.	
49.	Schlauch Lőrinc püspök levele a régészeti egyletnek, amelyben elvi hozzájárulását adja az Ipolyi-gyűjteménynek, valamint a püspöki palota műtárgyainak kölcsönzéséhez egy időszaki kiállítás számára	1890.
dec. 16.	Budapest	221	Fogalmazvány
50.	<i>A nagyvárad i. királyi járásbíróság végzése az Ipolyi-hagyatékek örökösöknek való átadása tárgyában</i>	1890. dec.
30.	Nagyvárad	105–107.	
51.	<i>Id. Gyalokay Lajos, a Régészeti Egylet alelnökének levele Schlauch Lőrinc püspökhöz a múzeumi telekadományozás körüli jogi formaságok ügyében (Nagyvárad város és a belügyminisztérium hozzájárulása)</i>	1891. jan.
27.	Nagyvárad	124. l.	

52.	<i>Schlauch Lőrinc püspök levele Haynald Lajos kalocsai érsekhez, amelyben hozzájárulását kéri a Régészeti Egylet javára tett telekadományozásához.</i>	1891. febr.
5.	Nagyvárad	125. l.	Fogalmazvány
53.	<i>Haynald Lajos kalocsai érsek beleegyező irata a Schlauch Püspök telekadományozási szándékához</i>	1891. febr.
15.	Kalocsa	218	Másolat
54.	<i>Haynald Lajos kalocsai érsek hozzájárulása Schlauch Lőrinc püspök telekadományozásához a Biharnármegyei Régészeti és Történelmi Egylet részére.</i>	1891. febr.
15.	Kalocsa	122. l.	
55.	<i>Schlauch Lőrinc püspök gr. Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi miniszter hozzájárulását kéri a múzeum javára tett telekadományozásához</i>	1891. feb.
21.	Budapest	134. l.	Fogalmazvány
56.	<i>Mezey Mihály közjegyző jegyzőkönyve az Ipolyi-hagyaték felosztásáról.</i>	1891. ápr.
3.	Nagyvárad	117–121.
l.	Közjegyzői
másolat
57.	<i>Az Ipolyi-örökség egyházi harmadrészének kiosztásával kapcsolatos átutalások, nyugták és azok kísérelvelei</i>	1891 ápr.
3.–nov. 2.		167–179
181–187	15 dokumentum
58.	<i>Bende Imre besztercebányai püspök levele Schaluch Lőrinc püspökhöz az Ipolyi-hagyaték egyházi harmadrészének felosztása tárgyában</i>	1891. ápr.
4.	Garam-
szent-
kereszt	157–158.	
59.	<i>Schlauch Lőrinc püspök levelei Bende Imre besztercebányai püspökhöz, Majer István esztergomi káptalani helynököz, valamint Samassa József egri érsekhez az Ipolyi-hagyaték szétosztása ügyében</i>	1891. ápr.
17.	Nagyvárad	126–129.
l.	Fogalmazvány
60.	<i>Az egri érsekség átvételi elismervénye Ipolyi hagyatékából a törökszentmiklósi plébániának járó 1000 forintból.</i>	1891. ápr.
27.	Eger	154.	

61.	Tilles Béla ügyvéd szakvéleménye a besztercebányai káptalan számára Ipolyi Arnold végrendeletéről	1891. ápr. 28	Besztercebánya	151–152. l.	Fetser Antal nagyváradi egyházmegyei levéltáros hiteles másolatában
62.	<i>Majer István esztergomi káptalani helynök elismervénye a nagyváradi egyházmegye részéről az Ipolyi-hagyatékából származó 2000 forint átvételéről a zohori és nagyszalomjai egyházközségek számára.</i>	1891. ápr. 30	Esztergom	153.	
63.	Bende Imre besztercebányai püspök levele Schaluch Lőrinc püspökhöz az Ipolyi-hagyaték egyházi harmadrészének felosztása tárgyában	1891. máj. 3.	Garamszentkereszt	159.	
64.	<i>Fraknói Vilmos levele Schlauch Lőrinc püspökhöz, amelyben felmentését kéri a rezidencia kötelezettség alól</i>	1891. jún. 11.	Budapest	309–312.	
65.	Gróf Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi miniszter levele Schaluch Lőrinc püspökhöz a régészeti egyesület múzeuma számára adományozandó telekkel kapcsolatos iratok ügyében	1891. jún. 12.	Budapest	223–224	
66.	<i>A régészeti egyesület számára adományozandó telek tulajdoni lapjának hiteles másolata</i>	1891. jún. 18.	Nagyvárad	228–229.	
67.	<i>A régészeti egyesület számára adományozandó telek hivatalos becsülelevele</i>	1891. jún. 19.	Nagyvárad	243	
68.	<i>Adóbizonylat a museum számára adományozott telekrész kataszteri jövedelméről</i>	1891. jún. 20.	Nagyvárad	131. l.	
69.	<i>Gálbory Sámuel, a régészeti egyesület pénztárnokának jelentése a múzeumépítésre rendelkezésre álló anyagi erőforrásokról</i>	1891. jún. 23.	Nagyvárad	244.	

70.	A nagyváradai latin szertartású püspökség szentszékének határozata az Ipolyi-hagyaték egyházi harmadrészének felosztása tárgyában	1891. jún. 24.	Nagyvárad	161	
71.	<i>Schlauch Lőrinc püspök levele báró Dóry József bibari főispánhoz a múzeumi telekadományozás jogi formáságai ügyében</i>	1891. jún. 28.	Nagyvárad	130. l.	
72.	<i>Báró Dóry József főispán levele Schlauch Lőrinc püspökhöz a régészeti egyesület múzeuma számára adományozandó telekekkel kapcsolatos iratok ügyében</i>	1891. júl. 15.	Nagyvárad	201.	
73.	Az Ipolyi Arnold Alapítvány alapítólevele	1891. júl. 31.	Alsótátrafüred	138–143., 145–146 l.	4 példányban
74.	<i>Fraknói Vilmos, végrendeleti végrehajtó gr. Csáky Albin vallás- és közoktatásiügyi miniszter hozzájárulását kéri az Ipolyi-alapítvány létrehozásához</i>	1891. júl. 31.	Alsótátrafüred	144. l.	
75.	Fraknói Vilmos végrendeleti végrehajtó levele Schlauch Lőrinc püspökhöz az Ipolyi Arnold végrendeletének C1 pontja alapján létrehozott családi alapítvány létrehozásáról	1891. aug. 5.	Alsótátrafüred	135–136. l.	
76.	<i>Ipolyi Arnold végrendeletének kivonatos másolata (C1 pont)</i>	-	-	137. l.	<i>Az előző beadvánnyal egyidős, kéziratos másolat</i>
77.	<i>Schlauch Lőrinc püspök levele a nagyváradai l. sz. káptalanhoz, amelyben az Ipolyi-alapítvány kezelését a hagyatékkal összhangban a káptalanra bízta</i>	1891. aug. 18	Nagyvárad	147. l.	Fogalmazvány
78.	Schlauch Lőrinc nagyváradai püspök levele Bende Imre besztercebányai püspökhöz az Ipolyi-hagyaték egyházi harmadrészének felosztása tárgyában	1891. szept. 12.	Nagyvárad	162–165.	Fogalmazvány

79.	A besztercebányai káptalan véleményes nyilatkozata az Ipolyi-örökség egyházi harmadrészének felosztása tárgyában	1891. szept. 26.	Besztercebánya	166.	Fetser Antal püspöki levéltáros másolata
80.	Bende Imre besztercebányai püspök levele Schaluch Lőrinc püspökhöz az Ipolyi-hagyaték egyházi harmadrészének felosztása tárgyában	1891. szept. 27.	Garamszentkereszt	155.	
81.	<i>Schlauch Lőrincz püspök levele Bende Imre besztercebányai püspökhöz az Ipolyi-hagyaték kiosztása ügyében</i>	1891. okt. 10.	Nagyvárad	148. l.	Fogalmazvány
82.	<i>Bende Imre besztercebányai püspök értesíti Schlauch Lőrincz püspököt a püspökségére eső hagyatéki rész átvételéről.</i>	1891. okt. 13.	Garamszentkereszt	149. l.	
83.	A nagyváradai latin szertartású püspöki szentszék határozata az Ipolyi-hagyaték egyházi harmadrészből a nagyváradai egyházmegyére eső hagyatéki rész felosztásáról	1891. okt. 29.	Nagyvárad	180.	
84.	<i>A Biharvármegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egyesület alapszabályai</i>	-	-	188–190.	
85.	<i>Az Ipolyi gyűjtemény egyházi harmadrészehez tartozó kisebb összegű kifizetésekről szóló végzések, nyugták és azok kísérlőlevelei.</i>	1892. jan. 5 – 1899. márc. 27	-	319–345.	26 dokumentum
86.	<i>Az Ipolyi-hagyaték egyházi harmadrésze javára később befolyó, kisebb összegeinek átutalásai, nyugtái és azok kísérlőlevelei</i>	1892. jan. 29–aug. 2.	Nagyvárad	191–196.	6 dokumentum
87.	<i>Bunyitay Vincze, a régészeti egyesület elnökének levele Schaluch Lőrinc püspökhöz a régészeti egyesület múzeuma számára adományozandó telekekkel kapcsolatos iratok ügyében</i>	1892. aug. 23	Nagyvárad	240.	

88.	<i>A régészeti egyletnek, a múzeum építéséről szóló határozatot tartalmazó közgyűlési jegyzőkönyvének kivonata.</i>	1892. szept. 6.	Nagyvárad	242.	
89.	Schlauch Lőrinc püspöklevele Sal Ferenc nagyváradai polgármesterhez a régészeti egylet múzeuma számára adományozandó telekkel kapcsolatos iratok ügyében	1892. szept. 22.	Nagyvárad	200.	Fogalmazvány
90.	Schlauch Lőrinc püspök levele Sal Ferenc nagyváradai polgármesterhez a régészeti egylet múzeuma számára adományozandó telekkel kapcsolatos iratok ügyében	1892. szept. 22.	Nagyvárad	200.	Fogalmazvány
91.	Sal Ferenc, Nagyvárad polgármesterének levele Schaluch Lőrinc püspökhöz a régészeti egylet múzeuma számára adományozandó telekkel kapcsolatos iratok ügyében	1892. szept. 27.	Nagyvárad	197.	
92.	<i>Sal Ferenc, Nagyvárad polgármesterének levele Schaluch Lőrinc püspökhöz a régészeti egylet múzeuma számára adományozandó telekkel kapcsolatos iratok ügyében</i>	1892. nov. 1.	Nagyvárad	238.	
93.	Schlauch Lőrinc püspök levele Sal Ferenc nagyváradai polgármesterhez a régészeti egylet múzeuma számára adományozandó telekkel kapcsolatos iratok ügyében	1892. nov. 22.	Nagyvárad	198.	Fogalmazvány
94.	<i>Sal Ferenc, Nagyvárad polgármesterének levele Schaluch Lőrinc püspökhöz a régészeti egylet múzeuma számára adományozandó telekkel kapcsolatos iratok ügyében</i>	1892. nov. 23.	Nagyvárad	226.	
95.	Schaluch Lőrinc püspök levele gróf Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi miniszterhez a régészeti egylet múzeuma számára adományozandó telekkel kapcsolatos iratok ügyében	1892. nov. 27.	Nagyvárad	225.	Fogalmazvány

96.	<i>Gróf Csáky Albin vallás- és közoktatásiügyi miniszter levele Schaluch Lőrinc püspökhöz a régészeti egyesület múzeuma számára adományozandó telekekkel kapcsolatos iratok ügyében</i>	1892. dec. 20.	Budapest	227.	
97.	<i>A vallás- és közoktatásiügyi minisztérium levele Schlauch Lőrinc püspökhöz, amelyben az Ipolyi-hagyatéknak kiosztása felől érdeklődnek</i>	1892.dec. 8.	Budapest	202.	
98.	<i>Schlauch Lőrinc püspök levele a vallás- és közoktatásiügyi minisztériumból az Ipolyi-hagyatékek egyházi harmadának kiosztása tárgyában</i>	1892. dec. 20.	Nagyvárad	203–204	Fogalmazvány
99.	Schlauch Lőrinc püspök levele Sal Ferenc nagyváradai polgármesterhez a régészeti egyesület múzeuma számára adományozandó telekekkel kapcsolatos iratok ügyében	1893. febr. 26.	Nagyvárad	206.	Fogalmazvány
100.	Schlauch Lőrinc püspök levele Sal Ferenc nagyváradai polgármesterhez a régészeti egyesület múzeuma számára adományozandó telekekkel kapcsolatos iratok ügyében	1893.már c. 24.	Nagyvárad	205	Fogalmazvány
101.	Schaluch Lőrinc püspök levele gróf Csáky Albin vallás- és közoktatásiügyi miniszterhez a régészeti egyesület múzeuma számára adományozandó telekekkel kapcsolatos iratok ügyében	1893.ápr. 6.	Nagyvárad	245.	Fogalmazvány
102.	<i>Gróf Csáky Albin vallás- és közoktatásiügyi levele, Schaluch Lőrinc püspökhöz, amelyben tudomásul veszi az Ipolyi-hagyatékek kiosztásáról írt jelentését.</i>	1893. ápr. 10.	Budapest	246.	
103.	<i>Az Ipolyi-hagyatékek egyházi harmadrészének kiosztásával kapcsolatos iratok és nyugták</i>	1893. máj. 9– jún. 26.	Nagyvárad	247–252.	5 dokumentum

104	Gróf Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi miniszter levele Schaluch Lőrinc püspökhöz a régészeti egyesület múzeuma számára adományozandó telekkel kapcsolatos iratok ügyében	1893. máj. 10.	Budapest	232.	
105.	<i>Schaluch Lőrinc püspök levele Sal Ferenc nagyváradai polgármesterhez, valamint a nagyváradai latin szertartású káptalanhoz a régészeti egyesület múzeuma számára adományozandó telekkel kapcsolatos iratok ügyében</i>	1893. máj. 20.	Nagyvárad	231.	Fogalmazvány
106.	<i>A nagyváradai latin szertartású káptalan nyugtája a régészeti egyesület számára adományozott telek becsértékének átvételéről, valamint a nyugta kísérelőlevele</i>	1893. máj. 23.	Nagyvárad	235–236.	
107.	<i>Sal Ferenc nagyváradai polgármester köszönőlevele Schlauch Lőrinc püspökhöz az régészeti egyesület számára adományozott telek átadását követően</i>	1893. jún. 8.	Nagyvárad	237.	
108.	<i>Schaluch Lőrinc püspök levelei Sal Ferenc polgármesterhez és Gyalokay Lajos egyleti elnökhöz a múzeum számára adományozott telek átvétele ügyében</i>	1893. szept. 27.	Nagyvárad	256.	Fogalmazvány
109.	<i>A régészeti egyesület kérvénye a múzeum számára adományozott telek átírása ügyében</i>	1893. dec. 4.	Nagyvárad	255.	
110.	<i>A régészeti egyesület múzeuma számára adományozott telek átírásáról szóló végzés</i>	1893. dec. 13.	Nagyvárad	253–254.	Másolat
111.	<i>Az Ipolyi-hagyaték egyházi harmadrészenek kiosztásával kapcsolatos iratok és nyugták</i>	1894. márc. 8–jún. 3.	Nagyvárad	258–263	5 dokumentum
112.	A régészeti egyesület levele Schaluch Lőrinc nagyváradai püspöknek, amelyben a múzeumépítéshez ígért 1000 forintos hozzájárulás befizetését kéri.	1894. okt. 29.	Nagyvárad	264.	

113.	<i>Schlauch Lőrinc püspök 1000 forintról szóló adománylevele a régészeti egylet számára</i>	1894. nov. 3.	Nagyvárad	266.	Fogalmazvány
114.	<i>A régészeti egylet köszönőlevele Schlauch Lőrinc 1000 forintos adományáért.</i>	1894. nov. 21.	Nagyvárad	265.	
115.	A régészeti egylet választmányának levele Schlauch Lőrinc püspökhöz az Ipolyi gyűjtemény átadásának ügyében.	1896. márc. 23.	Nagyvárad	295.	
116.	Fraknói Vilmos meghatalmazó levele Bunyitay Vince részére az Ipolyi-gyűjtemény átadására	1896. márc. 23.	Róma	289.	
117.	A régészeti egylet választmányának levele Schlauch Lőrinc püspökhöz a régi székesegyház faragványainak átadása és a múzeum kertjének rendezése ügyében.	1896. márc. 27.	Nagyvárad	296.	
118.	Schlauch Lőrinc püspök levele Beöthy László főispánhoz a múzeum kertjének rendezése ügyében	1896. ápr. 3.	Nagyvárad	294.	Fogalmazvány
119.	A nagyváradai I. sz. püspöki szentszék ülésének jegyzőkönyvi kivonata a váradai várban kiásott kőtörödékek átadása tárgyában	1896. ápr. 16.	Nagyvárad	59–61. l.	Másolat. 2 példányban
120.	A régészeti egylet választmányának köszönőlevele Schlauch Lőrinc püspökhöz a múzeum kertjének rendezéséhez nyújtott segítségért	1896. máj. 1.	Nagyvárad.	293.	
121.	Karácsonyi János, a régészeti egylet titkárának levele Bunyitay Vince kanonokhoz a régi székesegyház faragott köveinek elhelyezése ügyében	1896. máj. 2.	Nagyvárad	291.	

122.	Schlauch Lőrinc levele Beóthy László főispánhoz az Ipolyi gyűjtemény átadás-átvétele tárgyában	1896. máj. 14.	Nagyvárad	58. l.	Fogalmazvány
123.	Jegyzőkönyv a régi székesegyház köveinek átadásáról	1896. máj. 20.	Nagyvárad	305.	
124.	Az Ipolyi-gyűjteménynek 1896-ban, a régészeti egylet részére való átadásakor készült leltára	1896. máj. 26.	Nagyvárad	269–287.	
125.	Az Ipolyi-gyűjteménynek 1896-ban, a régészeti egylet részére való átadásakor készült kiegészítő leltára az értékesebb ötvöstárgyakról	1896. jún. 18.	Nagyvárad	288.	
126.	A nagyvárad i. sz. egyházmegye szentszékének határozata a régi székesegyház kiásott faragott köveinek átadásáról a régészeti egylet múzeuma számára	1896. jún. 20.	Nagyvárad	291	A levél hátlapján.
127.	<i>Széchenyi Jenő és Szemethy Géza szentszéki kiküldöttek jelentése az Ipolyi gyűjtemény leltárának elkészítéséről és a műtárgyak átadásáról a régészeti egylet megbízottainak</i>	1896. jún. 19.	Nagyvárad	267.	
128.	Schlauch Lőrinc püspök levele Beóthy László főispánhoz a régi székesegyház faragott köveinek elhelyezése ügyében	1896. aug. 17.	Nagyvárad	292.	Fogalmazvány
129.	A nagyvárad i. sz. egyházmegye szentszékének határozata a régi székesegyház kiásott faragott köveinek átadásáról a régészeti egylet múzeuma számára	1896. aug. 29.	Nagyvárad	290.	
130.	<i>A régészeti egylet választmányának levele Schlauch Lőrinc püspökhez, amelyben felkérlik az Ipolyi gyűjtemény ellenőrző bizottságának létrehozására</i>	1896. szept. 2.	Nagyvárad	317.	

131.	<i>Schlauch Lőrinc püspök levele Beöthy László főispánhoz, amelyben értesíti Fraknói Vilmos és Bunyitay Vince kanonokok kinevezéséről az Ipolyi gyűjtemény ellenőrző bizottságba</i>	1896. szept. 14.	Nagyvárad	318.	Fogalmazvány
132.	A régészeti egylet választmányának levele Schlauch Lőrinc püspökhöz a régi székesegyház faragványainak átadása ügyében.	1896. okt. 23.	Nagyvárad	298.	
133.	<i>Fraknói Vilmos levele Schlauch Lőrinc püspökhöz, amelyben hozzájárulását kéri műzeumi és könyvtári főfelügyelővé való kinevezéséhez</i>	1897. nov. 1.	Róma	307.	
134.	<i>Schlauch Lőrinc püspök hozzájáruló levele Fraknói Vilmos kinevezéséhez és rezidencia kötelezettség alóli felmentéséhez</i>	1897. nov. 19.	Budapest	313.	
135.	<i>Gróf Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi miniszter levele, Schlauch Lőrinc püspökhöz, amelyben közli Fraknói Vilmos kinevezéséről szóló döntését az Ipolyi gyűjteményt ellenőrző bizottság élére</i>	1897. nov. 25.	Budapest	314.	
136.	<i>Schlauch Lőrinc püspök levele Beöthy László főispánhoz, amelyben értesíti Zajnay János kanonok kinevezéséről az Ipolyi gyűjteményt ellenőrző bizottságba</i>	1898. jan. 14.	Nagyvárad	315–316.	Fogalmazvány
137.	Radnay Farkas kanonok levele Schlauch Lőrinc püspökhöz a Zeley János hagyatékában fellelt Ipolyi hagyatékkal kapcsolatos elszámolásokról és maradványösszegekről.	1899. jún. 5.	Nagyvárad	346–347.	
138.	<i>Schlauch Lőrinc püspök levele Radnay Farkas kanonokhoz a Zeley hagyatékában talált Ipolyi hagyatéki elszámolások ügyében</i>	1899. aug. 30.	Nagyvárad	348–349.	Fogalmazvány

139.	Fraknói Vilmos levele Schlauch Lőrinc püspökhöz az Ipolyi hagyatéknek egy katolikus egyetem alapítására szánt 1000 Ft-os hagyományának tárgyában.	1899. okt.
13.	Budapest	351.	
140.	<i>Schlauch Lőrinc püspök levele Fraknói Vilmoshoz az Ipolyi hagyatéknek egy katolikus egyetem alapítására szánt 1000 Ft-os hagyományának tárgyában.</i>	1899. okt.
19.	Nagyvárad	353–354.	
141.	Fraknói Vilmos levele Schlauch Lőrinc püspökhöz az Ipolyi hagyatéknek egy katolikus egyetem alapítására szánt 1000 Ft-os hagyományának tárgyában.	1899. okt.
25.	Budapest	350.	
142.	<i>Az Ipolyi gyűjtemény egyházi harmadréséhez tartozó kisebb összegű kegykezletekről szóló végzése, nyugták és azok kísérőlevelei.</i>	1901.
szept. 26
– 1907.
okt. 31.		365–384.	23 dokumentum
143.	A régészeti egyesület jelentése Szirmecsnányi Pál püspökhöz az 1904. évi múzeumi betörésről az eltűnt tárgyak jegyzékével	1904. jún.
14.	Nagyvárad	356–357.	
144.	A nagyváradai lat. szert. püspöki szentszék jegyzőkönyvi kivonata a múzeumi betörés és az ellenőrző bizottsági tagság ügyében	1904. júl.
14.	Nagyvárad	358.	
145.	<i>Szirmecsnányi Pál püspök levele Beöthy László főispánhoz, amelyben tudomásul veszi a nagyváradai múzeumban történt betörést és új tagot nevez ki a gyűjtemény ellenőrző bizottságába.</i>	1904. júl.
24.	Nagyvárad	355.	Fogalmazvány
146.	Özry. Keller Imréné, szül. Ipolyi-Stummer Mária gyászjelentése	1905.
szept. 7.	Gyula	364.	
147.	Fraknói Vilmos levele Szirmecsnányi Pál püspökhöz az Ipolyi hagyatéknek, a székesegyház karzatán őrzött, kis értékű tárgyai ügyében.	1905.
október 7.	Budapest	363.	

148.	<i>A váradí káptalan levele Szmracsányi Pál püspökhöz, amelyben hozzájárulását kéri az Ipolyi hagyatékából a székesegyházban maradt kis értékű tárgyak elárverezéséhez és az értéktelen darabok megsemmisítéséhez</i>	1905. okt.
9.	Nagyvárad	361.
149.	Szmrcsányi Pál püspök levele a váradí káptalanhoz, amelyben hozzájárul az Ipolyi hagyaték székesegyházban maradt tárgyainak elárverezéséhez, illetve megsemmisítéséhez.	1905.
nov. 9.	Budapest	362.
150.	A nagyváradí káptalan levele Szmracsányi Pál püspökhöz az Ipolyi hagyaték kis értékű tárgyainak (koszorúk, bútorok) elárverezéséről.	1905.
dec. 11.	Nagyvárad	359.
151.	<i>Szmrcsányi Pál püspök tudomásul veszi az Ipolyi hagyatékban a székesegyház erkélyén maradt tárgyai elárverezését</i>	1905. dec.
15.	Nagyvárad	360.
152.	Kollányi Ferenc nagyváradí kanonok levele ismeretlen nagyváradí személyhez (valószínűleg Karácsonyi Jánoshoz vagy Némethy Gyulához) az Ipolyi gyűjtemény fővárosba való menekítése tárgyában.	1916.
szept. 4.	Budapest	433–434.
153.	Kollányi Ferenc nagyváradí kanonok levele ismeretlen nagyváradí személyhez (valószínűleg Karácsonyi Jánoshoz vagy Némethy Gyulához) az Ipolyi gyűjtemény fővárosba való menekítése tárgyában	1916.
szept. 5	Budapest	435–436.
154.	Távirat Széchényi Miklós nagyváradí püspökhöz Varjú Elemér, a MNM érem- és régiségtári őrenek nagyváradí útjának ügyében.	1916.
szept. 16.	Budapest	432.

155.	A nagyváradai püspökség menekítés céljából, az Ipolyi gyűjteménnyel egy időben elcsomagolt értékeinek listája	1916.
szept. 7-
15?	Nagyvárad	468–469.
156.	<i>Az Ipolyi-gyűjtemény, valamint a Biharmegyei és Nagyvárad</i>
<i>Régészeti és Történelmi Egylet gyűjteményeiből menekítés céljából elcsomagolt tárgyak jegyzéke (A 165. számú dokumentumtól némiképpen eltérő szövegváltozat).</i>	1916.
szept. 7-
15.	Nagyvárad?	440–467.
157.	Lobodka Pál székesegyházi sekrestyés nyugtája a Karácsonyi János számára, elcsomagolás (és menekítés) céljából kiadott egyházi felszerelésekről.	1916.
szept. 12.	Nagyvárad	391.
158.	A vallás- és közoktatásügyi államtitkár levele ismeretlen nagyváradai személyhez (valószínűleg Széchényi Miklóshoz) az Ipolyi gyűjtemény fővárosba való menekítése tárgyában.	1916.
szept. 28.	Budapest	439.
159.	Varjú Elemér a MNM érem- és régiségtári őrének levele Széchényi Miklós nagyváradai püspökhöz az Ipolyi-gyűjtemény és a Biharmegyei és Nagyvárad	1916. okt.
25.	Budapest	431.
160.	és Nagyvárad	1916.
dec. 24.	Budapest	387–388.
161.	Régészeti és Történelmi Egylet gyűjteményeiből menekítés céljából elcsomagolt tárgyak javított jegyzékéről.	1916.
dec. 24.	Budapest	387–388.
160.	Mihalik József, a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége előadójának levele Széchényi Miklós nagyváradai püspökhöz a nagyváradai múzeum épületének felújítása ügyében.	1916.
dec. 24.	Budapest	387–388.
161.	Széchényi Miklós nagyváradai püspök levele a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségéhez a nagyváradai múzeum épületének felújítása ügyében.	1917.
április 20.	Nagyvárad	389.

162.	Békefi Remig, a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőjének levele Széchényi Miklós püspökhöz a nagyvárad múzeum épületének felújítása ügyében.	1917. ápr. 28.	Budapest	390.
163.	Varjú Elemér levele Széchényi Miklós nagyvárad püspökhöz a nagyvárad múzeum kiállításának rendezéséről	1917. aug. 14.	Budapest	437–438.
164.	Széchényi Miklós nagyvárad püspök levele Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszterhez az állami letétként a nagyvárad múzeumban elhelyezendő közgyűjteményi festmények ügyében	1917. aug. 24.	Nagyvárad	396.
165.	Széchényi Miklós nagyvárad püspök levele Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, amelyben a nagyvárad múzeumba rendezésének időtartamára Varjú Elemér szabadságolását kéri.	1917. aug. 24.	Nagyvárad	397.
166.	A Biharmegyei és Nagyvárad Régészeti és Történelmi Egylet vezetőségének levele Széchényi Miklós nagyvárad püspökhöz az egylet és az Ipolyi-gyűjtemény kiállításának átrendezése ügyében.	1917. szept. 16.	Nagyvárad	399.
167.	A vallás- és közoktatásügyi minisztérium levele Széchényi Miklós nagyvárad püspökhöz a nagyvárad múzeumban állami letétként elhelyezendő közgyűjteményi festmények ügyében	1917. okt. 21.	Budapest	395.
168.	<i>A költségszámítás nagyvárad múzeum épületének tatarozásához</i>	1917. ok. 23.	Nagyvárad	394.

169. Varjú Elemér, a Nemzeti Múzeum régiségtári igazgatójának levele Széchényi Miklós váradi püspökhöz a nagyváradi múzeumban letétbe helyezett állami letétek, valamint a budai koronázási ünnepségekhez kölcsönzött díszpárnák ügyében. 1917. okt. 30. Budapest 392–393
170. Petrovits Elek, a Szépművészeti múzeum igazgatójának levele a Biharmegyei és Nagyváradi Régészeti és Történelmi Egylet vezetőségéhez az állami letétként a nagyváradi múzeumban elhelyezendő közgyűjteményi festmények ügyében. 1917. nov. 2. Budapest 398. Másolat
171. Petrovits Elek, a Szépművészeti Múzeum igazgatójának levele Széchényi Miklós nagyváradi püspökhöz az állami letétként a nagyváradi múzeumban elhelyezendő közgyűjteményi festmények ügyében. 1917. nov. 2. Budapest 401.
172. *Ipolyi Stummer Augusztá gyászjelentése* 1918. jan. 21. Gyula 479.
173. *Lindenberger János gyulai plébános levele Széchényi Miklós püspökhöz Ipolyi Stummer Augusztá temetésének költségei ügyében* 1918. feb. 5. Gyula 470.
174. *Az állami letétként a nagyváradi múzeum számára átadott festmények szállításakor kiállított biztosítási kötvénye* 1918. márc. 9. Budapest 489–491.
175. Petrovits Elek, a Szépművészeti Múzeum igazgatójának levele Széchényi Miklós nagyváradi püspökhöz az állami letétként a nagyváradi múzeumban elhelyezendő közgyűjteményi festmények ügyében. 1918. márc. 10. Budapest 488.

176.	<i>Ipolyi Stummer Arnold ösztöndíj alapítványának a nagyváradai lat. szert. Káptalan által kiadott alapító okirata.</i>	1918
márc. 18.	Nagyvárad	7–8. l.	Nyomtatvány
aláírás nélkül
177.	<i>Scheller Henrik budapesti szállítócégének számlája a nagyváradai múzeum számára kézbesített festmények szállítási költségeiről</i>	1918.
márc. 18-
21.	Budapest-
Nagyvárad	492–493.	
178.	<i>Petrovits Elek, a Szépművészeti Múzeum igazgatójának levele Széchényi Miklós nagyváradai püspökhöz az állami letétként a nagyváradai múzeumban elhelyezendő közgyűjteményi festmények ügyében.</i>	1918. ápr.
2.	Budapest	471–472.	
179.	Mihalik József, a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége előadójának levele Széchényi Miklós nagyváradai püspökhöz a nagyváradai múzeum és az Ipolyi-gyűjtemény kiállításának rendezése ügyében	1918.
szept. 19.	Budapest	477–480.	
180.	Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter levele Széchényi Miklós püspökhöz a nagyváradai múzeum felújítása számára adandó állami segítség ügyében	1918.
szept. 19.	Budapest	487.	
181.	Mihalik József, a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége előadójának levele Széchényi Miklós nagyváradai püspökhöz a nagyváradai múzeum és az Ipolyi-gyűjtemény kiállításának rendezése ügyében	1918.
szept. 25.	Budapest	481–486.	
182.	Gerevich Tibor, a MNM érem-és régiségtári őrének levele Széchényi Miklós püspökhöz az Ipolyi gyűjtemény kiállításának újbóli rendezése ügyében	1918. okt.
1.	Esztergom	473–474.	

183.	Mihalik József, a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége előadójának levele Széchényi Miklós nagyváradi püspökhöz a nagyváradi múzeum épületének felújítása ügyében.	1918. okt. 8.	Budapest	475–476.	
184.	Mihalik József, a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége előadójának levele Széchényi Miklós nagyváradi püspökhöz a nagyváradi múzeum értékeinek menekítése ügyében.	1918. dec. 11.	Budapest	495.	
185.	Lovász Márton vallás- és közoktatásügyi miniszter levele Széchényi Miklós nagyváradi püspökhöz a nagyváradi múzeum értékeinek menekítése ügyében.	1918. dec. 20.	Budapest	494.	
186.	Széchényi Miklós püspök nyilatkozata a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósága számára az Ipolyi-gyűjtemény jogi helyzetét illetően	1919. márc. 28.	Nagyvárad	496.	Fogalmazvány
187.	Varjú Elemér, a Nemzeti Múzeum régiségügyi igazgatójának levele Széchényi Miklós püspökhöz az Ipolyi-gyűjtemény ügyében	1920. máj. 18.	Budapest	509–512.	
188.	Széchényi Miklós püspök levele Csernoch János esztergomi érsekhez az Ipolyi-gyűjtemény jogi helyzetének ügyében.	1920. máj. 22.	Gyöngyös-szent-kereszt	513.	Fogalmazvány
189.	Haller István vallás- és közoktatásügyi miniszter levele Csernoch János esztergomi érsekhez az Ipolyi-gyűjteménynek az érsekség számára való kiadása ügyében	1920. jún. 14.	Budapest	507.	Másolat

190.	Gerevich Tibor, egyházművészeti és egyháztörténeti szakmegbízottá váló kinevező okirata	1920. jún. 14.	Budapest	508.	Másolat
191.	Széchenyi Miklós püspök levele Csernoch János esztergomi érsekhez az Ipolyi-gyűjtemény jogi helyzetének ügyében.	1920. júl. 22.	Budapest	497–498.	Fogalmazvány, áthúzva
192.	Lepold Antal esztergomi kanonok levele Széchenyi Miklós püspökhöz az Ipolyi-gyűjtemény elhelyezésének ügyében	1920. júl. 16.	Esztergom	502–504.	
193.	Varjú Elemér, a Nemzeti Múzeum régiségtári igazgatójának észrevételei Lepold Antal esztergomi kanonok Széchenyi Miklóshoz írt levele kapcsán	1920. júl. 18.	Budapest	500–501.	
194.	Széchenyi Miklós püspök levele Csernoch János esztergomi érsekhez az Ipolyi-gyűjtemény jogi helyzetének ügyében.	1920. júl. 22.	Budapest	521.	Fogalmazvány
195.	Széchenyi Miklós püspök meghatalmazása Kollányi Ferenc nagyváradi kanonok számára az Ipolyi-gyűjteményekkel kapcsolatos ügyek intézéséhez.	1920. júl. 22.	Budapest	521–522.	Fogalmazvány
196.	Széchenyi Miklós püspök levele Haller István vallás- és közoktatásügyi miniszterhez az Ipolyi-gyűjtemény jogi helyzetének ügyében.	1920. júl. 22.	Budapest	521.	Fogalmazvány
197.	Varjú Elemér, a Nemzeti Múzeum régiségtári igazgatójának levele Széchenyi Miklós püspökhöz az Ipolyi-gyűjtemény ügyében	1920. jún. 25.	Budapest	505–506.	
198.	Széchenyi Miklós püspök levele Csernoch János esztergomi érsekhez az Ipolyi-gyűjtemény jogi helyzetének ügyében.	1921. febr. 26.	Budapest	519–520.	Fogalmazvány

199.	<i>Terényi Péter gyulai vármegyei aljegyző levele ismeretlenben, melyben köszönetet mond az Ipolyi ösztöndíj alapítvány alapító okiratának megküldéséért</i>	1922. márc. 26.	Gyula	9. l.	<i>Kézírtos levél a kibocsájtó fejléces papírján</i>
200.	Széchenyi Miklós püspök levele Csernoch János esztergomi érsekhez az Ipolyi-gyűjtemény jogi helyzetének ügyében.	1923. febr. 25.	Budapest	518.	Átszerkesztett fogalmazvány
201.	Széchenyi Miklós püspök levele Klebelsberg Kunó oktatási miniszternek az Ipolyi-gyűjtemény jogi helyzetének ügyében.	1923. febr. 25.	Budapest	518.	Fogalmazvány
202.	Széchenyi Miklós püspök levele Octavian Goga román vallásügyi miniszterhez az Ipolyi-gyűjtemény ügyében	1923. okt. 20.	Nagyvárad	515.	Fogalmazvány
203.	<i>Kivonat a Biharvármegyei és Nagyvárad Régészeti és Történelmi Egylet alapszabályaiból</i>	<i>Keltezetlen</i>	<i>Nagyvárad</i>	230.	
204.	<i>A régészeti egylet számára adományozandó telek és környékének helyszínrajza</i>	<i>Keltezetlen</i>	<i>Nagyvárad</i>	234.	
205.	Az Ipolyi-gyűjtemény, valamint a Biharvármegyei és Nagyvárad Régészeti és Történelmi Egylet gyűjteményeiből menekítés céljából elcsomagolt tárgyak jegyzéke.	Keltezetlen (1916. október?)	Budapest?	402–430.	
206.	<i>Kivonat Ipolyi Arnold végrendeletéből (a gyűjteményre vonatkozó rész)</i>	<i>Keltezetlen</i>	-	499.; 517.	<i>Gépelts másolat (2 példány)</i>

Az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Úr Istennek nevében Amen.

Ez az én alul is megírt Ipolyi-Stummer Arnold beszterce bányai püspök végrendeletem:

Lelkemet Istenem, Teremtőm és Megváltóm irgalmasságába ajánlom; hálás érzettel vagyok az életben velem éreztetett nagy kegyelméért; vétkeim bocsánatáért és a jövő élet örök boldogságáért esedezem. Egész életemen át híven ragaszkodva a római katolikus anyaszentegyháznak, melyben születtem, nevelkedtem és általa lelkesülve áldozárává lettem, hitéhez, ezen hitben kívánok élni és halni.

Valamint egész életemet egyházamnak és hazámnak, a tudomány és a nemzeti művelődés ügyének szenteltem, úgy akarom, hogy végső rendelkezéseimnek is ezen magasztos érdekek képezzék legfőbb tárgyát.

Alkalmazkodva a tényleg főnnálló rendszabályokhoz hagyatékom három részre osztatik.

A).

Hagyatékom egyharmadrésze az egyházat illeti. Erről a következőképpen rendelkezem:

1. Hagyatékom ezen első részének egy harmadát szent jegyesemnek, székesegyházamnak hagyományozom dotatiójául úgy, hogy abból az úgynevezett egyházi, a papneveldét és papnyugdíjintézetet illető címek is kielégíttessenek.
2. A többiből egyezer forintot székesegyházam Káptalanának hagyományozom, lelkem üdvéért mondandó misék örök alapítványául, melyből anniversariumom alkalmával néhány forint évenként a szegényeknek is alamizsnául kiosztandó.
3. Egyezer forintot hagyományozok a zohori egyháznak, a melynek lelki pásztora voltam; felét, ötszáz forintot örök hagyatékul a templom tőkájéül hagyom, a másik fele hasonlóan örök sz. Mise alapítványul szolgáljon az illető ordinarius határozata vagy a megyei illető szabályok szerint meghatározva, a plébános által az én és családom, őseim, szülőim és elhalt testvéreim lelki üdve javára végzendő misékért, mely részről halálom anniversariumi sz. miséje alkalmával néhány forintnyi összeg alamizsna a hely szegényei közt is évenként kiosztandó. Ellenben az egyháznak járó rész már az annak adott tőkében befoglalva ki van elégítve.
4. Egyezer forintot hagyományozok a török-szt.miklósi egyháznak, melynek szintén lelki pásztora voltam, felét, ötszáz forintot örök hagyatékul a templom tőkájéül hagyom; másik fele hasonlóan örök sz. mise alapítványul szolgáljon az illető ordinarius, vagy a megyei illető szabályok szerint meghatározva a plébános által az én és családom; őseim,

szülőim és elhalt testvéreim lelki üdvéért végzendő misékért, mely részből halálom anniversariumi sz. miséje alkalmával néhány forintnyi összeg alamizsna a hely szegényei közt is évenként kiosztandó. Ellenben az egyháznak járó rész már az annak adott tőkében befoglalva ki van elégítve.

5. Egyezer forintot hagyományozok a nagy-csalomjai egyháznak, a melynek Ipolykeszi főkegyházában nevelkedtem. Fele ötszáz forint örök sz. mise alapítványul szolgáljon az illető ordinariatus határozata vagy a megyei illető szabályok szerint meghatározva, a plébános által az én és családom, őseim, szülőim és elhalt testvéreim lelki üdve javára végzendő misékért, mely részből halálom anniversariumi sz. miséje alkalmával néhány forintnyi összeg alamizsna a hely szegényi közt is évenként kiosztandó; másik fele pedig az ipolykeszi templom javára tőkésítve fordíttassék, azon esetben, ha életemben ily templom építéséről és fentartásáról külön nem gondoskodtam volna.

Hagyatékom első egyharmad részéből az 1–5 pontokban felsorolt hagyományok kielégítése után fönmaradó rész két egyenlő részre osztassék:

a.) Ennek egyik fele örök időre mint alapítvány tőkésíttessék, s annak kamatai egyházmegyém szegényebb plébánosai segélyezésére szolgáljanak.

b.) A másik fele egyházmegyém azon műemlékszerű régibb egyházi ízlésben épített szegényebb templomainak a megfelelő műízlésben való helyreállítására, javítására vagy csinosítására fordíttassék. Nevezetesen a már első rendben általam restaurált templomoknak fönntartására. Ilyenek: besztercebányai sz. Erzsébet egyház sz. Anna gót kápolnája, az ottani váregyház sz. Borbála s oltári szentség kápolnája, a túrócz sz. mártoni egyház szentélye, a bajmóczi sz. Antal kápolna; míg a korponai, privigyei és körmöczbányai városi egyházak, melyek jobban vannak ellátva, csak az esetben vétetnek tekintetbe e részt, ha ily segélyre rászorúlnának.

B.

Hagyatékom második harmadrésze az államot illeti, melynek hazafiúi kötelességgel följánlom; kikötvé mindazonáltal, hogy ezen résznek egy harmada az Akadémia, és egy harmada az Országos Magyar Képzőművészeti Társaság javára engedessék át alapítvány gyanánt, melynek rendeltetését alább határozom meg. Tekintve azt, hogy ezen Intézetek feladatai az állami célokkal össze esnek és mindkettő az állam részéről anyagi támogatásban részesül; valamint azt, hogy minél nagyobb dotatioval bírnak annál kevésbé fognak az állam terhére esni és segélyére szorulni azt tartom, hogy ily ohajtásom teljesülése nem fog akadályokba ütközni. Egyszersmind fölkérem ezen intézeteket, hogy szándékom és saját javuk érdekében erre a megfelelő lépéseket tegyék meg.

C.

Hagyatékom harmadik harmadrészből, melyről a Kolonichi szerződés szerint teljesen szabadon rendelkezhetem:

1). Húszezer forintot hagyományozok családom javára úgy, hogy a székesegyházi káptalanom kezelésére bízandó tőke kamatait két egyenlő részre osztva, életfogytiglan élvezni fogják családom azon tagjai, kik mint szegények segélyemre szorultak s eddig is általam évi segélyben részesültek; úgy mint elagott hajadon nővérem Augustza és tehetetlen testvéröcsém György. Halálom után tőke családi tanodai alapot fog képezni, a melyre igényt tarthatnak a fitestvéreimtől leszármazó, katolikus vallású fiúgyermek, vagy ezek hiányában nővéreimtől leszármazó katolikus fiúgyermek és csak ezek hiányában ily katolikus lány gyermek is, a kik bármily tudományos, művészeti vagy műipari pályára készülnek. Az ösztöndíj, amennyiben hazai tanintézetet látogat az ösztöndíjas évi 300 /: Háromszáz / ha külföldön felsőbb tanodákat tanulmányai bevégezéséül legfeljebb két éven át látogat, vagy ott ily gyakorlatokon van évi 500 /: Ötszáz / forintban állapítom meg. Az ösztöndíj adományozása és kiosztása azon módon, mint ezt más ily ösztöndíj alapítványoknál szokott véghezmenni, a kezelő káptalant illeti. És ha családom ivadékaik kihalnának a tőke szegény magyar nemes tanuló katolikus ifjak hasonló ösztöndíjára fordítandók „Ipolyi Arnold” alapítvány címe alatt. Családom most élő többi tagjai kik sem szegényeknek nem mondhatók, sem segélyemre nem szorultak és kiket életemben tehetségemhez képest segélyeztem gyermekeik neveltetése költségei viselésével szabad rendelkezési jogom alapján hagyatékomból nem részesülhetnek.

2.) Egyezer forintot hagyományozok a Szent István Társulatnak, melynek elnöke voltam.

3.) Egyezer forintot hagyományozok a Szent László Társulatnak, melynek hasonló elnöke voltam, és pedig ebből 500 /: Ötszáz / forintot egyenesen a csángók javára.

4.) Egyezer forintot hagyományozok, azonfelül, a mit már életemben alapítványt tettem, - a Magyar Történelmi Társulatnak, melynek évtizedeken át elnöke voltam. Több irodalmi s az e. Társulatnak és Intézeteknek már életemben lettem alapító tagja.

5.) Egyezer forintot hagyományozok a Magyarországi legfőbb egyházi hatóságnak kezelése alatt egy alapítandó magyar katolikus egyetem, vagy magasabb tápintézet ellátandó katolikus nevelő intézet számára azon feltétellel, hogy mindaddig tőkésítésék kamataival, a még legalább félmillió tőkévé növekedett. Az esetben, ha ily intézet megalapítását a körülmények akkor nem engednék, vagy nem kívánnák, oly katolikus egyházi célra lenne fordítandó, mely legszükségesebbnek fog akkor mutatkozni.

6.) Az 1–5 pontokban felsorolt hagyományok kielégítése után hagyatékom e harmadrészből fönmaradó összeg két egyenlő részre osztatván, egyik felét a magyar tudományos Akadémiának, melynek osztályelnöke voltam, másik felét az országos Magyar Képzőművészeti Társulatnak, melynek hasonló elnöke voltam hagyományozom, mint alaptőkét a B.) pontban említett alapítvány javára.

D.

Ezen utóbb említett akadémiai és képzőművészeti alapítványok rendeltetésére nézve a következő a szándékom:

1. A Magyar Tudományos Akadémiánál az itt s a B.) pont alatt tett tőke alapítvány kamataiból évenként, vagy amennyiben a tőke egyelőre még ezt lehetővé nem tenné két évente legalább 200 forintos jutalomra fordíttassék, – addig tehát, a meddig a tőke kamata ennyire nem szaporodnék annak kamatai egyelőre tőkésítettének – a magyar nemzet egyházi, politikai, irodalmi műveltségi vagy műtörténetéből vett tárgyú történelmi mű megírására. Melyből azonban kizárva legyen minden magyar nemzetellenes a vallást általában és nevezetesen a katolikus vallást és jó erkölcsöket sértő kifakadás és nyilatkozat.

Az Akadémia vagy akár a történelmi Társulatból is alakítandó legalább három tagu bizottság volna hivatott a jutalomdíj oda ítézésére valamint az intézkedésre vajjon időnként pálya kérdés tűzessék-e ki e jutalom elnyerésére, vagy megbízatás adassék-e egy ily tárgy megírására vagy valamely hasonló tárgyú benyújtott kész mű adassék-e ki nyomtatási és kiadási költség és vállalkozás hiányában annak kiadása lehetővé tételére. A bizottság tagjai fáradozásukért az alapítvány kamataiból az Akadémia által időnként megállapítandó tisztelet díjban részesüljenek, melyből az elnököt legalább is három, a tagokat 2-2 arany tiszteletdíj illesse fáradságukért. Mely díj azonban az alapítvány kamatai szaporodásával épen úgy magasabbra emelhető, valamint a jutalomdíj is. Mert ha valamely évben a jutalom kiadására méltó mű nem találatnék, ez évben a jutalom tőkéhez csatolandó, s a tőkének ily szaporultával lehetőleg magasabb évi jutalom is a műérdemhez képest lesz koronként vagy rendszeren kitűzhető és kiadható. Ez alapítvány külön Ipolyi Arnold alapítvány cím alatt adandó ki s a kinyomatandó vele jutalmazott művek címén is az „Ipolyi Arnold alapítványi jutalommal az Akadémia által kitüntetett mű” jelzés ki teendő.

1. A Magyar Képzőművészeti társulat javára tett alapítvány kamataiból évenként, vagy a mennyiben ez egyelőre nem lenne még lehetséges ezek addig tőkésítessenek a míg legalább két évenként ezer forint jutalom fordítható az egyházi és magyar történelmi festészet előmozdítására. A társulat válaszmánya alakítson erre legalább is három tagú oly külön ítélő bizottságot, mely akár valamelyik meghatározott egyházi szent képre, vagy magyar nemzeti történelmi képre pályázatot hirdethet, akár megbízást adhat, akár valamely bemutatott ily tárgyú vázlatot vagy kész képet jutalmazhat. Feltételül azonban kikötessék, hogy az ily művek, melyek lehetnek megfelelő carton, színvázlat vagy színben kivitt mű, az évi műkiállításon, melyen a pályaművek megjelennek, kiállítva legyenek „Ipolyi Arnold pályázat” cím alatt. A művek csak azon esetben nyerhetnek díjat, ha az egyházi szent s hazafiui magyar történelmi kép igényének valóban megfelelnek; kizárva vannak tehát mindazok, melyek a vallást a jó erkölcsöt vagy tisztességet sértik botránkozató nuditásaik, illetlenségeik vagy a szent egyházi képnek és hazafiui nemzeti eszmének meg nem felelő formájuk vagy tartalmuk által. Ellenben

pályázhatnak a magyar nemzeti őszmondákból, hagyományból és hitrege és népmesevilágból vett tárgyak is; valamint időnként ily szent történelmi és nemzeti tárgyú szobrászati művek is. A bíráló bizottságnak hasonló jutalmazását tűzöm ki, mint ezt a fentebbi pont az akadémiai jutalomra nézve kiköti, valamint a tőkének addigi kamatoztatását, míg ez a kitűzött jutalomra és a bizottság tiszteletdíjára elegendő kamatot nyújt évenként vagy legalább kétévenként. Az esetben ha a bíráló bizottság nem talál jutalomra méltó művet, az évi esedékes kamatok a tőkéhez csatolandók s a tőke szaporulata szerint idővel ehez képest a bizottság által nagyobb pályadíjak tűzhetőek ki. Azon esetben ha e mind a két akadémiai és képzőművészeti pályázat valamely esemény által lehetetlenné tétetnék, a tőke humanitárius célra hazai szegények számára kamatoztassék Budapest fővárosa által.

E.)

Mióta a gondviselés oly állásba helyezett, hogy nélkülözhetőbb jövedelemmel rendelkezhettem oda irányítottam igyekezetemet, hogy régiségekből műtárgyakból tanulságos vagy a magasabb műízlésnek megfelelően készített hazai egyházi és házi felszerelésből gyűjteményt állítsak össze, mely úgy a műtörténet tanulmányozását, mint a történelmi érzék és műízlés fejlesztését hazánkban előmozdítsa. Erre könyvtáramat is és nagyobb gyűjteményemet már régebben, részben mint plebános, de leginkább mint tehetős egri kanonok, és nem mint szegényebb püspök szereztem; valamint annak egyes részeit már is még mint kanonok hazafias készséggel átengedtem volt az országos képtárnak illetve a Magyar Nemzeti Múzeum régiségtárának. Ezen egyházi és más gyűjteményeim melyek tehát nálam még halálom után fönmaradnak szintén egyháznak és hazámnak, különösen nemzeti műveltségi intézetek gyűjteményeinek akarom felajánlani. Minélfogva óhajtom s remélhetem, hogy az valami barbár eljárástól meg fog óvatni és hagyatékom többi részével nem adatik el, hanem attól elkülönítve együtt megtartatik a hazai művelődés javára. Ezen gyűjtemény alkatrészeit képezik:

a.) gobelinek, régi keleti szőnyegek, régi és új hazai hímzések mintákul szolgálható egyházi öltönyök, terítőök és kendők, régebbiek és újabb utánzatok;

b.) régi és új festmények régi rézmetszetek régi és új üvegfestmények;

c.) régi bútorok, egyházi ékszerek, kelyhek, szentség-, ereklye-, sz. olajtartók, főpásztori botok, püspöki süvegek, gyűrűk, keresztek régiek s ezek utánzásai, könyvtáblák s.a.t. magyar fegyverek, kardok, régi majolika, porcelán és agyagedények, márványtárgyak, terracották, cinquecento szobrok és műtárgyak, középkori egyházi fa faragványok.

d.) prehistorikus régiségek, római és etruszk edények, középkori és újkori magyar és külföldi zománcművek, ezüst serlegek, billikomok, evőkészletek;

e.) régi kéziratok és oklevelek;

f.) illusztrált drága képes kiadványok és műtörténelmi s e szakba vágó theologiai és hungarica könyvtáram.

Kívánom, hogy ezen gyűjteményem főpapi székhelyemen Muzeumnak alapját képezze, s így az egyházi művészetnek s nemzeti kulturának tényezőjévé váljék. Amennyiben azonban ezen óhajtasomat életemben állandón nem valósíthatnám és halálom után annak valósítása nem mutatkoznék lehetségesnek, akként rendelkezem, hogy gyűjteményem az Esztergomban vagy Budapesten külön örrel megalapítandó keresztény Muzeum alkatrészét képezze. Főlhatalmazom azért ez esetben végrendeletem egyik végrehajtóját Fraknói Vilmos apát kanonok urat, hogy erre nézve az ország prímásával, vagy illetőleg a vallás és közoktatás ügyi Miniszterrel tárgyalásokba bocsátkozzék, és a gyűjtemény irányt intenciómnak legmegfelelőbb módon rendelkezék, hogy az Ipolyi-gyűjtemény cím alatt együtt fenmaradjon. A mennyiben pedig a gyűjtemény együtt nem maradhatna, az egyes részeknek külön a különböző hasonló országos közgyűjtemények között való felosztására is feljogosítom, melyekben annak tárgyai nevemmel jelezve foglaljanak helyet.

F.)

Irodalmi hagyatékommal és kézirataimmal, melyek többnyire ugy is csak nehezen olvasható fogalmazásokból s levelezésekből állanak, a rendelkezést szintén Fraknói Vilmos úrra bízom; amennyiben azokat eddig meg nem semmisítettem, azoknak belátása szerinti megsemmisítését kérem.

G.)

Temetésem, amennyire állásom engedi egyszerű legyen. Testem felbonczolását nem akarom; de igenis egyszerű felvágását, hogy belőle szívem kivéssék és míg testemet egyszerű alsó fa és felső érczkoporsóban a püspöki sírboltba letéetni akarom, addig szívemet a besztercze bányai plebánia váregyház azon sz. Borbála kápolnájának talajába és falához kérem bebalzsamozva, ércz borítékban, a kápolna alapítója dombmű sírköve előtt az ablak mellett a pad helyén eltemettetni; mely kápolnát és régi eredeti gót ízlésben tetemes költséggel helyreállítottam. Nevezett végrendeleti végrehajtóm s barátom Fraknói Vilmos intézkedésétől teszem függővé, hogy fog-e felette némi rövid epitaphium helyeztetni. Besztercze bánya városát pedig mely mint díszpolgárát is a szeretet annyi jelével kitüntetett, arra kérem, hogy e tetememnek a mondot helyen helyet engedjen. Temetésem napján a szegények között végrendeleti végrehajtóm belátása s vagyonom képessége szerint 200-1000 forint osztassék ki, székhelyemen és Beszterczebányán is.

Hű szolgáltnak, Taubl Mihálynak legutóbb is két évi, Julics Sándor komorniknak legalább egy évi bérök kifizetendő; vagy végrendeleti végrehajtóm belátása szerint lehetőleg több is egyszerre, vagy kevesebb nyugdíjkép adható, a mennyire t. i. Életem végéig és huzamosabban talán éltesebb és nyugalmazást igényelhető korukig szolgáltak nálam; többi cselédeimnek félévi fizetésök szolgáltatandó ki.

Végrendeletem végrehajtóul Fraknoi Vilmos apát kanonokot, és segélyére a régiségek és műtárgyak rendezésében Czobor Béla múzeumi őrt, valamint időszerinti oldalkanonokomat, vagy ilyen alkalmas hiányában irodám igazgatóját vagy a titkárt kérem fel. Emléül mindegyiknek egy egy általa választandó nyaklánczot vagy gyűrűt kereszttel ajánlok fel. Főlhatalmazom őket, hogy barátaimnak, udvari papjaimnak saját belátásuk szerint emléktárgyakat ajánlhassanak fel saját munkáimból vagy a gyűjteményeimből megalapítandó muzeumban kevésbé használható tárgyakból.

Püspöki ornatusom székesegyházamat illetvén annak hagyományozom kivéve az egyházművészeti oly tárgyakat melyek azért műgyűjteményemhez tartoznak.

Öltözékeimet, fehér és felső ruháimat, nehogy eladassanak, a mennyire kívánnák, szegényebb ismerős papjaimnak, vagy előbb említett két hű szolgáltnak adatni, a többit a szegények közt elosztatni, vagy a használhatatlant elégetni kívánom.

Ezen végrendeletem végrehajtására Székesegyházi káptalanom ellenőrzését kérem.

Isten legyen a többiben nekem irgalmas!

Bars sz. Kereszten 1885 Szeptember hó 22 Ipolyi Stummer Arnold mk beszterczebányai püspök. /: P H :/

Hogy ezen végrendelet a végrendelező által sajátkezüleg aláíratott, s előttünk mint együttesen jelenlevő és meghívott tanuk előtt utolsó akaratának kijelentetett ezennel hitelesen bizonyítjuk. Bars Sz. Kereszten 1885 Szeptember hó 22én. Hyros Mihály m. k. Kanonok mint együtt jelenlevő s meghívott tanu. D^s Vallaszky Lajos m. k. orvos jelenlevő meghívott tanu. Gürtler József mk püspöki szertartó s igató mint jelenlevő s meghívott tanu. Vetzél István mk püspöki tollnok mint együtt jelenlevő s meghívott tanu.

2.

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Püspök Úr!
Kegyelmes Uram!

Bátor vagyok Excellentiádnak tiszteletteljesen előterjeszteni, hogy Nagyméltóságod dicsőült elődje, Ipolyi Arnold váradi püspök iránti hálám és kegyelemem által indítatva, szándékom sírja fölé, a székesegyházban, saját költségemen márvány síremléket emelni.

Ezen emlék, mint a Stornó Ferencz által készített és ide csatolt vázlat mutatja, az elhunyt főpap nemes alakját volna hivatva megörökíteni.

Ily módon megújítani kívánom a magyarországi egyház azon monumentális gyakorlatát, mely székesegyházaink és monostori templomaink falazatait a főpapok alakjait föltüntető emlékek egész sorával ékesíté, és melyeknek – sajnos gyér – maradványai ma a műtörténelemnek nagybecsű ereklyéi.

És nyomaiba kívánok lépni azon példának, melyet a kereszténység központja, Róma nyújt, hol a bazilikákban áhitatos kegyelettel szemléljük a pápák, bíbornokok és más főpapok művészek vésőivel előállított alakjait.

Azon kérelemmel járulok Excellentiádhoz, kegyeskedjék magas beleegyezését adni ahhoz, hogy az elkészítendő emlék, a székesegyház egyik oldal-pilléréen elhelyeztessék. Magamat egyébként Excellentiád kegyeibe ajánlva, és főpásztori jobbát csókolva, vagyok

Nagyméltóságodnak

Várad, 1887, augusztus 24.

alázatos szolgája

Fraknói Vilmos

3.

A ft. I. sz. káptalannak – helyben
auguszt. 28.-án. 887.

Ft!

Dr Fraknói Vilmos apátkanonok úrnak e hó 24-én kelt beadványát, melyben dicsőült elődöm Ipolyi Arnold iránti kegyeletes s hálájától indítva engedélyt kér arra, hogy a boldogultnak sírja fölött márvány síremlék állíttathasson, - a tervrajzzal együtt ft. káptalanomhoz ./.. alatt azzal teszem át, hogy a kegyeletes szándék, illetőleg engedély érdemében véleményezőleg nyilatkozni szíveskedjék.

Egyébként ájtatos imáiba ajánlottan, állandó nagyrabecsüléssel maradok
legjobbakarója

Lppk.

4.

899/1887. szám

A nvárad i. sz. káptalantól

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Megyés Püspök
Valóságos Belső Titkos Tanácsos Úr!
Kegyelmes Urunk!

Folyó év 1517. sz. a. kelt nagybecsű felhívásához csatolt előterjesztés és tervrajz tiszteletteljes visszazárása mellett bátrak vagyunk Nagyméltóságodnak tudomására

hozni, hogy a megdicsőült Ipolyi Arnold volt nvárad i. sz. püspök sírja felett főtisztelendő Dr. Fraknói Vilmos apát-kanonok urnak dicséretes és elismerésünkre teljesen méltó kegyeletes elhatározásából a székesegyházban felállítandó márvány síremlék felállítási módozatainak megállapítására káptalanunk nem kíván határozólag befolyjni, hanem azt egész megnyugvással és tisztelettel Excellentiád bölcs elhatározására kívánja bízni.

Hódoló tiszteletünk megnyilvánítása mellett maradunk N.Váradon 1887. október 17. tartott törv. ülésünkből.

Excellentiád

alázatos szolgái
Várad i Káptalan

5.

194H/1887. ügyszám

HAGYATÉK TÁRGYALÁSI JEGYZŐKÖNYV

Felvétetett Nagyváradon általam Mezey Mihály kir. közjegyző által a Nagyvárad városi kir. Járásbíróság 2440/1887. szám alatt kelt megbízása folytán 1887. évi Szeptember hó 27. napján mint ezen kir. Közjegyzői iroda 194/1887h. számú intézvényével kítűzött tárgyalási határnapon, Nagyváradon 1886 évi Deczember hó 2-ik napján végrendelet hátrahagyása mellett elhunyt IPOLYI ARNOLD püspök, nagyvárad i volt lakos hagyatéka tárgyában.

. / .

Jelenlévők az alulírottak:

Mely alkalommal megjelentek:

1^{szőr} A nagyvárad i l. Sz. Egyházmegye képviselőjében: Dr. Szij József ügyvéd.

2°. A besztercebányai l. Sz. Székes-egyházi Káptalan nevében és úgy is mint végrendeleti végrehajtó: Fraknói Vilmos.

3°. A magyar királyi kincstári jogügyi Igazgatóság képviselőjében: Tonházy Gyula kir. jogügyi tanácsos.

4°. A zohori, török-sz-miklósi és nagy-csalomjai római kath. egyházak képviselőjében: Dr. Czobor Béla úgy is mint egyik végrendeleti végrehajtó.

5°. A Szt. István Társulat képviselőjében: Palotay László

6°. A magyar tudományos Akadémia képviselőjében: Szemenyei János budapesti ügyvéd.

7°. Az orsz. m. Képzőművészeti Társulat nevében: Benkő Kálmán budapesti ügyvéd.

8°. Ipolyi Stummer Augusztó és Ipolyi Stummer György képviselőiben: Dr. Szabó Lajos budapesti ügyvéd.

9°. Keller Imréné szül. Ipolyi Stummer Mária, Sztojanovits Gyuláné sz. Terényi Berta, Terényi Aba, Márki Jánosné Terényi Ágnes, Terényi Lajos és Márki Lajosné Terényi Jolán képviselőiben Rádl Ödön ügyvéd.

10°. Stummer Anna férj. Kiss Ignáczné képviselőiben: Borhy Ferencz hatvani ügyvéd.

11°. Stummer Ferencz képviselőiben: Dr. Fazekas Imre nváradai ügyvéd.

12°. Zeley János nagyváradai kanonok.

Kik előtt a megbízó bírósági végzés és Boncz Ferencz közalapítványi kir. ügyigazgató, mint a nagyváradai lat. sz. püspöki javadalomnak Ipolyi Arnold püspök halála után, átvételére kiküldött miniszteri biztos 81/1887. számú átirata felolvastatott. Erre a miniszteri biztos átiratra s illetve annak tartalmára vonatkozólag, Rádl Ödön ügyvéd, képviselői nevében szükségesnek tartja előterjeszteni, hogy miután képviselői a püspökségi javak átvételéről, annak idején készített előleges lezárolási okirat felvételénél, daczára az 1883 évi Ápril 10-ikéről kelt igazságügyminiszteri rendelet világos rendelkezésének – meg nem hivattak s úgy annál képviselve nem lettek; - nehogy a miniszteri biztos átirat azon kitétele: „hogy a lezárolási okmány egyéb részleteire nézve örökösöknek észrevételök nem volt” – képviselőire nézve hátrányosan magyaráztathassék, fenntartja abbéli jogát, hogy az előleges lezárolási okirat képviselői részére, - mint örökgyó vérszerinti rokonainak kézbesítessék, hogy úgy azokra nézve nyilatkozatukat a hivatkozott igazságügyminiszteri rendelet 29-ik szakasza értelmében megtehessék, s hogy a 34-ik szakasz értelmében alakítandó vegyes bizottságba képviselőjüket kijelölhessék;

Ezekután végrendeleti végrehajtó Fraknói Vilmos, a miniszteri biztos s illetve a Káptalan küldöttjei által, neki kezelés végett átadott hagyatéki vagyronról vezetett ideiglenes számadását betérjeszti, mely I. alá, ide mellékeltek; ezen számadás s a miniszteri biztos átvétel alkalmával felvett, II. III. IV. V. VI és VII. alá ide mellékelte leltárok alapján felvétellett néhai Ipolyi Arnold örökgyó hagyatéki leltára, mely VIII. alá ide mellékeltek. Ezen leltár alapján már most a hagyaték állaga, – az arra vonatkozó alább tett fenntartásokkal -, következőképpen állapított meg:

Vagyoni állapot

I. Készpénzben:	2361 ft. 10 kr.
II. Az értékpapírok elárusításából befolyt összegben:	221 933 ft. 93 kr.
III. Eladott ingóságok vételárából befolyt összegben:	6230 ft. 30 kr.
IV. Az összes múzeumi tárgyak /:Múkincksek:/ értékében:	16 042 ft.
V. A leltár 21. tétele alatt felsorolt s a rokonok részére természetben fentartott ezüst neműekben:	722 ft.

VI. A még meglévő ingóságok értékében: 1230 ft.

Összesen: 248 528 ft 33 kr

Ehhez járul VII. a majdan elkészítendő praecissionális számítás szerint a hagyatéki tömegnek netán még kijáró összeg:

VIII. A vallás alap által visszatartott 110.132 forint 36 krajczárból a végleges megállapítás után, a tömegnek netalán javára eső összeg.

IX. A maradvány földváltási tőkék kamataiból, valamint a hátramaradt haszonbérékből, a hagyatéki tömeget illető s majdan az 1886 évi közös jövedelmek felosztása alkalmával, a tömeg javára elszámolandó összeg.

X. Az elhunyt püspök irodalmi hagyatékáért befolyandó díjak.

XI. Végre a most előre nem látható, de később esetleg a hagyaték javára befolyandó összegek.

Tartozási állapot

I. A leltár megfelelő rovatában felsorolt s a végrendeleti végrehajtó által ez idáig teljesített kiadások.

II. A vallás- és közoktatási miniszter rendeletére a praescissi címén az állampénztárba befizetett: 58.735 ft 9 kr.

III. Ugyanazon miniszter rendeletére, a beszercebányai erdő felhasználási és erdő művelési hiányok címén felmerült követelés biztosítására bírói letétbe helyezett: 51.397 ft. 27 kr.

IV. A leltár 26-ik számú tétele felsorolt ékszerek értéke, melyek a végrendelet értelmében, mint emléktárgyak osztattak szét: 694 ft.

V. Madas Lajos asztalos követelése: 100 ft.

VI. Özveggy Pongráczné követelése: 200 ft.

VII. „Keller és Zsitvai” budapesti cég követelése: 150 ft. és járulékai.

VIII. Rádl Ödön örökgyógyó volt uradalmi ügyvédjének elbocsáttatása folytán, egy évi tisztii fizetése járulmányainak kiszolgáltatása iránt formált bejelentett követelése: 2200 ft.

Ezen vagyoni és tartozási állapot meghatározására, illetőleg leltárra vonatkozólag, összes érdekelt felek előterjesztik, hogy azok elfogadása iránt csakis a végrendeleti végrehajtó részletes és okmányokkal igazolt számadásának benyújtása s megvizsgálása után tehetnek nyilatkozatot, - ennél fogva a fenti megállapítást, csak mint ideiglenesen irányadót veszik tudomásul. Felkérlik tehát a végrendeleti végrehajtót, hogy indokolt számadását a hagyatéki bírósághoz benyújtani sziveskedjék. A kiadások rovatában felvett tételekre vonatkozóan szintén kijelentik, hogy azokat csak annyiban fogadják el, a mennyiben a követelések fennállása kétségtelenül beigazoltatik. A Madas Lajos, özv. Pongráczné, Keller és Zsitvai-féle követelések kifizetése megjelentek kifogást nem emelnek, ellenben a Rádl Ödön részéről bejelentett követelést az Egyházmegyék, a királyi kincstár és a hagyományosok el nem fogadják.

Miután a fentebbiek szerint sem a hagyaték vagyoni sem tartozási része véglegesen fel nem állíthatott, ennél fogva érdeklettek, a tiszta hagyaték megállapítására nézve, akkor a midőn az lehetséges leendő, egy újabb tárgyalás megtartását kérik.

Ez után előterjesztik néhai Ipolyi Arnold örökhatározó által Bars-Sz-Keresztesen 1885 évi Deczember hó 22. napján tett, a Nagyvárad városi járásbírósnál 7891/1886 P. Szám alatt meghirdetett és ide II alá mellékelt, eredeti írásbeli végrendelet, melyet összes érdeklettek, miután annak másolatban birtokában vannak, felolvasottnak tekintvén, felhívtak, miszerint arra, s illetve a hagyatéki vagyon mikénti megosztására vonatkozólag, nyilatkozatukat tegyék meg.

A nagyvárad latin szertartású egyházmegye képviselőjében: Nagyméltóságú és Főtisztelendő Dr. Schlauch Lőrincz nagyvárad i. sz. megyés püspök úr által kiadott felhatalmazás alapján, megjelent Szij József ügyvéd meghatalmazását A. alatt becsatolva, a következőleg adja elő:

A néhai Nagyméltóságú és Főtisztelendő Ipolyi Stummer Arnold előbb beszercebányai, utóbb nagyvárad i. sz. püspök által még Bars-Szt. Keresztesen 1885 Szeptember hó 22-ikén készült végrendelet a fennálló hazai törvényeink szerint alakilag semmi kifogás alá nem esvén, azt teljes jogérvényűnek fogadja el. Szintoly jogérvényesnek tartja a végrendeletnek érdemileg tett rendelkezéseit. Mert bár az 1715:16 sz. cz. az úgynevezett conventio Kollonichiana szerint szabályozza a főpapok végrendelezési jogát, meghatározva, hogy a hagyaték három részre osztatván, az elhalálozott püspök csak egy harmad részről rendelkezeshessék szabadon; bár a magyar kormány a törvény ezen intézkedéséhez még mindig ragaszkodik: tekintve mindazonáltal azt, hogy amaz egység és az ezt szentesítő törvény a mai állapotoktól teljesen különböző korszakban hozott, a midőn a főpapok a háború esetén állítandó katonákon és a végvárok fentartására rendelt összegben kívül, a többi nemesekhez hasonlóan, a közterhekhez mivel sem járultak; tekintve, hogy az 1848-ki törvények a nemesi kiváltságokkal a főpapságnak a közterhek tekintetében fenálló szabadalmait is megszüntette és az ma, szinte mint a többi ország lakói, az adó minden nemét viseli; tekintve mindezt és hogy az akkori időben fennálló ratio legis megszünt, s így a törvény is, mely erre alapított, hatályát veszítette: az egyházmegye képviselőjében megjelent meghatalmazott, a néhai Ipolyi Arnold püspök végrendeletének érvényességét a conventio Kollonichiana ellenében is fentartja.

Fentartja annál inkább, mivel még azon esetben is, ha a conventio Kollonichiana szolgál a szóban forgó végrendelet érvényessége vagy érvénytelensége megítélése alapjául, azt nem lehet megtámadni, miután maga néhai Ipolyi Arnold püspök ő Nagyméltósága is ehhez alkalmazkodott és intézkedéseinek alapjául elfogadta, csak a részletekben adott annak, nemes gondolkodásának megfelelő és sem az egyház, sem az állam érdekével nem ellenkező magyarázatot.

Áll tehát a végrendelet, akár a törvényes öröklés, akár a végrendelező akarata vétessék a megítélés alapjául; miből folyólag az egyházmegye képviselőjében megjelent

meghatalmazott a végrendelet intézkedéseit elfogadja és kéri a hagyatéki eljárást ez alapján megtartatni.

Midőn azonban ezt elfogadja, teszi azt a leltár jogkedvezménye fentartása mellett /:cum beneficio inventarii:/.

Ugyanis a végrendelet A.) pontja szerint, de különben a Kollonich-féle egyezmény szerint is, a hagyatéki egy harmada az egyházat illeti, melyről a megboldogult az 1.) alatt úgy intézkedett, hogy e harmad résznek egy harmada jegyesének, székesegyházának jusson dotatiojául úgy, hogy abból az úgynevezett egyházi, a papneveldei és a pap-nyugdíj intézetet illető címek is kiegészíttessenek; a 6.) pont a.) és b.) címei alatt pedig a plébánosok és az egyházak segélyezéséről gondoskodik. Az intézkedést a megjelölt meghatalmazott elfogadja, következő megjegyzéssel:

1. Miután a Kollonich-féle egyezmény helyes értelmezése szerint a „locus decessus” volna a törvényes örökös, a hagyatéki ezen egyharmada egészen Nagy-Váradot illeti;

mert 2-szor tüzetesen kimutatható, hogy a hagyatéknak egy tetemes része a nagyváradi l. sz. püspökség jövedelméből alakult, és így az intézkedés nem vonatkozhatik teljes mérvben a beszterczebányai püspökségre.

3. Miután azonban b. e. Ipolyi Arnold püspök ő Nagyméltósága a végrendeletet még 1885 évi Szeptember hó 22-én, mint beszterczebányai püspök készítette, inteniója tehát az akkori egyházmegyéjének javadalmazására volt irányozva; és ha mint beszterczebányai püspök halt volna meg, ezen intézkedése egészen azon megyét illette volna: méltányossági szempontból a meghatalmazott azon véleményének ad kifejezést, mely szerint illő alapon a két megye részesíttessék aránylag a végrendelet jótéteményeiben; mi ha az egyharmad rész szám szerint meg leendő határozva, egységileg volna rendezendő.

Megjegyezni kívánja továbbá, hogy a végrendelet E. pontjának a.) b.) c.) d.) e.) f.) intézkedéseiben foglalt és egy museum felállítására szánt hagyatéki ingóságok a leltárban foglalt értékelés szerint elfogadhatók ugyan; de mivel a megboldogult sem a museum helyiségül szolgáló épületről, sem a museum további fentartására szükséges alapról nem gondoskodott, az egyházmegyére szálló, az egyház céljainak és magas szentes hivatásának betöltésére szánt örök részből pedig ezen museumra és ennek fentartási alapjára mi sem lévén felhasználható, végre sem a püspökség, sem az egyházmegyére ezen terhek elvállalására legfelsőbb engedély nélkül nem lévén jogosítva, a nagyváradi l. sz. egyházmegye ezen museumi tárgyakra csak oly feltétel alatt kíván jogot formálni, ha azok kellő elhelyezése és fentartása iránt kellőleg gondoskodva leendő; mi célból a végrendeleti végrehajtó urak volnának megbízandók, illetőleg felhatalmazandók.

Fraknoi Vilmos, mint a beszterczebányai egyházmegye képviselője kijelenti: hogy hozzájárulva a nagyváradi l. sz. egyházmegye képviselőjének nyilatkozatához, b. e. Ipolyi Arnold püspöknek, a Kollonichiana conventio alapján alkotott és annak szabványaihoz alkalmazkodó végrendeletét, úgy alakilag mint érdemére nézve, érvényesnek ismeri el.

Az A.) pont alatt foglalt intézkedésekre nézve kinyilatkoztatja, hogy habár a végrendelező azokban kizárólag a beszttercebányai egyházmegyéről kívánt gondoskodni – a hagyaték első harmadára a maga teljességében nem tart igényt. Tekintetbe véve azt, hogy a végrendelező halála idejében a nagyváradi l. sz. egyházmegye püspöke volt és hagyatékát ezen püspökség javadalmi gyarapították; elismeri, hogy a mondott egyharmadra a nagyváradi l. sz. egyházmegyének is vannak jogos igényei. És ugy magáévá teszi a nagyváradi l. sz. egyházmegye képviselőjének azon véleményét, hogy „illő alapon” a két egyházmegye részesíttessék aránylag a hagyaték jótéteményeiben, mi ha az egyharmad rész szám szerint meg leend határozva, egyességileg rendezendő. A beszttercebányai egyházmegye megnyugvással néz a megindítandó tárgyalások elé és nem kételkedik, hogy méltányos igényei testvéri érzülettel fognak kielégítettetni.

A végrendeleti végrehajtó: megnyugvással fogadja a nagyváradi l. Sz. Egyházmegye képviselőjének a Muzeum felállítására szánt hagyatéki ingóságok tárgyában tett nyilatkozatát és nem kételkedik abban, hogy nevezett egyházmegye főnkelt szellemű főpásztora, valamint káptalana módot fognak találni a végrendelező nemes szándékának valóstítására és székhelyükön rövid idő alatt életre fogják hívni a Muzeumot, mely az országnak ezen jelentékeny, de műkincsekben szegény részében a tudományos művelődés és nemes ízlés terjesztésének hathatós tényezőjévé vállhatik.

Mindazáltal azon nem várt esetben, ha ily Muzeum felállítása a nagyváradi egyházmegye székhelyén leküzdhetetlen nehézségekbe ütköznék, a végrendeleti végrehajtó fentartja magának a végrendelező által másod és harmad sorban kifejezett ohajtásainak megfelelő módon eszközendő elhelyezéséről gondoskodjék.

Tonházy Gyula a kir. Kincstár képviselőjében előterjeszti: örökhagyó, mint kath főpap végrendelezési képesség tekintetében az 1715:XVI. Törv. Czikk szabályainak volt alárendelve, melyek szerint összes hagyatékáról csak királyi engedély mellett, ily engedély hiányában hagyatékának csak egy harmad részéről végrendelezhetett korlátlanul.

Mínthogy örökhagyó arra, hogy összes hagyatékáról végrendelezést tehesen, engedélyt ki nem eszközölt, a kir. kincstár a végrendelet csak azon részét tekinti érvényesnek, mely C. pontja alatt foglaltatik s melyen a bold. Püspök hagyatékának egy harmadáról korlátlanul intézkedett, a miről teljes joggal intézkedhetett is.

A kir. kincstár tehát a végrendeletnek reá vonatkozó részét, – mely B. alatt foglaltatik – érvényesnek nem ismerheti el és a mennyiben öröklési igényét magából a törvényből származtatja le, pusztán csak tudomásul veszi, hogy a bold. Püspök a kincstár emez a törvényben gyökeredző jogát még a végrendeletben is elismeri.

Midőn tehát a kir. kincstár a törvényes öröklés címén igénybe veszi az egész tiszta hagyaték egy harmadrészét, kijelenti, hogy azon korlátozó intézkedéseket, melyeket a bold. Püspök ezen öröklési rész hová fordítása iránt - bár csak ohaj képen is tett – érvényeseknek és a kincstárt kötelezőknek el nem ismerheti.

Ugy szintén magára nézve érvényesnek el nem ismerheti a végrendelet azon intézkedését, mely szerint a muzeumi tárgyak a hagyaték állagából mintegy kivonatni

rendelgetnek, hanem érintetlenül hagyva örökhagyó azon szándékát, hogy ezen tárgyak neve alatt felállítandó muzeumban természetben fentartassanak, a kincstár képviselője követeli, hogy becsértéküknek egy harmad része a kincstárnak készpénzben kiadassék.

Végül kijelenti a kincstár képviselője miszerint öröklési része szigorúan a törvényhez képest kihatásassék, a kegyelmi útnak nem praedicálhat, s hogy azon esetben, ha úgy az akadémia, valamint a képzőművészeti társulat, mint a végrendelet szerinti általános örökösök, a királyi kincstárnak a hagyaték teljes harmadához való öröklési jogát feltétlenül elismerik és a kincstár teljes öröklési részét ki is kapta, kizárva nincs hogy a magas kormány ha ez iránt kérelem előterjesztetnék, nekik belátásához képest megállapítandó összeget ne juttathasson.

Fraknoi Vilmos, mint végrendeleti végrehajtó elismeri, hogy a m. k. államkincstár képviselőjének elvi álláspontja és ezen alapuló igényei a Kollonichiana conventio szabányaival teljes összhangzásban állnak. Mindazáltal meg van győződve a felől, hogy az állam kincstár igényeinek érvényesítése után a magas kormány méltányolni fogja a végrendelezőnek nemes óhajtasait és az állam kincstárt illető hagyatéki harmadrészt a végrendelező által kijelölt közművelődési intézeteknek fogja juttatni. Nem kételkedik abban, hogy ezen intézetek vezetői meg fogják tenni a király Ő felségénél az alkalmas lépéseket; és örömmel üdvözlí az államkincstár képviselőjének nyilatkozatában a kegyelmi útra való egyenes utalást, miben biztosítékát látja annak, hogy az államkincstár, illetve a magas kormány részéről az említett közművelődési intézetek jóakarató támogatására számíthatnak.

Rádl Ödön képviseltjei nevében kijelenti: hogy a végrendeletet – miután az örökhagyó végrendelezés tételére királyi jóváhagyását előzőleg ki nem eszközölt – s úgy az 1715: 16 t. cz. 5§. Rendelkezésének meg nem felel – érvényesnek el nem ismeri, kéri tehát a végrendeletnek egész terjedelemben, mint alapjában véve érvénytelennek megsemmisítését s örökhagyó hagyatékának felosztásával a törvényes örökösödés, illetve a főpapok hagyatéki osztályával érvényben fennálló Kolonich-féle egyezmény 4-ik pontjának szigorú alkalmazását. Nem fogadhatja el a királyi kincstár képviselőjének álláspontját sem, mely csak az őt illető harmad részre vonatkozólag kívánja a végrendeletet semmisnek nyilvánítani, mert a végrendelet formai ügylet lévén, mihelyt annak létesítésénél a törvényes szabályok, ha csak részben is tekintet nélkül hagyattak – az egész ügylet megsemmisítését vonják maguk után. Képviseltjei, mint vérszerinti rokonok nevében jogot formál a tiszta hagyaték egy harmad részéhez, mely igényét – miután az érdeklettek között egység létre nem jöhet, per utján fogja érvényesíteni.

Dr. Szabó Lajos képviseltjei nevében a hagyatéki vagyon felett barátságos egységet óhajt létesíteni, de mert az a jelen körülmények között nem remélhető, a végrendeletet – a mennyiben az egész terjedelmében foganatosítani kívántatik – érvénytelennek kimondani, s mint képviseltjei részére előnyösebbet a törvényes örökösödés szabályainak alkalmazását kéri. Tekintettel azonban képviseltjeinek szigorú anyagi körülmények által indokolt kényszer helyzetére, ha az indítandó örökösödési per

a vérszerinti rokonok igénye ellenére dőlné el, a végrendeletnek Ipolyi Stummer Augustza és György javára szóló intézkedéseit foganatosíttatni kéri.

Borhy Ferenc ügyvéd, úgy Dr. Fazekas Imre ügyvéd képviseltjei nevében a végrendeletet érvényesnek el nem fogadják, s kéri a törvényes örökösödés szabályainak alkalmazását kijelentvén, hogy örökhagyóval vérszerinti összeköttetésüket szükség esetén anyakönyvi kivonatokkal igazolandják.

Szemenyei János a magyar tudományos akadémia és Benkő Kálmán az országos képzőművészeti társaság képviselőjében a nagyváradai és besztercebányai egyházmegyék képviselőjében előterjesztettekhez ragaszkodnak – a végrendeletet érvényesnek elismeri s ennek alapján a részükre hagyományozott összegek kifizetését elrendelni kéri, annyival is inkább, mert a végrendelet úgy bel-, mint kül kellekek tekintetében kifogástalan megfelelnek annak intenciói, rendelkezései teljesen a Kollonich-féle egyezmény határozatainak a királyi Curiának ily főpapi végrendeletek érvényessége tárgyában hozott ítéleteinek. Elismerik a királyi kincstárnak a hagyaték egy harmad része iránt formált feltétlen jogát, de hogy az örökhagyó hazafias intenciói teljesebben menjenek, készséggel veszik igénybe a kincstár képviselője által ajánlott kegyelmi utat, melyben a királyi kincstár jóakarátú támogatását reménylik.

Dr. Czobor Béla mint a zohori, török-szt-miklósi és nagy csalomjai r. Kath egyházak megbízottja és Palotay László, mint a Szt István társulat megbízottja, képviseltjeik nevében a végrendeletet érvényesnek kimondani – és a hagyományokat elfogadván – azok kifizetésének elrendelését kéri.

A tárgyaláshoz megidézt Stummer Jozefa férj. Ignác Béláné rédei lakos, továbbá a magyar történelmi társulat és a Szt László társulat a tárgyalásnál meg nem jelent és nem képviseltetett.

Miután ezek szerint a felek között a hagyatéki vagyon megosztására vonatkozólag barátságos egység nem sikerült, kéri, hogy az összes iratok mielőbb az illetékes hagyatéki birtok bíróság elé terjesztessenek s ez által a perre utasítási határozat meghozassék.

Rádl Ödön ügyvéd képviseltjei nevében kijelenti illetve megjegyezni kívánja, hogy a végrendeleti végrehajtó azon eljárását, miszerint a hagyatékhoz tartozó s a javadalom átadásánál felvett leltárban foglalt ingóságokat (lásd végrendeleti végrehajtó ideiglenes számadása 25. 27. 29. 31 rovatokig) az érdekeltek meghallgatása s beleegyezése nélkül elárúsította; képviseltjére nézve sérelmesnek és jogtalanak találja; – e részben képviseltjeinek kártérítéshez formálható jogát fentartja és kéri, hogy az örökösök beleegyezése nélkül elárúsított ingóságok, végrendeleti végrehajtó által természetben visszaszereztesse s azok a hagyaték javára a még meg levő ingóságokkal együtt nyilvános árverésen adassanak el.

E megjegyzésre Fraknoi Vilmos végrendeleti végrehajtó kijelenti, hogy hatáskörében s a hagyaték érdekében járt el akkor, midőn az ingóságokat a nyilvános árverés költségeinek s ismert eredménytelenségének mellőzésével, a lehető legjutányosabb áron, de az általános örökösök, tudniillik az egyházmegyék és a királyi

kincstár képviseltjei előleges beleegyezésével elárúsította. Különben részleges számadását be fogja nyújtani, melynek megvizsgálásánál az illetők észrevételeiket megtehetik.

Érdekeltek a hagyatéki vagyonnak további mikénti kezelésére vonatkozólag nyilatkozatuk megtételére felhivatván megállapodnak abban:

1ször. Hogy végrendeleti végrehajtó a még természetben meglévő s a vagyoni állag VI. Rovatában /:22.23.24.25:/ említett ingóságokat a lehető legjutányosabban pénzzé tegye, a hagyaték elismert tartozásait /:Madaras Lajos, gróf Pongráczné, Keller és Zsitvai követeléseit:/ fizesse ki, s az összes kezeléstről számadásait okmányokkal felszerelve, a hagyatéki bírósághoz terjessze be, s ugyanakkor a hagyatékot képező összes pénz és értékeket helyezze bírói letétbe.

2szor. A vagyoni állag V. Rovata /:leletár 21. tétéle:/ alatt említett 48 személyre való ezüst evő készletnek mint családi vagyonnak a vérszerinti rokonok a hagyatéki vagyontól elkülönítését s részükre kiadatását kérelmezvén – miután ezen kérelmük az egyházmegyék és a hagyományosok által csak azon esetben tartozik teljesíthetőnek, ha a vérrokonok kétségkívül beigazolják, miszerint ezen ezüst neműek az örökhagyó családjától reá szállott vagy neki adatott vagyont képeznek, ellenkező esetben, mint örökhagyó által szerzett vagyon a hagyatékhoz tartozandának. Ezen ezüst neműek tehát, az e részben teendő további lépésekig végrendeleti végrehajtó őrizetében hagyatnak.

3szor. Hogy a vagyon állag IV. Rovatában /:leletár 20:/ felsorolt múzeumi tárgyak /:műkincsek:/ a megindítandó örökösödési per befejezéséig a végrendeleti végrehajtó legjobb belátása szerint őrizete alatt kezeltessenek. Miután pedig ezen műkincsek kezelése, nehogy azok értékükben veszítsenek, költséggel jár, e költségek a végrendeleti végrehajtó indokolt számadására, a hagyatéki vagyonból /:letétbe helyezendő összegből:/ fedeztessenek.

Dr. Szabó Lajos képviseltjei nevében előterjeszti azon kérelmét, hogy tekintettel képviseltjei Ipolyi Stummer Augusta és György szegénységére, hogy élet fenntartásuk eddig az örökhagyó segélyéből fedeztetett s e segély nélkül a legkétségbeejtőbb anyagi helyzetbe jutnak, engedjék meg az érdekeltek, hogy az Ipolyi Stummer Augusta és György javára végrendeletileg kirendelt segély t. i. A 20 000 forintnak évi kamata, addig is míg jelen örökösödési ügy végleg ítélettel befejeztetik, kifizetessék. E kérelemre vonatkozólag az egyházmegyék, a kincstár és a hagyományosok képviselőletében kijelentetik, miszerint a 20 000 forint kamatainak, mint évi járadéknak, Ipolyi Stummer Augusta és György részére leendő kifizetése ellen kifogásuk nincsen, abba a fent előadott, s tisztán kegyeleti indokból beleegyeznek de csakis azon világos kikötéssel, hogy azon esetben, ha a végrendelet megsemmisítették, a törvényes örökösödés szerint Ipolyi Stummer Augusta és György részére jutandó örökrészbe – úgy a már előbb kifizetett, s valamint az örökösödési eljárás befejezéséig kifizetendő összeg betudassék, sőt, ha a kifizetett összegek az ő saját örökrészük összegét meghaladná, a túlfizetett összeg, a többi vérszerinti rokonok örökségi jutalékába leszen betudandó. Ezen feltételt a képviselt névszerinti rokonok elfogadják és az Ipolyi

Stummer Augusta és György részére életjáradékokban kifizetett, s netalán törvényes örökrészüket túlhaladó összegeket – saját örökrészükből leendő beszámítását ezennel megengedik.

Az örökösödési jog kérdése, a fentebbiek szerint bírói ítélettől tétetvén függővé – az osztályrészek s a hagyományok számszerinti meghatározása ezúttal nem eszközölthetők s úgy az egy későbbi tárgyalásra, esetleg a bírói ítélet meghozatala utáni időre tartatik fel, mindazonáltal itt már a törvény és végrendelet alapján az örökösök illetve hagyományosok következőleg soroltatnak fel:

I. Törvénytörvény szerinti örökösök:

1. A nagyváradi rom. kath. Egyházmegye;
2. A besztercebányai rom. kath. Egyházmegye;
3. a királyi kincstár;
4. A vérszerinti rokonok u. m.:
 - a.) Ipolyi Stummer Augusta felbakai lakos;
 - b.) Ipolyi Stummer György felbakai lakos;
 - c.) Ipolyi Stummer Mária férj. Keller Imréné békés-gyulai lakos, mint az örökhagyó testvérei;
 - d.) Terényi Lajos b. gyulai lakos;
 - e.) Terényi Jolán férj. Márki Lajosné b. gyulai lakos;
 - f.) Terényi Aba b. gyulai lakos;
 - g.) Terényi Berta férj. Sztojanovits Gyuláné, csorvási lakos;
 - h.) Terényi Ágnes férj. Dr. Márki Jánosné, orosházi lakos, mint az örökhagyó testvére leszármazott gyermekek.
 - i.) Stummer Anna férj. Kiss Ignáczné jászberényi lakos;
 - k.) Stummer Ferencz egri lakos;
 - l.) Stummer Jozefa férj. Ponász Béláné rhédei lakosok, mint örökhagyónak dédunokatestvérei.

II. Hagományosok

- a.) a zohori rom. kath. egyház;
- b.) a török szent Miklósai rom. kath. egyház;
- c.) a nagy csalomjai rom. kath. egyház;
- d.) a magyar tudományos akadémia Budapesten;
- e.) az országos magyar képzőművészeti társaság Budapesten;
- f.) a magyar történelmi társaság, Budapesten;
- g.) a Szt. István társaság, Budapesten;
- h.) a Szt. László társaság, Budapesten;

A törvényes örökösök között említett vérszerinti rokonok közül Rádl Ödön és Dr. Szabó Lajos képviseltjeik nevében kijelentik, hogy miután Stummer Anna, Ferencz és Jozefa, az örökhagyónak állítólag csak egy közös ős-apától leszármazó unokatestvérei, őket a törvényes örökösödés rendje szerint osztályos társakul el nem fogadják, mivel

ezeket az ő képviseltjeik az országbírói értekezlet I. 11§-a alapján, az örökösödésben feltétlenül megelőzik.

A királyi kincstár és az egyház képviselői végül azon kérelmet terjesztik elő, hogy miután oldalrokonok, mint hagyományosok a végrendeletet csak oly értelemben kívánják megdönteni, hogy az egyház és kincstár öröklési joga a hagyatéknak egy-harmadához érintetlenül maradjon, mert ők is a hagyatéknak egy-harmadához támasztanak igényt, a már most is rendelkezésre álló hagyatéknak két-harmad része a kincstárnak és az egyháznak kiadassék, miután annak semmi értelme sem volna, hogy míg a per a hagyatéknak csak egy-harmadrésze iránt folyik, addig a hagyatéknak többi része, melyre nézve az örökösök előre is elismertettek, bírói letétben maradjon.

Törvényes örökösök képviseletében Rádl Ödön ügyvéd, az előterjesztett kérelmet ellenzi, már csak azért is, mivel a tiszta hagyatéknak a mai napig biztosan meg nem állapítható, s ennek következtében a kincstár és az egyháznak jutandó egy-harmadrész ki nem számítható.

Ezekután a jegyzőkönyv felolvastatván, a jelenlevők által aláíratott. k. m. f. Fraknoi Vilmos m. k. Zeley János m. k. Tonházy Gyula úr. kir. jogügyi tanácsos, Rádl Ödön m. k. ügyvéd. Szemenyei János m. k. a m. t. akadémia ügyésze. Benkő Kálmán m. k. az orsz. m. képzőm. társ. ügyvéde. Szabó Lajos m. k. mint Ipolyi György és Augusta ügyvéde. Dr. Fazekas Imre m. k. Dr. Czobor Béla m. k. Szij József m. k. Palotay László m. k. Mezey Mihály m. k. kir. közjegyző /:PH:/

6.

Méltóságos és Főisztelendő Püspök Úr!
Kegyelmes Uram!

Engedje meg Excellenciád, hogy b.e. Ipolyi püspök hagyatéka tárgyában egy előterjesztéssel járulhassak Excellenciád elé. Amint Nagyméltóságod előtt tudva van, a hagyatéknak egy része, körülbelül 90 000 forint, most már az örökösök között föl volna osztható, ha a rokonok nem jelentették volna be azon elhatározásukat, hogy a végrendeletnek érvényen kívül helyezésére törvényes lépéseket fognak tenni.

Ezen tényállásban, sajnálattal bár, kénytelen voltam megnyugodni, és nem éreztem magamat arra hivatva, hogy a rokonoknak egyességi ajánlatokat tegyek.

De amikor, az utóbbi napokban, ők maguk fordultak hozzám ily ajánlattal, azt nem utasíthattam vissza.

Pozsonymegyében lakó két testvére – kiknek részére a 20000 forintnyi családi alapítvány kamatai életjáradékul vannak biztosítva – zaklató adósságok kifizetésére „néhány ezer forintot kérnek.”

Siettem kijelenteni, hogy igényeiket a jelenleg rendelkezésre álló hagyatékból kielégíteni nem lehetséges; de reményt nyújtottam arra, hogy az örökösök talán rá

lesznek birhatók, hogy a Vallás- és Közokt. Minisztérium által lefoglalt mintegy 110 000 forintnyi összegnek a hagyaték javára visszafizetendő részéből kielégítést nyerhetnek.

Ebben megnyugodtak.

Ennek következtében szerencsém van a következő javaslatot terjeszteni elő.

A négy örökös: a váradi és besztercebányai egyházmegyék, az Akadémia és a Képzőművészeti Társaság ajánljanak föl a rokonoknak, amennyiben a végrendelet érvényességét elismerik és örökösödési igényeikről lemondanak, 14000 forintot, oly módon, hogy ez a Minisztérium által megtérítendő összegből fognak kifizettetni, és amennyiben netán ezen összeg 14000 forintnál csekélyebb lenne, a hiányt pótolni ne legyenek kötelesek az örökösök. A 14000 forint a négy örököst egyenlő részletekben terhelné.

Trefort Ágoston akadémiai elnök és Benkő Kálmán a Képzőműv. Társaság ügyésze ezen javaslatot már elfogadták. A besztercebányai egyházmegyének én vagyok meghatalmazottja.

Azon tiszteletteljes kérelemmel fordulok tehát Excellenciádhoz, hogy hozzájárulását megadni kegyeskedjék.

A javaslat elfogadása a következő előnyöket biztosítaná:

Először. Megszabadulnánk az odiózus pertől, mely sok éven át húzódhatik el és jelentékeny költségeket okozhat.

Másodszor. Az egyház azonnal birtokába lépne mintegy 30000 forintnyi összegnek.

Harmadszor. Azon meggyőződést táplálom, hogy azon esetre ha ily módon a rokonokkal egyességre sőt érdek-solidaritásba lépünk, úgy a besztercebányai erdő[...] mint a praescissió ügye gyorsabban és ránk nézve előnyösebben fog elintézés nyerni, mint ha a hagyaték per tárgyát fogja képezni.

Biztosan számítok rá, hogy a négy örökösre legalább 30000 forint, a megtérítendő összegből jutna, minek alig felét tenné a rokonoknak felajánlandó összeg.

Midőn ezen ügyet Excellenciád magas figyelmébe ajánlani bátorkodom, fölszentelt kezeit csókolva, mély tisztelettel vagyok

Nagyméltóságodnak

Budapest 1888 márczius 23

alázatos szolgája

Fraknói Vilmos

mint b. e. Ipolyi A. végrendeletének végrehajtója

7.

A fődő. lat. szert. Székes-káptalannak – Helyben
márcz. 27. 1888.

Ftdől

Ftdő Fraknoi Vilmos kanonok úrnak, mint b. e. elődöm néhai Ipolyi Arnold püspök végrendeleti végrehajtójának oly irányú beterjesztését, hogy a végrendelet megsemmisítése iránt törvényes lépéseket tenni szándékozó, a békés egyességtől azonban épen nem idegenkedő rokonok részére a négy örököst (a nváradai lat. szert. és a beszercebányai egyházmegyét, a m. tud. Akadémiát és a képzőművészeti társaságot) egyformán terhelő tizennégy ezer frt. kielégítés adassék – visszakérőleg és oly bizalmas fölhívással teszem át ftdő Káptalanomhoz, hogy ezen ügyet minden oldalról bölcs tanácskozása tárgyává tenni, s hozzájárulását, illetőleg netalán támasztandó észrevételeit velem mielőbb közölni sziveskedjék.

Egyebekben ájtatos imáiba ajánlottan rokoni szives hajlandósággal maradok
legjobbakarója

Lőrincz püspök

8.

Másolat.

Főtisztelendő Káptalan! Az úrban elhúnyt Ipolyi Arnold volt nváradai I. sz. megyés püspök úr ő excellentiája hagyatékát érdeklőleg főtisztelendő Dr. Fraknoi Vilmos kanonok és végrendeleti végrehajtó úr ő nagysága által megyés püspök úr ő nagyméltóságához terjesztett egyezségi ajánlatra alázatos véleményemet a következőkben vagyok bátor mély tisztelettel előterjeszteni. A megboldogult püspök úr ő excellentiája által tett végrendeleti intézkedés folytán kétségtelen, hogy hagyatéki vagyon egyharmadában az egyház minden esetben részesülni fog, mert e harmad az egyháznak a végrendelet és a törvény által is biztosítva van, így az egyházra nem forog fenn semmiféle veszély a végrendelet ellen netalán megindítandó perből. De nem származhatik veszély e perből a m. tudós társaság és képzőműv. Társulatra nézve sem, mert ezen két intézetnek a hagyaték azon harmada van hagyva, mely felett a megboldogult püspök úr ő excellentiája hazai törvényeink értelmében, minden előleges felhatalmazás v. engedély kikérése nélkül, ipso jure, jogérvényesen végrendelkezhetett, és hogy ezen végrendeleti intézkedés alázatos véleményem szerint még per esetén is bíróilag is jogérvényesnek fog kimondatni. Ez jogi felfogásom és meggyőződése. De mindezek után is bátor vagyok mély tisztelettel azt véleményezni, hogy az ajánlott egyezséget mégis jó lenne elfogadni a következő okokból: 1., mert így az egyház mielőbb birtokába

veheti a részére szánt örökrészt a most már minden kérdésen felül álló hagyatéki vagyonból; - 2., mert a kiegyezés fejében a rokonok részéről kért 14000 ft a kincstár által lefoglalt, így tehát még bizonytalan, mert peres-hagyatéki vagyonból fogván kielégíttetni, az egyház oly 7000 ftról mondana le, melyekről ma kérdés, hogy azok képezni fognak-e a jövőben hagyatéki vagyont; 3., mert ezen megoldási módozat mellett az egyház önkényes érdektársakat nyerne a rokonokban a kincstár részéről felállított követelés iránti ügyben, akiknek segítségével valószínűleg jobb eredménnyel és gyorsabban fogna ezen kérdés megoldatni; és 4., mert a megboldogult nagynevű püspök emléke ezután megkíméltetnék minden megtámadtatástól és a hagyatéki eljárás minden irányban lehető megnyugvással, keserűség nélkül fogna befejezhető lenni, ami szerény véleményem szerint már magában véve is igen nagy fontosságú és figyelmet érdemlő körülmény. Ő excellentiájának a Főtisztelendő káptalanhoz intézett levelét csatolmányával együtt./ szám alatt mellékelve, legmélyebb tisztelem nyilvánítása mellett vagyok Főtisztelendő Káptalan – Nvárad 1888. márcz. 30. alázatos szolgálja Szij József s. k. alapítv. ügyvéd.

9.

304/1888

Nagyvárad i. sz. káptalan

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Megyés Püspök,
Valóságos Belső Titkos Tanácsos Úr!
Kegyelmes Urunk!

A megboldogult Ipolyi Arnold püspök hagyatéki ügyének békés úton leendő befejezése tárgyában a végrendeleti végrehajtó, főtisztelendő Dr. Fraknoi Vilmos kanonok úr által Nagyméltóságod elé terjesztett egyezségi ajánlatra vonatkozó 741/1888 számú kegyes felhívása folytán, annak 2./ alatt másolatban csatolt véleményének kivétele után, van szerencsénk hódoló tisztelettel előadni, hogy Káptalanunknak az előterjesztett egyezségi javaslat ellen nincsen észrevétele, és hogy annak az ajánlott módozatok szerinti végrehajtása iránt teendő főpásztori bölcs intézkedésén teljesen megnyugszik.

Legmélyebb hódolatunk kifejezése mellett maradunk NagyVáradon 1888 mart. 31.

Nagyméltóságodnak

alázatos szolgálja
Várad i. sz. káptalan

10.

Ft. Dr. Fraknói Vilmos apát-kanonok úrnak – Budapest.
ápril 4. 888

Ft.!

Boldogult Ipolyi Arnold püspökelődöm hagyatéki tömegéből a végrendelet érvényét pörrel megtámadó rokonok javára 14000 frtnak kifizetéséhez a nváradai l. sz. egyházmegye, mint egyik örökös nevében kívánt beleegyezésemet azon feltétel alatt, hogy ezen 14000 frt. a vallás- és közoktat.-ügyi minisztérium által a hagyatéki tömegnek megtérítendő összegből fizetessék ki; hogy ezen összegnek illetően nagyságáért egyházmegyém szavatosságát nem vállal, ellenben a többlet arányos jogát fenttartja; s hogy az illető rokonok addig is a végrendelet érvényét elismerik s örökösödési igényeikről lemondanak. Főtisztelendőségemnek mint végrendeleti végrehajtónak m. hó 23.-án kelt előterjesztésére a Székeskáptalanomnak ez idei 304. számú megokolt hozzájáruló nyilatkozata alapján a nváradai l. sz. egyházmegye képviselőjében ezennel megadom, s egyenként ájtatos imáiba ajánlottan, szíves hajlandósággal maradok

Rokona az Úrban
Lppk.

11.

EGYEZSÉG

Alulírottak megboldogult Ipolyi Arnold n.váradai l. sz. püspök emléke iránti kegyeletnél fogva a fent megnevezett nagy nevű püspök hagyatékának rendezését, a sok kellemetlenséggel járó, sok időt és költséget igénylő perlekedés esélyeinek kitenni nem akarva, annak lehetővé tétele végett a következő egyezséget kötötték:

1. Keller Imre, mint a megboldogult nagy nevű püspök testvérei és unoka testvérei megbízottja, a hagyaték tárgyalása alkalmával a végrendelet érvényessége ellen emelt kifogásokat ezennel visszavonja és a végrendeletet teljes jogérvénnyel, úgy a hagyaték állagáról előterjesztett kimutatást is helyesnek elismeri, és beleegyezik abba, hogy a hagyaték képviselői fönnkelt szellemű bátyjuk, illetve nagybátyjuk végrendelete értelmében osztassák fel és adassák át a végrendeletben megnevezett örökösöknek.

2. Ezen egyezségi ajánlat fejében kiköti nevezett Keller Imre ügyvéd, hogy a hagyaték 1/3-dának öröklésére hivatott egyházmegye, úgy a másik 1/3-ad öröklésére hivatott Magyar tudós társaság és Képzőművészeti társulat, vagyis az összes hagyaték 2/3-ad részének végrendeleti örökösei együttesen biztosítsák az elhunyt püspök testvéreit arról, hogy a vallás- és közoktatási m. kir. ministerium által lefoglalt s mintegy

110 000 ftnyi összegnek a hagyaték javára minden valószínűség szerint vissza szerezhető részéből hatezer (:6000:) fto kapjon Keller Imréné szül. Ipolyi Stummer Mária, szintén hatezer (:6000:) fto kapjanak néhai Terényi Lajos gyermekei, jelesen: Terényi Berta Sztojanovits Gyuláné, Terényi Aba, Terényi Ágnes férj. Dr. Márki Jánosné, Terényi Lajos és Terényi Jolán özv. Márki Lajosné egymás közt egyenlő arányban, 1000-1000 fto kapjon Ipolyi Stummer György és Ipolyi Stummer Augustza.

3. Ha a Vallás- és közoktatási m. kir. ministerium által lefoglalt 110.000 ftból a hagyatéki tömeg javára 14.000 ft nem fogna visszatéríteni, a mutatkozó hiányt fent megnevezett három örökös pótolni, illetve a 14.000 fto kiegészíteni nem lesz köteles, de a 14.000 fton felül visszatérítendő összeg már a hagyaték javára fog esni, és a fentebb megnevezett vérrokonok a 14.000 fton felül befolyó összeghez semmiféle jogot vagy igényt nem tartanak fenn.

4. Az előző pontban érdeklett 14.000 ft minden kamat nélkül és csak akkor fog azonnal egészben vagy oly arányban kifizetendő lenni, a midőn s a mily arányban a lefoglalt 110.000 ftból a visszatérítés a hagyaték javára eszközöltetik.

5. A hagyatékban létező 48 személyre szolgáló ezüst evő készlet, úgy a muzeumi tárgyat nem képező családi ezüst neműek a hagyatékból kiválasztván, a többször nevezett vérrokonok meghatalmazottjának maguk közt leendő felosztás végett, azonnal átadandók.

6. A jelen egyezségben érintett 14.000 ft és a természetben átadandó ingóságok értéke után járuló örökösödési illetéket az illető vérrokon örökösök kötelesek viselni.

7. Fraknói Vilmos, mint végrendeleti végrehajtó s mint a hagyatéki tömeg 2/3-ára hivatott végrendeleti s fentebb már megnevezett örökösök megbízottja ezen Keller Imre által ajánlott egyezséget elfogadja.

Minek hitelére jelen egyezség felek előtt felolvastattván s általuk elfogadtván két egyenlő példányban általuk aláíratott

Kelt N.Váradon 1888. május 21.

Előttünk:

Zeky János
Dr. Czobor Béla

Keller Imre
Mint az örökösök megb. Ügyvéde

Fraknói Vilmos
Mint végrendeleti végrehajtó

12.

404/1888 szám

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Megyés Püspök,
Valóságos Belső Titkos Tanácsos Úr!
Kegyelmes Uram!

A megboldogult Ipolyi Arnold, volt n.várad i. sz. megyés püspök végrendeleti végrehajtója nagyságos és főtisztelendő Dr. Fraknói Vilmos kanonok és akadémiai főtitkár úr, és az elhunyt püspök legközelebbi vérrokonai, mint végrendelet nemlétében törvényes örökösei közt az I. alatt eredetben csatolt egyezség jött létre.

Habár magán úton értesültem is arról, hogy Excellentiád ily értelmű egyezség létrehozására a végrendeleti végrehajtó urat kegyesen felhatalmazni méltóztatott: az egyezséget mégis bemutatandónak tartottam, hogy Excellentiádtól én is írásban bírhassem azon meghatalmazást, melynél fogva ezen egyezség alapján a további törvényes eljárás folytatása iránt kérvényezni jogosítva legyek.

Midőn fentebbiek tiszteletteljes előterjesztése után a jelzett kegyes felhatalmazó utasítás kiadását és az egyezség visszajuttatását mély tisztelettel kérni bátor vagyok, legyen szabad ezúttal az egyezséghez csatolt három ügyvédi meghatalmazásra megjegyznem, hogy azok nem lévén közjegyzőileg kiállítva, ezen szabálytalanságra vonatkozólag már az egyezkedés folyama alatt megtettem észrevételeimet és hogy ezen hiányt a bírói egyezség megkötése alkalmával pótoltni mulhatlanul szükségesnek tartom.

Hódoló tiszteletem nyilvánítása mellett vagyok
N.Várad 1888. július 7.

Nagyméltóságodnak alázatos szolgája:

Szj József
Egyhm. alapítv. ügyvéd

13.

A nagyvárad i. sz. püspöktől
Tektes dr. Szy József egyházmegyei ügyvéd úrnak

Helyben

Azon egyezség, mely megboldogult elődöm: Ipolyi Arnold hagyatéki ügyének békés úton leendő befejezése végett dr. Fraknói Vilmos apátkanonok úr, mint végrendeleti végrehajtó és a boldogultnak legközelebbi vérrokonai, mint végrendelet

nem léte esetén törvényes örökösök között létrejött, s melyet tek. Ügyvéd úr e hó 7^{én} 404. sz. a. bemutatott: ugyanazt foglalja magában, amihez tek. Uraságod f. évi mártius 30^{iki} jogi véleménye alapján ft. Székeskáptalanomnak 304/888. számú hozzájáruló nyilatkozata után, én a nváradai l. m. egyházmegye képviselőjében a végrendeleti végrehajtó úrhoz f. évi április 4^{én} 778. sz. a. intézett nyilatkozatomban főpásztori beleegyezésemet adtam.

Miértis a f. évi május 21-én megkötött egyezség és a rokonok által kiállított három ügyvédi meghatalmazást f. 4 db. alatt azzal zárom vissza, hogy az előbbinek alapján a további törvényes eljárást folytatni, az utóbbiakon a közjegyzői hitelesítés hiányát a bírói egyezség megkötése alkalmával pótolni sziveskedjék.

N.Várad, július 10. 888.

Dr. Schl. L.
nv. ppk.

14.

38079 szám

Nagyméltóságú Schlauch Lőrincz, nagyváradai püspök úrnak
Nagyméltóságú Püspök Úr!

A Besztercebányáról Nagyváradra áthelyezett l. sz. püspök, néhai Ipolyi Stummer Arnold, az 1886 évi márczius 29-én az utóbbi püspöki javadalom élvezetébe lépve, azt ugyanazon évi december 2-án történt halála napjáig birtokolta. Az 1886 évi közös jövedelmekről beérkezett számadások alapján az elhunyt püspök hagyatéki tömegét és a vallás alapot birtoklási idő arányában megillető jövedelmek felosztása elkészülvén, azokat a székeskáptalan útján a végrendeleti végrehajtóval leendő közlés végett következő észrevételek kíséretében küldöm meg Nagyméltóságodnak.

Az I. alatti felosztás szerint a püspökség tiszta közös jövedelme a mindkét haszonélvezőt különösen megillető bevételeknek és terhelő kiadásoknak levonása után, cs. kir. aranyban 10 drbot és készpénzben 90.667. frt 55 krt tesz, melyből esik a vallás alap birtoklása idejére aranyban 3 8/36 drb, készpénzben 29.215 frt 10 krt és néhai Ipolyi Stummer Arnold püspök hagyatéki tömegére, aranyban 6 28/36 drb, készpénzben 61.452 frt 45 kr.

A II. szám alatti kimutatásban fel vannak számítva az elhunyt püspök hagyatéki tömegét különösen megillető bevételek és terhelő kiadások, úgy szintén azon mennyiségek, melyek a megállapított állandó felszerelési alap fedezésére természetben átvett, valamint a püspökségi javak átvétele alkalmával már megváltott cikkek levonása után, az elhunyt püspöknek még javára vagy terhére esnek.

A III. szám alatti végelszámolásban foglaltatik a püspökségi javaknak átvételéből az elhunyt püspök hagyatéki tömege és a vallás alap között, az átvételi munkálat mellett fekvő XXII. számú előleges leszámolás szerint keletkezett kölcsönös követelések és ellenkövetelések, valamint az 1887. évi 14941 számú ministeri rendelet alapján folytán, a hagyatéki tömeg részére teljesített fizetés kiegyenlítése, (:1 sorsz.:) továbbá az I. alatti felosztás szerint, az elhunyt püspök hagyatéki tömege javára eső 1886 évi javadalmi részlet (:2 sorszám:) a II. alatti kimutatásban kitüntetett készpénz és az ott felsorolt termények s egyéb cikkek készpénzben kiszámított értéke (:3 sorszám:), végül az itteni rendeletek folytán kifizetett s az uradalmi számadásokban nem foglalt tartozások kiegyenlítése (:4 és 5 sorszámok:).

Ezen végelszámolat szerint esik az elhunyt püspök hagyatéki tömegének javára aranyban 6 drb. és készpénzben 123.363 frt 56 kr, ellenben a terhére aranyban 41 drb és készpénzben 147.842 frt 02 kr mihez képest az elhunyt püspök hagyatéki tömege aranyban 35 drbot és készpénzben 24.478 frt 46 krt a vallás alap javára tartozik megtéríteni, e végből a leszámolási okmányoknak betekintés végett leendő közlése mellett, Fraknoi Vilmos apát-kanonok, mint néhai Ipolyi Stummer Arnold püspök végrendeleti végrehajtója, felhívandó, hogy a számjelzett 35 drb cs. kir. aranyat és készpénzben 24.478 frt 46 krt a m. kir. központi állampénztárba 30 nap alatt szállítsa be és ennek teljesítését jelentse fel.

Az időközi jövedelmek felosztása alkalmával egyidejűleg az 1886 évi uradalmi számadások megvizsgálása is foganatosítottván, a beéli főerdészetről és a szőlő gazdaságról az 1886-ik egész évre, a nagyváradi erdészetről az 1886 évi október hó 1^{telj} december végéig, a bihari erdő gondnokságról az 1886 évi június hó 1^{telj} december hó végéig, a miklós lazuri erdő gondnokságtól az 1886 évi január hó 1^{telj} szeptember hó végéig, és a szaldobágyi erdészetről az egész 1886-ik évre vezetett számadások helyeseknek találtván: ezekre vonatkozólag az 1.2.3.4.5 és 6-ik számok alatti felmentvények, és illetőleg felmentő határozatok állítottak ki; ellenben az uradalmi főpénztár kezeléséről az 1886 évi január és február hóra, továbbá ugyanezen főpénztár kezeléséről 1886 évi mártius hó 2-ik napjától december hó végéig, a nagyváradi erdészetről 1886 évi január hó 1-től szeptember hó végéig, a miklós lazuri erdőgondnokságról az 1886 évi október hó 1-től december végéig, a tenkei erdő gondnokságról 1886 évi június hó 1-től december hó végéig, nem különben a központi magtár, a vaskohi uradalmi pénztár, a beéli tiszttartóság, a lunkai erdészetről az 1886-ik egész évre és az ürögdi gazdaságról az 1886 évi január hóra vezetett számadásokra, a f. 8.9.10.11.12.13.14.15. és 16-ik számok alatt csatolt észrevételek merültek fel.

A nagyváradi-ürögdi gazdaság és pincze kezeléséről az 1886-ik évre szóló számadások felett pedig az uradalmi számvevőség által tett észrevételekre az illető szám adatok által nyújtott felvilágosítások alapján a 17 és 18-ik számok alatt mellékelte marasztaló véghatározatok állítottak ki. Ezekre nézve tisztelettel felkérem Nagyméltóságodat, hogy az 1.–6. szám alatti felmentvényeket tudomás, a 7–16 számok alatti marasztaló határozatokat pedig az illető számadóknak közvetlenül számvevő-

ségemhez beküldendő térítvény mellett kézbesíttetni méltóztassék; – e helyen egyszersmind megjegyzem, hogy a mennyiben az elmarasztalt Körfy Károly nagyváradi-ürögdi számtartó és Dernyey Ferencz pinczekezelő a kézbesítendő véghatározat ellen 6 hét elforgása alatt felfolyamodással nem élne, nevezettektől a terhükre írt 115 frt 43 krt és 16 frt 65 krnyi marasztalási összeget beszédetni és az eredményt annak idején bejelenteni szíveskedjék.

Végül a püspök uradalmi főszámvevőnek Frics Elek főerdész elhunytja folytán a bihari – továbbá Pollák Ágoston elhalálózása folytán a tenkei erdőgondnokságnak átvétele alkalmával szerzett tapasztalásokról az uradalmi kormányzói hivatalhoz tett, s másolatban a számadásokhoz csatolt jelentési másolatát a 19-ik és 20-ik szám alatt a végből közlöm Nagyméltóságoddal, hogy ezen jelentések szerint Frics Elek volt főerdészt 1360 frt 95 kr, Pollák Ágoston főerdészt pedig 12682 frt 37 kr hiány terheli, melynek az uradalom részére miként lett biztosításáról a számadások felvilágosítást nem nyújtanak.

Ez alapon felkérem Nagyméltóságodat, eszközöltessen nyomozást arra nézve, hogy a jelzett hiányok biztosítására történtek-e intézkedések és ha igen, mily eredménnyel és a mennyiben az elhunyt főerdészek hagyatéka a kérdéses hiányokra még némi fedezetet nyújtana, a beszédhető összeg behajtására nézve saját hatáskörében intézkedni és az eredményt tudomásomra juttatni méltóztassék.

Az uradalmi főszámvevőnek a bihari erdőgondnokság átvételéről tett jelentésben még felemlítettük, hogy Rigó Ferencz és Ercsey Géza a hozzájuk intézett felhívásra 50 frt és illetve 157 frt tartozásukat elismerték, erre vonatkozólag felkérem Nagyméltóságodat, hogy a mennyiben a nevezettek tartozásaikat még le nem rótták volna, azoknak a haladék nélküli behajtása iránt intézkedni, a mennyiben pedig a jelzett összegek az uradalmi pénztárba már befolytak a befizetés idejét az elszámolás adatainak közlése mellett bejelenteni szíveskedjék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapesten, 1888 évi október hó 13án

Gf. Csáky

16.

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Püspök Úr
Kegyelmes Uram

Excellenciádnak dicsőült előde, Ipolyi Arnold, végrendeletének E.) pontjában aképpen intézkedett, hogy „műtárgyainak gyűjteménye főpapi székhelyén létesítendő Múzeumnak képezze alapját, úgy az egyház művészet és a nemzeti kultúra tényezőjévé váljék.”

Ezen gyűjteményről ekkorig intézkedni nem lehetett, mivel az elhunyt főpap rokonai a végrendeletet megtámadván, a hagyatéknak és így a múzeumi tárgyaknak is harmadrészére igényt támasztottak.

A nevezett rokonokkal, Excellentiád jóváhagyása mellett, egység jövőn létre, a hagyatéknak közelebb az illetékes örökösöknek rendelkezésükre fog bocsáttatni, és ezért a múzeumi tárgyak sorsának eldöntése halaszthatatlanul szükségesnek látszik.

Az 1887 szeptember 27-ikén tartott hagyatéki tárgyalás jegyzőkönyvébe, Excellentiád jogi képviselője nyilatkozatot vezetett, melynek értelmében „a nagyváradi egyházmegye a múzeumi tárgyakra csak oly föltétel alatt kíván jogot formálni, ha azok kellő elhelyezése és fenttartása iránt gondoskodva leendő; mi czélból a végrendeleti végrehajtók volnának megbízandók.”

Élénk sajnálattal jelentem, hogy a hagyatéknak pénzürtékében, melynek rendelkezését a végrendelet szabatosan megállapítja, a Múzeum elhelyezése és fenttartása költségeire fedezet nem található.

És habár azon esetre, ha a Múzeum létesítése érdekében a magán áldozatkészség eszközei vétetnének igénybe, hozzájárulásomat szívesen felajánlom: úgy mint végrendeleti végrehajtó, sikert ígérő módosítások javaslatba hozására képesnek nem érzem magamat.

Ezen kijelentéssel kapcsolatban kötelességem Excellentiádhoz azon kérelemmel fordulni, hogy amennyiben Excellentiád a fentebb érintett feltételes nyilatkozatnak föltétlen megújítására látna magát kényszerítve: engem fölhatalmazni kegyeskedjék, hogy a végrendelet értelmében a múzeumi tárgyaknak Esztergomban vagy Budapesten felállítandó Keresztény Múzeumban való elhelyezése iránt az Ország Prímásával, illetőleg a Vallás és Közoktatásügyi Miniszterrel a tárgyalásokat megindíthassam.

Magamat egyébiránt Excellentiád főpásztori kegyeibe ajánlva, s fölszentelt kezeit csókolva, mély tisztelettel maradok

Nagyméltóságodnak
Budapest 1888 november 15-ikén

alázatos szolgája
Fraknoi Vilmos
mint b. Ipolyi A. püspök végrendeletének
végrehajtója

17.

A főtszt. l. sz. Káptalannak – Helyben
novemb. 21. 888.

Ft.!

Dr. Fraknói Vilmos, apátkanonok úr, mint bold. Ipolyi Arnold püspökelődöm végrendeletének végrehajtója, e hó 15-én kelt fölterjesztésében, most, miután a hagyaték, s az ahhoz tartozó muzeumi tárgyaknak is egy harmadrészére is igényt tartó rokonokkal kiegyezés jött létre, elérkezettnek látja az időt, intézkedni a végrendelet E) pontja szerint megalakítandó muzeum elhelyezése felől; s míg egyrészt kinyilatkoztatja, hogy a hagyaték pénzürtékében e muzeum elhelyezésére és fentartására fedezet nem található; és ő, mint végrendeleti végrehajtó, ily irányban sikert ígérő módzatok javaslatba hozására magát képesnek nem érzi, legfölebb netáni magán áldozatkészséghez jelentheti ki szíves hozzájárulását, másrészt azon esetre, ha az említett módzatok különben sem volnának itt megtalálhatók, fölhatalmazást kér, hogy a végrendelet értelmében a műtárgyaknak másutt leendő elhelyezése céljából az illetékes tényezőkkel a tárgyalásokat megindíthassa.

Ezen fölterjesztést visszavárólag a ft. Káptalanhoz oly kérelemmel teszem át: sziveskedjék véleményét nyilvánítani az iránt, opportunusnak tartaná-e a hagyatéktól már elkülönített régiségeket Váradon visszatartani? S ha igen mily kútforrásokból lennének az elhelyezés és további kellő gondozás költségei fedezendőek?

Többire ájtatos imáiba ajánlottan állandó nagyrabecsüléssel maradok

Szíves rokona az Úrban:

Lppk.

18.

999/1888 sz.

Nvárad i. sz. káptalan

Nagyméltóságú és Főtsztelendő Megyés Püspök, Valóságos Belső Tanácsos Úr!
Kegyelmes Urunk!

Folyó évi 2419 sz. alatt kelt nagybecsű felhívásához csatolva volt előterjesztés ./ alatti visszaszolgáltatása mellett az „Ipolyi muzeum” tárgyában van szerencsénk mély tisztelettel a következőkben előadni véleményünket.

A megboldogult Ipolyi Arnold volt megyés püspökünk által keresztény muzeum alakítására hagyományozott régiség- és műtárgyaknak Váradon leendő

visszatartását káptalanunk egyrészt hasznosnak és másrészt a megboldogult emléke iránti kegyeletes ténynek tartva, az „Ipolyi muzeum” Nváradon leendő felállíthatása végett azon alázatos kérelemmel járulunk Nagyméltóságodhoz; méltóztassék módját ejteni, hogy a muzeumi tárgyak ideiglenesen a palota második emeletén legyenek egyelőre elhelyezhetők, tisztelettel megérintve, hogy a gondozás költségeinek fedezéséhez káptalanunk is hozzájárulni kész, hódoló tiszteletünk nyilvánítása mellett, főpásztori kegyeibe ajánlottan maradunk Nváradon 1888 decz. 3^{án} tartott törv. ülésünkből.

Nagyméltóságodnak alázatos szolgái

Nváradi l. sz. káptalan
Racsek János nagyprépost

21.

Nagyméltóságú Schlauch Lőrincz nagyváradi lat. Szerz. püspök úrnak
9162 szám.

Nagyméltóságú Püspök Úr!

A néhai Ipolyi Arnold volt besztercebányai utóbb pedig nagyváradi l. sz. püspök hagyatékának végrehajtója Fraknoi Vilmos kanonok által a besztercebányai püspökségi erdőekben kívánt szakértő bizottsági vizsgálat költségeinek fedezésére a segédhivatali igazgatóságnál letett 3000 frtról szerkesztett számadást az ./ az eljáró miniszteri biztosnak a felhasznált összegre vonatkozó számadását pedig 2/. alatt azzal van szerencsém Nagyméltóságodnak megküldeni, hogy ezeknek a székeskáptalan útján a végrendeleti végrehajtó kezeihez leendő juttatása iránt intézkedni méltóztassék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1889. évi április hó 5-én

A miniszter meghagyásából

Márffy
miniszteri tanácsos

23.

Észrevételek a végleges leszámolásra

Mindenekelőtt elismeréssel kell adóznom a Vallás- és közoktatásügyi Minisztérium azon eljárásának, mely szerint 1888. decz. 1-én tett felterjesztésem kapcsán tett észrevételeim leglényegesebbikét helyesnek elfogadni és tévedésből kétszer

felszámított 25429 forint 29 krajczár tételek közül az egyiket törölni méltóztatott. Ezen körülmény feljogosít ama reményre, hogy alábbi észrevételeim hasonló méltányos megítélésben fognak részesülni.

1. A végleges leszámolásból kimaradt azon 3630 frt. 64 kr. összeg, mely a besztercebányai püspökség 1886. évi jövedelmének a birtoklás arányában történt megosztása alkalmával Ipolyi püspök hagyatékának javára esett. Miről a Vallás és közoktat. Minisztérium alulírottat 1888. július 26.-án 47558. sz. leiratában tudósítani méltóztatott.

2. Hasonulag kimaradt a végleges leszámolásból azon 9849 frt. 76 kr. összeg, mely a nagyváradai püspökség 1886. évi haszonbérleti járandóságaiából 1887. folyamán b. Ipolyi püspök hagyatéka javára befolyt, miről a Miniszteri Biztos úr ő méltósága 1887. ápr. 28-án kelt 81. sz. átiratában a hagyatéki ügy kezelésével megbízott nagyváradai kir. közjegyzőt értesítette.

3. Továbbá kimaradt a végleges leszámolásból azon 1805 frt. 53 kr. összeg, mely földmaradvány váltság címén b. Ipolyi püspök hagyatéka javára 1887. év folyamán befolyt, miről a Miniszteri Biztosnak idézett átirata szól.

4. A végleges leszámolásnál nem vétetett tekintetbe a nagyváradai kir. járásbírósnál letett 51397 frt. 27 kr. összegnek időközi kamatja, mely az erdőkár megállapításának időpontjáig kétségkívül a hagyatékot illeti.

5. Az 1889. február 18-án 6273. sz. miniszteri leirat utolsó pontjában elismeri, hogy az 1886-87 évi erdei jövedelmekből a hagyatéki tömegnek 32 nap arányában igénye van. Minthogy az 1887. évi számadások már a Minisztérium kezei között vannak, kívánatosnak látszik, hogy a hagyaték javára eső összeg a végleges leszámolásba utólag vétessék föl.

6. A végleges leszámolás harmadik pontjában a Püspök fürdő felszerelése miatt iratott 5579 frt. 48 kr. a hagyaték javára. Ámde mikor b. Ipolyi Arnold püspök a birtokba lépett, akkor ugyanezen felszerelésekért megterhelhetett 7901 frt. 43. krral; a két összeg közötti különbség 2321 frt. 95 kr. a hagyaték terhére. Hogy ez tévedés, kitűnik abból, hogy nevezett két alkalommal felvett leltár nem mutat semmi különbséget, mindakettőnek főösszege 7901 frt. 43. kr. Dehogy mégis míg a belépő püspököt az egész 7901 frt. 43 krral megterheltek hagyatékának már csak 5579 frt. 48 krt írtak javára, az abban leli magyarázatát, hogy a halál után fölvevő leltárban két levonás tétel, de alaptalanul. 1-ször levonattott 1479 frt. 78. kr. oly címen, hogy az az ingyenes felszerelés értéke. Ámde, ha van ott ingyenes felszerelés, akkor azt a néhai püspöknek is ingyen kellett megkapni a belépésnél, miért iratott akkor az egész leltár értéke terhére? Ezt vagy mindét leltárba különbség nélkül be kell vezetni, vagy mindkettőből kihagyni, mert mindenik egyenlő joggal vette át egymástól és adta át egymásnak.

7. Minthogy a végleges leszámolás 15. b). pontjában a hagyaték terhére oly termények is irattak, melyek a b. püspök idejében elárúsíttatván a közös jövedelem

alkatrészét képezik, amelyek a 14. pontban felosztás tárgyát képezték, erre nézve tiszteletteljesen felvilágosítás kéretik.

Budapest 1889 April 25

Fraknói Vilmos
mint b. Ipolyi püspök végrendeletének végrehajtója

24.

463/1889 szám

Nagyvárad i. sz. káptalantól

Nagyméltóságú és Főtitiztelendő Megyés Püspök, Valóságos Belső Titkos Tanácsos Úr!
Kegyelmes Urunk!

Hivatkozva a 676/889 sz. alatt kelt nagybecsű leiratára van szerencsénk a néhai Ipolyi Arnold várad i püspöknek a püspökség birtoklása idejére eső jövedelmei és terheire vonatkozólag elkészített végleges leszámolási okmányra nézve a végrendeleti végrehajtó főtitiztelendő Dr. Fraknói Vilmos apát-kanonok úr által tett észrevételeket ide mellékelve Excellentiádhoz mély tisztelettel fölterjeszteni.

Hódoló tiszteletünk nyilvánítása mellett maradunk Nváradon 1889. ápril 29. tartott törv. ülésünkből.

Excellentiádnak

alázatos szolgálái
Várad i Káptalan

25.

Nmélt. gf. Csáky Albin, vallás- és közokt. Ügyi m. k. miniszter úrnak – Bpest, május 2. 889.

Nmélt!

Néhai Ipolyi Arnold várad i püspöknek e várad i püspökség birtoklása idejére eső jövedelmei- és terheiről összeállított végleges leszámolás fölött dr. Fraknói Vilmos várad i kanonok úr, mint végrendeleti végrehajtó által emelt észrevételeket, hivatkozva Excellentiádnak f. évi febr. 18-án 6273. sz. a. kelt nagybecsű közleményére, van

szerencsém ./- alatt további kegyes intézkedés végett fölterjeszteni. Mély tiszteletem őszinte nyilvánításával maradván

alázatos szolgája
Dr. Schl. L,
vár. ppk.

28.

Meghívó

Boldog emlékű volt nagyváradai püspök néhai Ipolyi Arnold nagybecsű és értékű műgyűjteményéről végrendeletében első sorban oly képen intézkedett, hogy a püspöki székhelyén, tehát Nagyváradon képezze muzeumnak az alapját. Annak tehát, hogy ezen úgy nevezett Ipolyi Gyűjteményt magunkénak mondhassuk, elengedhetetlen feltétele az, hogy állandó múzeumi helységről gondoskodjunk. Ezt minél előbb, mondhatni haladéktalanul létesítenünk kell, mert ha közönyösségünk folytán ezen gyűjteménytől elesnénk, az Bihar vármegye és Nagyvárad város közönségének tudományos haladása és fejlődése szempontjából pótolhatatlan kárt okozna.

Bízunk azonban önmagunkban, hogy ez megtörténni nem fog, bízunk annyival inkább, mert ösmerjük társadalmunknak minden szép és nemes eszméért melegen érezni tudó lelkesülését; s mert már magas helyről is ígéretet nyerünk e czélú törekvésünk hatékony, s anyagi támogatása iránt.

A kezdeményezést e tekintetben a „Bihar vármegyei régészeti és történelmi egylet” ragadta meg. Ennek kiküldött albizottsága szükségesnek látta a további teendők megállapítása végett egy tágabb körű értekezletnek a f. évi november 6ik napjának délután 3. órájára a megyeház nagy termében leendő összehívását.

Ezen értekezleten leendő megjelenésére az említett albizottság nevében van szerencsém czímedet is, mint társadalmunknak a közügyekért melegen érdeklődő egyik tagját ezennel fölhívni.

Nagyváradon 1889 évi október hó 28án.

B. Dóry József
Biharvármegye és Nagyvárad város
főispánja, mint a „Biharvármegyei
történelmi és régészeti egylet” tiszteletbeli elnöke

Budapest 1890 jan. 25.

Méltóságos br. Dőry József Biharmegye Főispánjának

Nagyvárad

A Nagyváradon felépítendő museum számára általam a püspökség részéről átengedendő kerti helyiség iránt megindítottam az ezen ügyekben döntő befolyással bíró közalapítványi jogügyi igazgatósággal a szóbeli tárgyalást a végből, hogy az átengedés módzata iránt magamnak előzetes tájékozást szereztvén a hivatalos lebonyolítását az ügynek annál gyorsabban eszközölhessem.

A nyert felvilágosítás után mindenek előtt két pont volna tüzetesen világosságba helyezendő.

Az első az: hogy kinek volna a kert-terület átengedendő? A vármegyének, a városnak vagy a történelmi és régészeti együletnek? Mert miután az átengedés, jogi átruházás s ebben ismét csak a törvény által előírt alaki követelményeket kell szem előtt tartani, szükségkép átruházási szerződés lesz kötendő s így tüzetesen kell ismerni azon jogi személyt, melyre az átruházás történni fog, mely szerződést a püspökség fogja az illető jogi személlyel kötni s a káptalannak és metropolitának hozzájárulása után a vallás és közoktatási minisztériumhoz helybenhagyás végett felterjeszteni.

A másik pont az: mily módon történjék az átruházás? Ajándékképpen-e, úgy, hogy a kert-terület az illető jogi személy teljes tulajdonába átmenjen, vagy pedig örökös haszonélvezetképpen, úgy hogy ha jönne idő amelyben a museum bármi okból megszűnnék a terület ismét előbbi tulajdonosára vissza szálljon? Ez utóbbi pontnál a kincstári illeték és áthelyezés kérdése is felvethető, miről a tisztelt értekezlet kebelében lévő szakférfiak kellő tájékozást nyújthatnának.

Teljes tisztelettel kérem Méltóságodat miszerint tanácskozásra egybehívván a Museum-ügyben működő érdekelteket, méltóztassék e pontokat eszmecserére kitűzni s szíves elhatározásukat velem közölni.

Megjegyezni kívánom egyébiránt, hogy a ./ alatt mellékelt és a városi mérnök által kidolgozott tervét a megosztásnak magamévá tévén, annak valóítását kieszközölheti, alaposan reménylem.

Fogadja kérem megkülönböztetett tisztelem kifejezését, mellyel vagyok méltóságodnak

Budapest 1890 jan. 25.

alázatos szolgája

S. L.

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Püspök Úr!

Mély tisztelettel vettük Nagyméltóságodnak egyletünk tiszteletbeli elnökéhez intézett becses levelét és az abban föltett, a muzeum-épület emelésére adandó telket illető fontos kérdésekre nézve, egyletünk kiküldött és fölhatalmazott bizottsága a következőkben állapotodott meg:

a) Azon kérdésre nézve, miféle jogi személynek történjék a telek adományozása, azon határozatot mondta ki, hogy annak adományozását csakis a muzeum-épületet emelő „biharmegyei régészeti és történelmi egylet” mint különben is illetékes jogi személy számára kérjük Nagyméltóságodtól.

b) A második kérdésre nézve: vajon ajándékozásképpen örök tulajdonul vagy pedig örök hűbérül (emphytheusis perpetua) adassék-e át a telek, kéri a bizottság Nagyméltóságodat, hogy a telek adományozás ajándékképpen örök tulajdonul történjék, mert éppen a Nagyméltóságod által is érintett egylet-feloszlás esetén nagyon zavart jogviszonyok keletkeznének abból, hogy a telek másé és az épület másé lenne. Hogy azonban a Nagyméltóságod által a közművelődés előmozdítására nagylelkűen följánlott telek soha illetéktelen célokra ne fordíttassék, Nagyméltóságod megnyugtató véget kimondta a bizottság: hogy az egylet alapszabályait módosítani fogja és pedig akkép, hogy egyletünk föloszlása esetén az adományozandó telken épült muzeum (az Ipolygyűjtemény jogos tulajdonosának a nagyváradi l. sz. egyházmegyének visszaadatván) Nagy-Várad városára szálljon, úgy azonban, hogy a város azt más célra, mint muzeumul, ne használhassa.

Az ajándékozás alkalmával, minthogy a telek jogi személyről jogi személyre száll át, illetéket nem kell fizetni, az illeték-egyenérték pedig az ajándékozás napjától kezdve az egyletet fogja terhelni.

Nagyméltóságodnak érdeklődő figyelmét és kegyességét forrón köszönve maradok

A biharmegyei rég. és tört. Egylet végrehajtó bizottsága nevében
Nagy-Várad 1890 30/I

Gyalokay Lajos
egyleti alelnök

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Püspök Úr!

Ezennel van szerencsénk beterjeszteni Nagyméltóságodhoz azon Nagyméltóságod és a biharvármegyei régészeti és történelmi egylet közt kötendő

szerződéstervezetet, a mely az egyesületünk számára adományozandó muzeumi telekről m. az Ipolyi gyűjtemény elhelyezéséről szól. A választmány megbízásából kijelentjük azonban, hogy, ha Nagyméltóságod vagy az ez ügyben döntésre hivatott tényezők bármelyike a telek adományozását az Ipolyi gyűjtemény elhelyezésétől elválasztani óhajtáná, a benyújtott szerződés-tervezet ketté választásába előre is belenyugszunk.

Kelt N.Váradon 1890 febr. 17.

A biharmegyei régészeti és tört. Egyesület választmányának megbízásából

Gyalokay Lajos
alelnök

33.

48/3738/1890

Nagyméltóságú Püspök Úr!

Van szerencsénk Nagyméltóságodat tisztelettel értesíteni, miszerint az építendő muzeum céljára a biharmegyei régészeti és történelmi egyesületnek ajándékozott telekre vonatkozólag kötendő s velünk közölt szerződési tervezetben a várost is terhelő kötelezettségekhez készséggel és örömmel hozzájárulunk és ahhoz képest a mai alólírt napon tartott közgyűlésünkben elhatároztuk, hogy a püspökségének maradt telek és az új múzeum telek között nyitandó utat kiépítjük és fenntartjuk, továbbá kimondottuk hogy az esetben, ha a régészeti és történelmi egyesület egykor feloszlana, a város tulajdonába menendő telek és épület mindenkor a múzeum céljára fog használatni és fenntartatni.

Fogadja ezúttal Nagyméltóságod ezen újabb bőkezűsége és nagylelkű adományáért, mellyel lehetővé tette, hogy városunkban az Ipolyi féle nagybecsű gyűjtemény elhelyezésére alkalmas múzeum emeltethessék és egy jelentékeny új közlekedési út legyen nyitható, jegyzőkönyvi köszönetünket.

A közölt szerződési tervezet ./- alá mellékelve visszajuttatjuk megemlítvén még, hogy a nyitandó új út kiépítésére nézve a szükséges intézkedések megtételével a városi tanácsot bízta meg.

Kelt Nagy-Várad város 1890 évi Márczius hó 13án tartott törvényhatósági bizottság ülésében.

Sal Ferencz
kir. tanácsos, polgármester

715/1890

Nagyvárad 1890 mártzius 30án

A Főtitelendő Káptalannak

Nagyváradon

Ismeretes a főtitelendő Káptalan előtt boldogult Ipolyi Arnold váradi püspök ő excellentiája 1885 szeptember hó 22én Bars-Sz-Kereszten kelt végrendeletének azon pontja, melyben óhaját fejezi ki, hogy régiség gyűjteménye „főpapi székhelyén musaeumnak alapját képezze s így az egyházi művészetnek és a nemzeti culturának tényezőjévé váljék”

Ismeretes továbbá azon körülmény, hogy a hagyatéki tárgyalás alkalmával egyházmegyénk jogi képviselője által nevemben az ott felvett jegyzőkönyvbe azon nyilatkozat lett bevezetve: hogy a nagyváradai egyházmegye a musaeumi tárgyakra csak oly feltétel alatt kíván jogot formálni, ha azok kellő elhelyezése és fentartása iránt gondoskodva lesz.

A végrendeletnek tartalma csakhamar köztudomásra jutott és a nagyváradai körökben mindinkább élénkebb lett az érdeklődés és kifejezést talált azon óhaj: hogy a fenjelzett gyűjtemény Nagyváradon maradjon s módja ejtessék annak, hogy – ha közadakozás útján is egy czélszerű épület állíttassék, melybe az elhelyezhető legyen.

Ezen óhajnak megfelelőleg a bihari történelmi és régészeti egyletnek kezdeményezésére alakult a városban egy nagyobb bizottság, melynek feladatául lett kitűzve: hogy a mondott óhaj valósítását előkészítse, megfelelő helyről gondoskodjék, terveket készíttessen, a költségeket beszerezze és így lehetővé tegye hogy boldogult Ipolyi püspöknek gyűjteménye Nagyvárad városában maradjon.

A városban erősen nyilvánuló ezen törekvésre hajolván és tekintélyes személyiségek által felkérve értekezletet tartottam a püspöki palotában, melyben a városnak előkelőin kívül a végrendeleti végrehajtó is és a Főtitelendő Káptalan néhány érdemes tagja – természetesen mint magán egyének – részt vettek.

Ez értekezleten – fentartván a jogosult tényezőknek, így a főtitelendő Káptalannak is hozzájárulási szabadságát – azon nyilatkozatot tettem: hogy hajlandó vagyok az Ipolyi-féle gyűjteményt közczélokra átengedni, de csak is e következő feltételek alatt:

a) ha annak megfelelő elhelyezésére oly épület alakíttatik melyben az minden veszély ellen védve legyen;

b) ha a tervezett musaeum oly testületnek őrizete alá helyezettik, mely képes legyen a kellő felügyeletet gyakorolni; és

c) ha az Ipolyi gyűjtemény pusztán letéteménynek fog tekintetni a tulajdonjog azonban mindenkorra az egyházmegyének biztosítottatik.

Ezen helyeslőleg elfogadott feltételek elősorolása után kijelentettem még, hogy miután számosak részéről arra felkértem, hajlandó vagyok – ismét a jogosított tényezők beleegyezésével – a püspökségi veteményes kertnek azon részét, mely a Báró Gerliczy-féle telekkel határos, mint azt az ./. alatt mellékelt terv mutatja, musaeumi czélokra úgy átengedni, hogy minden ezen átengedésből folyó költségek az engedményeseket terheljék.

Végre felhívtam az értekezletet, hogy ezen és más az ügyre vonatkozó és az azt kimerítő pontokat egybefoglalva egy szerződési tervezetet készíttessen, melyet komoly megfontolás és másoknak a kiket illet beható megbíralás után aláírassak és magasabb helyre megerősítés végett felterjeszthessek.

Az értekezleten tett ezen kijelentéseimnek indokai részint abban keresendők, hogy sem a püspökségnek sem az egyházmegyének alkalmas épülete nincsen melyben tulajdonát képező ezen gyűjteményét megfelelőleg elhelyezhesse, de nem is rendelkezik oly alappal, melyből musaeumot létesíthessen, részint abban, hogy nem véltem tanácsosnak akadályokat gördíteni a közönség ezen mindinkább hangosabban nyilvánuló óhajának elébe, annál kevésbé, mert a boldogult végrendelkező akarata ily módon az egyházmegye minden nagyobb megterhelhetése nélkül teljesülhet, biztosítva lévén e mellett mindenkorra az egyházmegye számára a tulajdonjog; végre abban, hogy az értekezleten jelen lévő végrendeleti végrehajtó úr ezen combinatiót mint legczélszerűbbet a maga részéről is támogatta.

Az értekezletben ezen kijelentésem hálásan fogadtatván a biharmegyei történelmi egylet csakhamar sietett az Ipolyi gyűjtemény átadása, annak elhelyezése és biztosítása czéljából az általam kívánt szerződési tervezetet elkészíttetni és hozzám beterjeszteni.

A szerződési tervezetet, mely a fentebb említett pontokon kívül még egyébben ezen átiratomban foglalt de igen fontos tárgyakat is felölel Nagyvárad városának hozzájárulási nyilatkozatával együtt .//. alatt oly megkereséssel teszem át a főtisztelendő Káptalanhoz, hogy azt behatólag tárgyalni és esetleg hozzájárulását velem közölni sziveskedjék

Többire.

38.

Mélt. Báró Dőry József főispán, mint egyleti elnök Úrnak

Budapest 1890 april 19.

NagyVárad

Mélt. Báró, Főispán és egyleti Elnök Úr!

A biharmegyei történelmi és régészeti egyletnek muzeumi épület felállítására a nagyvárad latin szert. püspökség javadalmához tartozó és a nvárad 1312. sz. tjkvben

(2282, 2283 hrsz. alatt) foglalt beltelek és kertnek a báró Gerliczy-ház telke mellett részéből, a magamévá tett tervázlaton feltüntetett területnek a megjelölt szerződési feltételek alatti átengedéséhez Káptalanom f. év és hó 14-én tartott törv. üléséből 412. sz. a. kelt nyilatkozatában készséggel hozzájárulván: a köztem, mint váradai püspök és a Biharvármegyei történelmi és régészeti egyesület, illetve Nagyvárad város közt az építeni tervezett muzeumteleknek átadása s a néhai Ipolyi Arnold volt váradai püspök gyűjteményének átengedése tárgyában kötendő szerződés tervezetét ./.. alatt Méltóságodhoz, mint egyleti elnökhöz s egyúttal Nagyvárad város főispánjához oly tiszteletteljes kérelemmel juttatom vissza, hogy annak alapján és értelmében az alább következő észrevétel indokolta módosítás mellett a szabályszerű szerződés kiállítását és aláírását végezték a tisztelt egyleti képviselők és a nemes város t. törvényhatósága útján intézkedni s az ekként fölszerelendett szerződést három egyenlő példányban további eljárás végett hozzám küldeni méltóztassék.

Figyelembe véve a Káptalanom által érintett, s részemről helyeslő tudomásul vett azon észrevételeket, hogy a szerződési tervezet 6 § b.) pontjába az elhunyt Ipolyi Arnold püspök végrendeletének ./.. alatt mellékelt E.) pontja szó szerint volna beiktatandó, valamint az 1§-ban a terület tüzetes ölnyi méretei pótolandók: tisztelettel felkérem Méltóságodat a most említett körülményeknek a szerződésbe fölvétele iránti egyes intézkedésre.

Fogadja kérem kiváló tisztelem őszinte nyilvánítását, mellyel maradok

alázatos szolgálja
dr. Schl. L. v. ppk.

40.

Szerződés

Alulírottak, i. m. egyrésztől Schlauch Lőrincz nagyváradai r. k. püspök, más részről a Biharvármegyei régészeti és történelmi egyesület közt következő szerződés jött létre:

1 §.

Alulírott dr. Schlauch Lőrincz r. kath. Püspök, előmozdítani akarván a Biharvármegyei régészeti és történelmi egyesület törekvését, hogy Nagyváradon a tudománynak, különösen pedig a régészetnek, általános és hazai történelemnek, s műtörténetnek céljaira szolgáló, úgy a már létező s jövőben szerzendő muzeumi tárgyainak s bold. Ipolyi Arnold volt nagyváradai püspök úr gyűjteményének elhelyezésére is alkalmas épületet is építsen, az építeni tervezett muzeumi épületnek s azt környezendő kertnek telkéül az egyházi felsőbb hatóság s a vallás és közoktat. ügyi minister úr jóváhagyásának fentartása és feltétele alatt a nagyváradai 1312 sz. tkvben

(2282, 2283) hrsz. a jegyzett s a nagyvárad r. kath. Püspökség tulajdonát tevő belteleknek s kertnek a szerződő felek által aláírt térrajzon 2282.2283/b helyrajzi számmal jegyzett 3263,6 négyzetölet tevő részét, úgy a mint az az általunk alulírottak által egyidejűleg aláírt térrajzon megjelölve van, tulajdoni joggal a Biharvármegyei régészeti és történelmi egyletnek, ugyanazon a térrajzon 2282.2283/c helyrajzi számmal jelölt 940.9 négyzetöl területű részét pedig a két telek közt átvonuló közút céljára ajándékozom a következő pontokban megírt kikötések mellett, másrésztől a Biharvármegyei régészeti és történelmi egylet a dr Schlauch Lőrincz nagyvárad rom. kath. püspök úr ő excellentiája által muzeumi épület elhelyezése s azt környezendő kert céljára ajándékozott s fentebb tkvileg megjelölt telekrészt tulajdonul köszönettel elfogadja.

2. §.

A Biharvármegyei régészeti és történelmi egylet kötelezi magát, hogy az 1. §-ban megjelölt telken úgy saját gyűjteményeinek, mint az ezen szerződésben alább részletesen megjelölt s a bold. Ipolyi Arnold volt nagyvárad püspök hagyatékában maradt gyűjteménynek elhelyezésére alkalmas épületet emeltet, azt fentartja, s mindenkorra muzeum céljára használandja.

3. §.

Abban az esetben, ha a régészeti és történelmi egylet valamikor feloszolna, a jelen szerződés által az egyletnek ajándékozott telek s muzeumi épület, s a telek minden törvényes tartozékai s az egylet tulajdonát képező gyűjtemények a szerződő felek közt létrejött megegyezés szerint Nagyvárad város birtokába mennek át, azzal a kötelezettséggel, hogy Nagyvárad város e telket és épületet ezután is és mindenkorra muzeum céljára fogja használni és fentartani, a tulajdonába átmenő gyűjtemény fentartásáról, megőrzéséről s nyilvános használatáról gondoskodni fog. Annál fogva a Biharvármegyei régészeti és történelmi egylet kötelezi magát, hogy alapszabályainak a feloslás esetére vonatkozó 29 §-át akként változtatja meg, hogy az egylet feloslása esetére az egyletnek minden vagyona, muzeumi telke és épülete, valamint saját gyűjtemény Nagyvárad város tulajdonába adatik át azzal a kötelezettséggel, hogy Nagyvárad város az egylet telkét és épületét mindenkorra muzeum céljára fogja használni és fentartani, a város tulajdonába átszálló gyűjteménynek fenntartásáról, megőrzéséről és nyilvánosságáról gondoskodni.

Kötelezi magát továbbá a történelmi és régészeti egylet, hogy Nagyvárad város törvényhatóságánál az épen említett kötelezettségek elfogadását most már előlegesen kieszközli.

4. §.

Alulírott dr Schlauch Lőrincz nagyvárad rom. kath. püspök a vallás és közoktatásügyi kir. miniszter úr jóváhagyásának fentartása mellett engedélyt adok arra, hogy ha a Biharvármegyei régészeti és történelmi egylet alapszabályainak a feloslás esetére vonatkozó §-át e szerződés 3.§-ában megírt szövegnek megfelelően közgyűlésen módosítja, s a módosított alapszabályokat a magy. Kir. belügyministerium a bemutatási

záradékkal ellátandja, továbbá, ha Nagyvárad város közönségétől a feloszlás esetére a város közönségére átszálló jogok és kötelezettségek elfogadását előlegesen kieszközli, s mindezeket okirat által bizonyítja, abban az esetben a nagyvárad 1312 sz. tkvben (2282, 2283) helyrajzi számok alatt fekvő beltelek és kertnek a szerződő felek által aláírt térrajzon 2282.2283/b helyrajzi számmal jelölt 11738 négyzetméter a nagyvárad 1312 sz. telekkönyvből bejegyeztessék egy újonnan nyitandó telekkönyvbe átvitelt, arra a tulajdoni jog a Bihar megyei régészeti és történelmi egyesület javára saját költségén, további meghallgatásom nélkül bekebelezessék, ugyanazon a térrajzon (2282.2283/c) helyrajzi számmal jelölt 3384 négyzetméter területű része (2282.2283) hr. sz. a. területből közút céljára jegyeztessék be, fenntartván, hogy ugyanakkor a visszamaradt (2282.2283/a) hrsz. a. telekrész 12301 négyzetméter területtel a nagyvárad lat. szertartású püspökség tulajdonául a nagyvárad 1312 sz. tkvbe vissza jegyeztessék.

5. §.

Mínt hogy az ajándékozott telekrész eddig is illetékegyenérték alá tartozott, jövőre is illetékegyenérték alá fog tartozni, jelen szerződés szerinti átruházás után illeték nem jár, ha azonban a szerződés s átruházás mégis illeték kötelezett lenne, úgy a szerződési bélyeget, mint az illetéket a régészeti és történelmi egyesület tartozik fizetni.

6. §.

Alulírott dr. Schlauch Lőrincz nagyvárad római kath. püspök a nagyvárad r. kath. főt. Egyházmegye képviselőjében is beleegyezem, hogy a bold. Ipolyi Arnold nagyvárad püspök úr hagyatékában múzeumi tárgyak a melyeket a boldogult végrendeletében a püspöki székhelyén alapítandó múzeum alapjául rendelt a Bihar vármegyei régészeti és történelmi egyesület Nagyváradon építendő múzeumában helyeztessenek el, s ez egyesületnek megőrzés, fenntartás s nyilvánosság elé leendő kiállítás céljából átadassanak, azonban a következő feltételek alatt:

a.) A bold. Ipolyi Arnold püspök gyűjteményére a nagyvárad rom kath. püspöki egyházmegye tulajdoni joga jövőre és mindenkorra fenntartatik;

b.) a régészeti és történelmi egyesület köteles a gyűjteményt a többi gyűjteménytől elkülönítve, külön termekben elhelyezni, és a bold. Ipolyi Arnold püspök végrendeletének e gyűjteményre vonatkozó minden rendelkezését megtartani, mely okból néh. Ipolyi Arnold nagyvárad lat. szert. püspöknek Bars Szt. Kereszten 1885 szeptember 22.-én kelt végrendeletének ide vonatkozó része e szerződésbe szóról szóra a következőkben beiktatik:

„hogy nélkülözhetőbb jövedelemmel rendelkezhettem, oda irányoztam igyekezetemet, hogy régiségekből, műtárgyakból, tanulságos vagy a magasabb művelésnek megfelelően készített hazai egyházi és házi felszerelésből gyűjteményt állítsak össze, mely úgy a műtörténet tanulmányozását, mint a történelmi érzék és a művelés fejlesztését hazánkban előmozdítsa. Erre könyvtáramat is és nagyobb gyűjteményemet már régebben, részben mint plébános, de leginkább, mint tehetős egri kanonok és nem mint szegényebb püspök szereztem; valamint annak egyes részeit már ismég mint kanonok hazafias készséggel átengedtem volt az országos képtárnak illetve a Magyar Nemzeti Múzeum régiségtárának. Ezen egyházi és más gyűjteményeim, melyek tehát nálam még halálom

után fennmaradnak szintén egyháznak és hazámnak különösen nemzeti, műveltségi intézetek gyűjteményeinek akarom felajánlani. Minélfogva óhajtom s remélhetem, hogy az valami barbár eljárástól meg fog óvatni és hagyatékom többi részével nem adatik el, hanem attól elkülönítve együtt megtartatik a hazai művelődés javára. Ezen gyűjtemény alkatrészeit képezik:

- a) gobelinek, régi keleti szőnyegek, régi és új hazai hímzések, mintákul szolgálható egyházi öltönyök, terítők és kendők régiebbek és újabb utánzatok.
- b) régi és új festmények, régi rézmetszetek, régi és új üvegfestmények,
- c) régi bútorok, egyházi ékszerek, kelyhek, szentségereklye, szt. olajtartók, főpásztori botok, püspöki süvegek, gyűrűk, kereszték régiek s ezek utánzásai, könyvtáblák stb., magyar fegyverek, kardok, régi majolika, porcelán és agyagedények, márvány tárgyak, terracották, cinquecento szobrok és műtárgyak, középkori egyházi falfaragványok;
- d) praehistorikus régiségek, római és etruszk edények, középkori és újkori magyar és külföldi zománcművek, ezüst serlegek, billikomok, evőkészletek;
- e) régi kéziratok és oklevelek;
- f) illusztrált, drága képes kiadványok és műtröténeti s e szakba vágó theologiai és hungarica könyvtáram.

Kívánám, hogy ezen gyűjteményeim főpapi székhelyemen Múzeumnak alapját képezze s úgy az egyházi művészetnek s a nemzeti kultúrának tényezőjévé váljék. Amennyiben azonban ezen óhajtásomat, életemben állandóan nem valósíthatnám és halálom után annak valósítása nem mutatkoznék lehetségesnek akként rendelkezem, hogy gyűjteményem az Esztergomban vagy Budapesten külön örrel megállapítandó keresztény Múzeum alkatrészét képezze. Fölhatalmazom azért ez esetben végrendeletem végrehajtóját, Fraknói Vilmos apátkanonok urat, hogy erre nézve az ország Primásával, vagy illetőleg a vallásügyi Miniszterrel tárgyalásokba bocsátkozzék és a gyűjtemény iránt intenciómnak legfelelőbb módon rendelkezék, hogy az Ipolyi gyűjtemény cím alatt, együtt fennmaradhasson. Amennyiben pedig a gyűjtemény együtt nem maradhatna, az egyes részeknek a különböző hasonló országos közgyűjtemények között való felosztására is feljogosítom, melyekben annak tárgyai nevemmel jelezve foglaljanak helyet.”

c.) Tartozik a régészeti és történelmi egylet a gyűjteményt saját költségén gondosan fenntartani, őriztetni, a megcsonkítás és elenyészéstől óvni s a nyilvános megtekintést és tanulmányozást, a múzeum céljának megfelelően lehetővé tenni.

d.) A boldogult Ipolyi Arnold volt nagyváradi püspök úr gyűjteménye a régészeti és történelmi egylet birtokából, míg az egylet ebben a §-ban megírt feltételeknek megfelel, sem részben sem egészben el nem vehető. Az egylet feloszlása esetére, ha Nagyvárad város e gyűjteménynek a múzeum épületben elhelyezésére, megőrzésére s a fentebbi pontokban megírt kötelezettségekre magát kötelezi, a nagyváradi róm. kath. egyházmegye tulajdoni jogának fenntartása mellett a város birtokába is átszáll, ugyan azon célra, mint a mely célra az egyletnek lesz átadva. A biharmegyei régészeti és

történelmi egyesület a bold. Ipolyi Arnold volt nagyváradi püspök úrnak e §-ban fentebb megjelölt gyűjteményét megőrzés, fenntartás és nyilvános megtekintés és tanulmányozás céljára elfogadja, muzeumi helységeiben, külön termekben, többi gyűjteményeitől elkülönítve megfelelően lehelyezni, őriztetni s a nyilvánosság elé kiállítani kötelezi s elvállalja mindazokat a kötelezettségeket, amelyek e §-ban fentebb megírva vannak. E gyűjteményről az átadás és átvétel alkalmával két példányban szerkesztett, részletes leíró leltár fog kiállítani, mely leltárak egyik példánya a nagyváradi rom. kath. püspöki levéltárban, másik a régészeti egyesületnél fog elhelyeztetni és megőriztetni.

7.§.

A bold. Ipolyi Arnold úr gyűjteményének fenntartása, s az egyesület által elvállalt kötelezettségek ellenőrzése tekintetéből egy felügyelő bizottság fog alakítani, mely elnökén kívül 8 tagból állandó és két tagját a nagyváradi Lat. Szert. Egyházmegye, két tagját Bihar megye közönsége, két tagját Nagyvárad város közönsége, két tagját a Biharvármegyei régészeti és történelmi egyesület választandja, elnökét pedig a vallás és közoktatásügyi kir. miniszter úr nevezi ki. A szerződő felek mindegyike jogosult e bizottság megalkotása végett illetékes helyen a szükséges lépéseket megtenni.

E bizottságnak joga leendő felügyelni arra, hogy az egyesület a bold. Ipolyi Arnold püspök úr gyűjteménye iránt e szerződésben elvállalt kötelezettségnek megfelelően, különösen joga leendő:

- a) felügyelni, hogy a gyűjtemény leltári állapota csonkíthatatlanul fenntartassék;
- b) hogy a gyűjtemény a megőrzésre és nyilvános megtekintésre s tanulmányozásra alkalmas módon helyeztessék el;
- c.) hogy a gyűjteményben levő tárgyak természete az egyes tárgyak természete szerint gondoztassanak s hogy ezáltal tartósságuk minél inkább biztosíthatassék.
- d.) joga leendő a bizottságnak, vagy kiküldöttjeinek a gyűjteményt időről időre megvizsgálni, a gyűjtemény tárgyait a leltárral összehasonlítani, mit az egyesület nem csak megengedni, de hozzájárulásával előmozdítani is tartozik.

Észleleteit a felügyeleti jogából származó határozatait, a bizottság a régészeti és történelmi egyesülettel megkeresés által közli, a melyben kifejezett kívánságok, a mennyiben arra az egyesület szerződésben kötelezve van, az egyesület teljesíteni tartozik.

Az Ipolyi püspök gyűjteményére felügyelő bizottság különben ügyrendjét maga állapítja meg.

8. §

Ha a Biharvármegyei régészeti és történelmi egyesület feloszlaná, s Nagyvárad város közönsége az Ipolyi püspök gyűjteményét a muzeumi épületben elhelyezés, megőrzés s kiállítás végett, szintén megtartaná ez esetben a felügyelő bizottságnak a 7. §-ban biztosított jogait Nagyvárad város közönsége irányában lesznek érvényesíthetőek, a bizottság ez esetben a nagyváradi r. k. püspöki egyházmegye, Biharvármegye és Nagyvárad város közönsége két, két választott tagjából alakul s a bizottság elnökét a vallás és közoktatásügyi kir. miniszter nevezi ki.

9. §

Jelen szerződés a Biharvármegyei régészeti és történelmi egyletre aláírásával azonnal, Dr. Schlauch Lőrincz nagyváradai lat. szert. Püspök úr ő excellentiájára pedig az egyházi felsőbb hatóság hozzájárulása s a vallás és közokt. ügyi kir. minister úr jóváhagyása után érvényes.

Kelt Nagyváradon 1890. Majus 10én

Nagy-Várad, 1891 február 5.

A „biharmegyei régészeti és történelmi egylet” képviselőjében

Schlauch Lőrincz
Váradai püspök

Gyalokay Lajos
Egyleti elnök

Előttünk:
Dr. Schweiger Rezső
Kovács Márton

Előttünk:
Schenk Emil
Endrey József

43.

Másolat

Hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyv

Felvétetett általam Mezey Mihály n.váradai kir. közjegyző által Ipolyi Arnold volt n.váradai l. sz. püspök hagyatékára vonatkozólag

Jelenlevők az alulírottak. Mely alkalommal kellő idézés folytán előttem megjelentek Fraknoi Vilmos végrendeleti végrehajtó ugyis, mint a besztercebányai l. sz. káptalannak, a m. tudományos akadémiának és a magyar képzőművészeti társulat megbízott képviselője, Dr. Szij József ügyvéd, mint a n.váradai l. sz. egyházmegye megbízott képviselője, Dr. Zsák Lajos kir. kincstári ügyész mint a m. k. jogügyi igazgatóságnak alatti szerint igazolt megbízottja, Palotay László n.váradai plébános mint a Szt László társulat megbízottja, Dr. Szabó Lajos budapesti ügyvéd megidézett, de a tárgyaláson nem jelent meg.

Tárgyaló kir. közjegyző a megjelentek előtt a hagyatékra vonatkozó összes iratokat betekintés végett felmutatván, a legutóbb tartott tárgyalás alkalmával felvett sz. alatt, az iratoknál feltalálható jegyzőkönyvben foglaltak alapján következő előterjesztéseket teszi:

1. A n.váradai püspökség átvétele iránti eljárás véglegesen befejeztetett, ez irányban keletkezett, vallás és közoktatásügyi miniszteriumi 1430/90 számú leirat, másolatban az iratokhoz alatt becsatoltatik. Ezen leirat szerint, a vallásalapnak még kiegyenlítendő 286 frt. 09 kr. követelése van a hagyaték ellen. Ezek után a vallás alapnak

nem csak a nváradí püspökségi javadalmak átvételéből folyó követelése, hanem a beszterczebányai erdők túlhasználata és irtási mulasztások címén formált követelése is teljes fedezetet és kielégítést nyernek.

2^{on}. Megkeresés intéztetett a Franklin társulathoz az iránt, hogy mutatná ki azt, hogy az örökhagyó irodalmi munkái kiadásából mely összeg folyt be eddig a hagyaték javára. E megkeresésre a Franklin társulat válasza kimutatással együtt, sz alatt csatoltatik, mely szerint a bizományi elárusítás végett átvett munkákból ez időszertint még raktáron van 1099 példány 1285 frt. 25 kr. értékben és készpénzben 259 frt., azaz kétszázötvenkilencz forint.

3^{on}. Bemutattatik a nváradí kir. adóhivaltól beszerzett rovatos kimutatás a hagyatékot illető be és kiutalásokról.

4^{en}. A hagyatékot illető maradvány földváltáság hátralékos kamatai és hátralékos haszonbéréket illetőleg a nváradí l. sz. püspökségi uradalom főtiszttségéhez megkeresés intéztetett, melyre azonban eddig válasz nem érkezett.

5^{ör}. A kir. kincstár részéről az elhunyt Ipolyi Arnold püspök kinevezési illetve címén követelésbe helyezett 10.616 frt. 25 kr. összeg időközti kamataival (1008 frt. 52 kr.) együtt, a hagyatéki bíróság által sz alatt, mellékelt végzés szerint 11624 frt. 77 kr. összegben kiutalványoztatott, s így a kincstár ezen követelése is már kielégítést nyert.

6^{on}. A hagyatékot képező s bírói letétbe helyezett 62.800 frt. Névértékű záloglevelekből 4300 frt. Értékű kötvény kisorsoltatván, ezen papírok a letétből kiutaltattak s így az annak megfelelő tőke érték, valamint az összes letett értékpapírosok lejárt szelvényei beváltásából befolyt pénzösszeg (az eljárás során felmerült s bíróilag 43 frt. 72 krban megállapított költségek levonása után) 11229 frt 03 kr összegben bírói letétbe helyeztetett.

7^{szer}. A beszterczebányai erdők túlhasználása és irtási mulasztások címén követelésbe vett összegnek felülvizsgálatával megbízott küldöttség költségeire 3000 forint összeg lett annak idején a hagyatéki tömezből kiutalványozva. Ezen összegről a miniszterileg érvényesített számadásokat sz. alatt bemutatja a végrendeleti végrehajtó, melyek szerint a kiadások 2162 frt. 82 krt. emésztvén fel, a maradvány 876 frt. 18 kr. a hagyatéki bírósághoz áttétettek.

8^{on}. A hagyaték leltározása alkalmával a hagyatékhoz tartozónak vett, s az uradalmi főpénztárban talált 5000 frtos betétkönyv hol léte iránt az uradalmi főtiszttség megkeresve lett, azonban semmi válasz e részben nem érkezett, privát értesülés szerint a betétkönyv ma is az uradalmi főpénztárban őriztetik.

Ezen előterjesztések érdeklett felek által tudomásul vétetettek, az 1. pontra vonatkozólag egybehangzólag kijelentik jelentkezők, hogy miután a végelszámolás ezen eredményét most már megváltoztatni nem remélhetik, elfogadják a miniszteri 1430/90 sz. leiratban kifejtett végelszámolást, s e címen a hagyatéktól követelt 286 frt 09 kr. összegnek a m. k. központi állampénztárba beszállításához beleegyezésüket nyilvánítják.

A 2 pontra vonatkozólag kijelentik, hogy az irodalmi munkák kiadásából befolyt összeg címén ezúttal osztály alá 259 frt. összeg lesz felteendő, ennek a hagyatéki bírósághoz leendő áttétele iránt a Franklin társulat megkeresendő leszen; a még készletben levő 1099 példány értékéül feltüntetett 1285 frt. 25. kr. mint bizonytalan vagyon, a kérdéses követelés sorában lesz osztályozandó.

A 3, 5, és 7. pontokban tett előterjesztések tudomásul vétetnek.

A 4 pontra vonatkozólag kijelentetik, hogy miután a maradvány földváltáság kamatai és a hátralékos haszonberek címén a hagyatékot illető követelések tiszta nyeresége még nem tudható, de ha valami folyt is e címen be, még bizonytal van e címen ezután is befolyandó követelés, ez okból ezen címeken a miniszteri biztos átiratában jelzett 1865 frt. 53 kr. és 9849 frt. 76 kr. összegek, mint bizonytalan vagyonok a kérdéses követelések sorában lesznek osztályozandók.

A 8^{ik} pontban érintett 5000 frtos betétkönyv a hagyatéki bírósághoz átkérendő s osztály alá sorozandó időközi letét kamataival együtt.

Ezután Keller Imre ügyvéd, mint a sz. alatti jegyzőkönyv szerint a vérrokonoknak megbízottja, nyilatkozatra hivatott fel a számú jegyzőkönyvben Dr. Szabó Lajos ügyvéd által tett jegyzőkönyvi előterjesztésre Keller Imre ügyvéd kijelenti, hogy miután Ipolyi Stummer György a neki adott megbízást vissza nem vonta, ő magát jogérvényes meghatalmazottjának tekinti ma is, különben a sz. pontokban foglalt egyezség megkötésénél kétségtelen megbízottja volt, Ipolyi Stummer Györgynek s így a megkötött egyezséget Dr. Szabó Lajos már nem változtathatja meg, Dr. Szabó Lajos fellépett s előterjesztése téves information alapszik s Ipolyi György ma is hajlandó a megkötött egyezséget elfogadni, ennek igazolására késznek nyilatkozik Ipolyi Györgytől egy újabb meghatalmazást beszerezni s bemutatni. Ezen nyilatkozat után érdeklett felek a Dr. Szabó Lajos ügyvéd előterjesztését figyelmen kívül hagyatni kérik, annyival is inkább, mivel most nevezett ügyvéd a mai tárgyaláson, melyre pedig megidézett, nem jelent meg, tehát ez ügyben tovább befolyini nem akar.

Miután az eddig előadottak szerint a hagyatéki eljárás annyira előre haladt, hogy az osztály felállítható s összes érdekettek között az örökösödés és vagyon felosztására vonatkozólag minden irányban egyezség létesült, ennél fogva érdekettek a hagyatéki mai állapotának megállapítása s az osztály tényleges foganatosítására hivatnak fel, mely következőleg létesült:

Előre bocsájtatik, hogy a hagyatéki állaga már a XXXIV sz. jz kv 37-39 lapjain feltételesan felállított, ezen ott előadottak s az időközben felmerült változások egybevetése folytán lesz a hagyatéki:

A vagyoni állapot

I. Kétségtelen vagyon

1.) Végrendeleti végrehajtó által a XIX. sz. alatt látható számadása beadásáig teljesített kifizetések és átutalások összege teszen 132.225 frt. 51 kr.

- 2.) A hagyatéki bíróság által bíróság által bírói letétbe utalt összeg, melyet a végrendeleti végrehajtó bemutatott (l. XXI) 25.086 frt. 98 kr.
- 3.) Ugyanaz által letétbe utalt 62.800 frt. névértékű záloglevelekből a kisorsolt s beváltott 4300 frt. érték beváltása után még letétben (l. XXII) 58.500 frt. 00 kr.
- 4.) A beváltott 4300 frtos értékpapír tőkége és a záloglevelek szelvényei beváltása címén befolyt s a hagyatéki bíróság által bírói letétbe helyezett 11.229 frt. 03
- 5.) A besztercebányai erdőrongálások megvizsgálásából kiutalt 3000 frtból megmaradt és a hagyatéki bíróságnál levő 876 frt. 18.
6. A muzeumi tárgyak (műkincsek) összes becsértéke 16.042 frt.
- 7.) Az irodalmi hagyatékból befolyt befolyt s a Franklin társulatnál lévő összeg 259 frt.
- 8.) A besztercebányai püspökségi 1886ik évi jövedelmekből a hagyatékot megillető s a központi állampénztárban levő 3630 frt- 64 kr.
- 9) A nváradi püspökség főpénztárában elhelyezett tkpzári könyv értéke 5000 frt

Összesen: 252 849 frt. 64 kr.

II. Még kétséges vagyon

- 10.) A maradvány földváltás hátralékos kamatai címén a hagyaték javára megállapított de még be nem hajtott összeg 1805 frt. 53.
- 11.) és 1886 évben hátralékos haszonbérek címén a hagyaték javára megállapított, de még be nem folyt összeg 9849 frt. 76.

Összesen: 11655 frt. 29.

A vagyoni állapot főösszege 264.504 frt 93.

B. Tartozási állapot

- 1.) Végrendeleti végrehajtó által számadásra beadása előtt kifizetett s átutalt összegek:
 - a.) Temetési költségre 6662 frt 6 kr.
 - b.) Orvosok díjjazására 1639. 78.
 - c.) Szolgák fizetésére 4245. 60
 - d.) Adósságok kifizetésére 5990. 60
 - e.) Prestitio és a besztercebányai erdőrongálások fedezésére átutalt összeg 110.132 frt. 36

128.670 frt. 97

- 2.) A besztercebányai erdőrongálások megvizsgálása költségeire kiutalt összeg 3000 frt.
- 3.) A hagyaték rendezéséért kiutalt 900 frt.
- 4.) Az irodalmi hagyaték kiadására és a museumi tárgyak fenttartására a már beadott számadás szerint kifizetett 2053 frt. 64 kr és a bíróilag kiutalt 1200 frt. összeg; még szükséges a muzeumi tárgyak gondozására 300 frt. Összesen 3553 frt. 64.

5.) Ipolyi Stummer György és Augusta életjáradékául kifizetett, végrendeleti végrehajtó számadása szerint 1500 frt. 20 kr. a bíróság által kiutaltatott már 2700 frt., a folyó évi jul. hó 1^{stő} napjáig esedékes s most kiutalványozás alatt áll 300 frt. Összesen: 4501 frt. 2ö.

6.) Kinevezési illeték fejében a kincstárnak kifizetett tőkében 10616 frt. 25 kr, kamatban 1008 frt. 52 kr. Összesen: 11624 frt. 77.

7. A végelszámolás eredményeként befizetendő a központi állampénztárba 286 frt. 09.

8.) A budavári plébánia templom számára készített üvegfestésű ablak árában adós a hagyaték 272 frt.

Összesen: 152.808 frt. 67.

Levonva a szenvedő állapotot a vagyoni állapotból marad vissza hagyaték 111696 frt. 26 azaz egyszáztizenegyezerhatszázkilencvenhat forint 26 kr és a betét tőkék időközi kamatai s értékpapíroknak szelvényei, mely a következőkben leli tényleges fedezetét.

I.) Felosztható készpénz és értékpapírokban:

1.) Értékpapírokban van (4/1888 sz.) 58500 frt.

2.) A 3/1888 napló szám alatt betett 25086 frt 98 krtból eddig kiutaltatott 19424 frt. 77 kr, még kiutalandó lesz a tartozási állapot 4 és 5 rovatainál 600 frt, a 8 rovatnál 272 frt; tehát marad a bírói letétben 4790 frt. 21 kr.

3.) A .../90 napló szám alatt, bírói letétben lévő 11229 frt, 03 kr.

4.) A .../1889 P számmal letétben lévő 876 frt. 18 kr.

Összesen: 75 395 frt, 42

II.) Még fel nem osztható, ezután befolyó, avagy bizonytalan természetű követelésekben:

1.) A püspökségi főpénztárban lévő takarékpénztári betétkönyvben 5000 frt.

2.) A központi állampénztárban levő 3630 frt, 64 krból, az ugyanoda befizetendő 286 frt, 09. kr. levonása után fennmaradó összeg: 3344 frt. 55 kr.

3.) A Franklin társulatnál lévő 259 frt.

4.) A maradvány földváltás kamatai címén felvett, bizonytalan összeg: 1805 frt, 53 kr.

5.) A hasznobéri hátralékok címén felvett bizonytalan összeg: 9849 frt, 76 kr.

Összesen: 20 258 frt, 84 kr.

III. Muzeumi tárgyak értéke: 16 042 frt.

Az I. II. és III. összege tesz: 111 696 frt, 26 kr. azaz egyszáztizenegyezerhatszázkilencvenhat forint és 26 kr.

Ez elég tehát a hagyatéki állag s tiszta hagyaték jelenben (Megjegyeztetik, hogy a XXIV. Számú jegyzőkönyv 37. lapján V. és VI. tétel alatt, a vagyon állagához ott bevont

ingóságok értéke 1416 frt itt már mellőztetett, mivel a 722 frtra értékelt ingóságok a vérrokonoknak egyezség értelmében természetben kiadattak, a 694 frt értékű ingóságok pedig kiosztattak, mint emléktárgyak az illetők között).

A tiszta hagyaték ezek szerint megállapíttatván, érdekeltek az osztálynak mikénti foganatosítása kérdésében nyilatkozatra hivatottak fel, mire a kir. kincstár, a nagyváradi egyházmegye, a beszercebányai káptalan, a magyar tudományos akadémia és a magyar képzőművészeti társaság képviselői egyhangúlag előadják, hogy amennyiben közöttük a hagyaték felosztása, tehát az örökösödés kérdésében egybenhangzó megállapodás létesült, miután az egyházmegyék, akadémia és képzőművészeti társaság egymástól és a Keller Imre által képviselt vérrokonok között, másrésről a XXXIII. számú jegyzőkönyvben egyezségben világosan kinyilvánított, hogy nevezett vérrokonok az első (XXIV.) jegyzőkönyvben állnak, s világosan beleegyeztek, hogy a hagyaték örökösödés végrendelete értelmében osztassék fel s adassék át, miután a Keller Imre által nem képviselt, de első tárgyalásnál rokonokul jelentkeztek a nagyváradi kir. Törvényszék .../89 sz. végzésével perre utasíttatván, vélt jogaikat nem törvény útján érvényesítették, ezek alapján kérik az érdekeltek, hogy a hagyaték a következő módon adassék át, bíróilag:

I.) Egy harmadrészben a magyar királyi kincstárnak

II.) Egyharmadrészben a nagyváradi l. sz. egyházmegyének

III.) Egyharmadrészben pedig a magyar tudományos akadémia és a magyar képzőművészeti társaságnak, mint a rész általános örökösének.

Ezen osztály értelmében a kir. kincstár megkapja a tiszta hagyaték (1/3) egyharmad részét, tehát 37.232 frt, 08 2/3 krt; és mivel az Ipolyi György és Augusta részére a hagyatéki eljárás során kifizetett életjáradék 4501 frt, 20 kr. összegből a kir. kincstár örökrészét a XXIV. sz. jzkv. 24 lapján látható egyezség értelmében semmi sem terhelheti, ennél fogva ezen eddig tényleg a hagyatéki vagyomból teljesített kiadás 1/3 része a kincstárnak megtérítendő, mely összeg kitesz: 1500 frt, 40 krt. A kincstár tehát részesül összesen 38.732 frt, 48 2/3 krtban.

A második harmadrész a jutalékból, mely a nagyváradi l. sz. egyházmegyét illeti levonatván az előző pontban érintett 1500 frt, 40 kr. fele része, lesz ezen örökrész összege 36.481 frt, 882/3 kr.

Ezen osztályrészt a Barcs Szent Kereszten 1885. évi szept. Hó 22^{ik} napján kelt végrendelet A) pontjában foglalt rendelkezés értelmében a nagyváradi l. sz. egyházmegye által, a beszercebányai l. sz. káptalan megegyezése mellett¹⁶⁰ lesz felosztandó s rendeltetése helyére fordítandó.

A harmadik harmadrész jutalék az előbbeni pontban érintett levonás után kitesz 36.481 frt, 88 2/3 krt. Ezen összegből a végrendelet C) pontja értelmében a következő hagyományok fizetendőek ki:

¹⁶⁰ A kiemelt szövegrész utólag alá, illetve ki lett húzva kék ceruzával, mellé, ugyanazzal az írószerezettel lapszéli jegyzet: „10. lap”.

a.) a nváradi I. sz. székesegyházi káptalan kezelése alá adandó 20.000 frt, azaz húszezer forint, mint „Ipolyi Arnold alapítvány”, melynek kamatait, míg élnek Ipolyi Augusta és Ipolyi György, az örökhagyó testvérei élvezik, halálok után pedig a végrendelet C.1.) pontjában részletesen megjelölt tanodai ösztöndíjakra lesznek fordítandók

b.) Egezezer (1000) frt hagyomány kifizetendő a Szent István társulatnak

c.) Egezezer forint (1000) hagyomány kifizetendő a Szt. László társulatnak, melyből ismét 500 frt egyenesen a csángók javára szolgál

d.) Egezezer (1000) forint hagyomány kifizetendő a magyar történelmi társulatnak

e.) Egezezer (1000) forint hagyomány kiadandó a magyarországi legfőbb egyházi hatóságnak kezelés végett, mely összeg alapját képezendi egy alapítandó magyar katolikus egyetemi vagy magasabb tanintézettel ellátandó katolikus nevelő intézetnek. Ez alap legalább fél millió összegig tőkésítendő (lásd végrendelet C.5. pont).

Az ezen hagyományok kifizetése után fennmaradó összeg két részre osztatván, az egyik rész a magyar tudományos akadémiát, másik rész a magyar képzőművészeti társaságot, mint ezen harmad jutalék általános örököseit illeti meg, s általuk a végrendelet D.1. és 2. pontjában említett alapítványokként lesz kezelendő.

A letét és betét kamatok, úgy az értékpapírok szelvényei a három örökös között egyenlő megosztást nyernek.

A végrendelet E. pontja a hagyatékhoz tartozó múzeumi tárgyaknak együtt tartása s kezeléséről intézkedik. A hagyaték e részére vonatkozólag a kir. kincstár a XXIV számú jkv 15. lapján kijelentette, hogy amennyiben a hagyaték többi 2/3 részében érdekeltek ezen tárgyaknak természetben való megtartását óhajtának, a kir. kincstár a tárgyak becsértéke egyharmad részének készpénzben kiutalásával megelégszik. E kijelentéshez a kir. kincstár ma is ragaszkodik, viszont a 2/3 részben örökös nváradi I. sz. egyházmegye, az akadémia és képzőművészeti társaság a végrendelet e részbeni intézkedését foganatosítani szándékozván kölcsönös megegyezéssel kijelentik, hogy az összesen 16042 frtra értékelt műtárgyak természetben megtartassanak, azok a végrendelet E. pontja értelmében állandóan muzeumba leendő elhelyezés végett Dr. Fraknoi Vilmos végrendeleti végrehajtónak ki és átadassanak, a becsérték 1/3 része, vagyis 5347 frt 33 1/3 kr pedig a kir. kincstár részére, a másik 2/3 részben örökös egyházmegye, akadémia és képzőművészeti társaság örökségi jutalékából megtérítessék.

Hátra volna még azon egyezségi kérdés rendezése, mely a 2/3 részben örökös egyházmegye, akadémia és képzőművészeti társaság, másrésztől a Keller Imre által képviselt névrokonok között, a XXXIII. sz. jkvben létre jött, azonban ezen kérdés jelenben függőben hagyatik, megoldására egy újabb határidő fog kitűzteni.

A hagyaték tényleges megosztására vonatkozólag következő megállapodás létesült: miután a tiszta hagyaték első osztályába azonnal szétosztható készpénz és értékpapírok vannak, ezen 75.395 frt, 42 krt tevő tömeg az örökösök között következőleg osztandó meg:

1^{ón}. Az 58.500 forint magyar földhitelintézeti 4½ % évi záloglevelekből jut:

I.) a kir. kincstárnak 19.500 forint

II.) az egyházmegyének 19.500 forint

III.) Akadémia és képzőm. társ.nak 19.500 forint

névértékű állampapíros, mely még meglévő szelvényeivel az illetőknek természetben lesz kiadandó.

2^{ón}. A készpénzben letétben lévő 16.895 forint 42 korból

I. a kir. kincstárnak 1/3 jutaléka 5.631 forint 80 4/6 kr; muzeumi tárgyak 1/3 értékének megtérítésül 5.347 forint 33 7/6 kr és a kifizetett életjáradék 1/3 értékének megtérítésül 1500 forint 40 kr. Összesen: 12.497 forint 54 kr.

II.) az egyházmegyének 5631 forint, 80 4/6 kr jutalékából levonatik a muzeumi tárgyak megváltására 2673 forint 66 4/6 kr, az életjáradék megtérítésére 750 forint, 20 kr. Összesen 3423 forint 86 4/6 kr. Kap tehát 2207 forint, 94 kr

III.) ugyanúgy, mint az előbbi 2207 forint 42 kr

Összegzés 16 895 forint 42 kr.

A még most fel nem osztható, később befolyó és részben kétséges természetű követelések, a három már többször nevezett között egyenlő harmadrészben fog felosztatni, akkor, amikor befolyás annyiban amily összegben befoly. Előre is kijelentvén, hogy míg egyrésztől állhatnak elő oly összegek, melyek a néh. Ipolyi Arnold püspök hagyatékát cselekvőlegesen illetik, ezek a három örökös között mindig egyforma 1/3 rész arányban fognak kiosztatni, úgy másrésztől megeshetik, hogy a most is kétséges természetű követelésből (minők a maradvány földváltás kamatai és a hátralékos haszonberek címén felvett 11.655 forint 29 kr) bizonyos összeg soha sem fog befolyni; ezen veszteségek tehát miután egyenlő 1/3 részben esnek a három örökös kárára.

Felkéretik e helyen a Tek. hagyatéki bíróság, hogy a nváradí l. sz. püspökségi uradalom pénztárában őrzött 5000 forint tkpénztári betét-könyvet a központi állampénztárban őrzött 3630 forint 64 korból a végleszámlálás folytán követelésbe helyezett 286 forint, 09 kornak betudása s visszatartása után fennmaradó 3344 forint, 55 kr s ennek időközti letéti kamatait a vallás és közoktat. Ministerium útján és a Franklin társulatnál a hagyaték javára őrzött 259 forintot ezen intézettől követelje be, helyeztesse bírói letétbe. Ezzel egyidejűleg pedig a 3/1888 napló szám alatt letett 25086 forint, 98 korból utalványozzon ki

a.) Ipolyi György és Augusta részére ezek 1890 évi II. negyedére esedékes életjáradék címén a 4658/90 és 4804/9 P. sz. beadványok folytán 300 forintot azon világos kijelentéssel, hogy a hagyaték felosztása ezúttal rendeztetvén, Ipolyi György és Augustának a XXIV sz. jkvben biztosított, együtt 1200 forint évi életjáradéknak további kifizetése 1890 évi jul. hó 1st napjától fogva beszünttetetik s ezután csakis az örökhatározó által családi hagyományul rendelt s a nváradí l. sz. káptalan által kezelendő 20.000 forintnak kamatai lesznek Ipolyi György és Augustának kiadandók.

b.) továbbá utalványozzon ki: Dr. Fraknoi Vilmos végrendeleti végrehajtó kezéhez a már (...) sz. jkvben a múzeumi tárgyak gondozására engedélyezett 300 frtot.

c.) és végül utalja át a központi állampénztárba a budavári plébánia templom egyik ablaka árában a hagyaték ellen fennálló követelést, 272 frtot.

Végül alólírottak tisztelettel kérik Tek. néh. Ipolyi Arnold volt nváradí r. kath.püspöknek hagyatékát a fentebbi osztály egyezség értelmében bíróilag átadni, a bírói letétben levő készpénz összes időközi kamatoknak és értékpapiroknak a letétből tényleges kiadását elrendelni, ezeknek a fentebbi megállapodás értelmében az örökösök között kiosztani.

A hagyaték átadásával egyidejűleg felhivandó leszen

I.) a Franklin társulat, hogy az örökhagyó irodalmi kisebb munkáinak (III-V.) köteteiből még bizományi elárusítás céljából nála raktáron levő 1099 drb példány eladásából befolyó összeget évenként egyszer a felosztás eszközlése végett a hagyatéki bírósághoz számadásos jelentésével együtt tegye át.

II. megkeresendő lesz a vallás és közokt. m. kir.miniszterium, hogy az 1886 évi maradvány földv. Czimén a hagyaték javára ezután befolyó összegeket a felosztás eszközlése végett annak idején a hagyatéki bírósághoz küldje meg.

A fentebb előadott osztály könnyebb áttekintése céljából s a kiosztásnál leendő használat végett következő táblás kimutatás készítettett.

Folyószám	Czímletek	I. A királyi kincstár kap		II. A nváradí l. sz. egyházmegye kap		III. Az akadémia és képzőműv társ. kap	
		Fr.	Kr.	Fr.	Kr.	Fr.	Kr.
1.	Az 58.500 frt névértékű záloglevelekből	19.50 0	-	19.500	-	19.50 0	-
2.	A 16.895 frt, 42 krt tevő készpénz letétből	12.47 9	50	2.207	94	2.207	94
3.	A nváradí püspökségi pénztárban őrzött 5000 frtból	1.666	66 4/6	1.666	66 4/6	1.666	66 4/6
4.	A központi állampénztárban őrzött 3344 frt, 55 krból	1114	85	1114	85	1114	85
5.	A franklin társulatnál lévő 259 frtból	86	33 2/6	86 2/6	33 2/6	86	33 2/6
6.	A maradvány földváltáság és hátralékos hasznóbérekéből 11655 frt 29 krból amennyiben befoly	3885	09 4/6	3885	09 4/6	3885	09 4/6

7.	A muzeumi tárgyak értékéből	-	-	8021	-	8021	-
	Főösszeg: 111.696 ft, 26 kr.	3873 2	48 4/6	36481	88 4/6	3648 1	88 4/6

A tőke kiutalványozással egyidejűleg a betétek időközi kamatai is kiutalványozandók s a felosztásnál a három örökösnek egyenlő arányban kiadandók lesznek. E letéti kamatból fog fedeztetni a hagyaték rendezése körül tárgyaló kir. közjegyzőnek kiérdemelt díja és költségei a három örököst egyenlő arányban terhelőleg.

A jelen hagyaték után netalán kivetendő kincstári százaléket minden örökös saját illetősége után viselendi.

Ezzel a két napon át tartott tárgyalás befejeztetvén, a jegyzőkönyv egész terjedelmében felolvastatott, s helyben hagyva a jelen lévők által aláíratott, Keller Imre a jkv berekesztése előtt eltávozván azt, ez okból alá nem írta. Kelt Nagyváradon 1890 évi junius hó 28^{ik} napján. Mezey Mihály kir. közjegyző sk.

A nváradai püspökségi uradalom főtisztai hivatala a hozzá intézett megkeresésre válaszolt s tudatja, hogy az 5000 frtos betétkönyv ma is ott van, a maradvány földváltáság kamatai és hátralékos haszonbérek címén semmi sem folyt be. Ez értesítés, miután már fentebb az érdemben intézkedés történt, tudomásul vétetik s . . . sz. alatt az iratokhoz csatoltatik. Dr Joób Lajos sk. kir. kincst. Ügyész. Fraknoi Vilmos sk. végrendeleti végrehajtó és bbányai egyhm. Meghatalmazottja. Szy József sk nváradai l. sz. egyházmegye képviselője.

48.

Nagyméltóságú és főtisztelendő püspök Úr!

A biharvármegyei régészeti és történelmi egylet e hó folyamában tartott ülésében egy műtörténelmi kiállítás rendezését határozta el, melyben a vármegye és város területén egyesek és testületek birtokában levő műbeccsel bíró régészeti tárgyak néhány heti időtartamra összegyűlve, a közönség előtt közszemlére ki lennének állítva

E cél elérésére a választmány egy kiállítási bizottságot küldött ki.

E bizottságnak s vele együtt az egylet összes tagjainak közös ohajtását tolmácsoljuk mi alólirottak Nagyméltóságod előtt, midőn tiszteletteljesen felkérjük: hogy boldog emlékezetű Ipolyi Arnold püspök hagyatékának egyrészét képező gazdag régiséggyűjteményt, valamint Nagyméltóságod váradi palotáját díszítő nagybecsű képeket, szobrokat s egyéb műtárgyakat a kiállítás tartamára átengedni kegyeskedjék.

Kiváló tiszteletünk nyilvánítása mellett maradván

Nagyméltóságodnak

Nagyvárad 1891 decz. 13.

alázatos szolgálói:

Bunyitay Vincze
kiállítási biz. Elnök

Ifj. Bölöni Sándor
kiállítási biz. Jegyző

49.

A biharmegyei régészeti és történelmi egyesület t. kiállítási Bizottságának
Bpest. 1891. decz. 16.
Nvárad

T. Bizottság!

A néhai Ipolyi-Stummer Arnold b. e. elődöm hagyatékát képező régiséggyűjteménynek a püspöki palota képei-, szobrai és egyéb műtárgyaival együtt a biharvármegyei régészeti és történelmi egyesület által rendezendő kiállítás céljaira leendő átengedésére vonatkozó f. hó 13-án kelt megkeresésre válaszul kinyilatkoztatom, hogy elvileg az ellen semmi kifogásom nincsen, azonban kérem kell a t. Bizottságot, hogy miután az Ipolyi-féle gazdag gyűjteménnyel szemben súlyos a felelősségem, melyet szeretett egyházmegyém érdekei rónak reám, megelőzőleg végleges határozatomat illetve nyilatkozatomat méltóztassék a jó Isten segítségével néhány nap múlva székhelyemre leendő visszatérésem után, az illetékes tényezőkkel szükséges megbeszélés és tárgyalás eredményét bevárni.

Fogadják kérem tisztelem nyilvánítását.

Dr. Schl. L.
v ppk.

58.

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Püspök Ur,
Kegyelmes Uram és Krisztusban Szeretett Testvérem!

Püspökelődöm néhai Ipolyi Arnold végrendeletének végrehajtója Fraknói Vilmos címzetes püspök úr ő méltósága szives volt székeskáptalanom nagyprépostját néhai Ipolyi Arnold hagyatéki tömegének történt felosztásáról azon felhívással értesíteni, hogy miután annak az egyházi célokat illető egyharmad része a nagyváradai l.

sz. egyházmegyei hatóságnak lett kiszolgáltatva, egyházmegyém igényei Nagyméltóságodnál jelentessenek be.

Ámbár nézetem szerint a hagyatéki tömeg felosztásának alapjául szolgáló végrendeletnek különösen az egyházi célokra fordítandó hagyatéokra vonatkozó része oly határozott, hogy már annak figyelembe vételével lehetséges lett volna, különösen tekintve miszerint a besztercebányai püspöki szék üresedése idejében székeskáptalanom a besztercebányai egyházmegye igényeit Nagyméltóságod székeskáptalanának máris tudomására hozta, egyházmegyém különböző alapjait megillető jutalékát a hagyaték felosztása alkalmával a hagyatéki tömegeből kihasítani, azon meggyőződésben, hogy egyházmegyémmek a nagyváradi I. sz. egyházmegye által minden ellenvetés nélkül annak idején bejelentett igényének jogos és méltányos volta többé kérdés tárgyát nem képezendi, teljes készséggel jelentem be Nagyméltóságodnak, hogy a hagyatéki tömeg egyházi megyémet illető része miképen lesz felosztandó. Egyházmegyém szabályai szerint minden pap köteles javadalma hivatalosan összeírt egyévi jövedelme egy-egy százalékát az egyházmegyei négy alapnak hagyományozni, s miután a besztercebányai püspökség évi jövedelme az utolsó hivatalos összeállítás szerint 1871. évben 24000 frtban iratott össze: a hagyatéki tömegeből néhai Ipolyi Arnold volt besztercebányai püspök végrendelete A.1.) pontja értelmében is a besztercebányai egyházmegye pénztárát 240 frt, a besztercebányai egyházmegye papi nyugdíj alapját 240 frt és a besztercebányai egyházmegye papi segélyalapját 240 frt illeti meg.

Székeskáptalanomnak a végrendelet A.2.) pontja szerint miscalapítvány címén 1000 frt lez kifizetendő.

Az egyházmegyei alapokat illető s fenntrésztelt 960 frt továbbá a végrendelet A.2, 3, 4, és 5. pontja szerint a besztercebányai káptalannak, a zohori, a török sz. miklósi és nagycsalomjai egyházaknak kifizetendő 1000-1000 frtos alapítványok levonása után a hagyatéki tömeg az egyházi célokot illető egyharmadából fennmaradó összeg egyik fele részét a végrendelet A.6.) pontjának a.) bekezdése értelmében egyházmegyém szegényebb plébánosai segélyező Ipolyi Arnold alap, másik fele részét pedig a végrendelet ugyanazon pontjának b.) bekezdése szerint a besztercebányai Szt. Erzsébet egyház Szt. Anna kápolnája, a besztercebányai váregyház Szt. Borbála s oltári Szentség kápolnája, a túrócz sz. mártoni egyház szentélye, a bajmóczi Szt. Antal kápolna, a korponai, privigyei és körmöczbányai városi egyházak fenntartására szóló alap címén kérem székeskáptalanomnak kezelés végett kiszolgáltatni.

Végül tekintve, hogy püspökelődöm néhai Ipolyi Arnold innen összes egyházi ruháit s a kápolna felszerelését magával Nagy-Váradra vitte, s Nagyméltóságod székesegyháza különben is bővelkedik a leggazdagabb ornátusokkal, melyben az én székesegyházam e tekintetben is felette szegény, tisztelettel kérem Nagyméltóságodat, hogy néhai Ipolyi Arnold egyházi ornátusából, a végrendelet szellemében székesegyházamnak és püspöki kápolnámnak juttatni kegyeskedjék.

Nem kétlem, hogy a nagyváradai egyházmegye, mely a boldogult püspök után fennmaradt s párját ritkító gazdag könyvtár, nagyszerű egyházi s egyébrendű műgyűjtemény s felszerelés által nagy kincsek birtokába jutott, s mely Isten kegyelméből egyházi rendeltetésű alapítványokban is bővelkedik, nem fogja volt főpásztora egykori szegény egyházmegyéje sanyarú anyagi viszonyai javítását célzó nemes végakarátának végrehajtását akadályozni; hanem örömet fogja juttatni a szűkölködő testvér-egyházmegyének, mi ezt a jog s méltányosság szerint megilleti, s mire igényeit ezennel Nagyméltóságod becses tudomására hozni bátor vagyok, Nagyméltóságodnak ezek értelmében való szives intézkedéseit várván.

Fogadja Nagyméltóságod hódoló tiszteletem kifejezését, mellyel vagyok

Nagyméltóságodnak

Besztercebányán 1891. évi ápril 4.^{én}

Krisztusban szerető s legalázatosabb testvére

Bende Imre

besztercebányai püspök

61.

Másolat

Méltóságos és főtisztelendő Káptalan!

Tisztelt meghagyása folytán a velem közölt ügyiratok visszaterjesztése mellett néh. Ipolyi Arnold volt besztercebányai, utóbb nagyváradai l. sz. püspök hagyatékából az egyházat megillető egyharmadrész felosztására nézve véleményemet következőben terjesztem tisztelettel elő: nem osztom azon véleményt, melyet Dr. Szij József ügyvéd a nagyváradai l. sz. egyházmegye meghatalmazottja a hagyatéki tárgyalás alkalmával álláspontja igazolására nyilvánított, hogy t. i. a Kollonics-féle egyezmény helyes értelmezése szerint a „locus decessus” levén törvényes örökös, a hagyaték egyházi harmadrésze egészen a nagyváradai egyházmegyét illeti; mert az említett, az 1715. évi XVI. t. cz-el törvénybe iktatott; s a magyarországi róm. katolikus főpapok hagyatékára nézve az örökösödési jogot szabályozó egyezmény a főpapok szabad végrendelkezési jogát hagyatékuk egy harmad részére szorítván, annak egy harmad részét feltétlenül a kir. kincstárnak biztosította, a harmadik harmadát ugyan egyházi célokra fordíttatni rendelte, azonban az erre vonatkozó 4. pontban ezen kitéllettel „quo defunctus designaverit”, meghagyta az örökhagyónak a jogot, hogy ezen egyharmad részre nézve, a meghatározott határokon belül, bármely egyházi célú hagyományosként kijelölhessen, e tekintetben semmiféle korlátot nem emelvén. A magyarországi róm. kath. főpap ennek folytán hagyatékának egy harmadából akár az egész katolikus világegyházat, akár saját, akár idegen egyházmegyét jogosan részesítheti, s e jogának gyakorlását sem ezen törvényes egyezmény, sem valamely későbbi törvény, sem pedig a gyakorlat semmi féle

alakszerűségekhez nem köti, hanem teheti eme kijelölést bármely oly alakban, mely szándékát megérthetővé teszi, s többször említett egyezmény 175 évi fennállása óta nem is volt eset arra, hogy a bíróság, vagy éppen az egyháziak eme szabályt megszorítóan értelmezték s az elhunyt főpap intézkedéseit ily alapon hatálytalanítani megkísérelték volna. A „locus decessus” kizárólagos örökösödési jogai a Kollonics-féle egyezmény 3. pontjában felsorolt könyvek, kéziratok, papi öltözékek, szent edények és oltárkészletek, az asztal-, konyha- és pinczekészlet, székek, ágyak, szőnyegekre terjednek ki, melyek különben a felosztás alá eső hagyatéki tömegbe fel sem vetetnek, s melyekre tudtommal a beszterczebányai egyházmegye jogi igényt nem is támasztott, különben pedig a „locus decessus” csak annyiban tekinthető örökösnek, amennyiben az örökhagyó által más cél hagyatékának egy harmadában részesítendőnek kijelölt nem lett. Jelen esetben az örökhagyó szándéka nem csak világos és határozott, de annak kijelentése mindazon alakszerűségek szem előtt tartásával történt, melyeket törvényünk a teljesen szabad végrendelezési jog gyakorlására előír, s ennek folytán ezen szempontból sem támadható meg; és a hagyatéki egy harmadrészenek felosztása ennek alapján s értelmében jog szerint s annál inkább eszközöndő volna, minthogy annak kötelező voltát a nagyváradi I. sz. egyházmegye is elismerte, midőn a conventio Kollonicsiana szoros értelmezése ellenére is, mely szerint ezen kérdéses egy harmadból „in usum exigendi vel augendi clericorum seminarii, aut ecclesiam meliorationem, ac parochiarum restaurationes” felhasználandó csak, tulajdonkép a teljesen szabad rendelkezés alá tartozó egyharmad kiszolgáltatódó misealapítványokat a végrendelet A.3., 4., és 5. pontjaiban említett plébániáknak már ki is fizette. Nem szenved ezek folytán nézetem szerint kétséget, hogy néh. Ipolyi Arnold püspök végrendelete A1. és 6. pontjában említett hagyományok, valamint az A. 3., 4., és 5. alattiakkal történt elbánás analog alkalmazásával az A2. pontban meghatározott misealapítvány, a beszterczebányai egyházmegyét, illetve Káptalant illetik meg. Minthogy azonban a mit eléggé sajnálni nem lehet, a hagyatéki tárgyalásnál a beszterczebányai egyházmegye képviseletében eljáró meghatalmazott a nagyváradi egyházmegye igényeinek jogosultságát elismerte, s a hagyatéki felosztásánál a beszterczebányai egyházmegyét megillető jog helyett, a méltányosságot kívánta alkalmaztatni; ezen azonban semmi esetre sem aképp magyarázható méltányosságnak, hogy a másik fél jogos igényeinek csak minimuma találjon kielégítést, miként azt a nagyváradi egyházmegye ajánlata teszi, csak kölcsönösség esetén alkalmazható álláspontjából kiindulva és az esetleges bírói beavatkozás elkerülése céljából, dacára annak, hogy miként fentebb említém, a beszterczebányai egyházmegye jogos igényei többre terjednek, tisztelettel véleményezem: hogy méltányossági tekintetből csal azon összegnek kiszolgáltatódó továbbra is követeltesék, mely a kérdéses végrendelet A1-5. pontjaiban felsorolt hagyományok kielégítése után az egyházat illető harmadrészből fennmarad, s a végrendelet A6. a. és b. pontjaiban meghatározott célokra két egyenlő részre osztandó. Midőn a beszterczebányai egyházmegye jogos igényeit ezen aránylag csekély összegre leszállítja, nézetem szerint a méltányosság végső határáig ment, mert azon püspök hagyatékából, ki 14^{1/2}

évig főpásztor volt, s ily minőségben a püspöki uradalom jövedelmein kívül ezen idő alatt évenként legalább 12.000 frtnyi segélyt élvezett, daczára az örökhagyó határozott s több előnyt biztosító intézkedésének, csak 10.100 frtban részesül, holott a nagyvárad egyházmegyének, melynek püspöke, néh. Ipolyi Arnold csak pár hónapig volt, számításba véve azt hogy a fennforgó körülményekből vont következtetés szerint már Nagyváradon megmaradó muzeumi tárgyak alacsonyan 16042 frtra, s szintén ugyanannyira tehető könyvtár, egyházi ruha, felszerelés, a bútorzat, a készletek értékét, továbbá a Káptalannak járandó 1000 frtos misealapítványt, valamint a nagyvárad i. sz. püspök úr ő Nagyméltósága fentemlített átiratának számtételi egybevetéséből kiszámított 42.084 frt jut. Végül még tiszteletteljesen megjegyzem, hogy 10.100 forintnak kiszolgáltatása határozottan a végrendelet A.6. pontja értelmében követelendő, hogy az által a hagyaték javára esetleg még befolyandó összeg egyházi egyharmadrésze is egészben és kizárólag a besztercebányai egyházmegyét illetve a fentemlített végrendeleti pontban megjelölt alapítványokat illesse. Ki egyébiránt hódoló tisztelem kifejezése mellett vagyok. Besztercebányán, 1891. évi ápril 28^{án} a Méltóságos és Főtisztelendő Káptalannak alázatos szolgája. Dr. Tilless Béla s. K.

A másolat hitelül
Nvárad 1891. szpet. 12
Fetser Antal
Levéltáros

63.

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Dr. Schaluch Lőrincz, cs. és kir. val. b. t. Tanácsos és nagyvárad i. sz. Püspök Úr Ő excellentiájának, Nagy-váradon.

477. szám

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Püspök,
Cs. és kir. valóságos belső titkos Tanácsos Úr,
Kegyelmes Uram, s Krisztusban szeretett Testvérem!

Mínthogy Excellentiádnak folyó évi ápril 17^{én} 808. sz. alatt Ipolyi Arnold boldog emlékü püspökelődöm hagyatéka ügyében hozzám intézett mélyen tisztelt átirata egész egyházi megým érdekébe vág; nehogy ily fontos ügyben egyoldalúlag és önkényesen intézkedni látszassam, azt székesegyházi káptalanommal és egyházi megým rendszeres tiszti ügyészével véleményadás czéljából közlendőnek találtam.

A nevezettek meghallgatása után van szerencsém Dr. Tilless Béla egyházmegyei tiszti ügyészem ez érdemben jogi szempontból kifejtett, s úgy székesegyházi

káptalanom, mint általam is helyesnek talált nyilatkozatát Excellentiádnak azon tiszteletteljes kéréssel ide rekesztve átteni: miszerint szemelőtt tartva egyrészt boldogult püspökelődöm végrendeletének A.)6. pontjában a.) és b) alatt kifejezett határozott és kétségbe nem vonható akaratát, és előtte nagyon is jól ismert egyházi megyém igen nagy számú szegény plébánosai sanyarú anyagi helyzetét, melyekre ezen pont a.) betűje vonatkozik, más részt pedig méltányolva nem csak a nagyváradi egyházi megye papságának e tekintetben sokkal kedvezőbb helyzetét, de kivált azon számos előnyt, melyben az Ipolyi Arnold alig félévi ottani püspöksége után már különben is részesült; a hagyatékából Excellentiád idézett átirata szerint még fennmaradt 10,100 frtot egyházi megyémnek egészen juttatni méltóztassék oly módon, hogy annak egyik fele a végrendelet értelmében szegény plébánosaim felsegélyezésére, másik fele pedig az Ipolyi által stylszerűen restaurált, és végrendeletében névszerint előszámlált templomok fenntartására mint Ipolyi alapítvány fordítottassék, s kezelése székesegyházi káptalanomra bizassék.

Remélve, hogy egyházi megyém papságának ismeretes szegénysége úgy Excellentiádnál, mint székesegyházi káptalanánál kegyes méltánylásra bizton számíthat, s magamat és egyházi megyémet kegyelmességébe ajánlva őszinte mély tiszteletem kifejezése mellett maradtam

Nagyméltóságodnak

Garam Sz. Kereszten, 1891. évi május 3^{án}

alázatos szolgája

Bende Imre

beszterczebányai püspök

65.

Vallás és Közoktatásügyi Magyar Kir. Minister
17.007 sz.

Nagyméltóságú Püspök Úr!

Mielőtt a nagyváradi muzeum felállítására Nagyméltóságod által felajánlott telek átengedésére nézve határoznék, van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel értesíteni, hogy mivel az egyházi javak a fennálló szabályok szerint örök időkre fenntartandók a bemutatott szerződésben foglalt ajándékozashoz elvi megegyezéssel csak azon esetben járulhatok, ha Nagyméltóságod az általa elajándékozott telek értékét a javadalom részére megtéríteni hajlandó, mint ezt közelebb az egri érsek is tette, midőn az „Oroszlány” vendéglőt törvényszéki helyiségül Eger városának átengedte.

Ez alapon a f. é. február 21^{én}420^{ik} sz. a. kelt jelentése összes csatolmányainak ./- alatti visszaküldése mellett felkérem Nagyméltóságodat hogy:

- a.) az elajándékozandó ingatlanra vonatkozó hiteles telekkönyvi kivonatot,
- b.) ugyan azon teleknek becslés útján megállapító becslelevelét,
- c.) a bihar megyei régészeti egylet közgyűlési határozatának kivonatát, mellyel az említett telken muzeum építése elhatároztatott,

d.) azon körülmény igazolására vonatkozó okmány, hogy a muzeum építésére szükséges költség biztosítva van, pótlólag megszerezni és ide felterjeszteni méltóztassék.

A mi pedig a bemutatott szerződést illeti ennek 3. pontjára nézve szükségesnek tartom megjegyezni, hogy ezen pont az elajándékozandó teleknek Nagyvárad városára leendő átszállására ugyan intézkedik, de semmi biztosítékot nem tartalmaz arra nézve, ha a kérdéses muzeumot bármi okból a város fentartani nem akarná? Kijelentendő lenne tehát az is, hogy a muzeum épületnek rendeltetési céljától elvonása esetében annak telke az összes építményekkel felszerelésekkel és ültetvényekkel együtt az adományozó püspökségre kártalanítás nélkül vissza száll, továbbá a telekkönyvi bejegyzési engedélyt tartalmazó 4^{ik} pont végén azon kitétel, melyszerint a nagyvárad 1312^{ik} számú telekből fennmaradó rész a nagyvárad püspökség tulajdonába visszajegyzendő nem helyes, mivel a telekkönyvi rendtartás és eljárás szerint a lejegyzés után fennmaradó telekrész továbbá is a régi tulajdonos nevére bejegyezve marad, tehát mivel az egyáltalában nem érintetik, visszajegyzés szüksége sem forog fenn. Végül a szerződés végén kívánatos lett volna felemlíteni, hogy hány példányban lett a szerződés kiállítás, és használat végett kik között osztatott fel?

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tisztelem őszinte nyilvánítását.

Budapesten 1891. évi június hó 12^{én}.

Gr. Csáky Albin

70.

Kivonat

a nagyvárad i. szert. püspöki Szentszéknék 1891. évi június hó 24-én tartott ülése jegyzőkönyvéből

16.) B. e. Ipolyi-Stummer Arnold püspök hagyatékának legnagyobb része felosztván, az egyháznak jutott harmadban való részesülés tekintetében a besztercebányai egyházmegyei Hatósággal való méltányos megegyezés tárgyalás alá vétetvén, a hagyatéki ügy alapos megvitatása után Méltóságos és főtisztelendő Bende Imre besztercebányai megyés püspök úrnak f. évi május 3-án 477. sz. a. kelt betérjesztésében kifejezett azon kívánatával szemben, hogy az egyházi harmadból a végrendelet A1–5. pontjaiban

felsorolt hagyományok levonása után fennmaradó egész kerekszámban 10,100 forint az ő megyéjének engedték át
258. törv. sz./1891

Határozat:

A Szentszék annak kiemelésével, hogy a beszterczebányai egyházmegye a püspökségi törzsvágyon számára 50.000 frtnyi összeget a hagyatékból már nyert, s a Szentszék tagjai előtt jól ismert ezen összeg kiszakításának története, másfelől a maradt tiszta hagyatékban legnagyobb része van, mint megállapítható, a váradi püspökségből szerzett jövedelemnek: határozottan ragaszkodik ahhoz, mit megyés püspök úr ő excellentiája 793/891. sz. ápril 17-ről a fentisztelt beszterczebányai püspök úr előtt kifejtett, hogy t. i. az említett 10,100 frt a két egyházmegye között egyenlően megosztassék, s ezzel a beszterczebányai egyházmegye kielégítve legyen.

K. m. f.

Jegyzette s kiadta:
Fetser Antal
szentszéki hitese jz.

73.

Alapító levél

b.e. Ipolyi Arnold váradi püspök Bars-Szent-Kereszten 1885 szeptember 22én kelt végrendeletének C.1) pontja értelmében tett „Ipolyi Arnold” alapítványról

- 1.) Ezen alapítvány címe „Ipolyi Arnold Alapítvány”.
- 2.) Az alapítvány húszezer (20.000) forint névértékű 5% magyar papír- járadék-kötvényekben helyeztetik el a főtisztelendő n. Váradi l. sz. Káptalannál, mely ezen alapítvány kezelésére a fentebb jelzett végrendeletben fölkéretett s azt el is vállalta.
3. Ezen 20000 frt névértékű 5% magyar papír járulék kötvényekből álló, vagy ha az e nemű államkötvények idővel convertáltatnának, az azok beváltási árán beszerzendő kötvényekből előálló alapítványi tőke összeg kamatait két egyenlő részre osztva életfogytiglan élvezni fogják az alapító családjának azon tagjai, kik mint szegények segélyére szorultak s általa életében is évi segélyben részesültek, ugmint az alapító hajadon nővére Ipolyi Stummer Augustza és testvéröccse Ipolyi Stummer György. A túlélő kedvezményezettnek nem lesz semmilyen igénye az alapítvány kamatainak másik fele részére.
- 4.) Az ezen alapítvány kamatainak élvezetére jogosult Ipolyi Stummer Augustza és Ipolyi Stummer György halála után az alapítványi tőke családi tanodai ösztöndíj-alapot fog képezni, amelyre igényt tarthatnak az alapító Ipolyi Arnold testvéreitől leszármazó rom. katolikus fiúgyermek és ezek hiányában az alapító nővéreitől leszármazó római kath. vallású fiúgyermek és csak ezek hiányában oly rom. kath.

vallású leánygyermek is, akik bármely tudományos, művészeti vagy műipari pályára készülnek. Ha az alapító családjának ivadékai kihalnának ezen ösztöndíjra szegény magyar nemes római katolikus ifjak lesznek fölveendők.

Az évi ösztöndíj, amennyiben hazai tanintézetet látogat, az ösztöndíja háromszáz (300) forintban, ha külföldön tanulmányai bevezéséül felsőbb tanodákat legfeljebb két éven át látogat, vagy ott ily gyakorlaton van, ötszáz (500) forintban állapítatik meg.

Az ösztöndíj adományozása s kiosztása azon módon, mint az más ily ösztöndíj alapoknál szokott véghezmenni, a kezelő n.várad i. sz. Káptalanl illetendi.

A kezelő főtitelendő n.várad i. sz. Káptalan annyi ösztöndíjat adományozand a hány az ösztöndíj-alapítvány kamataiból telik, az esetleges kamatmaradványt pedig, levonva abból mindeneelőtt a szokásos kezelési díjat, hasoncélú ösztöndíjra tőkésítendi.

Az ösztöndíjas tanuló ösztöndíját mindaddig élvezi, míg tanulmányait sikerrel folytatja és befejezi, s tanulmányai befejezte után még legfeljebb két évig, ha magasabb kiképzetés végett külföldön felsőbb tanodákat látogat, vagy ott ily gyakorlaton van.

Amennyiben a jelen alapítványból adományozandó ösztöndíjakra meghirdetendő pályázat eredménytelenül maradna, s az arra jogosult család tanuló tagjai valamely pályázat alkalmával a meghirdetett ösztöndíj elnyerése iránt nem pályáznának, az esetben az ösztöndíj-alapítvány fennmaradt kamatai tőkésítendők s a rákövetkező tanévben az ösztöndíjra vonatkozó pályázati hirdetmény újból közzéteendő lesz.

Jelen b. e. Ipolyi Arnold várad i püspök végrendeletének C.1) pontja értelmében szerkesztett alapító levél négy egyenlő példányban a nagyméltóságú vallás és közoktatási m. kir. miniszteriumhoz tudomásvétel és megerősítés végett fölterjesztetik.

Kelt, Alsó-Tátrafüreden 1891 július 31.

Fraknói Vilmos
mint b.e. Ipolyi Arnold várad i püspök
végrendeleti végrehajtója

75.

Nagyméltóságú és Főtitelendő Püspök
Kegyelmes Uram!

Szerencsém van Excellentiádnak tiszteletteljesen jelenteni, hogy b. e. Ipolyi Arnold hagyatékának ügye letárgyaltatván és a hagyaték pénzértékének harmadrésze alulírottak mint végrendeleti végrehajtónak átadatván, a végrendelet C1) pontjában foglalt intézkedésnek megfelelően, a családi alapítványul szolgáló 20000 forintot 5%-os magyar járadék- kölcsön-kötvényekben a főtitelendő Várad i káptalanak átszolgáltattam, s az alapító levelet kiállítottam.

Ezen alapítólevelet főpásztori megerősítés végett Excellentiádhoz ezennel két példányban fölterjeszteni bátorodom.

Egyszersmind további négy példányban is ide csatolom, hogy amennyiben Excellentiád szükségesnek látná, a nagymélt. Vallás- és közoktatásügyi m. k. Miniszteriumnak fölterjeszhető legyen.

Egyébiránt Excellentiád főpásztori jobbjának csókolása mellett, hódoló tisztelettel vagyok

Nagyméltóságodnak
Alsó Tátrafüred 1891. aug. 5

alázatos szolgálója
Fraknói Vilmos

78.

Mélt. s ftiszt. Bende Imre megyés püspök Úrnak. Besztercze-Bánya
Nagyvárad. 1891. szept. 12.

Mélt. s Ft.!

B. e. Ipolyi Stummer Arnold volt nváradí l. sz. megyés püspök hagyatéka egyházi harmada iránt, egyházmegyéink igényei és méltányos elintézése tárgyában f. évi május hó 3-án 477. sz. a. kelt negybecsű levelére egyházmegyéje tisztí ügyészének véleményes nyilatkozatát tisztelettel visszazármaztatván, van szerencsém a következőket válaszolni:

A szóbanforgó ügyet főtisztelendő székeskáptalanom illetve Szentszékem beható tárgyalása alá bocsátván, ez 258/1891. törv. sz. a. a következő határozatot hozta: „A Szentszék annak kiemelésével, hogy a besztercebányai egyházmegye a püspökségi törzsvagyon számára 50.000 frtnyi összeget a hagyatékból már nyert, s a Szentszék tagjai előtt jól ismert ezen összeg kiszakításának története, másfelől a maradt tiszta hagyatékban legnagyobb része van, mint megállapítható, a váradi püspökségből szerzett jövedelemnek: határozottan ragaszkodik ahhoz, mit megyés püspök úr ő excellentiája 793/891. sz. ápril 17-ről a fentisztelt besztercebányai püspök úr előtt kifejtett, hogy t. i. az említett 10,100 frt a két egyházmegye között egyenlően megosztassék, s ezzel a besztercebányai egyházmegye kielégítve legyen.”

Az ügy, mint ismeretes, a méltányos elintézés útjára tartatván fenn e határozat alapját méltányossági szempontok és pedig ugyan azon méltányossági szempontok képezik, melyekre helyezkedve Méltóságod egyházmegyéjének rendes tisztí ügyésze is megokolni igyekszik az általa ajánlott részesülési arány méltányosságát.

Mielőbb azonban e szempontokat részletesebben és az említett ügyészi véleményre is tekintettel kidomborítva megvilágítanám: meg kell jegyezmem, hogy – mert az ügy a méltányos elintézés útjára tartatott fenn – nem szándékszem az ügyészi véleménnyel most vitatkozni a fölött: vajjon valóban nem lehet-e eléggé sajnálni a beszterczebányai egyház érdekéből azt, hogy a meghatalmazott képviselő a nagyváradi egyházmegye igényeinek jogosultságát elismerte s méltányosságot kívánta alkalmaztatni? Csak annyit említek fel, hogy itt meg a nváradai egyházmegye érdekéből lehetett utóbb hallani hasonló nézetet.

Így természetesen azt sem vitatom: vajon a váradi püspöki székről sírba szállt főpásztor végrendeletében a „jegyesem”, „székesegyházam”, „székesegyházam káptalana” (A1-2), „egyházmegyém szegényebb papsága” (A6.b) hagyományosok alatt értendők és érthetők mások, mint a melyeket a végrendelező halálával árván hagyott? Csak konstátálom, hogy az itteni ezen ügyben szerepelt egyházmegyei ügyésznek jelenleg káptalani jogi és jószágigazgatónak szentszékem és általam helyeselt nézete szerint nem.

Ennek előre bocsátása után áttérve a méltányossági szempontokra, azt hiszem, hogy a két egyházmegye közötti méltányos részesülés helyes arányainak megállapításánál valóban nagy súllyal bír azon szempont: mily része van a két püspökségből folyt jövedelemnek külön-külön a tiszta hagyatékban, illetőleg a beszterczebányai egyházmegye javára módosítva a kérdést: mily része van a váradi püspökségből szerzett tiszta vagyonnak és milyen a Beszterczebányáról hozott, tiszta vagyonnak a tiszta hagyatékban?

Ezen szempontra tekintettel emeli ki az ottani ügyészi vélemény a 14½ évi beszterczebányai püspökséget s a püspöki uradalom jövedelmein kívül ezen idő alatt élvezett évenkénti legalább 12000 frtnyi segélyt. Azonban boldogult elődünk 14½ éves ottani püspöksége alatt alkotott is, és ezen alkotások s mint a végrendeletből is láthatók, jelentékeny alkotások legalábbis egészen egyháziak a beszterczebányai egyházmegyét illették (A.6.b.). Azt csak érintem, hogy maga a boldogult vallja végrendeletében (E. pont) hogy könyvtárát és nagyobb gyűjteményét részben, mint plébános, de leginkább, mint tehetős egri kanonok és nem mint szegényebb püspök szerezte, pedig az nem csak azt jelzi, hogy a hagyatéki vagyon egyéb forrásból is gyűlhetett a szegényebbnek mondott püspökségen kívül, hanem azt is, hogy az egyéb jövedelemforrások a gyűjteményeket öregbítették s így a beszterczebányai egyházmegyét illető egyéb alkotások a püspökségi jövedelemből megtakaríthatott részt is igénybe vehették. Ezek folytán a tiszta hagyatékban a Beszterczebányáról hozott vagyon a többször említettik az ügyész úr által s belátom céltudatosan kiemelni szándékolt nagysága iránti combinatio súlyából jelentékenyen veszít. Ellenben sokkal világosabb, sőt biztos azon következtetés, mely arra épül, hogy tudjuk, miszerint a biztos és tiszta hagyaték – mely felosztásra került, kerek számban 86.000 frt: a vallásalapnak praescissionális összegként Nváradról – pedig az 1886 márcz. 29 – decz. 2-ig terjedő idő esett a boldogult haszonélvezetébe – 60 000 frt körüli összeg jutott és a boldogultat éppen akkor

szólította magához az Úr, midőn a váradi megyében első alkotását és határozottan költségesebb alkotását N.Velenczén megkezdeni akarta, mely természetesen a kész tervnél maradt, úgyhogy az itteni jövedelméből még jelentősebb költséget nem tett. Így áll az egyik méltányossági szempont. A másik ily szempont az, hogy tényleg mit és mennyit költött az egyik és másik egyházmegye boldogult elődünk hagyatékából? E szempontra való tekintetből számít ki a többször hivatolt ügyészi vélemény a váradi egyházmegye számára 42084 frtot, mely érték-összeg a következő tételekből állítatik össze: 7000 frt körül a végrendelet (A1.) pontja szerint, 1000 frt a sz. mise alapítványi tőke, a többi a 16042 frtra értékelt múzeumi tárgyak a szinte ugyanannyira tehető könyvtár, egyházi ruha felszerelés a bútorral s készletek” adják ki számítása szerint. E számításnál csak két észrevételt kívánok tenni. A Nagyváradon maradó muzeumi tárgyak kiemelésére nézve, a nélkül, hogy azok becsét kicsinyelni akarnám, felhívom Méltóságod szíves figyelmét arra, hogy maga a boldogult jelzi végrendeletében: milyen természetű hagyomány ez, ha ő maga még életében nem valósíthatja meg ezek együtt tartása iránti szándékát. Ami az 1000 frtos sz. misealapítványnak a részesülési arány megállapításának szempontjából történt felszámítását illeti az ügyészi vélemény szerint: elég arra utalnom, hogy ez tulajdonképpen a végrendelezőnek önmaga javára hagyományozott s főrésztében megfelelő vizontszolgálattal járó alapítványa.

A váradi egyházmegye számára így kiszámított részesüléssel szemben pedig a besztercebányai egyházmegye számára csak azon 10100 forintot veszi az ügyészi vélemény számításba, mely ennek számára egészen kívántatik, melynek megfizetéséhez azonban szentszékem határozottan ragaszkodik.

Teljesen kihagyja tehát az ügyészi vélemény a számításból azon 50000 frt körüli összeget, mely a besztercebányai püspökségi törzsvagyon javára boldogult elődünk készpénz hagyatékából visszaszármazott. Nem hihetem, hogy azon szempontból hagyta volna ki, mert ez az ottani püspökség tulajdonába ment, mert tagadhatatlan a nváradai részesülés kiszámítási módjától el is tekintve, hogy a püspökségi törzsvagyon öregbedése az egyházmegye javának öregbedése. A kihagyásnál tehát csak azon okra támaszkodhatott, hogy ezen összeg erdei túlhasználat és mulasztási kárpótlás címén térült meg az Ipolyi-hagyatékából a püspökségnek. Azonban itt általános meggyőződés, hogy ily összegű visszatérítés a boldogult életében nem történt volna távolról sem s a besztercebányai egyházmegye javának előmozdítása, mint cél, igen előtérben állott ezen összeg megállapításánál. Ezen meggyőződésnek itt erős alapjai vannak. Sőt ezek iránt Méltóságod saját papsága körében is szerezhet tájékoztató értesülést, legalább mint hallom, ott is ismeretes ezen kártérítési összeg nagyságának története, mely mivel szentszékem tagjai előtt közvetlenebbül ismeretes: innét van, hogy szentszékem mondhatni még erősebben ragaszkodik azon hagyaték-megosztási arányhoz, melyet mint méltányosat Méltóságadnak f. évi ápril 17-én 793. sz. alatt előterjeszteni bátor voltam. Szabad legyen remélnünk, hogy ezen előterjesztésünk is hozzájárult ahhoz, hogy Méltóságod is elfogadhassa határozatunkat, mely meggyőződésünk szerint méltányos, ezért szentszékem nevében is egész tisztelettel kérem Méltóságodat,

szíveskedjék kedvező válaszával megörvendeztetni, hogy az ügy szépen s mielőbb befejezhető legyen.

Egyébként fogadja Méltóságod kiváló tisztelem őszinte nyilvánítását, mellyel ájtatos imáiba és testvéri érzelmeibe ajánlottam maradok alázatos szolgája s szerető testvére az úrban

Dr. Schlauch Lőrincz

79.

Másolat.

70/1891. sz.

Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Úr! Kegyes Atyánk s Főpásztorunk! Néhai Ipolyi Arnold volt besztercebányai püspök hagyatéka egyházi harmadának felosztására nézve a nagyváradi nagyméltóságú püspöknek Méltóságodhoz intézett s velünk közölt átirata legkevésbé sem volt képes az ügyben elfoglalt álláspontunk helytelenségéről minket meggyőzni, s mi továbbra is azon véleményben maradtunk, hogy egyházmegyénk kifejezett igényei úgy a méltányosságnak, mint az igazságosságnak teljesen megfelelők, s ha mindezek daczára azon tiszteletteljes nézetünknek adunk kifejezést, hogy Méltóságod a minimumhoz mereven ragaszkodó nagyváradi egyházmegye ajánlatának egyszerű elfogadása által ezen kérdést jelenlegi állásában legczélszerűbben fogná megoldani, a czélszerűségi tekinteteken felül mikor ezen vélemény nyilvánításánál azon kegyelet is vezérel, mellyel néhai püspökünk emléke iránt viseltetünk, s mely ügyünk igazságos voltának tudata daczára nem engedi, hogy boldog emlékezetű volt főpásztorunk hagyatékából két róm. kath. egyházmegye közötti viszály magva nőjjön ki. Midőn az ügyre vonatkozó két ügyiratot tiszteletteljesen mellékelve visszazármaztatnók, Méltóságod főpásztori kegyeibe ajánlva hódolatteljes tiszteletünk kifejezése mellett vagyunk Méltóságodnak Besztercebányán 1891. Szept. 26^{án} alázatos szolgái a besztercebányai Székes Káptalan.

A másolat hitelül
Nvárad 891. 8/X
Fetser Antal
levéltárnok

898. szám

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Püspök,
Császári és királyi valóságos belső titkos Tanácsos Úr
Kegyelmes Uram!

Mielőtt Excellentiádnak folyó hó 12^{én} 2112 sz. alatt néhai Ipolyi Arnold boldog emlékü püspökelődöm hagyatékából fennmaradt egyharmadának a végrendelet értelmében történendő végleges felosztása ügyében hozzám intézett mélyen tisztelt átiratára érdemlegesen nyilatkoznom, szükségesnek találtam azt a székesegyházi káptalanommal már azon oknál fogva is közölni, mivel az nem csak az összes egyházmegyei kegyes alapítványok felelős kezelője, de egyszersmind azoknak rendszeres ellenőrzője.

Szemelőtt tartva székesegyházi káptalanom ma kezeimhez érkezett, s eredetiben ide rekesztett véleményét, melyhez magam is csatlakozom, besztercebányai egyházi megyém nevében ezennel tiszteletteljesen kijelentem Excellentiád előtt: hogy fentidézett mélyen tisztelt átiratában néhai boldog emlékü püspökelődöm hagyatékának fennmaradt, és 10.100 frtot tevő egy harmadrészének felajánlott oly módoni felosztásába, hogy annak egyik fele a nagyvárad, másik fele pedig a besztercebányai egyházmegyének kiszolgáltassék a végrendelkező boldogult püspök által kítűzött czélokra, ezennel beleegyezem, és azt elfogadom, tiszteletteljesen felkérve Excellentiádat miszerint az így megállapított összeg kiadása iránt intézkedni méltóztassék.

Ki egyébíránt magamat Excellentiád kegyeibe ajánlva őszinte mély tisztelettel maradtam

Nagyméltóságodnak
Garam Sz. Kereszten, 1891. évi szeptember 27^{én}

alázatos szolgája
Bende Imre
Besztercebányai püspök

Kivonat

a nagyvárad i. sz. püspöki Szentszéknek 1891. október 29. tartott üléséből

16.) B. e. Ipolyi-Stummer Arnold püspök hagyatéka egyházi harmadának felosztása a ftdő egyházmegyei hatóság és ftdő Szentszék kívánsága szerint sikerülvén s a többi osztályos címeknek jutott hagyatékok már rendeltetési helyökre elszármaztatván a

végrendelet A.1. Pontjára esett 7191 frt 37 kr. felosztására nézve beható megfontolás után

363/1891. törv. sz.

Határozatott:

A nagyvárad i. szert. Székesegyház, mint hagyományos kapjon 4000 frtot, a nvárad i. szert. papnövelde 2000 frtot, a nvárad i. szert. papi nyugdíjintézet 1000 frt egyenkint 1000 frt névértékű 4½ %-os szelvényes magyar földhitelintézeti záloglevelekben, s a 191 frt 37 kr. készpénz a papnövelde illetményéhez csatoltassék.

K. m. f.
Jegyzette s kiadta
Fetser Antal
hites jegyző

89.

Ngos Sal Ferencz kir. tanácsos, polgármester Úrnak
Helyben
Nagyvárad 1892. sept. 22.

Ngos!

Hivatkozással a Nagyváradra építendő muzeum és ezzel kapcsolatosan közút céljaira átengedni elhatározott telek adományozására vonatkozó 17007/1892. sz. ministeri intézvény alapján Biharvármegye és Nagyvárad város nmélt. Főispánjához 1891. évi junius 28-án 1265. sz. a. kelt tiszteletteljes megkeresésemre, miután a vallás és közokt. Nmélt. m. kir. minister úr által felkívánt okiratok közül a hivatolt 1265/891. az. Megkeresésem a.) és c.) pontja alattiakat t. i. a biharvármegyei régészeti egylet közgyűlési határozatának kivonatát, mellyel a muzeum építése a kérdéses telken elhatározatott és a nmélt. Főispán úrhoz áttett szerződéseket a 3.) ponton szükségesnek talált megjegyzés szabta pótlás kíséretében, sem a biharvármegyei régészeti és történelmi egylettől, sem Nagyságodtól f. hó 17-én 12,015. sz. a. hozzám intézett becses átiratával, ez ideig meg nem kaptam, a nevezett egylet csupán az építési költségek fedezeti kimutatását terjesztvén be: méltóztassék intézkedni, hogy ezen okiratok további eljárás végett hozzám haladéktalanul áttétessenek.

Nagyvárad

Dr. Schl. L.
v. ppk.

90.

Ngos Sal Ferencz kir. tanácsos, polgármester Úrnak
Helyben
Nagyvárad 1892. sept. 22.

Ngos!

Hivatkozással a Nagyváradra építendő muzeum és ezzel kapcsolatosan közút céljaira átengedni elhatározott telek adományozására vonatkozó 17007/1892. sz. ministeri intézkedés alapján Biharvármegye és Nagyvárad város nmélt. Főispánjához 1891. évi június 28-án 1265. sz. a. kelt tiszteletteljes megkeresésemre, miután a vallás és közokt. Nmélt. m. kir. minister úr által felkívánt okiratok közül a hivatolt 1265/891. az. Megkeresésem a.) és c.) pontja alattiakat t. i. a biharvármegyei régészeti egyesület közgyűlési határozatának kivonatát, mellyel a muzeum építése a kérdéses telken elhatározott és a nmélt. Főispán úrhoz áttett szerződéseket a 3.) ponton szükségesnek talált megjegyzés szabta pótlás kíséretében, sem a biharvármegyei régészeti és történelmi egylettől, sem Nagyságodtól f. hó 17-én 12,015. sz. a. hozzám intézett becses átiratával, ez ideig meg nem kaptam, a nevezett egyesület csupán az építési költségek fedezeti kimutatását terjesztvén be: méltóztassék intézkedni, hogy ezen okiratok további eljárás végett hozzám haladéktalanul áttéssenek.

Nagyvárad

Dr. Schl. L.
v. ppk.

91.

12015/1892 sz.

Nagyméltóságú Püspök Úr!

Báró Dőry József főispán úr Ő Nagyméltósága útján hozzánk érkezett korábbi 1891. évi június hó 28-án 1265 szám alatt kelt megkeresése folytán fölkértük volt a „Biharvármegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egyesület”et, miszerint a szükséges okiratokat hozzánk küldje el.

Nevezett egyesület a fölkérést e hó 7-én teljesítvén, midőn a kívánt okiratokat Nagyméltóságodhoz fölterjeszteni szerencsém van, tisztelettel kérem, hogy a muzeum épületének illetőleg utca nyitási célra följánlott telek átadását előmozdítani méltóztassék.

Nagyvárad 1892. szeptember 17.

Sal Ferencz
kir. tanácsos polgármester

93.

Ngos Sal Ferencz kir. tanácsos, polgármester Úrnak, a j. vaskoronarend III. oszt.
Lovagjának
Helyben

Ngos!

Hivatkozással Ngodnak a felállítandó Muzeum tárgyában f. hó 4-én 12.951. sz. alatt kelt becses válaszára, miután a vallás és közokt. nmélt. m. kir. ministerium 1891. évi 17007. sz. a. kelt intézvényével elrendelt pótlással szemben kifejezett véleményét csak köszönettel vehetem tudomásul, a vélemény alapjául felhozott indokból a többi, már beszerzett ügyiratok mellől az 1265/891. sz. a. áttett szerződések még hiányozván, tisztelettel felkérem Nagyságodat, hogy a 3 péld. szerződést, a becses átiratában hivatolt, módosított alapszabályok egy példányával együtt, további fölterjesztés végett hozzám juttatni méltóztassék.

Fogadja kérem kiváló tiszteletem nyilvánítását
Nagyvárad 1892. nov. 22.

Dr. Schl. L.
v. ppk.

95.

Nmélt. Gróf Csáky Albin, vallás és közoktatási m. kir. Minister Úrnak
Budapest
Nvárad 1892. nov. 27.

Nmélt!

Excellentiadnak a nagyváradai püspökség tulajdonát képező ú. n. konyhakert egy részének a Nagyváradon építő Muzeum és közlekedési út céljaira átengedhetéséhez 420/1891. sz. tiszteletteljes fölterjesztésemben kért engedély, illetve szerződés jóváhagyás tárgyában múlt évi június 12-én 17.007. sz. al. kelt kegyes felhívásának, mellyel elvi beleegyezésének föltételeit közölni méltóztatott, az érdekeltekkel folytatott tárgyalás eredményeként van szerencsém következőkben megfelelni.

Nem kívánok reflektálni a tévesen felhozott indoklásra, hiszen első tekintetre is szembe ötlök akár az ajándékozás tárgya, akár annak célja és rendeltetése közti különbözet s nem egy esetet hozhatnék fel, midőn az egyházi javaknak a jelenleg szóban forgó kulturális célhoz hasonló célokra történt ajándékozása nem csak nem kifogásoltott, hanem érette köszönet is mondatott, mert máskor a kulturális célok és

eszközök felfogásában a tárgyilagosság és a magasabb érdek döntött a chablonszerűség követelményei felett, anélkül azonban, hogy ezzel akár az egyház szabályain, akár a haza érdekein a legcsekélyebb sérelem is ejtetett volna, sőt éppen e tényezők üdvös közremunkálása a hazai cultura előmozdításában kívánta az ilyen ajándékozásokat.¹⁶¹

Kegyes felhívásában említett a., b., c., d.) pontokra vonatkozólag bátorkodom a beszerzett hiteles adatokat ./ . tisztelettel csatolni, kijelentvén, hogy az elajándékozni kívánt területért a hivatalos becslés szerint fölvetett 315 frt, 22 krnyi értéket hajlandó vagyok sajátomból megtéríteni és ezen összeget a püspökség törzsvagyónába befizetni.

A kegyes jóváhagyás végett újból fölterjesztett szerződés 3.) pontjára nézve közölt pótlással szemben legyen szabad Nagyvárad város polgármesterének eredetiben ./ . csatolt véleményét kegyes figyelembe vételre ajánlanom.

Végül a tkvi bejegyzési engedélyt tartalmazó 4.) pontra tett észrevétellel szemben tisztelettel megjegyzem, hogy miután a tkönyvi rendtartás szerint az egész telek iratik le s osztatik annyi ahány részre, a püspökség tulajdonában maradó telekrész tehát visszajegyeztetik. Különbén akár a kitétel, akár az észrevétel szem előtt tartásával végrehajtható tkvi átiratás.

A szerződés három egyenlő példányban volt kiállítva az érdekelt szerződő felek közti kiosztás végett.

A tisztelettel fölterjesztett adatok nyomán bátorkodom felkérni Excellentiádat, hogy a 420/1891. sz. fölterjesztésemmel indokolt ajándékozáshoz kegyes engedélyt a szerződések jóváhagyási záradékában megadni méltóztassék

Fogadja kérem mély tiszteletem nyilvánítását, mellyel maradok

alázatos szolgálja

Dr. Schl. L.

v. ppk

99.

1890 február 26^{án}. Nagyvárad

Ngos Sal Ferencz Kir. Tanácsos és Polgármester Úrnak

Nagyvárad

A nagyváradon a biharmegyei történelmi és régészeti egylet által építendő museum céljára a püspökségnek tulajdonát képező 1312. sz. tkvben (2282-2283) hr. sz. alatt jegyzett belteleknek illetőleg kertnek egy részét ajándékképp a felsőbb hatóságok hozzájárulásával átengedni elhatározván, felkérem a tisztelt egyletnek képviselőit, hogy

¹⁶¹ Ez a bekezdés a fogalmazványban át lett húzva, ezért valószínűleg kimaradhatott a levél végső, szerkesztett változatából.

az erre vonatkozó szerződési tervezetet velem további eljárás végett közölni szíveskedjék.

Kívánságomnak a tisztelt egyleti képviselők engedvén a szerződési tervezetet f. é. február 17^{ről} keltezett levélben hozzám át is tették.

Miután azonban a tervezetnek 3 §-ban a nemes várost terhelő kötelezettségek foglaltatnak, nevezetesen:

a.) hogy a püspökségnek maradt telek és az új musaeumi telek közt egy közút létesíttessék, melynek elkészítése és fentartása a várost fogná terhelni.

b.) hogy azon esetben ha a régészeti és történelmi egylet valamikor feloszlanék a telek és a musaeumi épület minden törvényes tartozékai és az egylet tulajdonát képező gyűjtemények Nagyvárad város tulajdonába és birtokába mennek át, azzal a kötelezettséggel, hogy Nagyvárad városa a telket és épületet ezután is és mindenkorra musaeum céljára fogja felhasználni és fentartani;

az ezen két pont alatt foglalt kötelezettségek tehát egykoron a nemes város terhét fogván képezni: teljes tisztelettel felkérem Nagyságodat, hogy a ./ alatt mellékelt szerződési tervezetet illetékes helyen előterjeszteni és a város nagybecsű elhatározását hozzám juttatni szíveskedjék.

Többire stb.

100.

Ngos Sal Ferencz kir. tanácsos, polgármester Úrnak

Helyben

Nvárad 1893. márcz. 24.

Ngos!

A biharvármegyei régészeti és történelmi egylet által tervezett muzeum építésére a várad püspökségnek maradt telek és a tervezett muzeum-kert közt a Nagyvárad város által nyitandó közút céljaira szükséges összesen 4203.15 □ölnyi

Tekintve azonban a szóban forgó culturalius célokat nevezett minister úr beleegyezését nyilvánította ahhoz, hogy a tervezett közlekedési útvonal létesítésére 940 9/10 □ölnyi terület örök tulajdoni joggal Nagyvárad város használatába ingyen, a 3263 6/10 □ölnyi terület pedig a biharmegyei régészeti és történelmi egylet által építendő muzeum s azt környezendő kert céljaira a püspökség tulajdonjogának épségben tartása és illetőleg ennek elismeréséül évenként 1 db. 10 koronás arany fizetési kötelezettsége mellett oly feltétel alatt engedtessek át, hogy ezen használati jog mindaddig, míg a muzeum fennáll, a régészeti egylet részére biztosíttatik, ha pedig a muzeum valami előre meg nem határozható okból valaha megszűnnék, az esetben a régészeti egyesület

használati joga önként megszűnik s a 3263 6/10 önlényi ingatlan ismét korlátlan szabad rendelkezési joggal, az ezen ingatlanon előállított minden néven nevezendő épületek, ültetvények, kerítések és egyéb beruházmányok pedig ingyen, tehát minden kártalanítás nélkül a püspökség kizárólagos tulajdonába mennek át.

Miután pedig nevezett minister úr az ügyet a most jelzett irányba terelni s úgy a város, valamint a régészeti egyesület képviselőivel külön-külön kötendő szerződéseket átírás és illetőleg szolgálmi jog bejegyzéséhez szükséges térrajzokkal szabályszerűen fölszerelten jóváhagyása alá terjeszteni kívánja: a fensőbb jóváhagyást nem nyert szerződések két példányának s a térrajznak csatolása mellett, 15654/92 sz. átirat kapcsán tisztelettel felkérem Nagyságodat, hogy Nagyvárad várossal s a biharvármegyei régészeti és történelmi egyesülettel a hivatolt ministeri intézvény értelmében külön-külön kötendő szerződés ügyében intézkedni s az okmányokat a térrajzokkal együtt további eljárás végett majdan velem közölni méltóztassék.

Nagyvárad

Dr. Schl. L.
v. ppk.

101.

Mélt. Gróf Csáky Albin, vallás és közokt. m. kir. Minister Úrnak
Budapest
Nvárad 1893. april 6.

Nmélt!

A biharvármegyei és nváradai régészeti és történelmi egylet által tervezett muzeum céljaira szükséges telek adományozása, illetve megváltása tárgyában múlt hó 10-én 10.726. sz. a. kelt nagybecsű intézvényében méltóztatott Excellentiád a jóváhagyás végett tisztelettel fölterjesztett szerződésben biztosított culturalis célú kétfelé választva s az accessoriumot a principale felé helyezve a megegyezését nyilvánítani ahhoz, hogy a közlekedési útvonal létesítésére ingyen, örök tulajdoni joggal, ellenben a museum céljaira bizonyos fizetési kötelezettség és csak használati irányában engedjessenek át az adományoztatni kért telekrészek s egyúttal külön szerződések kötésére méltóztatott felhívni.

Mielőtt e kegyes felhívás szabta további lépéseket megtehetném: tekintettel az ezen ügyben eddig követett eljárás természetére s különösen Excellentiád 17007/1891. számú elvi beleegyezésének lehetőleg teljesített feltételeire, a nevezett egyesület képviselőivel szóbelileg folytatott tárgyalás alapján bátorkodom Excellentiád kegyes figyelmét több, a 10716/1893 sz. nagybecsű intézvényben mellőzött, de a tisztelettel kért jóváhagyás megnyeréséhez alapul szolgáló körülményre felhívni s tisztelettel arra kérni, hogy az újlag fölterjesztett szerződés példányait a jóváhagyó záradékkal ellátva, a tulajdonképpen culturalis célú ezen irányban előmozdítani kegyeskedjék.

Ugyanis nemcsak a hangsúlyozott culturalis célok egymástól való szétválasztása, hanem és különösen a muzeumépítésre szükséges telekre nézve a fentartó egyesület részére kizárólag a használati jog biztosítása az egész eljárást megdönteni s az egyesületet más telek szerzésére kényszeríteni látszik, amennyiben a régészeti és történelmi egyesülettel s Nagyvárad várossal kötött szerződés, az érdekelt egyesületnek belügyminiszterileg jóváhagyatott alapszabályai s a kir. kincstárnak adott biztosítási okirata a tisztelettel ././. idezárt kivonatok szerint feltétlenül kívánják, hogy a muzeum épület elhelyezése s azt környezendő kert céljára adományozhatni kért telek a régészeti és történelmi egyesület, illetve Nagyvárad város tulajdonába hasonló joggal és ingyen engedjék át, miként azt Excellentiád a tervezett muzeum hozzáférhetősége végett létesítendő közlekedési útvonal céljára kért telekre nézve engedélyezni méltóztatott.

Az egyesület alapszabályait csak nem rég módosította a szerződés 4. §-hoz képest, melynek értelmében a feloslás esetére minden vagyona, joga és kötelezettsége Nagyvárad városra ruháztatik át; a város pedig az ezen §-ban kikötött feltétel szerint, közgyűlési határozattal elvállalta a jogokkal a terheket is.

Ha excellentiád a telek adományozását, esetleg 28131/1892 sz. tiszteletteljes fölterjesztésben elvállalt megváltását feltétlenül engedélyezni nem méltóztatik: a régészeti egyesület alapszabályait újból módosítani volna kénytelen, Nagyvárad város közönsége pedig a szerződés biztosította jogai és kötelességeitől elüttetnék s azon felül a közlekedési útvonal létesítése és fentartása kárpótlás nélkül nehezednék reá. Viszont a telek adományozó püspökség jelentékeny anyagi teherrel járó erkölcsi kötelezettség elvállalására kényszerítették a muzeum fentartása folytán.

Az egyesület azonban a birtokában álló régészeti és történelmi gyűjtemény, aminthogy mindennemű vagyonának tulajdonjogáról – az alapszabályok kívánt módosításával – nem mondhat le; a város az egyesületi alapszabályok IX. szakasz 30.-ban biztosított vagyon átvétele és fentartása iránt köteleiséget vállalt el; a püspökségnek, illetve az egyházmegyének pedig a birtokában levő Ipolyi-gyűjtemény máskénti elhelyezéséről kellene gondoskodnia; szóval a szerződésben a nagynevű alapítók és hagyományozók intentionak megfelelően biztosított culturalis cél aligha nem meghusítottatnék vagy legalábbis megbénítottatnék.

Az érdekelt tényezők s egyúttal szerződő felek meg vannak győződve, hogy Excellentiád f. évi 19726. számú kegyes intézvényével nem a culturalis célok meghusítását, hanem bár a fenforgó nehézségeket figyelmen kívül hagyva az ingatlan adományozáshoz kötött feltétellel éppen a muzeum fentartását óhajtotta mindenkorra biztosítani.

Ebbeli meggyőződésünk batorít tehát azon már fentebb előadott tiszteletteljes kérelmünk előterjesztésére, hogy kegyes figyelmére méltatva a 10.726/893 számú felhívás nehézségeit a, a valódi culturalis célnak kellő biztosítására irányuló szerződést kegyesen jóváhagyni s ezzel a museum építésének megkezdhetését, illetve az ezen irányban teendő további eljárást lehetővé tenni méltóztatik.

Fogadja kérem mély tiszteletem nyilvánítását, mellyel
alázatos szolgája

Dr. Schl. L. v. ppk

104.

Vallás és Közoktatásügyi Magyar Kir. Minister
17495. szám

Nagyméltóságú Püspök Úr!

A nagyváradai régészeti és történelmi egylet által tervezett muzeum építés és illetőleg, az ehhez szükséges telek engedélyezése iránt f. é. április hó 6-án 691 sz. a. kelt nagybecsű fölterjesztésében felhozott indokok alapján a fent nevezett társulat igazgatóságával megkötött s Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága által kötelezőleg elfogadott szerződést jóváhagyási záradékkal ellátván ./.. alatt az összes küldeményekkel együtt a további szükséges intézkedések foganatosítása végett azzal van szerencsém Nagyméltóságodhoz visszaküldeni, hogy az elajándékozott terület értéke fejében megállapított 315 frt 22 krt a javadalmi törzstőkék javára gyümölcsöző elhelyezés végett a székeskáptalan őrizete alá helyezni méltóztassék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1893. május hó 10én.

Gr. Csáky Albin

112.

43/1894

a biharvármegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egylettől

Főmagasságú és főtisztelendő

Bíboros-Püspök Úr!

Egyletünk 1890-ben nagy örömmel értesült Főmagasságodnak azon kegyes ajánlatáról, hogy az egyleti állandó muzeum-épület építésének megkezdésekor a nemes cél megvalósítása végett egy ezer forintot fizet egyletünk pénztárába. Hosszas küzdelmek után végre elérkezett egyletünk ezen időponthoz s az alapoknak még ez évben való letétele által régi óhajlásának megvalósításához, a muzeum építéséhez fog, s azért legmélyebb tisztelettel bátorkodik fölkérni Főmagasságodat, hogy nemeslelkű ajánlata szerint a fenti összeget tekintetes Gálbory Sámuel egyleti pénztárnok úrhoz juttatni kegyeskedjék.

Kelt Nagyváradon 1894 okt. 29.

A választmány megbízásából s annak nevében:

Beőthy László
egyleti elnök

Dr. Karácsonyi János
egyleti titkár

115.

Ad XI/1896

A biharvármegyei és n.váradai régészeti és történelmi egylettől

Főmagasságú és Főtisztelendő Bíboros-Püspök
Kegyelmes Urunk!

Mély tisztelettel tudatjuk Eminentiaáddal, hogy egyletünk a közte és Eminentiaád, mint a n.váradai l. sz. egyházmegye képviselője közt 1891-ben kötött szerződésnek immár eleget tehet s a n.váradai l. sz. egyházmegye tulajdonát tevő Ipolyi-gyűjteményt megőrzés és kiállítás végett átveheti. E végből egyletünk a Gyalokay Lajos, Cséplő Péter, Géczy Lajos, Hegyesi Márton, dr. Karácsonyi János, dr. Némethy Gyula és Középesi Gyula urakból álló rendező bizottságot vagy annak csupán két tagját is teljes hatalommal ruházta föl a nevezett gyűjtemény átvételére, a hivatalos lelettáraknak s a fölveendő jegyzőkönyveknek az egylet nevében való aláírására. Kérjük egyúttal Eminentiaádat, hogy a n.váradai l. sz. egyházmegye részéről az átadást teljesítő személyek kinevezéséről és megbízásától egyletünket értesíteni kegyeskedjék.

Kelt N.Váradon 1896 márczius 23-án

Az egylet választmánya nevében

Dr. Karácsonyi János
egyleti titkár

Beőthy László
egyleti elnök

Meghatalmazás

Alulírott, mint b. e. Ipolyi Arnold nagyváradi l. sz. püspök végrendeletének végrehajtója, ezennel Bunyitay Vincze urat, a nagyváradi lsz. káptalan kanonokját, felhatalmazom, hogy a b. e. Ipolyi Arnold végrendeletének e) pontja értelmében, a nagyváradi városi királyi járásbíróóság 8988/1890 számú végzésével részemre átadott és a nagyváradi l. sz. székesegyház helyiségeiben őrzött ingóságokból azon tárgyakat, melyek a végrendelet e.) pontja értelmében a Nagyváradon felállítandó Múzeumban helyet foglalhatnak, kiválaszthassa, átvehesse és a nagyváradi l. sz. egyházmegye tulajdonába átadhassa.

Kelt Rómában, 1896, Márczius 23-ikán.

Fraknói Vilmos

Nagyváradi kanonok, mint b. e. Ipolyi
püspök végrendeletének végrehajtója

Előttünk:

Érdujhelyi Menyhért r. k. lelkész, tanú

Dr Hodinka Antal cs. és k. hitbizományi könyvtári tisztviselő, tanú

Ad IX/1896

A biharvármegyei és n.váradai régészeti és történelmi egylettől

Főmagasságú és Főtisztelendő Bíboros Püspök Úr!

Főmagasságodhoz mint ama méltóság nagynevű viselőjéhez, mely közül Biharmegye története századokon át forgott, fordul mély tisztelettel egyletünk, hogy kegyeskedjék most ismét megsegíteni azon munkájában és fáradozásában, mellyel Bihar megye múltjának most, hazánk ezredéves ünnepén, méltó emléket emelni ügyekszik.

Egyletünk egyik czélja lévén a Biharmegye múltjára vonatkozó emlékek egybegyűjtése és kiállítása, mély tisztelettel kérjük Eminentiádat, hogy a n.váradai régi székesegyházból kiasott s most püspöki palotája folyosóján levő faragott köveket gyűjteményünk számára átengedni sziveskedjék.

Ismeretes továbbá Eminentiád előtt, hogy egyletünk az új múzeum-épület körül nyilvános díszkertet létesíteni óhajt, s ez, ha tervünk sikerül, az Eminentiádtól létesítette s nevét viselő Schlauch-parknak mintegy kiegészítő része leend. E kert berendezése azonban nagy, egyletünk erejét meghaladó költségekbe kerül; kénytelenek vagyunk azért Eminentiád nemességéhez fordulni s azt kérni, hogy kegyes adományaival

nevezetesen az ily kert berendezésére alkalmas erdei bokrokra s a kerítés oszlopaihoz szükséges faanyagok átengedésével egyetünket e kert létesítésében támogatni szíveskedjék.

Kelt Nagy-Váradon. 1896 márcz. 27-én

A választmány nevében

Dr. Karácsonyi János
egyleti titkár
Beöthy László
egyleti elnök

118.

Mélt. Beöthy László főispán úrnak, mint a biharmegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egylet elnökének
Nagyvárad. 1896. ápril 3.

Helyben

Mélt. főispán, egyleti Elnök úr!

A biharmegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egylet nevében múlt hó 27-én Méltóságod által előterjesztett Kérelmet szívesen teljesítve egyidejűleg utasítottam uradalmi főtisztai hivatalomat, hogy az új muzeum épület körül létesítendő díszkerthez szükséges erdei bokrokat a püspökségi uradalmi erdőkből, továbbá az élő kerítés oszlopaihoz szükséges faanyagot, az egyletnek az erdőmesteri hivatal útján szolgáltatassa ki.

A kérelem másik részét illetőleg van szerencsém tisztelettel értesíteni Méltóságodat, hogy az ősi régi székesegyház kiásott faragott köveinek a muzeum számára átengedése iránt az ügynek ft. Szentszékekkel való tárgyalás után fogok határozni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását

Dr. Schlauch L.
bib. bv. pk.¹⁶²

119.

Kivonat

a nagyváradai l. sz. püspöki Szentszék 1896 ápril 16. tartott ülésének jegyzőkönyvéből

16. Olvastatott a biharmegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egylet átirata, melyben a régi Székesegyház kiásott köveit az egyletnek átengedni kéri,

¹⁶² A lapon folytatólagosan következik az uradalmi főtisztai hivatalnak címzett utasítás

egszersmind jelenti, hogy az Ipolyi féle műkincsekre vonatkozólag 1891-ben kötött szerződés értelmében egy bizottságot küldött ki saját kebeléből, melynek feladata a műkincseket az egylet részére a l. sz. egyházmegyétől átvenni, és az új muzeumban letétként elhelyezni: kéri ennél fogva az egyházmegye részéről is egy ily átadó bizottság kiküldését.

71/1896 törv. sz.

Határozat

A régi székesegyház köveit a Szentszék csak letéteményképpen és nem tulajdonul határozza átadandóknak. Az ezek közt található régi püspöki síremlékek és egyéb értékesebb darabokra nézve pedig úgy intézkedik, hogy fndő Bunyitay Vincze és dr. Karácsonyi János urakat kéri fel, hogy az említett kanonok úr indítványa szerint kegyeletes és különös megőrzést inkább igénylő tárgyakat válasszák ki és tegyenek kérdést a régészeti és történelmi egylethez, vajon ezeket mennyiben szándékozik a megfelelő kegyeletes gondozás alatt őrizni? S ha e tekintetben az egylet részéről nem nyujtatik elég biztosíték, akkor a külön válogatott műdarabok az egyházmegyénél visszatartandók a további intézkedésig.

A b. e. Ipolyi-féle műkincsek átadásánál, miután fndő Bunyitay Vincze kanonok úr a Szentszéken kijelentette, hogy méltóságos és fndő dr. Fraknói Vilmos c. püspök, végrendeleti végrehajtó úr a műkincsek átadása körül őt megillető minden jogát reá ruházta, a Szentszék kiküldi fndő Széchenyi Jenő kanonok és fr. Szemethy Géza szentszéki jegyző urakat, mint a lat. szert. nagyváradai egyházmegye képviselőit, hogy a nevezett műkincseket fndő Bunyitay Vincze kanonok úrtól mint a végrendeleti végrehajtó meghatalmazottjától leltár mellett átvéve ugyancsak leltár mellett adják át a biharmegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egyletnek, megjegyezvén ezúttal, hogy a műkincsek között található minden olyan tárgy, mely megszentelve vagy megáldva lévén az isteni szolgálatra való használat által méltóbb becsülésben részesül és mely a végrendeletben nincs név szerint a muzeumban elhelyezendőnek feltüntetve, az egyházmegye által és rendeltetésére visszatartatik, miként ezt fndő Bunyitay Vincze kanonok úr, mint a végrendeleti végrehajtó meghatalmazottja a szentszéken kijelentette, mely tárgyak kiválasztásánál az ő véleménye fog az egyházmegye képviselői részéről illetékesnek elfogadtatni.

Miről a biharmegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egylet választmánya, fndő Bunyitay Vincze kanonok úr mint a végrendeleti végrehajtó meghatalmazottja azzal értesítettnek, hogy az átadás és átvételre nézve a nagyváradai l. sz. egyházmegye megbízottjaival egyetértőleg a továbbiak iránt intézkedni sziveskedjenek.

Kmf.

Jegyzette és kiadta
Dr. Szemethy Géza
jegyző

Ad XVIII/1896

A biharvármegyei és n.váradai régészeti és történelmi egylettől

Főmagasságú és Főtisztelendő Bíboros-Püspök!
Kegyelmes Urunk!

Egyletünk választmánya f. é. ápril 30-án tartott gyűlésén részint Főmagasságodnak egyletünk elnökéhez intézett leveléből részint Gyalókay Lajos alelnök jelentéséből nagy örömmel értesült arról, hogy Főmagasságod egyletünknek a muzeum-kerti kerítés elkészíttetésére s a kertrendezéshez szükséges bokroknak ajándékozására vonatkozó alázatos kérelmét meghallgatni kegyeskedett; s mély hálával eltelten első gondja volt utasítani bennünket, hogy az egyleti választmány nevében Főmagasságodnak ezen egyletünkkel újabban éreztetett nagylelkű jótéteményéért forró köszönetet mondjunk. Fogadja Főmagasságod kegyesen mély hálánknak eme csekély jelét s mély tiszteletünknek nyilvánítását.

Kelt Nagy-Váradon 1896 május. 1.

Az egyleti választmány nevében

Dr. Karácsonyi János
egyleti titkár

Beöthy László
egyleti elnök

Nagyságos Bunyitay Vincze kanonok úrnak

Helyben

Tisztelettel értesítem, hogy megbízatásomhoz képest a biharvármegyei és n.váradai régészeti és történelmi egylet 1896 ápril 30-án tartott választmányi gyűlésén megkérdeztem a nevezett egylet választmányát arra nézve, hogy hová szándékozik a n.váradai régi székesegyház köveit elhelyezni. Erre azon választ kaptam, hogy az egyletnek az új muzeum épületben a délre néző galéria alatt egész e célra szánt, jókora terjedelmű souterrain helyisége van s ennél fogva a régi székesegyházból kiásott faragott köveket is ott szándékozik lehetőleg rendszeresen fölállítva elhelyezni.

Kelt Nagy-Váradon 1896 6 V/1.

Dr. Karácsonyi János
mint a biharvármegyei és n.váradai
régészeti és történelmi egylet titkára

A váradi l. szert. püspöki Szentszéktől
Méltóságos dr. Beóthy László főispán úrnak, a biharmegyei és nváradai régészeti és
történelmi egyesület t. választmányának elnökének

Helyben

Mélt!

Hivatkozással a biharmegyei és nváradai régészeti és történelmi egyesület t. választmányának f. évi márcz. 23-án kelt ad XI/1896 sz. becses átiratára van szerencsém tisztelettel értesíteni Mltgodat mint a fentsorolt választmány elnökét, hogy ftdő Szentszékem f. évi ápril 16-án tartott ülésében 71/896 törv. végzéssel ftdő Széchenyi Jenő apát-kanonok és tdő dr. Szemethy Géza szentszéki jegyző urakat küldötte ki a végből, hogy a nváradai l. sz. egyházmegye nevében és részéről az egyházmegye tulajdonát képező Ipolyi-féle műkincseket adják át [...] leltár mellett a fentisztelt régészeti és történelmi egyesületnek, mely átadás közelebbi módozatainak és körülményeinek a régészeti egyesület kiküldöttjével való egyetértőleges meghatározására és további intézkedésekre őket hatalommal ruházta fel.

Fogadja Mltgod kiv. tiszteletem nyilvánítását.

Nvárad 1896. máj. 14.

Dr. Schl. Lőrincz
bíb. ppk.

Jegyzőkönyv

Felvétetett NVáradon a l. sz. püspöki rezidenciában 1897 május 20-án. Jelenvoltak alulírottak.

Tárgy: a régi nváradai püspöki székesegyház 1883 és 85. Években kiásott köveinek átvétele.

Alulírottak egyrésztől a nváradai l. sz. Szentszék 1721/1896 törv. sz. végzésével másrésztől a biharmegyei és nváradai régészeti és történelmi egyesület LVII/1896 sz. határozatával kiküldött megbízottak a fentírt napon és helyen megjelentünk és az említett köveket összeszámlálván, abból 178 darabot (négy régi püspöki sirkő kivételével az összeszt) a biharmegyei és nváradai régészeti és történelmi egyesületnek a nváradai l. sz. egyházmegye tulajdonjogának fentartásával átadtunk. Illetőleg nevezett egyesület nevében megőrzés végett átvettük.

Kmf.

Széchenyi Jenő kanonok
Dr. Szemethy Géza, szentszéki jegyző
Mint átadók

Középesy Gyula, egyleti helyettes őr, átvevő
Dr. Némethy Gyula h. őr
mint átvevők

124.

A .b. Ipolyi Arnold-féle műkincsnek

Lelettára

I.

Rézmetset. Mária Terézia	3
Olajfestmény. II. Rudolf császár	4
Olajfestmény. Mátyás király	6
Olajfestmény. Szt. Ágoston püspök	7
Olajfestmény vászonra. A szt. család	8
Olajfestmény. A szt. család	9
Olajfestmény. Madonna	10
Színnyomatok	11–81
Színes Karton. Kapisztrán János	83
Színes karton. Hunyady János halála	84
Olajfestmény fára. Madonna	85
Olajfestmény vászonra. Jézus és szt. Péter	86
Olajfestmény fára. Madonna	87
Olajfestmény fára. Szt. János Patmoson	88
Olajfestmény. Az angyal és a pásztorok	89
Olajfestmény. Pázmány Péter	90
Olajfestmény. Mária Terézia	91
Olajfestmény. Egy főpap arczképe	92
Olajfestmény. Török és német lovasok	95
Olajfestmény. Magyar és német lovasok	96
Olajfestmény. Régi másolat	97
Olajfestmény fára. Magyar családi kép	98
Olajfestmény fára. Magyar családi kép	99
Olajfestmény. Margit spanyol királyné	100
Olajfestmény. Magyar lovasok	101
Olajfestmény. Két apostol	102
Olajfestmény. Másolat	103
Olajfestmény. Magyar főúr képe	104
Olajfestmény fára. Olasz tájkép	105

Olajfestmény. Olasz tájkép	106
Olajfestmény fára. Olasz tájkép	107
Olajfestmény fára. Kerékbetört vértanúk.	108
Olajfestmény fára. Vadászjelenet	109
Olajfestmény fára. Vértanúk lefejezése	110
Olajfestmény fára. Szt. zarándokok	111
Olajfestmény fára. Szt. ereklyék feltalálása	112
Olajfestmény fára. Két szent.	113-4-5
Olajfestmény. Németalföldi tájkép	116
Olajfestmény. Pozsony vidéke	117
Olajfestmény. Magyar-török csata	118
Olajfestmény. Magyar-török csata	119
Olajfestmény fára. Madonna térdeplő donatorral	120
Olajfestmény fára. Zsidó-égetés	121
Olajfestmény fára. Egy német császár	122
Olajfestmény fára. Madonna	123
Olajfestmény fára. Szt. zarándokok	124
Olajfestmény fára. Tryptychon. Kalvária	125
Olajfestmény fára. Madonna két szt. nővel	126
Olajfestmény. Ecce homo	127
Olajfestmény fára. Szt Jeromos	128
Olajfestmény fára. Madonna	129
Olajfestmény. Olasz tájkép	130
Olajfestmény fára. Női mellkép	131
Olajfestmény. Alföldi árvíz.	132
Olajfestmény. Krisztus körülmetéltetése	133
Olajfestmény fára. Három szent.	134-35
Olajfestmény. Egy püspök arczképe	136
Olajfestmény. Osztrák követek keleten	137-38
Olajfestmény. Török vendégség	139
Olajfestmény fára. Szt Péter vértanúsága	140
Olajfestmény fára. Király és harcosok	141-42
Olajfestmény fára. Térdelő lovag	143
Olajfestmény része. Madonna	144
Olajfestmény fára. A három szt. király	145
Olajfestmény. A házasságtörő nő	146
Olajfestmény fára. A 3 szt. király	147
Olajfestmény fára. Madonna szentekkel	148
Olajfestmény fára. Madonna két nő szenttel	149
Olajfestmény fára. Kálvária	150
Olajfestmény kemény papírra. Halász	151
Olajfestmény fára. A 3. szt. király	152
Olajfestmény fára. Ker. szt. János	153
Olajfestmény fára. Madonna négy szenttel	154
Olajfestmény fára. Madonna négy szenttel	154
Olajfestmény fára. Tryptychion	155

Olajfestmény. Szt. Ferencz	156
Olajfestmény fára. Szt. Pál és szt. János	157
Olajfestmény fára. Kalvária	158
Olajfestmény fára. Kalvária	159
Olajfestmény fára. Krisztus születése	160
Olajfestmény. Tájkép szt. Kristóffal	161
Olajfestmény fára. Szt. Terézia	162
Olajfestmény fára. Mózes	163
Olajfestmény. Krisztus sírbatétele	164
Olajfestmény fára. Két apostol	165
Olajfestmény fára. Jézus bevonulása Jeruzsalembe	166
Olajfestmény fára. Dániel próféta	167
Olajfestmény fára. Kalvaria	168
Olajfestmény fára. Szt. Ferencz	169
Olajfestmény fára. Szt. János	170
Olajfestmény fára. Mária Magdolna	171
Olajfestmény fára. Próféta	172
Olajfestmény. Savonnarolla	173
Olajfestmény fára. Ecce homo	174
Olajfestmény fára. Egy pápa vértanúsága	175
Olajfestmény fára. Krisztus körülmetélése	176
Olajfestmény fára. Remete szt. Antal	177
Olajfestmény fára. Madonna	178
Olajfestmény fára. Krisztus születése	179
Olajfestmény fára. Ecce homo	180
Olajfestmény fára. Kalvária	183
Olajfestmény fára. Krisztus születése	184
Olajfestmény fára. Három apostol	185
Olajfestmény. Egy vértanú feje	186
Olajfestmény fára. Szt. Orsolya és társai	187
Olajfestmény fára. Térdeplő vitéz	188
Olajfestmény. Bartakovics Béla	189
Olajfestmény. Telekessy püspök	190
Olajfestmény. Oláh Miklós	191
Olajfestmény. Verancsics Antal	192
Olajfestmény. Forgách Ferencz	193
Olajfestmény. Pázmány Péter	194
Olajfestmény. Lossy Imre	195
Olajfestmény. Lippay György	196
Olajfestmény. Szelepcsényi György	197
Olajfestmény. Széchenyi György	198
Olajfestmény. Janus Pannonius és Vitéz János	199
Olajfestmény. Munkácsi ünnepély	200
Rézkarcz. Krisztus Pilatus előtt	201
Olajfestmény. Egyiptomi lakoma	202
Olajfestmény fára. Két apostol.	203

Olajfestmény fára. Szt. püspökök	204
Olajfestmény fára. Tryptychon	205
Olajfestmény fára. Három szent	206
Olajfestmény fára. Pieta	207
Olajfestmény. Báthory Endre	212
Olajfestmény. Fráter György	213
Olajfestmény. Pázmány Pétert	214
Olajfestmény. II. Rákoczy György	215
Olajfestmény. Káldy György	216
Olajfestmény. Bethlen Gábor	217
Olajfestmény. Pázmány Péter	218
Olajfestmény. Magyar főúr	219
Olajfestmény. Rákoczy Zsigmond	220
Olajfestmény. Magyar főúr	221
Vízfestmény pergamenre. Lonovics püspök	222
Olajfestmény fára. Szt. Antal	223
Olajfestmény. Lorántffy Zsuzsánna	224
Olajfestmény.	225
Olajfestmény. Rákoczy György	226
Olajfestmény. I. Rákoczy Ferencz	227
Olajfestmény. II. Rákoczy Ferencz	228
Olajfestmény. Várady Pál	229
Olajfestmény. II. Rákoczy Ferencz	230
Olajfestmény. Zrinyi a költő	231
Olajfestmény. V. Sixtus pápa	232
Olajfestmény. Zrinyi a szigetvári hős	233
Olajfestmény. XI. Incze pápa	234
Olajfestmény. Szt. Jeromos	235
Rézmetsetek.	252-53
Olajfestmény. A 3 szt. király	259
Olajfestmény. Ipolyi Gáspár képe	260
Olajfestmény. Ipolyi Gáspár mellképe	261
Olajfestmény. Női mellkép	262
Olajfestmény. Női mellkép	263
Olajfestmény fára. Madonna	264
Olajfestmény. Ipolyi Arnold	265
Olajfestmény. Női mellkép	266
Olajfestmény. Női mellkép	267
Olajfestmény. Szt. István	268
Olajfestmény. Szent Ferencz	269
Olajfestmény fára. Tájkép szt. Kristóffal	270
Olajfestmény fára. A szt. család	271
Olajfestmény. Szt. Ferencz	272
Olajfestmény fára. Madonna	273
Olajfestmény. Mária Magdolna	274
Olajfestmény. Szt. Ignác halála	275

Olajfestmény fára. Kálvária	276
Olajfestmény. Csúcsíves templom	277
Olajfestmény. A szt. Márk templom egyik kápolnája	278
Olajfestmény fára. Madonna szentekkel	279
Olajfestmény fára. Madonna angyalokkal	280
Olajfestmény fára. Krisztus mint bíró	285
Olajfestmény fára. Kalvária	286
Olajfestmény fára. Madonna	288
Olajfestmény fára. Kalvária	289
Olajfestmény fára. Szt. János és szt. Ágnes	290
Olajfestmény fára. Térdelő alakok	291
Olajfestmény fára. Madonna	292
Olajfestmény fára. 3 szt. királyok	293
Olajfestmény fára. Praedella apostolokkal	294
Olajfestmény fára. A kereszttvitel	295
Olajfestmény fára. Mária halála	296
Olajfestmény fára. Krisztus a keresztet hordozza	297
Olajfestmény fára. Vértanúk	298
Olajfestmény fára. Két szent	299
Olajfestmény fára. Madonna fa alatt	300
Olajfestmény fára. Krisztus az olajfák hegyén és a keresztről való levétel	301
Olajfestmény fára. Szt. Miklós püspök	303
Olajfestmény fára. Szt. János olajbafőzetése	304
Olajfestmény fára. A 3 szt. király	305
Olajfestmény fára. Szt. Pál és az alvó tanítványok	306
Olajfestmény fára. Madonna	307
Olajfestmény fára. Erzsébet Zakariás felesége	308
Olajfestmény fára. Szt. Miklós püspök hajóval	309
Olajfestmény fára. Szt. Kristóf	310
Olajfestmény fára. Király és királyné	311
Olajfestmény fára. Szt. Borbála	312
Olajfestmény fára. Alexandriai szt. Katalin	313
Olajfestmény fára. Szt. György és egy szent nő	314
Olajfestmény fára. Egy apostol fűrészszel	315
Olajfestmény fára. Egy apostol lámpással	316
Olajfestmény fára. Szt. Péter a kereszten	317
Olajfestmény fára. Szt. Bertalan apostol	318
Olajfestmény fára. Nőalak egyszarvú lóval	319
Olajfestmény fára. Szt. Kristóf	320
Olajfestmény és festett dombormű. Két szent	321
Olajfestmény fára. Oltárszánypkép két mezővel	322-23
Olajfestmény fára. Apostolok	324
Olajfestmény fára. Kalvária sok alakkal	325
Olajfestmény fára. Kalvária	326
Olajfestmény fára. Szt. Katalin és szt. Borbála	327
Olajfestmény fára. Mária halála	328

Olajfestmény fára. Ecce homo és a két szent nő	329
Olajfestmény fára. Krisztus születése és szt. György	330
Olajfestmény fára. Jézus a Getsemani kertben	331
Olajfestmény fára. Kalvária	332
Olajfestmény fára. Mária halála	333
Olajfestmény fára. Két szent püspök öt más szent alakkal	334
Olajfestmény fára. Krisztus megkereszteltetése	335
Olajfestmény fára. A 3 szt. király és Krisztus sírbatétele	336
Olajfestmény fára. Krisztus az olajfák hegyén és a hiúság	337
Olajfestmény fára. Madonna püspökkel és donatorral	338
Olajfestmény fára. Egy püspök és egy női szent	339
Olajfestmény fára. Mária halála	340
Olajfestmény fára. Remete szt. Pál	341
Olajfestmény fára. Királynő térdelő leánnyal	342
Olajfestmény fára. Szt. János evangélista	343
Olajfestmény fára. Áldoztató püspök	344
Olajfestmény fára. Szt. Katalin	345
Olajfestmény fára. Két női szent	346
Olajfestmény fára. Szt. Apollónia	347
Olajfestmény fára. Júdás csókja	348
Olajfestmény fára. Női szent nyállal	348
Olajfestmény fára. Szt., Miklós püspök és egy vértanú	350
Olajfestmény fára. Szt. Miklós	351
Olajfestmény fára. Mária születése	352
Olajfestmény fára és festett dombormű: Amaz Jézus körülméltetését, ez Mária halálát ábrázolja	353
Olajfestmény fára és festett dombormű. Az egyik a 3 szt. királyt, a másik Máriát és Erzsébetet ábrázolja	354
Olajfestmény fára. Krisztus az olajfák hegyén	355
Olajfestmény fára. Krisztus, egy szt. püspök és a donator	356
Olajfestmény fára. Szárnyas-oltár részletek	357
Olajfestmény fára. Krisztus a kereszttel	358
Olajfestmény fára. Krisztus születése	359
Olajfestmény fára. A 3 szt. király	360
Olajfestmény fára. A 3 szt. király	361
Olajfestmény fára. A kereszttel	362
Olajfestmény fára. Krisztus s a két tanítvány Emmausba mennek	363
Olajfestmény fára. Szűz Mária a szentek között	364
Olajfestmény fára. Krisztus sírbatétele	365
Olajfestmény fára. A gyermek Jézus és ker. szt. János	366
Olajfestmény fára. Madonna két angyallal	367
Olajfestmény fára. Tryptychon. Szt. Anna s Mária	368
Olajfestmény fára. Krisztus megkereszteltetése	369
Olajfestmény fára. Krisztus sírbatétele	370
Olajfestmény fára. Madonna szt. Józseffel s szt. Katalinnal	371
Olajfestmény fára. Mária táplálja a kis Jézust	372

Olajfestmény fára. Krisztus két angyallal	373
Olajfestmény fára. Krisztus mint főpap Mária és szt. Jánossal	374
Olajfestmény fára. Az utolsó vacsora	375
Olajfestmény fára. Szentek	376
Olajfestmény fára. Kalvária	377
Olajfestmény. Szent Lukács	378
Olajfestmény. Saul megtérése	379
Olajfestmény fára. Templomépítés	380
Olajfestmény fára. Író bíbornok	381
Olajfestmény fára. Kalvária	382
Olajfestmény fára. Bizanczi Madonna	383
Olajfestmény fára. Ker. szt. János vértanúsága	384
Olajfestmény fára. Jelenet a „Divina Comedia”ból	385
Olajfestmény. Loyola szt. Ignác Mária előtt	386
Olajfestmény fára. Szt. Terézia	387
Olajfestmény fára. Madonna	388
Olajfestmény fára. Egy apáca	389
Olajfestmény fára. Madonna	390
Olajfestmény fára. Krisztus az olajfák hegyén	391
Olajfestmény fára. Mária és Erzsébet	392
Olajfestmény fára. Ker. szt. János	393
Olajfestmény fára. Krisztus születése	394
Olajfestmény rézre. Szt. Ferencz	395
Olajfestmény. A bars szt.-keresztű kert	398
Olajfestmény. Bars szt. Kereszt vidéke	399
Színes karton. Pán romok közt	400
Vízfestmény. A bars szt.-keresztű kastély	401
Vízfestmény. A bars szt.-keresztű kastély	402
Színes karton. Szt. István a szegények között	428
Rézkarcz. A kassai szentségház	429
Aczélmetszet. A strassburgi dóm	430
Aczélmetszet. A freiburgi dóm	431
Rézkarcz. A kassai szt. Mihály kápolna	432
Műemlékek színnyomatú képei	433-36
Tervrajzok Stornó Ferencztől	451-5
Metszetek Dürer Albert után	456-64
Vízfestmény. A szepesi falkép	469
Fényképek	473-9
Vízfestmény. Juhászok	480
Tollrajz. Szent Borbála oltár Besztercebányán	481
Rézkarcz. Munkácsy műterme	482
Rézkarc. A nürnbergi dóm	486
Olajfestmény fára. Kalvária	511
Olajfestmény. Nemesi címér	512
Olajfestmény. Öreg ember arczképe	513
Olajfestmény fára. Krisztus megkereszteltetése	518

Olajfestmény. A szt. család	519
Olajfestmény. Szt. István első vértanú megkövezése	520
Olajfestmény. Mária Terézia	521
Olajfestmény fára. Mater dolorosa	181
Olajfestmény fára. Kalvária	182
Falszönyeg. Szt. Pál Málta szigetén	522
Falszönyeg. Király s királynő kísérettel	523
Falszönyeg. Sípoló pán az erdőben	524
Falszönyeg. Antonius és Kleopatra	525
Falszönyeg. Vadászat	526
Falszönyeg. A zsidók Egyiptomban	527
Falszönyeg. Bibliai jelenet, négy elemet ábrázoló szegéllyel	528
Falszönyeg. Római diadalmenet	529
Falszönyeg. Diadalmenet Mars s más alakokkal	530
Falszönyeg. A szt. Háromság diadala	531
Falszönyeg. Muzsák	532
Falszönyeg. Kalvária	533
Falszönyeg. Ábrahám és Melchizedech	534
Falszönyeg. Jézus Jákob kutjánál	535
Falszönyeg. Történeti jelenet	536
Falszönyeg. Barbarossa s VII. Gergely	537
Falszönyeg. Király és követ	538
Falszönyeg. Saba királynője Salamon előtt	539
Falszönyeg. Bibliai jelent	540
Falszönyeg. Barbarossa házassága	541
Falszönyeg. Zsidó lányok dobokkal	542
Falszönyeg. Zsidó leányok hárfákkal	543
Falszönyeg. Koronázás	544
Falszönyeg. Bibliai jelenet	545
Falszönyeg. A sabin nők elrablása	546
Falszönyeg. Nejétől búcsúzó görög vitéz	547
Falszönyeg. Krisztus megkereszteltetése	548
Keleti kárpit.	549-553
Keleti imaszönyeg	554
Keleti kárpit.	555-56
Keleti imaszönyeg	557-560
Keleti kárpit.	561
Keleti imaszönyeg	562
Keleti kárpit.	563-65
Keleti imaszönyeg	566-68
Keleti kárpit.	569
Keleti imaszönyeg	570-572
Keleti kárpit.	575-585
Keleti imaszönyeg	586
Keleti kárpit.	588-594
Keleti imaszönyeg	595

Keleti kárpit.	596-98
Keleti imaszőnyeg	599-600
Keleti kárpit.	601-606
Keleti imaszőnyeg	618
Keleti kárpit.	619
Szerb portierek	620-623
Szekrényke márvány lappal berakott réz díszítéssel	635
Szekrényke intarsia díszítéssel	636
Szekrényke intarisa díszítéssel	637
Íróasztal betolható székkal	641
Faragott újabb faállvány	642-43
Szekrényke vörös márványlappal	644
Szék préselt bőr behuzattal	645
Faragott kis szék	646
Fekete szék stilizált szövettel	648
Asztalka renaissance faragással	649
Kályha-ellenző. Modern	650-51
Asztalka, bronzírozva	652
Faragott régi szék	654-55
Faragott fa-trón	656
Fadiván, részben régi csúcsíves stýlben	657
Faragott, régi asztal	658
Hátasszék gobelín szövettel	659-662
Hátasszék gobelín szövettel	663-666
Karosszék vörös selyem behuzással	667
Karosszék préselt bőrrel	668
Faragott hátsó szék	672-73
Faragott padocska	675
Console asztalka faragott angyalokkal	676
Faragott hátsó szék	677
Nagy faláda intarsiával	681
Asztal vörösmárvány lappal	682
Asztalka fehér márvány lappal	683
Karosszék egyiptomi szövettel	684
Íróasztal	691
Vasláda	692
Keményfa-állvány	693
Tölgyfa szekrények	694-99
Rococco asztal ¹⁶³	700
Rococco tükör	1479
Préselt bőrrel bevont szék	638-9
Csat ezüst aranyozva	716
Csat ezüst aranyozva	717
Csat ezüst aranyozva	718
Csat ezüst aranyozva	719

¹⁶³ Ez a sor, a leltári számmal együtt ceruzával áthúzva

Kapocsféle ezüst	720
Csat ezüst	721
Karperecz aranyozott ezüsből	722
Zsebóra rézből	723
Csésze rézből	724
Sótartó rézből	725
Rézlemez T alakú	727
Rézlap keresztelési jelenettel	729
Szenteltvíztartó rézből	730
Szekrényke fából	731
Ereklyetartó aranyozott, zománcozott bronzból	732
Ereklyetartó rézből aranyozva	733
Ereklyetartó zománcozott bronz	734
Szenteltvíztartó aranyozott ezüst	735
Ereklyetartó vörösrézből	736
Szekrényke aranyozott rézből	737
Gyertyatartó egy pár öntött bronz	738-39
Gyertyatartópár rézből	740-41
Gyertyatartópár rézből	742-743
Gyertyatartópár bronzból	744-5
Koppantó rézből	746
Ostyatartó részben aranyozott bronz	747
Ostyatartó aranyozott bronz	748
Kehely aranyozott ezüst	749
Kehely, aranyozott ezüst ¹⁶⁴	750
Ereklyetartó, aranyozott bronz	751
Úrmutató aranyozott bronz	752
Ostyatartó aranyozott réz	753
Ereklyetartó réz	754
Ereklyetartó réz	755
Kehely ezüsből és rézből ¹⁶⁵	756
Kehely aranyozott ezüsből	757
Tőr indiai vörösréz	758
Óra aranyozott ezüsből	759
Álló óra aranyozott ezüsből	760
Álló óra aranyozott ezüsből	761
Lemez aranyozott bronz	762
Lemez rézből gazdag zománcczal	763
Rézlap Szt. Pál zománccz-alakjával	764
Rézlemezpár zománcczal	765
Pásztorbot bronz	767
Pásztorbot bronz aranyozva	768
Triptychon fakeretben	769
Triptychon fakeretben aranyozva	770

¹⁶⁴ Ez a sor, a leltári számmal együtt ceruzával áthúzva.

¹⁶⁵ Ceruzával áthúzva.

Rézlap zománczczal	771
Rézlap zománczczal. Mária megkoronáztatása	772
Rézlap egyszínű zománczczal	773
Rézlap hidegzománczczal	774
Födeles kupa aranyozott ezüsből	775
Feszület kereszt nélkül zománczozott réz	776
Kis dombormű (egy szent alakja) zománczczal	777
Kerek zománczos rézlap Krisztus a bíró alakjával	778
Mellkereszt ezüsből	779
Tálczácska vert ezüsből	780
Körmeneti kereszt vert rézből	782
Imádságos könyv (horarium) pergamenre írva	783
Énekes könyv az előbbihez hasonló	784
Váza pár rézből. Japán zománczczal	785-86
Réztányérka kínai alakokkal	787
Körmeneti kereszt vörösrézből	788
Körmeneti kereszt sárga réz	789
Körmeneti kereszt bronzból	790
Vert ezüstlap két apostol domborképével	791
Réztáblás pontificale	792
Könyvtábla rézből festve	793
Medaillon vörösrézből	794
Ostyatartó aranyozott bronz	795
Szelencze ezüsből. Szt Péter domborképével	796
Ostyatartó. aranyozott réz	797
Ostyatartó aranyozott bronz	798
Szentségtartó ezüstözött réz	799
Kehely aranyozott ezüst	800
Szentségtartó aranyozott bronz	801
Szentségtartó bronzból	802
Kehely rézből aranyozva	803
Gyertyatartópár aranyozott bronzból	804-5
Gyertyatartópár bronzból	806-7
Bronzfüstolók csúcsíves stylben	808-10
Kereszt aranyozott ezüsből	811
Mellkereszt ezüsből	812
Mellkereszt aranyozott rézből	813
Feszület aranyozott rézből	814
Kereszt bronzból	815
Feszület bronzból	816
Feszület bronzból	817
Kereszt bronzból	818
Kereszt töredék bronzból	819
Keresztecske bronzból	820
Keresztecske bronzból	821
Ereklyetartó vert rézből, házalakú	822

Oltárkeresztpár czinból aranyozva	823-24
Ereklyetartó kereszt aranyozott rézből	825
Feszület aranyozott ezüsből	826
Feszület aranyozott ezüst	827
Csöngetyű öntött vasból	828
Csöngetyű öntött vasból	829
Kereszttöredék vert rézből a Megváltó ülő alakjával	830
Tintatartó bronzból	831
Porzótartó bronzból	832
Tőr aczél pengével, csont markolattal	833
Réztálcza pompás zománczczal	834
Födeles kancsó rézből	835
Réztál dombormívű mellképpel	836
Czápás pohár ezüst aranyozva	837
Födeles kancsó aranyozott ezüsből	838
Díszpohár vagy billikom aranyozott ezüsből	839
Födeles díszpohár strucctoásból és ezüsből	840
Pohár ezüst barokk díszítéssel	841
Rézpohár csúcsíves stílú	842
Talpas pohár ezüst aranyozva	843
Réztál domború mellképpel	844
Pohár ezüsből porosz s lengyel érmekkel	845
Pohár ezüsből citromalak	846
Pohár vert ezüst	847
Kettős pohár aranyozott ezüsből	848
Bocskay István díszpohara aranyozott ezüsből	849
kancsó elefántcsont s ezüsből	850
Bethlen Gábor állítólagos nászpohara	851
Kettős pohár aranyozott ezüsből	852
Talpas pohár aranyozott ezüsből	853
Talpas pohár aranyozott ezüsből	854
Födeles kupa aranyozott ezüsből	855
Réztál Ádám s Éva képével aranyozott	856
Réztál pompás keleti zománczczal	857
Tál ezüsből aranyozva	858
Réztálcza vésett képekkel	859
Tál ezüsből aranyozva ovál alakú	860
Tálcza ezüsből vésett képekkel	861
Tálczácska ezüsből rézfülekkel	862
Kanna rézből	863
Kancsó aranyozott ezüsből	864
Czukorszelencze aranyozott ezüsből	865
Rézsobrocska kezében üvegphárkával	866
Rézsobrocska török vitéz	867
Rézsobrocska mint az előbbi	868
Evőeszköz készlet ezüsből aranyozva	869

Födeles kancsó aranyozott ezüst	870
Födeles edényke kókuszdióból	871
Findzsa kókuszdióból ezüst foglatba	872
Tálcácska ezüsből aranyozva	873
Csésze kókuszdió ezüsfoglatban	874
Tálcácska ezüsből aranyfoglatban	875
Sótartó ezüsből aranyozva	876
Sótartó ezüsből aranyozva	877
Fatálca rézfoglatban	878
Mustártartó ezüsfoglatban	879
Tintatartó sárgarézből	880
Tojástartó ezüsből	881
Tálcácska rézből	882
Kés, villa ezüsfoglatban	883
Kés, villa gyöngyháznyéllel	884
Evőeszköz készlet ezüstnyéllel	885
Kés, villa porcellányélel	886-87
Ezüst kanál 6 drb aranyozva	888
Kanálka ezüsből huszár mellképpel	889
Kanál ezüsből	890
Kanál ezüsből S. I. G. M. betűkkel	892
Kanál ezüsből	893
Kanál ezüsből S. M. betűkkel	894
Theaszűrő kanál aranyozott ezüsből	896
Tintatartó malachitból bronzfoglatba	897
Négykarú gyertyatartópár aranyozott érczből	898-99
Gyertyatartópár bronzból	900-1
Ötkarú gyertyatartópár bronzból	902-3
Váza majolkiából	904
Gyertyatartópár bronzból	905-906
Gyertyatartópár egyiptomi női alakokkal	907-908
Tálca majolikából	909
Négyágú gyertyatartópár bronzból	912-13
Hatágú gyertyatartópár bronzból	914-15
Váza érczfödéllel egyiptomi stylben	916
Gyertyatartópár érczből	917-18
Edényke tömjéntartó alakú	919
Hamutartó ezüsből	920
Edényke bronzból	921
Gyertyatartó bronzból	922
Kétágú gyertyatartó bronzból	923
Csöngetyű bronzból	924
Kannácska ezüstözött réz	925
Váza pár aranyozott bronz	926-27
Gyertyatartópár aranyozott bronz	928-29
Csöngetyű sárgarézből	930

Majolika-tál	931
Cseréptál paraszt munka	932
Paraszttál	934
Tál porcellánból	935
Czímeres majolika tál	936
Majolikátál	938
Majolika-lap angol munka	939
Kályhafiók majolikából	940
Dombormű majolikából. A pozsonyi csata	941
Kályhafiók Magdolnával	942
Majolika lap angol készítmény	943
Majolikátál	944
Majolikátál zsolnai gyárból	945
Majolikátál múlt századból	946
Majolikátál	947
Majolikátál	948
Paraszttál	949
Majolikátál	950
Cseréptál	951
Majolikátál	952
Korsó majolikából	953
Korsó majolikából	954
Korsó majolikából	955
Korsó majolikából	956
Korsó majolikából	957
Palissy-tál majolikából	958
Majolikátál zsolnai féle	959
Majolikátál régibb	960
Majolikátál régibb	961
Majolikátál körmöczbányai utánszat	964
Majolikátál régibb	963
Majolikátál Rafael „Költészetének” alakjaival	966
Majolikátál régibb	967
Majolikátál	968
Majolikátál	970
Paraszttál	972
Paraszttál	973
Paraszttál	974
Majolikátál aranyalapon női mellképpel	977
Majolikátál lovas huszár képével	978
Majolikátábla lovas huszárral	979
Paraszttál	981
Majolika korsó	983
Majolika korsó	984
Majolika korsó „gracco”	985
Asztaldísz majolikából	986

Majolika korsó	987
Majolika korsó	988
Majolika korsó	989
Majolika korsó	990
Majolika butykos	991
Majolika korsó czinfödéllel	992
Majolika korsó Mária képpel	993
Majolika korsó Ipolyi címerral	994
Parasztkorsó	995
Majolika korsó	996
Parasztkorsó	997
Födeles korsó czinfödéllel	998
Majolika korsó	999
Majolika korsó	1000
Majolika korsó	1001
Majolika korsó	1002
Parasztkorsó	1003
Majolika korsó	1004
Födeles korsó festve	1005-7
Nagy korsó	1008
Nagy korsó	1009
Butykos kékes zománczczal	1010
Parasztkorsó	1011
Német korsó kék zománczczal	1012
Parasztkorsó czinfödéllel	1013
Barna mázas korsó	1014
Korsó	1015
Parasztkorsó	1016
Kékszománczos korsó	1017
Korsó	1018
Korsó czinfödéllel	1019
Czinfödelű korsó	1020
Czinfödelű korsó	1021
Czinfödelű korsó	1022
Czinfödelű korsó	1023
Czinfödelű korsó	1024
Czinfödelű korsó	1025
Szász korsó	1026
Újabb német korsó	1027
Korsó	1028
Újabb német korsó	1029
Korsó májszínű fákkal	1030
Korsó Mária képpel	1031
Parasztkorsó	1032
Korsó ugró szarvassal	1033
Korsó sárga virágdíszsel	1034

Kis korsó kétféjű sassal	1035
Butykos „Vivat Carolus rex Hngae” fölirattal	1036
Kis meisseni porcellán kanna	1037
Czukortartó porcellánból	1038
Régi bécsi porcellán kanna	1039
Kanna	1040
Régi bécsi kanna	1041
Meisseni kanna	1042
Két csésze-alj	1043-44
Régi bécsi csésze-alj	1045
Bécsi poczellán csésze-alj	1046
Tatai porcellán csésze-alj	1047
Meisseni porcellán csésze alj	1048
Porcellán csésze alj	1049
Régi bécsi porcellán csésze alj	1050
Tálczácska Madonnával	1051
Csészék holicsi készítmény	1052-53
Porcellán csészealj Fischer bpesti gyárából	1054
Majolika sőtartó	1055-56
Tojástartó ¹⁶⁶	1057
Majolikalap Fischer gyárából	1058
Paraszttál	980
Keleti majolika lap solyomvadászattal	1059
Majolika lap huszár és felesége	1060
Majolika korsó	1061
Majolikátál	1062
Delfti majolikátál	1063
Majolikátál modern	1064
Majolikátál	1065
Majolikátál Jacobus Cornides fölirattal	1066
Majolikátál	1067
Majolikátál	1068
Majolikátál	1069
Majolikátál ércfoglalattal	1070
Nagykorsó újabb	1071
Korsó	1072
Czinfödeles korsó	1073
Czinfödeles korsó	1074
Czinfödeles korsó	1075
Czinfödeles korsó	1076
Czinfödeles korsó	1077
Czinfödeles korsó	1079
Korsó pipázó huszárral	1080
Majolikátál	1081
Majolikátál	1082

¹⁶⁶ Ceruzával áthúзва

Majolikátál	1083
Paraszttál	1084
Tál 1679-ből	1085
Majolika butykos	1086
Majolikátál	1087-88
Tálacska	1089
Paraszttál	1090
Majolika tálcza	1091
Tál	1092
Gerinczes tál	1093
Angol tányér	1095
Angol majolika lapok	1096-8
Majolika mumia-alakú szelencze	1099
Majolika virág edények	1100
Üveg pohár hercegi címerrel	1101
Czímeres festett modern üveg poharak	1102-8
Üveg pohár mészáros képével	1109
Üveg csutora	1110
Metszett pohár a bécsi szt. István dóm képével	1111
Festett üveg táblacska	1112
Festett üveg pohár aranyos alakokkal	1113
Üveg pohár festve	1114
Festett palaczk a múlt századból	1115
Kis üvegpalczk	1116
Üvegpalczk szt. Miklós képével	1117
Czímeres üveg poharak	1118-20
Talpas zöld poharak Ipolyi címerével	1121-132
Fehér vizes pohár festett címerrel	1133-4
Talpas poharak festett címerrel	1135-9
Velencei üvegcsillárok. Modern	1140-2
Hat drb festett üvegmozaik	1143-1148
Két üvegmozaik tábla Ipolyi címerével	1149-50
Régi üvegfestmény egy apostol alakjával	1151
Régi üvegfestmény egy szent nővel	1152
Üvegfestmény. Donator és Madonna	1153
Üvegfestmény. Ipolyi címere	1154
Üvegfestmény. Szt. Orsolya. Modern	1155
Üvegfestmény. Szt. Dorottya. Modern	1156
Üvegfestmény. Szt. Erzsébet mellképe	1157
Üvegfestmény. Szt. Imre mellképe. Modern	1158
Üvegfestmény. Szt. István mellképe	1159
Üvegfestmény. Ipolyi püspök térdelő helyzetben	1160
Üvegfestmény. Medaillon címerrel	1161
Üvegfestmény. Medaillon (Putzenscheibe) címerrel	1162-3
Üvegfestmény. Medaillon	1164-5

Üvegfestmény négyszögalakú címerrel	1166
Üvegfestmény négyszögletes, női fejjel	1167
Üvegfestmény. Madonna és szt. Péter	1168
Üvegfestmény. Medaillon Ipolyi címerével	1169
Üvegfestmény. Medaillon festett címerrel	1170
Üvegfestmény. Medaillon, Madonna képpel	1171
Üvegfestmény. Ipolyi püspök térdelő alakja	1172
Üvegfestmény két alakkal, címerrel	1173
Szekrényke fából feketére páczolva	1174
Üveg csillár. velencei. Modern	1175
Görög váza, fedeles régi	1176
Görög cserépedénykéek régiek	1177-81
Régi görög edény	1182
Magas régi görög edény	1183
Régi kétfülű görög tál	1184
Kisebb régi görög edénykéek	1185-88
Nagy görög váza	1189
Nagy görög váza	1190
Magas régi görög váza	1191
Kis, régi, magas, görög váza	1191
Régi, magas, egyfülű görög váza	1193
Régi, alacsony, kétfülű görög váza	1194
Görög váza-utánzatok	1195-96
Álló óra empire stylben	1197
Régi görög kétfülű magas tál	1198
Régi görög kétfülű tál	1199
Régi, kétfülű görög edényke	1200-1
Régi nagy kétfülű görög váza	1202
Álló óra porcellán alakokkal	1203
Álló óra egyiptomi alakokkal	1204
Álló óra e század elejéről	1205
Kis görög edény utánzata	1206-7
Tanagra alakok utánzatai	1208-10
Régi egyiptomi bronzbálványok	1211-13
Csiszolt márvány lapocskák	1214-21
Egyiptomi régi cserépszobrocskák	1222-3
Bronz mellszobrocska	1224-5
Régi kő és terracotta szobrok	1226-30
Régi olasz márvány mellszobor	1231
Bronz mellszobor Gróf Batthyáni Lajos	1232
Mellszobor terracottából	1233
Mellszobor gypszből Vitéz János	1234
Szobor fából festve. Madonna	1235
Fa-szobor-csoport. Az Atya Isten angyalokkal	1236
Festett faszobor. Madonna	1237
Majolika dombormű. Madonna	1238

Elefántcsont dombormű	1239
Régi római cserépmécs	1240-5
Márványdombormű-töredék	1246
Márványlap a katakombákból	1247
Cserép mécs a katakombákból	1248
Ércfeszület fakeresztten	1249-50
Majolika hamutartó	1251
Fakereszt márványtalppal	1252
Régi római cseréplámpa	1253
Fehér-márványdombormű. Római császár képe	1254
Fehér márvány dombormű	1255
Bronz dombormű	1256
Festett faszobor. Szt. Kristóf	1258
Festett faszobor. Szt. Miklós püspök	1259
Festett faszobor. Szt János apostol	1260
Festett faszobor. Madonna	1261
Festett faszobor. Madonna	1262
Faszobor. Ecce homo	1263
Festett faszobor. Szt. János apostol	1264
Festett faszobor. Szt. János apostol	1265
Festett faszobor. Egy apostol	1265
Festett faszobor. Egy apostol	1267
Festett faszobor. Madonna	1268
Csontfaragvány. Feszület	1269
Kis vaskoffer török munka	1270
Asztali óra	1273
Rézre festett kettős kép Madonna s szt. Anna	1275
Nagy rézzsebóra	1277
Csat gyöngyházzal díszítve	1279
Burnót szelencze ezüstből	1280
Faragott burnótszelencze csontból	1281
Faragott burnótszelencze fából	1282
Majolika szelencze	1283
Burnótszelencze gyöngyházból	1284
Ezüst medaillon aranyozva	1285
Egyiptomi scarabeus gypszből	1286
Régi pecsétnyomók	1297-98
Régi római bélyegző	1299
8 drb régi és új rézgyűrű	1300
30 drb puszpángfából készült éremmásolat	1301
Apró mozaik töredékek	1302-306
Báthory Zsigmond aranyozott ezüstérme	1307
Hét drb ezüstérem	1308
25 drb bronz és réz érem	1309
Faragott faszobor	1310-11
Festett faszobor szt. András	1312

Fadomborművek	1313-23
Fiokos szekrényke intarsia díszítéssel	1324
Két faragott föliratos tál	1325-6
Régi álló óra	1327
Réztálca imitált zománcczal	1328
Réztálca	1331-32
Két kis réztálca	1329-30
Olajtartó aranyozott bronzból	1333
Szentségházajtó aranyozott rézből	1336
Álló óra csúcsíves faházzal	1337
Fából faragott renaissance angyalfejes console	1338-39
Két kis függő fapolcz	1340-41
Nagy faragott rococco asztal	1342
Etagere rococco stylben	1343-44
Alabastrom csillár	1345-46
9 drb vas sisak	1347-54
Mellvért vasból	1355-56
Régi kengyelvas	1357-68
Vas zablá	1369-71
	1372-76
Fa buzogány	1377
Vas buzogány	1378-81
Buzogány ezüstpléhvel borítva	1382
Lánczos csatacsillag	1383
Vas fokos	1384-7
Török handszár	1388
Régi íjj	1389
Kard penge	1390
Vas nyílcsúcs	1391
Vas lándzsacsúcs	1392
Sodrony fejevédő	1393
Alabárdok, szekerczék	1396-97
Hadi zászló vörös fehér selyemből	1398
Mammuth csont	1399-400
Török asztalka rézpléhből	1401
Bőrrel bevont ládácska	1402
Csúcsíves faragvány töredék	1403
Lóportartó töredék	1404
Könyök vasak	1405
Két drb. márvány faragvány töredék	1406-7
Szenteltvíztartó holicsi majolikából	1408
Agyagpalaczk vízfestéssel	1409
Hajdutarsoly Hontmegyéből	1410
Görög edénykék	1411-12
Vas sarkantyú	1413
Gyújtó pisztoly kovával	1414

Nyílcsúcsok	1415
Kengyelvas	1416
Bronz edényke	1417-18
Óskori cserépedénykék	1419-35
Régi mázas kályha fiokok	1436-40
Faragott kőemlékek Egyiptomból	1441
Kályha fiók	1442
Olajfestmény fára. Angyali üdvözet	1455
Régi bábsütő minta	156
Bronz gyertyatartópár kézománcczal	1492-93
Szenteltvíztartó érczből	1494
Kereszt festett feszülettel	1495
Kereszt ezüstözött érczből	1497
Üveg ampolnák aranyozott ércztálcán	1498
Pásztorbot kina ezüstműből tokban ¹⁶⁷	1499
Pásztorbot rézből magyar zománccsúszekkel	1500
Kis zöld láda	1444
Aczélmetszet. Sixtini Madonna	1454
Misekönyv. Régi könyvtábla utánzattal	1496
Gyps mellszobor. Pázmány Péter	1773
Gyps mellszobor. Pyrker László	1774
Gyps mellszobor. Lonovits József	1775
Gyps mellszobor. Zrínyi a költő	1776
Üvegfestmény. Szt. Erzsébet	1777
Íróasztal rézberakással	1780
Fa könyvvállvány	1782
Álló íróasztal	1789
Mozaik kép. Isten báránya	1791
Kötött díszművek, műlapok 157 kötet	
Fűzött díszművek, publikációk 63 mű	
Fényképek 43 drb.	
Papírra selyemre festett címerek 101 drb	
Régi térképek 12 drb	
236 drb. hímzés	
2 drb miseruha	
1 pár püspöki kesztyű ¹⁶⁸	
Bőrre festett Mária kép	
Gyps öntvények 80 drb.	

Alulírottak a biharmegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egyesület választmányának XXXIX/1895 és XI/1896 sz. határozataival e végre kiküldöttek az ezen lelettárban foglalt és megnevezett Ipolyi féle műtárgyakat a 750, 756, 1499 sz alatt felsoroltakon és egy pár püspöki kesztyűn kívül Nagys és Főt. Széchenyi Jenő kanonok

¹⁶⁷ Ceruzával lehúzva.

¹⁶⁸ Ceruzával lehúzva.

és Tiszt. Dr. Szemethy Géza uraktól mint a nagyvárad i. sz. egyházmegye meghatalmazottaitól letétként a mai napon átvettük.

Nagyvárad 1896. Május 26án

Széchenyi Jenő, apát-kanonok
Dr. Szemethy Géza mint át átadók

Középesy Gyula, egyleti tag
Dr. Némethy Gyula, egyleti tag mint átvevők

125.

b.)

Az Ipolyi-féle műkincs gyűjteményhez tartozó
Mellkeresztek. Lánccok, aranygyűrűk lelettára

II.

Lapis lasuli kereszt arany feszülettel	1	27 frt.
Arany mellkereszt arany láncczal	2	222 frt
Mellkereszt láncczal és rubintos gyűrűvel	3	100 frt
Arany mellkereszt 10 kameával két soros nyakláncczal	4	185 frt
Egy mellkereszt reliquárral aranyozott ezüsből	6	10 frt
Mellkereszt láncc nélkül aranyozott ezüsből	7	6 frt
Filigrán mellkereszt láncc nélkül aranyozott ezüsből	8	5 frt
Filigrán mellkereszt smaragddal, gyöngyházzal	9	10 frt
Mozaik mellkereszt láncc nélkül aranyból	11	50 frt
Zománczos mellkereszt kövekkel aranyból	12	30 frt
Zománczos öntött mellkereszt ezüsből	13	10 frt
Ezüst mellkereszt türkiszekkel	14	3 frt
Zománczos mellkereszt rézből	15	2 frt
Zománczos mellkereszt aranyozott ezüsből	16	6 frt
Sodronyból készült gyászkereszt ezüsből	17	10 frt
Két drb réz mellkereszt	18	1 frt
Áttört zománczos mellkereszt aranyozott ezüsből	20	3 frt
Gyémántos mellkereszt ezüsből	21	10 frt
Zománczos női fejké korallokkal aranyból, ezüstözve	23	2 frt
Arany násfa zománczczal, smaragddal, rubintokkal	24	300 frt
Aranygyűrű smaragd kővel és egy sor briliánttal	25	45 frt
Aranygyűrű aquamarin kővel és 12 gyémánttal	26	25 frt
Aranygyűrű saphirkővel 10 gyémánttal	27	45 frt
Smaragdös gyémántos aranygyűrű	28	50 frt
Sötétzöld kámeás gyöngyös aranygyűrű	30	50 frt
Mozaikos arany gyűrű Krisztus monogrammal	31	15 frt

Gyémántos gyűrű	32	2 frt
Mária-képes gránátos gyűrű	33	10 frt
Aranygyűrű 14-ik századból	34	8 frt
Aranygyűrű 16-ik századból	35	2 frt
Gyűrű aranyozott ezüsből	36	1 frt
Rákóczy féle ezüst gyűrű	37	2 frt
4 lövőportartó, 5 egész csat egy egy fél csat	711	12 frt
5 teljes csat, 3 csatrész, 7 gomb (arany, ezüst)	712	104 frt
5 teljes csat, 4 gomb, 8 hajtű (arany, ezüst)	713	60 frt
6 teljes csat, 1 csatrész, 1 melltű, 1 pár kapocs (arany, ezüst)	714	130 frt
1 pár melltű, 1 pár kapocs, 1 boglászros kapocsrész, 4 hajtű (ezüst), 2 teljes csat, 4 ezüst csatrész	715	105 frt

Két drb. Krisztus monogrammos inggomb.

Alólirottak, a biharvármegyei és nagyváradi régészeti és történelmi egylet válaszmányának XXXIX/1895 és XI/1896 sz. a. határozataival e végre kiküldött az ezen lelettárban egyenkint felsorolt ékszereket, mint a nváradi l. sz. egyházmegye tulajdonát képező Ipolyi-féle műkincs-gyűjtemény kiegészítő részét, ft. Széchenyi Jenő apátkanonok és t. dr. Szemethy Géza uraktól, mint a nváradi l. sz. egyházmegye meghatalmazottaitól az egylet muzeumában való elhelyezés végett letétként, mai napon hiány nélkül átvettük.

Nagyvárad 1896 junius 18-án

Széchenyi Jenő, Dr. Szemethy Géza átadók

Középesy Gyula, megbízott, Dr. Némethy Gyula, mint átvevők

126.

128/1896 törv. sz.

Határozat

A jelentés kapcsán a kövek az egyházmegye tulajdonjogának fentartásával letétként, az átvett darabok számát magában foglaló vételismervény ellenében átadatnak a régészeti és történelmi egyletnek a általa immár átszállíthatók, kivéve a kegyeletes gondozást inkább igénylő emlékeket, melyek kiválasztására ft. Bunyitay Vincze és t. dr. Karácsonyi János urak már 71/1896 törv. sz. határozattal megbízást nyertek, mely utóbbi műemlékek a további rendelkezésig az egyházmegyénél visszatartandók.

Miről úgy a viharmergyei és nváradi régészeti és történelmi egylet t. válaszmánya, mint az említett kiküldött urak jkvi. Kivonaton értesíteni rendeltetnek.

Kelt a nvárad i. sz. püspöki Szentszék 1896. évi június 20-án kelt üléséből

Jegyzette és kiadta
Dr. Szemethy Géza
Szentszéki jegyző

128.

Méltóságos dr. Beöthy László főispán Úrnak, a biharmegyei és nagyvárad i régészeti és történelmi egylet elnökének

Helyben

NVárad. 1896. aug. 17

Mélt. Főisp. Egyleti Elnök Úr!

Hivatkozással az egyletnek f. évi márczius 27-én ad XI/1896 sz. a. kelt s a régi nvárad i székesegyházból kiásott kövek átengedése tárgyában hozzám intézett b. átiratára van szerencsém tisztelettel értesíteni Méltóságodat, hogy ftdő Szentszékem f. évi 71/1896 és 128/1896 törvsz. Határozataival kimondotta, hogy a régi székesegyház köveit a fentisztelt egylet részére az egyes darabok számát feltüntető leltár mellett letétként a nvárad i sz. egyházmegye tulajdonjogának fentartásával átengedendőnek tartja, miért is tisztelettel felkérem Mltgodat mint egyleti elnököt, hogy az átvétel megejtéséhez az egylet részéről egy vagy két meghatalmazottat kiküldetni méltóztassék, kik is a továbbiak iránt egyházmegyém részéről legközelebb kiküldendő megbízottakkal a körülményekhez képest intézkedhessenek.

Fogadja Mltod kiv. Tiszteletem őszinte nyilvánítását

Dr. Schlauch Lőrincz
Bír. nv. Ppk

129.

Kivonat

A nagyvárad i sz. püspöki Szentszék 1896 augusztus 29-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből

14.) A régi székesegyházból kiásott köveknek a nagyvárad i régészeti egylet őrizete alá leendő átadásához a nagyvárad i sz. egyházmegye részéről megbízottak kiküldése lévén szükséges,

Határozat

A köveknek a 128/1896 törv. sz. Határozat szemmel tartásával leendő átadásához a Szentszék főtdő Széchenyi Jenő apátkanonok és tdő dr. Szemethy Géza szentszéki jegyző urak kiküldését határozta el azzal, hogy e határozatról az érdekelt történelmi és régészeti egylet értesítendő

Kmf

Jegyzette
Dr. Szemethy Géza
Jegyző

132.

Ad LVII/1896

A biharvármegyei és n.váradai régészeti és történelmi egylettől

Főmagasságú Bíbornok-Püspök!
Kegyelmes Urunk!

Mély tisztelettel tudatjuk, hogy egyletünk a várbeli, régi székesegyház köveinek átvételével és átszállításával dr. Némethy Gyula és Középesi Gyula helyettes-őr urakat bízta meg, utasítván őket, hogy az átvétel közelebbi módozatainak meghatározása végett Főmagasságod megbízottaival érintkezésbe lépjenek.

Kelt N.Váradon. 1896. Okt. 23.

A választmány nevében

Dr. Karácsonyi János
egyleti titkár
Beöthy László
egyleti elnök

137.

Főmagasságú és Főtisztelendő Bíbornok, Püspök Úr,
Kegyelmes Uram!

A múlt évi szeptember 30án elhunyt Zeley János, váradai kanonok irományai közt egy külön csomagot találtam, melyre a boldogult még életében figyelmeztetett, minthogy az, néhai Ipolyi Arnold volt megyés püspökünk hagyatéki tömegére

vonatkozik. Ő ugyan nem volt az elhunyt püspöknek végrendeleti végrehajtója, hanem csak a végrendelet végrehajtójának: mélt. dr. Fraknoi Vilmos, vál. püspök és kanonok úrnak helyettesítője; s mint ilyen a hagyatéki tárgyalások fontosabb mozzanatainál külön-külön meghatalmazások alapján, egyébként pedig a püspöki hagyatékot terhelő apróbb kiadások teljesítése végett mint általános megbízott szerepelt.

Ezen utóbbi minőségében végzett tisztének tanuit tartalmazza az említett csomag; jelesül egy kis naplót, és a hagyatékkal összefüggő sokféle levél, bírói végzés, jegyzék és okmány mellett egy sajátkezüleg összeállított ideiglenes számadást, melyet már végleg elkészíteni, szabályszerűen fölszerelni és bemutatni Ő, a boldogult, ismert hosszas betegsége és szellemi hanyatlása miatt nem volt képes.

Ezt amennyire lehet, pótolni, tisztelettel alulírott egyik végrendeleti végrehajtói kötelességemnek ismerém. Azonban a boldogultnak kezein megfordult jelen ügyről teljesen tiszta képet alkotni, annyi év után magam sem voltam képes, annál kevésbé, mert úgy találtam, hogy ezen számadásnak legjelentékenyebb tételei, átmenetileg összefüggnek az Ipolyi-féle hagyatékról adott nagy számadással, mely előttem ismeretlen, de mely ha jól tudom, bíróilag is már teljesen elintézését nyert.

Igy tehát csak arra kellett szorítkoznom, hogy a boldogultnak sajátkezű számadását a talált okmányokkal tételenként igazolni, s a bevételek és kiadások végső összegét megállapítani törekedjem; és az eredménnyel a biharmegyei hitelbank egy 11300 számú betéti könyvecskéjében talált összeget egybevessem.

A boldogultnak számadása szerinti bevétele volt 46019 frt 06 kr. Kiadása: 45075 frt 78 kr. A maradvány: 943 frt 28 kr.

Ezzel szemben az említett bankkönyv 6783 frt 63 kr betét és 5969 frt 21 kr kivétel mellett csak 814 frt 42 krt tartalmaz, és így tulajdonképpen 128 frt 86 kr hiány tűnik elő.

Tekintve azonban, hogy az iratok közt a boldogult által számadásába föl nem vett kiadásokat igazoló több nyugtatvány találatott, melyek értéke 194 frt 19 kr, ennél fogva nemcsak hiány nincs, hanem a számadó javára 65 frt 33 kr többlet mutatkozik.

Míndezek előterjesztése után mély tisztelettel arra vagyok bátor kérni Eminentiádat: méltóztassék boldogult Zeley János kanonoknak, okmányaival együtt idecsatolt eredeti számadását, melynek szabályszerűségéhez kifogás igen, de érdemleges tartalmához meggyőződéseem szerint, kétség nem fér; s melyre nézve az elhunytat csakis közvetett felelősség terheli, elfogadni és jóváhagyni; a szintén mellékelt bank-betéti könyvecskének hét év óta kamatozó 814 frt 42 krnyi tőkeértékével a számadási kötelezettséget végleg megszüntnek kimondani; s a fölmentvényt a hagyatéknak, illetve nekem kegyesen megadni.

Ki egyébként főpásztori kegyelmébe ajánlottan, szent bíborát csókolva, mély hódolattal vagyok

Nagyvárad, 1899. évi június 5-én

Eminenciádnak alázatos híve és szolgája

Radványi Farkas, kanonok.
mint a Zeley-féle végrendelet egyházi végrehajtója.

139.

Főmagasságú és Főtisztelendő Bíbornok, Püspök Úr!
Kegyelmes Uram!

Kanonoktársam Radnay Farkas a tegnapi napon közölte velem Eminenciádnak f. évi augusztus hó 30-ikán, b. e. Ipolyi Arnold püspök hagyatéka tárgyában hozzá intézett magas iratát.

Ebben felvilágosítást méltóztatott kívánni arra nézve, vajjon a kath. Egyetem létesítésének céljára hagyományozott 1000 forint a b. Herczeg-Prímás ő eminenciájának kifizetett-e?

Szerencsém van tiszteletteljesen jelenteni, hogy ezt a hagyományt nem fizettem ki. Eljárásom magyarázatául a következőket bátorkodom előadni:

A kérdéses hagyományhoz az a záradék van csatolva, hogy mindaddig tőkésítendő, míg egy millió forintra szaporodik. Ez a záradék, melyet a végrendelező súlyos betegségében maga iktatott az elhunyt egyik barátja által készített végrendelet-tervezetbe, a hagyományt értéktelenné tette, s egyúttal alkalmas, hogy a hagyományozó emlékét homályba borítsa.

Az elhunyt Bíboros-Prímás, mikor a végrendelet vele hivatalosan közöltetett, úgy nyilatkozott, hogy a hagyományt, ha neki beküldetik, visszautasítja.¹⁶⁹

Ekkor több egyházi és világi tekintély tanácsára abban történt megállapodás, hogy a hagyomány csak ha a Bíbornok-Prímás követeli fizettség ki, ellenkező esetben a hagyaték tömegéhez csatoltassék.

Amennyiben Eminenciád ezen tényállásban megnyugvást nem találna, a hagyomány a Herczeg-Prímásnak megküldhető, a záradék említése nélkül. A záradék mellőzésével az ügynök is, a végrendelező emlékének is szolgálatot teszünk.

Az 1000 forint a Radnay Farkas kanonok kezéinél őrzött takarékpénztári könyvben fedezetet talál.

Midőn erre nézve Eminenciádnak kegyes elhatározását kikérem, fölszentelt bíborának csókolása mellett, hódoló tisztelettel maradok

Főmagasságodnak
Budapest, 1899 október 13-ikán

legalázatosabb szolgája
Fraknói Vilmos

¹⁶⁹ A lapszálon ceruzával írt megjegyzés: „nem tudtuk!”

Főmagasságú Bíbornok Püspök Úr!
Kegylemes Uram!

B. e. Ipolyi Arnold püspök hagyatéka tárgyában szerencsém volt készségemet fejteni ki arra nézve, hogy a kath. egyetem céljaira tett hagyományát, ha Eminenciád kívánni fogja, a bíboros Herczeg-Prímásnak beküldöm.

Eminenciádnak f. hó 20-ikán kelt magas iratában kifejezett inteniójához képest az 1000 frtnyi hagyomány kamatos kamatostól le fogom fizetni, és a rendelkezésre álló 840 forintnyi összeget örömmel fogom a sajátomból kiegészíteni. Szerencsémnek tartom, hogy b. e. főpásztorom emléke és a szent cél érdekében némi áldozatot hozhatok.¹⁷⁰

Nagy megnyugtatásomra szolgál Eminenciád fölhatalmazása, melyre támaszkodva a hagyomány föltételeinek módosítása iránt a bíboros Herczeg-Prímásnál lépéseket tehetek.

Eminenciád fölszentelt bíborát csókolva hódoló tisztelettel maradok

Eminenciádnak

Budapest, 1899 október 25-ikén

legalázatosabb szolgálója
Fraknoi Vilmos

A biharmegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egylet elnökségétől

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Valóságos
Belső Titkos Tanácsos, Megyés Püspök Úr!

Egyletünk titkára, Dr. Némethy Gyula theol. Tanár még f. é. április 23-án tett szóbeli jelentést Nagyméltóságod akkori irodaigazgatója, Fetser Antal apátkanonok úr előtt azon veszteségről, mely a nagyváradai I. sz. egyházmegyét, tehát Nagyméltóságod megyéjét érte első sorban az 1904. ápr. 23-án elkövetett betöréses lopás által, mely alkalommal ismeretlen tettes az Ipolyi-gyűjtemény anyagilag legértékesebb, részben művészileg és régészeti szempontból is igen értékes tárgyait a múzeum dísztermének középső üvegtárlójából eltávolította. Azóta nevezett titkár úr Nagyméltóságodnak közvetlenül is tett jelentést szomorú ügyünk állásáról, de mindig csak szóbelit. Az írásbeli jelentést mind e napig csak azért halasztottuk, mert azt reméltük, hogy a helybeli

¹⁷⁰ A lapszálon ceruzával írt megjegyzés: „ez nem áldozat, hanem egy mulasztás helyrehozása! Jogi kötelesség”.

rendőrség buzgalma, a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének hathatós támogatása talán mégis vezet valami nyomra az elveszett, illetőleg ellopott műkincsek ügyében.

Fájdalom, ebbeli reményünkben teljességgel csalódtunk. Az összes illetékes és hivatott tényezők fáradozását eddig semmi néven nevezendő siker nem koronázta. Nincs tehát egyéb hátra, mint hogy ezennel írásban is megtegyük szomorú jelentésünket Nagyméltóságod színe előtt, abbeli ígéletünkkel kapcsolatban, hogy mint eddig, ezután is minden lehetőet elfogunk követni az őrizetünkre bízott műkincsek visszaszerzése dolgában.

Bátorkodunk ezúttal jelenteni, hogy a gondatlanság és kötelességmulasztás bűnében mindenesetre részes Forgó Lajos háziszolga helyett, kit elbocsátottunk, két háziszolgát fogadtunk, Bartha Gyula és Buzás József személyében, kiknek múltja és bizonyítványai elég kezességet nyújtanak a mellett, hogy hivatásuknak meg fognak felelni.

Egyletünknek Nagyméltóságod kegyeibe ajánlva maradtam

Nagyvárad 1904. jun. 14.

mély tisztelettel

Beöthy László

Elnök, Biharvármegye főispánja

A nagyvárad i. sz. egyházmegye tulajdonát képező Ipolyi gyűjtemény azon műkincseinek jegyzéke, melyeket ismeretlen tettes 1904. április 23-án nagyvárad i. múzeumból ellopott:

Értéke: frt.

1.	Magyar zománczos mellkereszt aranyból, aranylánczczal	222
2-3.	Arany mellkereszt aranylánczczal és rubintos aranygyűrűvel	100
4.	Kameás arany mellkereszt aranylánccal	185
5.	Mellkereszt aranyozott ezüstből	10
6.	Mellkereszt aranyozott ezüstből	6
7.	Filigrán mellkereszt aranyozott ezüstből	5
8.	Mozaikos gomb aranyból	50
9.	Mozaikos mellkereszt aranyból	
10.	Filigrán mellkereszt rézből	1
11.	Filigrán mellkereszt arany. ezüstből smaragdokkal	10

12.	Zománczos mellkereszt rézből	2
13.	Ezüst mellkereszt türkiszekkel	3
14.	Zománczos arany mellkereszt kövekkel	30
15.	Zománczos áttört ezüst mellkereszt	10
16-17.	Két drb. réz-kereszt	1
18.	Ezüst gyász-kereszt	10
19.	Zománczos ezüst mellkereszt	3
20.	Régi zománczos kereszt ezüsből	6
21.	Gyémántos ezüst mellkereszt	10
22.	Régi arany násfa zománczczal, ékkövekkel	300
23.	Korallós női fejék arany. Ezüsből	2
24.	Régi olasz niellós medaillon ezüsből	1
25.	Aranygyűrű smaragddal s egy sor briliánttal	45
26.	Aranygyűrű smaragddal s egy sor briliánttal	50
27.	Sötétzöld kaméás, gyöngyös aranygyűrű	50
28.	Zafíros, gyémántos, aranygyűrű	45
29.	Mária-képes gránátos aranygyűrű	10
30.	Aquamarin-os gyémántos aranygyűrű	25
31.	Aranyozott ezüstgyűrű gránátokkal	1
32.	Lapis lazuli kereszt aranyfeszülettel	27
33.	Aranyozott ezüstcsatt Sz. László hermájának képével	60
34.	Rákóczy-féle ezüstgyűrű	2
35.	Gránátköves ezüstgyűrű	2
36.	Mozaikos aranygyűrű Krisztus monogrammal	15
37.	XVI. századbeli aranygyűrű	2
38.	XIV. századbeli aranygyűrű	8
39.	Aranyozott zománczos, ékköves ezüstkehely	201

Tehát az elloptott műkincsek értéke a lelettárban található ékszerészeti becslés szerint: 3018 kor., azaz háromezertizennyolcz kor.

KIVONAT

a nagyváradai lat. szert. püspöki Szentszék 1904. július hó 14-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

19. jksz. Olvastatott a biharvármegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egyesület elnökének átirata, melyben tudatja, hogy az említett egyesület részére megőrzés s elhelyezés céljából átadott Ipolyi féle gyűjtemény műkincseit, melyek az általa egyidejűleg bemutatott jegyzékben felsoroltatnak, folyó évi április hó 23-án ellopták s daczára a szorgos utánjárásnak, a műkincsek tolvajának nyomára nem találtak, de minden lehető el fognak követni, hogy e műkincsek visszaszereztessenek.

Ezzel kapcsolatosan jelenti előadó, hogy Zajnay János pápai főpap, prépost, kanonok elhunytával az Ipolyi-féle műemlékek felügyelő bizottságba a fentemlített egyesülettel 1890. Május 10-én megkötött szerződés 7. §-a értelmében a nagyváradai lat. Szert. Egyházmegye részéről egy tag kinevezése válik szükségessé.

216/1904. Törv. sz. Határozat:

Az egyesületi elnök úr jelentése szomorú tudomásul vétetik s egyben felkéretik, hogy az ellopott műkincsek jegyzékét szíveskedjék az 1896. június 18-án kiállított leltárhoz csatoltatni, addig is míg köszönettel tudomásul vett további nyomozás eredményre vezet. Az általa bemutatott jegyzék az egyházmegyei levéltárban őrzött hasonló leltárhoz csatoltatik.

A műemlék felügyelő bizottságba a nagyváradai l. sz. egyházmegye részéről második tagnak felkéretik nagyságos s ftdő Grócz Béla prépost, kanonok úr. S erről úgy az egyesületi elnök úr, mint a felügyelő bizottság elnöke: méltóságos és ftdő Fraknoi Vilmos v. püspök, apát-kanonok úr is értesíttetni rendeltetik.

K. m. f.

Mayer Antal
pápai tb. Káplán
szentszéki jegyző

Nagyméltóságú és főtisztelendő Püspök
Kegyemes Uram!

Boldog emlékű Ipoly Arnold váradai püspök hagyatékából származó némely tárgyak: koszorúk, bútorok, szőnyegek sat. a mai napig a váradai székesegyház helyiségeiben őriztetnek, mivel a váradai Múzeum amelynek felajánltattak, azokat elfogadni nem volt hajlandó.

Azoknak a székesegyház helyiségeiből eltávolítása tovább halasztható nem lévén, azon kérelemmel fordúlok Excellentiádhoz, méltóztassék beleegyezését adni ahhoz, hogy a koszorúk a melyeknek föntartása nem lehetséges, feltűnés nélkül elégettessenek, a többi – különben is csekély értékű – ingóságok papi körben magán árverés útján értékesíttessenek és a befolyó pénzüsszeg a székesegyház pénztárába utaltassék.

Egyébiránt Excellentiád fölszentelt kezeit csókolva, mély tisztelettel vagyok

Nagyméltóságodnak
1905. október 7.

alázatos szolgája
Fraknói Vilmos
mint b. Ipolyi A. püspök
végrendeletének végrehajtója

149.

A ftdő l. sz. Székeskáptalannak
Bpest. 1905. nov. 9.

Nagy-Várad

Ftdő!

Méltóságos Dr. Fraknói Vilmos v. püspök, apát-kanonok, néhai Ipolyi Arnold püspök végrendeleti végrehajtója kérelmének indokaira való tekintettel elfogadom a ftdő Káptalanom múlt hó 9-én 1436 sz. a. felterjesztett javaslatát, hogy a b. e. Ipolyi Arnold püspök elődöm hagyatékából származó és a székesegyház erkélyén őrzött koszorúk feltűnés nélkül megsemmisíttessenek, a bútordarabok és szőnyegek pedig, melyeket a biharmegyei Múzeum el nem fogadott, papi körben magán árverésen eladassanak. Ennélfogva felkérem a ftdő Káptalant, szíveskedjék a további szükséges intézkedéseket megtenni. A befolyó vételár a székesegyház pénztárába lesz beutalványozandó.

Egyébként főp. Áld. állandó hajl. Maradok

Szíves rokona az Úrban
Pál
ppk

1800/1905 szám.

N.Várad i. sz. Káptalantól

Nagyméltóságú és Főisztelendő Megyés Püspök,
Valódi Belső Titkos Tanácsos Úr!
Kegyelmes Urunk!

Hivatkozva 2572/1905. sz. a. kelt nagybecsű leiratára van szerencsénk Nagyméltóságodnak hódoló tisztelettel tudomására hozni, hogy a néhai Ipolyi Arnold püspök hagyatékából származó s a székesegyház erkélyén őrzött tárgyak közül a teljesen tönkrementek el lettek égetve, a többiek pedig magánárverésen 120 koronáért eladattak; a befolyt vételárból a felmerült 2 korona költséget fedezvén a megmaradt 118, azaz Egyszáztizennyolcz koronát beszolgáltattunk a székesegyházi pénztárban.

Hódoló tisztelettel kérjük ezek előterjesztése után Nagyméltóságodat miszerint ezen 118 koronát a székesegyházi pénztárba beutalványozni kegyeskedjék.

Hódoló tiszteletünk nyilvánítása mellett maradunk N.Váradon 1905. decz. 11. tartott ülésünkben.

Nagyméltóságodnak

Széchenyi Jenő
olvasó kanonok, alázatos szolgálói
N.Várad i. sz. Káptalan képviselőjében

Budapest, 1916. szeptember 4.

Kedves Barátom!

A műtárgyak elszállítására vonatkozólag érintkezésbe léptem az illetékes tényezőkkel és az eredményről a következőkben számolhatok be.

Minden valószínűség szerint nagyságos Varju Elemér nemzeti múzeumi osztályigazgató megy le a képek stb. becsomagolását intézni. Ha nincs terhedre, úgy kérnélek, légy szíves őt vendégül elfogadni, mert bizony szívesség ezektől az emberektől még a kötelességen felül is, ha ilyesmire vállalkoznak. Ha más valaki menne ilyen tisztviselő ember, úgy őt kérem elfogadni vendégül. Nagyobb nehézségekbe ütközik egy megfelelően csomagolni tudó szolga felkutatása. Miután mind a három országos intézet, a Nemzeti Múzeum, a Szépművészeti Múzeum és az Iparművészeti Múzeum szolgálói hasonló feladatot végezve kint vannak vidéken. Ha nem tudnánk ilyen állami szolgálatban álló egyént találni, akkor egy társulati szolga jöhetne szóba. Miután

azonban ezzel nem rendelkezünk, ezt is el kellene látnod lakással és élelemmel, útiköltséggel és fáradsága díjául körülbelül 250 K adományban részesíteni. Ez az ember, akire gondolunk, mert én nem ismerem őt, állítólag a legmegfelelőbbben el tudná végezni a reá váró teendőket. Ha Varju és a szolgálta egyáltalán indulhatnak, akkor még ma éjjel vagy legkésőbb holnap éjjel útrakelnek és utasításomra érkezésük idejét táviratilag fogják jelenteni. Ha nem mehetnének ma vagy holnap, úgy én leszek híradásul valamely irányban.

A Nemzeti Kaszinóban nagy tanácskozások folynak avégből, hogy Burián visszalépien és helyére Andrassy jöjjön. Koalíciós miniszterium is szeretnének e részről létesíteni, most már oly kialakulással, hogy Tisza maradna meg miniszterelnök. Állítólag Tisza hajlandónak is mutatkozik az utóbbira, de nem tudni, hogy a Felséges Úr mennyiben járulna hozzá az előbbihez.

Szeretettel ölel

Kollányi Ferenc

153.

Budapest, 1916. szeptember 5.

Kedves Barátom!

Remélem, megkaptad tegnapi soraimat, Ma sikerült véglegesen nyélbeütni Varju ügyét. Az éjjel indul a gyorsvonattal és vele megy a Képzőművészeti Társulat általam tegnap említett szolgálja is. A főfelügyelőséggel a következőkben állapotdram meg. Amennyiben az Ipolyi-muzeum vagy más ilyen muzeális tárgyak fognak becsomagoltatni, nektek semmiféle fizetni valótok nem lesz. Ezt elintézi a főfelügyelőség. Tehát sem Varju költségeit nem kell megtéríteni, sem pedig a szolgálta nem kap tőletek ezért sem ajándékot, sem valamelyes adományt. Még útiköltséget sem kap, sem egyik sem másik. Ha azonban mást is akarnátok csomagoltatni, akár a Magad dolgait, akár pedig a székesegyház tárgyait, úgy a szolgálta 200-250 K.-t aszerint, amennyit dolgozott. Varjunak azonban felajánlottam nevedben a teljes ellátást, valamint a szolgálta is kilátásban helyeztem ezt. Ilyenformán foglak egy most küldendő táviratomban arra kérni, hogy légy szíves értettük az éjjel kocsit küldeni az állomásra. A becsomagolt tárgyakat azt gondolom, nem lesz szükséges már most el is küldeni, hanem elegendő lesz ezt akkor foganatosítani, amikor ennek szükséges volta előáll. Ha minden be van csomagolva és erre előkészítve, a szállítás már gyorsan megtörténhetik. Az Ipolyi-muzeum tárgyai a Nemzeti Muzeum helyiségében nyernének elhelyezést

Szeretettel ölel

Kollányi Ferenc

154.

TÁVIRAT
nagymeltesagu grof szechenyi miklos puespoek urnak
NAGY-VÁRAD 1.

+bpest 80' 147 24 6 9/35 m

varju elemer gyorsvonat beszumentetese miatt csak ma reggel indulhatott el kerem excellentiadat ezt szives tudomásul venni. feherpataký¹⁷¹

155.

Elcsomagolt képek és műtárgyak jegyzéke

1. láda.

1. Gróf Erdődy Emmi: Virágcsokor vázában, olajfestmény, vászonra festve
2. Telepi kar.: Tájkép, olajf., vászonra.
3. Pataky László: Kurucz lovasok, o.f.v.
4. Olgyai Ferenc: Mocsaras erdőszél. Of. v.

2. láda.

5. Vaszary János: Fürdő gyerekek, olajfestmény vászonra.
6. Orrent, Pedro: Ker. Szt János, of,v.

3. láda.

7. Almásy T. Havas tájék kastéllyal.
8. Ismeretlen olasz mester: Sz Jeromos (?) barlangban, of. v.
9. Kleiner O.: Erdei tájék szervasokkal, of. v.
10. Olasz mester: Az utolsó ítélet. Freskó után, of. v. XVIII. sz.
11. László Fülöp: Bunyitay Vince kanonok arcképe, of. v.

4. láda.

12. Ismeretlen XVI. szdi művész: Ecce Homo, deszkán gipsz alapra olajban festve (Képrétege repedezett.)
13. Olasz mester a XVI. szdból: Sirató asszonyok, of. vászonra, (régí faragott keretben).

5. láda.

- 14–16. Három drb angol színes rézmetszet.
17. Ammerling, öreg férfi, vízfestmény (keretben.)
- 18–21. Négy összeillő képecske, csatajelenetek. XVII-XVIII. sz., deszkán (keretben).

¹⁷¹ A távirat kézbesítő lapján a pecsét dátuma: „1916. szept. 6”

22. Locz Károly: Jelenet Homértól (?) ókori görög alakokkal, táblapapíron (keretben).
23. Teniers Dáv.: Kecskébördudás, deszkán.
24. Van Dyck: Lovasalak, olajvázlat papíron.
25. Ecce Homo, ismeretlen mester. XVII. Sz.
26. Elefántcsont dombormű: Krisztus feltámadása, keretben XVI. Sz.
27. Olasz mester a XVI. Sz. elejéről (Luini tanítvány?); Szűz Mária derékig, tájképi háttérrel deszkán (keretben).
28. Ismeretlen német mester a XVI. sz. elejéről: Ecce Homo (Krisztus kicsúfoltatása) Of. rézlapon.
29. Dorfmeister: Szt. József a kis Jézussal. 1769. rézlapon (keretben).
30. Solimena, a Szt. Család, of. deszkán (keretben).
31. Lotz Károly: Trónoló Atyaisten szentekkel, olajvázlat deszkán (keretben).
6. l.
32. Olasz művész, Szt Máté apostol vértanúsága, XVI-XVII. sz. of. v.
33. Az előbbinek párja: Sz Mátyás apostol vértanúsága, of. v.
34. Gróf Erdődy Emmi: Havasi tájék, of. v.
35. Vaszary J., konyhakert, of. v.
36. Francesco da Muretto, Krisztus megkeresztelése, of. v.
7. láda.
37. Pallik Béla: Kosok, of. v.
38. Valentiny: Fonó leány, of. v.
8. láda.
39. Sz. Domonkos a feszület előtt. XVI. sz. of. deszkán.
40. Madonna a kis Jézussal, of. deszkán.
41. XVII. sz. mester: Mária (?) szüleivel, könyvből olvasva, rézlapon, of.
42. Eckhout, Tudós az asztalon mellett, of, deszkán.
43. XVII. sz. művész: A Szent Család, of. vászonra.
44. Almásy T. Esti tájkép pálmalommal, of. táblapapíron.
9. láda.
45. Peres: Lovon ülő paraszt, of. vászonon, szélén egy helyen átszúrva.
46. Valentiny: Hazatérő falusi vendégek, of. v. (több helyen átszúrva).
10. láda.
47. XVIII. sz. művész: Szűz Mária, előtte térdelő férfi és női szent szerzetesi öltönyben (sz Domonkos és sz. Klára?) of. v.
48. XVII-XVIII- sz. művész: Sz Jeromos (?) egy koponyával, of. v.
49. Cantarini, Simone: Szt Sebestyén, of. v.
50. Vaszary J.: Káposztát szedő lányka, of. v.
51. Nagy Zsigmond: Két tanítvány, of. v.
11. láda.
52. Gróf Erdődy Emmi, Krisantenumok üvegházban, of. v.

12. láda.

53. Benczúr Gyula: Schlauch Lőrinc bíbornok arcképe. of. v.

54. Stettka Gyula, Szmracsányi püspök arcképe, of. v.

55.....Ipolyi Arnold püspök arcképe.

13. láda. Nyolc drb háromkarú aranyozott bronzgyertyatartó, empire. Két drb bronzgyertyatartó egy-egy serresi porcellánból készült kakasra montírozva.

Két drb aranyozott bronz váza. Louis XVI.

14. láda. Ornátusok és díszített karingek.

157.

Nagyvárad. 1916 Szeptember hó 12én

A Nagyváradí lat. szert. Székesegyházból kiadatott Mária Theresia nagy arany ornátus alapja arany brocat és drága vert ezüst hímzéssel átvétetett a lat. Szert Püspöki nagy terembe nagy ornátus mely áll: 4 pluviali, 4 dalmatica, 4 Infula, 1 Cazula teljes felszereléssel, 5 drb. stola, 4 manipulus, 1. gremiale, 1 vélum, 4 dalmatica dependentia, 4 drb. pluviali bojt.

Kiadta Nagyságos Főtisztelendő Dr. Karácsonyi János prépost és őrkanonok úr
Lobodka Pál
székesegyházi egyházfi

158.

M. KIR. VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI ÁLLAMTITKÁR

Budapest, 1916. Szeptember hó 28.

Igen Tisztelt Barátom!

A két vagon dolgát Harkányival megbeszéltem, aki a miniszterelnökkel is szólt az ügyben. István tegnap a clubban hozzám jött és kért, hogy a nevében kérjelek, méltóztassál ezidőserint az egyházi értékek elszállításától eltekinteni. Ma ugyanis nem az a helyzet, mint a román betöréskor. Ma hadseregünk van Erdélyben és így Nagyváradot veszélyeztetettnek tekinteni nem lehet. A tárgyak szállítása egész titokban nem maradhatna és pánikot eredményezhetne. Abban a szinte kizártnak mondható, ha

szükség merülne fel, a vagonok természetesen kellő időben rendelkezésre fognak állni.
Midőn a miniszterelnök üzenetét a fentiekben tolmácsoltam

Vagyok kiváló tisztelettel

igaz híved

[...]

159.

A Magyar Nemzeti Múzeum Érem és Régiségtára

Nagyméltóságú Püspök Úr, Kegyelmes Uram!

Miután a Biharmegyei és Nagyvárad történelmi és régészeti Egylet muzeumnak anyagából kiválasztott tárgyak jegyzékében első leíráskor sok hiba került, szerencsém van annak egy kijavított példányát Nagyméltóságodnak tisztelettel megküldeni.

Fogadja Nagyméltóságod legmélyebb tiszteletem őszinte kifejezését, mellyel vagyok

Budapest, 1916. október 25.

Kegyelmes Uram alázatos szolgája

Varju Elemér

A Magyar Nemzeti Múzeum érem- és régiségtárának igazgatója

160.

A MUZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK ORSZÁGOS FŐFELÜGYELŐSÉGE

Budapest, VII, Főherceg Sándor-utca 13.

933. sz.

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Gróf, Püspök Úr!

Nagyvárad város egyik nagy fontosságú kulturális intézményének, a Biharmegyei és Nagyvárad Régészeti és Történelmi Egylet tulajdonát képező nagyvárad Biharmegyei Múzeumnak épülete elszomorító állapotban van. A rossz anyagból s hanyagul készült épület kívül-belül pusztulásnak indult. Falait kívülről a talajvíz rontja; egy méternél magasabban hull róla a vakolat a felszívódó nedvesség miatt. Belül pedig a teljesen elrozsdásodott bádogtetőzeten át a termekbe csurgó esővíz okoz nemcsak éktelen foltokat s hámlásokat, hanem a tárgyakban is nem csekély károkat.

A bajon csak az segít, ha a tetőt teljesen újra borítják és pedig a nem nagysúlyú és tartós eternit-palával. A helyiségek kifestése is elengedhetetlen. A falakat az esővíz-foltokon kívül a por s korom okozta nagy pecsétek is elégtelenítik, a sok bevert szög s a régen kihúzott kampók helyei pedig teljesen elrútítják.

A padló sok helyen süppedt, a ferdén álló keramit lapokban minduntalan megbotlik a látogató, az ablakfüggönyök nagyrésztben teljesen rongyosak s többnyire le sem ereszthetők, aminek az erős napfénynek kitett tárgyak főleg a szövetneműek s képek adják meg az árát.

Bizonyára méltóztatik tudni, minő kár érte évekkal ezelőtt egy betörés folytán a muzeumot. Sajnos a muzeum őrzése ma sem jobb, mint akkor volt s valóságos csoda, hogy az első betörés sikere újabb kísérletekre nem ösztönözte a tolvajokat.

A muzeum ablakain olyan gyenge rács van, hogy szétfeszítése s kitörése minden zaj és nagyobb erőfeszítés nélkül megtörténhetnék. A könnyű behatolás eshetősége ellen csakis jól csukódó fatáblák alkalmazása nyújtana védelmet.

Ilyen körülmények között a már elodázhatatlan tatarozásra kellő fedezettel nem rendelkező Biharmegyei és Nagyvárad Régészeti és Történelmi Egylet a Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségéhez fordult ama kérelmével, hogy a Főfelügyelőség a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól a szükséges javítási költségeket rendkívüli segélyként kieszközölje.

Az Országos Főfelügyelőség 1916. évi november hó 29-én tartott ülésén elhatározta, hogy tekintettel a muzeum épületének tűrhetetlen állapotára, a tetőnek tervezett jókarba helyezési s a tatarozási és muzeumi gyűjtemények újjárendezésének körülbelül 15000 koronát kitevő költségeihez saját javadalmából is bizonyos összeget fog javaslatba hozni a nagymélt. vallás és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úrnál, minthogy azonban a Főfelügyelőség javadalmából e célra javaslatba hozható összeg nem fedezi a Biharmegyei Muzeum épülete renoválásának, a rendezésnek és fenntartásnak összes költségeit, szükséges, hogy e helyi kulturális cél érdekében az ottani tényezők hozzájárulása is kieszközöltessék.

Ehhez képest van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel felkérni, hogy a száználmas állapotban levő muzeumépület sürgős helyreállítása s a benne elhelyezett nagybecsű gyűjtemények újjárendezése, megóvása és biztonsága érdekében a tatarozási költségekhez hozzájárulni s ez irányban való elhatározásáról Országos Főfelügyelőségünket értesíteni méltóztatassék.

Budapest, 1916. december hó 24-én.

Mihalik József
előadó orsz. Felügyelő

21/1917.

A Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének

Budapest

VIII. Főherceg Sándor u. 13.

A múlt évi december hó 24-én 933. sz. a. kelt nagybecsü megkeresésére van szerencsém válaszolni, hogy a Biharmegyei és Nagyvárad Történelmi Egylet Muzeumának a rendbehozását a magam részéről is nagyon szükségesnek tartom. Főképen a műtárgyak jobb elhelyezését láttam szükségesnek és régebben foglalkoztam már e kérdéssel. Nem tudom, hogy az újrendezésre és belső vakolat kijavítása illetve festése költségeire mily összeget méltóztattak előirányzatba venni; de azt hiszem 6000 korona költséggel ezek végrehajthatók, amiért is ezt a hatezer korona költséget szívesen vállalom magamra azon hozzáadással, hogy ha ebből fölösleg maradna azt a Muzeum részére – elsősorban fönntartási célokra – ajánlom fel, de ha számításomon felül 6000 koronánál az újrendezés és belső kifestés mégis többbe kerülne: e többlet fizetésére magam nem kötelezhetném.

Kiváló tisztelettel

Nagy-Várad, 1917. ápr. 20.

Széchényi Miklós
nagyvárad i. sz. püspökA MUZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK ORSZÁGOS FŐFELÜGYELŐSÉGE
Budapest, VII, Főherceg Sándor-utca 13.

312. sz.

Nagyméltóságú és főtisztelendő Gróf, Püspök Úr!

F. évi április hó 20-án kelt 21 számú átiratában, méltóztatott Nagyméltóságod Orsz. Főfelügyelőségünket arról értesíteni, hogy a Biharmegyei és Nagyvárad Régészeti és Történelmi Egylet muzeuma újrendezése és a belső vakolat kijavítása, illetve festése költségeiből 6000 K-t magára vállal.

A Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége f. évi április hó 24-én megtartott ülése örvendetesen vette tudomásul Excellentiád hazafias és nagylelkű elhatározását s a nagyvárad muzeum rendbehozására felajánlott összegért Nagyméltóságodnak hálás köszönetet mond.

Amidőn erről van szerencsém értesíteni, egyben kérem, fogadja kiváló nagyrabecsülésem őszinte kifejezését.

Budapest, 1917. április hó 28-án.

Dr. Békefi Remig
orsz. Főfelügyelő

163.

Budapest, 1917. aug. 16.

Kegyelmes Uram!

Ma jöttem be két heti szabadságidőm után először a N. Muzeumban ahonnan, sajnos, nem küldték utánam a leveleket. Így csak késve válaszolhatok Excellentiád kegyes levelére, amiért szíves elnézést kérek.

Magától értetődik, hogy a muzeum dolgában rendelkezésére állok Nagyméltóságodnak. Azonban, amint méltóztatik írni, előbb jó lenne egy kis megbeszélést tartani s meg kell állapítanunk a munkatervet.

Nekem hétfőn (20-ikán) halaszthatatlan hivatalos ügyben a Szepességre kell utaznom s onnan csak 25-26. körül térhetek vissza. Így előbb, mint szeptember első hetében nincs módom Kegyelmes Uramnál tiszteletemet tenni. Ha ez az időpont megfelelő, úgy méltóztatnék megengedni, hogy érkezésem napját s óráját majd egy táviratban jelenthessem be.

Szekrényekre, úgy hiszem, nem igen lesz szüksége; nagyobb a tárgyak száma a becsomogolás óta nem lett, s miután a nem kis számú hamisítványokat és modern tárgyakat a felállításból szeretném kizárni, a régi szekrényekkel beérjük. Egy kis átigazításra és javításra a felállítás közben is lesz mód és alkalom.

Szükség volna ellenben néhány segéderőre. Első sorban kívánatos volna, hogy muzeumi kollégáim közül dr. Gerevich, az olasz festészetnek ez idő szerint nálunk legkiválóbb kutatója, vagy két hétre eljöjjön; ő magára vállalná a képanyag teljes elrendezését és katalogizálását. Kellene azután alkalmaznunk szintén 2-3 hétre egy képrestaurátort, aki néhány képről legalább a durva átmázolásokat eltávolítaná s itt-ott az erősen bomladozó gipsz-rétegeket megkötné. Erre javasolnám Endrődi Sebőt, aki két év óta a primási képtárban dolgozik, s kellő ellenőrzés mellett igen használható ember.

Végül szükség lenne egy ügyes, asztalos munkában is jártas szolgálóra, aki a tárgyak tisztítását végezhetné s holmi apróbb javításokat is megcsinálna. Erre azonban még nincs emberem.

Én kb. 1-1½ hónapra rendelkezésre állok. Azonban feltétlenül szükséges, hogy Kegyelmes Uram evégből keresse meg a vkügyi miniszter urat, mert ennyi időre csak ő

szabadsággal. A dolog nem szokatlan: hasonló módon kölcsönözte ki az említett dr. Gerevichet a N. Muzeum négy hónapra a primási képtár rendezéséhez.

Az állami letétül ott volt képek visszaadása céljából és lehetőleg egyenesen a miniszter úr Ő Excellentiájához méltóztassék fordulni. Egy rövid beadványban méltóztassék kérni a képek visszaküldését, amelyeknek Budapesten leendő visszatartása már semmivel sincs indokolva. A miniszter úr egyszerűen rendelje el azoknak visszaküldését. Esetleg ennek kapcsán az állami vásárlásokból néhány más, a Szépművészeti Múzeum által ki nem állított festmény átengedését is kérni lehetne.

Még csak egy kéréssel alkalmatlankodom. Méltóztassék a muzeum-épület jobbszárnyában levő képtári helyiségek kifestését a rendezés megkezdéséig halasztani. A falak tonusának megválasztását akkorára kell hagynunk, amikor az illető helyiségekbe kerülő képek előttünk lesznek. Egy rosszul megválasztott fal a hatást erősen leronthatja.

Mindezekről élőszóval behatóbban lesz alkalmam referálhatni. Addig is Nagyméltóságod kegyességében ajánlom magamat s legmélyebb tisztelettel maradok

Kegyelmes Uram alázatos szolgája
Varjú Elemér

164.

2303/1917.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

A Biharmegyei és Nagyváradai Történelmi és Régészeti Egylet muzeumában állami letétül volt képeket az oláh betöréskor a vallásügyi kormány rendelkezésére Budapestre szállítottunk. A muzeum egyéb tárgyai is becsomagoltattak akkor és most ezek újból való elrendezésének a munkálatát nemsokára megkezdvén: szükség volna, hogy az állami letéti képek ismét legyenek és megfelelő elhelyezést nyerjenek. Minthogy azok visszatartása immár nem indokolt: tiszteletteljesen kérem Nagyméltóságodat méltóztassék azoknak visszaszállításáról intézkedni.

Egyben legyen szabad ez alkalmat felhasználni azon kérelmem előterjesztésére, hogy nevezett Muzeum letétébe méltóztassék az állami vásárlásokból néhány más, a Szépművészeti Múzeum által ki nem állított festményt is átengedni.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását

Nagy-Várad, 1917. augusztus 24.

Széchenyi Miklós
nagyváradai l. sz. püspök

23031917

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

A Biharmegyei és Nagyváradi Történelmi és Régészeti Egylet muzeuma rendezésre szorul. Ennek a munkálatnak a vezetésére készségesen vállalkozik Varju Elemér úr a Magyar Nemzeti Múzeum érem- és régiségárának az igazgatója. Minthogy ez hosszabb időt mintegy nyolc hetet vesz igénybe azon kérelemmel fordulok Excellenciádhoz, hogy méltóztassék ezen időre Varju Elemér úrnak szabadságot adni.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tisztelem őszinte nyilvánítását

Nagy-Várad, 1917. augusztus 24.

A BIHARMEGYEI ÉS NAGYVÁRADI RÉGÉSZETI ÉS TÖRTÉNELMI
EGYLET

21/1917. szám.

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Püspök Úr!

Kegyelmes Urunk!

A Biharmegyei és Nagyváradi Régészeti és Történelmi Egyletnek Múzeum épülete immár helyre van állítva. Ismeretes Nagyméltóságod előtt, hogy e Múzeum legértékesebb tárgyait az 1916-diki oláh betörés alkalmával a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége becsomagoltatta, és így a Múzeum eddigi elrendezését csaknem teljesen felforgatta.

Egyletünk választmánya 1917. szept. 16-dikán tartott gyűlésén nagy örömmel vette tudomásul, hogy Nagyméltóságod a Múzeum tárgyait az alkalomból újból rendeztetni óhajtja s a rendeztetés költségeit magára vállalja. Azonban előbb elvi kijelentést kíván arra nézve, hogy az Ipolyi-féle és a régi egyleti gyűjtemény tárgyai a hovatartozásnak megfelelő feliratok által leendő feltüntetése mellett folyamatos sorozatban egyesíttessenek.

Nagyméltóságú Püspök Úr! 1896-ban, midőn a nagyváradi l. szt. egyházmegyei hatóság az Ipolyi gyűjtemény tárgyait kiállítás végett egyletünk őrizetére bízta, nem az egylet, hanem az egyházmegyei hatóság kívánalma volt az, hogy az Ipolyi gyűjtemény külön termekben külön állíttassék fel, s így a saját gyűjteményünkötől külön választassék. Természetes, hogy ekként a gyűjtemények kiállításában bizonyos időrendi és tárgyi megszakítás állott elő. Egyletünk már csak tudományos szempontból is szívesen

beleegyezik abba, hogy e zavaró megszakítás kiküszöböltesse, és a tárgyak folyamatos sorozatban egyesíttessenek.

Egyletünk felelőssége és célja tudatában azonban két kikötést tesz egyletünk választmánya.

Az egyik az, hogy az új berendezés alkalmával az Ipolyi gyűjtemény tárgyairól új leltár készíttessék és ez az egyházmegyei hatóság részéről megerősítettven egyletünk az 1896-diki régi leltárért való felelősség alól felmentessék. Szükségesnek tartjuk ezt annál is inkább, mert most több tárgy kiselejtezés alá kerül, sőt a mint értesültünk, Nagyméltóságod egynéhány értékesebb darabot is székesegyháza és palotája díszítésére az egylet őrizetéből visszavesz.

Egyletünk Muzeumának ismeretterjesztő célja az, a mi a másik kikötést a választmány szemében szükségessé teszi. Úgy értesültünk ugyanis, hogy a rendezésre felkért Varju Elemér nemzeti muzeumi igazgató úr és társa, valamint Nagyméltóságod is a rendezést tudományos és muzeális alapon óhajtják végrehajtani, s ennél fogva az utánzatokat és másolatokat a gyűjteményből kiselejtezni. Vannak azonban e másolatok között olyanok, mint pl. magyar történet XVII. századi nagy alakjainak arcképei, a melyek a középiskolai ifjúság és az egyszerűbb közönség nevelésére és felvilágosítására nagyon hasznosak, bár muzeális beccsel nem bírnak. Kérjük tehát, hogy a rendezést akként hajtsák végre, hogy az ilyen hazafias és ismeretterjesztő célra szükséges és hasznos másolatok és utánzatok külön termekben elhelyezve Muzeumunkban maradhassanak.

Nagyméltóságodnak a Muzeum rendezéséért hozott áldozatát előre is köszönve
Maradunk igaz tisztelettel, a Biharvármegyei és Nagyvárad Régorészeti és
Történelmi Egylet nevében
Nagyvárad, 1917. Szept. 16-diki választmányi ülésünkből.

Dr. Horváth Jenő
titkár

Dr. Karácsonyi János
ügyvivő alelnök

167.

143.656-1917/III. szám.

Nagyméltóságú Gróf, Püspök Úr!

Nagyméltóságodnak folyó évi augusztus hó 24-én 2303. sz. a. hozzám intézett kétrendbeli nagybecsű irata kapcsolatában van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel értesíteni, hogy egyidejűleg intézkedtem aziránt, hogy az Országos Magyar

Szépművészeti Múzeum és a Magyar Történelmi Képcsarnok leltári anyagából kijelölt festmények (számszerint 36 db.) a Bihar megyei és Nagyvárad Történelmi és Régészeti Egylet Múzeumnak ideiglenes állami letétként átadassanak, s egyúttal az oláh betörés idején az Orsz. M. Szépművészeti Múzeumba szállított 2 festmény is visszaküldessék.

Megjegyzem, hogy ezzel még a Nagyváradra szánt képanyag nincs lezárva, s egyes más vidéki muzeumokban levő oly képeknek, melyek a nagyvárad muzeumban lennének legmegfelelőbben elhelyezve, odajuttatása a további intézkedések során szem előtt fog tartatni.

Midőn még van szerencsém Nagyméltóságoddal tisztelettel közölni, hogy egyidejűleg intézkedtem aziránt is, hogy Varju Elemér magyar nemzeti muzeumi osztályigazgató úr részére esetleges megszakításokkal 4 heti távozási engedélyt kapjon, hogy ez idő alatt országos felügyelői minőségében a nagyvárad muzeum átrendezését és lajstromozását megkezdhesse.

Fogadja Nagyméltóságod őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1917. Október hó 11.

A miniszter helyett

Tóth
Államtitkár

169.

Magyar Nemzeti Múzeum Érem és Régiségtára

Kegyelmes Uram!

Néhány napig nem voltam bent a hivatalban s így csak ma vagyok abban a helyzetben, hogy Nemes püspök úr Óméltósága kívánságához képest a koronázásnál használt két [...] párnát Excellentiának megküldhessem. A párnákat ládába csomagolva e levéllel egyidejűleg adom fel postára.

Meg kell jegyeznem, hogy a párnák tudomásom szerint nem voltak a Nemes püspök úr Óméltósága által kiállított tárgyak között, mert azokat a régiségtár mind visszaszolgáltatta.

Amint én tudom, a párnák felett a koronázás rendező-bizottsága rendelkezett s ennek a tudtával maradtak azok a régiségtárban. Miután azonban rájuk a N. Múzeumnak szüksége nincs, készséggel küldöm át Nagyméltóságodnak.

Amint már a titkár úrnak írt levelemben bátor voltam jelteni, a Szépművészeti Múzeum legközelebb útnak indítja a Nagyváradra szánt képeket. Petrovits igazgató úrnak aggodalmai voltak, hogy vajon jó kezekbe kerülnek-e a festmények, de mi azzal nyugtattuk meg, hogy elhelyezésüket Excellentiád ellenőriztetni

fogja. Méltóztassék tehát a képek megérkezésekor valamely megbízható embert küldeni, aki a kicsomagolásnál jelen legyen.

Excellentiádnak mindenkor szolgálatára ajánlva magamat, legmélyebb tisztelettel maradtam

Budapest, 1917 október 30.

Kegyelmes Uram kész szolgálja
Varjú Elemér
A Magyar Nemzeti Múzeum
érem- és régiségtárának igazgatója

170.

Másolat a 886/1917. Számról

A biharmegyei és nagyváradai régészeti és történelmi muzeum tekintetes Elnökségének!

Gróf Széchenyi Miklós nagyváradai püspök úr Ő excellentiája, a biharmegyei és nagyváradai régészeti és történelmi muzeum számára, melynek összes gyűjteményei a Magyar Nemzeti Múzeum tisztviselőinek közreműködésével legközelebb átrendezés alá kerülnek, a vezetésem alatt álló intézet raktárából a festmények nagyobb sorozata adassék át ideiglenes állami letétként.

Ez ügyben a vallás- és közoktatásügyi minister úr ő nagyméltóságához felterjesztést tettem s a nevezett minister úr ez évi 143,656 sz. a. kelt leiratával megengedte, hogy a mellékelt jegyzékben felsorolt, az Orsz. Magy. Szépművészeti Múzeum anyagából kiválasztott 24 drb. És a Magyar Történelmi Képcsarnok anyagából kiválasztott 12 db. Összesen 80.600 K leltári értékű festményt a biharmegyei és nagyváradai történelmi és régészeti egyesület muzeumának ideiglenes állami letétként átadhassam.

Ugyancsak átadandó lenne letétként a nagyváradai muzeum részére Bihari Sándornak a Történelmi Képcsarnokban levő 1005. lelt. Számú önarcképe, melynek átadását a volt vallás- és közoktatásügyi minister úr előterjesztésemre még 1916-ban 95199 sz. a. kelt leiratával engedte meg.

A Múzeumok és Könyvtárak Főfelügyelősége is átküldött intézetünkhöz két Bihari Sándor-féle festményt (Cigányfiú és Tájkép) azzal a kéréssel, hogy a leküldendő állami képekkel együtt ezeket is Nagyváradra szállíttassam.

Végül a tavalyi oláh betörés idején Varjú Elemér nemzeti muzeumi o.-igazgató úr által Budapestre hozott és a vezetésem alatt álló intézetben őrizetbe vett két festmény (Baditz Ottó, Dülő-út és Both M., A nő) is visszaküldendő lenne.

Újabbban azonban arról értesültem, hogy a muzeumnak tervezett átrendezése az erre felkért urak megbetegedése következtében halasztást szenvedett s valószínűleg tavaszra marad.

Mínthogy a képgyűjtemény elhelyezése a muzeum átrendezésével kapcsolatos, kérem a nagytekintetű Elnökség szíves értesítését arról, hogy az átrendezés tényleg hosszabb időre elodázódott-e, s ha igen, mikorra?

A képek küldését ugyanis abban az esetben, ha rendezésük és kiállításuk csak hosszú idő múlva történhetik, egyelőre mellőzendőnek tartom. Ez esetben azokat itt kezelni és őrizni addig, amíg a nagyvárad muzeum rendezésére rá kerül a sor, amikor aztán természetesen azonnal intézkednének elszállításuk iránt.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1917. november hó 2.

dr. Petrovics Elek s. k.
igazgató

A másolat hitelül:
Rónai János, másodtitkár

171.

886/1917. szám

Nagyméltóságú Püspök Úr!
Kegyelmes Uram!

A Nagyvárad Muzeum részére leküldendő állami letétképeket, amelyeknek ügyében közbenjárni méltóztatott, s amelyeknek kiadását a minister úr Ő Excellenciája engedélyezte, még nem küldöttük el, mert – mint sajnálattal értesültem – a muzeum átrendezése Mihalik és Varjú urak betegsége miatt egyelőre lekerült a napirendről.

A képek átadásának engedélyezéséről azonban a muzeumot hivatalosan értesítettem, s egyúttal kértem hivatalos közlést az átrendezés ügyének állásáról.

Erre vonatkozó levellemnek másolatát van szerencsém Nagyméltóságodnak nagybecsű tudomása végett mellékelve megküldeni.

Fogadja Nagyméltóságod mély tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1917. november 2,

dr. Petrovics Elek
Az O. M. Szépművészeti Muzeum
Igazgatója

933/1917. szám.

Nagyméltóságú
Gróf Széchényi Miklós úrnak,
v. b. t. t...stb. megyés püspök

Nagyvárad

Kegyelmes Uram!

Nagyméltóságodnak múlt 1917. évi november hó 4.-iki nagybecsű levelére van szerencsém tiszteletteljesen közölni, hogy a Biharmegyei és Nagyvárad Történelmi és Régészeti Egylet Múzeum címére.

a) ideiglenesen állami letétül:

- 1) a Szépművészeti Múzeum sorozataiból 24-,
- 2) a Történelmi Képcsarnok állagaiból 13-,

b) főfelügyelőségi letétül 2., összesen 39 festményt küldtettem el és hogy egyidejűleg visszaszámaztattam a korábbi letétekhez tartozó azon két festményt is, a melyeket a Nagyvárad Múzeum igazgatósága az oláh betörés alkalmából a Nemzeti Múzeum régiségtárja útján küldött Budapestre.

A festmények innen tegnap küldettek el a megérkezésükről, mely remélhetőleg egy héten belül bekövetkezik, a nagyvárad múzeum az ottani Kirachner és Deutch-féle szállító cég útján fog annak idején értesülni.

A szállítási és biztosítási költségek összegét bátor leszek Nagyméltóságoddal később közölni.

Mély tisztelettel

Budapest, 1918. március 10.

Petrovics Elek
az O. M. Szépművészeti Múzeum
igazgatója

Mélyen tisztelt Nagyságos Uram!

Tegnap délben kézhez vett nagybecsű levele végtelen örömet okozott nekem, feleségemnek s egész családomnak. Hálás és mély köszönetet mondok Nagyságodnak gondoskodásáért, mely jó szívre mutat s ismételten megerősíti a köztudatnak azt az elismerését, hogy Nagyságod nemesen érző szíve mindig segít, akiken kell és segíteni lehet.

Nem is sejtí Nagyságod, mily megváltás volt reánk nézve levelének ama szíves közlése, hogy disznó lesz, illetve van. Ez a szó szoros értelmében azt jelenti nekünk, hogy keserves koldus-koplalásunk, igenis, az: kolduskoplalásunk megszűnik, mert húshoz jutunk! Mert itt már általában nincsen s még kevesebb lesz –ha a semmit fokozni lehet –a tél folyamán, a szalonnát pedig csak hírből ismerjük s gyermekkori ábrándképeink sorába iktatjuk. A disznó, vagy szalonnájának átvétele csak télen, deczemb. vagy január havában volna esedékes, miután most még a tavalyi sátorlajújhelyi disznóból nyert zsírból van egy kis maradványunk, melyet szegény családom távollétem alatt valósággal éhkoppal takarított meg.

Eggyel azonban nem vagyok még tisztában: ki az a „dékán-kanonok” úr, akinél sikerült Nagyságodnak a műkincset biztosítania. Dékánnak nevezik dr. Némethy Gyula urat, de tudtommal nem foglalkozik e dologgal s nem is vág hatáskörébe a négy lábú drágaságom ügye, pedig ezt tudnom kellene, mert a dékán-kanonok úrnak is meg akarom köszönni nagy szívességét. Tisztelettel kérem nagyságodat, írná meg ezt nekem alkalmilag egy lev-lapon.

IX. 16.-án történt hivatalba-lépésem után óriási felfordulást találtam itt. Bizonyos urak olyan zavarokat teremtettek, hogy azok rendezésére napok, talán hetek kellene. Varju Elemér úr – most én vállalom át a nváradí múzeum egyrésznéek berendezését – leköszönt főfelügyelői tagságáról. Hogy én csakis azért vállalkoztam az ő dolgai elvégzésére, mert VI. 11.-én kelt levelében azt írta, hogy ő Váradra nem jöhet, mivel betegsége következtében operációra „kés alá” kerül, azt Nagyságod tudja a legjobban s Gerevich is ismételtén biztosított, hogy Varjú Úr egyébként sem jöhet Váradra, mert más ügyekkel erején felül túl van halmozva. Erről a dologról különben igen kimerítően fogok írni Ő Excellentiájának, most ez kötelességem. Most csak azt szögezem le: Varjú úr óriási tévedésben van, ha azt hiszi, hogy én tőle ezt az ügyet elhalásztam, vagy pedig tudatosan akar nekem kellemetlenséget okozni. Mindkét esetben hivatalosan, okmányokkal és megdönthetetlenül be fogom bizonyítani, hogy V. E. úrnak abszolute nincs igaza.

Tudom, hogy ez nekem sikerülni fog, mert az igazság alapján állok, a lelkemben azonban még jobban meggyökerezett az az axióma: hogy e boldogtalan országban ma dolgozni teljesen lehetetlen!

E machinációnak tudható be dr. Gerevich magatartása is. Ez magyarázza meg miért nem jött ő Nagyváradra s miért kellett neki Várad helyett Esztergomba menni! Elkeseredem, ha e sok és ravasz taktikára gondolok, de megvígasztal annak a hite és tudata, hogy győzelemre fog vinni velök szemben a jó Isten és az igazság, melyet lelkünközniük nem fog sikerülni.

16-ika óta minden óráam a hivatalos ügyek s e dolgok intézésének van lekötve. Ez az oka, hogy Rübl úr ügyében e pillanatig a minisztériumba nem mehettem. Kérem Nagyságod szíves elnézését és türelmét; e hét folyamán azonban okvetlenül beszélek Szűcs tanácsos úrral.

Szívből köszönöm, hogy rám néha-néha gondolnak Nagyságotok. az én gondolataim úgyszólván szünet nélkül ott kalandoznak a csodálatos szép rezidenciában,

ahol Ő Excellentiája lebilincselően varázslatos körében és Nagyságtok olyannyira nyájás, kedves és kellemes társaságában oly hosszú időt tölthettem! Azt hiszem dr. Békefi R. ő méltósága találta fején a szöveget a leghelyesebben, amikor amazok kellemetlenkedéseit látva, előttem megjegyezte: „Az fáj nekik és semmi más, hogy 3 hónapon át a nagyváradai püspök úr vendége voltál!”

A Jó Isten áldja meg Nagyságodat minden javával! Kérem, legyen oly kegyes, tolmácsolja legbensőbb tiszteletemet és üdvözetemet a jó Schriffert Főtisztelendő Úrnak s a maga részéről is fogadja szívesen mélységes és hálás tiszteletemet, mellyel vagyok s váltig maradok

Nagyságos Uramnak

alázatos szolgája
Mihalik József

Budapest, 1918. szept. 19.

UI: Szegény jó titkár urat is a kifejtett okok miatt képtelen voltam eddig meglátogatni, de a héten szakítok (valamelyik este) ½ órát, hogy a Hungáriában felkeressem

Mihalik

180.

VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTER

Budapesten. 1918. évi szeptember 19.

Kedves Barátom!

Nagybecsű érdeklődésed kapcsán szíves tájékoztatásod végett van szerencsém veled közölni, hogy a biharmegyei Régészeti és Történelmi Egyesület államsegély ügye jelenleg tárgyalás alatt áll, s annak kiutalása iránt a legrövidebb időn belül intézkedni fogok.

Ami dr. Váli Lászlónak Nagyváradra való kirendelését illeti, a Magyar Nemzeti Múzeumot felhívtam, hogy helyettesítésre nézve tegyen sürgősen javaslatot. A múzeum jelentésének beérkezése után, mely előreláthatólag a napokban beérkezik a miniszteriumba - Váli kirendelése iránt haladéktalanul intézkedni fogok.

Mindkét ügyben a végleges intézkedésről táviratilag leszek bátor Téged értesíteni.

Fogadd kérlek őszinte tiszteletem nyilvánítását, mellyel vagyok

igaz híved
Zichy

Budapest, 1918. szept. 25.
VIII. Fhg Sándor-utca 13.

Nagyméltóságú Gróf Úr!
Kegyelmes Uram!

Excellentiád Vasvörösvárról f. hó. 22-éről keltezett negybecsű levelét 24-én mély köszönettel megkaptam. Ennek kapcsán s mert a minisztériumbeli urakkal kétszer is tárgyaltam már a nagyváradi múzeum dolgában, kötelességszerűen s mert föltétlenül kívánatos, hogy Kegyelmes Uram a helyzetet a maga valóságában ismerje meg, a következőkben van szerencsém Excellentiáddal az ügyek állása felől tájékoztatni.

Hivatalom vezetését szept. hó 16-án átvéve, a minisztériumból telefonon megkérdeztek tőlem, nem vagyok-e akadályozva abban, hogy a III/b ügyosztály részéről – a mely ügyosztályba a múzeumi ügyek tartoznak – az osztály vezetőjével, Radnai Rezső miniszteri tanácsos úrnak és az orsz. főfelügyelőnek, dr. Békefi Remig úrnak részvételével s főfelügyelőség hivatali helyiségében bizalmas természetű megbeszélést tartsunk? Örömmel járultam hozzá a tervhez s a bizalmas értekezlet szept. 17-én d. u. 5 órától ½ 9ig meg is történt.

Szóba került ezen a nagyváradi múzeum rendezésének kérdése is. Végtelen meglepetésemre és bámulatomra nem elismerést és köszönetet, hanem formális támadást nyertem jutalmúl nagy és önzetlen munkámért. Radnai R. miniszteri tanácsos teljes mértékben a múzeum ellen volt hangolva. Hogyan s ki által történt ez, azt nem tudom, mert ilyen tárgyú nyilatkozatra nem került sor, sejtetni azonban lehet, mert a támadás szerves összefüggésben áll Varjú Elemér osztályigazgató úrnak a Főfelügyelőségből való kilépésével, melynek szándékát Békefi R. úrhoz szept. 11-én intézett levelében bejelentette s okúl a „a nagyváradi múzeum rendezésének ügyét” hozta fel, a közelebbi részletek megjelölése, vagy taglalása nélkül. Szabadjon itt megjegyezmem Kegyelmes Uram, hogy Varjú E. úr e pillanatig sem a Főfelügyelőségnél, sem a minisztériumnál leköszönését írásban be nem nyújtotta még.

Radnai R. miniszteri tanácsos úrnak – merőben téves és érthetetlenül helytelen információk alapján – a következő főindokai voltak a nagyváradi intézet rendbehozatalának ügyei ellen:

1. A múzeum rendezése egyáltalában nem volt sürgős dolog. Ha por és piszok által belepve lehettek idáig a tárgyak, úgy maradhattak azok akár néhány éven át is. Semmi okom sem volt tehát a rendezést siettetni, ahhoz hozzáfogni. Avagy miért nem végezték el a rendezést a múzeum meglévő tisztviselői, a két múzeumi őt? Ha pedig ezek nem akarták, vagy nem tudták a rendezést, a törzskönyvezést és katalogizálást elvégezni, miért nem „csapatta el” a tisztviselőket a Főfelügyelőség állásukból, mint alkalmatlan, hasznavehetetlen tisztviselőket?

2. Miért kellett a 25.000 K segélyt oly sürgősen kérni a múzeum számára? Ráért volna az ügy a „maga rendes útján” megoldást nyerni főfelügyelőségi ülésen is. Miért volt a rém nagy sürgetés s még „távíratú úton” való nyomás is annak minél előbb való kiutalására? Ez sem volt – Radnai ő méltósága szerint – sürgős dolog, hiszen ha a képek valóban romlanak is, egy-két év alatt annyira tönkre nem fognak menni, hogy a felterjesztésben hangoztatott károktól komolyan lehetne beszélni. Radnai Ó Méltóságának semmiféle tudomása sincsen arról, hogy a váradi múzeumban gobelinek is vannak; ő most hall ezekről először. De hát ha ezek és a szőnyegek romlottak és romlanak, miért nem lép fel a Főfelügyelőség a kötelességeiket elmulasztott múzeumi örök ellen, mert hiszen ők a vétkesek, ha ezekben kár esett.

Látnivaló – Kegyelmes Uram – hogy Radnai min. tanácsos úr nemcsak alaposan félre van vezetve a nagyváradi múzeum ügyeiben, de nagymértékben ellenem van hangolva, bizonyára olyan egyén által, akinek én szálla vagyok a szemében, mert aránylag rövid idő alatt a múzeum 3/5-öd részét alaposan rendbe mertem hozni. Hogy fel nem toltam magamat más ember helyett a munkára, hogy folyton azt hangoztattam: a rendezési munkák Varjú E. urat illetik, mert ő ezt önként magára vállalta s hogy csak akkor „ugrottam be” helyette a munkába, amikor ő Excellentiádnak azt írta (szept. 7-én), hogy súlyos betegsége miatt nem jöhet Váradra, - azt Kegyelmes Uram méltóztatik a legjobban tudni. Nekem vállalkoznom kellett a munkára kötelességérzetem teljes tudatában s annak láttára, hogy Varjú E. úr a váradi múzeum rendezését húzni-halasztani óhajtja, holott a tárgyak zilált helyzete, a példátlan rendetlenség s a „rendezésnek” az a megkezdett módja miatt, hogy az Ipolyi-gyűjtemény egyes tárgyait eladják, valóban cselekednem kellett s a megkezdett helytelen „rendezést” helyes irányba terelnem kellett. Ehhez járult még agy más főök is: tudtam, hogy Varjú E. úr baja nem olyan természetű, hogy neki „műtő-kés alá kelljen kerülnie”, hiszen egyidejűleg az ország egyéb részeiben egyéb funkciókat végzett s mert Excellentiádat, aki oly jó szívvel s annyi nemes jóakarattal van a múzeum iránt, nem akartam cserben hagyni. Ha ez bűn, mindenki reám vetheti a követ, csak Varjú Elemér úr nem!

Radnai Farkas urat bőven, erélyesen és szemelláthatóan jó eredménnyel sikerült téves nézetei alól felszabadítanom. Amennyire ezt a maga tekintélye csorbítása nélkül megtehetette, be is látta érveim igazságát s javaslatomra megállapodtunk a következőkben:

Ha Varjú úr valóban beadja lemondását, az Főfelügyelőségünk elé kerül véleményezés végett. Én okmányokkal, tanúkkal és hiteles adatokkal ki fogom mutatni, hogy V. E. úr roppant nagy tévedés áldozata, ha azt hiszi, hogy én őt kitértam vállalt – de nem végzett – munkájából. Kimutatom, hogy lemondása minden alapot nélkülöz, annak semmi érdembeli oka nincs s hogy eképp az el sem fogadható! Ha lemondása valóban beérkezik, arra adott hivatalos válaszomat bátor leszek Excellentiádnak másod példányban megküldeni, mert én Excellentiád előtt is – minden vádat tisztára akarok mosni magamról. Bátor vagyok megjegyezni, hogy én Radnai úr Ó Méltósága nyílt és férfias felszólalását – éles hangja ellenére is – köszönettel és örömmel fogadtam, mert

így módomban állt a védekezés s az ügy helyes és igazságos megvilágítása. Ennek eredménye gyanánt tudom be a minisztérium abbéli hajlandóságát, hogy – mint erről engem a minisztériumban dr. Czakó Elemér úr f. hó 24-én értesített – 25.000 K rendkívüli államsegélyt a nagyváradi múzeum minden bizonnal megkapja s ennek utalványozása máris folyamatban van, a kassai múzeum restaurátorát, dr. Váli Lászlót kiküldi a minisztérium Nagyváradra s ez ügyben, valamint a Váli helyettesítésére Kassára küldendő m. nemz. múzeumbeli gyakornokra nézve a tárgyalások máris folynak a M. N. Múzeum igazgatójával.

Ugyanakkor mondotta nekem az ügyosztály egyik főtisztviselője, hogy ellenem még a következő érveléssel is iparkodtak hangulatot kelteni: Excellentiád eredetileg 30.000 koronát ajándékozott a nagyváradi múzeum rendezésére, de mert a rendezéshez én fogtam hozzá, Kegyelmes Uram 30.000 koronányi adományát leszállította 6000 koronára. Ezért kellett nekem a 25.000 K rendkívüli segélyt javaslatba hoznom s eképp – az én beavatkozásom miatt – akar most „potyázni” a nagyváradi múzeum a 25.000 K-val.

Úgy vélem. Kegyelmes Uram, ez a példátlanul méltatlan és hamis vád jellemzi a legjobban a helyzetet s azokat az urakat, akik a magyar kultúra ügyét ilyen eszközökkel kívánják szolgálni. Engem már sok keserűség, csalódás, szenvedés és mellőzés ért hivatalos pályámon, Kegyelmes Uram, de ekkora hamissággal még nem találkoztam ebben az életben. De azért nem keseredem el, csak Excellentiád nemes igaz és méltányos lelkéhez apellálok s tisztelettel kérdem: érdemes-e, lehet-e ebben a szomorú országban ilyen emberekkel dolgozni? Csuda-e, ha az ember ilyenek láttán elkeseredik s lélektelenül dolgozó vagy munkát csak látszólag végző lelketlen géppé válik?

Gerevich T. tanár úr 2 napra bejövén Esztergomból, kedden este látogatott meg lakásomon. Miután szerdán (25-én) még itt volt, felkerestettem, megmutattam neki Excellentiád szept. 22-én írt levelét s nagyon kértem, hagyja ott nyomban Esztergomot, menjen Nagyváradra, vigyen magával kábeleket s lásson hozzá a képek felakasztásához. Megígérte, hogy ezt azonnal megteszi s hogy Excellentiádat Esztergomból levélben fogja értesíteni Nagyváradra érkezése idejéről.

Bocsásson meg Excellentiád, hogy ilyen hosszasan s ennyire közvetlen hangon bántokodtam írni Kegyelmes Uramnak. Mentségemül szolgáljon az a hitem, hogy kötelességem volt Excellentiád előtt őszintén feltárni a helyzetet s ez alapon szabadjon reménylenem, hogy nem voltam Excellentiád terhére.

Fogadja Nagyméltóságú Gróf, Püspök Úr, Kegyelem Uram mély és alázatos tiszteletem kifejezését, mellyel maradtam

Excellentiád

alázatos szolgája

Mihalik József

múz. és könyvt. h. országos főfelügyelő

Kegyelmes Uram!

Mihalik tanácsos Úr szíves volt velem közölni Excellentiád azon óhaját, hogy a képtár, legalább ideiglenesen mielőbb felállíttassék.

Magam is szerettem volna, ha ez még e nyáron vagy legalább az őszön megtörténhetett volna, hiszen júniusban nagy ambícióval és szeretettel fogtam a becses anyag tudományos és képtári feldolgozásához és rendbeszedéséhez. Két technikai ok jött gátlólag közbe. Az egyik, hogy a restaurator miután vagy 40 régi képet felügyeletem alatt és utasításaim szerint megtisztított, cserben hagyott minket, anélkül, hogy legalább a már megtisztított képek helyreállítását befejezte volna. (Állami restaurator kiküldése különben folyamatban van.) A másik ok az volt, hogy a kábelgyár, sürgős katonai rendelések miatt az általam még a tél folyamán rendelt akasztódrótokkal nem készülhetett el. Megnéztem az itteni képtár tartalék kábeleit, de távolról sincs elég ahhoz, hogy a váradi képeket fel lehessen függeszteni. De ha volnának is drótok, mint a nyáron most sem lennének amellet, hogy a képeket, úgy amint vannak, akasszuk, mert a kétszeri akasztással és újra szereléssel mai állapotukban sokat szenvednének; s csökkent mértékben ugyanez áll a modern képekre is, amelyekben – ha másutt nem, a rámán – szintén van javítani való, eltekintve attól, hogy hátulról visszafelé haladva nem lehet a végleges helyet pontosan kiszámítani. A régi mesterek képeiből, tehát az első termekből kell a rendezést organikusan fölépíteni. Az ellenkező eljárás okvetlenül kétszeri akasztást, a képek és a fal felesleges rongálását eredményezné. Lelkiösmeretem legmélyebb szava mondja, hogy az elsietett munka megbosszulná magát, nem is egy irányban, mert a tárgyak, falak mellett a rendezők neve is szenvedne. Mindenkép legjobb a munka szisztematikus menetét betartani. A múzeumnak egységet alkotó fele be van pompásan rendezve; a helyzet most az, hogy több terem egyelőre rendezés alatt áll, ez minden nagy muzeumban is csaknem állandóan előfordul, Budapesten éppúgy, mint Bécsben és egyebütt. A kész rész a látogatóknak megnyitható, a többi a rendezés ideje alatt le van zárva. Ez így rendjén van s az egész világon így történik. A múzeumi részt a Felső is megtekintheti, a képtárba vezető ajtót a szőnyegekkel elmaszkírozhatjuk, így is dúsán megrakott termek sorozatát láthatja. A képtári termekben a nevezetesebb képeket a fal mellé és festő állványokra, tetszetősen csoportosítva fölraakhatjuk, a padlót a színdús keleti szőnyegekkel boríthatjuk, s így még esztétikusabb hatást érhetünk el, mint egy hevenyészett és elsietett akasztással, Ily módon a király Őfelsége a képeket is megszemlélheti, s a folyó munka látása, az, hogy itt dolgoznak, hogy ez a múzeum nem [...], még talán külön is imponálni fog a tetterőtől duzzadó ifjú uralkodónak. Még az előcsarnokba is tehetünk ez alkalomra néhány képet, a múzeum egyik díszét alkotó középkori fafaragványokat két sarokban helyezhetjük el, s délszaki növényekkel még emelhetjük az építészetileg is kiváló előcsarnok gazdag és ünnepies benyomását.

Ha a Felség Váradra való érkezésének idejét tudom, néhány nappal, vagy mondjuk egy héttel az előtt, ha Excellentiád parancsolja, örömmel lejövök az említett szcenírozás elvégzésére. Lehet, hogy akkorra a még nyáron kért s miniszteriumtól beígért áll. Restaurator is ki lesz küldve, s egyidejűleg neki is megadhatom a szükséges direktívákat.

Most itt dolgozom a már kész primási képtár katalógusán, s ez az alkotó munka kissé enyhíti lelki letörtségemet, melyet az egyetemi tanszék betöltésénél szenvedett igazságtalan mellőztetésem miatt érzek. E munkát Kegyelmességed parancsára azonban bármikor félbe szakíthatom, s a legnagyobb készséggel állhatok szolgálatára.

Hódoló kézcsókkal vagyok

alázatos szolgája
Gerevich Tibor

Esztergom, 918 oct. 1.
Prímási palota.

183.

Budapest, 1918. X. 8.

Nagyméltóságú Püspök Úr!
Kegyelmes Uram!

Hálásan köszönöm Excellentiád szept. hó 30-áról kelt nagybecsű sorait s különösen a 30 000 K segély dolgában tett szíves közlését. Hogy magamat e pontban tisztázzam magam, felolvastam Excellentiád levelének vonatkozó pontját a minisztériumban dr. Czákó Elemér úrnak, a III/b ügyosztály helyettes vezetőjének, aki miután megcáfolhatatlanul meggyőződött az igazságról, kategorice megállapította s kijelentette előttem, hogy az illető úr, aki azt állította, hogy Excellentiád 30.000 K-t adományozott a nagyvárad múzeumnak s hogy ezt az összeget az én közbejöttöm miatt szállította le 6000 koronára, nem mondott igazat.

Legyen Excellentiád meggyőződve arról, hogy én lelkem minden erejével s hivatali állásomtól minden kitelhető eszközzel fogom előmozdítani a nagyvárad múzeum ügyét, azonban félek, hogy egyedül a jóindulat nem lesz elegendő eszköz arra, hogy a múzeum vitális érdekei, köztük első sorban a rendezés kérdései, kedvezően megoldassanak. Most a munkák elvégzésére dolgozni tudó és dolgozni akaró emberekre van szükség, sajnos, a különös események nem nyújtanak nekem biztató reménységet arra, hogy e vonatkozásban a nagyvárad múzeum már a legközelebbi jövőben kedvező helyzetbe jusson.

Gerevich tanár úr felől tegnap kaptam azt az értesítést, hogy még mindig Esztergomban van, „holott már régen itthon kellene lennie a múzeumban.” Ezt hallva,

valóban nem tudom megérteni, miért nem teljesítette azt az előttem kifejezett ígétét, hogy már a „legközelebb” Nagyváradra megy, jöveteléről Excellentiádat még Esztergomból értesíti s hogy még októberben bevégzi a képek felfüggesztését. Kegyelmes Uramnak ismételen s szívem mélyéből mondok hálás köszönetet azért a sok kegyes jóságáért, melyekkel engem nagyúri palotájában oly hosszú időn keresztül elhalmozni méltóztatott. Hálával elteltten fogok arra gondolni amég csak élek, mint ahogy kiirthatatlan hálás lelkemből annak a felemelő s mélyen megtisztelő jóságának az emlékezete is, a melynek kútforrása Excellentiád jóságos, nemes, emberi szíve!

Fogadja Excellentiád legmélyebb tiszteletemet, mellyel maradtam

alázatos szolgája
Mihalik József

184.

ad 690/918 sz.

Kegyelmes Uram!

Ma vett nagybecsű levelét mélyen köszönöm. A múzeum mentése, nagyobb értékeinek biztonságba helyezése tárgyában máris gondoskodtunk. E tárgyban a vall. Közokt. Minisztérium, Főfelügyelőségünk javaslatára egy urat fog kiküldeni Nagyváradra, aki Excellentiáddal, az egyesület elnökségével és a polgármester úrral érintkezésbe lépve, ott a helyszínen fog tanácskozni a teendők felől s a megállapodás-hoz képest foganatosítja a mentést.

Ezt sürgősen van szerencsém Excellentiád kegyes tudomására hozni, hogy Kegyelmes Uram tájékoztatva legyen az actiónk felől, de azért – tiszteletteljes nézetem szerint – nem fog ártani, sőt használni fog, ha Excellentiád külön is megkeresi a minisztériumot.

Fogadja Kegyelmes Uram alázatos tiszteletemet, mellyel maradok
Bpsten, 1918. XII. 11-én

Hódoló, hívséges szolgája
Mihalik József

185.

A vallás és közoktatásügyi magyar minisztertől
233181-1918. szám.

Az ország jelenlegi helyzetében szüksége mutatkozik annak, hogy a veszélyeztetett területen levő kulturjavak biztonságba helyeztessenek. Az állami

felügyelet alatt álló nagyváradai muzeum becsesebb tárgyainak kiválogatása, elismervény ellenében letétkénti átvételével s az esztergomi muzeumba való elhelyezésével dr. Gerevich Tibor magyar nemzeti muzeumi őr urat, az esztergomi muzeum igazgatóját, bíztam meg. Midőn ezt szerencsém van Püspök Úr nagybecsű tudomására hozni, egyben felkérem, hogy ez elhatározásomhoz hozzájárulni és dr. Gerevich urat munkájában támogatni méltóztassék.

Budapest, 1918. évi december 20.

Lovászy

186.

A nemzeti Muzeum Igazgatóságának
Budapest

Az Ipolyi Arnold-féle, a nemzeti muzeumban elhelyezett gyűjteménynek tárgyában van szerencsém közölni, hogy b. e. elődöm Ipolyi Arnold 1885 szept. 22.-én kelt végrendeletében gyűjteményére vonatkozólag következőképpen rendelkezett:
/mint bent/

Minekutána Ipolyi Arnold gyűjteményének székhelyén való elhelyezését nem valósította meg, sem ez idő szerint meg nem valósítható, az a rendelkezés lép életbe, amely Fraknói Vilmos cz. püspököt felhatalmazza, hogy a gyűjtemény elhelyezésére vonatkozólag a belügyminiszter és a vallás és közoktatásügyi minisztériummal tárgyalásokba bocsátkozzék. Ezeket kívántam a Nemzeti Muzeum Igazgatóságának tudomására hozni.¹⁷²

Kiváló tisztelettel

Nagy-Várad, 1919. márcz. 28.

Gr. Széchényi

187.

Budapest, 1920 máj. 18.

Kegyelmes Uram!

Nagyméltóságod szíves leveléből értesülök róla, hogy dr. Gerevich úr szándékozott Excellenciádnál látogatást tenni.

¹⁷² Ezt a bekezdés vörös cerutával át van húzva a fogalmazványban.

Miután ez a látogatás egy tegnap köztem és Gerevich úr között lefolyt beszélgetés következménye, bátor vagyok abban az ügyben, amelyről Gerevich úr Excellentiádnak információt adott, a következőket elmondani.

Már szóbelileg jelentettem Nagyméltóságodnak, hogy a hercegprímás úr Ő Eminentiaja az Ipolyi Gyűjteménynek a régiségtárban levő anyagát mint a primátia tulajdonát elvitetni kívánja. Akkor méltóztatott kijelenteni, hogy ez a szándék nem csak hogy Excellentiád hozzájárulását nem bírja, hanem hogy ellene óvást tenni is méltóztatik.

Ez ügyben a vkügyi miniszterium illetékes ügyosztályának ép úgy, mint Pekár államtitkár úr Ő Excellentiájának is az az álláspontja, hogy 1.) az Ipolyi gyűjtemény a miniszterium kezeltéjére (a hercegprímás úr Ő Eminentiaja megkérdezése vagy bárminő intézkedése nélkül) de Nagyméltóságod hozzájárulásával hozatott Budapestre s annak hovatartozandósága mindaddig szóba sem kerülhet, amíg Nagyváradnak az országtól való elszakítása bevégezett tényé nem vált. 2.) Ha ez a szomorú eset bekövetkeznék, akkor kerülhet csak a végrendelet alapján teendő intézkedésekre, első sorban annak eldöntésére, kit illet a gyűjtemény feletti rendelkezés joga?

Tény az, hogy amikor az Ipolyi-gyűjtemény Nagyváradról elhozatott, először Esztergom akarta azt a miniszterium vitetni, ám oda is csak mint letéteményt. Ettől első sorban azért kellett eltekinteni, mert Esztergom is veszélyeztetett területen feküdt s még onnan is máshova vitték el a műkincseket.

Az is kétségtelen, hogy amikor az oláhok Budapesten voltak s itt az összes Kelet-Magyarországról származó gyűjtemények, közöttük különösen az Ipolyi-gyűjtemény azonnali kiszolgáltatását követelték, a M. N. Múzeum a hercegprímás úr Ő Eminentiaját kérte föl, hogy a gyűjteményhez való jogai alapján annak visszatartása céljából tiltakozzék az elvitel ellen-

Ebből azonban jogcímet formálni nem lehet, miután a végrendelettel szemben semmiféle más, attól eltérő magyarázat jogilag meg nem állhat.

Jól tudom, hogy Gerevich úr mindent elkövet a gyűjteménynek a Prímási Múzeumba (amelyet most egyszerre Keresztény Múzeum névre kereszteltek át) leendő bekebelezésére. Azonban, mivel meggyőződésem szerint ez sem nem jogos, sem a magyar kultúra szempontjából hasznot hajtó nem lenne, ez ellen minden megengedett eszközzel küzdeni fogok. Nézetem szerint, ha az a kétségbeejtő eset beállna, hogy Nagyváradot egy-két éven belül visszakapni nem lenne lehetséges, az esetben sem lenne szabad ezt a gyűjteményt, amelyhez hasonló gazdagságú textil-collectió az országban nincs, egy húszezer vagy kevesebb lakosú kis városkában, amely harmadrangú szárnyvasútjával csak nehezen közelíthető meg, a tudományos kutatás és a közszemlélet elől úgyszólván elrejteni. Különb is lucus a non lucanor lenne az a „Keresztény Múzeum”, amelynek az anyagát az Ipolyi-gyűjtemény alkotná. Egy keresztény múzeumban, úgy érzem, kizárólag egyházi és ezzel kapcsolatos anyagok találhatnak helyet. Mit keresnének ott az Ipolyi-féle nagyobbára világi tárgyú gobelinek, a keleti szőnyegek, vagy a habán fajanszok? A keresztény jelleg ezekből teljesen hiányzik s ezzel

a megjelöléssel ilyen anyagot jól felfogott egyházi érdekből sem szabad egy nyilvános gyűjteményben kiállítani. Az is vita tárgya lehet, kinevezhető-e a primási (magán) múzeum Keresztény Muzeummá, amelynek a megalapítását az Ipolyi-féle végrendelet kívánja? Ezt egyszerű névváltoztatással elintézni nem lehet s attól tartok, Gerevich dr. úr nem világosította fel a hercegprímás úr Ő Eminentíáját afelől, minő kötelezettségekkel jár a Keresztény Múzeum megalapítása. Azt hiszem, hogy erre nézve a kormány joggal kívánhatna bizonyos garanciákat a fenntartást és a nyilvánosságot illetően.

Míndezek a dolgok egyelőre nem aktuálisak; de mégis jelezni bátorkodtam álláspontomat, amely – erről azt hiszem, Nagyméltóságod meg lehet győződve – mindig egyenesen és határozottan a nemzeti közművelődés érdekei szerint és sohasem egyéni érdekek után igazodik.

Nagy elégtételemlre szolgálna, ha Nagyméltóságod nézete e dologban nem nagyon térne le az én felfogásomtól és minden káröröm nélkül, de jól eső megnyugvással fogadnám, ha biztos lennék benne, miként Gerevich kollégámnak az enyémmel homlokegyenest ellenkező felfogása Nagyméltóságod pártfogását nem nyerte meg.

Magamat Excellentiád kegyes jóakarataiba ajánlva, legmélyebb tisztelettel vagyok

Kegyelmes Uram
készséges szolgálója
Varjú Elemér

188.

Főmagasságú Dr. Csernoch János bíbornok, hercegprímás esztergomi érsek úrnak
Esztergom
Gyöngyösszentkereszt 1920 május 22.

Főmagasságú Bk. Hercegpr. Úr!

Biharvármegyei Régészeti Társulat nagyváradi egyesületi múzeumában elhelyezett és a nagyváradi l. sz. egyházmegye tulajdonát képező Ipolyi féle gyűjtemény ismert okból Budapestre küldetett, ahol most tudomásom szerint a Magyar Nemzeti Múzeum őrizetében van. Értesültem arról is, hogy a gyűjteményt veszélyeztető és annak elhurcolását tervező román [...] szemben Eminentíád azt megvédte és biztosította. Ezért egyházmegyéim nevében, amelynek a gyűjtemény nem csak jelentős vagyona, hanem díze és [...] is, nagy hálaérzettel köszönetet mondok s egyben kérem is e helyütt főméltóságodat, hogy azt továbbra is magas pártfogásába részesíteni szíveskedjék addig a napig, amíg régi képére a nagyváradi Múzeumba ismét visszakerülhet.

Az isteni gondviselésbe vetett erős bizalom, de az illetékes hivatalos személyiségek nyilatkozatai alapján is él bennem a meggyőződés, hogy szomorú helyzetben lévő püspöki székhelyem belátható időn belül fel fog szabadulni az idegen megszállás alól s így a gyűjtemény távollétét valóban rövid idejűnek gondolom.

Addig is azonban, amíg a visszaszállítás megtörténhetik, tiszteletteljesen kérem főmagasságodat, hogy a védelmébe vett gyűjteményről leltárt készíttetni s azt egy oly értelmű nyilatkozat kíséretében kezeimhez juttatni kegyeskedjék, mely szerint a gyűjtemény a nagyváradai I. sz. egyházmegye tulajdonát képezvén, a lehetőség megnyíltával annak rendelkezése alá, illetőleg a nagyváradai Múzeumban leendő további elhelyezés végett visszaadassék. E becses és nagyvonalú nyilatkozatban, tudom, föltétlen biztosítékát fogom bírni úgy magam, mint jogutódaim részére annak, hogy egyházmegyémnek a gyűjteménnyel szemben fenálló eddigi és tényleges jogviszonya bárkivel szemben is feltétlenül megőrizhető lesz.

Püspöki székemnek jelen szomorú, de magyar lélek által erkölcsi értelemben jogosnak soha el nem ismerhető helyzete nem szolgálhat alkalmul, hogy ez értékes gyűjteményt Nagy-Várad elveszítse; főmagasságod párfogása a biztosítéka éppen e veszélyt, bár a restitutios lehetőség csak későn valamikor következne is be, minden időre elhárítja.

Tudom, hogy hazánkon és javainkon jogtalanul osztozkodó ellenségeink egyházmegyénknek így biztosított jogából a maguk részére s a gyűjtemény kárára következtetéseket vonhatnak; az erkölcsi igazság birtokában azonban eljárásunk kifogás alá nem eshetik akkor sem, ha kérem Eminenciádat, hogy előterjesztésemet bizalmas jellegűen méltóztassék kezeltetni, valamint én is nagybecsű és ismételten kért nyilatkozatának elhelyezéséről oly módon fogok gondoskodni, hogy az ellenségeink betekintési körén kívül essék.

Vonatkozó nagybecsű választ kérem Balatonfüredre irányíttatni.

Őszinte tiszteletem nyilvánítása és szt. bíborának csókolása mellett vagyok

Gyöngyösszentkereszt. 1920. V. 22.

Gróf. Széchényi Miklós
nváradai pp.

189.

Másolat

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek jelen kelet és ügyszám alatt Magyarország hercegprímásához intézett átiratának mása:

Eminenciád folyó évi április hó 20-án 865. sz. alatt kelt átiratában volt szíves hozzám fordulni az Ipolyi-gyűjteménynek az Esztergomi Múzeum számára való kiadatása iránt.

Meghallgatván az erre illetékes hatóságaim véleményét a következőkben van szerencsém felvilágosítással szolgálni:

Néhai Ipolyi Arnoldnak 1885. évi szeptember hó 22-én kelt végrendelete az ő muzealis jellegű gyűjteményére nézve azt a rendelkezést tartalmazza, hogy lehetőleg püspöki székhelyén képezze Muzeum alapját: de ha ez az óhajta halála után nem válhatnék valóvá, úgy a gyűjtemény az Esztergomban vagy Budapesten létesítendő keresztény muzeum alkatrészét képezze.

1886. folyamán állítólag egy másik végrendelet is készült, melyben a végrendelező akarata szerint a gyűjteményt a keresztény muzeumhoz kell csatolni, ha annak biztonsága és fönmaradása néh. Ipolyi Arnold székhelyén (vagyis Nagyváradon) veszélyeztetve volna.

Amennyiben tehát a második végrendelet tényleg ilyen rendelkezést tartalmaz, akkor az Ipolyi-Gyűjtemény az Esztergomban Simor János volt bíbornok-hercegrímás által létesített keresztény muzeum keretében illesztendő bele.

Kétségtelen ugyanis, hogy Nagyvárad városnak a már aláírt békeszerződés értelmében Romániához történt, bár minden magyar gondolata szerint véglegesnek nem tekinthető, de tényleges átcsatolása következtében, sőt már az előzetes ideiglenes román megszállás által is minden vitán felül bekövetkezett az a helyzet, hogy az Ipolyi-gyűjteménynek Nagyváradon való megmaradhatása a legkomolyabb, valóságos veszélynek lett volna kitéve. Ez a veszély most már a béke ratifikálása által még inkább állandósultnak mutatkozik és egyelőre legalább nem látszik remény annak a fölvetésnek a megvalósulhatására, hogy t. i. belátható időn belül a szóban levő gyűjteményt aggodalom nélkül lehessen ismét Nagyváradra visszaszállítani.

A helyzet teljes jogi tisztázása érdekében azonban szükség van arra, hogy

- 1.) az Ipolyi-féle második végrendelet hiteles szövege felmutattassék
 - 2.) ahhoz a végrendeletet végrehajtó Fraknoi Vilmos püspök és
 - 3.) A Nagyváradot képviselő gróf Széchenyi Miklós püspök úr hozzájáruljon.
- végül 4.) az esztergomi gyűjtemény keresztény muzeum jellege intézvényesen biztosíttassék.

Fogadja Főmagasságod kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1920 június hó 14.

A másolat hitelül

Schönberg

190.

Másolat

A vallás- és közoktatásügyi magyar kir. miniszter 59074/1920. szám alatt június hó 14-én kelt s Dr. Gerevich Tibor egyetemi magántanár Nemzeti Muzeum igazgatóőréhez intézett átiratának másolata:

A háború okozta károk, valamint a kommunizmus pusztításai fokozott mértékben szükségessé tevén az egyházművészet ápolását, Nagyságodat folyó évi július hó 1-től kezdődőleg a vezetésem alatt álló minisztérium kebelén kívül mint egyházművészeti és egyháztörténelmi szakmegbízottat alkalmazom.

Feladata lesz, hogy a Nagyságodhoz forduló főtisztelendő papságnak¹⁷³ egyházművészeti és egyháztörténelmi ügyekben felvilágosítást, tanácsot adjon; az összes ily természetű megrendelésekre vonatkozó megkereséseknél a szükséges tervek, költségvetés beszerzéséről, azok megbírálásáról gondoskodjék; szemináriumokban, oltáregyesületekben, katolikus körökben, zárdákban és egyéb hasonló intézményekben előadások rendezésével a művészi érdeklődést és megértést felébressze, illetőleg ápolja, szóval mindennemű egyházművészeti és egyháztörténelmi ügyben, - amennyiben az kormányhatósági (minisztériumi) intézkedést nem kíván – közvetlenül eljárjon.

Mindazon ügyekben, melyek kormányhatósági intézkedést kívánnak, Nagyságod írásbeli előterjesztést tartozik hozzám tenni a vezetésem alatt álló minisztérium kath. egyházi ügyosztály útján, mely az egyes ügyekben javaslatát művészeti illetve tudományos ügyosztállyal egyetértőleg teendi meg.¹⁷⁴ Ezenkívül kötelessége lesz Nagyságodnak, hogy a gondjaira bízott ügyek folyásáról, illetve a saját hatáskörében tett intézkedésekről az említett minisztériumi ügyosztályok főnökeinek rövid időközönként szóbeli jelentést tegyen.

Jelen intézkedésemről egyidejűleg a nagyméltóságú püspöki kart is értesítettem, egyben kérve a főtisztelendő papság megfelelő tájékoztatását azzal, hogy részéről a fentiek tekintetében a megkeresések, amennyiben azok kormányhatósági intézkedést nem céloznak, közvetlenül Nagyságodhoz mint egyházművészeti és egyháztörténelmi szakmegbízottnak lesznek intézendők.

Végre megjegyzem, hogy hivatali helyiségül a Nemzeti Múzeumban, mint annak igazgatóőre bírt hivatali helyiségét állapítom meg, a megbízatással egybekötött tiszteletdíj tekintetében pedig külön intézkedem. Budapest, 1920 június hó 14. Haller s. k.

A másolat hitelül:

Schönberg

191.

Főmagasságú és főtisztelendő dr. Csernoch János bíbornok bíbornok-érsek,
Magyarország hercegprímása
Budapest. 1920 július 22.

Esztergom

¹⁷³ Ez a szó aláhúzva, mellette lapszéli jegyzet: „egy laikus!”

¹⁷⁴ Itt lapszéli megjegyzés: „Tehát három különböző ügyosztálynak (I, XVIII A és XVIII B-nek) van egyszerre alárendelve!”

Főmag!

A nagyváradai l. sz. egyházmegye tulajdonát képező Ipolyi-féle gyűjtemény tárgyában f. évi május 22-én főmagassághoz intézett levelemben egyházmegyéim nevében kifejeztem mély köszönetemet a gyűjtemény érdekében történt nagybecsű fáradozásáért. Indítatva érzem magam a hála-kifejezés megújítására. De meg kell újítanom nevezett levelemben előterjesztett abbeli kérelmemet is, hogy főmagasságod a gyűjteményre vonatkozólag kegyesen kinyilvánítani szíveskedjék, miszerint az a nagyváradai l. sz. egyházmegye tulajdonát képezvén a lehetőség megnyíltával a nagyváradai egyházmegye tényleges birtokába visszaadandó, mert a legnagyobb mértékben méltánytalan eljárás lenne, ha Nagyvárad jelen szomorú helyzetét bárki is arra használná fel, hogy Nagyváradot a későbbi tényleges birtoklás lehetőségétől megfossza.

Főmagasságod a vkministertől kérte a gyűjteménynek az Esztergomi Múzeum részére való kiadatását; esetleg azzal a szándékkal, hogy az Ipolyi végrendeletben érintett Keresztény Múzeum megvalósításánál a gyűjtemény is felhasználható legyen. Ilyen szándéokra enged következtetést Eminenciád környezetéből szerzett az az értesülésem is, hogy a gyűjteményt Esztergomban kiállíttatni s a szükséges rendeztetést, katalogizálást s restauráltatást is végrehajtatni óhajtja.

Ha köszönettel is kell fogadni Eminentiadnak anyagi áldozatokra is kész gondoskodását a gyűjteménnyel szemben, de viszont nem nyomható el az az aggodalom, hogy Eminentiadnak vagy az esztergomi egyházmegyének ilyen áldozatai nem lehetnek-e később pretenciozusak a nagyváradai egyházmegyének jogaival szemben. Ez aggodalmakat mindenkorra eloszlatja főmagassághoz fenti értelemben kért és adandó nyilatkozata, amelynek birtokában készségesen adom meg az vkminiszter úrtól is kívánt hozzájáruló kijelentésemet ahhoz, hogy az Ipolyi gyűjtemény ideiglenes letétként, addig, amíg az Nagyváradra visszazállítható nem lesz, az Esztergomi Múzeumban őriztessék.

Jól tudom, amint már kezdetben hivatolt levelemben is hangoztattam, hogy az eddigiek értelmében kiállított nyilatkozatok ellenségeink kezében a békeszerződés alapján, ellenünk fordíthatók s a gyűjtemény elvesztését eredményezhetik, de azt is tudom, hogy e lehetőséget számításon kívül hagyhatom, mert a románok előtt Esztergom természetszerűleg érvényesítheti a gyűjteménnyel szemben a végrendelet feltételének valósulás esetén életre kelő vitás jogát, amint ez már meg is annyira, hogy az ügyet kezelő ellenségeinkkel szemben mint *res publicata*-t tekinthetjük. A kérdésnek esetleges újra való felvetése Eminentiad ismételt közbelépésével hasonlóképpen lesz megoldható; nem okozhat nehézséget, hogy a gyűjteményt még mindig Budapesten találják, hiszen ily természetű ügyek rendezésében előállott stagnatíva a mai viszonyok között mindenekelőtt önmagától érthető.

Mély a meggyőződésen, hogy Esztergom, Nagyváradnak jelen szomorú helyzetéből felmerülő látszólagos jogát nem szándékszik vindikálni. A vonatkozó iratok Nagyváradon lévén itt nincs módomban bizonyossággal nyilatkozni az Ipolyi-féle második

végrendelet létezéséről, amely a veszély esetére Esztergomnak ad jogot a gyűjteményre. De még annak fennállása esetén is nem szűnöm meg hangoztatni, hogy Várad jelen helyzete nem a feltételnek a valósulása, amelyet b. e. Ipolyi püspök kérdéses végrendeletében Esztergomnak jogba jutásához kíván. Hiszen most nem a gyűjtemény veszélyéről, hanem az egész Nagyvárad, sőt az ország veszedelméről volt és van szó, amely veszedelemben annak idején Esztergom épp úgy benne volt, mint Nagyvárad és igazán esetleges véletlen, hogy ama igazság [...] szerintem amelyek alapján Nagyváradot elszakították az országtól, Esztergom megmaradhatott benne. Részemről nem látom a jelen körülmények között ilyen alternatíva fennállását: hogy vagy Esztergomé a gyűjtemény definitíve vagy pedig a románok vihetik el azt. Mert tudom, hogy az igazságtalan és az országot megalázó békekötéstől nem akarhat Esztergom a románokéval egy mintájú jogi alapon a gyűjteményhez jutni.

192.

Esztergom, 1920. júl. 16.

Nagyméltóságú Püspök Úr, Kegyelmes Atyám!

Megtisztelő kegyes levele kapcsán bátorkodom jelezni, hogy Ő Eminenciájától elutazása óta semmi hírt nem kaptunk, ami a bojkott miatt érthető is. Hisszük, hogy 17-20. körül megérkezik.

Dr. Saly László vicerektori kineveztetése nézetem szerint igen valószínűtlen. Erre az állásra megszokhatatlan tradíció szerint mindig esztergomi pap neveztetik. Salynek azonkívül az esztergomi káptalannal nemrégén kellemetlen esete volt, amely miatt a szeminárium birtokait kezelő káptalannak bántó meglepetés volna Saly vicerektorsága. Így Ő Eminenciája minden jóakarata mellett is aligha határozhatja el magát Saly kinevezésére.

Mint bátorkodtam Excellentiádnak fölemlíteni, a kultuszminisztérium követeli tőlünk az Ipolyi-féle második végrendelet hiteles szövegének fölmutatását, Excellentiádnak és Fraknoi pp. Úrnak olyan nyilatkozatát, hogy a gyűjteménynek az esztergomi keresztény múzeumban való föllállítását helyesli.

A gyűjtemény jelenleg lehetetlenül van elhelyezve a Nemzeti Múzeumban. Romlásnak s jogi helyzete elhomályosodásának van kitéve. Ha a jótételi bizottság a Nemzeti Múzeumban találja, mint egy állami felügyelet alatt álló nagyváradi múzeumnak letétét, a gyűjtemény visszaszállítását fogja követelni s akkor a békekötés statutumai szerint a románok csinálhatnak vele, amit akarnak. A primás által az amerikai misszió előtt elfoglalt álláspontnak megtámadása bármely oldalról a gyűjtemény elvesztésének veszélyét rejti magában. Azért mi semmi felelősséget nem viselhetünk a következményekért. Nagyon kérem Excellentiádat, kegyeskedjék a gyűjteménynek

Esztergomba való szállítását a maga részéről is sürgetni. Excellentiád s utódai Nagyváradnak Magyarországhoz csatolása esetén egyházi bíróság előtt mindenkor visszakövetelheti a gyűjteményt, ha az majd célszerűnek és Ipolyi intencióinak megfelelőnek látszik. Most azonban a jogi helyzet teljes tisztázása nélkül is Esztergomba kellene hozni a gyűjteményt, mert csak így menthetjük meg a magyarság és az egyház számára.

Nagyvárad fölszabadulása a messze jövőbe tolódhatik. Ha a Nemzeti Múzeum sokáig birtokolja a gyűjteményt, semmi hatalom nem veheti attól vissza. Már a primás végső erélyességének és Haller miniszter egyházas érzésének köszönheti, hogy az Iparművészeti Múzeum visszaadta az esztergomi bazilika kincstárát. Mi lesz, ha más valaki lesz a miniszter? Hiteles értesüléseim vannak, hogy a Nemzeti Múzeum nem akar megválni a gyűjteménytől. Különösen a gobelinekre pályázik a N. Múzeum.

A primások mindenkor az egyház szellemében és igazságosan fogják a gyűjtemény jogi természetét elbírálni. És a tárgyakat meg fogják őrizni. De az állam előbb-utóbb visszavonhatatlanul bekebelezi az értékes gyűjteményt.

Nagyváradnak, de különösen a magyar egyháznak sürgős érdeke, hogy a gyűjtemény Esztergomba kerüljön.

Mélységes hódolattal csókolom kezeit s vagyok

Legalázatosabb szolhája
Dr. Léopold Antal

Ő Eminenciája megérkeztéről rögtön értesítem Nagyméltóságodat.

193.

Megjegyzések Lepold kanonok úr leveléhez

1.) „A gyűjtemény ma lehetetlenül van elhelyezve a Nemzeti Muzeumban...”
Az Ipolyi-gyűjtemény eredetileg a II. emeleti nagy-teremben részben szekrényekben volt elhelyezve, részben (a nagyobb képek) a falak mentén voltak megtámasztva. Ilyen állapotban készített a tárgyakról lajstromot Divald Kornél, az illetékes vköz. Miniszteriumi osztály megbízásából. Nehogy azonban ebből valaki arra következtessen, mintha az érem- és régiségtár kiállítását akarna rendezni az Ipolyi-gyűjteményből (amely szándék az osztály részéről soha fel nem merült), az egész anyagot a szomszédos kisebb terembe rakattam át. Azt hiszem, Lepold úr csak hamis információ alapján írhatta, hogy a gyűjtemény romlásnak van kitéve. Az pedig, hogy ezen elhelyezés által a gyűjtemény „jogi helyzete” elhomályosodnék, még feltevésnek is nevétséges. A M. N. Muzeum az Ipolyi-gyűjtemény tulajdonjogát azzal sem szerezhetné meg, ha épületében az akár 50 éven át lenne is elraktározva. Itt Lepold úr kétségtelenül arra gondolt, hogy az esztergomi érseki szék minő következtetést vonna le abból, ha az Ipolyi gyűjtemény Esztergomban találna elhelyezésre.

2.) A jóvátételi bizottság az Ipolyi-gyűjteményt a M. N. Múzeumban semmiképp sem találhatja „mint egy állami felügyelet alatt álló muzeumnak letétét”. Nem pedig azért, mert az Ip. gyűjteményt a Nagyváradi Muzeumegylet nem helyezte de nem is helyezhette el, miután az köztudomásúlag soha nem is volt az övé. Azt a M. N. Muzeumba a vkö. miniszterium tette le, amely viszont a nagyváradi püspökségtől vette át. Ha az oláhok be tudnák bizonyítani jogukat az Ipolyi-gyűjteményre (mindig csak erről és nem a Nagyváradi Muzeum anyagáról van szó), úgy teljesen egyre megy, Budapesten vagy Esztergomban van-e elraktározva. E tekintetben Esztergom semmiféle védelmet nem nyújt. Ha a kérdés a jóvátételi bizottság előtt egyáltalán szóba kerül, úgy a döntést az előterjesztendő okiratok és adatok alapján fogják kimondani, tekintet nélkül a gyűjtemény hollétére.

3.) A Herczegprímás Úr Ó Eminentiaja az amerikai misszió előtt nem spontán, hanem kizárólag a M. N. Muzeum felkérésére foglalt állást, ami elfogulatlan szemlélő előtt már magában is elegendőképpen bizonyítja az intézet teljesen önzetlen álláspontját. Akkor természetesen senki sem tette fel, hogy ezzel szemben Ó Eminentiaja a szükség sugalta intézkedéseket vélt igényei érvényesítésére fogja felhasználni.

4.) A gyűjteménynek Esztergomba való szállítása elé semmiféle akadály nem gördül, mihelyt Ó Eminentiaja kellő biztosítékot nyújt arra, hogy azt csak mint letéteményt veszi át s Nagyvárad felszabadulása után a jogos tulajdonosnak akadálytalanul kiadja s az Esztergomban való elhelyezésből semmiféle tulajdonjogi igényt nem támaszt. Természetes, ez esetben szó sem lehet a gyűjteménynek vagy egyes darabjainak a primási képtárba való beolvasztásáról, a képek restaurálásáról, stb.

5.) Ha a nagyváradi püspökség most bármilyen módon, ha csak hallgatólagosan is elismeri a primási szék igényét az Ipolyi gyűjteményre (holott ilyen igény legrosszabb esetben is csak a még nem is létező Keresztény Muzeumnak lehetne), úgy az Nagyváradra nézve egyszer s mindenkorra elveszett. Olyan egyházi bíróság, amely azt visszaitélje, nincsen. Egyébként pedig az ellen tiltakozni kell, hogy ilyen eminenter közérdekű kulturális ügy bármikor is ne a rendes polgári fórumok, hanem egyházi bíróságok előtt tárgyalassék.

6. Az Iparművészeti Muzeum törekvését az esztergomi székesegyház műkincseinek megszerzésére (bár az ügyet részleteiben egyáltalán nem ismerem), a legteljesebb mértékben elítélem. De bátor vagyok feltételezni, hogy amit erről Léopold kanonok úr („már a primás is végső erélyességének és Haller miniszter egyházas érzéseinek köszönheti, hogy az Iparm. Múz. Visszaadta az esztergomi bazilika kincstárát”), merő túlzás. Ugyanis köztudomás szerint a székesegyház kincseit a kömmün alatt a „népbizottság” rendeletére vitték el az Iparműv. Muzeumba. Már pedig 1919 aug. első napjaiban a vkö. Minisztériumnak egyik legsürgősebben kiadott rendelete (amely minden újságban is olvasható volt) meghagyta, hogy minden olyan tárgy, amely a kömmün alatt jutott a múzeumokba, még ha ajándékképpen került volna is oda, a tulajdonosnak visszaadandó. Tehát itt elég lett volna a rendeletre hivatkozni, hogy a tárgyakat a főszékesegyház visszakapja. Lehet, hogy Vég Gyula igazgató úr (aki nem

muzeumi szakember) megkísérelte, nem lehetne-e a műkincseket letétképpen megkapni a muzeum részére, de arról szó sem lehet, hogy azok visszaszerzésére valami nagy erélyességbe vagy Haller miniszter úr különös egyházas érzésének felindításába került volna.

7.) E túlzás mellé határosan tartozik Lépold kanonok úr azon teljesen valótlan állítása, mely szerint „hiteles értesülései vannak, hogy a Nemzeti Muzeum nem akar megválni a gyűjteménytől.” E hiteles értesülések forrása (s a többieké) Gerevich úr. Ha igaz lenne ez az állítás, úgy Gerevich úr vétett volna hivatali esküje ellen, minthogy ott arról is van szó miként az eskütevő a „hivatali titkot megőrzi.” Ám de ő egyszerűen csak „egyéni impresszióit” adta elő hiteles értesülés gyanánt. Soha ilyen szándéknak a M. N. Muzeum, vagy az érem- és régiségtár illetőleg e kettőnek felelős vezetői, kifejezést nem adtak. Gerevich úr tőlem magánbeszélgetés közben csak annyit hallott, hogy nem tartom a nemzeti kultúra és a tudomány érdekében helyesnek, miszerint olyan gyűjtemény, mint az Ipolyi-féle (ha, amitől Isten óvjon, Nagyváradra vissza nem kerülhetne), olyan eldugott, 20.000 lakosú kisvárosban találjon elhelyezésre, aminő Esztergom. Ehhez, amit talán G. úr sem vonna tagadásba, hozzátettem, hogy az esetben, ha a prímási muzeum, amint b. e. Ipolyi intentiói szerint megszervezett és megfelelően adminisztrált Keresztény Muzem, Budán állíttatnék fel, úgy (mindig feltéve, hogy Nagyváradra a gyűjtemény vissza nem juthatna), egészen rendben levőnek vélném, ha abba az Ipolyi-féle műkincsek is beolvasztatnának.

8.) A lehető legszerencsétlenebb lejárásnak tartom, ha az Ipolyi-gyűjtemény ügye úgy állíttatik be, mintha abban az államnak valamely tekintetben az egyházzal ellentétes álláspontja lehetne. Józanul és elfogulatlanul illet feltételezni nem lehet. Az államnak érdeke (a sz egyháznak nem kevésbé), hogy egy ilyen gyűjtemény a magyar kultúra szolgáltában maradjon. De teljességgel nem érdeke, hogy adminisztrációjának, fenntartásának, őrzésének s gyarapításának terheit magára vállalja, a mai nehéz viszonyok között. Azonban viszont kötelessége ellenőrizni, vajon az abban rejlő nagy közművelődési értékek a nemzeti művelődés javára valóban kamatoztatnak-e? Hogy csak egyszerűen birtokoltatnak, a hasznosítás minden reménye nélkül.

Úgy érzem, az adott esetben nem a magyar egyháznak, még kevésbé a nagyváradi egyháznak az érdeke, hogy az Ipolyi-gyűjtemény Esztergomba kerüljön. E kettőnek érdeke a jelen körülmények között, hogy megőriztessék Nagyvárad számára. Esztergomnak jelentőségéhez mérten túlon-túl elég műkincse van, amelyek korántsem szolgálják úgy a közművelődést, mint ahogy műtárgyakban felette szegény hazánkban szolgálhatnak. Ha már most ezekhez az Ipolyi-féle gyűjteményt is hozzácsatolnák, egyfelől az ország egyik legjelentősebb közművelődési góczpontját fosztanák meg műveltség emelésének egyik leghathatósabb eszköztől, másfelől még eggyel több világító fáklyánkat rejtjenők véka alá.

Budapest, 1920 júl. 18.

Varjú Elemér

Főmagasságú és főisztelendő dr. Csernoch János bíbornok-érsek, Magyarország hercegprímása. Esztergom
Budapest. 1920. jul. 22.

Főmag!

A nagyváradai l. sz. egyházmegye tulajdonát képező Ipolyi-féle műkincsek tárgyában főmagasságodhoz f. évi május hó 22-én intézett levelemre nagybecsű válaszát mindez ideig nélkülözöm.

Most amidőn székhelyemre, Nagyváradra visszatérni szándékozom, nem mulaszthatom el, hogy ismételten ne kérném főmagasságodat, hogy a gyűjteményt tovább is magas figyelmére méltatni, s mint eddig, megőrzésére és megvédésére tovább is minden lehető elkövetni szívesedjék. Ha e megőrzés és megvédés bölcs ítélete szerint azt kívánná, hogy a műkincsek letétképpen Esztergomba szállíttassanak, ehhez a gyűjtemény megmentése érdekében beleegyezésemet nyilvánítom.

Főpásztori tiszteimből folyó kötelességem s lelkiismeretem szava késztet azonban annak hangsúlyozott kijelentésére, hogy mindaz ami a gyűjteménnyel annak megvédése érdekében történik, nem teheti kétségessé a nagyváradai l. sz. egyházmegyének a gyűjteményre vonatkozó tulajdonjogát sem meg nem változtathatja a Budapestre való költöztetés előtt fenállott tényleges helyzetét, vagyis, amint az lehetséges lesz b. e. elődöm Ipolyi akaratának megfelelően Nagyváradon szolgálja tovább a magyar keresztény kultúrát tovább a keresztény kultúrát.

Megjegyezvén azt, hogy a történetesen felmerülő tárgyalás folytatására Kollányi Ferenc prelátnak-kanonok urat hatalmaztam fel, szent bíborának csókolása mellett fogadja főmagasságod mély tisztelem nyilváníását

K. m. f.

Gróf Szécsényi Miklós
váradai püspök

Méltóságos és főisztelendő Kollányi Ferenc prelátnak-kanonok úrnak. Budapest.
Reáltanoda út.

A nagyváradai l. sz. egyházmegye tulajdonát képező Ipolyi-féle gyűjtemény Méltóságod által jól ismert okokból és körülmények között Budapestre küldetett s jelenleg letétképpen a M. N. Muzeumban van.

Nagyváradra történő visszatérésem után a gyűjtemény sorsát nem kísérhetem oly éber figyelemmel, mint nagy becse azt megkíváná. Felkérem tehát Méltóságodat, hogy a gyűjteményt s egyházmegyémnek ahhoz fűződő nagy érdekeit értékes gondoskodása tárgyává tenni szíveskedjék s ezzel felhatalmazom, hogy erre a gyűjteményre vonatkozólag bárkivel is nevemben tárgyalásokat folytathasson.

Fogadja

K. m. f.

Gróf. Széchényi Miklós
nagyváradai pp.

196.

Nagyméltóságú Haller István vallás és közoktatásügyi miniszter úrnak. Budapest
K. m. f.

Nagym!

Nagyméltóságod hivatali elődjének felszólítására, az ismert okok és helyzet miatt a nagyváradai I. sz. egyházmegye tulajdonát képező Ipolyi-féle műkincsek is Budapestre küldettek s a M. N. Muzeumba tétettek le.

E műkincsekre vonatkozólag a Herczegprímás úr Ő Eminentiaájához küldött levelem másolatát szíves tudomásulvétel végett van szerencsém tiszteletteljesen Nagyméltóságodnak bemutatni.

Fogadja Nagymélt. stb.

Gróf Széchényi M.
pp.

197.

Bpest, 1920 jun. 25.

Kegyelmes Uram!

Ide csatolva bátor vagyok másolatban megküldeni a vallás- és közoktatásügyi minisztérium átiratát a hercegprímás úr Ő Eminentiajának az Ipolyi gyűjtemény ügyében küldött átiratára. Ennyit sikerült elérnem s azt hiszem, ez az adott körülmények közt elegendő.

B. e. Ipolyi püspök úr második végrendeletét nem ismerem. Gerevich úr azt állítja, hogy Nagyváradon, Excellentiád levéltárában több könyvomatú példányát látta s

egészen biztosan emlékszik a gyűjteményt illető pontjára. Azonban kétlem, hogy Ő Eminentíája felmutathatná akár az eredetit, akár a másolatot.

Gerevich dr. úr már megkapta jutalmát: Ő Eminentíája kívánságára megbízták az egyházművészeti előadói tiszttel, amely Fieber Henrik halálával ürült meg. Történt pedig ez a M. N. Muzeum óvástétele daczára. Mi úgy találjuk, hogy valaki, aki egyfelől a M. N. Muzeumot szolgálja, másfelől pedig a primási (konkurens) muzeum igazgatója, teljességgel nem eléggé független és nem lehet elegendőképp elfogulatlan e fontos misszió betöltésére.

Annyi valószínű, hogy előbb-utóbb konfliktusok támadnak e collitio officiorum nyomában. Erről azonban a szegény Nemzeti Muzeum nem tehet.

Mindenkor Nagyméltóságod szolgálatára készen vagyok legmélyebb tisztelettel

Kegyelmes Uram készséges híve
Varjú Elemér

198.

Főmagasságú és Főtiszt. Bíbornok, Hercegprimás Érsek Úr!

Amikor Eminentíád kegyes volt engem f. hó 9.én fogadni, úgy értesültem Eminenciádnak soraiból, hogy a nagyváradi Ipolyi-muzeum tárgyainak restaurálása és elhelyezése Eminentíádnak sok gondot és költséget okoz. Ebből azt következtetem, hogy az Ipolyi-gyűjteményt az „esztergomi keresztény muzeumba” beillesztették, bekebelezték, és hogy egyes műtárgyaknak Eminentíádnak költségére való restaurálásának célja az, hogy az „esztergomi keresztény muzeum” által való tulajdonba vételét szembeűnővé tétessék.

Amint voltam bátor Eminentíádnak előszóval előadni álláspontomat, úgy kötelességemnek tartom azt újból írásba foglalni. Az Ipolyi gyűjteménynek Esztergomba való átvitelébe beleegyeztem, hogy azt a románok által támasztható követelésekkel szemben biztosítsam. De tiltakozom azok bármely létező, vagy nem is létező muzeumba való bekebelezése ellen, annak tulajdonjogáról nem mondtam le és nem is mondhatok le. Nem tételeztem fel és most sem tartom lehetségesnek, hogy a mi szomorú helyzetünknek kihasználásával bárki, de legkevésbé Eminentíád a nagyváradi l. sz. egyházmegyének elvitathatatlan tulajdonát képező gyűjtemény tulajdonjogát vitássá tenni szándékozhatnék.

Azért hivatkozva Eminentíádhoz e tárgyban ismételten intézett előterjesztésemre, újból tiltakozom az Ipolyi-gyűjteménynek bármely más muzeumba való bekebelezése ellen és minden olyan tény ellen, amely a gyűjtemény tulajdonjogának bármiképpen praedjudikálhat.

Kérem is Eminentiadat, ne engedje, hogy a restaurálás költségeivel Eminentiadnak gondot okozzanak. Amennyiben egyes tárgyaknak restaurálása elhalaszthatatlan, a költségekről is fogok gondoskodni, de természetesen fenntartom magamnak, hogy a költségekre vonatkozó javaslatok elém terjesztessenek, valamint azt is, hogy a restaurálás halaszthatatlan voltáról általam megbízott restaurátor által meggyőződjem.

Bár reményelem, hogy ápril végétől számítva több hónapot is az el nem foglalt Magyar területen tölthetek, mégis az Ipolyi museum minden érdekeinek képviselőjére mélt. Kollányi Ferencz praelátus urat bízom meg, akinek a halaszthatatlan restaurálások költségeinek fedezésére megfelelő összeget bocsájtok rendelkezésére.

Fogadja kérem főmagasságú Bibornok Úr mély tiszteletem kifejezését.
Budapest 1921. febr. 16.

Széchenyi

200.

Főmagasságú és ftdő!

Tudomásomra jutott, hogy a román kormány azon törekvése ellen, hogy a nagyváradi lat. szert. egyházmegye tulajdonát képező Ipolyi-féle gyűjtemény Nagy-Váradra visszazállíttassék, Főmagasságod a legutóbbi időben ismét állást foglalni méltóztatott és a gyűjteményt a magyar terület részére megmenteni iparkodik. Én hálás köszönettel tartozom Eminentiadnak mindazért, amit az Ipolyi gyűjtemény megmentése céljából tett és tesz, és meg lehet győződve Eminentiad, hogy ebben én mindig kötelességszerűen és készséggel, de a gyűjtemény tulajdonjogának veszélyeztetése nélkül tőlem telhetőleg közreműködök. Mindazonáltal kénytelen vagyok tiltakozni minden olyan tény ellen, amelynek kapcsán netán valamikor valaki megkísérelhetné a Nagyváradi egyházmegye, illetőleg püspökségnek a gyűjteményre vonatkozó tulajdonjogát vitássá tenni. Éppen ezért legutóbb 1921. évi február 16.án voltam bátor Eminentiadnak az Ipolyi gyűjtemény tárgyában előterjesztést tenni, amelyben tiltakoztam az Ipolyi gyűjteménynek bármely más Muzeumba, vagy gyűjteménybe való bekebelezése ellen, valamint az ellen is, hogy ezen gyűjtemény képei, vagy értéktárgyai az én tudtomon kívül, és akár Eminentiad, akár másnak költségén restauráltassanak. Mégis arról értesülök, hogy a gyűjtemény a Simor képtárba bekebelezett és, hogy különböző restaurálások eszközöltettek. Nem akarván ismétlésekbe bocsátkozni, csak annak kijelentésére szorítkozom, hogy az 1921 február 16.án kelt levelemben mondottakat minden részükben fenn kell tartanom és kijelentem, hogy az idők jobbrafordultával a Muzeumot az egyházmegye területére visszavitetem és annak megfelelő elhelyezéséről gondoskodni fogok.

Fogadja Eminentiád kész tisztt. őszinte nyilváníását, mellyel bíborának csókolása mellett maradok
Budapest (I. Disztér 16) 1923. febr. 25.

al. szolgája
Gróf Széchényi

201.

Nméltóságú Gróf. Klebelsberg Kunó okm. urnak. Budapest

Nm!

A nagyváradai lat. szert. egyházmegye tulajdonát képező Ipolyi gyűjtemény tulajdonjogának a megóvása tárgyában a hercegprímás őeminenciájához intézett tiltakozásomat van szerencsém tudomásvétel és nyilvántartás végett Nméltóságodnak másolatban tisztelettel megküldeni, amint az 1920. júl. 22.én 434. és 1921. február 16án 464 sz. a. e tárgyban kelt intézvényeimet is Nméltóságod hivatali elődjével közölni szerencsém volt.

Fogadja
Budapest, 1923. febr. 25.

Gr. Széchényi
váradai pp.

202.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

A mai napon felkeresett Dr. Petrán Koriolán és bemutatta nekem megbízó levelét, valamint, nagyméltóságodnak f. évi július hó 6.án 25.390 sz. a. kelt nyilatkozatát és következő kérdéseket intézte hozzám:

1) Hajlandó volnék-e olyan értelmű nyilatkozatot adni, hogy az Ipolyi Muzeum műtárgyainak Nagyváradra való visszaszállítását kívánom?

2) Miért, minő okból és minő formalítások között történt a műtárgyak elszállítása?

Az első kérdésre azt válaszolhatom csupán, hogy reám nézve az Ipolyi-gyűjtemény hovátartozását megállapító végrendelet és a hagyományozó intentiója lehet csak mérvadó. Miután az az adott helyzet bekövetkezése esetére úgy rendelkezett, hogy a gyűjtemény Esztergomban vagy Budapesten létesítendő keresztény magyar muzeum részére ajánltassék fel, nem tehetek mást, minthogy ezt a szándékát respektáljam.

A második kérdésre pedig azt válaszolom, hogy: a gyűjtemény elszállítása a forradalom kitörése után történt, mivel itt nem volt biztonságban. Az elszállítás a magyar kormány felhívására az általa kiküldött hivatalos közegek közbejöttével eszközöltetett. A forradalmi zavarok, majd a bolsevizmus kitörése, később a román megszállás folytán megszakadt postaforgalom következtében sem az elvitt tárgyak listája, sem azoknak Budapesten történt átvételéről írásbeli elismervény nincsen a kezeink között.

Boldogult Ipolyi Arnold püspök végrendeletének a gyűjteményre vonatkozó részének másolatát idemellékelem.

Fogadja kérem Nagymélt. stb.

Nagyvárad 1923. okt. 20.

205.

Jegyzék

A Biharmegyei és Nagyváradai történelmi és régészeti Egylet múzeumának anyagából kiválogatott és 1916. évi szeptember hó 7-15. napjain ládába csomagolt tárgyakról¹⁷⁵

1.) Az IPOLYI-GYŰJTEMÉNY-ből

I-V. láda, tartalmazza az összes gobelineket. Ezek a következők:

- 367. múzeumi katalógus szám. Szt. Pál Malta szigetén. XVII. század. Németalföldi.
- 368. Esküvő-jelenet; XVI-XVII. sz. Németalföld. Egy másik gobelin hozzá tűzött szegélyrészével.
- 364. Bibliai-jelenet. XVI-XVII. század.
- 363. Római diadalmenet. Olasz. XV. sz. vége.
- 326. Jézus megkereszteltetése, Beleszöve a következő jelzés: K.N. 1631. Johannes DOFT JESU.
- 396. Jézus Jákob kútjánál. XVII. sz. Valószínűleg itáliai; új szegéllyel.
- 394. Antonius és Kleopatra. Gobelin töredék a XVII. század elejéről. Új szegéllyel.
- Szám nélkül. Két darabból összevarrott gobelin. A nagyobbik fele egzotikus erdőt ábrázol vadállatokkal, a másikon vadászatra indul lovascapat látható. Mindkét darab a XVII. századból. Németalföldi.

¹⁷⁵ A hagyatéki iratcsomóban ez a jegyzék két, különböző írógépen írt, ám tartalmában kevés eltéréssel megegyező példányban található meg. Itt csak az egyik, feltehetően a Budapesten készült, javított és változatot közöljük teljes terjedelmében. A két változat közti eltéréseket lábjegyzetben jelezzük. A kurzív szedésű szövegrészek csak a javított szövegváltozatban találhatóak meg, az első, Nagyváradon összeállított változathoz hiányoznak.

- Szám nélkül. Töredékes Kárpit, rajta hódoló csoport tájképi háttérrel. Hozzá téve egy levált szegélyrész. XVII. sz. Németalföldi.
340. Király, amint előtte térdelő követet fogad, XVI. sz. vége.
341. Király, előtte fiatal férfi. (Sámson életéből vett jelenet?). XVI-XVII. sz.
342. A szabin nők elrablása (?). Keskeny gobelin, talán csak részlet egy nagyból: francia munka a XVI. sz.-ból.
60. Fortuna diadalszekere. Töredék a XV-XVI. századból.
61. Mózes feltalálása (?); francia. XVIII. századi.
- Sz.n. Dolgozó zsidók Egyiptomban. XVI. sz. vége.
252. Múzsák csoportja. Töredék. XVI. sz.
251. Melchizedek és Ábrahám (?). XVII. század. Idegen szegéllyel.
- Sz.n. Két darab szegélyrész. XVII. sz.
100. Szentháromság diadalmenete. XV. sz. vége.
116. A Kálvária három főalakkal. XV. század. Szegélye új.
375. Főpap előtt térdelő, nagy kísérettel érkezett fejedelmi alak. (A katalogus szerint Sándor pápa és Barbarossa). XVII. sz.
327. Töredék, rajta sípoló pán alakja erdőrészletben. XVII. sz. francia. Új szegéllyel.
376. Gobelin jobb fele, rajta ujjongó nők csoportja (Zsidó nők Dávid előtt?). XVII. sz.
542. leltári szám. Töredék. Úgy lehet, hogy a 376. számúnak hiányzó fele. Nők csoportja, elől lanton játszó, ülő női alak. XVII. sz.
- Sz.n. Gobelin töredék: Ábrahám és Melchizedek. XVII. sz.
- Sz.n. Töredék, rajta királynő kísérettel. XVII. sz.

VI. láda.

Rúdra felcsavart négy nagyobb keleti szőnyeg.

VII. láda.

191. Madonna a kis Jézussal. Olajfestmény deszkán. XVI. sz. Olasz.
175. Hat apostol derekáig. Aranyalap, olajfestmény deszkán. XVI. sz. Valamely predella töredéke.
167. Jézus születése. Aranyalapon, deszkára festve. XVI. sz. (Ha eredeti!) Megrepedve.
188. Mária derékig a kis Jézussal. Arany alapon, deszkán. XV, századi kép újabb utánzata.
154. Kettős kép fára festve. Tryptychon részlete. Előlap: Krisztus az Olajfák hegyén (átfestve). Hátlap: Szobában ülő zöldruhás nő, az ajtó előtt felnyergelt paripa. XV-XVI. sz. (Német?)

- 163. Krisztus születése. Olajfestmény tölgyfadeszkán. XVI. sz. eleje. Németalföld.
- 144. Két apostol derekáig. Kivágott részlet nagyobb képből. Deszkán. XV-XVI. sz.
- 190. Miksa császár mellig, félprofilban. Olajfestmény deszkán. XVI. sz.-di kép újabb másolata.
- 155. Mortuarium: Térdelő lovag címerrel. Aláírás: Hyr lycht begraue Jokur Sadres van Kettenys a. M.VC.XV. (1515);. Olajfestmény deszkán. Hiteles volta kétséges.
- 236. A házasságtörő nő. Olajfestmény vászonra. Felirata szerint Muziano Giorlamo (1528-92) műve.
- 235. A kis Jézus a gyermek Jánossal. Olajfestmény vászonra. XVIII. sz.

VIII. láda.

- 151. Apostolok fejei, aranylapon. Három kis kép egy keretben. Olajfestmény deszkán, a XVI. sz. modorában.
- 237. és 238. Két deszkára festett kép. Egyiken Mária Magdolna, a másikon Keresztelő Szt. János. Hátán a köv. jelzés: Del pittore. . .Giovanne Antonio Razzi. XVI. sz. Agyonrestaurálva.
- 217. Krisztus és Szt. Pál egész alakban, tájképi háttérrel. Deszkán, amely csupa szú volt, amikor ráfestették. A XVI. sz. modorában.
- 145. Fadombormű keretben: Júdás csókja, XVI. sz. Német.
- 232. Kálvária. Olajfestmény deszkán. A XVI. sz. német kismesterek modorában.
- 160. és 161. Két kis oltárszárny deszkán. Egyiken Szt. Margit és Szt. Katalin, a másikon Szt. Ágnes és Szt. Erzsébet. Sima aranyalap. A XV. sz. közepéről.
- 178. és 181. Kis oltárszárny pár; egyiken Szt. Apollónia, a másikon Szt. Filoména alakja, mindkettő fal előtt állva. Az előbbi párnak a hátlapja. XV. sz. közepe.
- 213. Sírbatétel. Olajfestmény vászonra. XVII. sz.
- 205. Péter és két más apostol feje. Részlet. Palma Vecchio egy képéből másolva. Olajfestmény vászonra.
- 45. Izaiás mellképe. Deszkán. XV. ? Hátán a Ramboux-gyűjtemény pecsétje. (Kétes).
- 42. Madonna mellképe aranylapon. Hátán régi jelzés: Stephano Sassetta. Ramboux-peccséttel.

IX: láda.

- 119. Szent Anna harmadmagával, mellette Szt. Erzsébet és Mária Magdolna. Tempera festmény deszkán. XV. sz. vége. Német.

122. Tryptychon. Középen Mária a kis Jézussal és angyallal, aki a szenvedés eszközeit egy pajzsra téve mutatja. A szárnyakon Ker. Szt. János és Szt. Erazmus /?/, illetőleg a másikon Szt. Erzsébet és Szt. Dorottya. Egy régi (a XVI. sz. elejéről való) igen rongált darab, teljesen modernizálva. Különösen a fejek vannak magújítva. Külsején a donator elmosódott képe.
129. Három apostol egész alakban. Aranyalapon. Durva festmény deszkán a XVI. sz. elejéről.
117. Hat apostol egész alakban. XV-XVI. sz.
126. Három apostol. A 129. Szám párja.
156. Kettéosztott kép összefüggő ábrázolással: a három szt. király. Olajfestmény deszkán a XVI. sz. elejének modorában.
125. Női szent egy trónon ülő király és tudósok között (Szt. Katalin?). XVI. sz. eleje. Deszkán.
233. Madonna a kis Jézussal. Olajfestmény deszkán. XIX. sz. Hátán kéziratolapocskák: F. Fromm.
234. Női szent apácza-öltönyben. Deszkán; hátlapjára írva tintával: Il Bresciano. A Ramboux-gyűjtemény pecsétjével. (gyarló.)
239. Krisztus születése. Olajvázlat deszkán. Hátán tintával: Domenico Beccafumi detto Mecarino dipinse nell'Anno 1540. A Ramboux-gyűjtemény pecsétjével.
243. Krisztus körülmetélése. Olajfestmény deszkán. A 246. Szám pendatja (a X. lédában).
228. Kálvária. Olajfestmény deszkán. 1546. Német. Sz. n. alakú, aranyalapon deszkára festett kép. Madonna két női szenttel. XIV. sz. Itáliai. Kiváló darab.
38. Siennai Katalin derékig, köralakú aranyalapon. XV. sz.-dit utánzó olajfestmény deszkán. A Ramboux gyűjtemény pecsétjével.
39. Szt. Ferencz térdig. Medaillonkép aranyalapon. Olajfestmény deszkán. XV. századit utánoz. A Ramboux-gyűjtemény pecsétjével.

X. láda.

192. Menekülés Egiptomba. Fadombormű. XVI-XVII. sz.
189. Mária halála. Fadombormű keretben, a XV. sz. végéről. Erősen megkopva. Merve és kezdetleges.
177. Krisztus születése. Fadombormű keretben, teljesen átfestve és megújítva. XVI. sz. eleje.
226. Madonna a kis Jézussal. Festmény keményfadeszkán. Valamely XVI. sz.-di kép másolata. Hátán papírra írt jelzés: F. Fromm. Két törés a képen.
246. Krisztus születése. Olajfestmény deszkán. A XVI. sz. német mesterek modorában. Rajta régibb írású czédulán: Albrecht Altdorfer.

26. Tryptychon, csúcsos felső végekkel, középen Madonna trónon két női szenttel, felette hármaskarélyban a Kálvária, a szárnyakon Ker. Szt. János és Rem. Szt. Antal, felettük az angyali üdvözlés. XIV. sz. Olasz.

XI. láda.

105. Két szent püspök; egyik Szt. Márton a koldussal, aranyalapon, XV. sz. vége. Deszkán.
104. Vadászó társaság, élén királlyal, szarvassal (Szt. Erasmus legendájából?). Oltárszárnykép deszkán. XVI. sz. eleje.
- 103 és 110. Két oltárszárnykép Szt. Miklós legendájából, egyikén a három alvó leány, a másikon a három gonosztevő lefejezése. XV. sz. vége. Gyarlóbb festmények.
106. Két szent lovag, egyik Szt. György. Aranyalapon. Olajfestmény deszkán a XV. sz. végéről. (Oltárszárny).
111. Két püspök és egy király három szent sírját bontja ki. Oltárszárnykép deszkán. XVI. sz. eleje.
146. Templomépítés jelenete, előtérben egy szent apát a mesterrel. Olajfestmény deszkán. XVI. sz. eleje. Megújítva. Rétege lehullóban.
36. Madonna trónon szent Katalinnal és egy másik nő szenttel, aranyalapon, eredeti keretben. Olasz. XIV. sz.
51. Mária születése és megkeresztelése. Olajvázlat deszkán. XV. sz. képet utánoz. Ramboux-gyűjt. pecsétje.
47. Sixtus pápa és Szt. Lőrincz találkozása, aranyalapon. Olajfestmény deszkán. XV. sz. dit utánoz, a XIX. sz. első feléből. Ramboux-gyűjt. pecsétje.
10. Két szent. Délszláv kép deszkán a XVII-XVIII. sz. ből, hátán papírlap olasz felirattal, amely szerint Folkammer ezredes Nándorfehérvár bevételekor (1789) zsákmányolta. Ramboux-gyűjtemény pecsétjével.
21. Madonna trónon egy férfi és egy női szenttel (Katalin). Aranyalap. Igen szuvas deszka. XIV. sz. Olasz. Kitűnő darab.
- Sz. n. Lelt. Száma 329 A. Horae B. Mariae Virginis. A XVI. sz. elejéről. Hártaykézirat 8/rétben, beletéve egy nem hozzáillő zománcozott filigránveretű sárgásbarna bársonykötésbe.
- 329 B. lelt. sz. Zománcozott képecske: Szent Teréz. XVIII. sz. Bársonykeret.
- 329 C. lelt. sz. Szent Ambrust ábrázoló fadomborművecske a XVII. sz. modorában.

XII. láda.

180. Ecce homo, három alakkal. Fadombormű a XVII. sz. elejéről, újonnan átfestve, keretben.
- 157 és 159. Két összeillő fadombormű a XVII. sz. elejéről. Krisztus az Olajfák hegyén és a keresztvétel. Gyarlók. Újonnan átfestve.

150. Fa-herma (püspök feje), ereklyetartónak való üveggel, közel élet-nagyságban. XVII. sz.
152. A három szent király. Fadombormű keretben. XVI. sz. eleje. Barna olajfestéssel bemázolva.
185. Mária térdig (elvágvá). Féliombormű fából, aranyozása kopott. XVI. sz. eleje.
166. Kis Madonna szobor fából (a máriaczeffi Mária másolata). Házoromra való. XVIII. sz.
194. Pikkelyes angyal. Faszobor. XV. sz. Igen töredezett és korhadt.
9. Trónoló Atya Isten. Fára festett kis bizánczi kép. A Ramboux gyűjt. pecsétjével.
11. Pieta. Hasonló kivitelű mint a 9. szám. A Ramboux gyűjteményből. Hátrára írva: Pittura greca a tempera del XV. al XVIIIo. secolo. Giorlamo Nicchi Gubbio.
13. Három szent és egy király, a szt. keresztel. Bizánczias modorú szláv képecske ó-szláv feliratokkal. XVII. sz.
- Sz. n. Lonovics József püspök arczképe. Miniatur, egykorú keretben, beletéve a püspök sk. Levele Vörös Istvánhoz.
- 253a. Bronz Minerva-mellszobrocska. XVI.-XVII. sz.
- 253b. Császár-fő márványból (kicsi). Rómait utánzó XVIII. szdi.
- Sz. n. Kis bronz mellszobor. Ferencz császár (I. Terem 62. sz. tölgyfaszekrényből.)

XIII. láda.

127. és 128. Két kis oltárszárnykép, deszkán; a kettő összevág, mindeniken szembemenő lovascsapat élén egy-egy királlyal. XVI. sz. eleje.
121. és 123. Két kis oltárszárnykép, deszkán; Szt. Bertalan és Szent Júdás (? fűrésszel). Aranyalapon. XV.-XVI. sz.
169. és 173. Két oltárszárnyképből kivágva egy-egy apostol derékig. Szt. Péter és szt. Bertalan. Aranyalap, deszka.
37. Remete szt. Antal. Temperafestmény, deszkán. XIV.-XV. sz. Hátára írva: Spinella Proгато fecit. (XVI. sz. írás.)
240. Nő mellképe a XV.-XVI. sz. modorában. Olajfestm, deszkán. Olasz. Valószínűleg későbbi másolat. Hátán félig eltörült felírás: Báró Luzsényszky gyűjteményéből Lavinia Fontana.
229. Szent nő feje. Olajfestmény, deszkán; régít utánzó modern kép. (Lehet, hogy alatta van régi is.)
241. Két ki elefántcsont dombormű egy keretben. Ádám és Éva, illetőleg Ádám teremtése. Koruk problematikus.

- 278¹⁷⁶ Madonna trónon. Temperafestmény deszkán. XIV. sz. Olasz (Kitűnő darab)
208. Szent Ferencz a feszület előtt. Szürkével festve. Olajfm. Vásznonra. XVIII. sz.

XIV. láda.

131. Szent János olajbafőzése. Olajfestmény deszkán. XVI. sz. eleje; német iskola. Nagyon átfestve és megrepesztve.
139. Szent Miklós a hajósokkal. Olajfm. Deszkán. XVI. sz. eleje. Többször hasadt.
170. és 174. Két összetartozó kis oltárszárny; az előlapokon egy-egy jelenet szt. Miklós legendájából. (A három leány és hajósok.) Hátlapokon két szt. püspök (egyik Dénes.), illetőleg két női szent: Justina és Borbála. Olafestmények deszkára. Az előlapok nagyon átfestve, a hátlapok nem, és ezek igen finomak. A XV. sz. vége. Mindkettő széthasadozva.
130. A keréketörés. (3 vértanúval.) Olajfestmény deszkán a XVI. sz. elejéről.
118. Szt. Ágnes lejegyzése. Olajfm. Deszkán. XV. sz. Németalföld.
120. Szent nő megégetésre szántak előtt (Szt. Katalin). A IX. lądában levő 125. Szám párja. Hátlapján könnyedén festett angyal. XV.-XVI. sz.
29. Madonna egész alakban, ezüstalapon, előtte térdelő páncélos lovag címerrel. Halottas kép deszkán, XV. sz. Német. Rongált. 3 részre hasadva.
- Sz. n. 2 drb. Gobelintöredék. (Ezek egy fiókban utólag kerültek elő.)
44. Szent képmása, aranyalapon. Kis tondó a XV. szd.-ból? Gyanus. Hátán írónnal: Lorenzo del Vecchio 1461 da Sienna.
35. Feszület Máriával és Jánossal, aranyalapon. Keretelés töredékeivel. Oltár csúcsára való kép, deszkán. XIV.-XV. sz. Olasz.
- (Állami letét. Orsz. Képtár. 1964. sz.) Knopp Imre. Árnyékban, pasztell.

XV. láda.

112. és 113. Két oltárszárnykép, egyiken Szűz Mária, másikon szt. Anna Deszkán. XV. sz. vége.
136. és 138. Két kis oltárszárny, egyiken ker. szt. János és egy donator hat fiával, a másikon szt. Ágnes, egy donatrix és hat leány; a külső lapokon az angyali üdvözlés. A XVI. sz. első negyede. Délnémet. Jóminőségű festmények.
101. Kettős kép, az előlapon a három szent király, a hátlapon két apostol alakja. Olajfestmény deszkán. XV. sz. német munka.

¹⁷⁶ A korábbi szövegváltozatban a leltári szám: 7

109. Ecce homo és Szt. Egyed mellette térdelő papi alakkal. Mortuarium deszkán, eredeti kerettel. XV. sz.
115. Két szárnykép közös keretbe foglalva, egyikén a donator és egy szent, a másikon felesége gyermekeikkel és egy szenttel. XVI. sz. Németalföld.
250. Szt. Orsolya és a tizenegyezer szűz vértanúsága. Olajfestmény deszkán. XVI. sz. eleje. Rajnavidék.
- Sz. n. Madonna a kis Jézussal, ülve, térdig, mellette két angyal, aranyalapon. Temperafestmény deszkán. XV. sz. olasz. Helyenként erősen átfestve. Rétege több helyen lehullott.
33. Dyptychon deszkára festve, ékben végződő lapokkal, egyik felén Madonna derékig, mellette szt. Jakab és szt. Lucia, a másikon a feszület Máriával és Jánossal. Aranyalap. XIII. sz. vége Olasz.
25. Háromszögű csúcsban végződő tryptychon fára festve; közepén trónoló Madonna két vértanúnővel, a szárnyakon két-két szent és az angyali üdvözlet. Aranyozott alap. XIV. sz. Olasz. Kerete és talapzata újabb.
- Sz. n. Mária a ravatalon, körötte Krisztus, 12 apostol és két angyal. XV. sz. Olasz, ha nem utánzat. Deszkára festett keskeny harántos képecske.

XVI. láda

68. és 91. Egy pár oltárszárny, elől és hátul négy-négy képpel, az előlapokon négy jelenet Mária életéből, aranyalapon, a hátlapon négy kép a passióból, vörös alapon XV.-XVI. sz. (Falán hazai.)
82. Szt. Margit előtte térdeplő papi alakkal, német felirat töredékeivel, aranyalapon. A hátlapon szent Mihály, mint lovag, vörös alapon, amelyen aranycsillagok vannak elhintve. Oltárszárny a XV. sz. végéről.
83. Krisztus keresztelése, tájképi háttérrel. Oltárszárnykép a XV. sz. végéről.
85. és 86. Két oltárszárny; egyikén szt. Katalin, a másikon szt. Borbála, arany csillagokkal behintett sötét vörös alapon. XV. sz. vége.
88. és 92. Oltárszárny-pár két-két női szent képével, hátul primitíven festett ornament. Hátsó (mozdíthatatlan szárnyak, amelyek egykor a 68 és 91. sz. alatti mozgószárnyakhoz tartoztak. XV.-XVI. század.)
202. Álló női szent, kezében palmaággal, az előtte térdelő, imakönyvet tartó fiatal leányt védelmezi. Oltárszárnykép aranyalapon a XVI. sz. elejéről. Erősen szuvas, rétege hámlik, nagy repedéssel.
245. Mária a kis Jézussal és két angyallal. Olajfestmény vászonra. XVII. sz.
206. Két férfi, egyik derékig, a másik profilban mellig. Részlet, valamely XVI. sz. képből másolva. Olajfestmény vászonra.
- Sz. n. Keresztrefeszítés, sok alakkal. Olajfestmény deszkán. XVI. sz. erősen átfestve.
28. Pieta négy alakkal. Krisztus teste esetlenül kicsi. Olajfestmény a XVI. sz. elejének modorában. Olaszos.

288. és 290- Két összeillő tájkép. Olajfestmények deszkán. XVII. sz.
348. I. Rákóczy Ferencz. Az ismert Kupeczky-kép ismétlése, talán Jakobey-től. Olajfestmény vászonra.
271. Egy szent apát vértanúsága. Olajfestmény vászonra. XVII-XVIII. sz. Gyarló.
- Sz. n. Szent Antal megkísértése. Olajfestmény deszkán a XVI. sz. elejének modorában, de valószínűleg a XIX. sz. derekáról.
223. Kálvária. Olajfestmény deszkán, a XVI. sz. elejei német mesterek modorában a XIX. sz. ban készült. Haránt-szálu (I) fenýődeszka.
43. Dániel proféta, derékig ábrázolva, aranyalapon. Lehet, hogy van alatta régi kép is; ma majdnem teljesen új, hátán jelzések: Ambrogio Lorenzi és Maestro Mino J. A. Ramboux-pecséttel.
16. A három szent király a Madonna előtt, Aranyalap, vastag, XIV: sz. Olasz. Erősen rongálódott.

XVII. láda.

4. A Kalvária. Feszület Szűz Máriával, Jánossal, a kereszt körül vért felfogó angyalok. Aranyalapon, vastag deszkán, XIII. sz. (?). J. A. Ramboux pecsétjével.
58. Szent János lefejezése. Sok-alakos mozgalmas kép deszkán. XIV. sz. Olasz. (Gyanús !) Ramboux gyűjteményből.
56. Szent Péter keresztrefeszítése. A XV. sz. eleji olasz mesterek modorában. Deszkán. Ramboux-gyűjtemény pecsétjével.
34. Tryptychon, közepén Madonna térdig, szélről egy-egy szent állva és egynek-egynek a mellképe. Aranyalapon, XV: sz. eleje. Olasz. Ramboux-gyűjt. pecsétjével.
6. Byzantizáló tryptychon új fakeretben. Középen sokalakos ábrázolás valamely szent legendájából, egyik szárnyon szent király, a másikon Gábor arkangyal. Kora, talán egészen új? Görög felírások.
5. Krisztus bevonulása Jeruzsálembé. Tempera-kép aranyalapon, deszkára festve byzánczi modorban. XVII. sz. (?)
- Sz. n. A három király hódolata. Aranyalapon. Deszka. XIV. sz. Olasz. Hátán modern írással: Giovanni da Melano. Ramboux-pecséttel.
313. Férfi-arckép sötétzöld magyar ruhában. Olajfestmény vászonon. XIX. sz. dereka.
- Sz. n. Sírbatétel. Krisztus teste három angyallal. Olajfestmény vászonon. XVI-XVII. sz. Olasz.
216. Keresztetvivő Jézus találkozása Máriával. Olajfestmény deszkán, a XVI. sz. elejének modorában.
40. „Moises propheta” alakja czombig, Aranyalapon. XVI. századi olaszt utánoz. Deszkán. Ramboux-pecsét.

55. Szent Jeromos íróasztalnál. Előtte szerzetes. Olajfestmény deszkán. Úgy látszik, modern utánezat, XV. sz.t utánoz. Olasz. Ramboux-pecséttel.
209. Mária a kis Jézussal, jobbján József, balján női szent; mind térdig. Olajfestmény vászonra. XVII-XVIII. sz.
8. Hasonló. Az utolsó vacsora.
50. Szent Márk egész alakban, aranyalapon. Deszkán. XV. (?) század. Olasz.

XVIII. láda.

- Sz. n. Szűz Mária és Szent Erzsébet találkozása. Olajvázlat deszkán XV. sz. olasz művészek modorában.
44. (?) Mocsáron átmenő szekér és paraszt lovas. Olajfestmény a XIX. sz. második feléből.
46. Tájkép sok részlettel, előtérben nagy Kristóf a kis Jézussal. Deszkán. XVI. sz. első fele. Németalföld.
- Sz. n¹⁷⁷. Madonna a kis Jézussal mellképben, mögöttük két szent. Az aranyalap bemázolva. XIV. sz. Olasz. Hátán jelzés: „Organia”
41. Apáca a feszület előtt térdelve, interieurben. Deszkán. XV. sz. vége. Olasz. Nagyon átfestve.
- Sz. n. Madonna a kis Jézussal derékig, mögötte két szent férfi. Aranyalap. Deszkán. Felül hétszögben kerekítve egykorú keret. Olasz. XV. sz. eleje.
247. Keresztrefeszítés sok alakkal, a XVI. sz. elejének modorában. Németalföldit utánoz. Deszkán.
19. A.B. A közös keretből kivéve. Krisztus sírbatétele. Deszkán. XIV: sz. olasz (?), vagy hamisítvány vagy nagyon átfestve. Párja a három szent király hódolata. Rajta egy drolatikus alak: dudáló gyerek. Gyanús.
31. Vera icon, két angyal által tartva, aranyalapon. Oltár-felsőrészből. XIV. sz. Olasz.
433. lelt. sz. Templom belseje. Vízfestmény papíron. XIX. sz.

XIX. láda.

45. Keresztrefeszítés. Jézus létrán megy fel a keresztre. Fekete alapon, deszkán. Teljesen átfestve. A XIV. sz. modorában. Olasz.
48. Utczai jelenet, zászló-átadás. Állítólag illusztráció Dantehoz. A XV. sz. modorában. Deszkán. Kopott és átfestett.
24. Keresztelő szt. János a kereszttel. Háttérben vár. XIV. sz. Olasz. Erősen repedezett képréteg.
20. Két osztatú kép: egyik felén palástos Mária, a másikon Kálvária. Aranyalap. XIV. sz. Olasz. Ramboux-pecsét.
265. Ütközet magyarok és németek közt. Olajfestmény vásznon. XIX. sz.

¹⁷⁷ A másik szövegváltozatban a sorszám előtt megjegyzés található: „I. terem”.

276. Mária Magdolna halála. XVIII. sz. Vászon. Báró Luzsenszky gyűjteményéből.
272. Kosztka: Szt. Szaniszló halála. Az előbbinek pandantja.
2. Krisztus trónon, mellette Szűz Mária és János. Szláv kép deszkán. XVIII.XIX. sz.
231. Krisztus mellképe aranyalapon. Deszka. Hátára írva kék irónnal: Martin Schaffner von Ulm.
16. A három szent király hódolata. Deszkán. Rosszul utánzott XVI. sz. német kép.
262. Csata kuruczok és németek között. XIX. sz. Vászon. A 265. sz. párja.
212. Szent Ferencz derékig, aranyalapon, rézlapra festve. XVI. sz.
- Sz. n. Krencsmáry Mihály arcképe 1843-ból, olajfestmény vászonra.

XX. láda.

1277. Utazó-óra ütőszerkezettel, áttört réztokban; benne a mester neve: Carl L. Joseph Kopp. Wien. XVIII. sz.
1285. Nyakbavaló ezüst-medaillon; rajta Urunk feltámadása. Hátlapján 1646. évszám és hosszabb német felírás.
- Sz. n. Vaskazetta maratott díszítéssel. XVI. sz. vége.
856. Keresztelő tál bronzból, fenekén Ádám és Éva. XVI. sz. eleje. Újonnan bearanyozva.
712. Egy dobozban öt csat-pár, egy pár pruszlik-kapocs, egy övboglár és hét gomb. Mind filigrános és zománczos. Modern, Egger-féle készítmények.
7. Egy doboz hat csat-párral, egy fél csattal, három gombbal végződő kontyű, egynek a feje és egy mentekötő. Valamennyi zománczos és filigrános. Nagyobb részben modern utánzatok.
- Sz. n. Körmeneti kereszt. Bronz korpuszal. XII-XIII. sz. di modorban. Új talapzata ott maradt.*
776. Corpus bronzból, aranyozás nyomaival és zománczal. XIII-XIV. sz. Limoges.
714. Doboz, benne hat csat pár, egy csat-rész, egy mellű, egy pár mentekötő-lánc. Mind modern és filigrános munka.
713. Doboz, benne öt pár csatpár, négy gomb, nyolcz kontyű; mind zománczos és filigrános. A tük között régiék is vannak.
1495. Kereszt fából, festett corpussal. XVII. sz.
782. I. sz. Körmeneti kereszt fából, réz borítással, előlapján corpus, hátlapján az ítélő Krisztus alakja. Öt zománczos lapocskával. XIV. (?) sz. Olasz.
788. Körmeneti feszület; a kereszt vastag vörös réz lemezből, rajta tömören öntött corpus. Az utóbbi talán eredeti. XV. sz. modorban.
798. Körmeneti kereszt fából, rézborítással, tömören öntött corpussal és a szárazon elől és hátul hasonlóan készült alakokkal. XV. sz. dit utánoz.

1294. l. sz. Pajzstartó angyal, bronzból öntve. XV. sz.
793. Könyvtábla borító zománczos bizánczi ezüstlap galván másolata.
784. Apáczák számára készült énekeskönyv. Hártya-kézirat a XV: sz. végéről; eleje csonka, zománczos filigrános veretű, modern bársonykötésben.
817. Corpus bronzból öntve. XIII. sz. (ha eredeti.)
816. Corpus bronzból. XIII-XIV. sz. Fekete modern fakeresztten és talapzaton.
731. Ékszerládácska fekete fából, filigrános festett zománczvirágos díszítéssel. Kora ?, valószínűleg XIX. sz.
- Sz. n. Mécs bronzból, részben aranyozott, empire.
775. Kannácska ezüsből, zománczos díszítéssel borítva. A zománczos kihullóban. Modern.
866. Nagy tálca, rézből verve, aranyozva és ezüstözve. A XVIII. sz. augsburgi ötvösmunkák modorában.
861. Tálca 12-es ezüsből, áttört széllal. A XIX. sz. első feléből. Fenekébe primitíven belevésve a „Moriatur...” jelenet.
40. Kézmelegítő gömb bronzból, régi modorban.
28. Kereszt ezüsből, három vésett kővel. XV: sz. modorában.
27. Román ízlésű feszület. (Hordozó kereszt.)
24. Román kereszt töredéke bronzból, aranyozva.
29. Erekyekereszt rézből. XVIII. sz.
30. Rézkereszt. XV: sz. modorban.
26. Erekyekereszt ezüsből. XVIII. sz.
34. Szenteltvíztartó rézből, gazdag zománcos dísszel. Modern.
25. Mellkereszt ezüsből, zománcos díszítve. XVII. sz.?
26. Szászöldi kapcsos gotizáló stílusban, hozzátoldott új zománczal.
32. Pluviale-csat, kerek; rajta kis dombormű: Az angyali üdvözlés. Ötvösjegyek. XVI. sz. Erdélyi.
21. Bronz-alak Kalvariáról, aranyozva, zománczos-kitöltésekkel.
38. Zománczos bronzlap: Menekülés Egyiptomba. Románkorit utánoz.
39. Előbbinek a párja. Rajta Lázár feltámasztása.
23. Zománczos lap bizánczi modorban készítve. Szent Pál képével. XII-XIII. sz.
20. Aranyozott bronz-plakett. Rajta egy király mellképe. Gótikus.
19. Patena bronzból, lekopott aranyozással. XV. sz.?
55. Szelence ezüsből. Szent Péter domború képével és örmény betűkkel. XVIII. sz.
- Sz. n. Egy pár aranyozott bronz háromkarú gyertyatartó. Empire.
- Sz. n. Egy pár XVI. Lajos-ízlésű bronz gyertyatartó.
- Sz. n. Egy pár gyertyatartó, bronz és vas. Empire.
907. 908. Egy pár bronz gyertyatartó. Mindenik egy-egy egyiptomi nőalak.
- Sz. n. Egy pár gyertyatartó, bronz és vas. Mindenik egy-egy indián.

XXI. láda. *A 398. szekrényből*

33. és 34. Egy pár modern zománczos gyertyatartó
35. és 36. Hasonló román stílusban. Modern.
37. Bronz kereszt egyik ága.
17. Pedum felső vége bronzból, zománccsal díszítve. XIV. sz. olasz munkát utánoz.
18. Pedum felső vége bronzból, zománccsal. XIV. sz. olaszt utánoz.
15. Füstölő rézből. Áttört tornyos felső-résszel. XV. sz.
42. Zománczos lap. Mandula alakú, rajta Szt. Péter. Román stílusú utánzat.
3. Füstölő bronzból. XIV: sz. (?)
1. Ostyatartó szelencze rézből, zománccsal díszítve. XIII. századi, ha hiteles.
2. Hasonló, de biztosan utánzat.
4. Erekljeszekrény bronzból, zománccsal borítva. Durva hamisítvány.
5. Hasonló. Gotizáló ízlésben. Utánzat.
6. Hasonló. Áldrágakövekkel és rászegezett zománczos domorú alakokkal díszítve. XIII-XIV. századit utánoz.
7. Hasonló. Igen durva kivitelű, álékkövekkel. Utánzat.
8. Hasonló, egészen bronzból, fabetét nélkül, zománccsal. Limogesit utánoz.
14. Ostyatartó bronzból, bevésett képekkel. Román ízlésben.
13. Keresztre való bronzveret töredéke, Krisztus, a világ bírása alakjával. XV.
12. Zománczos lap Krisztussal. Limogesit utánoz.
9. Szláv keresztcske bronzból.
10. Román (?) mellkereszt, nyitható, két darab bronzváza, empire.
51. Aranyozott ezüst kehely. XV-XVI. sz.
49. Erekljetartó, aranyozott bronz, translucid zománccokkal díszítve. Cuppa alakú felső része üveg. Fedelén olasz felírás: Giovanni Emanito. Ha hiteles lenne, XV. sz. volna.
53. *Pacificale ezüsből, talpán 1696-beli felírással. XV. sz.*
47. Ciborium vagy olajtartó. Felső része rézből van , vára alakú csúcsos fedelekkkel, talpazata aranyozott bronz és kétségtelenül XV. sz. A felső rész újabb.
45. Ciborium, csúcsos, toronytetőszerű fedéllel. XV. sz. Tetején újabb feszület. Aranyozott bronz.
44. Ciborium, csúcsos, aranyozott bronz, hatszögletű cuppa, csúcsos tető; a noduson zománczos betűk, a csúcsán levő rózsa új, XV. sz. (?)
46. Urfelmutató aranyozott rézből. Hatszögletű felső része áttört. Szárán zománczos lapok. XV. sz. eleje. Olasz.
48. Erekljetartó, négyoldalú lámpás alakjában, csúcsos tetővel. Ezüstözött réz. XVII. sz. eleje.
50. Kehely aranyozott bronzból, cuppája újabb. XVII. sz. (?)

52. Úrfelmutató, aranyozott bronz, zománczos lapokkal. Felső fele csonka. XV. századi lenne, ha nem volna hamis.
56. Pacificale, bronz aranyozva, részben niellos ezüst veretekkel és corpuossal. Talpa új. A XV. sz. végéről. Olasz.
16. Erekytartó. Ugyanolyan készítmény, mint az 52. Számú. XV. századit utánoz.
57. Modern bronzcsengő
41. Nagy zománczos rézlap Dávid domború alakjával. Román. XIII. sz. Hitelessége kétséges.
22. Zománczos rézkereszt Máriával és két tömjénező angyallal. XIV. sz. olasz munkát utánoz.
16. Mustártartó, bronz és üveg. XVI. Lajos-stílus. Ipolyi-czímerrel.
17. Sótartó, ezüst, delfinen ülő puttóval, Modern.
18. Zsebóra, lapjain egy-egy érem galvanija. Modern.
19. Zsebóra, zománczos hátlappal. A XVIII. sz. stílusban.
20. bronzcsészécske, festett zománccal (?) Modern.
22. Ezüst tálcácska aranyozva. A XVIII. sz. stílusában.
23. Kírisz (tőr), rézhüvelyét és markolatát zománcz borítja. Modern.
24. Szász mellboglár, XVI. századi. Modern kiegészítésekkel.
25. Hasonló másik.
26. Csengő rézből. XVI. Lajos-stílusban, Modern.
28. Szász mellboglár, zománczos díszítéssel.
29. Burnotszelence ezüsből. XVIII. sz.
30. Tálzacská, aranyozott ezüst. A XVIII. sz. modorában.
31. Tálzacská, aranyozott ezüst. A XVIII. sz. modorában.
32. Kaukázusi kés, niellos ezüst-hüvellyel.
33. Tőr, öntött fémmarkolattal és hüvellyel. Modern.
34. Vascsöngettyű 1552. évszámmal. Modern.
- Sz. n. Rézkoppantó, zománccal díszítve. Modern.

XXII. láda.

21. Álló óra zománcz-dísszel. Modern.
35. Teknősbéka rézből, zománccal fedve, hátába régibb zsebóra foglalva. Modern.
36. Ezüst czukorszelence az 1. Szám alatti kannához. Bécsi 1736. Évszámmal.
37. Ezüst tál, kerek, nagy vert virágokkal. Augsburgi bélyeg. Modern.
- 38¹⁷⁸. Tintatartó ezüsből, aranyozott ezüsből. Tetején putto tartja a sókanalat. Reneszánsz stílusban, augsburgi bélyeg.

¹⁷⁸ A leltár másik példánya szerint a XXII. láda 38–54., illetve 1–15. számú tárgyai a kiállítás 400-as számú szekrényéből származnak.

39. Hármastartó ar. Ezüstből tetején puttó tartja a sókanalakat. Renaissance stílus, augsburgi bélyeg.
40. Porzótartó háromszögletű talpon, aranyozott ezüst. Reneszánsz stílus.
41. Hat darab tula-ezüst kávéskanál. Modern.
42. Szűrőkanál. Az előbbi számhoz tartozik.
43. Ezüstkanál 1647-ből. Magyar. Hiteles jó darab.
44. Kanál ezüstből, S. M. jelzéssel. XVII. sz.
45. Kanál rézből, címerrel és J. G. betűvel. XVII. sz.
46. Kanál ezüstből, reneszánsz nyéllal. S. J. G. M. betűkkel.
47. Orvosságos kanál ezüstből. Díszes nyéllal, amely egy magyar mellképben végződik. XIX. sz.
48. Kanál aranyozva díszes nyéllal. XVIII. sz. tízes ezüstből.
49. Kanál díszes nyéllal, ezüstből. XVII. sz. P. K. betűvel.
50. Kétágú villa aranyozott bronzból.
51. Kés, villa és kanál. Ezüstből, aranyozva, reneszánsz stílusban. Modern.
52. Kés és villa aczélből, szaru nyelekkel. XVII-XVIII. sz.
53. Kés és villa aczélből, porcellán nyelekkel. XVIII. sz.
54. Egészen hasonló másik pár.
55. Kés és villa gyöngyház-nyéllal. XVIII. sz.
56. Réztál chrizonne-zománccsal borítva. Modern.
57. Ezüst kettős serleg, alja női alak, reneszánsz stílusban. Modern.
58. Serleg ezüstből, vert díszítéssel, fenekén mesterjegy. XVII. sz.
59. Ezüstpohár, befoglalt lengyel garasokkal; fenekében Frigyes porosz király 1706-ból való emlékérmé befoglalva. Berlińi ötvösjeggyel. XVIII. sz.
60. Ezüstpohár, czápás palástartal; belevésve egy címer. Elisabeta Péchy Anno Domini 1648 felirattal; mellévésve Ipolyi Arnold címere. Fenekén ötvösjegy.
61. Serleg ezüstből, részben aranyozva, felirat szerint az újhelyi ev. Ref. Ecclesia csináltatta 1714-ben.
- Sz. n. Patena, ezüst aranyozva. Modern.
- Sz. n. Ipolyi püspök zománccos pásztorbotja. Modern, Eggertől.
62. Kettőspohár, alja reneszánsz ruhás nő. Modern.
63. Füles pohár kókuszdióból, aranyozott ezüst foglalattal. Augsburgi bélyeggel. Modern.
64. Kis serleg ezüstből, részben aranyozva, primitíven vert díszítéssel. XVIII. sz.
65. Kis serleg ezüstből, részben aranyozva, vésett díszítéssel. XVII. sz. A belevéssett G. B. és Bethlen címer, valamint az 1621. Évszám egészen új keletű.
66. Fapohár, füles, ezüsttel foglalva és béllelve. Új-időbeli. (Wadasi Jankovich Miklós?) betűk. XVII. sz.

67. *Ezüstpohár, vésett díszítéssel, Illés próféta életéből két jelenettel. Fenekén J.M.W. betűk, XVII. sz.*
68. Tojásalakú ezüstpohár, talpa három leveles faág, tetején kis bányász alak. XVIII. sz.
77. Brunótszelence fából, domború faragású díszítéssel. XVIII. sz.
1. Kanna, aranyozott ezüst, gazdagon trébelt rokkokó díszítéssel. XVIII. sz. Bécsi hitelesítő bélyeggel.
2. Talpas pohár ezüsből, aranyozott filigrán és zománccdíszítéssel. Modern.
3. Tojás pohár, ezüsből, zománcczal, melyből sok kihullott. XIX. sz.
4. Ezüst kosárka, 1767. évszámú ötvösbélyeggel.
5. Sótartó rézből, festett zománcczal borítva. Hasonló fedéllel és kanállal. Modern.
6. Karkötő ezüsből, átlátszó zománcczal díszítve; fejéből egy római császár szobrocskája ugrik ki. A Habsburg-czímerrel. 1850 körül.
7. Ezüst tálcaska, fenekén (belül) festett zománcczú kép idogáló alakkal. Belevésve 1632. Modern.
8. Kanna elefántcsontból, bachikus jelenettel. Ezüsfoglatat. Modern.
9. Ezüstkanna, részben aranyozva, a XVIII. sz. augsburgi mesterek modorában, Modern.
10. Serleg strucctojásból, ezüsfoglaltal, fedéllel és talppal. XVI. sz. stílusban. Modern.
11. Magas talpú ananász pohár; talpán: Stephanus Bockhay 1605. Modern.
12. Nagy pohár strucctojásból; fedelén pálma, szára ezüst strucz. Stílustalan talppal. Modern.
13. Csigerleg, romantikus ezüst foglatban, talppal; szára Neptunus alakja, talpába vésve: „Bethlen Gábor, állítólag. nász-pohara. Ipolyi-gyűjt.”
14. Kanna, strucctojás testtel, igen díszes ezüsfoglaltal. Modern.
15. Kancsó, kókuszdióból, ezüsfoglaltal. Az előbbivel egy gyárból való.

XXIII. láda.

1086. Hatszögű majolika-palack, csavaros ónkupakkal. 1678.
1022. Kanna serpentinből, ónfoglaltal. 1677.
- Sz. n. Kupa cserépből, kénsárga alapon sötétkék díszítéssel. 1740.
1061. Kancsó cserépből, ércz-fedéllel. 1663.
1066. Cseréptál „Jacobus Cornides 1700” felírással.
950. Cseréptál, kék díszítéssel, „M.P.1687” felírással.
- Sz. n. Gerezdes tányér, zöld márványos vázzal. XVIII. sz.
1085. Gerezdes tányér kék dísszel. É.R.W. 1679.
981. Cseréptál, kék alapu mázzal, sárga és fehér díszítéssel-
Sz. n. Hasonló 1700-as évszámmal.
1093. Gerezdes tányér, M. S. 1691-es felírással.

1063. Cseréptál, delfti ízlésben díszítve. Hazai. XVIII. sz. eleje.
938. Cseréptál, DIWOSEGI DURD. 1707. (Diószegi György?) felírással.

XXIV. láda.

- Sz. n. Álló óra bronzból. A kerek órakeret két hosszúlábú szfinxféle alak tartja.
Készítő neve lekopva. . . in Wien. XIX. sz. eleje. Empire.
1204¹⁷⁹ lelt. szám. Óra bronzból, tetején egiptomi fő. Empire. XIX. sz. eleje.
Sz. n. Egypár hat-hat karú aranyozott bronz álló-gyertyatartó. Empire. XIX. sz. eleje.
193. János evangélista féldombormű faszobra. Térdnél elvágva. Hazai. XV. sz.
162. Szent Miklós. Féldombormű, térdtől felhőből kinőve. Fából. XV-XVI. sz.

XXV. láda.

76. Egy szent nő áldozása. Festmény deszkán, oltárszárny-részlet. XV. sz.
77. Oltárszárnykép deszkán: három szent zarándok. XV. sz. vége.
78 és 141. Két oltárszárnykép. Egyiken a keresztet vivő Jézus, a másikon Krisztus az Olajfákhegyén. Gyarló festmények a XV. sz. végéről.
79. Oltárszárnykép: két szent lovag. Aranyozott háttér, deszkán. XV. sz. vége. Sok átfestéssel.
74. Három vértanú lefejezése. Oltárszárnykép a XV. sz. végéről. Németalföld?
142. Krisztus az Olajfákhegyén; a másik lapon a keresztről levétel. Kettős oltárszárnykép deszkán a XV. sz. végéről. Az előlap rettentően átfestve.
140. Szent Pál apostol egész alakban; a hátlapon három alvó apostol. Oltárszárnyrészlet deszkán. Gyarló festmény a XVI. sz. elejéről.

XXVI. láda.

158. Jézus születése. Lapos fadombormű a XVI. sz. elejéről. Keretben, új alapra helyezve. Színei kopottak.
75. Judás csókja. Oltárszárnykép deszkán. XV. sz. vége.
73. A három szent király. Az előbbi képnek lefűrészelt elülső oldala.
102. A szent család almafa alatt. XVI. eleje. Német.
109. Ecce homo, a háttérben a szenvedés két jelentével. Deszkán. XVI. sz. Erősen átfestve. Talán hazai?
208. Női arczkép derékig, hollandi öltözetben, 1640. Évszámmal. Olajfestmény vászonra.

XXVII. láda.

135. Kétosztatú kép, egyik felén Mária, a másikon Ker. szt. János. Deszkán. A XVII. sz. elejének modorát utánozza.

¹⁷⁹ A másik szövegváltozatban a leltári szám: 1024.

171. Oltárszekrény, egyik felén lapos dombormű: oszlophoz kötött női szent alakja (Szt. Afra), aranyalapon, igen durván átfestve. A hátlapon ugyanez a szent nő festve, sötét kék alapon. XV.-XVI. sz. Erősen átjavítva.
- 168 és 176. Egypár oltárszárnykép, amelynek elülső felén egy-egy dombormű látható, amelyek a XVI. sz. modorát rosszul utánzó, tarka színekkel befestett hamisítványok; a domborművek egyike Mária halálát. A másik a három szent király látogatását ábrázolja. Ezeknek a hátán festmények vannak: a körülmelés, illetőleg a másikon Mária látogatása, A képek átfestetlen hiteles XV. sz. festmények.
32. *Kálvária szt. Katalinnal és szt. Ferencsel, fent 4 lebegő angyal, feketére mázolt háttér. XIV-XV. sz. di olasz kép, átmázolva, hátán Rbx gyűjt pecsétje.*

XXVIII. láda.

132. Nagy Kristóf a kis Jézussal. Festmény deszkán. XV. sz. vége. Németalföld.
134. Vörös ruhás nő egyszarvúval, erdőszélen ülve (Szt. Katalin?). XV. sz. festmény. Olaszos. Képrétege bomladozik.
137. Tryptychon, keményfa deszkákra festve, fekete barokk keretben. A középső képen a három szent király, a szárnyakon Krisztus születése, illetőleg a körülméletés. A XVI. sz. elejéről. Németalföldi. Erősen átfestve.
71. *Tryptychon deszkán, közepén Mária halála, szárnyain belül négy jelenet a passióból, kívül az angyali üdvözlés, XIV. sz. vége (?) olasz, igen erősen átfestve.*
274. Követek fogadása és lakoma a szultánnál. Olajfestmény vászonra. XVII-XVIII. sz.
273. Fogadtatás a török udvarnál. XVII-XVIII. sz.

XXIX: láda.

98. Mária halála. Festmény deszkán, megújított aranyalappal. Dúrva és rosszrajzú kép a XV. sz. végéről
97. Tryptychon közepe: a Kálvária, igen sok alakkal. Az előtérben két pribék az Úr ruhájáért dulakodik. XV-XVI. sz. Deszkán sok átfestéssel.
99. Mortuarium: Mária halála, mozgalmas jelent gyanánt megfestve. Mária vörös függönyű ágyban fekszik; az ágy lábánál térdelő család látható, egyfelől férfi, másfelől anya és hét gyermeke. Alul felirat: Anno Domini 1496. Am freytag Sand Mathias abendt ist gestorben. Die ersam Fraw..... hiroltin des wolgelerten Steffan Heinperger lerer in den Siben frewen.....Burger zu der...stat sliche hausfrau geweseh ist. Deszkán, egykorú keretben.
264. Tájkép, előtérben hídon átmenő pár. Olajfestmény vászonra. XVII-XVIII. sz.

270. Szent Ferencz hegedülő angyallal. Olajfestmény vászonra. XVIII. sz.
Orsz. Képt. 1559. sz. állami letét. Mihalik Dániel Tájkép, előtérben nagy fával.
Olajfestmény vászonra.

XXX. láda.

107. Predella fából, rajta festve Krisztus és a tizenkét apostol. XV-XVI. sz.
Valószínűleg hazai.
- 12.? Predella vagy ilyenek részeiből összeállított kép. Három részből áll: a
középső képen Judás csókja és a kereszt vitele, a két külső Krisztus
születése és mennybemnetele. Utóbbiak más kéztől valók. XV. sz. vége.
A képréteg bomladozóban.
108. Predella-kép, vagy annak részlete: nyolcz apostol derékig ábrázolva. XVI.
sz. eleje. Új keretben.
196. Halotti kép: Szt. Villibáld és Valpurga talapzaton állva, alatta német
imádság öt sorban, hátán levakart kép. XVI. sz. eleje. Deszkán. Az aló
rész a feliratokkal újkori kiegészítés.
308. A velencei San Marco egy kápolnája. Olajfestmény vászonra, jelezve: A.
Bostuito (?). XIX. sz. második fele.
287. Magyar családi jelenet a Kurucz korból. Olajfestmény vászonra. XIX. sz.
dereka.
204. Szent férfi egész alakban. Deszkán. XVI. sz.
207. Szent Ferencz két angyallal. Olajfestmény vászonra. XVII-XVIII. sz.
Sz. n. Templom belseje miséző pappal. Jelezve: Jachmovitz F. 1859.
Sz. n. Nagy Kristóf a kis Jézussal. A XVI. sz. első harmada német festőinek
modorában. Deszkán.
3. Mária ülve három piros szárnyas angyalfő által környezve, arany alapon.
Durva hamisítvány, amely a XIV-XV. századit kíván mutatni. Ramboux
gyűjt. pecsétjével.

XXXI. láda.

- 95 és 96. Oltárszárnykép deszkán; az erősen átfestett előlapokon: szt.
Genovéa és szt. Dorottya, illetőleg szt. Katalin és szt. Borbála egész
alakban; a hátsó lapokon: Krisztus sebhelyesen, kezében három
nyílvesszővel, illetőleg a másikon szt. Leonhard apát.
- 80 és 81. Oltárszárnykép mindegyik oldalán négy-négy képpel, úgy az
előlapokon, mint a hátapon nyolcz-nyolcz jelenet egy zarándokruhás
szent vértanú éltéből. Kitűnő festmények a XV-XVI. sz.ból, úgy lehet
hazai mestertől.
84. Oltárszárnykép, előlapján toursi szt. Gergely és szt. Miklós püspök; hátán
szentek nagy csoportja, az előtérben Eliades, Acacius. Speusippus. XV-
XVI. sz. Erősen átfestve.

87. Oltárszárnykép, előlapján Krisztus születése sok pásztorral (egészen genreszerű), a hátlaon szt. György legendájának elvágott fele. Másik fele a hiányzó másik szárnyon lehetett. XV. sz. vége.
90. Két hátsó oltárszárny egy keretbe foglalva; a kettő együtt Krisztust és a tanítványokat az Olajfákhegyén ábrázolja. XV-XVI. sz. Átfestésekkel.
- Orsz. Képt. 1566. Állami letét. Margittay, A nagyszebeni csata. Olajfestmény vászonra.
273. Fogadás a török udvarnál. Olajfestmény vásznon. XVII-XVIII. sz.

XXXII. láda.

72. Halottas kép deszkán; trónoló Madonna, előtte szt. Lambert lábainál pánczélos vitéz címerrel és címeres sisakkal. Felírása szerint Heinricus Cholperger készítette 1647-ből.
133. Kettős osztású kép: első részében a bíró elé menő két világi alak, másik felén az egyiknek lefejezése. XVI. sz. eleje. Deszkán. Németalföld. Kiváló darab.
93. Halottas kép: feszület alatta Mária és János, valamint két szerzetes szent, lábaiknál térdelő alak; felirata: Bitt Gott vur h.Bernt v.der elberch. Deszkán, XV. sz.
- Sz. n. Krisztus bemutatása a templomban. Olajfestmény vásznon. XVII. sz. Olasz.
- Sz. n. Angyalok hirdetik a pásztoroknak Krisztus születését. Keretén jelezve Bassano du Ponte. XVII-XVIII. sz. Másolat vagy utánzat.

XXXIII. láda.

- Sz. n. Aggházy Gyula, Munkácsy üdvözlése. Olajvázlat vászonra.
210. Négy tudós vagy egyházatya. Olajfestmény vászonra. XVII-XVIII. sz.
268. Le Sueur (?), Saul megtérése, Olajfestmény vászonra. XVIII. sz.
- Orsz. képt. 1588. Állami letét. Poll Hugó, Breton nő két gyermekkel. Olajfestmény vászonra.
203. Passarotti. A szent család. Olajfestmény vászonra. XVII. sz.
242. A keresztrefeszítés. A XVI. század német mestereinek modorában. Deszkán.

XXXIV. láda.

- 36-1898. lelt. sz. Innocent Ferencz, Pieta. Olajfestmény vászonra.
179. Fadombormű (oltárszárnyból), Mária halála. XVI. sz. eleje (Ha eredeti). Színezése új.
283. Tájkép romokkal. Olajfestm. vászonra. XVIII. sz.
284. Családi jelenet XVIII. sz. magyarruhás alakokkal. Olajfestmény deszkán. XIX. sz.

- Sz. n. Tryptychon, közepén Kálvária, két oldalt ker. szt. János, illetőleg szt. Ferencz. A XIV. sz.olasz festmények modorában. Modern.
- Sz. n. Kurucz lovasok. Olajfestmény vászonra. XIX. sz.
205. Két apostol feje. Palma Vecchio egy festményének részlete. Olajfestmény vászonra. XIX. sz.
266. Idős polgárnő képmása. Czímerrel és lekopott német fölrással. 1665. Olajfestmény vászonra.
- Sz. n. A három szent király a Madonna előtt. A XVI. sz. olaszok modorában. Olajfestm. vászonra. A Luzsenszky-gyűjteményből.
94. A szentek hódolata a Madonna előtt. Aranyalapon, deszkán, a XV. sz. modorában festve.

XXXV. láda.

- Sz. n. Szent Antal apát egész alakban. Aranyalapon. Olajfestmény deszkán. A XVI. sz. elejének modorában.
23. Trónoló Madonna Szt. Lukáccsal és Mária Magdolnával. XIV. sz. vége. Olasz. Deszkán.
30. Madonna trónon, előtte két fehér ruhás szerzetes térdel. Aranyalapon. A XV. sz. második feléből. Olasz (kétes).
- (*társ. gyűjt. sarokszoba*) Sz. n. Rembrandt önarcképe. XVIII. sz. másolat. Olajfestmény vászonra.
- 38-1896. Marastoni, Női tanulmányfő. Olajfestmény vászonra.
- 344 és 345-1884. Mária Terézia és II. József. Két kis miniature-kép, Olajfestmény vaslemezre. XVIII. sz.
- Állami letét 1909. sz. szám- Nemes Eliz, Férfitanulmány. Olajfestmény deszkán.

XXXVI. láda.

- Állami letét. Orsz. képt. 1960. Tull Ödön, Napsütéses utczarészlet Délitáliából. Olajfestmény vászonra.
303. A szent család Olajfestmény vászonra. A XIX. sz. közepéről.
277. Törökök és magyarok harca. Olajfestmény vászonra. XVIII-XIX. sz.
282. Az előbbinek párja: magyarok és németek harca.
- 66-1901. Ligeti Antal, A késmárki vár. Olajfestmény vászonra.
221. Krisztus megkeresztelése. Olajfestmény a XVI. sz. modorában. Deszkán.
227. Szent Rókus és szt. Kristóf. Mély háttérű tájképpel. Deszkán. AXVI. sz. elejéről. Hátán jelzés: F. Fromm.

XXXVII. láda.

- 4 darab faszobor a XV-XVI. sz.ból: Mária (163), két János apostol ésegy idős szakállas férfi szent (182).

XXXVIII. láda.

- 183. Szobor fából: Szent Miklós püspök. XV. sz.
- 148. Trónon ülő Madonna. XIV. sz. faszobor. Olasz.
- 164. Férfi szent szakállal (vagy Krisztus?). Faszobor, XVI. sz. vége.
- 149. Atyaisten az angyalok karával. Az alakok derékig. Fafaragvány. XV. sz. (gyanús).
- 195. Szent Kristóf. Töredezett kis faszobor a XVI. sz. elejéről. Igen szüette és részben csonka.
- 261. Krisztus életnagyságú mellszobra fából. XVII-XVIII. sz.
- 186. Mettercia. Kis szoborcsoportozat fából. XVI. sz. eleje.

XXXIX.

- Két darab casula modern szövetből, mindkettőnek hátán XV. sz. hímzett kereszt: egyik itáliai, a másik felsőmagyarországi.
- Harminczhárom (33) darab keleti (török és perzsa) kisméretű, nagyobbára imaszőnyeg.

XL. láda.

- Állami letét. Orsz. képt. 1712. lsz. Koszkol Jenő. Éjjel a lagunákon. Vízfestmény.
- Sz. n. Csányi Gizella, Rómer Flóris Ferencz kanonok arczképe. Pastell.

XLI. láda

- Állami letét. Orsz. képt. 1593 lsz. Vajda Zsigmond, Szilágyi Erzsébet. Olajfestmény vászonra.

XLII. láda.

- Állami letét. Orsz. képt. 1505. lsz. Koroknyay Ottó, Mátyás király bécs előtt. (Felgöngyölve.)

XLIII. láda.

- Menyasszonyi láda a XVII. sz.-ből, ornamentális berakással díszítve. (Hazai.)
Benne Ipolyi-féle oklevélgyűjtemény a kiállítva volt darabokkal együtt, továbbá a b. e. püspök iratai és levelezése.

MEGJEGYZÉS: Az állami letétekből két festmény, mégpedig Both Menyhért, A nő (1579 l. sz.), továbbá Baditz Ottó, Dülőút (1710 l. sz.) a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi minisztérium rendeletéből Budapestre a Szépművészeti Múzeumba szállított.

2. A Biharvármegyei és Nagyváradi Történelmi és Régészeti Egylet tulajdonában levő gyűjteményből elcsomagolt tárgyak.

A. láda. A Bölönyi család levéltára.

B. láda. A Bölönyi-levéltár folytatása, a kiállítva volt öt darab címeres nemeslevéllel és öt czéhlevéllel.

C.láda. Középegy Gyula muzeumőr által jegyzékbe vett tárgyak, u. m. ezüstpoharak, népvándorláskori leletek táblára fűzött tárgyakkal, valamint újabbkori iparművészeti tárgyak.

D. láda. Benne a váradi kádár-czéh díszesen faragott ládája s részben ebben, részben mellécsomagolva a következő tárgyak:

Arannyal és ezüsttel hímzett lótakaró és lószerszám a XIX. sz. elejéről. A Klobusiczky-család tulajdona volt.

Két darab XVIII. sz. kováspisztoly.

Csonttal kirakott, nyelében pisztolyt rejtő csákány. (Régit utánzó XIX. sz. darab.)

Két táblán felfűzve bronzkori régiségek és szabadon egy bronzkard.

Két selyem női gallér és két selyem mellfűző a XIX. sz. elejéről.

Hímzett rokkokó férfimellény.

Két huszártársoly Erdély címerével a XIX. sz. elejéről-

Három zsinóröv a XVIII-XIX. sz.ból.

II. Ferdinánd király nagypécsetje fatokban (1774/1884. sz.)

Állítólag 44 (negyvennégy) darab aranypézn Középegy Gyula által Varju Elemér pecsétjével lepecsételt csomagocskákban.

Ugyanúgy lepecsételt dobozban ritkább ezüstpéznék. (Középegy által jegyzékbe véve.)

Lepecsételt csomagban az alább következő lezárt céhládák kulcsai.

E. láda. A nagyváradi tímár-czéh ládája 1827-ből. Benne a czéh iratai és külön téve a Fráter család levéltárának egy része.

F. láda. A csizmadia-czéh ládája a XVIII. sz. végéről. Alsó rekeszében néhány czéhirat, a felsőben a Fráter és Baranyi család oklevelei.

G. láda. Czéhláda 1798-ból. Kulcs hiján nem nyitott fel, tartalma ismeretlen.

H. láda. Régi népies ládácska modernül újrafestve. Benne folytatólagosan a Fráter és- és Baranyi-levéltár iratai a néhai Rómer Flóris Ferencz levelezése, továbbá a Des Echerolles-féle iratesomó (kulcs hiján csavarokkal lezárva).

I. láda. A pintér-czéh ládája. Félíg telve a czéh irataival, folytatólagosan (de elválasztva) beletéve a Baranyi család levéltárának az iratai.

K. láda. A kovács és kerékgyártó czéh ládája. Fenekén néhány irat, benne (elválasztva) a muzeum levéltárának anyaga, három XVII. sz. magyar nyomtatvány, „Jacobus Wimphilingi Adolescentia” című, a XI. sz. elejéről való nyomtatvány és egy festett hártakötés (debreczeni) a XVIII. századból.

N.B. A czéhládák kulcsai lepecsételt csomagban a D. betűs ládában vannak.

III. FÜGGELÉK

Az Ipolyi-gyűjtemény 1919 januárjában Budapestre menekített
műtárgyainak vázlatos jegyzéke

Ipolyi
Szőnyegek gobelinek műtárgyak¹⁸⁰

Apró hímzések díszládában

- 21 sz. törökös hímzés gránátalma, csipkés
39 " " " " folyókás csipkével
18 " " " " piros selyem
– párja a fentinek
135 l. sz. a 21.hez hasonló
37 " " hímes kendőcske
– oltárterítő ágaskodó 2 farkú oroszl, tulipán, gránátalma díszben
– tulipános új hímzés
1488 l. sz. gránátalmás
12. oltár terítő szegély (...) csipkén
161 sz. kalotasz. módra hímzett (...)
– " " váncos csup
3 " " " " " "
193 " " " " " "
– " 3 lepedőszél
29 " " gránátos
– " 5 stilizált kakas
– " 5 " " vert és recés csipke
– " 6 ágú vert fekete csillag
4. l. sz. kalotaszegi típus
– párnazsup
160 l. sz. szelet (?)
27. " oltárterítő szegély, recés csipke
– szász típusú
– " " lepedő szegély 3 betét rece csipkével
– rojtos asztal futó modern
111 l. sz. harasz hímzés
136 " " " "
– geometrikus piros széles rece cs.
137 4 ökör 4 madár magyaros

Apró hímzés díszládában

- Erdélyi szász típus 2 őzbakkal
– Selyem arany hímzésű (...)
22. 23. 48 " " " " kendőszél
35. l. sz. " " " "

¹⁸⁰ Országos Széchényi Könyvtár. Kézirattár. Analekta. 2445

1 menteöv színórkötő munka
 55 tarsoly darab ezüst hímzés
 1 menteöv zsinór gombkötés
 1 " "
 4. arany hímzésű női fejkötő
 2 női tarsoly bársony ezüst
 14 l. sz. harasz hímzés molyrágta
 130 l. sz. " " " csipkés széllel
 150 " " " cs nélkül
 133 " " " " "
 113 l. sz. " " molyos
 103 l. sz. " " 2 fejű sas
 – 5 db. harasz hímzés – molyos
 306 129 112 1474 l. sz. harasz ~
 1 szövött lepedő
 1 hímzett lepedő olasz l. sz. nincs
 1 szövött " " "
 1 hímzett asztal futó „Mindenek szemei te benned biznak”
 10 darab apró hímzés töredék
 76/873 selyem (...) kendő, hozzá való köténnyel
 1 selyem derék fűző

Majolika teremből 3 láda

56 db kancsó és korsó
 54 db. Tányér (majolika)
 2 színes majolika csempe
 2 db. huculi csésze és egy szenteltvíztartó
 " " Céhkanna

– 1656 a 4ik ládába

4 – 5 láda – 6

2 ciliciúm
 2 rózsafűzér
 1 247 l. sz. csiszolt késmárki pohár
 1 480 " " német talpas pohár Da mihi (?) bibere
 1 1006 " Wilkomen " címerfestés
 1 390 " talpas pohár Utolsó vacsora
 1 158 " " ezüst virágok
 1 480/b mint fent Plantavit vineam
 1 45 l. sz. talpas „Emlék”
 1 1108 címeres üveg Ao. 1517
 1 1104 Applikált díszű
 1 1118 Címeres pohár
 1 106 (136?) Cápás üveg pohár
 1 1110 1746 évsz.butykos üveg

1	1117	Festett butykos
1	1115	" Vivat (...)
1	1119	" pohár mészáros ember
1	1112	Festett csésze
1	1101	" Herczegi címer
	1133	" Püspöki címer
	–	mintázott butykos
	1125	Festett püspöki czímer
	1103	" bárói címer
	55/1913	Vadász üveg
	–	Hercegi – porfir címeres pohár
	637	Csontüveg (...) fedővel
	184	Officium passionis
	–	1 drb látkép

6. láda

7. "

Lócsei kalend 1701
 Aradi " 1658
 1 óra
 Feszület festett corpus 1495 l. sz.
 2 fekete madonna
 1 augsb. óra réztk
 XVIII. sz. köröm(?) tisztító ezüst
 arckép üvegben biederm.
 Elefántcsont (...)
 Faragott crucifix egy (...)
 Várbeli leletek 2 táblán
 Só-paprika-borstartó arany. ezüst kanállal
 Ajtó kopogtató réz v. bronz
 Bronz Madonna
 Delphin sótartó
 Szt Dávid zománc
 39 l. sz. zománc
 12 " "
 42 " "
 38 " "
 739 " feszület réz
 Pedum részlet
 769 házi triptichon
 gotik. Pacificale
 " feszület töredék
 2 Biederm. (...) 3 női fej

- 1 achát (...)tartó
- 1 zománcozott csengő
- 1 aranyoz. e. füles kokus csésze
- 775 fedeles zom. kupa aranyoz.
- 1 gotik. Monstrancia
- 1 navicula alakú mécses talppal

I. Láda

Itt kezdődik Ipolyi aprótágy

- 31 pár zománcozott filigr. kapocs
- 3 pár nélküli " "
- 1 " mentekötő
- 1 Kucsma dísz tolltartóval
- 1 db. 720 lt. sz. m mellboglár
- 1 db † díszű zománcozott kucsma dísz
- 11 db. gombos tű
- 1 db. 860 lt. sz. augsburgi ? tál
- 1 " 857 " cloisone tál
- 1 " 56 lt. sz. " tálacska
- 2 " hozzávaló " edényke
- 1 " 35 lt. sz. gyertyatartó ▲ talpazat.
- 1 " 754 " ciborium réz
- 1 " augsburgi kisebb tál
- 2 empire gyertyatartó néger alak ar. Bronz
- 1 52/74 ezüstpohár
- 1 – hasonló ezüstpoh.
- 1 " " "
- 3 ezüstkánál 2 törött (...) XVII sz
- 1 199/96 cápás ezüst pohár
- 1 empire tálca
- 1 826 l. sz. késő góth. Pacificale törött
- 1 747. zománcozott ciborium (...)
- 830 Szt. dombormű réz aranyozott
- 240 Dombor " " "
- 21 sz. zománcozott alak
- 1 mellkereszt aranyozott ezüst
- 1 szt Péter zománcozott lap
- 748 ciborium töredék
- 788 feszület
- 30. sz. kehely
- 800 " kehely gót írással
- 752 monstrancia gót 3 zománcozott dísz
- Zománcozott szakrényke 6 alakkal

1 kereszt pásztorbotról
 1 kora gót kereszt
 1 ciborium 4 kerek tornyból
 1 zománcos szekrény 5 l. sz.
 1 " gyertyatartó 739 l. sz.
 1 kora gót corpus új feszület 816
 1 kristály ciborium 751 l. sz.
 1 turibulum gömb lánc nélkül 40
 1 11 L 12. L. sz. corpus bársonyban
 79 l. sz. dombor vevésű csengő
 81 l. sz. zománcos szekrényke
 755 " monstrancia gót alján zománc
 22 l. sz. dombormű zománcos Mária
 14 l. sz. ciborium töredék
 1 gotikus réz feszület aranyozva
 1 mellboglár 717 l. sz.
 1 " 718 l. sz.
 1 " 719
 2 Lia jelzésű tálacska
 1 Karperec 6 l. sz.
 1 tálacska 1240 l. sz.
 1 " hasonló kivit. sz. nélk
 1 zsebóra 723 l. sz.
 1 aranyozott csészealj
 1 zom. teknősbéka órával
 1 tálacska 5. sz.
 1 ezüst tálacska trébelt
 1 " " 4. l. sz.
 " " " 750 zománc betéttel
 " párja a fentinek
 1 hozzávaló kanálka
 1 trébelt tálacska

6 láda

1 findzsa réz zománc. képsorozat kívül
 1 bársony könyv kötés zom. sarkokkal, kapcsos benne (...) breviar. 784. l. sz.
 1 kindsál 23 l. sz. zománc tok. fogan.
 1 bársony könyvkötés (783 l. sz.) benne Horar. B. Mariae V.
 1 crucifix agnus Deivel bársonyban
 1 kindsál (...) -fogantyú, zom. tok 833 l. sz.
 1 Pedum felső része 767 l. sz.
 1 triptichon Mozes felt. Samuel és Elias 770 l. sz.
 1 rámban Péter és Pál trébelt 791
 1 ezüst burnót szelence trébelt hadi jelenettel

- 1 ezüst-bőrdíszű burnót szel.
- 1 réz keresztcecske mélyített
- 1 zom. kép Krisztus tanítv. 772
- 1 trébelt ezüst mellkereszt 779
- 1 morile(?) Resurrectio
- 1 aranyos patena feszület karc
- 1 tálacska zom. dísz 19 l. sz.
- 1 réz feszületke karcolt dísz
- 1 zom. koppantó
- 2 db. gyöngy nyelvű kés villa
- 1 villácska aranyoz 30 l. sz.
- 6 kávé kanál zom. nyéllel
- 2 kés villa arany vésett nyéllel
- 2 villa kanál " " "
- 4 db. 2 kés 2 villa porcell. Nyél
- 1 kanál ezüst 872
- 1 ezüst kanál 893
- 2 fanyelű kés 852 villával
- 1 aranyoz. kanál vésett nyél 51
- 1 " kanál 43 l. sz.
- 1 " teaszűrő zom. nyéllel
- 1 ezüstöz. kanál 44 l. sz.
- 1. " " 40 l. sz.
- 1 zománcos ezüst kanál
- 1 ezüstnyelvű kés

Eddig Ipolyi apró tárgy
1/7 láda részben az utolsó 9.

9.10 csomag irományok

11. láda a 7 folytatása órák, gyertyatartók mellé:

- 162. Sz. Miklós szobra
- 185. " Anna " díszládába tettük át
- 193. Sz János
- 166. Sz Mária
- 194 Angyal csonka
 - Emlékkép gyűjtem. 5
 - Rajzok (...) 1
 - Infula

- 12 láda Szobrok:
- 1 pásztor (1758) csonka láb
- 1 Madonna, bambinoval gerlével
- 1 " csonka kéz 163

1 Szt Pál kard nélkül 182
 1 Pásztor
 1 tabernákulum ajtaja
 1 164 l. sz. – ?
 1 Szt János
 1 Sirató nő
 1 Ecce homo 261
 1 Püspök
 1 Madonna Jézus János 186
 1 149 éneklő csoport 12 tag

13–14. A fentiből Szobrok érmek

1x235 szőnyeg. „Előcsnok 1 Ipolyi” jel.
 1.12x1.52 ~ vörös posztón rongyos Ip.
 2.43x1.10 ~ Ipolyi III/t. 6. jellel
 1x2 mér. ~ ~ III/t. 1. ~
 1.45x1 mér. ~ ~ I/t 4 ~
 108x0.62 mér. szőny. IV/t. 8 ~
 1.90x210 mér. szőny V szövött emblem.
 125x227 Ipolyi VIII/t, 2 jellel
 1x2.55 ~ ~ Előcsarn. 2.
 1.45x – – 34 jel (...) jellel
 1.33x1.88 Ipolyi IV/t. 1
 1.40x1 ~ ~ IV/t. 7
 90x2.15 ~ ~ III/t. 3.
 1.35x1.85 ~ ~ III/t. 5
 0.92x1.20 ~ ~ I/t. 3
 1.27x1.92 ~ ~ II/t. 10

2.93x1.74	1	gobelin 1 férfi 1 nő alak virág szegély
3.37x1.80	2	Szabin nőrablás ~ ~ ~
2.45x3.28	3	~ király térdeplő férfi ~
2.08x1.33	4	~ térdeplő király lev. kor. zsidó pap
1.60x2.33	5	~ Krisztus megkeresztelk. a Jord.ban
1.40x2.69	6	gobelin Sz. Dávid lanttal
1.57x2.00	7	~ házában vázon (396 lt.)
2.66x1.93	8	~ Jézus a samariai nővel kútnál
1.30x2.85	9	~ Victoria Szt. Háromság diad.
1.88x2.96	10	~ Építés –
2.47x2.81	11	~ Tengeri csata –
1.12x1.96	12	jel. 327 Pán (gobelin)
1.56x2.32	13	252 Lantos nő (gobelin) Polihymnia
1.58x2.38	14	251 Király koronázása

1.23x1.46	Szőnyeg	IV/t. 4	Ipolyi
1.65x1.16	"	II/t. 3	"
1.07x1.51	"	IV/t. 3	"
1.25x1.75	"	II/t. 7	"
1.30x1.97	"	II/t. 9	"
1.30x1.97	"	jel nélkül	?
0.88x1.45	"	IV/t. 6	"
1.25x1.50	"	II/t. 5	"
1.33x1.65	"	II/t. 6	"
1.50x2.42	"	III/t. 7	"
1.25x1.75	"	III/t. 1	"
1.17x1.93	"	"	"
1.09x1.30	"	II/t. 1	"
1.00x1.80	"	I/t. 2	"
2.32x1.95	"	V/t. 1	"
1.70x2.82	"	V/t. 2	"
1.33x1.85	"	III/t. 2	"
1.20x1.77	"	III/t. 4	"
1.16x1.00	"	I/t. 5	"
1.13x1.04	"	I/t. 5	"
1.16x1.94	"	II/t. 11	"
1.30x1.77	"	5(?)	"

A nagy ládába

179 sz. dombormű Mária halála

A 15. és 16. ládák

177 l. sz. domborkép	Nativitas
145 " " "	Júdás csókja
172 " " "	menekülés Egyiptomba
189 " " "	Mária halála
159 " " "	Jézus Is Cyrenei Simon
142 " " "	Adoratio Pastorum
157 " " "	in monte Olivete
1231 l. sz. cinquecento márványfej	
– 10 db. typarium	
556 üvegfestmény (...)	
8 " " "	címer pajzs
1 kopt ezüst szelence	
1 gotizáló mellkereszt	
1 ezüst madár	
2 canon missae orosz trébelt mű(?)	
1 " " félkötése	" "
1 I. Lajos pecsétje dobozb. 6 Széch kép	

A püspöki aulából

- 1 Kárpit gobelin evangélisták embleme.
1 " " Szt János kígyó harapása
" " Sámson az oroszlánnal
" allegorikus olasz S.P.Q.R.
" Flamand XV. sz Krisztus a kereszten
-

1 kárpit kétes hitelű Nereida jelenet a pincéből

17 cs.

3 dombormű szőnyegbe csomagolva

18 láda

Szobor, Széch. Vázák képek

19 cs.

Freskó részlet szekrény szőnyegbe csomagolva

20. cs.

Majolika madonna nagy aranyos keretben szőnyegbe kötve

21 cs.

Ipolyi órája szőnyegbe kötve

22 láda

Gf. Széchenyi órája

23 cs.

1 feszület szőnyegbe kötve

24 ládában

Vir doloris ((...)) ládába

~~6-7. láda~~ 7 láda

- 1 navicula
1 vésett réztálca 638 l. sz.
2 secretaire szekrényke
1 szekrényke mozaikrészlettel
1 cinquecento fej florent.
2 empire váza talppal
1 ciborium gotic üveg
1 gotik " rézből

1 " ciborium "
2 empire óra állványon
1 arany alma³ levéllel
1 késő gót pacific.
1 trébelt ezüst cukortartó
2 3 ágú gyertyatartó empire
2 cinquecento fej talapz.
2 gyertyatartó egypt. (...)
2 7 ágú gyertyatartó
1 pedum Ipolyi sajátja
1 hímes erszény benne
1 rézgömb 336/915 l. sz.
1 zománcos gomb

8. láda
Levéltár

Ipolyi gyűjtem. és Szépműv. muzeum letétjei

Régi olasz A láda

20 kettős kép. a) Kálvária b) Köpenyes Mad.
Szárnyas kép. Madonnával (B di Fradi) Sano di Pietro?
Sassetta Madfej.
50 Márk ev. 7edik (...)
9. Bizanti triptichon
Daddi? Trónoló Madonna
Fir. XVI. M. születése Predella
Romagnai isk. XIV. Presepio (3 kir)
Lorenzetti: Daniel és Mózes próféták
XVI. sz. Fir Processio. Predella kép
XV. Siena Vechietta? Sz. apáczsa (Katalin) kir. biz. † fa + alakok
XIV. fir. Giottino a) Ker. János, b) Sz Fer.
" " Kr a †fán
Sarto isk. kicsi 3 királyok
11. Byz. Pieta. Kicsi
9. " 3 szent
10. Péter és Pál
~~Bartolo di Fredi~~ Teddeo di Bart. Szent Próf 1/2 alakja
240 Lav. Fontana női arck.
Cecilia-mester Mad trónon
Biz. ikonogf. Kép sok szent, apostol

Út. Vacsora
T. Gaddi isk. Mad trónon
Ip. Aretino János lefej
Francesco di Giorgio – Jeromos – (kicsi)
2 sz. bizánci 3 alak – (...) Mária és ker. János
213 sz. (XVI. sz) Sírbatétel.
Sassetta I. Szent Klára II. Ev. János III. Sz Ferenc (tondók)
Romagnai iskola (XIV. sz.) a 3 királyok
– Giovanni da Milano – Triptichon
Duccio – Krsztus sírbatétele
XIV. sz. pisai iskola – Sz. Jeromos
Duccio – 3 királyok

B.

Zaganelli – Pieta
Francesco di Giorgio – Mária halála – Predella
XVI. sz. Kereszt. János és Magdolna (Granacci)
Byzanto-Florentin mester – Dyplichon
Francesco di Giorgio sienai sz. Katalin látomása
Giotto – Krisztus felfeszítése
Granacci – Mária látogatása Erzsébetnél
Firenzei iskola XIV. sz. Triptichon
Romagnai iskola Keresztrefeszítés
S di Pietro Madonna
XIII. sz. (Gyanús) Keresztrefeszítés
Gyanús Mantegna – Madonna
Veneto-byzantin 3 királyok
XV. sz. hazai mester – (...) legenda II-os kép

C–D

XVI. sz. mester Procaccini – Pieta
Giovanni di Paolo: Keresztelés
(Byzanci) – Bevonulás Jerusalembé
Albrecht Altdorfer 2 db. 246, 243 jel (német) krisztus születése és 3 királyok
(németalföldi) j. 229 Mater dolorosa
" " j. 231 Krisztus (mellkép)
S di Pietro: Madonna
233 jel németalf. " "
212 " olasz (XVI. sz.) Sz. Ferenc (rész)
– " " „Ecce Homo”
Francesco di Giorgio 2 db. Sz. P. vértanúsága és zászló jelenet
235 j. páрмаi iskola – 2 putto
245 Procaccini – Madonna
217 bresciai iskola 2 szent

Sz. Antal kísértése XVII. sz.
209 j. velencei iskola XVI. sz. Madonna 2 szenttel
216 j. " " " Keresztet vivő Krisztus
247 j. XVI. sz. német Kálvária
276 j. XVII. olasz Magdolna halála
52–53 Fra Angelico másolatok
236 jel. Muciano – Legenda
XVI. német Madonna arany háttérrel
153 j. XV. sz. német Jézus születése
46 jel Aldorfer – Tájkép
(...) – öreg nő ((...)) lehet
267 XVII. sz. olasz – Sz Ferenc
31. bizanci (...)
249 umbriai predella – Jézus születése
XVII sz. olasz Legenda (271 jelzés)
136 jel–138 XVI. német szárnyképek
7 jel XV. sz. olasz Madonna
Orsz Képtár (1964) pasztell – erdő
433 templom belseje (aquarell)
208 Sz. Ferenc XVIII sz. olasz
284–287 Kuruc képek
Kuruc lovas
Orsz képtár 1119 Tanulmányfej
308 j. Interieur – templom belseje
232 XVI. német Krisztus a fán

Ugyanitt: néhány Ipolyi ötvösmű: 845, 854, 843, 853, 847, 837, 749, 841 poharak és
1 zománcos szenteltvíztartó
" tojás tartó

augsburgi kókuszserleg
fedeles "
aranyozott tejes kanna
2 üvegedény
1277 óra
879 mustártartó

137

XVI. sz. ném. Triptychon

E. láda.

227 XVI. sz. német, tájk. Kristóffal
111. XV. sz hazai Sz. Szaniszló
32. Giottino. Kálvária.

102. XVI. sz. német. Sz. Család.
 2623 orsz. Képtár. Liezen Mayer
 279 Női arczkép.
 109. Német XVI. Vir dolorum
 143. XVI. sz. Kr. Az olajfák hegyén
 306. szárnyasoltár töredék (fejek)
 + apróságok, l. lentebb

Szárnyasoltárképek, léczelve

111. Jel. S Miklós – (...)
 141 Kr. Olajfákon
 S. n. Keresztet vivő
 103. Lefejezés
 104. Legendajel.
 139. Jel. Sz Miklósból
 105. 2 sz. pk
 174. Jel Sz. Miklósból (hátlap is)
 106. 2 szent
 79 "
 [Cranach, Kristóf]
 131. Olajbafőzetés
 S. n. Leg. jel. (Áldozás)
 142 Olajfák.
 S. n. 3 remete
 160, 161 2-2 női szent
 181, 178 1-1 női szent
 S. n. Legenda jel.
 S. n. Kálvária
 223. Kr a †fán
 123. Sz. Bertalan
 127–128. Legenda (lovások)
 S. n. Apostolok ½ alakj
 120 Legenda
 125 " (Katalin)
 130 Sz. Lőrincz vértanusága
 126 3 szent
 118. XVI. sz. német Mad
 228. " Kálvária
 3848 O. Képtár. Tenger
 167. XVI. sz. Német Jéz születése
 290. XVIII. sz. tájk.
 S. n. Assunta. Siena XV. Rongált
 " XVI. sz. hazai. Leg. Lefejezés Vértanu – jel
 512. Markó K. Táj.
 S. n. Papendekli. Tenger

156. Kettős kép 3 királyok. XV. sz.

117. Kr. elfogatása

129. 3 szent

S. n. 3 " nő

272. Rudolf

281. Női arczk.

1960 OK. Tull. Udvar

Tryptichon 122.

480 Than Mór Pásztorok akvarell

170. XV. sz. Sz. Miklós életéből

144. Háziolt, töredék 3 fej

Csillagalakú faragvány tokban

Esküvői ábr. Plakett foglalatban

" " zománcczos lap.

	II. József bronz mellszobor
230 emlék érem	Heroikus fej " "
5 plakett	Csuhás alak kis bronz
42 #	Orans " "
+2 # (Széch)	Genus lovon " "
2 ar. ezüst érem	Fedél, magyar alakkal bronz

Térdeplő ~~genus~~ amorette kis bronz

2 Bronz Corpus

360/70 kis bronz fej

Sz Sebestyén " " XV sz.

Ip. 774. Sz. apácza zománccz bársony keret

1276 Perlmutter dombormű XVIII sz.

Gör kel. zománcczos kis könyv

4 kkori pecsételő

1 " gyűű

Románkori bronz csat

Mihalik Tájkép

132 Kristóf kkm.

274 XVIII sz.

3 királyok 215. XVI. sz. Olasz

Saul megtérése XVII. Ol.

221. Kr. Keresztrefeszítése (...)

270. Sz. Fer. XVI. Fi. Ol.

210. Jeromos. XVII. ol.

Bassano. Pásztorok

Bemutató a tban XVII. ol

61. 3 kir. kkm.

134. Pisanello Sz. Jusztin

250 XVI. Német vértanújel.

264. XVII. Táj.

374 XVIII. sz. osztr. Mad.
 3690 OK. Alleg. Than?
 222 ~ Székely. Zrinyi kirohanása
 XVIII. sz. török küldöttség 226
 Mészöly. Tájkép.
 Jachimovitz Templom belseje
 2846. Bubits. Virágok.
 Antoniazso Romano. Sz. Antal.
 121. Sz. Bertalan kkm.
 Baditz Tájk.
 Innocent Pieta
 Senyei Pipacsok
 Bihari tájkép.
 30. Fra Diamante Mad.
 266, XVI. sz női arczk. Német.
 Grimm Parasztnenyecske
 Aggházy: Munkácsy ünneplése
 1588 OK. Poll Hugo. Tájk. Hollandi alakokkal
 Passerotti Mad.
 Bihari S. Önarck. 19.
 336. M. Terézia
 133. Kettős kép. XVI. sz. n. vértanúság
 242. ~ Kálvária
 155. Donator. XV. sz.
 73 kkm. 3 királyok
 113. [114] két női szent XV. sz.
 72. Mad + Donator ~ ~
 204. XVI. Olasz. Sz. János
 Bihari: Czigány
 140. XV. Szent
 2 18. Sz. csatajelenet
 XVIII. Romantikus táj, kicsi
 272. XVII. sz. Olasz. Szent + 2 angyal.
 XVIII. sz. magyar viseletű férfi arczk.
 Zemplényi Az új kedvencz
 XVIII. sz. fafeszület.
 Pentelei: a 30 ezüst pénz
 Nemes E. Az első áldozás
 Kracsmary Mihály arczk. (...)
 3 fa talapzat
 288 XVIII. sz. tájk.
 2 XVIII. sz. csatakép.
 303. Nazarénus. Mad
 Nádler. Udvar.
 Pállik. Kosfej

202. XV. ol. Sz. Katalin
 Kardos 3as kép. A női (...)
 Than: Alleg. (...)
 11. XV. sz. Szárnyasoltárrész 2ős
 2 Roskovics
 Nagy Z. Öreg férfi
 Munkácsy Ecce homo vázl
 23. XIV. ol. Mad.
 83. XV: m. Kr. űelése
 Feszty Tájk. faunna.
 173, 169 XV. sz 2 szent ½al.
 2841. Bubics vízrajz.
 Matteo di Gio. Mad.
 Styka? 48-as csatrésztlet
 Orlay: ~~(Madarász)~~ Zichy
 Hegedűs A pásztorok imádása
 Szoldatics Kr. És Péter
 Lotz Hunyady halála
 ~ Kapisztrán
 Destez: Egyptomi kép
 XVII. sz.bőr (...)
 Bihari Varrólány
 Than: Hunyady család
 84. XV sz. m. 2 szent
 135. " "
 88-89 " " 2-2
 S. n. XV. sz. m. Sz. Kat. Borb.
 " "
 85 " Borb.
 196. XVI. sz. m 2 sz.
 158 Jéz szűl. domb.
 Robbia – Mad.
 Tom da Mod. Freskó töred.
 152. 3 kir. domb.
 159. űet vivő kr. domb.
 145. Judás csókja "
 192 Menekűlés Egyba domb
 Rómer és Ipolyi arczk
 Bars Sz ű Myrk. akv.
 " Telepitől
 2 szék 1 pad bank
 2 szék 198–199.
 XVIII. karosszék gobelines űfeszítés
 Aranyozott " préselt bőr
 Luini űelés

1 láda XVII. sz.
 1 szekr. XVIII.
 1 óra
 1 lapos vitrin
 Női fej.
 I Miksa arczk.
 1 állvány neobarokk
 1 (...) asztal XVIII.
 1 XVIII. karosszék virágos gobelin
 4 stapelei
 Rámák (...)
 82. XIV. Női szent.
 95. " 2 " "
 " Ecce homo
 87. " Sz. György
 80 [81] Szárnyasolt. Rész
 Vajda Szilágyi Erzs.
 71. XV. sz. m. triptychon
 101. XVI. sz. 2ős kép
 517. Szamosy női fej
 Kr elfogatása XV. sz. m.
 Borbála. XV: sz. fadombormű
 XV. sz. pred.
 355. Lotz. Sz. István alamizsn.
 94. M+Sz. pred. XV. sz.
 3as pred. Kr. életéből XV. sz.
 Vir dolorum + szent + Don. XV. sz.
 318 M. Ter.
 98. M halála XV.
 90 női XV. olajfest.
 XV. sz. Kalvária
 2 dombor. Átfest. XV.
 Munkácsy. Kr. Pil rézmetszet
 97 Kálv. XV.
 1498as dátum M. halála
 150 Plla Dombormű
 29 Mad. XV.

II. lądában

Antikizáló bronz szobor
 Empire ízlésű asztaldiaszek:
 1 pár 5 ágú gyertyatartó
 1 pár 4 " " "
 1 pár szerecsenes gyertyat.
 1 pár mellszobor gyertyatart.

1 pár füles váza
 Egy (...)
 " álló óra
 Egy pár szerecsen nőt ábr. gyertyatartó
 Jó limogesi ereklyetartó szobor
 Egy tábla bronz (...), nagyvár. Ásatás
 Magas sisakú XIV. sz. ostyatartó
 Ezüstpohár tölcser (...) 1626
 " " " címerrel 1621
 Gotikus kehely a szélén német körirattal
 Trébelt ezüstpohár alján vadászat (528 szám)
 " " E.W.I.W.F.K. 1714 vétel
 Középkori réz patena vért áldó kézzel
 Kis kerek tálca trébelt virágdísz ar. ezüst
 Kétfülű tálca benne festett (...) (626)
 XVIII. sz. ar. ezüst cukortartó
 Gotizáló ereklyetartó felső része hamis 545
 Gotikus olasz ostyatartó üveg üveg henger teteje (...)
 Limogesi kerek lemez Madonna 2 angyal
 6 szögl. gotik. kehely láb
 Vártorony alakú bronztörödédek
 Arany. ezüst XVIII. tojás kanna (...)
 Középkori vésett arany. ezüst feszület töredék
 Aranyozott bronz kerek lemez középkori király alak
 Limogesi alak feszületről bársonyra szerelve
 Középk. ostyatartó alsó része
 Gotikus aedicula felső része
 Fedőlap félholddal – töredék
 Kis ezüst szelence trébelt vadász jelenet
 Ezüst, sima tálacska M. P. (?) mestrejegy
 Középkori ? bronz feszület modern szerel.
 1696 renovált XV. sz. arany. ezüst feszület
 Aranyozott réz kehely új cuppával hagyma modern
 Kézmelegítő vésett bronz
 XVIII. sz. faszelence (...)
 Kis limogesi szekrényke
 Limogesi bronz gyertyatartó 2 dar.
 XV. sz. olasz niellos feszület (...) szárlaton
 2 gotizáló bronz ostyatartó
 Kis bronz Amor kagylóval
 Romanizáló bronz feszület
 XIV. sz. olasz bronz feszület gombokkal
 Bársonyra szerelt középk. lemezekkel
 2 bizánci könyvt. Másolat könyvvel
 (...) Csésze arany. ezüst foglalatban

Delphint (...) csészével arany. ezüst
 Kokuszdíó füles csésze arany. ezüst foglal.
 Limoges-i ? lap Dávid király alakjával
 Modern bronz csengő eper(?) dísz
 Bronz dombormű XVI. sz. Madonna É. Olasz
 Trébelt ezüstlap 2 szent ülő alakjával
 Vésett bronz ostyatartó román
 Limoges-i (...) pedum felső része
 XIII. sz bronz pedum utánzata
 Limog. " ostyatartó talpán †
 " " " kereszt töredéke
 Keresztelő tál Ádám Éva másolat
 Antikizáló bronz mécs szirén alakkal
 Limoges-i corpus bal karja hiány. bársonyon
 Máltakereszt nielloval 6+6
 3 darab boglár (...) gotikus (...)
 1 pár ezüst csat zománccal (692)
 1 pár könyv sarok veret
 ½ csatt mint fent
 1 kehely talpa és nodus
 Crucifix 2 oldalas bronz bársony szerelé
 1 ovális nagy ezüst trébelt tálca fogantyus
 1 kerek (...) " " " fog. Nélkül
 Festett zománccal szelence fekete alap 568
 Zsebóra hátlapj kocsis (?) zománccal
 Olvasó Szt József éremmel
 Női zománccal karperec
 2 japán zománccal csészécske
 Zsebóra
 Nyakbavaló érem Resurrectionival
 Feszületkép Atyaisten alakj. Töredék
 Régi ovális bronzóra
 2 kisebb és egy nagyobb sötétkék zom. japán tányér
 Zománccal réztányér Dianával
 " hosszúkás keleti tálca
 Fénykép album
 Zománccal tojás tartó
 Háromszögletű sötartó (...) ar. ezüst
 Aranyozott ereklyés mellkereszt 663
 Öntött réz mellkereszt vörös üveg dísz
 Patena áldó kézzel 623
 Festett ovális rajzlap Madonna + Sz. Anna
 Legyező
 Ereklyés köz. bronz kereszt középk.
 Athos típusu bronz keresztécske

XV. sz. címertartó bronz (?) félalak
 Festett zománccos tőr
 Teknősbéka zom. óra
 Zománccos kis váza 2 dar.
 Sodronyzománccos serleg
 Ponczolt ezüst kupa
 Aranyozott ezüst cápás pohár címer
 Részben aranyozott sima és cápás pohár
 Aranyozott ezüst pohár pénzbetétekkel
 Középk. bronz feszület modern keresztfán
 Barok fa feszület
 Feszület festett corpuossal
 " aranyozott bronz
 XIV. sz. feszület niello-gemmás
 Kis keleti Madonna keretben
 " trébelt ezüst tál tájképpel
 Kerek, arany. ezüst tálcácska XVII. sz.
 Ezüst szelence fedelén evangel. Alak
 Neo-román bronz csengyetyű
 XVII. sz. dupla ezüst pohár
 Vésett ezüst pohár fenékén F.M.W. 1707.
 Egy táblára szerelt külömb. Korú leletek
 2 ciliciúm sodronyból
 Körtel alakú fedeles serleg levél (?) talpon
 Kokuszdíó kanna
 XVI. Lajos stíl. üveg mústártartó aranyos réz kanálkával
 Zománccos szenteltvíztartó XVII. sz.
 Trébelt talpas pohár arany. ezüst
 Zománccos kis kupa
 Festett zom. classziciz. 2 fülű cséze
 Áttört művű rész óra
 Limogesí ! ereklye tartó szekrényke
 Ostyatartó arany. réz talpán címerek
 Nemz. Muz. brassai (...) táblájának galvanoja
 Hímzett tarsoly női
 " " szalag rész
 Zománccos kerek lap a Salvator áldó alakjával
 XVI. sz. limogesí zom trónoló Xussal
 Középkori limogesí ? zom. Szt. Pál
 Két db. limogesí ? téglányalakú szekr. Veret
 Mandula alakú limogesí zom. lap Sz Péter
 Két db. boglár 1 sodronyzománccos
 Kis Napoleon mellkép üvegben
 8 db. pecsételő 24
 Kettős mellkereszt 22 db. zománccal

Zománcos ruhadísz 10 db.
 Forgó 1 db. csonka
 Gombok 11 darab tizenegy
 Tűk pitykések 13 darab
 Og és fül vájó 1735ből
 Koppantó zománc
 Zománcos gomb lapos modern
 XIX sz. áttört réz veret Szt. István alakjával
 Kanál 17 darab ebből 3 (?) csonka
 1 szűrőkanál
 7 villa
 6 kés
 1 tőr tokkal kaukázusi
 1 Modern öntvény töredék szárny. Oroszlán
 2 zománcos veretű kötött könyv
 1 pergament kötésű írott énekes könyv
 Ipolyi zománcos pászorbotja (4 drra szétszedve)
 901 Selyem-arany hímzésű négyszögl. Kendő
 919 Pamuthímz. Horgolt csipke szél
 893 (160) Párna betét
 892 Kétféjű sas (?)
 912 Harasz hímzés
 886 "
 880 "
 879 Uraszt. kendő Felvid.
 878 Harasz hímzés
 875 "
 905 Asztalterítő
 951 "
 937 Hímzés részlet
 938 "
 920 "
 926 Párnahaj
 925 Kis párnahaj
 927 Párnahaj
 894 Asztal terítő
 928 "
 889 Harasz hímzés
 909 Hímzés részlet
 808 Harasz "
 887 "
 881 Német hímzés
 882 Harasz
 883 } Tót ing újj részlet
 884 }

885 " " –
 877 Harasz –
 917 Aszalterítő
 913 Csipkés harasz h.
 910 "
 394 Mészáros korsó
 388 Habán kerek k. szarvassal
 392 Tót korsó
 360 Német k. 1777
 424 Holicsi findzsa
 425 " "
 377 Szász. Táncoló kuruc
 376 Tót k.
 361 Német 1792
 370 Habán korsó 1733 Matias Remzi (?)
 395 " Istok Bolch (?) 1799
 407 Holicsi
 387 Fedeles edény díszmagyar
 411 Tót korsó Szűz Mária
 441 Sörös kancsó ón fedéllel
 393 Szász korsó asszony figurával
 391 " " futó szarvas "
 445 dísz edény
 428 Veronika szenteltvíztartó Holics
 446 Díszedény
 433 Olasz majolika hamucsésze
 413 Német sörös kancsó
 386 Szász korsó
 382. " lovas magyar
 378 " ón fogalalt
 422 Német sörös fedeles kancsó
 400 " " " – nélkül
 380 Szász korsó
 423 Sörös fedeles korsó
 421 Domborműves korsó
 383 Fedeles (...) " 1663
 371 Habán díszes
 389 Akkos (?) korsó
 375 Gerezdes szász pipázó magyar
 37? Csavaros ónfedelű edény
 385 Habán Mihaly Mosko 1798
 443 (?) 1740
 Réztálcza ovális
 434 (?) típusu korsó
 397 Ónfedeles Hümppe

- 398 ~ vízfestésű
 442 ~ legelő szarvas
 397 ~ fedelén F. U. St.1791
 412 ~ szász korsó
 415 = a 442. Hasonló ugró szarvas
 47(?)4 = a fentihez hasonló pávás
 444 Ónfedeles Hümpe vízfestésű
 396 " "(...) torony
 447 Czier (?) typus 2 fejű sas
 410 Ónfedeles Nepom. Szt. J. éremképével

-
70. Földombor Adoratio magii, festett Mária és Erzsébet találk.
 33 Párja az előbbinek. Domb. Mária halála – facture Quircumcisio
 Szám nélküli polion munka szt Tecla.
 193 Templom belseje
 263 Szt Ferenc halála
 204 Férfi arckép Krecsmáry Mihály
 217 Férfi arckép díszmagyarban
 205 Robert Károly koronázása
Szám nélk. Madonna két térdeplő szerzetes
 115. Triptychon köz. Adoratio, nativitatis circumcisio
 940 Öv gombkötő munka ezüstös
 941 " " kettős " - nélkül
 939 " " egyszerűbb
 942 Főkötő arany fonallal hímzett pillangókkal
 946 Bársony selyem zacskó
 943 Ezüst. fon. Női táska
 948 Selyem női hímzés halcsonttal
 947 Aranyhímzésű főkötő brokát
 944 " " piros selyem
 945 " " " bársony
 766a/1 Pontific. selyem kesztyű
 767a/6 " " "
 765a/8 " " "
 761 Infula hímzett
 763 "
 762 "
 758 " fehér dísziték
 759 "
 706 "
 502 Már. Cinquecento fej
 499 " " "
 500 Terracotta

- 498 Márv. Fej cinquecento
 951 Album fényk.
 953 ~ emléklap
 957 ~ képek
 952 ~ "
 956 ~ emlékl.
 955 ~ papi arck.
 511 Tálca
 587 Tálca sárga réz perzsa
 512 Mécses arany. bronz tetpvel
 476 }
 47? } Háromágú gyertyatartó arany. bronz
 507 }
 508 } Néger fiú gyertyatartó
 509 }
 510 } 5 ágú gyertyatartó
 505 }
 506 } } Gyertyatartó fekete szár ar. bronz
 503 } }
 504 } } Bronz váza
 501 Bronz római fej
 634 Mécses navicula női fejfel
 324 Polyon kép Nepomuki János
 325 ~ Teréz
 323 ~ viasz Salvator
 486 Aranyszeg. Üveg pohár címerrel
 466 Pokál üveg metszés Da mihi bibere
 484 Kobalt talpas pohár csiszol. ar. ezüst
 491 Pokál címerrel: Deus et patria
 492 Bécsi díszpohár appl. üveg rózsák alul felül
 490 ~ ~ talpas hg. gr. Címerrel
 494 ~ ~ címer (...)
 493 ~ ~ Anno 1577 l. 492
 489 ~ ~ hg. címerrel (492)
 481 Fedeles szaruüveg csésze
 485 Czápás pohár üveg
 488 Bécsi pokál címerrel
 483. Mészáros céhpohár 1727
 487 Bécsi dísz csésze 2 címerrel
 535–536 Metszet ún. ampolna réz foglal.

480 Üveg butykos 1746
 467 " pohár Plantavi vineam
 464 Metszett kobalt d. pohár
 465 " talpas Úrvacsorával
 482 Rubin vörös talpas „Emlék”
 470 Butykos metszett rozmaring ággal
 463 (...) talpas Vivat meine Herz
 495 Bécsi talpas címeres
 468 Fedett l. püspök-imádk. Leány XVII.
 469 Lapos üveg metszett Cs. I. jegyű
 346 Céhkorsó kötélverő 1820
 345 " csizmadia 1824
 478 Intarziás szekrény óra(?)lappal
 610 Got. úrmutató
 471 Óra arany. bronz
 472-474 Gyertyatartó
 741 Malachit tintatartó bronz díszítés
 533 Zománcos ostyatartó csonka
 555 Aranyozott " " "
 554 Tománcos " " "
 575 Pedum fej zománc.
 574 " " niellos
 520 Szenteltvíztartó Ádám-Éva alakj.
 211 Festett ablak
 583 Trébelt ezüst tálca ovális
 584 " " kerek
 384 Habán korsó
 419 Sgraffito korsó 1790
 420 " 1791
 390 Habán 1797
 114. " Sz. Máriával
 379 Szász korsó ónfedéllel Apostol
 381 " " vándor, uri fiu
 24 diptichon oltár Szt. György
 102 Olaj táj (...)
 46. Szt. Miklós – Margit két oldalas
 109. Mária halála 1 old.
 56. Mária halála 1 old.
 35 (2x2) kép ismeretlen legenda 2 old.
 45 Ecce homo, 2 vért. 2 old.
 20. Ismeretlen legenda. 2 old (80 r. szám)
 271. Szt. Kristóf
 209 Madonna
 243 Szt. Ferenc hegedűs angyal
 233 Török követség

57 Krisztus megkeresztelt.
 230 Szent Kristóf háttérben város
 111 8 apostol, középen András
 45 Golgotha 2 ferences barát
 61. Szt. Katalin
 274 Szelepcsényi arck
 60 Szt. Borbála
 268. Forgách arck.
 269 Verancsics arck.
 266 Oláh Miklós ~
 101 Adoratio magis
 301 Romer Floris arck
 112 Út a kalváriára (bal). Kr. szül. (jobb) – mennybemenet.
 114 Predella. 12 apostol közép. Jézus
 47 (202) Szt. Márk
 39- kéttold. Szt. Katalin – Szt. Ferenc
 331 (...) vára
 37 3 vért. (...)
 373 régi szám. Szt. Kereszti park
 257 Kalvária rstauro. alatt
 85. Szent. legenda
 132 Angyali üdvözlet
 217 Hufnagel Nagyv.
 160 Madonna, zenélő angyalok
 245 XVII. sz. magy. Jelenet
 173 Dombormű Mária halála
 36 ~ ~ ~
 32 ~ Pásztorok imád.
 38. ~ Nativitas
 40 ~ Despontatio Mariae
 55 Szt. János
 19 Kettős kép
 71 Kriszt. Az olajfákhegyén
 198 Tájkép (...) sz. 264
 210 Női arckép
 232 Török
 276 (...) sz. 210
 220 Bars Szt Kereszt Mykorszky vízrajza
 34 Dombormű Krisztus szenv.
 100 Golgotha
 145 (...) rézlapra festve
 136 Egy apostol
 148 Ker. Szt. János
 147 Asisi Szt. Ferenc
 88 Epitaphium

84 Keréketörés
 41 Adoratio magii
 199. Bassano da Ponte Pásztorok
 231 Török követség
 312 Bihari S. Muzsikus cigányok
 270 Szt. Simeon (...)
 472 Óra (...)
 479 ~ Kollmayer Olmütz
 103 (021) (...)
 164 Kálvária XVI. sz.
 224. Habs Margit
 165 Gala
 273 Táj rommal
 261 Than akv.
 87 (113) Nő km
 80 (126) 2 sz. ~
 91 Predella Mad + Sz. XVI. sz.
 262 Sz. XV
 242 (167) Sz. Csal. XV. sz.
 82 (228) Kálv. XVI sz
 258 Sz Antal remete XV sz.
 185 Templom bels. akv.
 281. Munkácsy ünneplése
 240 (46) Táj + Krist. XVI. sz.
 248 (267) Sz. Fer. XVI. o.
 163 ~ XVIII. chiosc(?)
 107 Sz nő a feszület előtt
 246 (236) Legenda XVII o.
 212 Gonfalone jel.
 170 (276) MAgd XVII o
 222 (144) 2 sz. km
 180 (169) Sz (...) ~
 310 Innocent Pieta
 182 Bassano 3 kir.
 168 Csatakép XVII.
 249 Mad XVI. sz.
 197 Sírbatétel XVII sz.
 322 tájk. modern
 216 Sz csal. Nazarenius
 216 Pirker
 223 Jachimovitz Templom belső
 225 Verancsics
 277. Kettős kép. Márt. XVI. sz.
 254. űelés. Gio. Di Paolo
 98. Kétoldalas kép XV. sz. m.

26. " "

72. Kristóf.

105 (140) "

95 (125) Km Sz. Kat.

181. Mad. XIVo.

250 " "

42 (117) Kr. elfog. Km

97 (29) Mad.

89 (131) (...)

206-07 XVII. tájk 288

62 (104) km

63 (106) " 2 sz.

142 (118) Mad.

83 (122) Tript.

86 (111) Km

92 (156) Kettős kép. Km

31 (142) Két oldalas XV.

27 (196)

279 (318) M. T.

344 Bőrkárpit

189 (209) Sz. Csal. XVI.o.

235 Brescia Pietà

234 Kurucz csata

50 (128) 1 kir. km

43 (Női sz. "

221 Találkozás. XVI.o.

203 MTört

53 (143) Kr. olajfák hegyén km.

272 (354) Széchenyi György

Krecsmáry Mihály arck. 204

A szepesi votív kép, alapító másolata 205

Jézus bevonul jeruzsálembe 256

Magyar úr képe a 40-es évektől

Veronikon két angyal kezében 156

Kurucz hadi jelenet Rugender ?

Krisztus temetése 197

" a kereszten 2 lator nagy (...) 164

Madonna imakönyvvel 249

" szoptató 174

Krisztus a kereszten tájképpel, mezei jelenet 239

Miseruhába öltözött térdelő szent katona 271

Szent Apollónia nyállal 106

Tájkép antikizáló rom, folyópart 273

Sz. Család egy nő vértanú 189

Magdolna halála 2 angyal 170

Püspök arcképe 251
 Ecce homo áldó jobbal 238
 2 szent háttérben 1 szerzetes 222
 Tájképi jelenetben Sz. Kristóf
 2 oldalas: Olajfák hegyén X. Piperéző nő 108.
 X. a kereszten János Mária háttérb. Jeruzs. 100
 Mária halála, apostolok, angyalok (...) 200
 2 játszó angyal 153
 Imádk. apáca feszület előtt interieur 107
 Templom belseje oltárnál óhítú pap 193
 Szent (...) imakönyv, kard jobbujában 103
 ~ Antal megkísértetése 194
 Két rekeszű: Madonna – X a kereszt., assz. Katalin 174
 X létrán felhág a keresztre, Mária, János 172
 X sírba tétele 1 szent 2 angyal 235
 Szent király lóháton 7 arany (...) lobogó 50
 X. a kereszten. Assz. János, lovas poroszló 82
 Szent György gyalog kardot tartva 1 szent lobogóval 63.
 Templom, mise közben, áldozó nő 223
 Bihari tájkép mező, fák, alakok nélk. 322 (Főfelügy. tulajd.)
 Madonna X láncon bárány (...) 196
 Pázmány arck. Bíboros ruha 225
 Nativitas. József 2 angy. (...), tájkép 242
 Szeráfi Sz. Ferenc halála 263.
2 old Máglya martírium + Angyal
 Olasz tájkép 206
 Remete szerzetes halála. Ápoló zenélő angy. 248
 Kurucz lovas 166
 Lovag epitaphiuma térdel, 3 (...) 88
 Sz Ágnes és Dorottya 77
 ~ Katalin és Margit 78
 ~ Apollónia fogóval
 ~ Család Mária könyvet tart Baptista (...) 213
 Földombormű Nativitas . Mondatszalg 38
 ~ ~ Mária megáldoztatása 3 (...) 1 angy. pap. 173
 Kerékbetörés jelente 87
 Faszobor angyal töredék
 ~ Szt. Miklós
 ~ ~ János
 ~ Szűz Mária
 2 antikizáló kőfej
 Faszobor Szt. Kristóf
 Cserép Habán majolika tányér 373
 ~ ~ ~ ~ 1754 évsz. 374
 Töltelékül: Albumok, képek, irományok

II. ládában

1 empire állvány óra	}	Gobelin 830 sz. Jézus és a samáriai asszony a kútnál
1 szárnyas ütő óra		
ki secretaire szekrényke		
1 nagy réztálca 4 szegl.		
1 ovális réztálca		
Anatol. szőnyeg 810 l. sz.		
" " 786		
1 másik secretaire		
Számnélk. torontáli szőnyeg		
? (777) imaszőnyeg		
778 sz. imaszőnyeg		
757 sz. Lajos király pecsétje		
816. imaszőnyeg		
Dániel próféta mond. szalaggal		
797 vagy 801 sz. szőnyeg kétféle szám	}	Képek közé
Szent Bertalan 169/180 sz.		
Kereszt. Sz. János 119 sz.		
János Evang. 121		
Péter és Pál apostol 247		
Adoratio Magorum örvendő angyalok 181		
2 Casula		
1 sz. nélk. Gyűrű		
1 sárgaréz egipti nőt ábrázoló szobrocska		
62 darab leltározott szőttes és hímzés		
20 " feliratos törülköző és rokon (leltár nélkül)		
20 " oltár terítő		
20 " tálca terítő és rokon		
10 " apró hímzés		
24 " váncos csup és lepedő szél hímzett		
6 " kisebb szőnyeg		
1 " ingváll az utóbbiak sz. nélkül		
16 Faszobor Szt. Pál (182)		
10 Madonna (148)		
5 Pieta ? (185)		
14. Faszobor. Apostol ? (164)		
13. " Püspök 183		
4 " Szt. János 193		
18 " Madonna 160		
17 " János		
11 " Apostol ülő		
2 " Püspök (162)		
6 " Szt. Kristóf		
8 " Püspök feje (150)		
12 " Vir doloris (261)		

7 " Mettercia (186)
9 " Éneklő angyalok
15 " Feszület fából
3 " Csonka pikkelyes
280 Majolika Madonna (...)
477 Intarziás
1 Madonna (163)

Üvegfestmények

- 1) Mária a gyermek Jézussal kb 80 cm átm.
- 2) Barát és ism. Női szent kb 50 cm magas
- 3) Mária gyerm. Jézussal donátorokkal hiányzó 2 darabja a fiókban
- 4) Ipolyi címere kb 60 cm
- 5) Szt. Tamás? kb. 60 cm magas
- 6) Szt László kb 40 cm átm.
- 7) 862 ablak csillaggal. Kb. 60 cm hosszú
- 8) Ablak csillaggal 60 cm
- 9) 3 ablak butzecheibekkel 60 cm
- 10) 1 " Ipolyi címerrel közepén
- 11) 1 ablak mint 9)
- 12) 1 " mint 10)

851 törött 852, 853, 854, 855, 857, 858, 850, 861, 860, 856, 859

849 Kártyák

848 "

457 Fischer féle dísztal majolika

458 " " "

459 " " "

453 Zsolnay " "

374 Habán kép lovas 1754

418 Kobalt (?) sgraffito tányér 1797

451 Zsolnay dísztal

357 " "

356 Habán falitál

354 S. jegyű muzsikáló hegedűs

306 Tál M. J 1724 jegy

355 Zsolnay tál

450 " "

506 (506) japán

358 Zsolnay dísztal

456 Fischer tatai tál

- 365 Gömöri tál 1676
 353 Holics vidéki tál
 452 Zsolnay díztál fémkeret
 373 Habán Huszár II. József kora
 437 Áttört szélű tatai tányér 1835
 404 Tál Jacob Cornides 1700
 350 Címeres tányér 2x2 hajó 2/2 (...)
 348 " " liba-koszorú
 362 Csipkés szélű. Disznón ülő alak
 455 Schütz féle tál
 496 Davenporti tányér
 427 " "
 409 Cseréptányér ERW 1679
 406 Pécsi tányér
 438 Áttört szélű cserép tányér Pápa
 431 Tálalj Bachanalis jelenet
 359. Cserép tányér. „Minton” j.
 347 " 1761
 401 "
 416 Kobalt sgraffitto tányér 1784
 412 U.a. 1812
 426 Holicsi tányér cserép
-
- 363 Cseréptányér 1707 jegy
 367 Tál cserép Holics vidék
 351 Szabó céh tányér 1725
 429 Cserép Napoleon jelenet
 435 Áttört szélű tányér (...)
 439 " " Pápa
 436 " Holics
 432 Gerezdes sz. cs tányér (...)
 440 Áttört ovális tál
 846 Cserép tál 1691
 403 " " 1687
 405 " " 1726
 402 Kobalt tál 1727
 403 Kínai (...) tál
 349 Cseréptál 17 – N
 368 Modori tál
 369 " "
 352 Cserép tál (...) 1707
 454 Tál. Carolus Rex Cathol. képével
 448 Zsolnay tál (...)
 460 Tál K. L. jegyű
 461 Olasz díztál Zacharias megköv.

462 ~ ~ Il presidio
 93 (181) Női Sz. km
 237 (229) Mad. Flam?
 106 (178) = 93 párja
 238 (231) Kr =237 párja
 116 Legenda XVI. sz.
 174 (20) 2ös két Siena XIV
 23 (139) Sz. Mkl. XVI. sz.
 66 †et vivő Kr. km
 67 (110) Sz Mikl. Leg km
 30 (103) Lefej. Km
 29 Sz. Mkl km
 68 (141) Kr. az olajfák hegyén
 74 (157) Dombormű
 21 (145) ~
 75 (192) ~ Menekülés XVI.
 123 Sz mellk. Siena XIV.
 251 (190) I Miksa
 200 predella M. halála XV. Siena
 157 U. vacs. Byz
 125 3 kir. ~ XVI.
 69 (135) 2ös kép Már. + Ján. XVI: sz.
 247 (217) Bresc.
 58, 73 (88) 2ös kép 2 női sz km
 129 byz, szentek
 59 (68), 48 (91) km
 134 Kr. szül. XVI.o kicsi
 140. Pisai isk. XIV. sz. Jeromos
 126 3 kir. XIV. Siena
 169 (7) Mad XIV.o
 142 3 kir ~ ~
 162 Kálv. XIV.o.
 99 Triptichon oltár Mária halála
 167 Sz Istv. vért. XVIo
 90 (120) Üdvözlő angy. + Sz Kat. km
 219 Bars Sz † akv.
 65 (101) Kettős kép XVI. sz.
 201 (109) Pieta. XVI. sz.
 113 Sz. Csal. ~ ~
 278 Kovácsi Ipolyi
 255 M.ia születése pred. XVIo
 244 (246) Kr. születése XVI sz.
 124 Bresciano női sz
 138 Sz. Jer XV. o.
 239 (247) Kalvaria XVIsz
 131 (232) ~ ~ ~
 156 (31) Veronika kendője byz

54 Sano di Pietro Mad $\frac{1}{2}$ mellk.
 229 (55) Sz Péter †refesz XVo
 154 (216) Brescia Kr a †tel + Magd.
 256 (5) Bevonulás Jer. Byz
 133 Sírbatétel Duccio
 253 Ecce Homo ~~Pieta~~ XVIo
 135 Gör kel. (...)
 143 (9) byz. Kr. a trónon
 127. Lavinia Fontana
 128 (10) Byz 2 Sz.
 178 (153) Kr. születése XVsz
 166 (Lovas kurucz
 194 Sz Antal keresztben XVIsz
 260 (266) Öreg nő XVIsz
 227 Sírbatétel Zingarelli
 188 (245) Már + angy. XVIo
 76 (159) Kr viszi a †et fadombormű
 108 (154) 2ös kép km.
 121 237 Ján. Ev. XVIo
 Circumcisio Dni 236
 Jézus és a házasságtörő nő 246
 Clarissza apáca mellkép 237
 Polyon munka Szt. Teréz 325
 " " Sz. Thecla -
 Jézus az Olajfák hegyén
 Nativitas adoratio pastor. 126
 Mater dolorosa 144
 Resurrectio az apostolok a sírnál 133
 Szt. Szűz ? 124
 Madonna Szt. Katalin és 1 szent 159
 Vir doloris 253
 Byzánci szentek 143
 Adoratio magorum 125
 Polyon mű (...)
 Madonna gyümölcsös
 Byzánci modor 7 mezőben jelenetek 129
 Kalvaria sirató asszonyok János 232
 Szerzetes rézlapra festett képe (...)
 Péter és Pál apostol 10
 Apostolok 3 darab 136, 137, 151
 Polyon viasz Madonna
 Calvaria 3 asszony (...)
 Triptychon zománcmű Crucif. (...)
 Dyptichon Madonna Crucif.
 Neogot Salutatio angelica –
 Szakállas szent mondatszalaggal (...)
 Nativitas polgári körny. beállítva 255

Byzanci triptichon (...) jel.
Szt. János evangélista 155
Szerzetes Sz. Ferenc ? 158
Nativitas csak József 244
Legenda Szt. Miklós életéből 116

Ipolyi levelezés
" műtörténeti rajzok, fényképek 306
Miskovszky rajzok 1
Okleveles tok

_____ Utolsó esti csomagolásból

Júdás esőkje 42

Szt. Katalin legenda 95

Kristóf Kranach 72

Jelenet Szt Miklós 113 püspök –

" " 2 női szent 98

Férfi arckép Habsbg. Dísz 267

4000 szűz halála szerecsen kir. lobogó 228

Kurucz csatajelenet 186

Predella 12 apostollal

Gobelin 835

" 828

" Krisztus megkereszt 834

Perzsa követség 231

Jeromos és 1 másik férfi 276

X bemutatása a templomban 270

Perzsa követség 232

Oltárszárny X az olajfák hegyén 71

Út a Kalvariára, Olajfák hegy – Ascessio 112

Perzsa követség 233

Dombor. Passio Cyrenei Simon 76

" Olajfák hegye 74

Női arckép czímerrel 260

Nativitatis 1 angyal 188

X a kereszten lándzsás férfi 208

" " 3 lator vera filius Dni erat 104

Kanonok arcképe Schmit 1831

Szoldatics Péter apostol

Pieta, asszonyok, József Arim. 227

Pápa fogadtatása SPQR zászlaja alatt

Lavinia Fontana arcképe

Madonna domborm. Csúcsív alatt 2 angyallal 176.

Adoratio magorum 2 teve 1 ló 142

Consummatum est 130

Triptychon Madonna szárnyak. szerkez. 141

Dante fogadt. Sienában 212

Szt. Tamás vértanúsága 229
 Consummat. Est. Balkáni mű 120
 Szt. Katalin sienai 132
 Szt. Család és Io. Baptista mondatszal.
 Imádkozó szent és szerzetes 140
 Nativitas 134
 Templom belseje 185
 Tamás apostol 173/175
 776 sz. anatól szőnyeg
 Kurucz csatajelenet 165
 Oltár modell triptychon modern got. 160
 Got. triptychon Madonna 2 angyal, a szárny. vért.
 Márkus evangel. Got. kerítéssel 50/265
 Madonna Karos székben 169
 Utolsó vacsora athoszi typus 157
 Pál apostol vértanúsága 122
 Madonna (Sassetta) 195
 " 2 angyal 2 angyalfő 161
 3 ifjú megkereszt. 1 szent által 254
 Triptychon Madonna-szárny. vértanúk
 Krisztus Madonna Io Bapt. 2
 Mária és Erzsébet 221
 Magyar családi jelenet XVII. sz. vége 245
 Moises propheta 150
 Görög szentek 135
 Szeráfi Szt. Ferenc
 Dombormű Menekülés Egyiptomba 75
 " Judás csókja 21
 Votív kép térd lovag Madonna (97)
 Tájkép fára 1747ből 201.
 Szt. János olajbafőzetése 89
 Dombor. Kriszt. sírbatétele 34
 3 apostol Máté (...) 80 kép
 Félholdas zászló alatt lovagló király 49
 Byzánci Madonna gipszlapon 179
 Szt. Bert. apostol fűrésszel 94
 1 szőnyegben 799 és l. sz. nélk. Törülközőben
 Keresztet vivó X Máriával találk. 210/154 373 sz. szőnyegben
 Krisztus szület. József égő gyertyáv. 178.
 817 sz. szőnyeg
 778 " " S. Marcina K. B. felirat
 2 szőnyeg a Madonna takarójául
 1 aranyozott consol asztal
 1 karosszék gothizáló íves lábon
 2 támlás szék tölgyfából
 Dombormű Despons Mariae

(...) tábla Nativitas 1 pápa, Protom. Lukács és Máté 176
Oltárszárny Szt. Ágnes donatrix II. old. Női alak 138
" " János, donator II o. angyal
Kép Szt. Miklós vihar 23
" Áldoztató püspök 29
" Szt. Miklós ajándéka a leányoknak 67
" 3 apostol 81
Szt. Kristóf nagy 271
X a keresztfán: Bitt gott (...) szalag 44
Imádkozó leány királyné X. (...) 47
3 csukott tábla: Mária halála // = passio 99
Szent Kristóf tájkép vászon pásztorjelent 230
Szelepcsényi arcképe 1872ből 274 sz.
Oláh Miklós " 266 sz.
Mária két angyallal Jézussal 192
Szent György állva 63 – már fel van véve?
Szent Jakab apostol? 258
Mária, Márkus evang. És 1 nő szent 209
Verancsics érsek arck. 269
Forgách Fer. " " 268
Tabernacul. Ajtaja szám nélk. sárga réz
8 apostol – tábla közepén András 111
Adoratio magorum brokát (...) 41
X. megkereszt. Jordán. Erdős tájk. 57
2 oszt. kép 2 old. Ismeretlen zárándok jelenet 20/40
" " " Lefejezés 35 sz.
Mária halála apostolok 56
" " felirat 1498 német szöv. 109
Munkácsy X. Pilátus előtt (...)
Adoratio magor. nagy kíséret 215
Vir doloris csonka kereszt, passio jelenet 201
Madonna Zsigm? Király, pápa, szűzek (...) 91
Széchenyi prímás arck 272
Mária Terézia ovális arck 1758ból 274
Adoratio magor. 101 hátul 2 apostol a Credo szalagjaival 101
Szeráfi Szt Ferenc álma zenélő angyal 243
Ipolyi? Arcképe magy. Kép. 278
Szt. János áldása (...) 278
Dombormű 3 királyok 32
Női arc Marastoni 1849ből 226
Sz Borbála 60
" Katalin 61
Sz. Justina unicornissal 171
2 szerzetes Madonna előtt –
Dombormű ? (...) képpel? Máglyán 2 mű 14
X a keresztfán restaur alatt 257
3 szent lefejezt. turbános alak, hátt. Város 85

Menekülés Egyiptomba 113
 Mettercia 2 Mária 96
 X. megkereszt. 2 mosolygó angyal 183
 3 vándor várkapu előtt 22
 2 püspök koldus 64
 2 szent mezt. Kardokkal 28
 X. 1 püspök, imádk (...) német dalia 79
 Dombormű Mária halála // festve Nativitas 33
 Domborm Adoratio magor. // Mária és Erzsébet 70 az előbbinek párja
 Modern üveg. Ipolyi (...) 211
 Muzsikus cigány (...) 71
 Tájkép (...) áthalad 198
 Mária Terézia főköttős arck □ 203
 Romer Flóris arck. 301
 3tüptychon Ador. magor. pastor, Circ.cisio fakeretben –
 Beth. Pásztorok álma 199
 Szt. Család, Szt. Katalin 190
 Saul megtérése —
 Szent nő fára f. 87
 Bars sz keresztii kastély 219
 Szt. Család (...) —
 Részlet a Szt.Kereszti parkból —
 Ligeti Tájkép
 1 imaszőnyeg rámában
 Bars Szt Kereszti Kastély 220
 Dombormű Nativitas 25
 1 férfi 1 nő (...) mondatszalogok 69
 Dombormű Mária halála 36
 2 old. Szt. György – Margit 29
 ~ (...) 2 szent szűz 39
 ~ Resurrectio Sz. Doctorok, 1 nő 45
 ~ Virág (...) Katalin Dorottya 73
 ~ Párja Margit és 1 nő 38
 ~ Szent Lőrinc, X a keresztien, Anna (...) Nativ 48
 ~Olajfákh. Anna, Nativitas –
 Judás csókja 102
 11000 vértanu (...) // 2 püspök 37
 Kettős kép jobbról lefejezés balról ítélet 277
 Madonna don. püspök, lovag inter. 110
 Krsztus megkereszt. 2 álló angyal —
 Kereszt. János Sz. Ferenc 147–148
 X. elfogatása 66
 Szt Miklós 3 halélra ítélt 36
 3 király imád. két (...) 42
 Női szent 43
 Krisztus az olajfák hegy. alvó apost.
 Pieta modern Innocent 310

Munkácsy ünnep 281
 Valpurga – Vilibald 27
 Préselt bőr Madonna 377
 2 oszt. Donator férfi nő térd 65
 Legenda koponyákkal 86
 " ugyanattól lóval 62
 X az olajfákgy 53
 Sz Pál apos. Tanítv az olajfák hgy Pieta 105
 2 old Levéltel a keresztr. Olajfák hegye —
 Than Juhászok 261
 Triptych. Madonna 2-2 női szent 83/122 régi
 Cserép Madonna arany keretben 280
 Krisztus 5 tanítv. Péter Jalab stb. 262
 Női arck – diadém, függő, nyak kereszt 210
 Lándzsás magyar lov. Harca 2 némettel, 1 pejlo földön
 Üveg festm. Madonna – lovag, neje, zenélő angy —
 " " Szerzetes megáld 1 nőt —
 " " Sz. Mátyás apost. —
 " " Czímer 3 lépcsőben 3 madár —
 " " Szt. István király (modern)
 806. modern színes ablak kettőn címer 862
 1 Madonna modern (...) üvegfest.
 Üvegfestm. címer (...) 855
 " címer (...) v. Stolberg 857
 " " " von Brandis 858
 " " " ? A. D. 1536 852
 " " " stilizált (...) 853
 " " " Griff ónkannával 850
 " " " (...) —
 " " " nyílhegy 859
 " " " Szt. Péter Madonna A. D. 1523
 " " Szt. Margit (...)
 " " " Szt Orsolya keretben
 " " " Szerzetes keretben
 1 empire asztalka fedél nélk.
 (...) gobelin bevonattal X. keresztf.
 " " "

Szobortalapzat 2 db.
 Faszobor Szt. Miklós 13
 " áldó kézzel
 Faszobor Madonna szoptató 10

